POMPONII
MELAE
DE SITU ORBIS
LIBRI III.

Cum notis integris

HERMOLAI BARBARI, PETRI JOANNIS OLIVARII, FREDENANDI NONII PINTIANI, PETRI CIACCONII, ANDREAE SCHOTTI, ISAACI VOSSII, ET JACOBI GRONOVII.

Accedunt

PETRI JOANNIS NUNNESII

Epistola de Patria Pomponii Melae, & Adnotata in Prooemium, atque duo priora Capita Libri I.

ET

JACOBI PERIZONII

Adnotata ad Libri I. *Capita septemdecim.*

CURANTE

ABRAHAMO GRONOVIO.

Editio altera.

LUGDUNI BATAVORUM,

Apud SAMUELEM LUCHTMANS ET FIL.

Academiae Typographos. 1748

VIRO

NOBILISSIMO ATQUE ERUDITISSIMO;

D. RICHARDO MEAD,

MEDICINAE DOCTORI,

COLLEGII MEDICORUM LONDINENSIUM

ET

REGIAE SOCIETATIS

SOCIO,

ABRAHAMUS GRONOVIUS

S. P. D.

NOn longe mihi dispiciendum fuit, quem potissimum seligerem, cujus nomini hanc novam Pomponii Melae editionem inscriberem: ad Te, VIR NOBILISSIME, ut me conferrem, privati officii

 ficii

ficii ratio praecepit. Quotiescunque enim in praeterita redeo, ante oculos meos versari solent singularia Tua officia, quae quatuor abhinc annos, quum in fidelissima illa optimarum artium ac virtutum fautrice Britannia non absque summa voluptate agebam, in me contulisti: quo quidem ex tempore me incognitum, neque ullis excellentis fortunae insignibus Tibi commendatum, amicitia Tua haudquaquam ambitiosa complexus es, atque ad incomparabilem Tuam bibliothecam variis & antiquissimis libris refertam aditum mihi incredibili benevolentia Tua munivisti; sed & posteaquam ad patrios lares redux factus eram, gratia Tua me prosequi, & absentium colloquiorum commercium mihi largiri non gravatus es. Haec igitur praeclara merita Tua dum saepius animo contemplor, interea hoc litterarium monumen-

numentum, tanquam certiſſimum grati animi pignus ad Te defero; quod ut eadem facilitate, qua me olim in amicitiam Tuam recepiſti, admittere digneris, Te etiam atque etiam rogo. Vale, Vir Nobiliſſime, & conatibus meis favere perge.

Lugduni ad Rhenum
A. D. XII. *Kalend. Februar.*
MDCCXXII.

AEQUO ET ERUDITO LECTORI

S. P. D.

ABRAHAMUS GRONOVIUS.

QUamvis nupera Pomponii Melae editione, quae ad fidem optimorum exemplarium tam manu quàm typis exaratorum a me caſtigata, in minori forma prodiit, Praeſtantiſſimi Luchtmanni deſiderio abunde a me ſatisfactum fuiſſe exiſtimaſſem; is nihilominus pro ſuo rei literariae promovendae ſtudio, ut ad novam elegantiſſimi Geographi editionem cum Eruditorum Virorum animadverſionibus procurandam denuò animum adjicerem, enixè & ſeriò me hortari coepit: & ſane pro mutua, quae inter nos viget, amicitia Praeclaro Viro hanc meam qualemcunque operam denegare haud potui: praeſertim quum ad illius vota etiam accederet ſingularis & prona erga me voluntas Celeberrimi, & in Graecis Latiniſque literis Summi Viri, Caroli Andreae Dukeri, luculentam ſymbolam ad meliorem novae editionis ornatum mihi offerentis. Hiſce igitur ſtimulis, quos acuebat non ſpernendus apparatus, quo inſtructum me videbam, ad hanc editionem adornandam incitatus, brevi quantum potero ſtilo, quid in ea a me praeſtitum ſit, Tecum, Benevole Lector, communicabo.

In ipſo Pomponii Melae contextu conſtitu-

endo

endo Paternam editionem secutus sum, nisi ubi venustiores ac nitidiores codicum MSS. lectiones me aliò vocarent: idque locis evenit haud paucis; pluribusque evenisset, si strictiore jure voluissem uti, quemadmodum facilè ex notis constabit. Octo autem Codicibus MSS. usus fui, quorum septem mihi subministravit Bibliotheca Lugduno-Batava, cujus cura a Splendidissimis Illustrissimisque Academiae Curatoribus, & Amplissimis Gravissimisque Civitatis Lugduno-Batavae Consulibus, mihi demandata est. Horum primum in charta exaratum, atque inter Codices Latinos MSS. ejusdem Bibliothecae adservatum, Leidensem in notis appellavi; secundum, tertium, quartum, quintum, & sextum, quorum duo quidem chartacei, tres vero membranacei, codicibus Latinis, qui olim Cl. Viri Isaaci Vossii fuerunt, adnumerantur, iisdem numeris distinxi, quibus illos designaverat Cl. Perizonius, cujus ultima voluntate septimus, idemque chartaceus, cum insigni aliorum MSS. Codicum copia in eandem Bibliothecam pervenit. Octavum membranaceum Parenti meo olim donavit Vir Politissimus, Petrus Deinotus. Insuper adjutus fui variantibus lectionibus trium Codicum MSS. Mediolanensis, Chisiani atque Gudiani, quorum ope plurima loca in integrum restituit Parens, qui de iisdem egit in Praefatione II. Ex hisce undecim Codicibus reliquos longe post terga relinquunt primus Vossianus, qui a Clarissimis Viris, Vossio & Perizonio, tanquam omnium MSS. praestantissimus merito laudatur, atque Mediola-

nensis. Praeter hosce Codices MSS. etiam usus fui variis Editionibus, partim ex publica, partim ex mea Bibliotheca depromtis, inter quas excellit omnium princeps Mediolani excusa A. MCCCCLXX. e qua tamen plus adjumenti & fructus tulissem, nisi ab Hannibale Cruceo singulis fere paginis plurimae voces scalpello erasae, & in earumdem locum substitutae fuissent emendationes Hermolai Barbari; Aldina quoque, quae Venetiis A. MDXVIII. & Juntina, quae Florentiae A. MDXIX. impressa est, ac Parisiensi ab Eruditissimo Viro, Elia Vineto, A. MDLXXII. edita, & praecipuis adnumeranda Editione Iscana sive Exoniensi, quam ad omnium Angliae & Hiberniae Codicum MSS. fidem summa diligentia recognitam & collatam, Tabulisque Geographicis illustratam A. MDCCXI. publicavit Vir Doctissimus, Joannes Reynoldus, Scholae publicae apud Iscanos Moderator. Hactenus de Codicibus MSS. atque Editionibus, quibus adjutus, hanc editionem adgressus fui. Restat igitur, ut de Eruditorum Virorum in Pomponium Melam animadversionibus, quae in hanc editionem a me collatae sunt, differam.

Contextui subjunctae sunt notae Hermolai Barbari, Petri Joannis Olivarii, Fredenandi Nonii Pintiani una cum ejusdem Retractationibus, & Andreae Schotti, atque Parentis mei; easque excipiunt Definitiones Geographicae P. J. Olivarii; Geographica & Historica Herodoti, quae Latine Mela exscripsit, παραπλήλως concin-

cinnata ab A. Schotto, & Petri Ciacconii notae integriores, & ex ipso exemplari, quod in Bibliotheca publica adservatur, a me transscriptae a Capite XVII. Libri I. usque ad finem Libri III. illas enim, quae Caput XVII. praecedunt, in usum suum describi jusserat, & ad ipsum apographum adnotata adjecerat Cl. Perizonius, quae una cum suis in easdem animadversionibus benigne mecum communicavit tam eruditione quàm humanitate conspicuus Vir, modò laudatus, Carolus Andreas Dukerus, cujus benevolentiae etiam acceptas refero adnotationes, quas Cl. Perizonius ad margines editionis Vossianae & utriusque Paternae adscripserat. Exemplar autem, quo notae Ciacconii comprehenduntur, duas easque a se invicem diversas manus praeferebat, quarum prima satis venusta & lectu facilis in iisdem exarandis ad Caput XVII. Libri I. processerat; secunda verò Graecè scribendi prorsus ignara, & in Latinis exarandis admodum sordida, auctorum Graecorum Latinorumque loca a Ciacconio laudata tribus quatuorve saepe tantùm verbis exhibebat, ea quae jungenda erant, separans, & quae separanda erant, conjungens, eademque saepe repetens, adeò ut crediderim cuncta, quae secunda manus exaravit, ex editione, ad cujus margines animadversiones suas adnotaverat Ciacconius, ὕςερον πρότερον esse transscripta: idemque etiam visum fuit Cl. Perizonio, qui ad calcem editionis Antverpiensis sequentia verba adscripserat: „ Ciacconii „ notulae incondite ex margine sunt excerp-

 „ tae,

„ tae, ubi ſparſim fuerant ſcriptae, prout quid
„ novi inciderat. Hinc ab indocto homine
„ conjuncta ſaepiſſime, quae diverſiſſima erant,
„ & ad alias pertinebant notas, & de eadem
„ re ſaepe bis vel ter in aliis notis agitur."
Cunctas igitur Ciacconii notas a Capite XVII.
Libri I. a me ex ipſo apographo transſcriptas in
juſtum ordinem, quantum potui, redegi, &
loca Auctorum veterum, quae mutila plerumque
erant, ex iisdem editionibus, quibus uſus
fuiſſe mihi viſus fuit Ciacconius, ſupplevi.
Haſce autem ſequuntur Petri Joannis Nunneſii
de Patria Pomponii Melae Epiſtola, &
Adnotata in Prooemium, & duo priora Capita
Libri primi, eodem volumine, quo Ciacconii
notae continentur, comprehenſa, atque
ante undecim annos cum notis Clariſſimorum
Virorum Perizonii & Dukeri Miſcellaneis Obſervationibus
Criticis Vol. VII. Tom. I. inſerta:
itemque Iſaaci Voſſii Obſervationes, & Cl.
Perizonii Adnotata in Prooemium & XVI. priora
Capita Libri I. cum praefatione atque animadverſis
Cl. Dukeri a Celeberrimis Duumviris,
qui Miſcellaneis Obſervationibus Criticis
edendis praefuerunt, A. MDCCXXXVII Vol.
VII. Tom. III. & Vol. VIII. Tom. I. & II.
publicata: eademque excipiunt meae in Melam
notae, quas pro ſumma, qua noſmet invicem
proſequimur, amicitia ſuis obſervatis auxit
Eruditiſſimas Vir, Franciſcus Oudendorpius,
cujus eximiae benevolentiae me hoc nomine
maximopere obſtrictum profiteor. Porrò
Doctorum Virorum Dedicationibus atque Praefatio-

ſationibus, & Vitae Fredenandi Nonii Pintiani ab Andrea Schotto deſcriptae, ſubjeci quatuor Indices, quorum primus exhibet nomina Geographica a Mela adhibita; ſecundus res memorabiles; tertius verba & locutiones, quae in notis illuſtrantur; quartus denique Scriptores Graecos & Latinos, qui in iisdem emendantur, vel explicantur.

Hiſce igitur praefandi munere defunctus, Te, Benevole Lector, ad ipſum Melam lubens dimitterem; niſi jam aliquot abhinc annis mihi mirum quantum eveniſſet, quod elegantiſſimi hujus de Situ Orbis ἐγχειριδίου auctorem nullus fere Scriptorum, qui Melae aetatem exceperunt, mentione dignatus fuerit praeter Servium ad Virgilium, & Scholiaſten Juvenalis; quorum hic quidem ad illa Satyrae II. v. 160.

> *arma quidem ultra*
> *Litora Jubernae promovimus.*

notat: *Juberna inſula Britanniae, ſita in Oceano mari, a qua non longe ſunt triginta aliae Orcades inſulae, quas Mela ſcribit.*

ille verò ad v. 31. libri IX. Aeneid,

> *Ceu ſeptem ſurgens ſedatis amnibus altus*
> *Per tacitum Ganges.*

ſcribit de Gange: *Fluvius Indiae eſt, qui ſecundum Senecam in ſitu Indiae novem alveis fluit; ſecundum Melam ſeptem: qui tamen &* *ipſe*

ipse commemorat nonnullos dicere, quod tribus alveis fluat. nempe lib. III. cap. 7. pag. 293. Melae Gangis exitum in mare describentis verba haec sunt: *Ille* (Ganges) . . . . . *in septem ora dispergitur.* Illorum verò, qui tribus alveis fluere Gangen adfirmant, nullam prorsus mentionem facit Mela, cujus idcirco testimonium hanc in rem a veterum Grammaticorum coryphaeo ad partes vocatum fuisse haud verisimile est. Quare putem, librarios Melae adfinxisse verba, quae Senecae adscripserat Servius, & quidem hoc modo: *Fluvius Indiae est, qui secundum Melam septem alveis fluit; secundum Senecam in Situ Indiae novem: qui tamen & ipse commemorat nonnullos dicere, quod tribus alveis fluat.*

Hanc autem admirationem meam auxit larga copia MSS. Codicum Pomponii Melae in variis Bibliothecis adservatorum, quae prorsus tanta est, ut fere omnes Abbatiarum, & Monasteriorum praecipuas, Pomponii Melae exemplaribus instructas fuisse crediderim; neque ullus dubitem, quin plures medii aevi Scriptores, qui Geographica tractarunt, & quorum opera nondum typis sunt descripta, Melae mentionem fecerint: idque tandem mihi constitit de duobus, quorum lucubrationes Geographicae in membrana exaratae in publica Bibliotheca inter Codices MSS. Vossianos exstant. Horum unus seculo nono, alter ineunte quinto & decimo vixit, utriusque Codicis vetustate proximè ad ipsam Scriptorum aetatem accedente. Prioris autem Codicis initium hujusmodi est:

D.

P R A E F A T I O.

„ D̄. VENERABILLIMO REGIQUE GLORIOSIS-
„ SIMO D̄. K̄. Ḡ. SERVORUM D̄Ī EXTIMUS.
„ Cum olim quidem, ut nunc, Galliarum li-
„ tora mari Oceano Mediterraneoque inmi-
„ nentia, nec non earundem aliquatenus me-
„ dia, videlicet quo variis fluminum (1) permea-
„ tur alveis, dira Normannorum vastarentur
„ saevitia, studio quorundam Fratrum nostro-
„ rum admonitus; immo ob utriusque maris
„ aliquantulum ignotos navigationis excursus,
„ Discipulorum mitissima deprecatione accen-
„ sus, hunc de Situ Orbis libellum ex multo-
„ rum praecedentium, qui (2) hinc tractave-
„ runt, dictis excerptum componere studui,
„ & vestrae quam praedicandae sapientiae de-
„ clarandum prae omnibus offerre ratum com-
„ modumque duxi. Non igitur temere hoc
„ adgressus sum contexere opusculum, nec
„ propriis nitens viribus quasi ob nominis fa-
„ mam jactantiae celsitudinis plenam; sed fra-
„ ternis humiliter parens necessitudinibus, ag-
„ gregatis insignissimis hujusmodi lectionis ar-
„ tificibus, quid in opusculis suis de Orbis Situ
„ senserint, quidve egregio (3) affatu dixe-
„ rint, cùm crebrò legens alios docuerim,
„ nunc altius inspicere curavi. Melam Pom-
„ ponium dico, atque Aethicum Cosmogra-
„ fum, Martianum Felicem Capellam, Soli-
„ num Polistoriarum, Orosium, nec non Isi-
„ dorum, ceteraque quam plurima argumenta.
„ Quae ergo horum relatione pernecessa-
ria

(1) Leg. *permeantur*. (2) Leg. *hunc*. (3) Leg. *effatu*.

„ ria exinde repperi, quantum mihi pro innu-
„ meris tam saecularium rerum curis, quam
„ nostri propositi habenis, mellifluis hujus
„ opusculi paginis, vel eisdem eorum senten-
„ tiis, vel certe brevitati operam tribuens,
„ meis verbis ordinare fategi, totumque opus-
„ culum in duobus libellis distinxi, ita ut pri-
„ mus utriusque maris vocabulorumque eorum
„ causas, nec non insularum, quae in eis sunt
„ sitae, quamvis breviter digestis, contineret:
„ secundus autem faciem terrarum, auctore
„ vigente ratione, succincte aliquantula de-
„ monstratione patefaceret.

In sequentibus Auctor maria atque insulas, & libro II. magnam continentis Europae partem describit iisdem fere verbis, quibus Scriptores ab eo laudati fuerant usi: quare etiam operae pretium duxi, ut cuncta, quae a Pomponio Mela mutuatus fuit, cum edito exemplari compararem, eademque cum optimis MSS. amicè consentire didici, & *Excerpta* I. in notis appellavi. Quum vero ex ipso titulo non prorsus dilucide constet de nomine Auctoris, atque etiam Regis, cui istud opus Geographicum inscriptum est; ex tribus tamen postremis vocibus, *Servorum Dei extimus*, facilè colligi posse videtur, istud compositum fuisse ab Ecclesiae Gallicanae Episcopo circa illud tempus, quo Normanni Sequanam invecti, Rothomagum ceperunt & diripuerunt, atque inscriptum Carolo Calvo, tunc temporis Aquitaniae Regi.

Posterior Codex nitidissimè exaratus, tabulas insularum maris mediterranei variis coloribus affabre

affabre delineatas exhibet, addita earumdem descriptione, atque ambitus per passuum numeros designatione, & mappas Geographicas Syriae, Britanniae, Hiberniae, Taprobanes, Italiae & Illyrici, Hispaniae, Galliae, aliarumque regionum. Primae autem paginae, quae frontem operis constituit, & in qua aliquot versus elegiaci aureis literis supra fundum caeruleum exarati fuerunt, scriptura, quod dolendum, prorsus evanuit praeter voces ME DUCE QUI, a quibus postremus versus elegiacus initium cepit: in secunda autem Auctor praefationem auspicatur hisce verbis: „ Omnium insularum nostri maris, quod Mediterraneum dicimus, exteri etiam pelagi, quod Oceanum appellant, quas quidem partim vidimus, partim ex antiquorum nostrique temporis Auctorum monumentis scriptisque cognovimus, liber hic nuper a nobis elucubratus illustratas continet descriptiones, quarum positiones, situs, civitates, oppida, portus, flumina, fontes, silvas, promontoria, quas caeli plagas respiciant, ita examussim depingere expresseque effigiare sumus conati, ut & nostrae diligentiae minime nos poeniteat, & satis jocundos fructus eos percepturos fore arbitremur, qui nostra haec legerent littora, & eorum, & quae *capita* vocant nautae, maxime eo instrumento, quod *chartam navigatoriam* iidem appellant, eas omnis circumscribere studuimus, ita ut credamus, navigationibus non parvo usui futurum hunc laborem nostrum.

„ Narra-

„ Narratiunculis praeterea ante singularum de-
„ signationes usi satis dilucidis, quibus vetera
„ & nova earum nomina, ambitus, portuum-
„ que atque aëris qualitates, hominumque mo-
„ res, & qui in his claruerunt; praeterea soli
„ dotes, & quae desertae, quaeve cultae sint,
„ facilè simul verissimeque Lector percipere
„ possit. Adjecimus & juxta ejus navigato-
„ riae chartae normam littora continentis fere
„ omnia, locorum portuumque nominibus
„ scriptis, quibus nostra utitur aetas: nec
„ praetermisimus quasdam peninsulas nobilio-
„ res describere, Italiamque clarissimum totius
„ habitabilis decus, & Syriae partem, quam
„ Terram Sanctam appellant nostri, Hispa-
„ niam, Galliam atque Germaniam hoc etiam
„ nostro libello conclusimus. Nomina vero
„ insularum cum prisca tum nova series infra
„ scripta monstrabit." Porrò pag. 56. post-
quam Britanniam verbis Isidori descripserat,
addit: „ Pomponius Mella: *Britannia qualis*
„ *sit* . . . . *expertus.*" idque Melae fragmen-
tum a me quoque excussum est, & *Exc.* 2. in
notis appellatum. Hisce igitur fruere, Erudi-
te Lector, & vale.

DE

DE

POMPONIO MELA

ELIAS VINETUS.

P*Omponium Melam*, Geographum, inter Caesaris Octaviani Augusti, & Vespasianorum imperia floruisse argumento est, quod Cajus Plinius, *Historiae Naturalis* scriptor, eum inter suos auctores laudat: quam Tito Vespasiano dedicabat, annis post natum Christum circiter octoginta. & quod ipse Mela Cornelium Nepotem citat libro tertio: quem Caesaris Octaviani principatu mortem obiisse, ex eodem Plinio didicimus. Iolque, Africae urbem, Caesaream vocat libro primo: quam sic in honorem Caesaris Octaviani Jubam transnominasse, Strabo & Eutropius nobis sunt auctores. Itaque nemini dubium esse debet, quem principum maximum Britanniam tam diu clausam aperire dicit libro tertio, quin Claudius sit accipiendus, Caji Caligulae successor: qui primus post Julium Caesarem, Caesaris Octaviani patrem, Britanniam tentavit: uti Suetonius & Eutropius scripserunt. ac ita sub Tiberio, Caligula, & Claudio, Romanis principibus, vixerit Pomponius Mela: haecque Geographica, quae in quibusdam exemplaribus, *De Chorographia*; in aliis *De Geographia*; *De Situ orbis* in aliis inscribuntur, sub Claudio Augustorum quarto conscripserit. Ceterum ubicumque vitam transegerit, ex Tingentera Hispaniae civitate fuisse se tradit lib. II. *Melas* autem aliquot alios memorant Latinae literae: ut, *Melam* equestris ordinis virum: quem hausto porri succo sub Tiberio Caesare periisse scribit idem Plinius: *Fabium Melam*, Jurisconsultum, qui citatur libro quadragesimo Digestorum Justiniani, capite *de cloacis*, & alibi. *Lucium Annaeum Melam* à Nerone interfectum, fratrem Senecae Philosophi, Lucanique Poëtae patrem. Quos omnes suspicor Hispanos genere fuisse.

EX

E X

GERARDO JOANNE VOSSIO

D E

HISTORICIS LATINIS.

POmponius Mela, natione Hispanus, Claudii temporibus fuit; ut recte primus adstruxit Vadianus: quem iccirco & Vinetus sequitur, & Schottus. Inde est, quod & ipse meminit Cornelii Nepotis, ut recentis Scriptoris: & ad partes à Plinio advocetur in *Historia Naturali*; qui Vespasiani temporibus claruit. Scio esse, qui arbitrentur, vixisse temporibus Julii Caesaris; idque propterea, quia lib. III. cap. 6. loquatur hoc pacto: *Britannia qualis sit, qualesque progeneret, mox certiora, & magis explorata, dicentur. Quippe tam diu clausam aperit ecce principum maximus, nec indomitarum modo ante se, verum ignotarum quoque gentium victor; qui propriarum rerum fidem, ut bello affectavit, ita triumpho declaraturus portat.* Verum haec verba uni conveniunt Claudio: ut liquet ex Suetonio de imperatore eo cap. 17. At nunquam de Britannis triumphavit Julius. Quid quod Melae libro primo mentio fit Caesareae? quae, cum prius Jol diceretur, nomen Caesareae ab Caesare Augusto accepit. Ceterum etiam de patria ejus liticula est. Siquidem Mellariae, Baeticae oppido, quod nunc est in ditione ducum Methynnae, & Sidoniae, natum esse, Hermolaus Barbarus arbitrabatur: imo ajebat ex eo Melae, vel, ut ipse scribere maluit, *Mellae* nomen accepisse. Sed inde *Mellarius*, aut *Mel-*

larien-

lariensis potius* diceretur. Et satis ex aliis constat, *Mela*, non patriae, sed gentilitium esse nomen. Alii igitur Cingenterati, (quod MSS. Melae codicum fidem secuti, itidem Baeticae oppidum statuunt) natum fuisse verisimilius putant: atque id è secundo ejus libro colligunt: ubi, de Baeticae oppidis loquens, ait ipse: *Atque, unde nos sumus, Cingenteratum, Mellaria, & Bello.* Ubi Hermolaus *cingente freto* legebat, ut Mellariensem faceret. Vinetus maluit *Tingentera*, quod in suis repererat libris. Pintianus voce *Cingenteratum*, tanquam nihili plane ejecta legebat: *Atque unde nos sumus Mellaria.* Schottus corrigebat: *Atque unde nos sumus ex gente ea. Tum Mellaria.* Eam vero emendationem acceptam ferebat Francisco Sanctio Broccnsi: uti ille Petro Ciacconio Toletano. Antecesserat autem proxime apud Melam oppidi Cartejae, seu Tartessi mentio: quam idcirco patriam Melae fuisse arbitratur. Casaubonus *commentario & castigationibus in lib.* III. *Strabonis* emendat hoc pacto: *Atque unde nos sumus Tingi contraria Mellaria.* Vel *Tingi è regione sita Mellaria.* Solet enim Mela meminisse locorum, quae ex adverso sita. Ergo, si MSS. codicibus standum, patria Melae erit *Cingenteratum*, vel *Tingentera.* Sin emendationem sequimur, quae placuit Schotto, fuerit Cartejus, sive Tartessius. At juxta correctionem Barbari, Pintiani, &, quae imprimis placet, Casauboni, Mellariensis erit. Utcumque se habet civitatis nomen, Baeticum fuisse Melam, satis indicant verba illa, *unde nos sumus.* Inclaruit Mela libris III. *de Chorographia*; ut est in plerisque libris: sive potius, ut in aliis vocantur, *de orbis situ.* In iis, & perspicua est brevitas, & mira elegantia. Imo, ut Strabo ab eruditione, à diligentia Plinius, ita ab arte commendatur Mela: quod judicium est Alfonsi Garsiae Matamori in *commentario de doctis Hispaniae viris*, *atque ejusdem Academiis* (1). Nomen hujus Scriptoris corruptum est apud Servium *in lib.* IX. *Aeneid.* ubi à Melone dici ait, septem esse Gangis ostia: quod apud Melam legas lib. III. cap. 7. Valde autem ridiculus est Claudius Verderius (2), cum dictionem Melae, elegantissimi sane Scriptoris, culpare non veretur. Objectat, quod dixerit, *Britanniam feris scatere.* Quasi non expressum hoc sit de isto Lucretii lib. V. 40.

Ita

(1) *Habes T.* II. *Scriptorum Hispaniae illustratae.*
(2) *Censione in Auctores penè omnes.*

** 2

Ita ad ſatiatem terra ferarum
Nunc ſcatit.

At, inquit ille, *ſcatere* eſt à σκῶρ (1): unde idem alibi (2) *ſcatere* vocat latrinarum verbum. At nos ſcimus שְׁדָא Chaldaeis & Syris notare *fudit*: unde שָׁדֵי, *fundens*. Hinc *ſcateo*, quod iccirco dicitur de terra liquorem fundente: uti etiam indicant derivata, *ſcatebra*, & *ſcaturire*: & Plautinum illud in *Aulularia*:

Quae mihi interbibere ſola, ſi vino ſcatet,
Corinthienſem fontem Pirenen poteſt.

(1) *ſtercus.*
(2) *Pag.* 27.

POM-

& alibi produ
cujus ſolum c
L. 27. §. 34.
Quin & ma

ORBIS TERRARVM EX M
Ch

Pag. 1.

POM-

POMPONII MELAE DE SITU ORBIS LIBRI III.

PROOEMIUM.

[1] ORBIS Situm [2] dicere aggredior, impeditum opus, & [3] facundiae minimè capax; (conſtat enim ferè Gentium locorumque nominibus, & eorum perplexo

POMPONII MELAE] Cognomen ſatis notum in gentibus Romanis, quod in collectione ab Andrea Schotto facta, & Roſini Antiquitatibus addi ſolita, attribuitur Annaeis, & Pomponiis: in Indice, quem dicitur feciſſe Savotius, & a Car. Patino auctus adjicitur libro Familiarum Romanarum, vindicatur familiae Baebiae, quum ipſe nummus, unde id colligitur, applicet *Aquino*, *Baebii* vero cognomen ſit *Tampilus*. Sed longe pluribus id placuit, quum & in ſepulchro Ceſtii memoretur PONTI. L. F. CLA. MELAE, quod citatur etiam ab Urſino ad nummos Ceſtiae gentis; & jam Vinetus ex L. 1. §. 12. D. *de Cloacis*, & alibi producat *Fabium Melam*, cujus ſolum cognomen appellatur L. 27. §. 34. D. *ad Leg. Aquil.* Quin & maxime vicinus hujus aetari Mela, quem Plinius lib. XIX. cap. 33. memorat & ſcribit, *famam eſſe, reum ex procuratione a Tiberio principe arceſſitum, in ſumma deſperatione, ſucco porri hauſto, confeſtim exſpiraſſe ſine cruciatu.* Ubi ſummopere nugatur Harduinus, quum ſcribit, *ſimile quidem veri videri eum Melam eſſe, cujus Geographici libri nunc manibus omnium teruntur, ut idcirco vel ex illo Plinii loco vana eorum conjectura intelligatur, qui Claudii principatu Melam vixiſſe aſſeverent.* Sive illud cognomen à flumine Galliae Tranſpadanae prope Brixiam venerit Romam, ſive ex oppido, quod citatur à Livio lib. XXIV. cap. 20. Quamquam noſter Auctor quidem in Hiſpaniam nos videtur revocare, ubi hoc tempore etiam ſatis frequens fuiſſe *Pomponium* nomen docent nummi,

qui

5 plexo ſatis ordine, 4 quem perſequi, 5 longa eſt magis quàm 6 benigna 7 materia) verùm adſpici tamen cognoſcique digniſſimum, 8 & quod ſi non

qui reperiuntur ſub Auguſto, & Tiberio illic cuſi, cum variis praenominibus, unde etiam in nummo Carthaginis Novae Saluti Auguſtae dicato ſub Duumviris legendum videtur CN. ATELLIO FLACCO CN. POMPONIO FLACCO. ubi tamen Cl. Vaillantius potuit intelligere *Pompejum*, opinor ob ſolum praenomeu CN. quod ut *Pompejis* crebrum novimus, ita non poteſt negari *Pomponiis*. Alioqui poteſt etiam eſſe Graecum Μήλη, qua voce poculi genus indicari docet Athenaeus lib. XI. pag. 487. Quid? quod etiam Μήλα πρεσβευτοῦ Archelai meminerit Joſephus lib. XVI. *Antiq. Jud.* cap. 16. GRONOV.

1. *Orbis ſitum* &c.] Praefatur operis pondus, varietatem, obſcuritatem, & perplexum argumentum: deinde quid in hoc libro & in aliis perſequetur. OLIVAR.

2. *Dicere*] Nam orator praefatur; dicunt enim oratores: ſed nove *dicere* pro deſcribere dixit. IDEM.

3. *Facundiae minime capax*] Impeditum opus eſſe Naturae tractationem, totiuſque Univerſi deſcriptionem, nec ullos oratorios colores admittere, Plinius, qui jam periculum fecerat, in erudita illa Praefat. *Naturalis Hiſt.* teſtatur: *Nam neque ingenii ſunt*, inquit, *capaces, neque admittunt exceſſus, aut orationes* &c. Et libri III. Praefat. *Infinitum id opus exiſtimatur, nec temere ſine aliqua reprehenſione tractatum. Haud ullo in genere venia juſtior eſt: ſi modo minime mirum eſt, hominem natum non omnia noviſſe.* Et Cicero lib. II. *ad Attic.* Epiſt. 6. Γεωγραφικὰ, *quae conſtitueram, magnum opus eſt: ita valde Eratoſthenes, quem mihi propoſueram, à Serapione, & ab Hipparcho reprehenditur: quid cenſes ſi Tyrannio acceſſerit? & hercule ſunt res difficiles ad explicandum, & ὁμοειδεῖς: nec tam poſſunt ἀνθηρογραφεῖσθαι, quam videbatur.* Huc & Manilii verſus pertinet:

> *Ornari res ipſa negat, contenta doceri.* SCHOTTUS.

4. *Quem perſequi longa eſt magis*] Scribo, *quod perſequi longa eſt magis* &c. Nam & paulo poſt ſequitur, *quod ſi non ope ingenii orantis*. PINTIAN. Dixi commodiorem videri mihi lectionem, *quod perſequi*, quam *quem perſequi*, ut illud *quod* referat *opus*, non *ordinem*, quoniam ſequitur paulo poſt: *& quod ſi non ope ingenii orantis, at ipſa ſui contemplatione* &c. Huic ſententiae meae plerique reclamant, & priorem lectionem retinere malunt. Jus ergo liberum optionis eſto, ſequaturque unuſquiſque, quod ſibi viſum ſit magis ad mentem Auctoris accedere. IDEM. Nihil neceſſe eſt *quem* in *quod* mutare, cum auctoritate libri calamo exarati, quicum Lutetiae Melam comparavimus, vulgatam lectionem tuente: tum quod ſenſus per ſe planus eſt, ſi operae, ut juſſimus, parentheſi haec omnia includant, & ad *ordinem* proxime referatur. SCHOTT.

5. *Longa magis quam benigna materia*] Saepe hoc nomine queſtus Mela, lib. III. cap. 3. De montibus Germanorum: *quorum*, inquit, *nomina vix eſt eloqui ore Romano.* Et *quorum nomina noſtro ore concipi nequeant:* de Cantabris, qui vulgo Biſcaini, quorum ho-

non [9] ope ingenii [10] orantis, at ipſa ſui contemplatione pretium operae attendentium abſolvat. Dicam [autem] aliàs plura & exactiùs: [11] nunc autem 10

hodieque dialectus litteris exprimi commode non poteſt. Huc facit & Lucretii de Linguae Latinae inopia querela, lib. I.

Multa novis verbis praeſertim cum ſit agendum,
Propter egeſtatem Linguae, & rerum novitatem. IDEM.

6. *Benigna materia*] Praeceſſit Livius lib. XLII. cap. 38. *Ibi & Theſſalis benigna materia gratias agendi Romanis pro libertatis munere fuit.* & ſequitur Seneca lib. II. *de Ira* cap. I. *Primus liber benigniorem habuit materiam.* & lib. VI. *de Beneficiis* cap. 29. *Sequatur illum materia, qua tam benigne utitur largiendo juvandoque.* GRONOV.

7. *Materia*] Oratorium eſt. OLIVAR.

8. *Et quod ſine ope ingenii orantis, at ipſa ſui contemplatione* &c.] Nullum reor eſſe codicem antiquum, in quo non exſtet particula *at*. Id certe teſtantur editiones virorum doctorum. Ipſe Pintianus in Retractationibus, ut vocantur, citans hunc locum, adduxit *aut ipſa ſui*. Certe & de trium MSS. teſtimonio pronunciare & confiteri ipſe poſſum, quibus nunc addo quartum, quem ſub oculis habeo. Itaque qua ratione factum nuperrime, ut quia in optimis codicibus teſtatur Voſſius legi *& quod ſine ope*, ubi edebant, *ſi non ope*, ideo eam e contextu ejiciat, & ſic non modo ſinceram ſimplicemque lectionem excudiſſe putet, ſed etiam non dubitet, quin ipſe ſic ſcripſerit Mela, quod omnia priſca exemplaria palam negant? Multa eſt haec audacia. Certe Mela ſcripſit, *ſine ope ingenii orantis ac ipſa ſui contempl.* Particulae *at* & *ac* quemadmodum in ſcriptis codicibus miſceantur, docet locus Suetonii in Claudio cap. 12. ubi notatum viris doctis, ut & Salmaſio ad Tertulliani Pallium pag. 117. Deinde hic ſtylus Auctoris eſt interponere copulativam, licet neceſſaria non ſit. Sic lib. II. cap. 7. fin. *Colubraria intra id ſpatium, quod Ebuſitana humo circumſignaverunt, ſine pernicie & rata eſt.* Unde etiam copulam expulerunt editiones, quae tamen legitur ſancte in MSS. Sic lib. III. cap. 5. *Araxes ingenti cum murmure ſonanſque devolvitur.* lib. I. cap. 9. *Cibos palam & extra ſua tecta capiunt.* & cap. 13. *Terret ingredientes ſonitu cymbalorum divinitus & magno fragore crepitantium.* In quibus copula quum videri poſſet abundare, non abundat: quippe per quam annectit Auctor explicationem prioris, quod nimis generaliter dictum videbatur. Itaque non diſſimilia ſunt lib. I. cap. 9. *divinitus & caeleſti igne conceptus.* lib. II. cap. I. de Hypani, qui *diu qualis natus eſt*, nempe dulci aqua, defluens, tandem ex Exampeo *adeo amaras aquas accipit, ut ipſe quoque jam ſui diſſimilis, & non dulcis, hinc defluat.* lib. II. cap 7. *Procul intuenti videbantur continua eſſe litora, & non pervium pelagus.* Unde ſine dubio faciendum poſthac, ut ita in Mela legatur. Adde not. ad lib. III. cap. 7. GRONOV.

9. *Ope*] Modeſtiam indicat. OLIV.

10. *Orantis*] Nimirum talis voluit haberi in prooemio. IDEM.

11. *Nunc autem ut quaeque erunt clariſſima*] Dele verbum *autem*,

autem ut quaeque erunt clarissima, & strictim. Ac primò quidem quae sit [12] forma Totius, quae maximae Partes, [13] quo singulae modo sint, atque habitentur, [14] expediam; deinde rursus Oras 15 omnium & litora, ut [15] intrà extràque sunt, atque ut ea subit ac circumluit Pelagus; [16] additis quae in natura Regionum incolarumque memoranda sunt. [17] Id quo faciliùs sciri possit atque accipi, paulo altiùs summa repetetur.

ne intra pauca verba repetatur inutiliter. PINTIAN.

12. *Forma*] An videlicet sphaerica, rotunda, aut alterius figurae. OLIVAR.

13. *Quo singulae modo sint atque habitentur*] Ita nunc quoque edidi obsecutus libris MSS. quomodo jam Vossius notat se rescripsisse secutum fidem optimorum Codicum, quum non modo per ipsum apparata editio, sed etiam nupera Franequerana insulse praeferant illud anterius, *utque habitentur.* GRONOV.

14. *Expediam ; deinde rursus*] Neque enim majorem distinctionem necessariam puto, qua tamen Editiones omnes utuntur, & forsan multi quoque libri manu exarati, sed praeter regulam; quum ab illo verbo ista sequentia pendeant. GRONOV.

15. *Intra*] Ad sinus refertur. OLIVAR.

16. *Additis his quae in natura regionum incolarumque* &c.] Περὶ τὴν τοπογραφίαν spectat. OLIVAR. Delenda quoque videtur praepositio, ut verba sint pauciora, sensus elegantior. PINTIAN.

17. *Id quo facilius sciri possit atque accipi*] Duo ultima verba non esse Auctoris persuasum habeo: quid enim aliud hic *accipi*, quam *sciri*. PINTIAN. Glossematis foedatus hic Auctor, natura Laconicus; cum supra scripta essent post in seriem admissa. Ut & cap. 12; *permutat ac miscet.* SCHOTT.

POM.

POMPONII MELAE DE SITU ORBIS

LIBER I.

CAP. I.

De MUNDO & PARTIBUS ejus.

OMNE igitur Hoc, [1] quicquid est, cui Mundi Caelique nomen indidimus, unum id est, & uno

CAP. I. Mundum inprimis quatuor distinguit partibus: deinde terram quinque regionibus, quas *zonas* appellat. Mare vero in quinque distribuit maria, Oceanum, Mediterraneum, Caspium, Persicum, & Arabicum. Indicat postea tria freta, & duos ingentes amnes, quibus terra ipsa in tres divisa est partes. OLIVAR. Illud monendum, Capitum distinctionem a Grammaticis esse, ut fere Argumenta in Auctoribus: & in MS. nostro saepe à vulgat. codd. diversam exstitisse. Quae res movit fortasse Eliam Vinetum, virum eruditiss. ut perpetua serie hos libros edendos curaret: quod fere omnia cohaereant, ut mox cap. 13. nec ἐπιγραφαὶ satis undiquaque respondeant. Nihilominus tamen, ne quis, dum capp. hactenus citata occurrent, quaerendo fatigaretur; nihil mutandum censui. SCHOTT.

1. *Quidquid id est*] Animatum enim mundum, omnique virtute praeditum, adeoque Deum Plato, & Stoici censuerunt. Mundus ab Aristotele, seu quisquis auctor est, libro *de Mundo* ad Alexandrum, & Cleomede lib. 1. definitur Κόσμος μὲν ἐν σύστημα ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς, καὶ τῶν ἐν τούτοις περιεχομένων φύσεων. *Mundus est compages constans ex caelo & terra, & ceteris Naturis, quae in his continentur.* Cicero *de Universitate* ex Platonis Timaeo: *Omne igitur, caelum, sive mundus, sive quo alio vocabulo gaudet: hoc, a nobis nuncupatus sit.* Plato sic: ὁ δὴ πᾶς, οὐρανὸς ἢ κόσμος, ἢ καὶ ἄλλο ὅ, τι πότε ὀνομαζόμενος μάλιστ᾽ ἂν δέχοιτο, τοῦθ᾽ ἡμῖν ὀνομάσθω. *Hoc* igitur δεικτικῶς dicebant Veteres caelum digito demonstrantes. Interpungendus igitur Ciceronis locus, qui ibidem, quem Graeci κόσμον, *mundum lucentem* vocat. Apud eundem

[2] uno ambitu se cunctaque amplectitur. [3] Partibus dif-

dem lib II. *De Nat. Deorum* Ennius: *Cui, quod in me est, exsecrabor hoc quod lucet, quidquid est.* Hinc illa Plauto, Terentioque familiatia: *Lucescit hoc jam.* Plinius lib. II. ex Mela: *Mundum & hoc, quod alio nomine Caelum appellare libuit.* SCHOTT. Particulam *id* quae praeponebatur verbo substantivo, rejeci ad sequentia *unum id est*, quum & antiqui codices apud Vossium sic haberent, & ternos scitem quoque sic velle; immo & Antonius Francinus apud Philipp. Juntam Florentiae sic edidit. Sed voculam *hoc*, quam scio in quibusdam MSS. non esse, & expelli quoque vult Vossius, retinui, quum in MSS. multis appareat, & false pronuncietur ab Vossio, veriorem procul dubio eam lectionem esse; quum retenta ea tanto verisimiliorem faciat lectionem, quanto crebrius fuit usurpata ab eruditis Romanis, ut docent notae And. Schotti, quod & terigit Muretus ad Catulli carmen XIV. Forsan nec Mela noster nunc immemor fuit ejus Pacuviani apud Varronem lib. IV. L. L. *Hoc vide circum supraque, quod complexu continet terram.* Utique Scaliger tale quid considerans videtur legisse ita Naevianum illud in Varrone lib. VI. L. L. *Hoc ubi aethrae caerula septum stat hemisphaerium.* Unde nec posteriores aut aequales omiserunt. Seneca epist. 95. *Omne hoc, quod vides, quo divina atque humana conclusa sunt, unum est.* Unde ferme apparet, quod Stoicum erat, à Pomponio traduci ad Geographiam: procedit enim inde Philosophus ad alia & ipsos potissimum homines, ut pateat eos cognatos esse ceteris rebus: ita sane actum fuit in pluribus. Sed scias principium esse totum Graecum: unde Suidas: *Σύμπαν, ὃ λέγομεν κόσμον τὸ σύμπαν τόδε* ut mirari non opotteat placuisse etiam Lucretio V. 319.

Denique jam tuere hoc circum supraque, quod omnem
Continet amplexu terram.

GRONOV.

2. *Uno ambitu se* &c.] Igitur sphaericum est: refertur ad ea verba Prooemii: *Quae sit forma totius.* OLIVAR.

3. *Partibus differt*] Haec divisio, ab Pomponio descripta verbis, ab antiquis sic excogitata, solet praeclare exhiberi in nummis, duas transversas fascias in

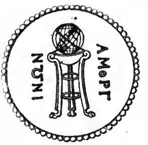
globo sibi superductas habentibus, per quas in quatuor partes ille

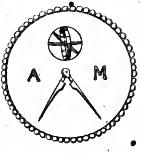
differt; unde sol oritur, [4] Oriens nuncupatur, aut Ortus: quo demergitur, [5] Occidens, vel Occasus: quâ [6] decurrit, [7] Meridies: ab adversa parte, Septen-

ille separatur, qualis est hic ab Augusto cusus, & secundus ab Constante. Ubi vides in priore nullas notari stellas, ut pateat orbem vere terrarum ostendi & partem habitatam; quum in altero stellae impositae dicent caelum innui, atque adeo hanc divisionem utrobique obtinere. Quod si placet, infaustae ignorantiae, sed tamen per alti aenigmatis suspicionem coloratae, verba cognoscere; en tibi, quae scribit Oudanius pag. 98. *dat'er eenige banden dwers over en weder gaan, 't zy dit zijn de ringen, waar mede men de Spheraauytbeelt, ofte om te betoonen: dat met banden en wetten de wereld by een gebouden word.* Quanta sapientia! Rectissime ad nummos & Melam Lucretius lib. VI. v. 1109.

Quatuor à ventis & caeli partibus esse.

His partibus primis & maximis deinde minores adstruxit ingenium humanum, quas moneta sua celebrare voluerunt incolae Amorgi insulae, cujus nummi sunt apud Goltzium hi duo.

Itaque hinc etiam Cicero II. *de Divin.* 18. *Caelum in* XVI. *partes diviserunt Etrusci.* Sic vero agit Auctor, quasi haec excerpsisset ex Agatharchide, cujus fragmentum est pag. 40. τῆς ὅλης οἰκουμένης ἐν τέτταρσι κυκλιζομένης μέρεσι, ἀνατολῆς λέγω, δύσεως, ἄρκτου τε μεσημβρίας. Vid. Schol. in Homer. *Odyss.* B. 1. GRONOV.

4. *Oriens*] Oriens dicitur omnis pars terrae, in qua sol oritur: hinc est, quod punctum mobile vocatur. Graecis est ἀνατολή, Italis *Levante*, Germanis *Ost*. OLIVAR.

5. *Occidens*] Occidens est, ubicumque sol occidit: punctum etiam mobile. Graecis est δύσις, Italis *Ponente*, Germanis *West*. IDEM.

6. *Qua decurrit, Meridies*] Monet Vossius lectorem, ut *decurrere* accipiat pro deorsum currere, ut saepe; summum enim solis punctum esse Meridiem; inde *decurrere* solem, hoc est, descendere. Sed primo *qua* non est aequivocum τῷ *unde*; deinde cur ma-

8 Septentrio. 9 Huic medio Terra sublimis cingitur

maluit Auctor Meridiem designare à puncto summo, unde inciperet descendere, quam potius à termino, in quem definit adscensus? Naturalius enim erat describere ab eo, quod fieret ante Meridiem, quam quod post Meridiem. Tum verbo *decurrere* utitur Auctor de Nilo & Cayco, & Himera, & Baeti, non tam ut descensum & lapsum eorum notet, quam spatium, per quod agunt alveum. Quum Manilius scribit lib. I. de Orione:

& toto semper decurrere mundo. notat Scaliger, *Orionem occupare utriusque Hemisphaerii magnas partes*, non quia deorsum currit. Omnino *Meridiem* vocat istud spatium, quod & in adscensu, & in descensu accenseri solet Meridiei: illud cum peragit sol est in meridie, & ibi decurrit, non aliter quam miles Romanus in exercitatione campestri, aut funere. Ideo istam explicationem pro *deorsum currit* jam olim ut falsissimam traduxi. Convocari huc debent, quae scribit Festus Pompejus in v. *Posticum*: *Sic etiam ea caeli pars, quae sole illustratur ad Meridiem, antica utique nominatur; quae ad Septentrionem est, postica: rursumque dividuntur in duas partes Orientem & Occidentem.* Hinc igitur & ab auctore ad Herennium scribitur lib. III. cap. 22. *Solis exortus, cursus, occasus nemo admiratur.* GRONOV.

7. *Meridies*] Duo sunt puncta fictitia, Meridies & Septentrio, sed immobilia. Meridies Graecis est μεσημβρία, Italis *Mezo giorno*, Germanis *Zuyd*. OLIVAR.

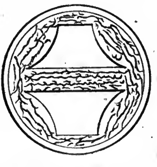
8 *Septentrio*] Graecis est βορέας, Italis *Tramontana*, Germanis *Norden*. IDEM.

9. *Hujus medio*] Non dico sic à Pomponio scribi non potuisse; imo an scripserit, Equidem sic video esse in editis: & sane ad eundem modum legimus lib. III. cap. 2. *aliis populis media ejus habitantibus.* Sed tamen etsi taceant omnes, quod miror; ipse in MS. vidi, & in alio esse scio *huic medio;* quod non dubito, quin servetur in pluribus vetustis exemplaribus. Et sane ut τὸ *hujus* referatur ad praecedens *omne* vel *unum*, non patitur Pomponii subtilitas hoc relativum arctissime comprimentis & ad maxime vicinum & proxime praecedens nomen referentis, & nunc scripturâ *horum* vel *harum* sc. partium: ut omnino illud *hujus* debeat respicere septentrionem, quod sententia non patitur. *Huic medio* quod inter quatuor extrema patere descripsit, subintelligitur imposita, vel insidens, inclusa, ut Ovidio [lib. I. *Metam.* 48.] dicitur, & cincta atque ita locata in media mundi sede, ut ait Cicero lib. II. *de Nat. D.* cap. 39. Accedit & Graecos simpliciter dixisse τὴν γῆν ἐν μέσῳ εἶναι vel ἐν μέσῳ ἱδρῦσθαι. Sed etiam necesse non est quidquam subintelligere, quum dativi illius frequentario, sane conspicua, sit affatim annotata Eruditis, praesertim ubi per modum, ut loquuntur, acquisitionis supervenit. Unde μοχθηρὰς clamores relinquens Vossio, restitui Pomponio velim, non quod mihi placet, sed quod libri veteres mihi significant, & doctius est, quam ut ab scioli manu venisse potuerit. Et ne ultra dubites, Antonius ille Francinus anno 1519. Florentiae sic exhibuit ex antiquissimo codice literis scripto Longobardis, ut notat: quin etiam cum maxime sub oculis habeo membranas Pomponii, plane similiter haec duo vocabula praeferentes, ut merito nunc ita ediderim. GRONOV.

10. Et

tur undique Mari: [10] eodemque in duo latera, quae He-

10. *Eademque in duo latera.*] *Eodemque* Hadrianus Turnebus Galliae lumen emendat, lib. xx. *Advers.* cap. 11. sed de America nuper Hispanorum navigatione reperta non recte exponit, nec enim ea vel de nomine Romanis cognita. Locus difficilis, ex Ciceronis *Somnio* explicandus: *Omnis*, inquit, *terra*, *quae colitur à vobis*, *angustata verticibus*, *lateribus latior*, *parva quaedam insula est circumfusa illo mari*, *quod Atlanticum*, *quod magnum*, *quod Oceanum appellatis in terris*. Ubi Macrobius lib. II. cap. 9. *Comment.* Hemisphaeria Oceani alveo in torrida zona (nec enim Bonae spei promontorium vel fando auditum) dividi: Ita fieri ut decussarim crucis in modum Oceanus ambiat globum terrae, à Septentrione in Meridiem: & ab Oriente in Occidentem; efficiaturque extentae chlamydis forma, quae su-

pra angusta, infra latior. Dionysius Alexandrinus Terrae globum fundae comparat, quam chlamydi Macrobius: & magnam insulam vocat, quam parvam Cicero, habita ratione rotius Universi, orbiumque caelestium. Puncti enim instar: sic enim ille:

Πᾶσα χθὼν, ἅτε νῆσος ἀπείριτος ἐστεφάνωται.
Οὐ μὴν πᾶσα διαπρὸ περίδρομος· ἀλλὰ διαμφὶς
Εὐρυτέρη βεβαυῖα πρὸς ἠελίοιο κελεύθους,
Σφενδόνῃ εἰοικυῖα.

Ubi εὐρυτέρη ferri potest, licet ὀξυτέρη alii legant: longitudo enim ab orienre Sole ad Occasum: verum nunc certiora de terrae situ, & Antipodibus comperta Hispanorum navigationibus & Mathematicorum industria. Vide inf. lib. III. cap. 5. extremo, & 10. de Antipodibus vero cap. 9. lib. I. ubi de fontibus Nili Nicagorae opinionem refert. SCHOTT.

Sequuti & nos sumus verissimam restitutionem Francisci Sanctii, quem Vossius ne nominare quidem dignatur. Scholion ejus insignis viri hoc est, [Lego, *eodemque*, hoc est, eodem Oceano ex Macrob. & Mela cap. 9. de Nilo. Hic locus olim magnos viros exercuit.] Sed tamen And. Schottus jam ex Turnebo id ipsum produxit, perinde ut Ger. Jo. Vossius de Mathematicis cap. 42. Filius tamen Isaacus uno fastidio despiciens ac seponens omnes, se jactitat ita rescripsisse, secutum fidem codicis Vaticani. Ceterum haec duo latera vel hemisphaeria videntur praeclare exprimi in nummo Tiberii inter Crojanos, ubi unam fasciam cernis longe latiorem, quam est altera, indicaturam discrimen grande ardentis

 plagae

[11] Hemiſphaeria nominantur, ab oriente diviſa ad
10 occaſum, Zonis quinque diſtinguitur. [12] Mediam
aeſtus infeſtat, frigus ultimas: reliquae habitabi-
les paria agunt anni tempora, verùm [13] non pari-
ter. [14] Antichthones alteram, nos alteram inco-
limus. [15] Illius ſitus ob ardorem intercedentis pla-
15 gae incognitus; hujus dicendus eſt. Haec ergo ab
ortu porrecta ad occaſum, & [16] quia ſic jacet,
ali-

plagae inter haec duo credita he-
miſphaeria. Huic ſimilis eſt alter
Auguſti in eadem Collectione, ac
tertius Antonini Pii Tab. XLI. num.
19. GRONOV.

11. *Hemiſphaeria*] Semiſphae-
ria. OLIVAR.

12. *Mediam aeſtus*] Quia diu
ſol decurrit per eam. IDEM.

13. *Non pariter.*] Quia quando
nobis eſt hyems, habitantibus al-
terum hemiſphaerium eſt aeſtas,
& quando nobis aeſtas, illis hy-
ems. IDEM.

14. *Antichthones*] Adverſam
terram habitantes, Antipodes.
Χθὼν terra eſt, & *ἀντὶ adverſus, contra*. Nec eſt dubium, quin ſint
Antichthones poſt apertas navi-
gationes. IDEM.

15. *Illius ſitus ob ardorem* &c.]
Seculo Pomponii nemo auſus fuit
mediterranea Africae peragrare;
exiſtimabant enim hanc plagam
adeo fervere aeſtibus, ut non poſ-
ſet habitari. Mela ſui ſeculi ſen-
tentiam refert. Dices, ſunt mul-
ti qui ibi agant. Fateor: ſed ſe-
culo Melae nemo fuit, qui hoc fa-
teretur. Hallucinati ſunt (dices)
quotquot fuere illo tempore?
Quaſi vero ignoratio eſſet hal-
lucinatio: fateor plane eos igno-
raſſe hemiſphaerium Antichtho-
num: ſed nec propterea hallucina-
tos fuiſſe. Quid igitur erravit
Mela, ſi cum ſuo ſeculo ignora-
verit alterum hemiſphaerium &
navigationem per zonam torri-
dam? IDEM.

Illius ſitu ob ardorem intercedentis plagae incognito] Hactenus
nempe ut Geographiae pars etiam-
num fieri nequeat, neque ut
haec noſtra deſcribi. Interim ta-
men notum & ipſe habuit, dum
illic ponit, & illi, quos in hac
parte ſequitur.. Notabilia ſunt
verba Coſmae in Topographia
Chriſtiana pag. 202. Τὸ δὲ κυμαίζον τὸ στεπτὸν κύκλῳ τὴν θάλασσαν πᾶσαν σημαίνει, τὸν λεγόμενον
παρὰ τοῖς ἔξω ὠκεανόν· τὴν δὲ στεφάνην τὴν πέριξ, τὴν πέραν γῆν
τοῦ ὠκεανοῦ σημαίνει, ἔνθα καὶ ὁ παράδεισός ἐστι. GRONOV.

16. *Quia ſic jacet*] Haec verba
Pomponii non puto, nec ſi puta-
rem, ita legendum cenſerem, ſed
qua ſic jacet, hoc eſt, qua porri-
gitur ab Ortu in Occaſum. PIN-
TIAN. Pintianus fruſtra eſt. Ni-
hil

[17] aliquanto quàm ubi latiſſima eſt longior, [18] ambitur omnis Oceano, quatuorque ex eo Maria recipit; [19] unum à ſeptentrione, [20] à meridie duo, [21] quartum ab occaſu. Suis locis illa referentur. 20
[22] Hoc primùm anguſtum, nec ampliùs decem milibus paſſuum patens, [23] terras aperit, atque intrat. Tum longè latéque diffuſum, abigit vaſtè cedentia litora, iiſdemque ex diverſo propè coëuntibus, adeò in arctum agitur, ut minus 25 mille paſſibus pateat. Inde ſe rurſus, ſed modicè admodum laxat: rurſusque etiam quàm fuit arctius exit in ſpatium. Quo cùm eſt acceptum, [24] ingens iterum & magnae paludi, ceterùm exiguo

hil tollendum aut mutandum. Intelligendus enim locus ex Ariſtot. lib. II. *de Caelo*, de longitudine in mundo, quae eſt à polo Arctico ad Antarcticum: ut latitudo eſt ab Ortu ad Occaſum. SCHOTT.

17. *Aliquanto*] Immo *multo*, ut Ariſtoteli videtur lib. II. Μετεωρολογ. cap. 5. & Straboni lib. I. *Geographiae*. IDEM.

18. *Ambitur omnis Oceano*] Homero & Ariſtoteli terra inſula eſt. OLIVAR.

19. *Unum a ſeptentrione*] Nihil fabuloſius, & in quo magis hallucinata ſit Antiquitas. Argumentum erroris fuit, quod à mari Caſpio uſque ad Oceanum ſeptentrionalem parvum terrae tractum Veteres faciebant: hinc exiſtimabant mare Caſpium ex Oceano defluere. OLIVAR.

20. *A meridie duo*] Perſicum & Arabicum intelligit. IDEM.

21. *Quartum ab Occaſu*] Mediterraneum, ſive noſtrum. IDEM.

22. *Hoc primum*] Mediterraneum. IDEM.

23. *Terras aperit atque intrat.*] Scribe, *Utque intrat*, cum majore littera & cum diſtinctione, ut ſit initium alterius ſenſus, *Utque intrat tum longè latéque*, conjunctim. Sic paulo poſt, *quo quum eſt acceptum, ingens iterum & magno ſe extendit ambitu.* Et in ſumma Africae deſcriptione, *Utque inde procedit, ita media praecipue.* Et in Italia, *Atque ut procedit, mediam ſe perpetuo Apennini jugo attollens* &c. PINTIAN. Nihil muto. Sunt enim verba ex Ariſtot. tralata, lib. *de Mundo* cap. 3. SCHOTT.

24. *Ingens iterum & magnum & paludi*] Aldi exemplaria: *Ingens iterum & magno ſe extendit ambitu & paludi* &c. Sed haec lectio, quòd ab autiquâ procul abeat, non placet. Propius vero eſt, ut legatur, *Ingens iterum, & magnae paludi, ceterum exiguo ore, conjungitur.* Reliqua falſo addita videntur. PINTIAN.

Ingens iterum & magno ſe extendit ambitu, ceterum exiguo ore paludi conjungitur] Haec ſcriptura praeplacere potuit ut Antonio Francino, ita Voſſio alios veteres codices ita eam concipere teſtanti, quum tamen eam ipſam ab Aldi exemplaribus propagatam rejiciat Pintianus ideo, quod haec lectio ab antiqua procul abeat. Certe nos

30 guo ore, conjungitur. Id omne quâ venit, quâque dispergitur, uno vocabulo Nostrum mare dicitur. Angustias introitumque venientis, nos 25 Fretum, 26 Graeci 27 Πορθμὸν appellant. Quâ dif-

nos vidimus etiam in scripto exemplari *& magno & paludi cet.* ut notavit quoque Frater ex Mediolanensi; sed in altero, quod quondam fuit Pii II. Pontificis, inde venit in bibliothecam Cardinalis Chisii, scio legi simpliciter *iterum & magnae paludi cet.* prout edidit Fr. Sanctius. Nec dubium poterit ultra esse, quin tam vera sit haec scriptura, quam falsa est illa, quam tuetur ac recepit Vossius, si vel attendas ad acumen Melae hanc quoque Bospori Cimmerii & Maeotidis descriptionem ita breviter & velut in transcursu perfectissimam dantis. Sed quod unice rem omnem decidit, observari meretur verbum *extendere* nunquam ab Auctore poni nisi de rectis littoribus, non incurvis & ambitum facientibus, sic ut ex sententia Melae *extendere se magno ambitu* Latinum non sit, vel sententiam bonam nullam faciat. Operae pretium est, inspicere omnia loca. Sic lib. I. cap. 2. *Post se ingenti fronte ad Hellesponticum fretum extendit*, quum *ambitus* mox ibi praecedens jungatur cum τῷ *incurvat.* Sic lib. I. cap. 3. *Pene ut directo limite extenta est.* lib. I. cap. 17. *Angustisque cervicibus reliqua extendit;* lib. I. cap. 19. *Longo rectoque limite extentus.* lib. II. cap. 3. *Non tam lata quam coeperat, ingens tamen iterum & quasi peninsula extenditur.* lib. II. cap. 6. *Hispania ubi Galliis adhaeret, maxime angusta paulatim se in nostrum & oceanum mare extendit.* lib. II. cap. 7. *Ab Peloro ad Pachynum ora, quae extenditur Ionium mare attingens.* lib. III. cap. 1. *Iterumque recto margine jacens ad promontorium Celticum extenditur.* lib. III. cap. 9. *An exhausto fluctu sine fine Africa se extenderet.* In his locis apud Melam est usus ejus verbi, & egregie geographicus, & quidem ita, ut nunquam de quodam ambitu sumatur. Quis igitur credat, quum & praeclarus ille Vaticanus & tot alii codices aliter habeant, & facillimo remedio adjuvari possint, in uno tamen hoc loco contra indolem suam egisse Pomponium? Et quid? nonne haec ipsa variatio & brevitas styli par est & gemina prorsus illis lib. II. cap 3. *Facit sinus qui angustis faucibus grande pelagus admittit.* lib. II. cap. 6. de sinu Sucronensi: *Major hic & magno satis ore pelagus accipiens.* lib. III. cap. 1. *Sinus ore angusto admixtum mare non angusto ambitu excipiens?* Nec seu veternum hîc seu stomachum crepet Vossius, etiamnum quidquam horum poenitet. Imo tanto sunt haec veriora, quod si retineatur Vossii lectio, Pontum quidem Mela dicet ingentem & magno se extendere ambitu, (si hoc potest intelligi) Bospori Cimmerii exiguum esse os; Maeotin vero tantum paludem esse, non etiam qualem: quod procul dubio significavit. Itaque Vossianam lectionem rejeci. *Magno ambitu mollique circumagi* dixit lib. II. cap. 2. GRONOV.

25. *Fretum*] Dictum à fervendo, auctore Varrone. Vulgus hunc fervorem vocat *Corrente*: inde omnia freta navigantibus sunt visa. OLIVAR.

26. Πορθμὸν] Id est, trajectum, de Graeco verbo πορθμεύειν, quod est

diffunditur, alia aliis locis cognomina acceptat. [28] Ubi primùm se arctat, [29] Hellespontus vocatur. Propontis, ubi expandit. Ubi iterum pressit, [30] Thracius Bosporus. Ubi iterum effundit, Pontus Euxinus. Quâ paludi committitur, Cimmerius Bosporus. Palus ipsa, Maeotis. [31] Hoc mari & duobus inclytis amnibus, Tanai atque Ni- 35 40

est *trajicio*. Primum fretum dicitur Gaditanum, vulgo *Gibraltar*, corrupto vocabulo: nam antea *Gibel* Lingua Arabica dicebatur, quae dictio sonat montem. OLIVAR.

27. *Graeci* Πορθμὸν] In quibus est Polybius lib. XVI. cap. 14. Ὥσπερ δὲ πρὸς ἕνα λόγον τῆς τύχης ποιουμένης τὴν κατασκευὴν ἀμφοτέρων τῶν πορθμῶν πολλαπλάσιον εἶναι συμβαίνει τὸν καθ' Ἡρακλέους στήλας πόρον τοῦ κατὰ τὸν Ἑλλήσποντον. Ubi Casaubonus πορθμὸν & πόρον eodem sensu intelligit, vertens, *multis partibus Hellespontiaco majus est alterum ad columnas Herculis*: quum de magnitudine non agatur, quae quidem varie potest considerari; sed vel trajectu, vel maris transitu, quem in altero ait esse stadiorum duorum, in altero sexaginta, & ideo πολλαπλάσιον. Et ab Eustathio ad Dionysium pag. 24. πορθμὸς definitur θαλάσσης πόρος τινὸς, ἑκατέρωθεν γῆς μεσολαβούμενος. Unde apparet in Lexicis non benè exponi *sinum maris in angustias coarctati*: non est enim *sinus*, sed *transitus*, quorum proprietates adversas sibi esse docet Justinus lib. IV. cap. I. GRONOV.

28. *Ubi primum se coarctat*] MSS. & editio Antonii Francini *arctat*, & eo solent uti. Seneca *Herc. Fur. Illa quae Pontum Scythen Symplegas arctat*. Vellejus ad Pomponii aetatem proximus eo verbo delectatur etiam, ut collegit Heinsius ad lib. II. cap. 10. Sed & Justinus lib. XLIV. cap. I. *Hispania arctantibus freti littoribus in Pyrenaeum coit*. IDEM.

29. *Hellespontus*] Nunc *El far di Gallipoli*. OLIVAR.

30. *Thracius Bosporus*] Nunc *El far di Constantinopoli*. *Far* significat strictum seu angustiam maris. IDEM.

31. *Hoc mari .... in tres partes* &c.] Hoc ipsum est, quod Hadriani nummus indicare vult, dum in Herculis Gaditani manu tres orbes ostendit in Crojan. Tab.

XXXVIII. Num. 10. Neque enim satis explicant, qui vident sola mala Hesperidum aurea, in quibus est interpres Crojanotum, & Tristanus Tom. I. pag. 486. nuper Comite Mediobarbo repetente. Herculis Gaditani praecipuum opus est induxisse mare, quo tres partes terrarum cognitae distinguerentur, ipso cognomine illud fa-

Nilo, [32] in tres partes [33] universa dividitur. Tanais à septentrione ad meridiem vergens, in mediam ferè Maeotida defluit: & ex diverso Nilus in Pelagus. Quod terrarum jacet à Freto ad ea
45 flumina, ab altero latere [34] Africam vocamus; ab

fatente: illuc inferretur navigatio, quae per puppim appositam signatur, idque ex Oceano, cujus additur effigies, non fluvii, ut putabant omnino iidem, non ipsius freti Gaditani, ut statuit interpres Crojanorum. GRONOV.

32. *In tres partes*] Varro in duas, Asiam & Europam: veteres apud Herodotum in quatuor, Asiam, Africam, Europam, & Ægyptum: recentiores in tres tantum: nam Ægyptum Asiae partem faciunt. OLIVAR. Totidem agnoscit Polybius lib. III. *Hist.* unde Mela transtulisse videtur. SCHOTT.

33. *Universum dividitur*] Unde sic potuerint edere viri docti, aperuit denique Vossius in Appendice. Et certe sic quoque video legi in membranis, quas medio tempore possidere coepi. Sed quaeso quod illud universum? Nullum universum statuitur à Mela, nisi quod appellavit *omne* vel *unum*. Atqui id aliis modis dividitur, ut dixit, non Tanai ac Nilo, & Mediterraneo mari, quibus dividitur noster orbis, unde etiam dixit lib. III. cap. 5. *universum orbem mari circumfusum esse*, ita integre dicturus nunc quoque non elisione substantivi adhibita. Omnia autem quae antecedunt in neutro genere, respiciunt *mare*; unde haec vox regi nequit. Clarè etiam in MSS. tribus exstat *universa*, quae verissima Auctoris manus est; subintelligitur zona quae cognita est, quam incolimus, & cujus situm dicendum sibi proposuit, quod & facit: unde sic edidi. GRONOV.

34. *Africam vocamus, ab altero Europen* &c.] Hanc gaeodaesian veterem docent & varii nummi, in quibus est primus Augusti, in

Crojan-

ab altero, Europen: ad Nilum, Africam; ad Tanain, Europen. Ultra quicquid eſt, Aſia eſt.

Crojan. Tab. xv. Num. 18. alter Conſtantii editus ab Triſtano Tom. III. pag. 681. ubi omnes gentes denotantur per tres icunculas genu poſito adorantes Imperatorem, tiara ſignante Aſiam, media Africam, intima Europen: tertius Juliae Domnae vulgatus Triſtano Tom. II. pag. 126. quartus huic non valde diſſimilis Commodi editus ab Erizzo pag. 380. & peſſime expreſſus ab Oudanio Tab. XLVIII. ubi tres icunculae, ad totidem partes terrarum effingendas tranſeunt praeter globum ſtellatum, unde fata accipiunt. Nam quae vel in tertio Triſtanus de quatuor anni ſtationibus, vel Oudanius in quarto de tribus feminis manu aliquid portantibus (ſic ipſe finxit eas & expreſſit) commemorant, ludicra ſunt. Certe in primo & ſecundo deſignatur id ipſum, quod de Pompejo Vellejus lib. II. cap. 40. *Hujus viri faſtigium tantis auctibus fortuna extulit, ut primum ex Africa, iterum ex Europa, tertio ex Aſia triumpharet.* Idem.

CAP. II.

Brevis ASIAE Deſcriptio.

Tribus hanc è partibus tangit Oceanus, ita nominibus ut locis differens; Eous ab oriente, à meridie Indicus, à ſeptentrione Scythicus.

tus. Ipſa ingenti ac [1] perpetua fronte verſa ad orientem, [2] tantùm ibi ſe in latitudinem effundit, quantùm [3] Europe & Africa, & quod inter ambas Pelagus immiſſum eſt. Inde [4] cùm aliquatenùs ſolida proceſſit, ex illo Oceano, quem Indicum diximus, Arabicum mare & Perſicum,
105 ex Scythico Caſpium recipit: & ideo quâ recipit anguſtior, [6] rurſus expanditur, & fit tam lata, quàm fuerat. Deinde cùm jam [7] in ſuum finem aliarumque Terrarum confinia devenit, [8] media Noſtris aequoribus excipitur; reliqua altero
15 cornu pergit ad Nilum, altero ad Tanain. [9] Ora ejus cum alveo Nili amnis ripis deſcendit in Pelagus,

1. *Perpetua fronte.*] Non interrupta, ſed integra verſus Orientem & Septentrionem. OLIVAR.

2. *Tantum ibi ſe in latitudinem*] Haec referuntur ad ſecula Melae, quibus nondum tota Africa innotuerat. IDEM.

3. *Europa*] Ne quid huc ſpectans omittamus, video in membrana Gud. legi *Europe*, ut eſt & in Mediolanenſi. Hanc terminationem genuinam Auctoris eſſe colligo vel ex fine capitis praecedentis, vel ex lib. 11. cap. 6. *Junonis promontorium finit Europen.* Et hinc eſt, quod non opiner repudiandam ejuſdem membranae ſcripturam lib. 11. cap. 1. *In Maeotida remeantibus ad dextram Europe modo ſiniſtro latere innavigantium appoſita:* ubi nunc editur, *Europa eſt*, in quibuſdam MSS. etiam exſtet *Europae*, quum illud verbum illic ad nauſeam iteretur. Item lib. 1. cap. 4. init. *quam Europe*, exſtat in Mediol. Similiter lib. 11. cap. 3. teſtes habeo tres MSS. Auctorem ſcripſiſſe *Pelle* non *Pella*, ut antehac ſegniter illic exhibebant. GRONOV.

4. *Cum aliquatenus ſolida*] Ex ignoratione illarum regionum haec dixit Mela: non erant haec littora maris Indici plenè cognita Pomponii tempore: conſtat enim ex recentioribus navigationibus, non poſſe ſolidam eſſe ad Meridiem, ob Sinum Arabicum, Perſicum, Sinum Caticolpicum, Gangeticum, & Magnum. OLIVAR.

5. *Ex Scythico Caſpium*] Diximus ignoraſſe Antiquitatem diſtantiam ab Hyrcano Mari uſque ad Oceanum ſeptentrionalem, & propterea incidiſſe in illum errorem. IDEM.

6. *Rurſus expanditur*] In litore maris Rubri verſus Ægyptum. IDEM.

7. *In ſuum finem*] Hoc eſt, ad Caput Bonae Spei; nunc *Cabo de Bona Speranza*, verſus Meridiem, & Tanain, verſus Septentrionem. IDEM.

8. *Media*] Hoc eſt, mediam circumluit noſtrum mare, ſive Mediterraneum. IDEM.

9. *Ora ejus cum alveo & Nili amnis ripis deſcendit in pelagus*] Scribendum reor *ripa*, non *ripis*, ut ſit ſenſus, Aſiam ipſam deſcendere, unà cum alveo Nili amnis, ripam factam, ut paulò poſt: *fit ripa*

lagus, & diu, ficut illud incedit, ita fua litora porrigit: [10] dein fit venienti obviam, & primùm fe [11] ingenti ambitu incurvat, pòft fe ingenti fronte ad [12] Hellefponticum fretum extendit: ab eo iterum [13] obliqua ad Bofporum, [14] iterumque ad Ponticum latus curva, [15] aditum Maeotidos [16] tranfverfo margine attingit. [17] Ipfam gre-

20

ripa qua Tanais eft. PINTIAN.

10. *Deinde fit venienti obviam*] Ad flexum Syriacum. OLIVAR.

11. *Ingenti ambitu*] A Pelufio oftio, & oppido nunc *Damiata*, ufque ad Cariam regionem Afiae Minoris. IDEM.

12. *Hellefponticum fretum*] Quum fic & prius editi & multi MSS. certe noftri tres habeant, non magis credi poteft, quia tefte Voffio quidam libri *Hellefpontum* habent, *Hellefpontium* nunc edidiffe Mela, quam infra *Pontium*. Hoc credant illi, qui fimilem audaciam Reinefii probant in Infcript. pag. 937. concinnantis *Hellefpontium Jovinum* ex nefcio qua corruptela. Sed ut infra nofter *Ponticum*, ita nunc dedit *Hellefponticum*. Ita certe etiam ftatuit D. Heinfius, qui in Maximi Tyrii differt. x. vertit *Hellefponticum* & *Hellefpontica*: ubi Graecus Ἑλλησπόντιον & Ἑλλησποντία, ut paffim Graeca monumenta & in his Herodoti ac Paufaniae. Ita & Lactantius lib. 1. *de Falf. Rel.* cap. 6. *octavam Hellefponticam*. *Hellefpontius* Poëtis gratum eft, ut in *Priapeiis* pag. 85. *ora Hellefpontia*: etfi norim non penitus abftinere alios profa fcribentes, ut ipfe Cicero in *Epiftolis* utitur *aliquo Hellefpontio*: & inde *Hellefpontiacus*. Unde illo ipfe Voffius in epiftola ad Rivetum colligere & excerpere didicit: *Tenedos Hellefpontiaca infula* & *numen Lampfacenum Hellefpontiacus Deus*: quod eft Arnobii in lib. III. prout & Graecus Auctor apud Suidam in Συνεβάλλοντο. Fere miror quum lib. 11. cap. 2. Voffius egregie reftitueret Ammianum, quare ejus corrupti verba *dudum Hellefpontum* correxerit *ductum Hellefponti*, & non ad hanc formam *Hellefpontium* quoque. GRONOV.

13. *Obliquat*] Utcunque flectitur in Propontide. OLIVAR.

14. *Iterum curva*] Ad Pontum Euxinum. IDEM.

15. *Aditum*] Cimmerium Bofporum oftendit. IDEM.

16. *Tranfverfo margine*] Hoc eft, angulum faciente. IDEM.

17. *Ipfam gremio ad Tanain ufque complexa*] Sic fe emendaffe Voffius ait ex Vaticano & aliis exemplaribus, in quibus legitur *ipfa gremio*, non ut vulgo *inde eam gremio*. Sane & in membranis legimus, *ipfa gremio ad Tanain ufque complexa*: & ita Prifcianus in verfione Dionyfii v. 292.

> *Innumeras gentes gremio complexa reducto.*

Mirum eft, ita vitiofe haberi in fcriptis. Nam fane nos quoque fic vidimus. Sed praeterea, quod fileri non debebat, non in omnibus legitur *complexa*, fed in nonnullis, ut manifefte in Gudiano fcriptura ifta fic continuabatur, *ipfa gremio ad Tanain ufque compreffa*, hoc eft, Afia eo, quod gremium illic faciat ad excipiendam Maeotin, retroacta & quafi compulfa fe comprimere, reduce-

gremio ad Tanain uſque complexa, fit ripa; 25 quâ Tanais eſt. In ea primos hominum ab oriente accipimus, [18] Indos, & [19] Seras, & [20] Scythas. Seres media fermè Eoae partis incolunt, [21] Indi

re & retrahere, rurſus ad Tanain laxius ſe exporrigens, non aliter ac homo ſinu aliquid accipiens, quo id eſt grandius, eo magis ſe in illis partibus comprimit, ut gremium fiat capacius. Proſus hanc lectionem videtur παραφράζειν lib. 1. cap. 19. *Oram, quae à Boſporo ad Tanain uſque deflectitur*, hoc eſt, quae gremio ad capiendam Maeotin comprimitur: & clarius lib. 1. cap. 12. *Grandem ſinum inflexo tractu litoris accipit*. Infra lib. II. cap. 3. ait: *Qua terra dat gremium*. Livius lib. XXII. cap. 47. *Qui cuneus, ut pulſus aequavit frontem primum, deinde nitendo etiam ſinum in medio dedit*. & lib. XXX. cap. 2, *In ſinum terra conſedit*. Illud *conſidere* nonne compreſſionem notat? Apparet aut labdaciſmo dictantis & invalida litterae caninae pronunciatione extitiſſe primam labendi originem, aut notam mediae ſyllabae per litteram *p* cum aliquo ſigno expreſſae feciſſe lectores ancipites. Sic *complexus* & *compreſſus* certant in loco Valerii Flacci apud Heinſium lib. I. v. 491. GRONOV.

18. *Indos*] Ab Oriente & Meridie retinent nomen. Diviſa eſt India in Superiorem & Inferiorem: Inferior, in Indiam extra Gangem, & Indiam intra Gangem: Superioris ſunt regna praecipua, Carhai, Mulpha, Cyamba, Chaitam, Thebet, Bocat, & regnum Murſuli, Moabot, Moabat, & regnum Var, nunc Synatum: Luſitani vocant *Chinarum*. India extra Gangem habet Lamay regnum, & propè Malaqua. India intra Gangem, Narſingam, regnum potentiſſimum, & prope caput Cdriae Callicut, regnum & civitatem, ubi & Canamor, Tormapatain, Pandarani, Biſnagar, Bartacala. OLIVAR.

19. *Seres*] Orientalis regio Serica, & magis mediterranea, quam Scythica & India ſuperior, inter Scythas & Indos ſita: hujus regionis ſunt provinciae Camul, & Chichitalis. IDEM.

20. *Scythas*] Quotquot ſunt a parte illa orientali, quae provincia *Tangut* vocatur, uſque ad Rha fluvium, omnes uno nomine Scythae dicuntur, & tota regio noſtro ſeculo Tartaria: principio ab Oriente ſunt Scythae: extra Imaum montem, ramentum Tauri, ſunt quidem Tartari, apud quos eſt Tangur, Cathaia & Halor, ſubjecta omnia magno Cham, regi Tartarorum: in Scythia intra Imaum ſunt alii Tartari uſque ad Rha, ut diximus: poſtea uſque ad Tanain ſunt Sarmarici Aſiatici. IDEM.

21 *Indi & Scythae ultima*] Voces mediae in nullo codice occurrerunt mihi, etſi taceant alii. Omiſit editio Juntina Antonii Francini, ignorat & ſcriptum exemplar Mediolanenſis Bibliothecae, & membranae, quas ſub oculis habeo. Etiam, ſi recte videas, nimia repetitio. Immo quam bellè poſſet legi? *In ea primos hominum accepimus ab Oriente Indos, Seres & Scythas. Seres media fermè Eoae partis incolunt, illi ultima, ambo latè patentes*, &c. Ita agit alibi noſter perinde & alii. ut planè debeat eſſe hoc genuinum, etſi mirer non ſcripſiſſe Auctorem *Seras & Scythas*, ut lib. I. cap. 14. *adverſus Phoenicas*. lib.

II.

di & *Scythae* ultima: ambo latè patentes, neque in hoc tantùm pelagus effusi. [22] Spectant enim etiam meridiem Indi, oramque Indici maris 30 ([23] nisi quoad aestus inhabitabilem efficiunt) diu continuis gentibus occupant. Spectant & septentrionem Scythae, ac litus Scythicum (nisi unde frigoribus arcentur) usque ad Caspium sinum possident. [24] Indis proxima est [25] Ariane, 35 dein-

III. cap. 5. *Iberas & Hyrcanos.* lib. I. cap. 8. *apud Garamantas:* quod in postrema editione mutatum temerè est: ut & lib. III. cap. 6. *Cassiteridas appellant.* Sic enim edidimus nunc ex MSS. ubi vulgo edunt *Cassiterides.* Haec quum nuper annotaverim; nunc confirmor non temerè in hoc loco me suspicatum aliquid fuisse: nam ex MS. Mediolanensi prorsus notavit Frater *Seras*, ut omnino sic edi oportuerit. Certè quum libro III. cap. I. in fine edunt *per Autrigones & Origeviones*, aliena edunt, non Pomponiana: nam Pomponii exemplaria vetusta legunt *per Auariginos & Orgenomes.* GRONOV.

22. *Spectant enim etiam meridiem Indi*] Lego, *Spectant enim & meridiem Indi:* ut infra: *Spectant & septentrionem Scythae.* PINTIAN.

23. *Nisi quoad aestus*] Sic ait se fecisse Vossius, quum in omnibus scriptis legatur. *quod.* Nescio equidem: nam in Cod. Gudiano, quem nos adhibuimus, erat, eadem scilicet nota, qua etiam lib. I. cap. 8. *quoad potest* exprimebatur. Eademque nota occurrebat in eodem Codice lib. I. cap. 12. *Tyros nunc annexa terris deficit q, ab impugnante quondam Alexandro jacta opera;* ubi alii expresserunt *quondam*, alii *quando*, alii *quod*, Vossius, sententiam Pintiani dividens, penitus ejicit incertissim. & anticipiti, si qua ulla, medicina. Et sic lib. II. cap. 3. *Macedonum populique urbes.* Ea notula involvi opinor voculam *qua*: quae optimè huc facit: & solet Mela nunc *qua*, nunc *ubi* ponere. Ut enim lib. II. cap. I. *nisi qua vident etiam ora vestiti*: sic infra lib. III. cap. 7. *Nisi ubi magis quam ut habitetur exaestuat.* At vero lib. II. cap. I. clarè idem Codex efferebat *quod Satarchae & Taurici tenent.* unde Vossius verbum postremum expellit fide librorum, quos adhibuisse dicit: at certè in tribus exstare scio. Videbis easdem haesitationes librorum veterum in epistola Ciceronis 2. lib. III. ex Notis Gebhardi. GRONOV.

24. *Ariadne, deinde Aria, & Cedrosis*] Scribendum *Ariane, deinde Aria, & Gedrosis*, ex Strabone, Plinio, Stephano, cujus illa quoque verba sunt: Quoties, inquit, per C scriptum est *Cedrosis*, mendosus Codex est. BARBARUS. Forte *Carmania* leg. ex Pomponio lib. III. cap. 8. In *Caspiani* nihil demuto. SCHOTT.

25. *Indis proxima est Ariane, deinde Aria*] Sic primus conjecit Hermolaus Barbarus ex vulgato *Ariadne*, eademque Ariane valde occupavit animum Vossii nuper, ut non hic modo in ea disputet, sed infra quoque, ubi Arusacen fluvium nominat Mela, testatur Auctorem de Ariane agere provincia Indo contigua. Accipio reliqua;

[26] deinde Aria, & Cedrosis, & [27] Persis ad sinum Persicum. Hunc populi Persarum ambiunt, illum alterum Arabes. Ab his, [28] quod in Africam restat, Aethiopum est. [29] Illic Caspi-
40 ani Scythis proximi sinum Caspium cingunt. Ultra

qua; immo omnia hactenus. Sed quo pacto probabitur, ullam talem Arianen agnosci ab Mela? an utique Mela mentem intentam habuit Asiae, prout fuit sub Alexandro & ducibus ejus, & aliquam maximam Arianen finxit, quae contineret Gedrosiam quoque; Dranglanam & Carmaniam? ut scribit ac profert Vossius. Planè non capio, & prorsus se opponit Auctori nostro, qui Gedrosin omnino ab ea alienam nominat, sic ut vel partem parvam ejus sub illa comprehendisse Auctorem probari nequeat. Et profectò nimium est, statuere Indis proximam esse Arianen in littorali tractu. Sed & deinde ab tribus MSS. scio confirmari vulgatum *Ariadne*, cui nunc accedit testimonium MS. Mediol. quum in Juntina editione exstaret *Ariacne*; an licebit litteram ita confirmatam à continua Scribarum manu vilipendere? adeone ista grandis *Ariane* ignota fuit Librariis, ut quasi ex constituto omnes in ea peccare maluerint inserta littera *d*, quam in τῷ *Aria*? Immo quomodo *Gedrosis* vel tota vel non tota credi posset comprehensa fuisse sub *Ariane* in hoc loco apud Auctorem nostrum, qui inter *Arianen* & *Gedrosin* ponit mediam Ariam? Certè si Pomponius *Arianen* aliquam concepit tam grandem, ut putant; non necesse habuit infra dicere ad Meridiem easdem gentes interiora & littora tenere, sed eandem modò gentem. Quin ego non dubito quin Auctor scripserit *Arbiane*. Arbiane regio finitima Indi ripae occidentali ad mare, dicta ab Arbiis populo notissimo & in *Historia Alexandrina* Arriani, & aliis tam Historicis quam Geographis. Hanc reor satis à me contra pertinax Vossii caput defensam, & ideo reposui. IDEM.

26. *Deinde Aria, & Gedrosis*] Strabo, Ptolemaeus, Stephanus, Plinius *Gedrosia* enuntiant, non *Gedrosis*: unde gentile nomen *Gedrosii* Stephano. Ut corrigendus sit Plinii Codex, in quo *Gedrosi* ferè semper pro *Gedrosii* scriptum est. Reprehenditurque Dionysius Byzantius à Stephano, quod *Gedrosos* appellet, non *Gedrosios*. Strabo aliquando *Gedrosenos* vocat, sed dubito, an sit vitio exemplaris. Arrianus Historicus *Gedrosios* semper. Dicuntur etiam per C & duplex SS *Cedrossi* Stephano. PINTIAN.

27. *Persis*] Retinet nomen, cujus dominus est Sophus. OLIVAR.

28. *Quod in Africam*] Intellige Meridiem versus: nam Septentrionem versus Aegyptus est. IDEM.

29. *Illic Caspiani Scythis proximi*] Etsi non me fugit à *Caspia* deduci posse *Caspiani*, ut à *Cardia*, *Cardiani*, auctore Stephano; malo tamen hic legere *Caspii* quam *Caspiani*: ex Strabone, Ptolemaeo, Stephano, Plinio. Item ipso Pomponio infra in tertio: *Intus*, inquit, *sunt ad Caspium sinum Caspii*. Nec fuerit alienum admonere, duplices esse *Caspios* Straboni in Selectis: quosdam magis occidentales Cadusiis, prope mare ab ipsis cognominatum Caspium & Cambysen fluvium; alios verò Parthis vicinos, quorum sint

Caspiae

Ultrà [30] Amazones, ultraque eas [31] Hyperborei esse memorantur. Interiora terrarum multae variaeque gentes habitant; [32] Gandari & Pariani, & [33] Bactri, Sugdiani, Harmatotrophi, Comarae, Co-

Caspiae portae. PINTIAN.

30. *Amazones, ultraque eas Hyperborei*] Sic enim veram sedem inclitis his feminis attribuit, certè quam docta & melior Vetustas agnovit, ut in fine hujus libri eadem repetat. Et huic convenit, quod exstat inter *Fragmenta* Sallustii: *Dein campi Themiscyrii; quos habuere Amazones à Tanai flumine incertum quamobrem digressae.* GRONOV.

31. *Hyperborei*] Scythae sunt & Tartari: sunt tamen qui dicant eos Europaeos esse. OLIVAR.

32. *Candari & Pariani*] Herodotus *Paricani*. BARB. Scribo *Gandarae. Paricani* ex Stephano & Plinio. *Gandaros* Plinius nominat. Stephanus *Gandros*. Hecataeus eodem auctore *Gandaras*. Sunt & *Gandarae* Ptolemaeo Indiae populi. PINTIAN.

Candari] Retineo hanc lectionem, ex Ptolemaeo lib. VII. in regione *Sogdiana*. SCHOTT.

Gandari] Sic edidi, non *Candari*, ut antehac, quum in duobus MSS. sic ipse reperissem, & L. Holstenius idem de alio MS. testetur in Annotationibus ad Ortelium pag. 39. Et tale quid jam voluit Pintianus: cui cur non paruit Vossius? GRONOV.

33. *Bactri, Susiani*] Lege *Sogdiani: Susiani* enim ad Persicum sinum porriguntur. Hic verò mediterraneae gentes enumerantur. Bactri & Pharmacotrophi Scythicae gentes sunt, à quibus longissimè Susiani absunt. Monuit hoc Josias Simlerus in Aethicum Cosmographum nuper P. Pithoei V. C. beneficio editum. SCHOTT. Sine ulla auctoritate nuper hic editum *Bactri & Sugdiani;* nos copulam temerè insultam induximus, quam alii MSS. habent transpositam ante nomen *Bactri.* Nam quod praecedit *Gandari & Pariani*, hi primi bini non dant exemplum secundis, & plane ut nos censuimus, agit mox Mela *Lycia & Pamphylia, Caria, Ionia, Aeolis*, ubi scimus, quid de copulativa notent viri docti. Florus lib. IV. cap. 2. *Thraciae, Cappadociaeque, Ciliciae, Macedoniae, Graeciae, Aetoliae* &c. Antonin. Liberal. cap. 7. υἱοὶ μὲν Ἐρωδιὸς καὶ Ἄνθος, Σχοινεὺς, Ἀκανθος. Similiter ludunt in editionibus, lib. I. cap. 2. ubi edunt: *Abydos & Lampsacum, Parion & Priapos.* Non secus ac paria quaedam composuisset Auctor, quum in MS. clarè viderim illic ter copulam repetitam, etiam Frater in MS. Mediolanensi, & in editione Juntina sic exstet, quod & nos nunc secuti sumus. Contra ejusdem libri capite 19. Vossius correxit edititque, *& ideo Amazonium vocant*, sed nos in neutro MS. reperientes copulam, delendam rursus censemus, quum nihil prosit, etiam absit à MS. Mediolan. & editione Juntae. In quo quum sic agimus, malumus exsecrantes Vossianum ὕψος in nugis, sequi curam exactam Rhenani in Tacito lib. IV. *Hist.* cap. 78. supplentis, *Tutor & Classicus & Civilis*, Holstenii in Stephano v. Αἴγυς, Salmasii ad eundem in v. Τερμίλη. Quod ad *Sugdianos* attinet, equidem nescio an Vossius sic se reposuisse secutum vestigia veterum Codicum debeat scribere, & non verius vestigia Josiae Simleri, rela-

ti

45 [34] Comani, [35] Paropanisii, [36] Dahae, [37] super Scythas, Scytharumque deserta. At super Caspium sinum, Chomari, Massagetae, Cadusii, Hyrcani, Iberi. Super Amazo-

ta ab And. Schotto, à quo sic hunc locum restitutum esse in Notis hic testatur. Sed Graeca ista appellatio, *Harmatotrophi*, merè Vossiana, meliorem forsan speciem praeferens, quam aliorum *Pharmacotrophi*, aut *Phaurmacatrophi*, sed nil nisi ex caligine Lectorem demittens in tenebras, acerba tamen & importuna est inter meras Scythicas, praesertim quum libri veteres omnes distincte innuant duas gentes indicatas à Pomponio fuisse *Fariani*, *Cottophi*, vel *Faxiani*, *Cotophi*. In quorum postremis litteris confusis videtur latere *Tochari*, vel *Tocharii*, sicut in prioribus gens *Phruni*, quos jungit etiam Dionysius in *Periegesi*: aut si placet inhaerere litterae *a* illic satis notabili, proximè accedunt *Parymae* ab Justino memorati lib. XII. cap. 5. GRONOV.

34. *Coamani*, *Rophanes*] Legendum fortè non *Rophanes*, sed *Ochani*, ex Plinio lib. VI. cap. 16. ubi *Ochanos* refert cum Pharmacotrophis, Bomareis, Coamanis, & aliis, quorum hic mentio. PINTIAN.

35. *Paropanisii*, *Dabae*] Ita sustinuit facere Vossius, quum in omnibus ferè, quos viderit, antiquis Codicibus scriberetur *Ropanes*, in optimo *Roparis*, in editis *Rophanes*, idque sperat neminem reprehensurum. At quomodo quisquam probabit? An ab Oriente procedens per Indiae Scythis vicinae gentes Paropanisios numerabit ante Dahas? Non potest probari, licet reprehensionem Incteтur. Est utique, teste Stephano, Γαργάνη πόλις ἐν τῇ Ἰνδικῇ. Hujus cives & accolae Γαργανεῖς, quos videtur innuere Auctor. GRONOV.

36. *Dache*] Scribo *Dabae*: Plinius & Silius. BARBARUS.

Dabae. Super Scythas] Sic interpunge, *Dabae super Scythas*, *Scytharumque deserta. At super Caspium sinum* &c. SCHOTT.

37. *Super Scythas*, *Scytharumque deserta*, *ac super Caspium sinum*] Scribendum cum minore littera, *super Scythas*, *Scytharumque deserta*, & conjunctim cum superioribus. Quae autem statim sequuntur, abjuncta praecedentibus & cum majore littera, ut incboent novum sensum, sic legito: *At super Caspium sinum*, & reliqua: ut singula referas ad singula. Ad Scythas, Scytharumque deserta, Gandaras, Paricanos & reliquos, quos subrexit. Ad Caspium sinum, Comaros, Massagetas, Cadusios & alios. Ad Amazonas autem & Hyperboreos, Scythas, Cimmerios, Heniochos, &c. Libuit etiam addere usum duarum in Pomponio vocum, *super*, & *ultra*: quem video ignorari à plerisque etiam eorum, qui se pro doctis gerunt. Nam cùm ab exterioribus gentibus locisve Oceano finitimis, procedit ad interiora, super exteriores gentes positas esse ait interiores. Cùm verò contrario ab interioribus ad exteriora, ultra interiores ait esse exteriores. Non tamen hoc ita perpetuum est, ut non aliquando secus cadat. Nihil enim sine exceptione; sed ferè hoc observat Pomponius. Exemplum & hic habes & in his quae sequuntur, passim occurrent. PINTIAN.

38. *Cis*

zonas & Hyperboreos, Cimmerii, [38] Ciffi, [39] Heniochoe, Georgi, Moschi, [40] Cercetae, 50 [41] Toretae, Arimphaei: atque ubi in Nostra maria

38. *Cissianti*] Ad locum Plinii, quem citavit Vossius, ita indicem hunc Melae citat vicissim Harduinus. Sed haereo, an Vossius, dum citat Fratrem, id non faciat ex animo non agnoscente se auctorem, quum forsan Romae id didicerit ex Holstenio, qui exemplar Thesauri Orteliani sic conscriptum habebat, nisi quod scripserat, *Cissianthi*. GRONOV.

39. *Antiochè georgili*] Arbitror scribendum, vel *Eniochae Georgi*, ex Strabone, Ptolemaeo, Plinio: vel *Antacei*, ab amne dicti, vel *Achei*, iisdem ferè auctoribus, vel *Axiacae georgi*. Pomponius secundo libro, *Colunt*, inquit, *Georgi, exercentque agros. Axiacae furari quid sit ignorant*: & ii à fluvio nomen habent, Plinio, Ptolemaeo, ceteris. BARBARUS.

40. *Corsitae, Phoristae, Riphaces*] Expensis syllabatim dictionibus puto legendum, *Cercetae, Coraxi, Phthirophagi*: ex Geographis omnibus gregatim & ipso praecipuè Pomponio in fine hujus primi voluminis; & paulo ante: *Cimmerii, Scythae, Heniochi, Georgi*, legendum est ordine inverso, *Scythae, Cimmerii, Heniochi, Georgi*, ex Plinio lib. VI. cap. 13. *Ultra eos*, inquit, *plane jam Scythae, Cimmerii, Cisianthi, Georgi*, &c. & Strabo Cimmerios à Scythis sedibus suis pulsos tradit, & Scythas à Graecis. PINTIAN.

41. *Pterophoritae, Riphaces*:] Hic fuit ille infaustus linguae Graecae simul & Latinae Isaaci Vossii genius, ut nihil pensi habens & corruptus ab blandis hominibus effunderet, quidquid vellet. Nam quis non his *Pterophoritis* applausit? quoties studiosis explanati & commendati sunt? Quid autem illis alienius & perversius? An quia fuit & regio Cinnamophoros, inde & incolae reperiuntur dicti Cinnamophoritae? Imo licet id esset, (quippe futurum excusabile) hic nemo talis dici aut supponi posset, quia nec alii poterant accedere, nec ab ullis hominibus poterat incoli. Ipse Mela dicit Rhipaeos tantum montes esse, proxima per nives invia, tum adhuc regionem inhabitabilem; denique primos hominum Scythas. Non aliter in principio libri secundi. Quos fingemus igitur *Pterophoritas*, tanquam incolas regionis continuis nivibus obtectae? Quis autem ullus ab verbo φέρω finxit tale substantivum? An dicuntur *Μελανοφορίσαι*? Passim audio μελανοφόρους, στεφανοφόρους, κισσοφόρους δενδροφόρους, φωσφόρος τελεσφόρος. Haec una vulpecula sic audet insultare Melae & humano generi, quum *Phoristae* aut *Phorsitae* legatur in omnibus libris. Id si ab nivibus voluit nominatum, cur non ex Ammiano periti fuerunt *Chionitae*, ἀπὸ χιόνος. Sed nugatorium est cogitare de incolis regionis Pterophorae vel Chionophorae. Scribit Stephanus: Ποτὲ δὲ καὶ Ταρκυνίται εἰσὶ, καὶ Ταρκυναῖοι, ἔθνος Ὑπερβορέων, παρ' οἷς οἱ γρύπες τὸ χρυσὸν φυλάσσουσιν. ὡς Ἡρακλῆς ἐν τοῖς Φιλίστορσι. Vide, an tale quid lateat. Certè ista Vossiana natio est imaginaria, nec aliud nisi cum ipsa auctoris & proerectoris memo-

ria tractus excedit, [42] Matiani, Tibarani: & notiora

memoria meretur mitti in istud ἱερᾶς ὕδωρ. GRONOV.

42. *Mardi*, *Antibarani*] Aldus, *Mario Antibarani*. Scribo *Macrones*, *Tibarani*, ex Strabone, Stephano, Plinio, Herodoto, Xenophonte, Dionysio Periegete, Marciano, Marcellino, Apollonio Rhodio, Valerio Flacco, & omnibus fere Graecis ac Latinis non Geographis modo, sed Historicis etiam ac Poëtis, qui de Boreali Asiae plaga prodiderunt. Semper enim *Macronas*, *Tibaranos*, & *Mosynoecos*, ut finitimos inter se conjungunt. Nec me fugiunt, quae de Mardis Plinius & alii tradunt. *Macronas* Apollonius lib. I. *Argonaut.* *Macrieas* appellat, sic dictos, ut ejus Enarratores exponunt, quod sint coloni Euboeensium. Euboea enim *Macris* alio nomine dicta est, quod sit longa & toti praetenta Boeotiae, ut secundo volumine refert Pomponius. Hi postea *Sanni* dicti, si quid Strabo & Stephanus veri crepant. Nam Xenophon lib. IV. fin. & lib. V. init. de Cyri adscensu *Macronas* alios à *Sannis* facit: quos *Drilas* ipse nominat, referente Arriano in *Periplo Ponti Euxini*. Sed & ipse Arrianus *Sanos* distinguit à Macronibus, quos tamen ipse non *Macronas*, sed *Machelonas* appellat. Plinius quoque Xenophonti & Arriano subscribit lib. VI. At *Tibarani* etiam *Tibareni* & quidem frequentius dicuntur. Orpheus in *Argonauticis* *Stybarenos* vocat. PINTIAN. Nihil mitto, Herodoti *Thalia* auctoritatem secutus. SCHOTT.

Mantiani, *Tibarani*] Vix scio, qui liqueat ex Herodoto vicinos hos fuisse populos, quod affirmat Vossius, quum Herodotus bis nominet Τιβαρηνὺς, & nusquam cum Mantianis jungat, sed cum Moschis, Macronibus & Mosynoecis. Deinde monet eos Mantianos hic intelligendos, quos ad dextram Halyos ripam ponit Herodotus. Quaeso, an jam ad Halyn usque pervenit recensendo gentes illas ex Oriente versus Occidentem sitas? Utique nondum ad Armenios pervenit. Insuper sanè *Amardi* non sunt notioris nominis, quam *Tibarani*; & cur hi nunc ita appellantur, quum lib. I. cap. 19. vocentur *Tibareni*, ubi locat inter Chalybas & Mosynoecos? à quo non alienus Stephanus scribit, Τιβαρηνία, χώρα πρὸς τῷ Πόντῳ, πρόσοικ⊗ Χάλυψι καὶ Μοσυνοίκοις; qui & ipse in v. Βόσπορ⊗ novit, etsi in loco dubio, Τιβαρανὸς & Τιβαρηνός. Apparet aliud latere. Nempe quum in MSS. legatur *Mathi ansibarani*, vel *Mathi antibarani*, in Mediolanensi *Masi antibarani*, quum Juntina dedisset *Mari*, *Antibarani*, inde videmus primam litteram *t* in restitutione addi. Id temerè fieri censemus, quum litterarum numerus ac forma doceat hic lectum fuisse *Ibarani*. Quod verum est, sed in eo prima littera degeneravit ex O. Aut scripsit enim Mela *Obarani*, aut sub τῷ *Ibarani* intelligi voluit. Stephanus, Ὠβαρηνοὶ, μέρ⊗ Ἀρμενίας, planè ut de Amardis ex Ptolemaeo statuit Vossius, quos tamen nescio qui ille è veteribus libris restituisse se dicat, quum nemo in istis aliter legi fateatur, quam in vulgatis *Medi*, qui sanè propius accedunt ad Obarenos, quos à Quadrato jungi Obarenis illic testatur Stephanus. Sed ruit in his omnibus Vossius aequali ausu, quo sustinuit impingere contextui Auctoris *Mariandyni* pro vulgato *Murrani*. Quo-

tiora jam nomina, Medi, [43] Armenii, Commageni, [44] Mariandyni, Veneti, [45] Cappadoces; Gallograeci, Lycaones, Phryges, Pisidae, I- 55 sauri,

Quomodo si scripsit Auctor, quid illo inordinatius fieri potuit, ut & tam maturè ponat Mariandynos, & Bithynos, quos infra cum his conjungit, nunc omittat? Conjunxerint etiam alii Mariandynos cum Venetis, quod fieri potest ob varias causas. At nunc Mela in recensendis nationibus versatur adhuc extra Halyn amnem. Itaque credibile id profectò esse cuiquam nequit, & plane mihi imaginor, quum notissimi sint Mariandyni, neminem priorum editorum tale quid proferre voluisse, quia nimis absurdum videbatur, & infra lib. II. cap. 7. recte nominantur & collocantur, aeque ut hoc libro cap. 19. neque talis ordo cuiquam in mentem venire poterat, qualis nunc occurrit, ut Mariandyni sequantur Commagenos, illos Veneti, tum Cappadoces, & Gallograeci? Immo & Gallograeci hi sunt ficti falsique, quum nullus MS. Codex ex posteriore voce plus agnoscat quam τὸ *Graeci*, unde illi ab Hermolao fabricati & mira libidinis constantia ab omnibus deinde adsciti. Itane grassari oportet in alienis scriptis? Equidem quid de τῷ *Murrani* statuere me oporteat, haereo: hactenus tamen certus, ut quum portionem Armeniae *Μυῤῥανὴν* vocari ab Ptolemaeo sciverit notaveritque Vossius ipse, hanc rectius in Mela intelligi convenire, quam Vossianos *Mariandynos*. Etiam Strabo lib. XI. pag. 531. scribit, *Θρᾳκῶν τινας οἰκῆσαι ὑπὲρ τῆς Ἀρμενίας, πλησίον Γυρανίων καὶ Μήδων*. Certè hi *Guranii* accedunt prope ad Pomponii *Murranos*, quos ideo ex contextu ejus non amovi. De inde potius erit, ut vel retineatur vetusta lectio, vel, si ita placet, scribamus *Veneti*, *Cappadoces*, *Pterii*, &c. *Pteria* enim tum regio fuit, tum urbs vel prope vel inter Cappadocas, ut clare colligi potest ex Herodoti notissimo loco, lib. I. cap. 76. & quidem prima ab Haly accedentibus. GRONOV.

43. *Armenii*, *Comageni*] Scribendum cum duobus *m m*, *Commageni* ex Strabone & Ptolemaeo. PINTIAN.

44. *Myrrani*, *Vegeti*] Loco illius *Murrani* posset non absurdè substitui *Morimeni*. Est enim *Morimena* praefectura Cappadociae Straboni lib. XII. quam unà cum Lycaonia memorat, de qua mox paulò Mela. Posset autem pro *Vegeti*, *Eneti* legi, qui sunt Paphlagoniae populi, ab Homero & omnibus ferè Geographis nobilitati, à quibus Veneti Adriatici sinus fluxisse creduntur. Sed super omnia sedet, duas has voces barbaras plane esse, & ex illarum numero, quae non paucae huic operi irrepserunt, temeritate quorundam, qui nihil pensi habentes, ineptias suas pro glossematis bonis Auctoribus affingunt: Itemque Librariorum ignorantia, qui eas statim Auctoris lectioni inserunt. Cujus notae sunt, in Gallia, *Elusaberris*; in Thracia, *Tritonice*; in Scythia, *Terrestria*, *Sexolitae*; in Lesbo, *Cirava*; in Oceano Septentrionali, *Satmalis*; & alia his comparia monstra; quae propriis locis aestimabuntur. IDEM.

45. *Cappadoces*, *Graeci*] Legendum non *Graeci*, sed *Gallograeci*, hoc est, Galatae. BARB.

sauri, Lydi, Syrocilices. 46 Rursus ex his quae meridiem spectant, 47 eaedemque gentes interiora litore tenent usque ad sinum Persicum. 48 Super hunc

46. *Rursus ex his quae Meridiem spectant, eaedem gentes interiora littora tenent*] Quoniam haec verba negotium multis exhibent, libuit nonnihil eis lucis afferenti admonere Lectorem, pronomen illud, *eaedem*, antedictos populos referre, *Indos*, *Arianos*, *Arios*, *Gedresies*, *Persas*. Ordinem vero in recensendis Asiae gentibus hunc observasse Melam. Disseruit de ora Asiae Orientali & ejus habitatoribus: Deinde de Meridiana, & Septentrionali. Reliquum videbatur monstrare, à quibus interiora incolerentur. Incipiens igitur à Septentrione dixit habitari à multis variisque gentibus, Gandaris, Paricanis, &c. Postea versus ad Meridiem, exponensque à quibus mediterranea tenerentur, ait easdem gentes incolere interiora, quas non multò antè dixerat tenere oram, hoc est, *Indos*, *Arianos*, *Arios*, *Persas*, *Arabas* usque ad sinum Persicum: quem veluti umbilicum facit in hoc gentium Asiae tractu. Existimo itaque verbum illud *litora* adulterinum esse: aut si mavis, legatur *interiora litorum*, sicut paulò antè *interiora terrarum* dixerat. Locus sit aestimationi. PINTIAN. Tò *litora* obelo fodi, quòd glossam oleret. SCHOTT.

47. *Eaedem gentes* &c.] Quae multa dicit Vossius ad considerandum modum describendae Asiae ab Mela habitum, non sunt alia, quam quae attulit Pintianus, & afferre posset unusquisque. Sed oro, quid vult, quum scribit Melam nunc dicere gentes illas supra memoratas Meridiem versus, Arianos nempe & Gedrosos, tam vastas esse, ut non littora & oras tantum occupent, sed etiam interiora terrarum teneant. An nullus ergo locus Ariis? nullus Persis? quos antea simul junxit? Immo cur non indicavit in suis MSS. aliter legi, sicut legi scio in tribus & editione Juntina *eae denique gentes*. Imo ubi dixit Mela Indos, Seras & Scythas possidere totum Asiae tractum orientalem? Indos & Scythas latè patere dixit: Seribus nihil nisi media fermè Eoae partis attribuit, ut vix ad Gangem pertinuerint, quum tamen latè patens versus Occidentem India fuerit, ut docet lib. III. cap. 7. non procul à principio. Sunt omnia perturbata. Scripsit Mela, *Rursus ex iis, quae Meridiem spectant, Eoae Indaeque gentes interiora*. Indiam mediterraneam, sed vergentem ad Meridiem dicit tenuisse illas gentes, quas propriis appellationibus designare non poterat, nec tamen aliunde illuc intrasse ut colonias audierat, Eoas à tergo Serum jacentes, & alias Indas ab postico littoralium Indorum positas. Tu, cui copia est, vide quaeso, an non MSS. sic habeant. Certe lib. III. cap. 9. pro illis *ad eoa*, editiones *ad ea* habebant. GRONOV.

48. *Super hunc sunt Parthi & Assyrii, super illum alterum Babylonii, & super Aethiopas, Aegyptii ripis Nili*, &c.] Super sinum Arabicum esse Babylonios falsum propalam est, vel unica Strabonis auctoritate, ut ceteri in re comperta omittantur. Is in lib. III. *Geograph. Deinceps*, inquit, *sunt mare versus quidem Persae, & Susii, & Babylenii descendentes ad mare Persicum*. Quapropter ne cogamur Pomponium in jus vocare, restituenda sunt in

hunc sunt [49] Parthi, & Assyrii: super illum alterum Babylonii, [50] & super Aethiopas Aegyptii. [51] Ripis Nili amnis & mari proxima iidem Aegyptii possident. Deinde Arabia angusta fronte sequentia litora attingit. Ab ea usque ad flexum illum, quem supra retulimus, Syria; & in ipso flexu, Cilicia: extra autem, Lycia & Pamphylia, [52] Caria, Ionia, Aeolis, Troas usque ad Hellespontum. Ab eo Bithyni sunt ad Thracium Bosporum. Circa Pontum aliquot populi, alio alioque fine, [53] uno omnes nomine Pon-

60

65

in pristinum situm verba, tum luxato & praepostero ordine scripta, tum etiam corrupta. Lego igitur sic: *Super hunc sunt Parthi, Assyrii, & Babylonii: super illum alterum & super Aethiopas, Aegyptii. Ripis Nili amnis & mari proximis iidem Aegyptii possident*, &c. ex omnibus Geographis & Historicis: & ex ipso Pomponio, qui de sinu Persico loquens lib. III. *In parte*, inquit, *quae pelagi ostio adversa est, Babyloniorum fines Chaldaeorumque sunt, & duo clari amnes Tigris & Euphrates.* PINTIAN.

49. *Parthi*] Parthi & Assyrii sub ditione Sophi Regis. OLIVAR.

50. *Et super Aethiopes*] *Babylonii* ad superiora transtulimus, & *Arabes* in ejus locum subjecimus. Paulò aliter igitur locum concepimus, atque in *Retractationibus* Pintianus. SCHOTT.

51. *Ripis Nili amnis & mari proxima*] Itane? Aegyptii modo possident proxima ripis Nili, non ipsas ripas? Voces enim, quibus sua conscripsit Auctor, arctissimè consideravit, & quae sunt ripis proxima exponit clarius lib. I. cap. 19. *Ripas ejus Sauromatae & ripis haerentia possident.* Ripis haerentia & ripis proxima sunt eadem. Id de Aegyptiis dici nequit, quorum omnino medius est Nilus. Hoc vitium lectionis jam olim deprehendit Pintianus, unde is in *Retractationibus* tentabat, *Ripis Nili amnis & mari proximis* (malè enim in editione Schotti *proximus*) *iidem Aegyptii possident.* Sed non sic loquitur Pomponius. Propius ad verum est, quod in MSS. tribus exstare scio, *ripis Nili amnis & mari proxima*, ut *possidere* construatur tanquam neutrum, quod solent facere in verbo *colere* & *incolere*. Aut hoc igitur retineo, aut ex similitudine loci citati videtur corrigendum *ripas Nili amnis & mari proxima.* GRONOV.

52. *Caria*] Ab ea usque ad Bithyniam regio Asia Minor dicitur, nunc Anatolia & Turgiva. OLIVAR.

53. *Omnes uno nomine Pontici dicuntur*] Planè non egemus verbo postremo, quod à tribus MSS. abesse scio. Immo non est Melae. Itaque quum & Vossius coire mecum in hoc testimonium compulsus sit, delevi verbum istud, & laudi Vossianae, quam ut proferret gaudeo me coegisse, id dedi, ut vulgatum quoque ordinem mutarem, ex indicio etiam Mediolanensis libri, ut lib. II. cap. 2. *aliis aliisque praediti & nominibus & moribus.* GRONOV.

54. *Sau-*

70 Pontici. Ad lacum, Maeotici: ad Tanain [54] Sauromatae.

54. *Sauromatae*] Sarmatae Asiatici, inter quos sunt Magni Bulgari. OLIVAR.

CAP. III.

Brevis EUROPAE descriptio.

EUROPA terminos habet, ab oriente [1] Tanain & Maeotida & Pontum; à meridie reliqua Nostri maris; ab occidente Atlanticum; à septentrione Britannicum Oceanum. Ora ejus [2] forma litorum à Tanai ad Hellespontum, quâ ripa est dicti amnis, [3] quâ flexum paludis ad Pontum redigit, [4] quâ Propontidi & Hellesponto latere adjacet, contrariis litoribus Asiae non opposita modò, verùm etiam similis est. Inde ad Fretum, 10 [5] nunc vastè retracta, nunc [6] prominens, tres maximos sinus efficit, totidemque in altum se magnis frontibus evehit. Extra Fretum ad occidentem inaequalis admodum, [7] praecipuè media, pro-

1. *Tanain*] Nunc *Tana* dicitur. OLIVAR.

2. *Forma littorum*] A Glossa est, ideoque ὀβελίζω. SCHOTT.

3. *Qua flexum paludis ad Bosporum redigit*] Aldus, *qua flexum paludis ad Ponticum redigit.* Lego, *ad Ponti os redigit.* Appellat enim *Ponti os* Bosporum Cimmerium. Sic supra, *& paludi ceterum exiguo ore conjungitur.* PINTIAN.

4. *Qua Ponto, Propontidi, & Hellesponto latere adjacet*] Lego, *objacet* non *adjacet* ex familiari loquendi modo Pomponii, ut ex sequentibus constabit. *Latere* autem, quia latera sunt illa Europae, quibus Asiae obtenditur. De frontibus paulò post. IDEM. Malim *objacet*, ut & cap. 12. SCHOTT.

5. *Nunc vastè retracta*] Ad sinum Aegaeum, Adriaticum & ad Thuscum refertur. OLIVAR.

6. *Prominens*] In Peloponneso, & promontorio Calabriae. IDEM.

7. *Praecipuè media*] Versus Pyrenaeos, ad fontem Rabiam. IDEM.

Praecipuè media, qua procurrit ad

procurrit ad ſeptentrionem, niſi [8] ubi ſemel [9] iterumque grandi receſſu [10] abducitur, penè 15 ut [11] directo limite extenta eſt. Mare, quod primo ſinu accipit, [12] Aegaeum dicitur: quod [13] ſequenti, in ore, Ionium; Adriaticum, interius: quod ultimo, [14] nos Tuſcum, [15] Graii Tyrrhenum perhibent. [16] Gentium prima est 20 Scy-

ad Septentrionem: niſi &c.] Cur ſic placuerit poſtremis & nonnullis priorum diſtinguere, cauſa nulla eſt. Et ſanè qua procurrit ad Septentrionem, non eſt inaequalis. Itaque Auctor, quum lib. III. cap. 2. in ora exteriore Galliae conſideraret partes ultra Garumnam, ait, *Tunc ad Septentriones converſa iterum longo rectoque tractu ad ripas Rheni amnis expanditur*, nec poſt ea quidquam inaequale praeter ſinum Codanum amplius memorat ad ultima Europae. Diſtinguendum eſt, *inaequalis admodum, praecipuè media*, (nempe circa confinia Galliae & Hiſpaniae, ubi agnoſcit Pomponius ultima verſus Occidentem) *Qua procurrit ad Septentrionem, niſi ubi ſemel iterumque*, &c. Hanc, quum veriſſima ſit, & vellet eam Voſſius ab ſe inventam eſſe, in contextu obſervavi. Sed eſtne quid amplius: Immo animadverto in tribus MSS. non exſtare voculam *qua;* nec dubito, quin eadem ab pluribus abſit. Et ſanè illa prorſus non videtur eſſe Auctoris. Vide enim, quam leniter procedat haec deſcriptio: *inaequalis admodum, praecipuè media, procurrit. Ad Septentrionem, niſi ubi ſemel iterumque grandi receſſu abducitur, penè ut directo limite extenta eſt.* GRONOV.

8. *Ubi ſemel*] Apud fontem Rabiam. OLIVAR.

9. *Iterumque*] In Germaniam. Pomponius reliquit ſinum Danorum. IDEM.

10. *Abducitur*] Dictio familiaris Melae: retrahitur. IDEM.

11. *Directo limite*] Directo margine & littore: id eſt, perpetua eſt, niſi in fine Pyrenaeorum, & in Germania: nam tres ſinus facit. IDEM.

12. *Aegaeum*] Dictum auctore Varrone ab hinnulis, quòd in eo mari ſcopuli à ſimilitudine caprarum, *αἶγες* vocantur. IDEM.

13. *Sequenti in ore*]. *Os* appellat, & non ſinum Corinthiacum; quanquam revera ſinus eſt. Mare Aegaeum protenditur ab Helleſponto uſque ad ſinum Megaricum, in Peloponneſo: à ſinu verò Megarico uſque ad os ſinus Adriatici, Ionium. Mare Aegaeum nunc dicitur *Archipelago*: nam complectitur Syriacum, quod nunc eſt *El mar de Suria:* Mare Adriaticum ab Adria oppido dictum jam non exſtat: erat enim prope Venetias; nunc hoc mare dicitur *La Canal de Venecia*. IDEM.

14. *Nos Thuſcum, quod Graii Tyrrhenum perhibent*] Demendum eſt verbum *quod*. PINTIAN.

15. *Graii Tyrrhenum*] MSS. duo *Tyrrhenitum*. GRONOV.

16. *Gentium prima eſt Scythia, alia quam dicta eſt, à Tanai in media fermè Pontici lateris. Hinc in Aegaei partem pertinens Thracia. Huic* &c.] Aliter diſtinguendum curavi, credens voluiſſe quoque diſtinguere Voſſium, licet prout nunc citavi, haec pars in ejus editione digeratur. Nam vè

per-

[17] Scythia, alia quàm dicta est, [18] à Tanai in media ferme Pontici lateris ; [19] hinc in Aegaei partem pertinens Thracia Macedoniae adjungitur. [20] Tum Graecia prominet , Aegaeumque ab Ionio mari
25 dirimit. Adriatici latus [21] Illyris occupat. Inter ipsum Adriaticum & Tuscum Italia procurrit. [22] In Tusco intimo Gallia est, ultra Hispania. Haec in occidentem , [23] diuque etiam ad septentrionem, [24] diversis frontibus vergit. De-
30 inde rursus Gallia est, longè & [25] à Nostris litoribus huc usque permissa. Ab ea Germani [26] ad Sarmatas porriguntur , illi ad Asiam.

pertinens dependet ab verbo praecedente *est :* alioqui dixisset Auctor *pertinet* aequè ac *adjungitur.* IDEM.

17. *Scythia*] Duplicem indicat Scythiam, sicut duplicem Sarmatiam : Scythiam Asiaticam , quae pars est Tartariae ; & Europaeam, quae Hunnos, Moschobitas, Lituanos comprehendit. OLIVAR.

18. *A Tanai media*] Forte rectius , *à Tanai ad media ferme* &c. SCHOTT.

19. *Hinc*] Hoc est , à medio latere Ponti usque ad Aegaei partem est Thracia : cujus metropolis est Constantinopolis, ubi mediterranei sunt Bulgarii & Valachi. IDEM.

Hinc in Aegaei partem continens, Thraciae ac Macedoniae adjungitur] Castigo , *Huic in Aegaeum mare continens Thracia: Huic Macedonia adjungitur.* Nam Scythiae conjungi Thraciam; Thraciae autem Macedoniam adeò notum , ut nullo egeat testimonio. PINTIAN. Pintianus *huic :* Edita lectio magis adblanditur. Interpunctione locum sanavi , adjutus etiam Pintiani ἀγχινοίᾳ. SCHOTT.

20. *Tum Graecia prominet*] Peloponnesum intelligit : nunc est *la Morea.* OLIVAR.

21. *Illyris*] Nunc *Sclavenia.* IDEM.

22. *In Thusco intimo Gallia*] Ita est, si nomine Galliae comprehenderis Cisalpinam & Transalpinam. IDEM.

23. *Denique etiam ad Septentrionem*] Scribendum , *Eademque etiam ad Septentrionem.* PINTIAN. Malim , *dehincque etiam.* SCHOTT.

24. *Diversis frontibus*] Primum Sacro promontorio , quod nunc dicitur *Cabo de San Vincente.* Deinde Nerio , quod nunc est *Finis-terrae* in Compostella. Tum Gobeo, in Britannia Minore : nunc est *Sanctus Matthaeus.* Postea Dacico , ubi sunt liberae civitates; quarum praecipua est Lubecum : dictae nunc *civitates Ostrelingorum.* OLIVAR.

25. *A nostris litoribus*] Id est, à litoribus Maris Mediterranei. IDEM.

26. *Ad Sarmatas*] Nunc *Polonos*, id est, usque ad Visulam amnem, distinguentem Sarmatiam à Germania. IDEM.

CAP.

CAP. IV.

Brevis AFRICAE descriptio.

AFRICA ab orientis parte [1] Nilo terminata, Pelago à ceteris, brevior est quidem quàm Europe, [2] quia [3] nec usquam Asiae, [4] & non totis hujus litoribus obtenditur; [5] longior tamen ipsa quàm latior, [6] & [7] quâ ad fluvium attingit, 5 latissima. Utque inde procedit; [8] ita media prae-

1. *Nilo terminata*] Africam Catabathmo terminari auctor Herodotus Μελπομένη, Sallustius *Jugurth.* Strabo *Geograph.* ult. & Pomponius ipse infrà cap. 8. Sed sunt, qui Nilum usque ad Catabathmon pertinere putent. Aliter verò Ptolemaeus lib. 11. cap. 1. Africam terminat. SCHOTT.

2. *Quià nec usquam Asiae*]. Nusquam Asiae littoribus contrà tenditur Africa. OLIVAR.

3. *Nec usque Asiae, & non totis hujus litoribus obtenditur*] Res digna spectatu, quam sibi potuerit blandiri Vossius. Rogat acriter, [Atqui cum ipse inquiat Africam Nilo terminari ab Asia, quî fieri potest, ut nusquam Asiae obtendatur?] Sed quis tamen inde exibit urceus? Nempe quia in omnibus libris manu exaratis ipse invenit *usquam*, idque ipse testatur, ideo scripsisse Melam *usque*. An potuit quidquam Α'βδηριτικώτερον? Quasi τὸ *Asiae* illic usurparet Mela in tertio casu, ut imprudentissimè sibi fingit Vossius; & non secundo: cohaerent enim τὸ *Asiae litoribus*. Africa nusquam obtenditur Asiae litoribus; id verum est, sed tantùm ripis ejus ad Nilum. Id in hac ipsa nota significavit Schottus: sed cujus hanc partem sapienti judicio scriptam praetermittit Vossius, laetus insultare parti posteriori, quam sanè omitti ab Schotto melius fuit. Et quaeso quî sustinerem illud *nec usquam* in Mela mutare, quem novimus sic repetere lib. 111. cap. 3. *nusquam latè patet, nec usquam mari simile*. GRONOV.

4. *Et non totus*] Alii *totius*. Malim *totis*. Nusquam, inquit, obtenditur Asiae litoribus, nec totis litoribus Europae. Si enim lineam à Nilo in Septentrionem ducas, nusquam Asiae litorà attinges; Europae tamen quaedam. SCHOTT.

5. *Longior tamen ipsa quàm latior*] Nil verius, si ad secula Pomponii referas, quibus Africa usque ad principium Aethiopiae solum cognita erat. OLIVAR.

6. *Et quà ad fluvium attingit*] Videtur praepositio superfluere, ut non longè post, *peragratisque amnibus, quae mare attingunt*, & alibi: *Dictum est Atlanticum esse Oceanum, qui terras ab Occidente contingeret*. PINTIAN.

7. *Qua ad fluvium*] Nilum intellige. OLIVAR.

8. *Ita media praecipuè in juga*] A Numidia, quae sita est in media Africa, incipiunt exsurgere mon-

praecipuè in juga exſurgens, [9] pergit incurva ad occaſum, [10] faſtigatque ſe molliter: [11] & ideo ex ſpatio [12] paulatim [13] adductior, ubi finitur, 10 ibi maximè anguſta eſt. [14] Quantum incolitur, eximiè fertilis: verùm quòd pleraque ejus inculta, & aut arenis ſterilibus obducta, aut [15] ob ſitim caeli terrarumque deſerta ſunt, aut infeſtantur multo ac malefico genere animalium, vaſta 15 eſt magis quàm frequens. Mare, quo cingitur à ſeptentrione, Libycum; à meridie, Aethiopicum; ab occidente, Atlanticum dicimus. In ea parte, quae Lybico adjacet, proxima Nilo provincia, quam [16] Cyrenas vocant: dein, cui to-20 tius regionis vocabulo cognomen inditum eſt, Afri-

montes; quamquam à Catabathmo uſque ad fretum ſemper exſurgit Africa, praecipuè tamen in Numidia. IDEM.

9. *Pergit incurva*] Id eſt, nullos facit ſinus: niſi voles Syrtes appellare ſinus. IDEM.

10. *Faſtigiatque ſe molliter*] Id eſt, erigitur, & contrahitur in cunei formam pedetentim. IDEM. Legendum, *faſtigat*: neque enim *faſtigiat* verbum Latinum eſt. PINTIAN.

11. *Et ideo ex ſpatio paulatim adductior*] Ex ſpatio, quaſi vix ſcires cognoſcere diſcrimen contractionis, niſi in magno ſpatio. OLIVAR.

12. *Paulatim adductior. Ubi finitur*, &c.] Non intelligo, cur ita placuerit Auctorem hunc ſecare in membra nimis tenuia. Nonne enim multo lenſus cohaeret? *& ideo ex ſpatio paulatim adductior, ubi finitur, ibi maximè anguſta eſt.* Sic ſanè edidi. GRONOV.

13. *Adductior*] Contractior. OLIVAR.

14. *Quantum incolitur*] Hoc eſt, totus tractus marinus eximie fertilis, mediterraneus ſterilis. IDEM.

15. *Ob ſitim caeli*] Quidam, *ſitum caeli*. Hinc Proverbium, *Africa ſemper aliquid novi adfert*: quod ob ferarum diſſimilium congreſſum, tot monſtra pariat: & tanta leonum copia, ut urbes obſidere ferantur; ſi verè Plinius. Ad haec tanta illic ſerpentium vis, ut cervis idcirco deſtitutam putarit Herod. *Melpomene*, Ariſtoteles, Plinius, Lucanus lib. x. & Seneca. Contrà verò cervos gigni affirmant Philoſtratus lib. VI. *de Vita Apollonii*, Virgil. I. *Aeneid.* & Oppianus II. *Cyneget.* Ut & Urſos Aelianus, Herodotus, Livius, Solinus, Strabo, Juvenalis, & Maro: tametſi neget Plinius: quod minimè mirandum eſt, cum illius & Pomponii aetate nondum ſatis notum Romanis Aethiopiae primum clima ultra Aequatorem; ut ex hac Africae deſcriptione apparet. SCHOTT.

16. *Cyrenas*] Nunc dicta *Corena*. OLIVAR.

17. *Afri-*

[17] Africa. Cetera Numidae & [18] Mauri tenent: ſed Mauri & in Atlanticum pelagus expoſiti. Ultra [19] Nigritae ſunt, & Pharuſii, uſque ad Aethiopas. Hi & reliqua hujus, & totum latus, quod meridiem ſpectat, uſque in Aſiae confinia 25 poſſident. At ſuper ea, quae Libyco mari abluuntur, Libyes Aegyptii ſunt, & Leucoaethiopes: & natio frequens multiplexque Gaetuli. Deinde [20] latè vacat regio, perpetuo tractu inhabitabilis. Tum primos ab oriente Garamantas, pòſt [21] Augilas & Trogodytas, & ultimos ad occaſum Atlantas audimus. [22] Intrà 30 (ſi credere libet) vix jam homines, magiſque ſemiferi, [23] Aegipanes, & Blemyes, & Gamphaſantes, & Satyri, [24] ſine tectis ac ſedibus paſſim 35 vagi, [25] habent potiùs terras, quàm habitant.

Haec ſumma noſtri Orbis, hae maximae Partes: hae formae genteſque Partium. Nunc exactiùs Oras ſituſque dicturo, indè eſt commodiſſi-

17. *Africa*] Minor, nunc dicta *Barbaria*. IDEM.

18. *Mauri*] A potentiſſima civitate dicti, quae nunc eſt *Marruecos*, ubi agunt Alarabes. IDEM.

19. *Nigritae & Pharuſii*] Dicam poſtea, mediterranei ſunt. IDEM.

20. *Latè vacat regio*] Virgilium videtur imitatus III. *Georg.* --- *& longè ſaltus latèque vacantes.* SCHOTT.

21. *Augilas & Troglodytas*] Ptolemaeus *Augilas* modo per *i* modò per *y* enunciat. Plinius & Herodotus cum *i* ſemper. Stephanus *Augilitas* nominat. *Troglodytas* Strabo ſine *l* ſemper, *Trogodytas.* PINTIAN.

22. *Intra ſi credere libet*] Expende, an ſit commodior lectio, *Ultra ſi credere libet*, hoc eſt, Oceanum verſus Aethiopicum IDEM.

23. *Aegipanes & Blemmyae*] Stephanus unico *m*, & quinta apud Graecos inflexione *Blemyes*, cui ſubſcribunt Dionyſius Byzantius & Theocritus, primam corripientes. Strabo duplici *Blemmyes*, à quo ſtat Suidas. *Blemyae* Marcianus Capella uno tantùm & prima inflexione. IDEM.

24. *Sine tectis paſſim ac ſedibus vagi*] Ad Melae manum ſi attendas, rectius abeſſet τὸ *ſedibus*. *Sine tectis paſſim ac vagi*, ut lib. 1. cap. 8. *paſſim ac ſine lege diſperſi*. Et ibidem: *confuſo parentum coitu paſſim incertique*. Sed in ſcripto codice legi *ſine tectis, ſedibus, ac paſſim vagi*; Mediol. *ſine tectis ac ſedibus paſſim vagi*, ut & Juntina editio. GRONOV.

25. *Habent potius quam habitant*] *Habere* tamen ſaepe pro habitare: lib. III. cap. 5. *Meroëm* ha-

40 dissimum incipere, [26] unde terras Nostrum pelagus ingreditur; & ab iis potissimùm, [27] quae influenti dextra sunt: deinde stringere litora ordine quo jacent, peragratisque omnibus, quae [28] in mare attingunt, legere etiam illa, quae cingit O-
45 ceanus; donec cursus incepti Operis intrà extráque circumvectus Orbem, [29] illuc unde coeperit redeat.

habent: ubi *habitantes*, temerè Pintianus. Vide modos Habendi in Aristot. *Categoriis*. De his gentibus inf. cap. 8. SCHOTT.

26. *Unde terras nostrum* &c.] Id est, à freto Gaditano. OLIVAR.

27. *Quae influenti dextra*] Ab Africa. IDEM.

28. *In mare attingunt*] Sic nuper edidi ex MSS. GRONOV.

29. *Illuc unde coeperit*] Id est, in idem fretum. OLIVAR.

CAP. V.

Particularis AFRICAE descriptio.

MAURETANIA.

DICTUM est [1] Atlanticum esse Oceanum, qui terras ab occidente contingeret. Hinc in Nostrum mare pergentibus, laeva Hispania, Mauretania dextra est; [2] primae partes, illa Europae, haec Africae. Ejus orae finis, [3] Mulu-
5 cha: caput atque exordium est promontorium, quod

CAP. V. De Africa vide Plinium lib. v. cap. 1. & 2. & Solinum cap. 30. SCHOTT.

1. *Atlanticum*] Atlas mons major Africam dividit, nunc dicitur *Majuste*: Atlas minor, *Lanté*. OLIVAR.

2. *Primae partes, illae Europae, hae Africae*] Rectius, ut sentio, *illa Europae, haec Africae*. PINTIAN.

3. *Muluca*] Scribendum *Molocha*: nam Strabo vocat eum *Melochath*. Plinius tamen & Sallustius *Mulucha*. Phocas Grammaticus, *Neutro*, inquit, *genere barbara duo lecta sunt apud Sallustium nomina fluminum, hoc Mulucha, & hoc Turia*, qui amnis est citerioris Hispaniae, de quo plura in Plinio. BARB.

quod Graeci [4] Ampelusian, Afri aliter, sed idem significante vocabulo, appellant. In eo est specus Herculi sacer: & ultra specum [5] Tinge oppidum pervetus, ab Antaeo (ut ferunt) conditum. Exstat rei signum, [6] parma elephantino tergori exsecta, ingens, [7] & ob magnitudi- 10

BARB. *Mulucham* Sallustius *Jugurth.* inter Mauros & Numidas collocat; inter duas Mauritanias terminum Plinius. SCHOTT.

4. *Ampelusiam*] A vinetorum copia, promontorium est: nec hodie vocatur *Cabo de Sparto*, sed *Cabo de Cantero.* OLIVAR.

5. *Tingi*] Nunc *Tanjar*, Regis Lusitaniae. IDEM. Ptolemaeo *Tingis* est, quam Caesaream nominat. Straboni *Tiga*; Stephano *Tingios*; Plinio *Tingi*. PINTIAN.

6. *Parma elephantino tergore exsecto*] Legendum puto, *parma elephantini tergoris excedra*. Est *excedra* sive *excetra* duriries ferro invicta, telis impenetrabilis, quasi sine caede, quod caedi nequeat, unde & per *ae* diphthongon magis ex etymologia scriberetur. Nisi mavis deductam à *cedo*, quòd non cedat, etsi hoc genus etymologiae parum Quintiliano placeat. Hydra itaque illa Lernaea, multiceps malum, *excedra* vocata est à Plauto in *Persa*, & à Cicerone secunda *Tusculana*. Plinius lib. XI. cap. 37. *Elephantorum*, inquit, *tergora impenetrabiles setas habent.* Plinii vetustus Codex, qui in publica Salmanticensis Academiae Bibliotheca asservatur, non *setas* habet, sed *escasedras*: ut legendum videatur *excedras*. Hoc enim melius, quam quod Hermolaus emendat *quasi setas*, insipida nimis castigatione. Hinc & *cetra* genus scuti, ex corio praeduro facti, quod non cedat. PINTIAN. Emendavi: *Exstat rei signum, parma elephantini tergoris excetra*, ex auctoritate Plinii lib. XI. cap. 37. apud quem in exemplari Salmanticensi legitur: *Elephantorum tergora impenetrabiles escasedras habent*: quo in loco dixi pro *escasedras* legendum videri, *excetras*. Nunc illud addo, in antiquissimo Toletano apographo, quo in Plinio emendando usus sum, non *escasedras* haberi, sed *cetras* propalam; quod adhuc emendationem nostram adjuvat. Et fortè apud Pomponium aprius legeretur divisa dictione: *parma elephantino tergore, ex cetra.* unde & *cetram* scuti genus, denominatum crediderim. Sed quia hoc commentum multis non satis placet, in aliam conjecturam, post longam in hac salebra volutationem, deveni, an hic non *execto*, sed *exucto* scribendum sit: hoc est, nullo prius humore madefacto. Plinius de Hippopotamo lib. VIII. cap. 25. *Tergoris*, inquit, *ad scuta galeasque impenetrabilis, praeterquam si humore madeat.* IDEM. Tò *exsecto*, aliis delendum videtur: ego *tecto* tentabam. Exempla in mundo sunt: & è littera accrevisse, ut solet, videtur à priore voce; Sallust. lib. IV. *Histor. De pecore coria recens detracta quasi glutino adolescebant*: vel *Cetera* ex *excetra*, quod in MS. est faciendum; ut *Cetera Grajus*. SCHOTT.

7. *Et ob magnitudinem nulli nunc usuro habilis*] Nescio quinam illi manu exarati libri sint, quorum fiducia Vossius vocem *usuro* ejecit, si quidem id sponte ejus con-

tudinem nulli nunc usuro habilis; quam locorum accolae ab illo gestatam pro vero habent, tra-
15 duntque, & inde eximiè colunt. Deinde est mons praealtus, ei, quem ex adverso Hispania attollit, objectus: [8] hunc [9] Abylam, illum [10] Calpen vocant, Columnas Herculis utrumque. [11] Addit fama nominis fabulam, Herculem ip-
20 sum junctos olim perpetuo jugo diremisse colles, atque ita exclusum antea mole montium Oceanum, ad quae nunc inundat admissum. Hîc jam mare latiùs funditur, summotasque vastiùs terras magno impetu inflectit. Ceterùm regio
25 ignobilis, & vix quicquam illustre sortita, parvis oppidis habitatur, parva flumina emittit, solo quàm viris melior, & segnitia gentis obscura. Ex his tamen quae commemorare non piget, montes sunt alti, qui continenter & quasi de
30 industria in ordinem expositi, [12] ob numerum, septem, ob similitudinem Fratres nuncupantur. Ta-

contigit: nam in nota est citatio satis dubia; unde restituere debui. Quippe Pomponius suum vindicat lib. III. cap. 7. *ut elephantis etiam sicut nos equis, facile atque habiliter utantur.* Isidorus apud Lipsium lib. II. *Saturnal.* cap. 12. *omnes cum aureis galeis minoribus & habilioribus armis.* Habent omnes ab Livio lib. VII. cap. 10. *Hispano cingitur gladio ad propiorem habili pugnam.* Et, *in armis habilibus magis quam speciosis.* GRONOV.

8. *Hunc Abylam, illum Calpen vocant*] Sic quidem Strabo, & Plinius *Abylam*: at Ptolemaeus & Dionysius Byzantius permutatis litteris efferunt *Alybam*. PINTIAN.

9. *Abylam*] Nunc *Aceuta:* oppidum etiam Lusiranorum: hine sumit initium mons ille, qui nunc dicitur *La Siera dal Marca: Siera* Hispanicè sonat *montem:* plenus est hic simiis. OLIVAR.

10. *Calpen*] Nunc *Gibraltar.* IDEM.

11. *Addit fama nominis fabulam*] Scribe *nomini*, non *nominis.* PINTIAN. Rectius *nomini.* Forrè, *addit famae nominis fabula.* SCHOTT.

12. *Ob numerum septem*] Hos ipsos esse, quos in nummo Hadriani Africa cubito premit, non levis est conjectura interpretis nummorum Crojanorum, quem

ecce

[13] Tamuda fluvius, & [14] Rusadir, & [15] Siga, parvae urbes; & portus, cui Magno est cognomen ob spatium. [16] Mulucha ille, quem diximus, [17] amnis est, nunc gentium, olim regnorum quoque terminus, Bocchi Jugurthaeque. 35

ecce hic appositum. GRONOV.

13. *Tum vada fluvius*] Scribendum junctim *Tamuada*, sive *Tamuda fluvius*, ex Plinio. BARB.

Tamuada] Nunc *Bedie*: rigat regionem Alarabum. OLIVAR. Ptolemaeus *Thaluda*, Plinius *Tamuada*. PINT.

14. *Ruscada*] Nunc *Astora*. OLIVAR. Legò, *Rusadir*, ex Plinio lib. v. Ptolemaeus *Rhyssadiron* vocat. Nam *Ruscada* infrà dicetur in Africa propriè dicta, ubi & à Ptolemaeo locatur. Plinius in Numidia constituit. PINTIAN.

15. *Siga*] Nunc *La Guardia* vulgò dicitur. OLIVAR.

16. *Mulucha ille, quem diximus, amnis est ingentium olim regnorum terminus*] Rectius Aldus, *Mulucha ille, quem diximus, amnis est, nunc gentium, olim regnorum terminus.* Nec enim procedit Mauritanias appellari à Mela *ingentia regna*, de quibus paulò antè dixerat: *Ceterum regio ignobilis, vix quicquam illustre sortita.* PINTIAN.

17. *Amnis est ingentium olim regnorum terminus*] Antiqua lectio, *nunc gentium, olim regnorum quoque terminus.* Plinius lib. v. cap. 2. *Amnis Mulucha Bocchi Massaesylorumque finis.* SCHOTT.

CAP. VI.

NUMIDIA.

Ab eo [1] Numidia ad ripas exposita [2] fluminis Ampsaci, spatio quidem quàm Mauretania angustior est, verùm & culta magis & ditior. Ur-

1. *Numidia*] Pars Africae minoris teste Ptolemaeo. OLIVAR.

2. *Fluminis Ampsacis*] Scribendum *fluminis Ampsagae*. BARB.

Urbium quas habet, maximae sunt, [3] Cirta procul à mari, nunc Sittianorum colonia; quondam regum domus, & Syphacis cùm foret, opulentissima. [4] Iol ad mare, aliquando ignobilis; nunc, quia Jubae regia fuit, & quòd Caesarea vocitatur, illustris. Citra hanc (nam in medio fermè litore sita est) [5] Cartinna & [6] Arsinna sunt oppida, & Quiza castellum, & Laturus sinus, & Sardabale fluvius: [7] ultra, Monimentum com-

3. *Cyrtha*] Nunc *Constaena*. OLIVAR.

Cyrtha procul à mari nunc Sucianorum] Plinius & Appianus *Sittianorum*. BARB.

Cirta procul à mari, nunc Sittianorum colonia] Ordo verborum vitiatus est & verba ipsa mendosa. Legendum videtur, *Cirta colonia procul à mari, cognomine Sittianorum*. Neque enim *Cirta* deducta fuit à Sittianis, sed ab illis cognomen accepit, dictaque est *Sittianorum*. Plinius lib. v. *In mediterraneo colonia Cirta, Sittianorum cognomine*. Marcianus quoque *Cirtae coloniae* mentionem faciens, non addit *Sittianorum*. Unde autem *Cirta* & alia Africae loca dicta fuerint *Sittianorum*, ostendit Appianus lib. IV. *Bell. Civil*. PINTIAN.

Cirtha procul mari, nunc Sittianorum colonia, quondam regia domus] H. Stephanus sic in vett. codd. se reperisse affirmat; & mox; *regum domus: & quum Siphacis foret opulentissima*. Fides sit penes auctorem. Malim tamen Plinii auctoritate, qui hinc exscripsit, minori quam Pintianus audacia, oblitteratis tantum duabus vocibus, legere: *Cirta procul mari Sittianorum, quondam regia domus Iubae & Siphacis, cum foret opulentissima*. Ceterùm *Cirta* scribo, Appianum, Strabonem, & Ptolemaeum Graecos secutus. Non illud celabo Lectorem, Strabonem lib. XVII. extremo *Geogr*. Μασανίσσα καὶ τῶν ἑξῆς διαδόχων βασίλειον facere. SCHOTT.

4. *Iola ad mare*] Scribendum *Iol ad mare*, Plinius, Ptolemaeusque. BARB.

Iol] Nunc *Bugia*. OLIVAR.

5. *Cartinna*] Plinius *Carcenna*. Ptolemaeus tamen & Antoninus, *Cartenna*. BARB.

Cartenna] Nunc *Silesae*. OLIVAR.

6. *Arsinna*] Plinius & Ptolemaeus & Antoninus, *Arsenaria*. BARB.

Arsenaria] Nunc *Arsen*. OLIVAR.

7. *Ultra, monumentum commune regiae gentis. Deinde Icosium & Uthisia urbes*] Non exprimitur his verbis, quis locus, urbsve fuerit monumentum commune regiae gentis. Proinde legendum puto permutatis verbis, *Ultra monumentum commune regiae gentis Icosium; Deinde Uthisia urbes*. Aestimandum etiam an sit fidelior lectio, *Uia*, trissyllabum, quàm *Uthisia* ex Ptolemaeo, qui *Icosium* & *Uiam* conjungit in quarto. PINTIAN.

Ultra, monumentum commune regiae gentis, deinde Icosium] Sic reposui vulgatam lectionem ab omnibus MSS. confirmatam, quos ita fervidè contemnere, ut pro ea substituas, *Deinde munimentum commune regiae gentis, ultra Icosium*, mera

commune regiae gentis, Ruthisia urbes, & fluentes deinde Icosium & inter eas Aveus & Nabar,

mera impotentia est. Explicatur tamen, & dicitur Mulucha vocari munimentum commune regiae gentis, & nihil esse clarius. Quod mirari satis nequeo: nam cur hanc notabilem descriptionem non adjunxit capiti praecedenti & ipsi mentioni amnis Muluchae, quod profectò fieri decuit? Deinde Mulucha non est magis munimentum Numidiae quàm Mauritaniae, si modò hic sensus erit, & ipsos Numidas Maurosque intelligemus regiam gentem: in hoc autem sensu ita loqui profectò non est eruditi Latini, qui tunc nunquam aliter quàm munimentum regnorum regnive dicturus fuit. Sic memini Curtium scribere de fluviis extremis imperii Persici, etsi Persae aequè ac Numidae fuerint regia gens. Et ejusmodi regia gens potius dilata paulum ab Pomponio fuisset, & ad Basilidas inferius relata. Praeterea hic ipse sensus jam editus est à Mela in prioribus, ubi hunc amnem dixit ingentium regnorum terminum: ut ita prorsus idem nunc recoxerit. Sed videlicet potest *munimentum regiae gentis* non de ipsis populis accipi, verùm de familia regia, & sic debere intelligi putamus; in quo sensu equidem non video, qui intelligere & percipere debeam Mulucham amnem munimentum commune regiae gentis? Sic nostri nec rure loquuntur. Quare omnino retinemus vulgatum, & monumentum commune regiae gentis interpretamur locum sepulchro omnium è regia Numidarum familia destinatum, ut lib. III. cap. 8. *Erythrae regis monumentum.* Neque verò hic nobis imaginamur insulam, neque quia vel non ab aliis indicatur, vel non exprimitur locus urbsve fuerit, an quid aliud, ideo quidquam scrupuli hic videmus. Satis est, quod unus Mela ex residuis Scriptoribus id nobis dicat, & illi credimus fuisse locum secretum & immunitum, qui Numidico sermone tale quid significaverit, quod nomen Latino ore concepit Auctor. Icosium esse id nequit, si credimus Solino, ex Graeca Lingua deducenti, quasi ab XX. Herculis comitibus appellatum. Sed sine haesitatione statuimus nunc facere Auctorem, quod facit lib. I. cap. 13. ubi scribit in parvo tumulo Arati poëtae monumentum, nec tamen indicat, quod istius tumuli aut loci postea notabilis nomen fuerit. Sed Latinè scripsit *monumentum regiae gentis*; sic interpretans vocem Africanam, ut non modo facit in his barbaris vocabulis, sed & in aliis. Sic lib. II. cap. 3. in Argolide maluit dicere praeter Argos & Mycenas esse *templum Junonis vetustate & religione percelebre.* An causa fuit, cur non dixerit Heraeum? nulla, nisi ipsius genius, cui sua fuit causa & justa. Sic lib. II. cap. 4. maluit *Petrae quas Sirenes habitavere*, quum tamen lib. II. cap. 3. non tantum dicat *Scironia saxa*, sed & causam appellationis explicet. Id autem regiae Numidarum gentis monumentum ubi melius statueretur, quam circa Iol, regiam sedem ferè in medio litoris & regni ab ea parte? Sed neque magis mirum est, id fuisse ad litus. Nam & sic ab Plinio scribitur lib. VII. cap. 2. *Similis & in Africa gens Psyllorum fuit, ut Agatharchides scribit, à Psyllo rege dicta, cujus sepulchrum in parte Syrtium majorum est.* Sic apud Pausaniam in *Atticis*, Μνῆμα ἐςὶ πρὸς θαλάσσῃ Ἀλύγου, & passim alia principum virorum, maximè circa

15 bar, aliaque quae taceri nullum rerum famaeve dispendium est. Interiùs, & longè satis à litore (si fidem res capit) [8] mirum ad modum, spinae piscium, muricum ostrearumque fragmenta, saxa attrita (uti solent) fluctibus, & non differentia
20 marinis, infixae cautibus ancorae, & alia ejusmodi signa atque vestigia effusi olim usque ad ea loca pelagi, in campis nihil alentibus esse inveniri que narrantur.

Trojam. Immo ipsum Cadmi & Harmoniae monumentum: nonne ait Dionysius: Κεῖνον δ' ἂν περὶ κόλπον ἴδοις ἱερκύδεα τύμβον; Ravennas Anonymus inter Rusicade & Hipponem sic notavit, *Monumentum Annibal.* GRONOV.

8. *Mirum admodum*] Glossema in insulam deportetur: & mox illud, *non differentia marinis*, irrepsit ex ora. Lege igitur, *& infixae cautibus ancborae: aliaque bujusmodi signa*, &c. Horatius I. *Carm.* Oda XI. *Quae nunc oppositis debilitat pumicibus mare Tyrrhenum.* & Mela de Araxe lib. III. cap. 5. *Frangit se subinde ad opposita cautium.* SCHOTT.

C A P. V I I.

AFRICA propriè dicta.

[1] REGIO, quae sequitur à promontorio [2] Metagonio ad [3] aras Philaenorum, propriè nomen

1. *Regio quae sequitur à promontorio Metagonio*] Benè habet. Non quia nuper inceperunt existimare, errasse accuratissimum aliàs Auctorem, ideo etiam erravit, id pro certo admitti debet. Ita tamen scribit Vossius, idque ideo, quia Polybius, Strabo, Ptolemaeus, omnes gentem illam haud procul à freto collocant, ipsum verò promontorium Metagonium flumini Molochath vicinum faciunt. De duobus posterioribus non est, quod satagam: de Polybio, unico horum & fidelissimo arbitro, videamus. Is lib. III. cap. 35. scribit ab Annibale Hispanos milites, Thersitas & Mastianos in Africae praesidia traductos esse, πλείους εἰς τὰ Μεταγώνια τῆς Λιβύης, τινὰς δὲ εἰς αὐτὴν Καρχηδόνα. Ex quo loco apparet perspicuè *Metagonia* fuisse sub imperio Carthaginiensium. At Mauritania vel propinqua flumini Molochath nunquam probabuntur fuisse sub Carthaginiensibus hoc tempore, de quo Polybius, quum in Numidia esset Syphax, Mauri-

tanis

nomen Africae usurpat. In ea sunt oppida, [4] Hippo Regius, & [5] Rusicade, [6] & Thabraca. Dein tria promontoria, Candidum, Apollinis, Mercurii, 5 vastè projecta in altum, duos grandes sinus efficiunt. Hipponensem vocant proximum [7] ab Hippone Diarrhyto, quod litori ejus appositum est. In altero sunt castra Dellia, castra Cornelia, [8] flumen Bagrada, urbes [9] Utica & 10 Cartha-

tania diu adhuc post hàbuerit reges suos. Immo plus fidei in his partibus mereretur Pomponius, quàm alii, ut qui in oppositis Hispaniae locis natus, haud dubiè peritissimus fuit litoris Africani. Quin etiam hoc ipsum confirmant verba Aristotelis clarè dicentis ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ τῆς Καρχηδονίων fuisse τὸ Γάϊον. Itaque viderint alii, quid in discrepando ab hac sententia sequuti sunt. Nam quae Vossius praeterea addit, voluit opinor compositae fabulae lepidum dare ἐπεισόδιον. Quod monere etiam debeo, Africam Minorem in Mela uspiam occurrere non video, ut neque alias illas divisiones regionum quarundam in majores, & minores, si Baleares excipias. Hic autem quum Mela se ipsum satis ostendat in ipso mox principio, putavi titulum concipiendum, non *Africa Minor*, ut passim in editionibus, quas secutus est Vossius, sed *Africa propriè dicta*. Certè Pintianus isti capiti *Castigationum* suarum praescripsit EX AFRICA PROPRIE VOCATA; & in MS. vidi praenotatum *Africa prima*, incertum unde & qui. Ipse Mela se servat lib. II. cap. 3. *quos propriè Illyricos vocant*. Et lib. III. cap. 5. *in eum quem propriè & totius nomine Caspium appellant*. GRONOV.

2. *Metagonio*] Nunc dicitur *El Cabo de tres Areas*. OLIVAR.

3. *Aras Philaenorum*] Hodie sunt *Porto de Saba*. IDEM.

4. *Hippo*] Nunc *Bona*. IDEM.

Hippo regius] Silius Italicus lib. III.

& antiquis dilectus regibus Hippo.

Promunturium vero MSS. codd. ferè per *u* praeferunt, quasi à *prominendo*; & *Opidum* simplici *p* ab *Ope*, Varro IV. de *L. Lat.* & Cicero *de Gloria* apud Festum derivant. SCHOTT.

Hippo Regius] Ita edidi, non ut Vossius & alii *regius*, quum mox à majuscula littera incipiant voces *Hippone Diarrhyto*. GRONOV.

5. *Rusicade*] Ptolemaeus *Rusicada*. Plinius *Rusicade*. PINTIAN.

6. *Et Tabraca*] Ptolemaeus cum adspiratione in prima *Thabraca*. IDEM.

7. *Ab Hippone Diarito*] Scribendum, *ab Hippone Diarrhyto*. Duplex enim *Hippo*, Regius & Diarrhytus, ex Plinio, Antonino, ceteris. BARB.

8. *Flumen Bragada*] Nomen retinet. OLIVAR.

Bagrada] Sic Aethicus Cosmographus, ubi mirari se ait, à majoribus inter flumina non relatum. Alii *Bragada* scribunt: ὁ Βαγράδας Strabo lib. XVII. infra *Magrada* Hispaniae fl. nominatur lib. III. cap. I. SCHOTT.

9. *Utica*] Nunc *Bisartha*. OLIVAR.

 10. *Cartha-*

[10] Carthago, ambae inclytae, ambae à Phoenicibus conditae: illa fato Catonis insignis, haec suo; nunc populi Romani colonia, olim imperii ejus pertinax aemula; jam quidem iterum opu-15 lenta, [11] etiam nunc tamen priorum excidio rerum, quàm ope praesentium clarior. [12] Hadrumetum,

10. *Carthago*] Nomen retinet. IDEM.

Karthago inclyta] Septingenta hominum millia habitasse Karthagine jam à Rom. obsessa, & dedita, auctor ibidem Strabo, qui *πόλιν ἀντίπαλον τῇ Ῥώμῃ* vocat, quam hic, *imperii aemulam*. SCHOTT.

11. *Etiam nunc tam priorum excidio rerum*] Lego, *nec tam priorum excidio rerum*: ut particula illa *etiam* redundet. PINTIAN.

12. *Hadrumentum*] Ptolemaeus, Stephanus, Strabo, Plinius, Cornelius Tacitus, omnes sine adspiratione. Sed Ptolemaeus *Adrumittoi* enunciat, Stephanus tum *Adrumetos*, tum *Adrumeton*. Strabo *Adrume*. Cornelius Tacitus, & Plinius cum *n* in penúltima *Adrumentum*. IDEM.

Hadramentum, Leptis, Clupea, Abrotonum, Taphrure] In uno MS. inveni *Adrumetum Leptis Dupea adromathe* (*babromacte* Mediol.) *phire*. In altero erat *Hadrumetum Leptis Dupea Abromacte phyre*, quae satis conveniunt ad varias lectiones ab aliis prolatas. Quibus antequàm medicina à me admoveatur, nihil mihi nocuerit ante deprecor littera *m*, in τῷ *abroma*, quae non aliunde facta èst; nisi ex coalescentibus lineolis III, ut saepe accidit in hoc scripto. Sic lib. II. cap. 7. *Aegina* editum fuit pro *Aegilia*: sic ibidem edebatur *Iginium* pro *Igilium*. Immo inopinanter saepe & undecunque per vitium augescentibus, ut in novissimo illo *ini* increvit pro *ili*, interdum diminutis lib. III. cap. I. pro *Ullam* vel *Uliam* obtinuit *Uiam*. Sic vitio aut temeritati dari mihi nequit, si rear illud *m* ex tribus lineis malè auctis ortum, quum duas tantum esse debuisse modò sit futurum manifestum. In his autem variae lectionis scrupulis vel accusare nescio quos imperitos, ignorantes Adrumen & Hadrumentum esse eandem, hanc quoque addidisse, & hoc praetextu integram illam *Hadrumentum* ejicere, aut concedere tandem gemina fuisse oppida idem nomen sortita Abrotonum, si nihil aliud, varietatis & haerentis animi signa sunt. Mirum est in his Pomponianis se exercuisse aliquem imperitum, & non etiam lib. II. cap. 7. ubi Graeca appellatione utitur Pomponius scribens *Acragas*, intervenisse aliquem imperitum, qui adjecerit *Agrigentum*. Sed ut illic non intervenit, ita nec hoc loco, nisi fortassis nuperrimus. Alia hic circumspicienda. Videlicet ut in *Clupea* in MSS. coaluit prima littera in *d*, juncto malè ductu, sic quoque factum in *adroma*, ubi ex *dr* si concinnes *cb*, (ubi vides ductus eosdem) quàm prope aberis ab *Achola*? Ejus enim urbis vocabulum hic exolevisse opinor, & nihil supererit scrupuli. *Adrumetum*, (sic enim malui ex MSS.) *Leptis*; *Clupea*, *Achola*, (vel *Achollas*, quae postrema littera manifestè habetur in MSS. quibusdam, & antiquis editis, ex quibus citat Hermolaus *abromachte phyre*, & sic quoque dixerunt)

Ta-

metum, Leptis, [13] Clupea, [14] Acholla, Taphrure, [15] Neapolis, hinc ad [16] Syrtim adjacent, ut inter ignobilia celeberrimae. [17] Syrtis sinus est [18] centum ferè milia passuum, quâ mare ac- 20 cipit,

Taphryre. Ab Appiano in *Punicis* pag. 95. junguntur Ἀδρυμητοῦ, Λήπτεως, Σαξῦ, (Ortelius Θαψῦ, ut Hannibalis turris inter Achollam & Thapsum fuisse scribit Livius lib. xxx.) Ἰτύκης καὶ Χόλλης: ab Anonymo Ravennate *Adrimetum*, *Ruspina*, *Lepti minus*, *Tapsum*, *Sublecte*, *Acola*, *Ruspo*. Unde jam sic edidi, deridens inanes impetus, quibus postea Vossius hanc Achollam petivit. Sed dum de hac ipsa regione & earundem urbium vocabulis inspicio accuratius, incido in eximium locum in *Periplo* sub Scylacis nomine, in capite de Lorophagis, ubi haec sunt verba: Ἀπὸ δὲ Θάψου τῆς μικρᾶς καὶ Δεῤῥίτης ἐστὶ κόλπος εἴσω, ἐν ᾧ ἡ Σύρτις ἐστὶ ἡ μικρὰ Καρκινίτης καλουμένη. In quibus verbis praeterquam quod Vossii editio frustretur Lectorem damno vocis μέγας post vocem κόλπος, tum post editionem duorum insignium hominum nihil sani esse video; nec quicquam minus quàm sanat ille qui pro Δεῤῥίτης corrigit Τριτωνίτης. Quae enim veritas est, post Thapsum minorem ponere Tritoniten sinum ac Syrtim minorem? Immo quae est illa minor Thapsus? Sed & quis Syrtin minorem vocavit Cerciniticam? Nihil his imperfectius. Lego: Ἀπὸ δὲ Θάψου Λέπτις μικρὰ καὶ Ἀδρύμης ἐστι. Κόλπος εἴσω Κερκινίτης, ἐν ᾧ ἡ Σύρτις ἐστι ἡ μικρὰ καλουμένη, πολὺ, &c. *Post Thapsum Leptis parva & Adrymetum est. Intus sinus Cercinites, in quo Syrtis est minor appellata.* Sensu apertissimo, & quem adfirmat omnis Geographiae Africanae notitia. Praeterea Adrymeti mentionem hoc loco fieri debere & ab Scylace factam esse apparet satis ex sequenti pagina, in qua notat, quanti spatii sit praeternavigatio Neapolin Adrymeto; id quod non solet facere, nisi praemisso loci utriusque situ. GRONOV.

13. *Clupea*] *Quippia* vulgo. OLIVAR.

14. *Abromachte phyre neapolis*] Scribendum, *Abrotonum*, *Taphrae*, *Neapolis*, ex Plinio, Strabone, ceteris. BARB.

15. *Neapolis*] Nunc *Mahometa*. OLIVAR.

16. *Syrtim*] *Syrtes* Lusitani vocant *Baxos de Barbaria*, alii *Banquos*. IDEM.

17. *Syrtis sinus est centum ferè millia passuum, quà mare accipit, patens: trecenta quà cingitur*] Confirmatur haec lectio auctoritate Plinii, non impressi modò, sed etiam scripti, lib. v. cap. 4. Ceterùm Strabo movet me, ut potius scribendum *ducenta quà cingitur*, non *trecenta*; scribens ultimo libro minorem Syrtin patere aditu LXXV. M. pass. ambitu CC. millia. Majoris Syrtis numerus adeò est apud eundem depravatus, ut curationem nullam recipiat plaga. PINTIAN.

18. *Centum ferè millia*] Minor Syrtis Plinio quoque C. M. pass. aditu, CCC. ambitu. Straboni verò lib. ult. aditu LXXV. ambitu CC. M. habere. Major vero DC. XXV. ambitu eidem Plinio & Marciano Capellae, aditu CCC. XIII. M. pass. diverso à Mela numero. SCHOTT.

19. *Atrox*

cipit, patens; trecenta, quâ cingit: verùm importuosus atque [19] atrox & ob vadorum frequentium brevia, magisque etiam ob alternos motus pelagi affluentis ac refluentis infestus. Super
25 hunc ingens palus amnem Tritona recipit, ipsa Tritonis: unde & [20] Minervae cognomen inditum est, ut incolae arbitrantur, ibi genitae: faciuntque ei fabulae aliquam fidem, quòd quem natalem ejus putant, ludicris virginum inter se de-
30 certantium celebrant. Ultra est [21] Oea oppidum, & [22] Cinyps fluvius per uberrima arva decidens: tum Leptis altera, & Syrtis, nomine atque ingenio par priori; ceterùm altero ferè spatio quâ dehiscit, quâque flexum agit, am-
35 plior. Ejus promontorium est [23] Borion, ab eoque incipiens ora, quam [24] Lotophagi tenuisse di-

19. *Atrox*] Hinc *barbaras Syrtes* vocat Flaccus II. *Carm.* & *inhospita Syrtis litora* Lucanus, qui lib. IX. eas describit, ut & Sallustius *Jugurth.* ἀπὸ τοῦ σύρειν ab attrahendo dictae, quod modò arenis congestis vadosae, rursum depulsis vi tempestatis in praeceps sint profundae: qua varietate reciprocante infamis reddita ejus litoris ora. IDEM.

20. *Minervae cognomen*] Hinc *Tritonia Pallas*, apud Varronem lib. VI. *de L. Lat.* & Probum Gramm.

Corpore Tartarino prognata palude virago,

quomodo leg. Franc. Sanctius, utriusque Linguae apud Salmant. Professor, putat, tametsi *Paluda* Virgo, Homero τριτογένεια est. SCHOTT.

21. *Oza oppidum*] Scribo, *Oea oppidum*, ex Plinii quinto libro. BARB.

Oea oppidum] Ptolemaeus *Eoam* profert trium syllabarum. Sed prior lectio verior. PINTIAN.

22. *Et Cinyphs*] Scribendum sine ulla adspiratione *Cinyps*, etiamsi in obliquis eam habeat. Nam Graecis nomina finita in *ps.* in obliquis per *p.* efferuntur, praeter quaedam quae *b.* habent. Notatur hoc nomen *Cynyps*, quod in obliquis per *ph.* flectitur. Ita Technicus, Theodorus Prodromos & Moschopulus, antiquissimi & probatissimi Grammatici. Herodotus quoque, Plinius, & Claudianus, *Cinyps* in recto, nec aliter proferunt. IDEM.

23. *Bryon*] Ita clarè legitur in MS. Chisiano, ut propterea non dubitaverim illud recipere in contextum pro ficto *Borion*, etsi norim id exstare in aliis, & non minus ficto Vossiano Βρυῶν αἰγιαλόν. Ubi legit in Graecis libris Βρυῶν? Cur in Ptolemaeo malè scribitur Βρύων. GRONOV.

24. *Lotophagi*] Nunc *Los Chelbens.* OLIVAR. Discedit Mela & Plinius ab Homero I. *Odyss.* Strabone

dicuntur, usque ad [25] Phycunta (& id promontorium est) importuoso litore pertinet. Arae ipsae nomen ex Philaenis fratribus traxere, [26] qui [27] contra Cyrenaïcos missi Carthagine ad dirimendum conditione bellum, diu jam de finibus, & cum magnis amborum cladibus gestum; postquam in eo, quod convenerat, non manebatur, ut ubi legati concurrerant, certo tempore utrinque dimissi, ibi termini statuerentur; [28] pacti de integro, ut quicquid citrà esset, popularibus ce-

40

45

bone ult. *Geogr.* & Herodoto Μελπομένῃ, qui Lotophagos Syrtim minorem habuisse affirmant. Mox quidam legunt: *& ad promontorium importuoso litore pertinax.* SCHOTT.

25. *Phiconta*] Scribendum *Phycunta*, ex Plinio, Strabone, Ptolemaeo. BARBARUS.

26. *Qui contra Cyrenaicos*] Locus iste est mutilus: quaedam enim desiderantur, ut sit integra Pomponii lectio. Ubi enim est, *pacti de integro*, deest Pomponio pactum. Nescies ex lectione Pomponiana, quid pacti fuerint, nisi ex Sallustio addideris, ut vel illi quò fines populo suo peterent, ibi vivi obruerentur, vel eadem conditione sese quem in locum vellent processuros. Philaeni, conditione probata (mirum & memoria dignissimum facinus) hîc se vivos obrui pertulerunt. OLIVAR.

Qui contra Cyrenaicos missi] Aldus *Cyrenicos*: scribo *Cyrenaeos*: nam à *Cyrene* gentile nomen *Cyrenaeus* deducitur. *Cyrenaicus* possessionem significat, auctore Stephano. Etsi non hoc ad obrusam servetur. PINTIAN.

27. *Contra Cyrenaïcos*] Quum in Aldi editione *Cyrenicos* invenisset Pintianus, voluit pro eo legere *Cyrenaeos*. Id perperam factum pronuntiat Vossius, quia ab Cyrene oppido ἐθνικὸν est *Cyrenaeus*. & à Cyrenaïca provincia nullum aliud potest gentilitium formari, quàm *Cyrenaicus*. Quid igitur? an *Cyrenensis* non dicitur ab *Cyrene*? Item Κυρηνίτης apud Stephanum? Id certe ἐθνικὸν elegit Sallustius. Et utique hi ab oppido ipso Cyrene profecti sunt, ut alteri ab Carthagine. Quid igitur vult ista Vossiana distinctio? Porro non quaeritur, an ab Cyrenaïca provincia nequeat aliud gentilitium formari, sed an Mela sic scripserit? Id videtur Aldus non ita statuisse vel sponte, vel ab codicibus antiquis inductus. Et id verum est. Non ita scripsit Mela; *sed contra Cyrenaeicos*, ut mox etiam *Cyrenaeica*. Sic enim ipse vidi in MS. certè uno ex bonis. Id tam probum puto, quam eximius ille Mediceus in Tacito lib. 1. *Histor.* cap. 10. legit *bellum Judeicum*. & cap. 76. *Judeicum excercitum*: quae opinor prorsus propriae Auctoris scripturae documenta. Mediolanensis manifestè *Cyreneicos* & *Cyreneica*. GRONOV.

28. *Pacti de integro*] Mancum locum credidit Olivarius Valentinus. Ego verò nihil deesse puto, cùm ex fide libri MS. tùm habita ratione brevitatis Pomponianae, quae

cederet (mirum & memoria dignissimum facinus !) hîc se vivos obrui pertulerunt.

quae illi cum Crispo communis: eleganter *Jugurthino*, & Val. qui de his verè laudis amatoribus Maximus lib. v. cap. 6. SCHOTT.

CAP. VIII.

CYRENAICA.

INDE ad Catabathmon Cyrenaïca provincia est; in eaque sunt, [1] Hammonis oraculum, [2] fidei inclytae : & [3] fons, quem Solis appellant : & [4] rupes quaedam Austro sacra. Haec cùm hominum manu attingitur, ille immodicus exsurgit, arenasque quasi maria agens, [5] sic saevit, ut fluctibus. [6] Fons media nocte fervet ; mox

1. *Ammonis oraculum*] Nunc *El Cancarron de Mahoma*. OLIVAR. Magnam hîc divinitaris opinionem fuisse auctor Plutarch. *de Defectu Oraculorum*, & Herodotus *Euterpe*, ubi multa de oraculo Jovis Dodonaei: Ἄμμωνος χρηστήριον κελεῦσαι τοὺς Λιβύας κτίσειν. ἔστι δὲ καὶ τοῦτο Διός. Quod & Alexandrum consuluisse, essétne filius illius, narrat Diod. Sic. lib. XIII. SCHOTT.

2. *Fidei inclitae*] Concinnius fort. *fide inclita*, vel *inclitum*. IDEM.

3. *Fons, quem Solis appellant*] De hòc in Plinio pluscula notavimus lib. v. quoniam duos fontes pro uno Pomponius accepisse videbatur : meminit & libro ultimo Lucretius. BARB.

4. *Rupes Austro sacro*] Plinius lib. II. cap. 45. *Quin & in Cyrenaïca provincia rupes quaedam Austro traditur sacra, quam profanum sit attrectari hominis manu, confestim Austro volvente arenas.* SCHOTT.

5. *Siccis saevit fluctibus*] Simile illud Martialis lib. IV. epig. 3.

Qui siccis lascivit aquis, & ab aethere ludit,
Suspicor has pueri Caesaris esse nives.

GRONOV.

6. *Fons media nocte*] Hujus miraculi Auctores, Herodotus *Melpom.* Diodorus, Arrianus, Q. Curtius, Augustinus & Lucretius lib. VI. & Plinius lib. II. cap. 103. Solinus verò cap. 30. de fonte Solis diversa : cap. 32. de fonte non dissimili apud Garamantas. Post, lego, *atque ut illa procedit* : non ut vulgati, *ille*. SCHOTT.

7. *Mox*

[7] mox & paulatim tepeſcens, fit luce frigidus; tunc ut ſol ſurgit, ita ſubinde frigidior, per meridiem maximè riget: ſumit dein tepores iterum; & prima nocte calidus, atque ut illa procedit, ita calidior, rurſus cùm eſt media, perfervet. [8] In litore promontoria ſunt Zephyrion & Nauſtathmos, [9] portus Paraetonius, urbes

7. *Mox & paulatim tepeſcens*] In MS. vidi & *perpaulatim*, quod etſi Voſſius ſcribat ſe non probare, quia *perpaulum* & *perparum* Latinum eſt, illud verò non item, quî probabit: quae definitio vel terminus apponendae huic particulae ſtatuetur? Duntaxat & ordo loquendi ſuaviter ſic procedit, & ego ut Pomponii proprium aſſerere non dubito: quum in hoc etiam gradus eſſe, & aliquid minus lenti procedens quàm *paulatim* docent Hebraei, apud quos *paulatim paulatim* Exod. 23. 30. Paſſim etiam haeccompoſita amat, ut oſtendunt illa *pernoxius*, *pernobilis*, *percelebris*, *perviridis*, *perſaeva*, *pergrandis*. Immo nec temerè lib. III. cap. I. MS. Gudianus *tantis permeatibus*, ubi vulgo *meatibus*. GRONOV.

8. *In litore promontoria ſunt Zephyrium, & Nauſtathmos portus Paraetonius. Urbis Heſperia* &c.] Corrupta omnia, & inverſa, vel potius everſa. Legendum arbitror, *In litore promontoria ſunt Zephyrium & Cataeonion. Nauſtathmos portus. Urbes Heſperia,* &c. Ante omnia *Paraetonium* nullo modo tolerari poteſt: quia Cyrenaïcae, quae hîc deſcribitur à Mela, finis eſt Catabathmos, ut ſtatim ipſe ſubjicit, & Plinius ſcribit lib. V. Catabathmos porro totam claudit Africam, & aperit vel Aegyptum ſecundum ipſum, vel Maraeotin Libyam conterminam Aegypto, cujus finis eſt Paraetonium, ut tradit Plinius libro quinto. Ergo cùm antedictae Cyrenaïcae civitates ſint intra Catabathmon, *Paraetonium* autem ſit ultra Catabathmon octoginta millia paſſuum Plinio, & in Maraeotide Libya, ſive Marmarica, ut Ptolemaeus appellat, non in Cyrenaïca, conſequitur nullo hîc modo legi poſſe *Paraetonium*. Probabilior lectio *Cataeonion*, quod eſt promontorium citra Catabathmon, Cyrenaïcae Pomponio, Marmaricae Ptolemaeo. *Nauſtathmos* autem portus eſt Ptolemaeo & Straboni: ſed neutra terminatione *Nauſtathmon*. Praeterea *Heſperiam* urbem Ptolemaeus; & Ammianus Marcellinus *Heſperidas* nominant; Plinius *Heſperidum*, Stephanus *Heſperidem*, quae poſtea dicta ſit *Berenice*. PINTIAN.

9. *Portus Paraetonius*] Equidem in ea ſum ſententia, ut nihil temerè in Auctoribus antiquis mutandum cenſeam: malo enim in eam partem peccare, quod timidè nimis, modò religioſè, Auctores tractem; quàm ut audaculus vel temerarius audiam. Strabone igitur auctore lib. XVII. *Paraetonius* retineatur: ſic enim ait: *πόλις ἐϛὶ ϗ λιμὴν μέγας τετταράκοντά που ϛαδίων· καλοῦσι δ' οἱ μὲν Παραιτόνιον, τὴν πόλιν, οἱ δ' Ἀμμωνίαν.* *Nauſtathmon* verò neutro gen. potius leg. facilè largiar Pintiano. Urbis Paraetonii meminit & Oroſius lib. I. cap. II. ubi in Aethico, unde exſcripſit, *Parthenius*, ſemper legitur. Addam

15 ſbes [10] Heſperia, [11] Apollonia, [12] Ptôlemaïs, [13] Arſinoë, atque (unde terris nomen eſt) ipſa [14] Cyrene. Catabathmos [15] vallis devexa in Aegyptum, finit Africam. Orae ſic habitantur, ad noſtrum maximè ritum moratis cultori-
20 bus, niſi quòd quidam linguis differunt, & [16] cultu Deûm, quos patrios ſervant, ac patrio more venerantur. [17] Proximis nullae quidem urbes ſtant, [18] tamen domicilia ſunt, quae mapalia appellantur. Victus aſper, & mundi-

dam illud *Paraetonius*, cum diphthongo ſcrib. Graeca conſuetudine. SCHOTT.

Portus Paraetonius. Urbes &c.] Cum Schotto aliiſque Voſſius putavit ita puncti nota diſtinguendum poſt ſecundam vocem, quod ego non magis illic ponendum judicans, quàm poſt τὸ *Nauſtathmos*, delevi, & ſubſtitui, quod fuit Melae. GRONOV.

10. *Heſperia*] Nunc *Bernic*. OLIVAR.

11. *Apollonia*] Nunc *Bonadria*. IDEM.

12. *Ptolemaïs*] *Tolomita* nunc. IDEM.

13. *Arſinoe*] Hodie *Trochara*. IDEM.

14. *Cyrene*] *Corena* vulgo. IDEM.

15. *Vallis deflexa in Aegyptum*.] Uſque ad Aegyptum, ita ut nihil contineat Aegypti: nam ex ſententia Melae Aegyptus Aſiae pars eſt. IDEM.

16. *Cultu Deorum*] In MS. legi *Deûm*: qui quoniam mos eſt Pomponii, debuerat ſine mora exprimi. Sic enim lib. I. cap. 9. *tricenûm pedum*. lib. II. cap. 7. *duûm millium ſpatium*. Idque nunc ſequutus fui, nihil impeditus ſenio Voſſii. GRONOV.

17. *Proximis nullae quidem urbes ſtant, tamen domicilia ſunt, quae mapalia appellantur*] Scribo, *Proximis nullae quidem urbes, ſtata tamen domicilia ſunt, quae mapalia appellantur*, ut haec ſit differentia inter *proximos orae*, & *interiores*. Illos mapalia habere ſtata videlicet domicilia; hos ſequentes pecora, ut à pabulo abducta ſunt, ita ſe, ac tuguria ſua promovere, ut paulò poſt ſequitur. Sic lib. II. de Nomadibus: *Vagi Nomades pecorum pabula ſequuntur, atque ut illa pecori durant, ita hi ſtatam ſedem agunt.* Et lib. III. de Sarmatis: *Non ſe urbibus tenet, & ne ſtatis quidem ſedibus, ut invitavere pabula, ut cedens & ſequens hoſtis exigit, ita res opeſque ſecum trahens.* PINTIAN.

18. *Stata domicilia*] Quae ſolo non haereant, nec fundamenta jacta habeant: mox enim, *ut a pabulo ducta ſunt, ſe ac tuguria ſua promovent.* & infrà lib. II. cap. I. *Vagi Nomades pecorum pabula ſequuntur, atque ut illa pecori durant, ita diu ſtatam ſedem agunt*: & de Sarmatis lib. III. Sic *ſtatus dies cum hoſte*, Ciceroni lib. I. *Offic.* Plauto *Curcul.* & Feſto. *Statarius miles* Livio: *Stata forma* Ennio apud Agell. lib. V. cap. II. De mapalibus Servius in lib. I. *Aeneid.* & Fl. Soſipater lib. *Gramm. Inſtitut.* I. SCHOTT.

19. *Quia*

ditiis carens. Primores ſagis velantur ; vulgus 25
beſtiarum pecudumque pellibus. Humi quies
epulaeque capiuntur. Vaſa ligno fiunt aut cortice.
Potus eſt lac , ſuccuſque baccarum. Cibus eſt caro , plurimùm ferina : nam gregibus
[19] (quia id ſolum opimum eſt) quod poteſt par- 30
citur. Interiores etiam incultiùs , ſequuntur
vagi pecora : utque à pabulo ducta ſunt , ita ſe
ac tuguria ſua promovent : atque ubi dies deficit ,
ibi noctem agunt. [20] Quanquam in familias paſſim & ſine lege diſperſi , nihil in commu- 35
ne conſultant : tamen , quia ſingulis aliquot ſimul
conjuges , & plures ob id liberi agnatique
ſunt , nuſquam pauci. Ex his qui ultra deſerta
eſſe memorantur , [21] Atlantes ſolem exſecrantur ,
[22] & dum oritur , & dum occidit, ut ipſis agriſ- 40
que peſtiferum. Nomina ſinguli non habent :
non veſcuntur animalibus : neque illis in quiete
[23] qualia ceteris mortalibus viſere datur. Trogody-

19. *Quia id ſolum optimum eſt*] Convenientior lectio , *opimum eſt*. PINTIAN.

20. *Quanquam in familias paſſim & ſine lege diſperſi , nihil in commune conſultant , tamen quod ſingulis*, &c.] Legendum diverſa diſpunctione , & *diſperſis* , non *diſperſi* ; hoc modo : *Quanquam in familias paſſim & ſine lege diſperſis nihil in commune , conſultant tamen* , &c. IDEM.

Quanquam in familias paſſim &c.] Melius , *Quique* , ex compendiis litterarum natum mendum. SCHOTT.

21. *Atlantes ſolem exſecrantur & dum oritur & dum occidit*] Scribo , *Atlantes ſolem exſecrantur dum oritur* : reliqua redundant , ex Herodoto , Diodoro & Stobaeo titulo de *Legibus* & *Moribus*. In quo etiam vitioſè *Apharantes* pro *Atlantes* ſcriptum invenias. IDEM.

22. *Et dum oritur, & dum occidit*] Cogor , velim nolim , vi veritatis Pintiano repugnare : nihil enim delendum ; ex Plinio lib. v. cap. 8. *Atlantes* , inquit , *degeneres ſunt humani ritus, ſi credimus : nam neque nominum ullorum inter eos appellatio eſt , & Solem orientem occidentemque dira imprecatione contuentur , ut exitialem ipſis agriſque*. & Solino cap. 34. *Diris Solis ortus excipiunt , diris occaſus proſequuntur* : & Herodotus ipſe , Valla interprete , dubiè loquitur , Solem transſcendentem. SCHOTT.

23. *Qualia ceteris mortalibus*] Somnia ſecundum quietem non videre Atlantes Herod. Plinius , & Solinus. Talia de Cleone Dauliensi , & Thraſymede Heraceenſi

dytae, nullarum opum domini; [24] strident magis quàm loquuntur, [25] specus subeunt, aluntur que serpentibus. [26] Apud Garamantas etiam armenta sunt, eaque obliqua cervice pascuntur; nam pronis directa in humum cornua officiunt. Nulli certa uxor est. Ex his qui tam confuso parenti-

45

Plutarch. *de Defectu Oracul.* in fine. IDEM.

24. *Strident magis*] Vespertilionum more. Herod. *Melpomene*, unde totus hic locus à Pintiano feliciter restitutus est: adde & Plinium lib. XI. cap. 38. initio, ubi de Troglodytis; & lib. V. cap. 7. qui locus etiam mendosus, ab eodem emendatus. IDEM.

25. *Specus subeunt*] Hinc *Troglodytae* dicti, quasi cavernas subeuntes. In membranis antiquis *Trogodytas* ferè scriptum reperias; & apud Strabonem perpetuò; quam scriptutam & Hesychius Alexandrinus agnoscit, qui τρώγας non secus atque τρώγλας, *foramina* interpretatur. Utrumque igitur teneatur. IDEM.

26. *Apud Garamantes etiam armenta sunt, ea quae obliqua cervice pascuntur*] Hoc *Troglodytis* congruit, de quibus statim ante disseruit, non *Garamantibus*. Nihilominus sunt & *Garamantibus* sua armenta, quae tamen non obliqua cervice pascuntur, sed retro ambulantia, ob eandem caussam, quam hic exponit Mela. Quorum utrumque à Plinio traditur, illud lib. XI. cap. 37. hoc lib. VIII. cap. 24. de bubus. Certumque habeo, utrumque etiam à Mela memoriae proditum esse, si ejus opus integrum, non fragmentum ad tempora nostra descendisset. Multa enim verba plurimis in locis desiderantur, quod liquebit singula diligentius rimanti, & cum aliis Auctoribus, Graecis praesertim, conferenti. Praeterea quod subjungit, nulli Garamantum esse certam uxorem, & ex his, qui tam confuso coitu nascuntur, quos pro suis alant, formae similitudine agnosci, falsum est: *Ausensibus* enim hoc tribuit Herodotus, non *Garamantibus*. Quam ob rem non sit mihi fraudi, si interdum in rebus, tanto vetustatis situ obrutis, audaculus fuero. Complusculos itaque hos versus commuto, resarcio, legoque ad hunc modum: *Troglodytae nullarum opum domini strident magis quam loquuntur. Specus subeunt, aluntur que serpentibus. Armenta habent, quae obliqua cervice pascuntur, nam pronis directa in humum cornua officiunt. Apud Garamantas etiam armenta sunt quae retro ambulantia pascuntur. Apud Ausenses nulli certa uxor*, &c. Herodotus in *Melpomene* de Ausensibus: *Iidem*, inquit, *promiscuè cum mulieribus non unà habitantes, sed pecudum more concumbunt. Ubi apud mulierem puer robustus factus est, apud quem virum habitare sustinet (nam tertio quoque mense viri conveniunt) ejus filius censetur.* Sic Laurentius convertit, haud sanè rectè. Debuit enim vertere non, *apud quem virum habitare sustinet*, sed *cui viro similis est*: Graecè enim est *cui venerit*, hoc est, *cui similis extiterit*. De cetero, etsi de Troglodytis Mela dicat serpentibus ali, pastoralem tamen eos vitam agere, dimicare pro pascuis, & oves habere, mulctarique ove, qui cum

Regi-

rentium coitu passim incertique nascuntur, [27] quos 50 pro suis colant, formae similitudine agnoscunt. [28] Augilae Manes tantùm Deos putant; per eos dejerant; eos ut oracula consulunt: precatique quae volunt, ubi tumulis incubuere, pro respon-sis ferunt somnia. Feminis eorum solemne est, 55 nocte

Regina concubuerit, Strabo prodit. PINTIAN.

Apud Garamantes] Sic edit Vossius, sic citat tanquam in aliis editionibus legeretur, sic ipse etiam refingens Melam proponit, & tamen non suis non-observationibus dicit *his subjungit Garamantas.* Quam indigna varietas? Scias tu, Lector, in editionibus Philippi Juntae, Schotti & Sanctii pluriumque, Pintianum in sua Castigatione, etsi non in citatione, habere *Garamantas*, quod quum legerim quoque in MSS. reposui. GRONOV.

27. *Quos pro suis colant*] Castigo, *quos pro suis alant.* Parentum enim est, alere filios, filiorum, colere parentes. PINTIAN. Melius *alant*, coalescentibus duabus litteris. SCHOTT. *Alant* Pintianus reponit. Plinius tamen servos *benè cultos* lib. XVIII. ex Catone dixit, pro, benè habitos, aliique. IDEM.

28. *Augilae Manes tantum Deos putant*, &c.] Aut ego erro, aut noster Mela hic etiam errat, & quidem ita manifestè, ut nulla eum advocatione defendi posse putem. Error tamen est memoriae, ideoque ignoscendus. Porro si semel Melam errasse constiterit, eodem errore tenebitur Triumviratus ille Plinii, Solini, Marciani. Duo enim posteriores è Plinio hoc mutuati, Plinius è Pomponio, ut verissima sit sententia illa lib. III. *Naturalis Histor. haud alium esse fidei pronio-rem lapsum, quam ubi falsae rei gravis auctor existit.* Sed dispiciamus prius, an vera prodiderit Pomponius. Nam ejus causa diligenter excussa, idem jus erit ceterorum. Subtexam autem Herodoti verba, à quo Pomponius feneratus videtur. Ea sunt ex *Melpomene* ad hunc maximè modum: *Auschysarum, quod ad occidentem vergit contingunt Nasamones, grandis natio, qui sub aestatem relictis ad mare pecoribus conscendunt ad locum Augila, decerptum palmulas. Nam palmae illic & permultae sunt & spatiosae & fructiferae omnes: ex quibus ubi palmulas praematuras decerpserunt, ad solem siccantes, maturè faciunt, deinde lacte maceratas sorbillant.* Ex his Herodoti verbis planum fit, diversos esse *Nasamonas* ab *Augilis*, & adscendere solitos Nasamonas ad urbem in mediterraneo Augila, ad decerpendas tantum palmulas. De eisdem rursus Nasamonibus Herodotus: *Nasamonibus*, inquit, *mos est cùm quis primùm duxit uxorem, prima nocte ut sponsa singulos convivas obeat veneris gratia, & ut quisquis cum ea concubuit, donum det illi, quod secum habet domo allatum. Jurejurando ac divinatione tali utuntur. Per eos viros, qui justissimi atque optimi apud illos fuisse dicuntur, jurant, illorum sepulcra tangentes. Divinant ad suorum accedentes monumenta, & illic, ubi preces peregerint, indormiunt: ubi quodcunque per quietem insomnium viderunt, eo utuntur.* Haec Herodotus: quae omnia, ut pa-tet,

nocte qua nubunt, omnium ſtupro patêre, qui cum munere advenerint: & tum cum plurimis concubuiſſe, maximum decus; in reliquum pudicitia inſignis eſt. Nudi ſunt Gamphaſantes, 60 armorumque omnium ignari: nec vitare ſciunt tela, nec jacere: ideoque obvios fugiunt, neque aliorum, quàm quibus idem ingenii eſt, aut congreſſus, aut colloquia patiuntur. Blemyis capita abſunt; vultus in pectore eſt: [29] Satyris,

tet, Mela compilavit: ſed quod Herodotus de *Naſamonibus* ſcripſit, Mela *Augilis* dedit, lapſu videlicet, ut dixi, memoriae: nam cùm legiſſet in Herodoto Naſamonas adſcendere ſolitos ad Augilas, quod Naſamonum erat, tranſtulit ad Augilas, Naſamonum conterminos. Ad haec *Naſamonas* eſſe non *Augilas* qui Manes tantum Deos colant, Dionyſius Byzantinus confirmat: qui Romanorum armis deletos tradit Naſamonas, quòd Jovi nullam reverentiam cultumque impertirent. Illud non praeterierim, in exemplaribus Herodoti formis excuſis *Aegila* ſemper legi pro *Augila*, teſtante id etiam Stephano, qui notat eam dictionem neutralis eſſe generis, & *Augilitas*, ut dixi, populos non *Augilas* nominat. Sed *Augilarum*, &, qui ſtatim ſequuntur, *Gamphaſantum* vicinitas admonet, ne graver alterum etiam errorem notare duorum in litteris clarorum hominum. Quorum alter eſt Stephanus celeber inter Graecos urbium ſcriptor, qui mendoſum Herodoti exemplar nactus pro *Gamphaſantes*, *Garamantes* ſcripſit, atque Garamantas cunctorum hominum occurſum effugere, nullumque admittere commercium; quod falſum eſt. *Gamphaſantum* enim hoc eſt, non *Garamantum*. Alter eſt Laurentius Vallenſis optimè de Romano ſermone meritus, nunquamque ſine honoris praefatione nominandus, qui in tralatione Herodoti in eundem incidit errorem, *Garamantas*, ut in corrupto invenit exemplari, pro *Gamphaſantas* reddens. Nam ſi *Garamantes*, ut ipſe vertit, omnium hominum commercium adſpectumque refugiebant, nihil bellicae armaturae habentes, ac ne defendere quidem ſeſe audentes, quomodo Plinius tradit *Garama* clariſſimum eſſe oppidum *Garamantum*, omniaque Romanis armis ſuperata & à Cornelio Balbo triumphata; & cur Silius in lib. III. inter ceteras gentes exercitus Annibalis *Garamantas* commemorat. Quin & Herodotus non multo Poſt *Garamantas* gentem eſſe ait inſigniter magnam; quod ſine occurſu & commercio hominum, qua ratione fieri potuerit, non video. PINTIAN.

29. *Satyris praeter effigiem*] Plinius haec omnia ad verbum in ſuum corpus *Naturalis Hiſt.* tranſtulit lib. v. cap. 8. De Satyris & Nicandri Scholiaſtes in *Alexipharmaca*. Lucianus in *Deorum concione*. Vide Turnebum lib. XVIII. *Adverſar.* cap. 8. SCHOTT.

30. *Ae-*

ris, praeter effigiem, nihil humani. 30 Aegipanum quae celebratur, ea forma eſt. Haec de Africa. 65

30. *Aegipanum*] Multus eſt Voſſius in exſerendo, quantam varietatem horum monſtrorum didicerit, adeo ut denique acceſſerit ad Deum Chriſtianorum à Tertulliano pronunciatum *Apolog.* cap. 16. poſtquam is deſcriptus erat *auribus aſininis, altero pede ungulatus librum geſtans & togatus.* Haec quum ſint Tertulliani verba, apparet nihil fuiſſe porcinum. Attamen Voſſius tacente licet Tertulliano & vocabulum praebente, cujus nulla pars ad porcum potuit pertinere, ſcribit fuiſſe *Onocboiriten*, tanquam ex aſino & porco compoſitum monſtrum; nec tamen quae pars aliquid aſininum traxerit, ſignificat. Atqui Tertullianus indicat vocabulum fuiſſe confictum ad res, quae adfictae erant ſimulacro. Unde patet ex variis lectionibus, quas collegit etiam Crojus in fine conjecturarum, ſcripſiſſe Auctorem *Onychotes*, in qua voce & aures aſininae, & ungula pedis manifeſtè exprimitur. GRONOV.

CAP. IX.

Particularis ASIAE deſcriptio;

AEGYPTUS.

ASIAE prima pars Aegyptus 1 inter Catabathmon & Arabas, ab hoc litore penitus immiſſa, donec Aethiopiam 2 dorſo contingat, ad meridiem refugit. 3 Terra expers imbrium, mirè

1. *Inter Catabathmon & Arabas*] Hoc eſt, inter finem Catabathmi & Arabas: nam eſt magnus tractus à principio Catabathmi uſque ad finem verſus Aegyptum. OLIVAR.

2. *Dorſo*] Propterea vocatur Aethiopia ſub Aegypto. IDEM.

3. *Terra expers imbrium*] Hinc eam Nilus inundatione ſua irrigat. De Nili nomine Theocriti interpres Εἰδυλ. ζ. Servius in IV. *Georg.* & Heliodorus *Aethiopicae Hiſt.* λόγῳ θ'. νέαν ἰλὺν δὲ ἔτους ἐπάγοντα, καὶ Νεῖλον ἐντεῦθεν ὀνομαζόμενον. Sic & Euſtathius in *Dionyſium* Περιηγητήν. Uterque etiam in Nili nomine dierum anni numerum myſterio quodam contineri ſagaciter obſervavit: κατὰ δύναμιν τῶν ἐν αὐτῷ ϛοιχείων ποσούμενον, τὸν τξε ἀριθμὸν

5 mirè tamen fertilis, & hominum aliorumque animalium perfecunda generatrix. Nilus efficit, amnium in Noſtrum mare permeantium maximus. Hic ex deſertis [4] Africae miſſus, nec ſtatim navigari facilis, nec ſtatim Nilus eſt: &
10 cùm diu ſimplex ſaevuſque deſcendit, [5] circa [6] Meroën latè patentem inſulam in Aethiopiam diffunditur, [7] alteraque parte Aſtaboras, altera Aſtape dictus eſt. [8] Ubi rurſus coit, ibi nomen hoc capit. Inde partim aſper, partim navigia pa-
15 tiens, [9] in immanem lacum devenit: ex quo praecipiti impetu egreſſus, & [10] Tachempſo alteram inſulam amplexus, [11] uſque ad Elephantinem

ἀριθμὸν συντελεῖ. De his alibi. SCHOTT.

4 *Africae miſſus*] Lege *emiſſus*. Et ſtatim: *Sed cum diu ſimplex*. IDEM.

5. *Circa Meroën*] Dividitur. OLIVAR.

6. *Meroën latè patentem*] Eadem Plinius lib. v. cap. 9. & 10. & Solinus cap. 35. qui dexterum alveum *Aſtuſapen* appellant. Straboni Ἀςάπης vel Ἀςοσάβας initio lib. XVII. *Aſtapen* verò ab Aethiopiae incolis Nilum vocari, ut inf. lib. III. cap. 3. *Nuluch* nuncupatum. Legendus & Aethicus, ubi de Aſia provincia. Pòſt paulo *Elephantidem urbem*, vitioſè quidam excuderunt. SCHOTT.

7. *Altera ex parte Aſtabores, altera Aſtape*]. Scribendum *Aſtaboras* & *Aſtapus*, ex Plinio, Strabone, ceteris. BARBARUS.

Alteraque ex parte] MSS. tres, *alteraque parte*. lib. I. cap. 17. *promuntorium, quod altera parte alium ſinum efficit*. lib. I. cap. 19. *Montes altera parte in Euxinum obverſi*. GRONOV.

8. *Ubi rurſus coit*] Poſt Meroën inſulam: tunc vocatur Nilus. OLIV.

9. *In immanem locum*] Quem videtur ſignificare nummus Hadriani iſte inter Crojanos Tab. XXXIX. N. 7. ubi & Hippopota-

mus & Crocodilus. GRONOV.

10. *Talenſo alteram inſulam amplexus ad Elephantilem*] Scribendum. *Tachempſo*, & *Elephantidem*, ex Herodoto, Strabone, Plinio. BARBARUS.

11. *Uſque ad Elephantidem urbem Aegyptiam*] Scribendum *Elephantinen*, non *Elephantidem*: neque enim univerſa in Aegypto aut regio

nem urbem Aegyptiam [12] atrox adhuc fervensque decurrit. Tum demum placidior, & [13] jam benè navigabilis, primùm juxta Cercasorum oppidum triplex esse incipit. Deinde [14] iterum ite- 20

regio est aut urbs, quae *Elephantis* appelletur. *Elephantines* autem urbis & insulae Aegypti omnes, & dii, & homines meminere. Ut erret vir doctus & multae lectionis Hermolaus, qui in Plinio, & aliis Latinis Auctoribus mendis scatentibus *Elephantidem*, ut veram legitimamque lectionem agnoscat. PINTIAN.

12. *Atrox fervensque decurrit*] Efficitque *Catadupa*, seu *Cataractas*, ubi ex altissimis montibus Nilus praecipitat: & gens ea, quae illum locum accolit, propter magnitudinem sonitus sensu audiendi caret. Cicero VI. *de Republ.* SCHOTT.

13. *Jam penè navigabilis*] An hae voces non eundem ferè, immo eundem planè sensum habent, quem praecedentes, *partim asper, partim navigia patiens*? Hanc enim descriptionem admittens fluvius penè est navigabilis. Sed mittamus haec. An Pomponius adeo fuit attentus ad notandum, ubi non possit navigari, quàm remissus & negligens in observando loco, ubi potest commodè navigari? Non patitur hoc sedulitas Pomponii, & est putidus lapsus editorum. In duobus enim MSS. quibus tertius accedit Mediolanensis, exstare scio *jam benè navigabilis*, quod tam verum est, quàm falsum alterum, quod quidem falsissimum. Immo haud dubiè sic legit Plinius & hunc locum respicit scribens lib. V. cap. 9. *navigationis Aegyptiae finem.* Sed & natura descriptionis fluviorum & ipsius nostri Auctoris hanc emendationem exposcit: nam planè sic procedit in Garumna lib. III. cap. 2. quem quum dixerat à fonte diu vadosum & vix navigabilem, postea ait non navigia modò tolerantem, sed & majora. GRONOV.

14. *Iterum iterumque divisus, ad Deltae acumen it per omnem* &c.] Placet vobis, viri docti, haec ineis Vossii procacia, simul in Salmasio, simul in Pomponio? Quid si probemus, an Nilus ad Deltae acumen potest dici ire per omnem Aegyptum? an non ad Cercasorum jam incepit id facere? an ad Deltae acumen in plures quam tres alveos potest scindi, aut scinditur? ubi autem potest dici iterum iterumque divisus? utrum ad illud ipsum acumen? an ad aliud quid? Absit ut mihi haec placeant: idque jam in Praefatione praecedentis editionis tetigi: & non ausus fuit Vossius ad hoc acumen ultra accedere, solum istud effugiens, ut videatur ab ipso mox istud acumen fuisse fastiditum. Imo sicut supra Cercasorum oppidum designavit, ubi prima divisio fieret; sic eripi mihi nequit, nunc quoque duo loca indicata fuisse ab Auctore, ad quae fieret tum secunda, tum tertia divisio. Id evincit illa constans omnium codicum lectio *ad Delta & ad Melin*, ut quidem adseverat Vossius: sed in duobus scio esse *Deltam*. In Mediolan. *ad Deltam & ad Melyn*. Id evincit continuus mos Melae. Sic lib. III. cap. 1. dicit: *Tum reducta iterum, iterumque recto margine jacens extenditur.* Sic enim illic distinguo deferens Vossium. Ait reductam iterum esse, nempe post flexum priorem: reductam verò innuit

iterumque divisus [15] ad Deltam & ad Melin, it
per

circa Eborà, ubi portum statuit, qui plerumque solet in sinu esse: iterum vero jacet recto margine circa turrim Augusti. Suprà hoc libro cap. 2. *Ab eo obliquat iterum ad Bosporum: iterum iterumque ad Ponticum latus curva.* Sic enim habere codices meliores indicat Vossius. Unde ejus memor in capite postremo hujus libri post Trapezunta notat angulum fieri: deinde circa Cygnum esse primum flexum curvi litoris. Quod utinam facere potuisset etiam lib. III. cap. 2. ubi Rhenus Flevonem insulam amplexus dicitur *fieri iterum arctior, iterumque fluvius emittitur.* Verùm Vossius quasi ludere Pomponium in hac iteratione statuit: perinde ac Martiali dicitur Paulinus *thermis, iterumque iterumque lavari*, lib. II. epigr. 14. *Melis* etsi in reliqua vetere Geographia sit ignotum vocabulum, non est utique solum: sunt alia ejusdem fati. Debent autem annotari tres praecipuae Nili divisiones, ut fit ab Herodoto, sic à Mela. Harum prima fit ad Cercasorum oppidum; deinde quum εἰς τὸ ὀξὺ τοῦ Δέλτα ἀπικνέεται, τὸ ἀπὸ τούτου σχίζει τὸ Δέλτα μέσον, & simul facit ἑτέρας διφασίας στόματα· sequuntur adhuc δύο στόματα οὐκ ἰθαγενέα, ἀλλ' ὀρυκτὰ, Bolbitinum & Bucolicum. Haec noxa est, quod Herodotus non nominarit locum, unde illa incipiant. Pomponius ergo noster aliunde signavit urbem *Melin*, unde istae fossiones progressae sint. Id retineo nomen, non cum Pintiano *Memphin* substituens, quae ibi non est, sed ad principium Deltae, teste Diodoro Siculo lib. I. pag. 46. IDEM.

15. *Ad Deltam & ad Melin*] Scribendum *ad Delta & ad Metilin*, ex Plinio ac Stephano, qui ait, urbem Metilin Alexandria non procul esse, *Bechin* modò nominatam, id est, Βῆχιν, unde *Metilites nomos.* BARBARUS.

Deinde semel iterumque divisus ad Delta & Metelin] Legendum quidem erat *Metêlin* penultima producta, non *Metilin*: ea hîc civitas redderetur, quam idem putat Hermolaus, à qua *Metelites nomos* seu *praefectura* Ptolemaeo, Stephano, Plinio. Sed cùm ante Hermolaum *Melin* corruptè legeretur, ipse pro *Melin*, *Metilin* substituit. nulla neque auctoritate, neque, ut ego puto, ratione. Re igitur diligentiore cura animadversa, puto legendum, *à Delta & Memphi*, hoc est, post Delta & Memphin: nam Mela, ut ipse inter initia testatus est, clarissima quaeque loco consectatur. *Memphis* autem, teste Marcellino lib. XXVII. magna fuit urbs; & Strabo lib. XVII. magnam populosamque fuisse affirmat, & secundam post Alexandriam, regiamque Aegyptiorum, adstipulante etiam Plinio. Ceterùm tria haec loca à Mela hic memorata, *Cercasorus*, *Delta*, & *Memphis*, propinqua sibi mutuo fuere, Heródoto auctore in *Euterpe*. Plinius quoque *Memphin* urbem prope Delta fuisse his verbis monstrat: *Arsinoitae* inquit, (*duo hi sunt*) *& Memphitae usque ad summ Delta perveniunt*, Confirmat hoc ipsum Diodorus lib. II. Memphin asserens circa Delta conditam esse. Quin & Strabo Memphin à Deltra tribus schoenis abesse scribit. *Schoenus* autem, ut hoc quoque in transitu & paucis notetur, 40. stadia agit Straboni in undecimo, Herodoto 40. Plinio 30. Divisio autem *Nili*, quoniam res videtur digna cognitu, nec longa est fabula, aut à proposito aliena, sic se habet. A Catadupis usque ad *Cercasorum*, uno tantum alveo pervenit,

per omnem Aegyptum vagus atque dispersus: septemque in ora se scindens, singulis tamen grandis; evolvitur. Non pererrat autem tantùm eam, sed [16] aestivo sidere exundans etiam irri- 25

venit. Deinceps tripartitus fit alveus, quorum qui tendit Auroram *Pelusiacum*; alter qui ad Vesperam *Canopicum* ostium dicitur. Tertius quo rectà Nilus meat delatus per superiora, in acutum Deltae proficiscitur: dehinc medium Delta scindens, in mare evadit, & *Sebenniticum* nominatur. A quo duo alia dividuntur ostia, quorum alterum Saiticum, alterum vocatur *Mendesium*: nam quae *Bolbitinum* & *Bucolicon* nominantur, non sunt nativa ostia, sed desossa. Haec ex Herodoto in *Euterpe* ferè ad verbum. Ex quibus patet ad Cercasorum primam Nili divisionem fieri in ipso Deltae acumine. Deinceps relicto à tergo Delta & clarissima urbe Memphi, quae abest à Delta xx. M. passuum, fit secunda, postremò tertia. Nam si *ad Delta* legatur, ut vult Hermolaus, sequeretur illud absurdum, ad Delta fieri primam, secundam & tertiam Nili partitionem. Locus enim ille acutus apud *Cercasorum*, unde prima partitione triplex fieri Nilus incipit, Delta propriè vocatur. Si igitur prima partitio ad Delta fit, deinde semel iterumque, ut Pomponius ait, ad Delta dividitur, ergo omnes tres partitiones fiunt ad Delta; quod rationi & communi sensui repugnat. PINTIAN. Quid nos in intellectu hujus loci senserimus, in promptu est legere in Scholiis nostris. Postea conjectationem illam inivimus, num verior sit lectio: *Deinde semel iterumque divisus, ac Delta medium scindens, it per omnem Aegyptum* &c. ut *Delta* hic significet, non acutum Deltae, sed totam litterae aream, quae propriè vocatur Aegyptus, spatiumque inclusum intra duos alveos, *Canopicum* & *Pelusiacum*. Ita Pomponius minus à suo Herodoto submotus erit: Cujus verba, ut dixi, sunt: *Tertius, quo rectà Nilus meat, delatus per superiora in acutum Deltae proficiscitur. Dehinc medium Delta scindens in mare evadit.* Quod si verborum ordinem mutari permitteretur, optimè omnium legeretur hoc pacto: *Deinde semel iterumque divisus, it per omnem Aegyptum vagus atque dispersus, ac Delta medium, septemque in ora se scindens, singulis tamen grandis evolvitur.* Scio plerosque, qui semel praesumpserunt exstare Pomponium, nuraturos hanc meam in novanda immutandaque Melae lectione audaciam, temeritatemve: sed si hanc falso conceptam opinionem exuant, cogitentque vix ad nos tanti Auctoris umbram pervenisse; laudabunt, puto, voluntatem hanc meam, qui quocumque famae dispendio conor pulcherrimum Auctorem, si non in integrum (hoc enim desperandum est) ad figuram tamen aliquam pristini candoris, aut tramam figurae, ut Persius ait, reducere. IDEM.

Ad Delta & Metilin] A glossa est, ideo delendum. SCHOTT.

16. *Aestivo sidere exundans*] Proprium hoc Nilo, cùm flumina omnia fervore & siccitate exarescant: nisi quod *Inope*, insulae Deli fluvio, idem accidere compertum. auctor Plinius lib. 11. cap. 103. & Callimachus in *Hymno Deli*. Hinc Lycophron ex Nilo originem trahere putat. Tigrim quo-

irrigat, adeò efficacibus aquis ad generandum alendumque, ut praeter id quòd ſcatet piſcibus, quòd Hippopotamos Crocodiloſque, vaſtas bel-
30 luas, gignit, [17] glebis etiam infundat animas, ex ipſaque humo vitalia effingat. Hoc eo manifeſtum eſt, quòd, ubi ſedavit diluvia, ac ſe ſibi reddidit, per humentes campos quaedam nondum perfecta animalia, ſed tum primùm ac-
35 cipientia ſpiritum, & ex parte jam formata, ex parte adhuc terrena, viſuntur. Creſcit porrò, [18] ſive quòd ſolutae magnis aeſtibus ni-

quoque & Euſtatem ſimili incremento agros rigare, non tamen ſtercorare & fecundare, Strabo, Plinius, Solinus, Ammianus & Lucanus. IDEM.

17. *Glebis infundat animas*] Tibullus lib. I. *eleg.* 7. de Nilo:

> *Te propter nullos tellus tua poſtulat imbres,*
> *Arida nec pluvio ſupplicat herba Jovi.*

Claudianus:

> *Felix qui Pharias proſcindens vomere terras*
> *Aegyptus ſine nube ferax.*

Lege Ovid. I. *Transform.* Cic. II. *de Natura Deorum*, & Plinium lib. IX. cap. 58. Illud verò maximè ſtupendum, Nili aquâ fecundas reddi mulieres, ut ex Ariſtot. Strabo, ex Apollodoro Euſtathius in Περιηγητήν. IDEM.

18. *Sive quòd ſolutae*] Variorum hic Philoſophorum opiniones recenſet ex Herodoro ſuo. Prima Anaxagorae: Secunda Ariſtochii: Tertia Thaletis Mileſii: Quarta Nicagorae eſt, cùm ait: *Quòd ſi eſt alter orbis.* Vide infrà lib. III. cap. 9. fin. Ephori verò ſententia praetermiſſa, ceteris veriſimilior; caeco quodam alveo ab Oceano fluere, cùm ſalſas aquas aliquando detulerit: ut ex Theophraſto, & Juba rege tradit Seneca lib. IV. *Natural. Quaeſt.* Sed quoniam verè Herodotus, περὶ τῶν δὲ Νείλου πηγέων οὐδεὶς ἔχει λέγειν. & Lucanus:

> *Arcanum natura caput non prodidit ulli.*

idemque Claudianus affirmet; otio & litteris non abutar in excutienda hîc quaeſtione maximè ardua; *de origine & fonte Nili; cauſſiſque incrementi:* quae omnia omnium ferè aeratum ingenia exercuit: hîc ſudat Herodotus, Diodorus, Strabo, Heliodorus, Plinius, Seneca: & quis non hîc laborat? Sed omnium opiniones ſingulari Commentario, Deo faciente, aliquando complectemur. Cujus deſiderium ut leniam, adſcribam quae ex Luſitanorum, qui eam oram luſtrarunt, Chronicis depromſi. Eſt palus ingens, cujus longitudo centum amplius leucarum eſt. Haec multa flumina ex ſe emittit, atque adeo in diverſa maria: hinc oritur Nilus, nunc *Tacui* vocitatus ab incolis Abexiis, qui ſunt Preſti Joannis. Recipit duos inſignes fluvios Aſtaboram, & Aſtapum;

nives, ex immanibus Aethiopiae jugis, largiùs quàm ripis accipi queant, defluunt: sive quòd [19] sol hieme terris propior, & ob id fontem ejus minuens, tunc altiùs abit, sinitque integrum, & ut est plenissimus, surgere: sive quòd per ea tempora flantes [20] Etesiae, aut actas à septentrione in meridiem nubes super principia ejus imbre praecipitant; aut venienti obvii adverso spiritu cursum descendentis impediunt; aut arenis, quas cum fluctibus litori applicant, ostia obducunt: [21] fitque major, vel quòd nihil ex semet amittit; vel quòd plus quàm solet accipit; vel quòd minus quàm debet emittit. Quod si est alter Orbis, suntque oppositi nobis à meri-

pum, nunc *Tarazi*, & *Abagni*. *Abagni*, pater aquarum sonat apud illos. Ex altero lacu procedit Coloe scil. ut inquit Ptolemaeus, nunc *Barçena*. Postea Nilus cùm aliquatenus simplex & ingens processit, scindit se ambitque terram *Sophalam*, cujus est circuitus DCCL. leucarum. Hujus imperium possidet *Benomotapa:* sic illi Imperatorem vocant. Fortasse haec illa est Meroë, de qua Mela. Haec de multis ex Jo. Barrosii Lusitani Decad. I. libro X. Latina fecimus. IDEM.

19. *Sed hyeme terris propior*] Terris videlicet, ubi Nilus oritur: nam quando Aegyptiis est hyems, illis terris est aestas; propterea sol est propior illis terris. OLIVAR.

Sol hieme terris propior] Non enim semper in eadem Eccentrici linea versatur, sed aestate in altissimo & remotissimo loco à terra extollitur: Α'πόγειον seu Augem Astrologi vocant. Hieme verè terris propior est Eccentrici differentia, id est, diametris XXIV. ut placet Ptolemaeo. Non esse autem idem centrum Solis & poli ex Theoricis planetarum didicimus. Hinc etiam Indi & Aethiopes sub Capricorno, quàm sub Cancro magis perusti. Hoc ideo adnotandum putavi, quod non intellexisse Olivarium Valentinum, à Philosophia alioqui non alienum, videam. SCHOTT.

20. *Etesiae*] Venti sunt anniversarii, qui post aestivum Solstitium spirant, A. Gellius lib. II. cap. 22. & Plinius lib. II. cap. 47. De his multa Aldus Manutius Pauli F. ad Julii Caesaris Comment. collegit; ubi qui volet, sitim expleat. IDEM.

21. *Fitque major vel quòd nihil ex semet amittit, vel quòd plus quam solet accipit, vel quòd minus quàm debet emittit*] Haec verba procul dubio non sunt Melae, sed Lectoris volentis compendio amplecti ante dictas incrementi Nili causas: quae in margine libri scripta, Librariorum inscitia Pomponianae lectioni inseruit. PINTIAN. Nihil delendum censeo sine librorum veterum auctoritate. Est enim satis apta enumeratio. SCHOTT.

22. Py-

ridie Antichthones; ne illud quidem à vero nimium abſceſſerit, in illis terris ortum amnem, ubi ſubter maria caeco alveo penetraverit, in
55 Noſtris rurſus emergere, & hac re ſolſtitio accreſcere, quòd tum hiems ſit unde oritur. Alia quoque in his terris mira ſunt. In quodam lacu Chemmis inſula, lucos ſilvaſque & Apollinis grande ſuſtinens templum, natat, & quocunque
60 venti agunt, pellitur. [22] Pyramides tricenûm pedum lapidibus exſtructae; quarum maxima (tres namque ſunt) [23] quatuor ferè ſoli jugera ſua ſede occupat, totidem in altitudinem erigitur. Moeris, aliquando campus, nunc lacus, quin-

22. *Pyramides tricenûm pedum lapidibus exſtructae: quarum maxima (tres namque ſunt) IV. ſoli jugera ſua ſede occupat*] Legendum videtur, non IV. *ſoli jugera*, ſed XXXII. Nam quadrata erat Pyramis, & frontes ſingulae octona jugera occupabant, auctore Herodoto in lib. II. Item non *ſua ſede* ſcribendum puto, ſed, *qua ſedet*. Nam & Aldus, *quae ſedem occupat* legit, ut in deſcriptione Bithyniae: *trans amnem ſedet in cervice peninſulae Cyzicum*. & in Thracia: *& in radice magnae peninſulae ſedens Lyſimachia*. & lib. III. in Hiſpania: *& tres arae, quas Seſtianas vocant, in peninſula ſedent*. PINTIAN. Locus eſt mutilatus, & inverſus. Dixi in Commentario noſtro, quae mihi pro tempore occurrerunt: nunc illis damnatis, ſcribendum arbitror ad hunc modum: *Pyramides; quarum maxima (tres namque ſunt) tricenûm pedum lapidibus exſtructae IV. frontibus octona ſoli jugera ſua ſede occupat*: ſeu, *qua ſedet, occupat*, ex Herodoto in *Euterpe*. Quo auctore non omnes Pyramides tricenûm pedum lapidibus exſtructae ſunt, ſed maxima trium. Et *frontibus* ſcribo, non *ferè*. Cur enim, quod ab Herodoto ſimpliciter traditur, hîc noſter maximus ejus compilator, adſtringeret, coërceretque per hanc voculam *ferè*? Addidi etiam numerum *octona*, qui mihi omiſſus negligentia Librariorum eſſe viſus eſt: lege Herodotum; deinde confer cum Pomponio & Plinium lib. XXXVI. cap. 12. IDEM.

23. *Quatuor ferè ſoli jugera ſua ſede occupat*] Multum circumſpexi, qua ratione ex lectione vel codicis Vaticani *jugera quae ſede*, vel unius ipſius *jugera quae cede*, vel alterius optimi & antiquiſſimi *jugera quo cedat*, Voſſius effingat *jugera quoque latere*? nec quidquam reperio, ſi à feroci ejus arbitratu diſcedas. Communiter autem vetus ſcriptura convenit Vaticano, Juntina *quae ſedem*. Unde collegi Melam ſcripſiſſe *aequa ſede*. Sic lib. III. cap. 8. *Terris ei omnem partem & aequa portione cedentibus*. & cap. ſeq. *pulchri forma; aequi corporis* Aethiopes. GRONOV.

24. *Vir*

[24] viginti milia passuum in circuitum patens, [25] altior quàm ad navigandum magnis onustisque navibus satis est. [25] Psammetichi opus [26] Labyrinthus, [27] domos *ter* mille & regias duodecim perpetuo parietis ambitu amplexus, [28] marmore exstruc-

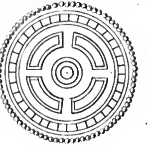
24. *Viginti millia passuum in circuitu patens*] Erratum rursus in numero, scribendumque *quadringenta quinquaginta millia passuum;* ex Diodoro lib. I. prodente patere hunc lacum stadiorum tria millia sexcenta, quae faciunt CCCC. L. M. pass. confirmante id quoque Herodoto in *Euterpe* ad verbum. PINTIAN. Plinius lib. V. cap. 9. *Aegyptus super ceteram antiquitatis gloriam* XX. M. *urbium sibi Amasi regnante habitata praefert; nunc quoque multis etiamsi ignobilibus frequens: celebratur tamen Apollinis, mox Leucotheae, & Diospolis magna: eadem Thebae portarum* C. *nobilis fama, copiosa Indicarum Arabicarumque mercium, Nilo proximum Emporium.* SCHOTT.

25. *Psammetiae opus Labyrinthus*] Scribo *Psammetichi*, non *Psammetiae*, ex Plinio, Strabone, Diodoro, Herodoto. BARBARUS.

26. *Labyrinthus*] Quatuor toto orbe celeberrimos enumerat Plinius lib. XXXVI. cap. 17. *Aegyptium* hunc, omnium maximum. *Cretensem*, de quo Ovid. lib. VIII. *Metamorph.* *Lemnium* ex columnis: & *Italicum* à Porsena sepulcri caussa exstructum. SCHOTT.

27. *Domos mille*] Scribendum *ter mille*, ex eodem Herodoto: quarum dimidia pars erant subterraneae, reliquae illis superpositae. PINTIAN.

28. *Marmore exstructus ac tectus*] Herodotus dicit ὀροφὴ πάντων τούτων λιθίνη, κατάπερ οἱ τοῖχοι. Ista autem πάντα ταῦτα respiciunt ad praecedentes αὐλὰς & οἰκήματα & παστάδας. Ut id Herodotus non de ipso Labyrintho, (qui tamen inde constabat) sed de partibus ejus dixerit; dubitarique debeat, an non Mela, satis Herodotum intelligens, scripserit *exstructas ac tectas*. In nummis qui effinxerint Labyrinthum, patet ex hoc Augusti, & altero Aure-

70 exstructus ac tectus, unum in se descensum habet, intus penè innumerabiles vias, multis ambagibus huc & illuc remeantibus, sed [29] continuo anfractu, & saepe revocatis porticibus ancipites: quibus subinde alium super alios orbem
75 agentibus, & subinde tantùm redeunte flexu quantùm processerat, magno & explicabili tamen errore perplexus est. Cultores regionum multò aliter à ceteris agunt. Mortuos limo obliti plangunt: nec cremare aut fodere fas putant;
80 verùm arte medicatos intra penetralia collocant. [30] Suis literis perversè utuntur. Lutum inter manus, [31] farinam calcibus subigunt. [32] Forum ac

Aurelii. GRONOV.

29. *Continuo anfractu*] *Flexu*, ex Varrone. OLIVAR.

30. *Suis litteris perversè utuntur*] Dictio *suis* superfluit, ut in eo quod sequitur; *& extra sua tecta capiunt*: redundat enim *sua*. PINTIAN.

Suis litteris perversè utuntur] Scribunt enim à dextera ad sinistram. OLIVAR.

Litteris perversè &c.] Ut & Hebraei, Syri, & Chaldaei: de quo legendi qui de Cabala scripserunt. SCHOTT.

31. *Farinam calcibus subigunt*] Ut hodieque Brabanti nostri. Strabo lib. ult. *Geograph.* ex Herodoto illud laudat: ἀληθὲς καὶ τὸ Ἡροδότου καὶ ἔστιν Αἰγυπτιακὸν τὸ, τὸν μὲν πηλὸν ταῖς χερσὶ φυρᾶν· τὸ δὲ στέαρ τὸ εἰς τὴν ἀρτοποιίαν τοῖς ποσί. IDEM.

32. *Forum ac negotia feminae; viri pensa ac domos curant: Onera illae humeris, hi capitibus accipiunt: Parentes cùm egent, illis necesse; his liberum est alere*] Eleganter haec Sophoclis cothurnus *Oedipo Colonaeo*; qui de filiis conqueritur, quòd patris curam negligerent, quum virgines Antigona & Ismena γηροβοσκίαν praestarent: Ὢ πάντ' ἐκείνω τοῖς ἐν Αἰγύπτῳ νόμοις φύσιν κατεικασθέντε καὶ βίου τροφάς. Ἐκεῖ γὰρ οἱ μὲν ἄρσενες κατὰ στέγας θακοῦσιν ἱστουργοῦντες· αἱ δὲ σύννομοι τἄξω βίου τροφεῖα πορσύνουσ' ἀεί. Ubi Scholiastes antiquus ex Nymphodori *Barbaricae Historiae* lib. XIII. Ἔθεσι τὰ μὲν ἐναντίοις, τὰ δὲ ὁμοίοις χρῶνται τοῖς Ἕλλησι· τὸ μὲν γὰρ ἐξισάζειν τοῖς πρεσβυτέροις τοὺς νεωτέρους, ὁμοτρόπως καὶ ἡμῖν διοικοῦσι· τοῦ δ' ἄλλων οὐδέν. ἐν μὲν γὰρ τοῖς Ἕλλησιν οἱ μὲν ἄνδρες τὰ κατὰ τὴν ἀγορὰν οἰκονομοῦσιν· αἱ δὲ γυναῖκες, ἔνδον μένουσαι ταλασιουργοῦσιν. ἐκεῖ δὲ αἱ μὲν γυναῖκες ἐν ἀγορᾷ περιπατοῦσι καὶ καπηλεύουσιν· οἱ δὲ ἄνδρες κατὰ τὴν οἰκίαν ὑφαίνουσιν. ὁ γὰρ Σέσωστρις ἐκθηλῦναι τοὺς ἄνδρας βουλόμενος, ἅτε μεγίστης χώρας γεγενημένους καὶ πολλοὺς ὄντας, ὅπως μὴ συστραφέντες ἐπ' ἰσομοιρίαν ὁρμήσωσι, τὰ μὲν ἐκείνων ἔργα ταῖς γυναιξὶ,

ac negotia feminae, viri penſa ac domos curant; onera illae humeris, hi capitibus accipiunt: parentes cùm egent, illis neceſſe, his liberum eſt 85 alere. Cibos palàm & extra tecta ſua capiunt: obſcoena intimis aedium reddunt. [33] Colunt effigies multorum animalium, atque ipſa magis animalia; ſed alii alia: adeò ut quaedam eorum, etiam per imprudentiam, interemiſſe, capitale 90 ſit: & ubi morbo aut forte extincta ſint, ſepelire ac lugere ſolemne ſit. Apis populorum omnium numen eſt; bos niger, certis maculis inſignis,

γυναιξὶ, τὰ δὲ τῶν γυναικῶν ἐκείνοις περιτίθεξιν, ἵνα μὴ μόνον τῶν ὅπλων ἀναγκαίως στερηθέντες, ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχὴν ὑπὸ τῶν ἐπιτηδευμάτων ἀνεθέντες, ἀσμένως ἐπὶ τοῖς ὑπάρχουσι καθημένωσιν. ὅθεν τοὺς μὲν φιλοὺς εἶναι, τὰς δὲ ἀνιέναι τὰς τρίχας περιτίθεξι καὶ τοὺς μὲν ἐπὶ τῶν κεφαλῶν φέρειν τὰ φορτία, τὰς δὲ ἐπὶ τῶν ὤμων ἠνάγκασε. ἔπειτα δὲ τοὺς μὲν καθημένους, τὰς δὲ ὀρθὰς ἑστώσας οὐρεῖν. καὶ τοῖς μὲν δύο ἱμάτια περιέβαλε, ταῖς δὲ ἕν. ὑπολαμβάνων ἅμα τοῖς ἐπιτηδεύμασι καὶ τὰς ψυχὰς αὐτῶν ἐκθηλύνεσθαι. ὁ δὲ καὶ Λυδοῖς ὕστερον συμπεσεῖν φασιν. Aegyptii (inquit, interprete Camerario) quod ad cultum ſenum attinet, ita obſervant, uti Graeci, in ceteris omnibus ab illorum moribus diſcrepantes. Nam in Graecia viri forum & judicia frequentant; at mulieres intra tecta lanam & telam tractant: In Aegypto verò verſantur foris mulieres; nentque ac texunt domi viri. Hoc conſilium Seſoſtris rex cepit, ut tali vitae ratione virilem ſexum effeminaret, illiſque obedientibus, imperio uteretur: quod ſe conſecuturum putavit, injunctis virorum muneribus feminis, & harum, viris. Ita enim non modo inermi corpore, ſed & animo molli promtè facturos imperata credidit. Voluit igitur & comam nutrire viros, & mulieres tondere: itemque illos onera capite ſuſtinere, has humeris: praeterea viros binas, mulieres ſingulares tunicas ferre. Poſtremò ſtantes mulieres, ſubſidentes viros, mingere: ut pro vitae modo animi quoque enervarentur. Idem accidiſſe & Lydis Herodotus lib. I. ſcribit: & lib. II. hos diverſos Aegyptiorum mores ab aliarum gentium omnium moribus, & inſuper alios, recenſuit. IDEM.

33. *Colunt effigies*] Quod ridet ſatyricè Juvenal. *Sat.* XV. De Api Plinius lib. VIII. cap. 46. & Solinus cap. 35. Cicero *Tuſcul.* lib. V. *Aegyptiorum morem quis ignorat? quorum imbutae mentes pravitatis erroribus, quamvis carnificinam prius ſubierint, quàm ibim aut aſpidem, aut felem, aut canem, aut crocodilum violent: quorum etiamſi imprudentes quidpiam fecerint, poenam nullam recuſent.* Et Strabo lib. XVII. Apidis templum apud Memphiticos conſtitutum ait, quòd Oſiridis animam in bovem migraſſe putent.

O bella

nis, & cauda linguaque dissimilis aliorum. Rarò nascitur, nec coitu pecudis, (ut ajunt) sed divinitus & caelesti igne conceptus; diesque, quo gignitur, genti maximè festus est. Ipsi vetustissimi (ut praedicant) hominum, [34] trecentos & triginta reges ante Amasin, & supra [35] tredecim milium annorum aetates, certis annalibus referunt: mandatumque literis servant, dum Aegyptii sunt, [36] quater cursus suos vertisse sidera, ac solem bis jam occidisse, unde nunc oritur. Viginti

95

100

O bella μετεμψύχωσις! Lucanus extremo lib. VIII. *Pharsal.*

Semideosque canes, & sistra jubentia luctus;
Et quem tu plangas hominem testaris Osirim.

IDEM.

34. *Trecenos & triginta reges*] Haec sunt Herodoti. OLIVAR.

Trecenos & triginta reges ante Amasin & suprà &c.] Scribendum videtur: *trecentos & quadraginta reges ante Anysin & Sethon*, ex Herodoto lib. II. PINTIAN. Nec mihi implet animum correctio illa mea, ut pro *Amasin & suprà*, ut prius legebatur, *Anysin & Sethon* substituatur. Nam etsi mentio illa, CCC. XXX. regum, torque annorum & aetatum, cadat in Herodoto statim post reges *Anysin* & *Sethon*; tamen quia paulò post sequitur mentio *Amasis* clarissimi omnium Aegypti regum, nolo omnino, ut quipplam de antiqua lectione mutetur. IDEM.

35. *Tredecim millium annorum aetates*] Legendum fortasse, *totidem hominum aetatibus:* aut si placet numerum annorum retinere, & aetates hominum in annos resolvere, legi XI. M. CCCXL. *annorum aetates*, utrumque ex Herodoto in lib. II. PINTIAN.

36. *Quater cursus suos vertisse sidera, ac solem bis jam occidisse, unde nunc oritur.*] Hic locus torsit multos viros doctissimos, & adhuc torquet. Sunt qui confugiant ad nescio quae aenigmata Astronomiae; alii ad annos triginta dierum. Nos verò in gratiam Geographorum & Historicorum locum exponemus. Nemini dubium est, Aegyptios pro certo habuisse, caelum nunquam habuisse initium: nam ex hoc fonte Plato Mundum nunquam incepisse dixit. Deinde Aegyptios tanta superstitione vetustatis laborasse, ut planè crediderint sidera circulos motu proprio ab Occidente in Orientem quater absolvisse: sed cum octava sphaera spatio centum annorum unum gradum peragat, erit unus cursus proprius triginta sex millium annorum; quae quater addita summam conficient centum & quadraginta quatuor millium annorum: hi erunt anni vetustatis Aegyptiorum. Sed quod sol bis occiderit unde nunc oritur, difficile erit exponere: quod tamen nos faciamus, summo nostri honoris periculo subituri hanc aleam; ob praejudicatam nonnullorum auctoritatem, quae in hoc loco non obstabit, quò minus liberè sentiamus. Notum est, Sphae-

Viginti milia urbium Amasi regnante habitarunt, & nunc multas habitant. Earum clarissimae, procul à mari, Sais, [37] Memphis, Syene, [38] Bubastis, Elephantis, & [39] Thebae, [40] uti quae (ut Homero dictum est) centum portas, sive (ut alii ajunt) [41] centum au- 105
las

Sphaeras caelestes duos habere motus, alterum diurnum, quo omnes sphaerae raptu firmamenti ab Oriente in Occidentem rapiuntur, hoc quidem quatuor & viginti horarum spatio; & alterum proprium, quo unaquaeque ab Occidente in Orientem movetur supra alios polos. Octava sphaera spatio triginta sex millium annorum absolvit circulum, sol uno anno. Quod cùm ita sit, & sol ex sententia Aegyptiorum in fine cursus sui non solùm redeat ad eundem gradum, sed transeat ad alium sequentem, fit ut cùm octava sphaera attigerit punctum Orientis, hoc est, semicirculi, sol ipse confectas habebit decem & octo mille revolutiones. Cùm verò eadem octava sphaera absolvet alterum semicirculum usque ad Occidentem, sol peractas habebit totidem. Hoc modo supputando in duabus revolutionibus octavae sphaerae, sol erit in fine semicirculi, qui est ab Occidente in Orientem: hoc est, in Oriente ubi occidit, & in aliis duabus in eodem fine, ubi etiam occidit. Haec plana sunt, si quis sciverit supputare, & adhibuerit sphaeram materialem. OLIVAR.

Quater cursus suos vertisse sidera, ac solem bis jam occidisse, unde nunc oritur] Lego, *quater cursus suos vertisse solem, ac bis jam*, &c. reliqua superfluunt ex Herodoto lib. II. Praeterea videntur hic deesse aliquot verba ad complementum sensus ex eodem Herodoto evidentissimè. Ea sunt, *& bis illinc ortum esse, ubi non occidit*. Alioquin non *quater vertisse* sol cursus suos, sed *bis tantùm* intelligeretur. PINTIAN.

37. *Memphis*] Nunc est *Messer*. OLIVAR.

38. *Bubastis, Elephantis, & Thebae*] Legendum, *Bubastis, Elephantine, Thebae:* ut suprà ostensum est. PINTIAN.

39. *Thebae utique*] Homeri locus *Iliad.* I. vers. 381.

> Οὐδ' ὅσ' ἐς Ὀρχόμενον ποτινίσσεται, οὐδ' ὅσα Θήβας
> Αἰγυπτίας, ὅθι πλεῖστα δόμοις ἐν κτήματα κεῖται,
> Αἵθ' ἑκατόμπυλοί εἰσι, διηκόσιοι δ' ἀν' ἑκάστην
> Ἀνέρες ἐξοιχνεῦσι σὺν ἵπποισι καὶ ὄχεσφιν.

Ubi Eustathius ex Herodoto, οὐ μόνην αὐτὰς, ἀλλὰ καὶ ἡ Βαβυλὼν ἑκατόμπυλος ἦν. Post Διὸς πόλιν vocatam auctor Strabo. Plato quoque ἑκατομπύλους τὰς Αἰγυπτίας Θήβας appellat: & Plin. lib. XXXVI. cap. 14. Alioqui idem *Iliad.* I. Oppianus III. Κυνηγετικῶν, Hesiodus Ἔργοις, Sophocles *Antigone*, & Pindarus *Pythiis*, in patria ornanda ἑπταπύλους vocat. Portò de Boeotiis Thebis infrà lib. II. cap. 3. SCHOTT.

40. *Utique ut Homero*] Malim, *quae, ut Homero dictum est*. IDEM.

41. *Centum aulas habent*] Videtur scribendum, *habentes*, non *has*

110 las habent, totidem olim principum domos; solitasque singulas, ubi negotium exegerat, 42 dena armatorum milia effundere: in litore 43 Alexandria Africae contermina, Pelu-

habent, ut constet sensus. PINTIAN.

42. *Dena armatorum millia effundere*] Hunc locum corruptissimum post Hermolaum & Vadianum nos ex Homero restituimus; & miror Hermolaum non vidisse dictionem illam διηκόσιοι significarè *ducentos*. Quare ita legendum est, *Ducenos armatos milites effundere*. OLIVAR.

Dena armatorum millia effundere] Lego, *ducenos armatos effundere*, neque est necesse addere *milites*. De cetero hunc locum fuisse à me primo castigatum ex nono Iliados, cum quartodecimo abhinc anno Pomponium Salmanticae publicè enarrarem, testis est universa Salmanticensis Academia, sicuti illum etiam in relatione Thraciae, lib. II. cap. 2. *manentque dominos proci*: pro quo ego substitui, *moerendo minus profici*. Hi postea ab auditoribus meis invulgati, & subinde in multorum aures transmissi, dominum, ut fieri assolet, mutavere. PINTIAN.

Dena armatorum millia] *Ducentos armatos milites* leg. ex illo Homeri loco vero vincitur. Fortè ex numerorum compendiis, ut fit, natum mendum: nisi inter Melae μνημονικὰ ἁμαρτήματα numerare libet. Perstringit verò Pintianus, suppresso tamen nomine, Pet. Olivarium, qui hujus loci emendationem, cùm fortè editionem antevertisset, sibi impudenter vindicavit. Quod verò idem Platonem ex Aegyptiorum doctrina hausisse refert, Mundum nunquam incepisse, aut memoria lapsus est, aut Platonem oscitanter legit: in *Timaeo* enim Mundum creatum affirmat, voluntate tamen divina fore aeternum, & interitus expertem. Contra quem Arist. lib. *de Caelo* I. cap. 10. SCHOTT.

43. *Alexandria*] Nota est: retinet enim nomen. OLIVAR.

Alexandria Africae contermina, Pelusium Arabiae, ipsas oras secant] Rectè Vossius, quod lectionem veterem reddidit; an & veram veteremque distinctionem exhibuerit, dubito. Dicit, „ Oras Africae & Asiae secant Alexandria & Pelusium. Nihil clarius. Passim sic loquitur, cùm totas continentes oras vocat. Si volumus, quod res est, nihil profectò obscurius. Nunquam ab Mela statuitur urbs secare oram, sed tantummodo fluviorum alvei. Lib. II. cap. I. *Maeotidos flexum Buces amnis secat*. lib. II. cap. 3. *Rhion deinde latus orae sequentis incidens*. lib III. cap. 5. *Araxes quoad campos Armeniae secat*. lib. III. cap. 8. Euphrates *non secat continuo agros*. Idque facit ex imitatione aliorum, sic praeeunte Virgilio VIII. *Aeneid*. 63.

——— *Pleno quem flumine cernis*
Stringentem ripas & pinguia culta secantem.

Item Ovidio II. *Fast*

Hortus odoratis suberat cultissimus herbis
Sectus humum rivo lene sonantis aquae.

Ita hoc loco per Nili alveos & ostia secari oras ipsas scribit, facta

[44] Pelusium Arabiae. Ipsas oras secant [45] Canopicum, [46] Bolbiticum, [47] Sebennyticum, [48] Pathmeti- 15

facta distinctione, quam haec editio iterum ut praecedens, tandem refert, opinor, verissimam. De Alexandria autem & Pelusio id praedicat, eas clarissimas urbes in litore, quum reliquae sint longè à mari. Sed hoc jam visum Patri meo in *Observationum* lib. I. Difficilius est, quod sequitur. GRONOV.

44. *Pelusium*] Nomen ostii & oppidi, nunc dicti *Damiata*. OLIVAR.

Pelusium Arabiae ipsas oras secat] Duae dictiones priores superioribus adjungendae. Deinde seorsum, & per majorem litteram legendum: *Ipsas oras secant, Canopicum*, &c. PINTIAN.

45. *Canopicum, Bolbiticum*] In numero variant Geographi. Ab Herodoto suo discessisse videtur qui πεντάστομον vocat, & paulò diversis nominibus: Νεῖλος ἀπὸ τῶν καταδούπων ἀρξάμενος ῥέει μέσην Αἴγυπτον σχίζων εἰς θάλασσαν. σχιζόμενος δὲ εἰς τρία τὸν μὲν ἠῶν σχίσμα ποιεῖ τὸ Πηλούσιον στόμα. τὸ δὲ ἑσπέριον Κανωβικὸν καλεῖται· τὸ δὲ μέσον Σεβεννυτικὸν, ἐξ οὗ ἀποσχίζονται τὸ Σαϊτικὸν, καὶ τὸ Μενδήσιον. τὰ λοιπὰ δύο Βολβιτινὸν καὶ τὸ Βουκολικὸν οὐκ ἰθαγενῆ στόματα λέγονται, ἀλλὰ ὀρυκτά. *Bolbitinum*, pro *Bolbitico*, & *Bucolicum* loco *Phathnitico* posuit. ut & *Saiticum*, pro *Taniticum*. Strabo lib. XVII. initio, praeter haec septem alia scribit esse ἄσημα ψευδοστόματα, qui *Canopicum Hereacleoticum* appellat, ut & Ptolemaeus lib. IV. Nicander *Theriacis* πουλύστομον appellat, Jo. Tzetzes in Historico VII. quoque numerat, & Dionysius Περιηγητής,

Ἑπτὰ διὰ στομάτων εἰλιγμένος εἰς ἅλα πίπτει,
Ὕδασι πιαίνων λιπαρὸν πέδον Αἰγύπτοιο.
Οὐ γάρ τις ποταμῶν ἐναλίγκιος ἔπλετο Νείλῳ,
Οὔτ' ἰλὺν βαλέειν οὔτε χθονὸς ὄλβον ἀέξειν,

Quos totidem versibus reddidit And. Papius Gandensis, Poëta ingeniosissimus, summa mihi familiaritate olim Lovanii Grudiorum conjunctus, in Dion. à se emendato;

In pelagus semper diversa per ostia rumpit,
Et pinguem Aegyptum rivis fecundat opimis:
Scilicet haud aliàs Nilo praestantior amnis
Aut limum trahere, aut terras felicius uber
Reddere.

SCHOTT.

46. *Bolbiticum*] Ptolemaeus, Stephanus, Plinius, Diodorus, Herodotus, *Bolbitinum*, non *Bolbiticum*. Strabo tantùm alternat, modò *Bolbitinum*, modò *Bolbiticum* proferens. Illud aestimatione dignum, Herodotum contra reliquos ferè omnes *Bolbitinum* inter falsa Nili ostia numerare. PINTIAN.

47. *Sebennitieum*] Sic quidem Strabo, & Diodorus scribunt. At Ptolemaeus, Stephanus, Herodotus cum y. in lib. III. à fine *Sebennyticum*. IDEM.

48. *Pathameticum*] Strabo *Pathmiticum*, ex Ptolemaeo. BARBARUS.

Phatmiticum] Strabo lib. ult. *Phatnicum* vitiosè, ut reor, pro *Phat-*

meticum, 49 Mendesium, 50 Cataptystum, Pelusi-

Phatniticum. Ptolemaeus *Pathmeticum*, sicut in Pomponio legebatur, antequam correctores manus in eum injicerent. PINTIAN.

49. *Mendesium*] In Plinio *Mendesicum* legitur, sed perperam: nam Strabo, Ptolemaeus, Stephanus, Herodotus, Diodorus, Thucydides, *Mendesium* omnes, nemo *Mendesicum.* IDEM.

Mendesium, Taniticum] Nam quis in contemplatione lectionis vetustae moderatus & elegans indulgeat accedatque Hermolao Barbaro; quum ipsius temporibus ederetur *Catapiscum*, ad Ptolemaeum, Strabonem, Plutarchum Pliniumque abeunti, & inde *Tanicum* procreanti? aut hanc ipsam vocem augenti Pintiano, ut nunc habetur, nullo respectu vetustatis, quae omnis praeter exiguam mutationem convenit ad citatam scripturam, ut videre est in Notis Vossii, & ut nos quoque testari possumus, vel *Cataptistum*, vel *Captiscum* in Mediol. *Catapystum.* Hinc Vossius ausus est rogare, An κοιλόπλευρον scripsit Mela? & ne ratione destitui putemus, addit, à facili appulsu possit videri dictum hoc ostium. Sic ille vir lepidus, tam profectò ridendus, dum inter cetera Nili ostia, omnia verè Aegyptiaci sermonis, statim ob litterarum convenientiam infulcit aliquid Graeci, quàm ipse ridet Salmasium ob μεγάλος ποταμὸς, haud dubiè negligentia indigna, quae tamen absit ut laedat peritiam Salmasii in sermone Graeco. Quin hoc agendum erat, non ad ulcera aliorum declinandus impetus. Vix, fateor, prima fronte ex hac tam differente, tamque obscura lectione aliquid verè extrices, vel potius vix decernas, quid eligas. Sed tamen nullus, spero, ostiorum Nili paulò peritior diffitebitur, quin rectè contemplatus vel superius positas scripturas, vel Vaticani codicis *Captatiscum* vel *Caplatistum*, alterutrum dicat latere, vel *Aphthiticum* ex auctoritate Herodoti lib. II. cap. 166. jungentis nomos Aphthiten, Taniten, Mendesium, unde potuit ostio circa has partes appellatio contigisse, vel *Cabasiticum*, ut Ptolemaeus, aut *Capastiticum*, ut Plinius nomum eundem agnoscunt, etsi ille tam longè hinc eum removeat, ut vix videatur ostio inter Mendesium & Pelusiacum inde accidisse nomen. Quicquid sit, alterutrius vocis litterae his persimiles. His ego nodis durum per Vossii ingenium non sine risu exercui; quibus quos ille, languidissimos sanè, adhibuerit cuneos, videre est in plena vappae Appendice. Sed benè est, quod monui δεύτερον πλοῦν in hoc ostio exspectandum esse. Hunc ecce tibi. Scripsit enim Auctor *Calasirium* vel *Calasiricum.* Eam vocem universam habes in lectione Vaticani codicis & alterius, quem optimum appellat Vossius, si abjeceris litteram *p.* Scilicet Herodotus quum lib. II. cap. 164. dixisset de Aegyptiis, ὅτι μάχιμοι αὐτῶν καλέονται Καλασίριες, addit cap. 166. Καλασιρίων δὲ οἵδε ἄλλοι νομοί εἰσι. Θηβαῖος, Βυβαςίτης, Ἀφθίτης, Τανίτης, Μενδήσιος, Σεβεννύτης &c. Ex his ergo patet ad illos pertinuisse praefecturas multas Deltae & τῆς κάτω χώρας, ut dicebant: ubi ab eisdem ostium fuisse denominatum mirari nullus potest: quod quia sic prope accedit ad priscos codices, id restituere contextui non dubitavi. GRONOV.

50. *Catapiscum*] Ptolemaeus & Strabo

lusiacum, Nili ostia.

Strabo *Taniticum*, Plutarchus *Tanaeticum*: Plinius *Tanicum*, ab urbe *Tani*. Barbarus.

Tanicum] Legendum *Taniticum*, ex Strabone, Ptolemaeo, Marcellino, Plinio scriptae lectionis: in quo tamen perperam Hermolaus *Tanico* legit, reclamante etiam Analogia: nam ut à *Sais* *Saiticum* testibus Stephano, & Herodoto, & a *Naucratis Naucratiticum* ex Plinii scripto exemplari, sic à *Tanis* urbe, *Taniticum*. Porro hoc *Tanaiticum* ostium, Herodoto & aliis *Saiticum* est: Strabone quoque id tradente lib. ult. Pintian.

CAP. X.

ARABIA.

Arabia hinc ad Rubrum mare pertinet; sed illic magis laeta & ditior, thure atque odoribus abundat: [1] hîc, nisi quâ Casio monte attollitur, plana & sterilis, portum [2] admittit Azotum suarum mercium emporium; quâ in altum abit, adeò edita, [3] ut ex summo vertice [4] à [5] quarta vigilia ortum solis ostendat.

1. *Hic nisi quà Casio monte attollitur, plana & sterilis*] Aptiorem putamus lectionem, *plana, sed sterilis*. Nam ad *planitiem* videtur consequi *ubertatem*. In Arabia autem Aegypto contermina, è contrario cessit: idcirco quadrat optimè adversativa, ut vocant Grammatici, particula. Pintian.

2. *Admittit*] Rectè *admittit*, quia Azotus non est Arabiae, sed potiùs Idumaeae. Olivar.

3. *Ut è summo vertice à quarta vigilia ortum solis ostentet*] Cùm sint duo montes *Casii*, alter Arabiae, alter Syriae, quod Pomponius tribuit Casio Arabiae; Plinius, Marcellinus, ceteri, Casio Syriae adsignant. Quapropter verba haec in *Syriam* transferri debent & monti Casio adnecti. Inhumanum enim est malle errores tam supinos Pomponio, quàm Librariorum ebriosae oscitationi impingere. Ceterùm Herodotus secundo *Casium*, neutra terminatione non *Casius* nominat. Pintian.

Ut è summo vertice] Transferre in seq. caput, tametsi Pintianus jubeat, non ausim: saepe enim Auctores variant: nec ipse Mela usquequaque Herodoti vestigiis ita insistit, ut in ejus verba jurasse videatur. De Syria enim (non longè abiero) ab Herod. *Clione* diversa narrat. Schott.

4. *A quarta vigilia*] Duas horas post mediam noctem, unde quarta vigilia Incipit. Olivar.

5. *Quarta vigilia*] Olivarius duas horas post mediam noctem numerat. Malè: quatuor enim vigiliae noctis, quarum singulae tres habeant horas totidemque vigiles, qui singulis horis stationem mutabant. Hinc Ausonius in *Grypho ternarii*,

——— *noctisque per umbram*
Tergemini vigiles.
Schott.

CAP. XI.

SYRIA.

[1] SYRIA latè litora tenet, terrasque etiam latiùs introrsus, aliis aliisque nuncupata nominibus; (nam & [2] Coele dicitur, & [3] Mesopotamia, & [4] Damascene, & [5] Adiabene, & [6] Babylonia, & Judaea, [7] & Comagene. Hîc Pa-

1. *Syria*] Nunc *Suria*. OLIVAR.

2. *Coele*] Id est, *cava*: hoc enim sonat κοίλη. IDEM.

Coele dicitur] Straboni lib. XVI. *Geogr.* Κοίλη Συρία. Cujus Interpres κοίλην γωνίαν, *concavum angulum*, & *pro* θεοῦ πρόσωπον *Dei faciem* transtulit. Male: propria enim nomina retinenda; sed hoc illi solemne peccatum. SCHOTT.

3. *Mesopotamia*] Id est, regio sita inter duos amnes: ποταμὸς enim *fluvius* est: est autem inter Euphratem & Tigrim; nunc dicitur *Halapia*. OLIVAR.

4. *Damascene*] Nunc *Terra de Damasco*. IDEM.

5. *Adiabene*] Regio juxta Euphratem. IDEM.

6. *Babylonia, & Judaea, & Colophone*] Scribendum puto non *Colophone*, sed *Sophene*, de qua multis locis in Plinio disserui. BARB.

Babylonia] Chaldaeorum. OLIVAR.

7. *Et Sophene*] Regionem hujus nominis nemo non, uti par est, Armeniae attribuit, & quidem illi, in qua Tigris dicitur emergere. Itaque tam remotum id est ab Syria, ut nullo modo sub ea comprehendi aliquando potuerit vel possit. Id tamen incepit statuere Hermolaus Barbarus, nec refragatur Vossius vel propter Plinium, qui sic refert lib. V. cap. 12. Syria *quà transit Taurum Sophene*. Unde is videri potest in Mela ita nunc legisse. Mihi credibilius videtur ab Plinio eam opinionem de Sophene tam verè ex Pomponio nostro haustam, quám sequens ex eodem accepta est, qua statuit Commagenen quoque Syriae annecti. Accedit quominus id persuaderi nobis possit, quòd ipsa series vocabulorum, prout ab eo recensetur, foret confusissima profectò & perversi calami opus, si quum Mesopotamiam, Damascenen & Adiabenen praemiseris, tum admixtae Judaeae annectas Sophenen. Nulla miserabilior geographia. Jam verò etiam clarè vetant MSS. in quibus omnibus reperitur *Colophone*, quam à Plinii haud dubiè seculo propagatam scripturam si hîc adeo sustinuit invertere, profectò non sequutus est, sed ex perperam intellecto Mela aliquid finxit; sicut Hermolaus, quum scribendum putat non *Colophone*, sed *Sophene*, (editio Juntae *Sophone*) non adjuvit leniter Melam & ex corrupta paululum veram ejus manum restituit, sed inconditè ex ingenio suo finxit. Neque enim

[8] Palaestine est, [9] quâ [10] tangit Arabas: tum Phoe-

enim haec constantissima scriptura, adeo ubique testara, vel debet, vel potest, vel meretur, ira detorqueri. Quin ex ea proximè & verissimè ad ipsam Melae manum accessuros nos speramus, si in contemplanda littera *b* utamur eadem via, qua lib. 1. eap. 7. in aliis usi fuimus, diducentes eam in *it*. Putamus enim hîc larere *Colpitene*, vel si ita praefers *Colopitene*. Sic enim apparet dictam fuisse partem aliquam Syriae inprimis circa Phoenicen ac Judaeam, ita ut Stephanus illam testetur aliquando appellatam Κολπιτηνὴν vel Κολπίτιν, ut alii ex corrupta ibi vocis terminatione emendant. Hanc offam nuper canino illi Vossio objectans circumlatrandam, animadverti non esse exceptam ab illo, prout opinabar. Nam hanc Κολπίτιν non elidit ex sententia Bocharti in Africae litora eam temerè transferentis, (quem tamen legerat & noverat, & hinc me rejectum iri exspectabam) sed ad mendacissimae argutiae explicationem discedens, nescio quos non populos Κολπίζας non malè dici fingit, quum nulli Graeci id unquam fecerint, ideo vix agnoscentes alios praeter Κιναιδοκολπίζας & Πιθηκοκολπίζας. Nunc tecum ago, Lector, & cum annis ab tam perverso capite liberatis. Quaeso te, an ut discam Sophenen esse partem magnam Syriae, Strabonis locus in lib. XII. adeundus erat; qui Strabo & Epitom. pag. 152. disertè pag. 251. scribit Σωφήνην τῆς μεγάλης Ἀρμενίας, & pag. 520. Acilisenam fuisse sub Sophene? An potuit quidquam de Armeniaca Sophene testari ille apertius, scilicet quia Sopheni coluerunt oppositam Commagenis ripam, ergo & Sopheni & Commageni sub eadem gente habiti sunt? Enimvero secura in Geographicis argumentatio? Sanè quum multa Isaaci Vossii sint stupida & αἰχάεστα, vix quidquam stupidius ab eo actum, quàm quum negavit Sophenen esse in Armenia: vix quidquam mendaciloquius, quàm quum scripsit, in hac nota me dixisse Plinium errasse, & vitiosam secutum fuisse Melae lectionem, utpote qui Commagenen quoque Syriae annectat: ejusdemque generis est, quum in collocatione Sophenes scribit, me solas inspexisse rabulas Ptolemaei, quum referrem ipsa verba Justini ex lib. XLII. cap. 3. Et quaeso ubi sunt illi à me jussi ad Tigridis fontes migrare Sopheni? Ut tecum, mi Lector, ex vero aliquid communicem, quum versus Judaeam hîc deflectat Mela, an in ista *Colophone* non videtur tibi sedere *Gobolene*, quae Γοβολίτις dicitur Josepho, incolae Γομολίται Stephano, portio Idumaeae? GRONOV.

8. *Palaestina*] Olim dicta Philestina, quòd ibi aedificatae essent quinque civirares Philistinorum. Nunc rota Palaestina divisa est in quinque regiones, Idumaeam, Judaeam, Samariam, Galilaeam, & regionem trans Jordanem. OLIVAR.

9. *Quà tangit Arabas cum Phoenice*] Dispunge & scribe cum majore, *quà tangit Arabas. Tum Phoenice*, &c. PINTIAN.

10. *Tangit Arabas*] Arabiam Petraeam ab Occidente, & Desertam ab Oriente. OLIVAR.

 11. *Phoe-*

[11] Phoenice ; & [12] ubi ſe Ciliciae committit ; Antiochia) [13] olim ac diu potens , ſed cùm eam regno Semiramis tenuit , longè potentiſſima. 10 [14] Operibus certè ejus inſignia multa ſunt: duo maximè excellunt; conſtituta [15] urbs mirae magnitudinis Babylon , ac [16] ſiccis olim regionibus Euphrates & Tigris immiſſi. Ceterùm in Palaeſtina eſt ingens & munita admodum [17] Gaza ; 15 (ſic Perſae aerarium vocant : & inde nomen eſt , quòd cùm Cambyſes armis Aegyptum peteret , huc belli & opes & pecuniam intulerat) [18] eſt non minor [19] Aſcalon ; eſt [20] Jope , ante diluvium (ut ferunt) condita ; ubi Cephea reg- 20 naſſe eo ſigno accolae affirmant , quòd titulum ejus , fratriſque Phinei , veteres quaedam arae cum religione plurima retinent: quin etiam rei celebratae [21] carminibus ac fabulis , ſervatae à Per-

11. *Phoenice*] Nam poſt Palaeſtinam ſequitur Phoenicia verſus Septentrionem. OLIVAR.

12. *Ubi ſe Ciliciae committit*] Id eſt , prope Ciliciam. IDEM.

13. *Olim ac diu potens*] Haec verba uon referuntur ad Antiochiam, ſed ad Syriam. IDEM.

14. *Ex operibus ejus certè inſignia multa ſunt, duo maximè excellunt*] Conſtat quidem ſenſus, etiamſi ſic legarur; ſed neſcio quomodo aprior erit, pleniorque lectio , ſi *quae* relativum adjeceris: *Ex operibus ejus, quae certè inſignia ſunt , duo maximè excellunt*. PINTIAN.

15. *Urbs mirae magnitudinis Babylon*] Ariſtot. lib. II. *Politic.* cap. 4. & lib. III. eap. 2. Herod. *Clione*, & Q. Curtius, qui & de Gaza lib. V. SCHOTT.

16. *Siccis olim*] Euphrates & Tigris olim non Chaldaeam irrigabant : erat enim regio ſicca, niſi cura Semiramidis adjectis foſſis ambo fluvii immiſſi fuiſſent. OLIVAR.

17. *Gaza*] Nomen eſt oppidi in Idumaea. OLIVAR.

18. *Eſt non minor Aſcalon*] Scribendum *Aſcalo*. Sic Pliniani codices antiqui praeferunt: ut *Narbo*, *Naro* , *Hippo* , *Anco*, & plura hujuſmodi. PINTIAN.

19. *Aſcalon*] Oppidum Idumaeae. OLIVAR.

20. *Ioppe*] Nunc *Jaffa*, portus Peregrinorum Hieroſolymitanorum. IDEM.

21. *Carminibus ac fabulis*] Lege Ovid. lib. IV. *Transform.* Plinium lib. V. eap. 13. & 31. & lib. IX. eap. 5. Solinum eap. 38. Strab. lib. VI. *Geogr.* Joſeph. lib. III. eap. 11. *Belli Judaici* , & Egeſipp. lib. III. eap. 20. de *Excidio Hieroſol.* Quorum omnium auctoritate Divus Hieron. *in Jonam* à Laur. Valla calumnia liberatur lib. V. eap. 6. *Elegant.* qui Ovidii verſibus nixus eſt , quos

Perſeo Andromedae clarum veſtigium, marinae belluae oſſa immania oſtentant.

quos de Aethiopica India explicare oportet. SCHOTT.

CAP. XII.

1 PHOENICE.

PHOENICEN illuſtravere Phoenices, ſolers hominum genus, & ad belli paciſque munia eximi-

1. *Phoenice*] Quum hae inſcriptiones factae ſint ab editoribus, (in MSS. enim, certè quorum nos conſcii ſumus, non habentur niſi paucae) cauſa nulla fuit, ut eorum ineptias ſequens ederem quoque *Phoenicia*, prout Voſſius & contextui & ſuis *Obſervationibus* praefigit; quum & hoc loco & jam ante & rurſus capite ſeptimo libri ſecundi appareat Melam non agnoviſſe, certè noluiſſe uſurpare niſi *Phoenice.* Immo quod mirandum, in Notis Hermolai ſimul & Pintiani ſic citatur, ut nulla haeſitatio me coërcere debuerit. Ortelius quum citat ex Euagrio *Phoeniciam Libaniſiam* viderit; quum Euagrius lib. VI. cap. 5. rectè ſcripſerit ἐν Φοινίκῃ Λιβανησίας. Sed & is ipſe ſic Palmyram ait deſcribi ab Procopio lib. II. *Aedificior.* in Phoenicia ad Libanum. Etiam in iſta Phoenicia foeces ſorbet Harduinus in pagina extrema tomi ultimi Pliniani, ubi agit de Arce Phoeniciae, ut amat loqui, oppido, cùm in nummis illuſtratis benè noſſet Phoenicen. Notavi & in Cicerone lib. V. *de Finibus* cap. 20. Sed & hanc ejus appellationem probat nummus, quem ex

Triſtani Tom. II. pag. 100. appoſui: de quo placetne audire aliquid lepidum? Joach. Oudanius eſt, cujus liber valde placet harum regionum incolis, is ſcribit pag. 107. Idume *dight beplant van Pallemboome Boſſen zeyt* Lukanus *van* Idumea; *maar* FENICIEN *ſchijne zijne naam niet anders dan van een Pallemboom te ontlenen, om dat een Pallemboom in d'Ooſterſche taal* Fenix *genoemt word: dit*

eximium ; [2] literas & [3] literarum operas, aliasque etiam artes, maria navibus adire, [4] classe confligere, imperitare gentibus, [5] regnum praeliumque commenti. In ea est & [6] Tyros, aliquando insula, [7] nunc annexa terris

aan Judea palende, word, mijns wetens, op gene penningen gevonden. Is quum ita scribat, in Praefatione tamen sustinet jactare usum magni hujus nummorum interpretis. GRONOV.

2. *Litteras & litterarum operas*] Probabilior lectio, *litteras & syderum operas.* Plinius lib. v. *Ipsa*, inquit, *gens Phoenicum in gloria magna litterarum inventionis, & syderum, navaliumque ac bellicarum artium.* PINTIAN.

Litteras] De litterarum inventione Plato in *Phaedro*, & Tacitus lib. XI. *Histor. Aug.* Lucanus III. *Pharsal.*

Phoenices primi (famae si creditur) ausi
Mansuram rudibus vocem signare figuris:
Nondum flumineos Memphis contexere biblos
Noverat: & saxis tantùm volucresque feraeque
Sculptaque servabant magicas animalia linguas.

SCHOTT.

3. *Litterarum operas*] Siderum numerorumque disciplinam, adeoque rei navalis, & militaris artem; quae pòst etiam litteris tradebantur, expono. Illis enim artibus plurimum valuisse Sidones, hincque praecepta manasse, auctor Strabo lib. XVI. Quare nihil necesse repugnantibus libris (& *siderum*) cum Pintiano, obtorto collo intrudere. Dionysius Alexand.

Οἳ πρῶτοι νήεσσιν ἐπειρήσαντο θαλάσσης,
Πρῶτοι δ' ἐμπορίης ἁλιδινέος ἐμνήσαντο,
Καὶ βαθὺν οὐρανίων ἄστρων πόρον ἐφράσσαντο.

Quae idem Papius vertebat:

Hi primi rudibus tentarunt navibus aequor,
Mercatumque vagas primi instituere per undas:
Concitaque aeterno viderunt sidera cursu.

SCHOTT.

4. *Classe confligere*] Cretensibus Solinus tribuit cap. XVII. *Polyhistoris*, & Seneca Tragicus. IDEM.

5. *Regnum praeliumque commenti*] Cui non pellucet, tria illa verba *regnum praeliumque* enarrationem esse illorum, quae statim ante praecesserunt, *classe confligere, imperitare gentibus*; à Librariis per ignorantiam versibus Auctoris immista. PINTIAN.

6. *Tyros*] Nunc *Sur*, erat civitas Christianorum, sed Turcae deleverunt eam, & servant portum, qui vocatur *El porto de Sur*, OLIVAR.

7. *Nunc annexa terris defecit, quando ab impugnante quondam Alexandro jacta sunt opera*] Scribo, *nunc annexa terris ab impugnante quondam Alexandro jacto opere.* reliqua redundant. Pari brevitate Plinius: *Nunc*, inquit, *Alexandri*

terris [8] deficit, quâ [9] ab impugnante quondam Alexandro jacta opera. [10] Vici tenent ulteriora:

andri oppugnantis operibus continens. Persuasum quoque habeo verba illa protinus sequentia, *Vici tenent ulteriora*, non esse Melae, sed alicujus, qui eam fortè oram lustraverat. Cujúsmodi homines solent plerumque bonos Auctores ineptis expositionibus additamentisque inquinare insolentia quadam & frivola in parvis jactantia. Ceu verò nesciamus, pulcherrimè nobis Dionysium Poëtam totum terrarum orbem depinxisse sine hujusmodi peregrinationibus, ut ipse de se fatetur: & non tradat Strabo, ad situm terrarum cognoscendum plus momenti afferre auditum, quàm visum. PINTIAN.

8. *Defecit quando*, usque ad *Et adbuc opulenta*] Dicam, quod sentio: non videntur Pomponiana. De Phoenicibus Plinius lib. IX. cap. 12. *Ipsa gens Phoenicum in gloria magna litterarum inventionis, & siderum navaliumque ac bellicarum artium. A Pelusio Chabriae castra: Casius mons, delubrum Jovis Casii, tumulus Magni Pompeji, Ostracine.* SCHOTT.

9. *Qua ab impugnante*] Primam voculam exstare in MS. dixi ad lib. I. cap. 2. GRONOV.

10. *Vici tenent ulteriora*] Video sanè, quid ad commoditatem hujus loci explicando adferant: & gratè accipio. Sed interim negari nequit, quin vix duas urbes passim recenseat Mela, ubi non eadem verba locum habeant & immisceri debuerint, utpote inter quas utplurimum vici & parva oppida intersint, quorum Auctor rationem non habet, semel clarissima modò & notissima oppida recensere constituens. Neque profectò ulla est in hoc loco singularis causa. In MSto Chisiano legebatur *Vici tenent. Ulterior & adbuc opulenta Sidon.* An potest hoc placere, ut insulam Tyron non jam Pomponii aetate nobilitaverit ingens urbs, sed potius omnibus per ruinas intercisis vici quidam tenuerint, quorum tamen unus major frequentiorque id nomen solennius habuerit, paulatimque beneficio Caesarum rursus accreverit. Haec nuper. Quid autem debeam memoriae absurdi Vossii, hinc patet. Scribit enim in Appendice, quasi vulgo legeretur *& adbuc opulenta Tyros*; ego autem conarer reponere *opulenta Sidon*. Post hanc scelestam rabiem, ut notulam meam ostenderet plenam erroribus, dicit: „ tempore Strabonis adeo habitatam fuisse „ hanc peninsulam, ut nullus „ omnino locus in ea repeviretur „ aedificiis vacuus. Itaque Strabonem illam eadem ratione in„ habitari scribere atque Ara„ dum, & propter angustiam pen„ insulae domus ibi altiores & „ plurium fuisse tectorum quàm „ Romae. Primò an agimus de aetate Strabonis? an non Mela apertè testatur eam nunc deficere? Dein quaeso te, an haec omnia licet colligere ex verbis Strabonis lib. XVI. pag. 756. Τύρος δ' ἐστὶν ὅλη νῆσος σχεδόν τι συνῳκισμένη παραπλησίως ὥσπερ Ἄραδος. In his nihil de multiplici contignatione tectorum. Imo nihil aliud in his indicat Strabo, nisi insulam totam ferè occupatam aedificiis, perinde ut erat Aradus: ut solam superficiem inde constet repletam fuisse exstructionibus, nihil in his de altitudine & multitudine tectorum. Scilicet spoliatio opum ex templo Herculis sub Julio Caesare, ablatio libertatis sub Augusto nihil nocuerant

in-

10 riora : & adhuc opulenta [11] Sidon ; antequam à Perſis caperetur, maritimarum urbium maxima. [12] Ab ea ad promontorium Euproſopon [13] duo ſunt oppida, [14] Byblos & Botrys: [15] ultrà tria fuerunt ſingulis inter ſe ſtadiis diſtantia;
15 locus ex numero [16] Tripolis dicitur : [17] tum Simyra caſtellum, & urbs non obſcura [18] Marathos. [19] Inde jam non obliqua pelago, ſed adverſa [20] adjacens Aſia, grandem ſinum inflexo tractu litoris accipit. Populi dites circumſi-
20 dent ; ſitus efficit : quia regio fertilis, crebris & navigabilibus alveis fluminum pervia, diverſas opes maris atque terrarum [21] facili commercio permutat ac miſcet. In eo prima eſt reliqua pars Syriae, cui Antiochiae cognomen additur : &

inſulae, effeceruntque, ut nulla ibi eſſent ruinarum veſtigia, quod credit & ſpargit Voſſius, opinor, nullo credente ; qui tamen ipſe Voſſius in prioribus ad Melam plane ſcripſerat Tyron deficere. Calumniam in fine iſtius argutiae adſperſam non tango, quoniam & nimis aperta eſt, & in quisquiliis tam non Chriſtianis animam efflavit, nec quidquam inde ad ſtudentium bonum. Sufficit me nihil ſcripſiſſe illic, nihil cogitaſſe de aetare vel Melae vel Strabonis. IDEM.

11. *Sidon*] Nunc eſt *Sidoni*. OLIVAR.

12. *Ab ea ad promontorium Euproſopon*] Legendum, *Ab ea ad promontorium Theuproſopon*, ex Ptolemaeo & Strabone, quorum Interpretes ineptè tranſtulerunt *dei facies*. Vidit hoc ante me Mariangelus, vir cum primis eruditus, & diligens. PINTIAN.

13. *Duo ſunt oppida, Bubos & Baſtros*] Scribendum *Byblos & Botrys*, ex Strabone, Plinio, Ptolemaeo. BARBARUS.

14. *Byblos*] *Gaëta* nunc. OLIVAR.

15. *Ultra tria fuerunt*] Strabo lib. XVI, Τρίπολις ἀπὸ τοῦ συμβεβηκότος τὴν ἐπίκλησιν εἴληφε· τριῶν γάρ ἐστι πόλεων κτίσμα Τύρου, Σιδόνος, Ἀραδίων. SCHOTT.

16. *Tripolis*] Nunc *Tripoli de la Suria*. OLIVAR.

17. *Tum Smyrna caſtellum*] Lego *Simyra*, non *Smyrna*, ex Ephoro, Strabone, Ptolemaeo. BARBARUS.

18. *Marathos*] Nunc *Margath*. OLIVAR.

19. *Inde jam non obliqua pelago, ſed adverſa adjacens à terra*] Scribo, *objacens*, ex familiari conſuetudine loquendi Melae, ut dixi. Poſtrema quoque duo verba demenda. PINTIAN.

20. *Adjacens à terra*] Quid ſi, *ſed adverſa adjacens terra grandem*, &c. SCHOTT.

21. *Facili commercio permutat, ac miſcet*] Duo poſtrema verba ſupervacanea mihi videntur. PINTIAN.

22. *Se-*

& in ora ejus urbes, [22] Seleucia, [23] Paltos, [24] Berytos, [25] Laodicea, [26] Rhosos; amnesque qui inter eas eunt, [27] Lycos, & Baudos, & Oron- 25

22. *Seleucia, Hyppatos, Laodicea, Arosos*] Legendum fortasse non *Hyppatos*, sed *Patos*, nec *Arosos*, sed *Arados*, ex Strabone, Ptolemaeo, Plinio. Est autem *Aradus* insula quidem, sed propinqua continenti, qua situm est oppidum *Antaradus*. BARBARUS.

Seleucia] Hodie *Solda*. OLIVAR.

23. *Paltos*] Hodie *Gibel*. IDEM.

24. *Berytos*] Nunc est *Baruth*, portus Damasci. OLIVAR.

Beritos] Scribendum cum *y*. in secunda, *Berytos*, ex Strabone, Stephano, Ptolemaeo, Plinio. PINTIAN.

Beritos] Lego *Berytos*. Straboni Βηρυτὸς, ubi miror Interpretem *Barutam* reddere. Justiniano Imp. *legum nutrix*, & Eunapio Sophistae *mater Jurisprudentiae* est. Nonnus lib. XLI. *Dionysiacῶn*.

> Βηρυτὸς βιότοιο γαληναίοιο τιθήνη.

Primùm terrae motu quassatam ex Agathio lib. II. *belli Gothorum*: pòst verò instauratam arsisse ex I. lib. *Epigr. Graec.* annotavi. SCHOTT.

25. *Laodicea*] *Liche* hodie. OLIVAR.

26. *Arados*] Strabo inter Tripolis urbes numerat: Dionysius Alexand.

> Ἄγχι δὲ Φοινίκης Ἄραδος μεγάλῳ ἐνὶ πόντῳ.

SCHOTT.

27. *Lycos, & Hypatos, & Orontes*] Castigo, *Lycos, & Labotas, & Orontes*, ex Strabone. PINTIAN.

Lycos, & Paltos, & Orontes] Vossius putat flumen & oppidum eodem nomine hîc fuisse, idque nunc Πάλτος, nunc Βάλδος prolatum, auctoritate Strabonis ac Stephani. In his nihil est, per quod inducamur ad parendum. Nam Stephanus clarè pro diversis habet, dum Πάλτον dicit esse Συρίας, at Βάλδον Φοινίκης. Imo respondet Vossius per Syriam hic intelligi Phoenicen, quia in situ Palti omnes conveniunt. Cur igitur, oro, nullus in Phoenice ponit? Cur Strabo lib. XVI. Eleutherum statuens cum aliis finem Seleucidis versus Phoenicen, ante Eleutherum & in Seleucide nominat *Paltum*? Ut hinc clarum esse debuerit Vossio, qui colligeret aliam esse *Baldum*, & Syriam Stephani esse Seleucidem, non Phoenicen. Sed nempe *Baldos* illa nuspiam memoratur testantibus omnibus Geographiae commentatoribus. An ideo etiam non fuit, aut erravit statim Stephanus, & geminam malè fecit, quum una modo esset, deceptus vel varietate scripturae, vel duplici regionis prolatione? Id verò crimen temerarium. Immo certè opinor fuisse. Quid enim Βάλδος est aliud, quàm vox ad Graecam lenitatem inflexa, Βαάλαθος, Βάαλθος, Βάλδος. *Baalath* autem vocabulum non urbis, sed urbium circa Phoenicen ac Palaestinam ex Sacris Litteris novimus. Itaque salvus sit Stephanus & rejiciatur confusio urbium Baldi & Palti. Quod ad Strabonem attinet; ejus locus cur ita legendus est περὶ Πάλτον τῆς Συρίας παρὰ Βάλδον ποταμόν, quum

28 Orontes: tum 29 mons Amanus, & ab eo ſtatim 30 Myriandros & Cilices.

quum illic in editis legatur *παρὰ Βάδαν*, Caſaubonus teſtetur in MSS. eſſe *Βαυδᾶν*, (fortaſſe hinc Dalecampius citat *Bandam* ad Plinium lib. x. cap. 26. id volui ſcribere) Joſephus lib. 11. *Bell. Jud.* cap. 9. *Beleum*; quid in his accedit ad convenientiam vocis *Βάλδον*? aut quo robore illud correctionis mandatum firmatur? Quae his obſtrepit, ut eruditionem intempeſtivam & ridiculam in Memnone & Baalthide, quaſi eadem forent, producat, nihil moror. Sed miror, cur nihil etiam ſciverit in Dictyos lib. VI. his verbis: *Hemera ſoror Memnonis recepta urna Phoenicen navigaverit; delata dein ad regionem ejus Palliochin nomine, ſepultiſque reliquiis fratris nuſquam repente comparuerit.* In omnibus, quos conſuluit, Plinii ſcriptis libris quemadmodum invenerit *Placida*, patet ex Notis Harduini. Immo ſi inſpicias MSS. Pomponii, in quibus clarè eſt *Hypatos* vel *Hypathos*, & Strabonis, ut ſupra poſui, videbis unius litterae tranſpoſitionem eſſe, nempe Υ, in Strabone *Βαυδῶς*, in Mela *Paydos*, vel *Baydos*, vel *Baudos*. Planè mirari nemo poteſt tranſpoſitionem hoc loco litterarum temere contigiſſe à me ſupponi: nam ea plus ſemel accidit. Sic in lib. 1. cap. 18. MSS. habent *Auſtram* pro *Aſtyram*. Sic in lib. 11. cap. 7. in Leſbo ab codicibus agnoſcitur urbs *Cirava*, quam purant Viri docti ſimiliter exortam eſſe ex *Ariſua*. Immo quum MSS. ſupra pro *Botrys* habeant vel *Bactros*, vel *Batros*, (in *Appendice* demum excitatus à me Voſſius notat ſe invenire *Butros*, ut cenſet, manifeſtè pro *Botrus*) videant an non majori jure nos illic cogitare poſſimus de Stephaniana *Baldo* vel *Balto*, quam illi conſpirent ad mutationem Barbari? qui primus hanc *Botryn* Pomponio donavit. Quinimo illud *Batros* clarè eſt ipſum *Barites* pro *Berytos*, *Botrys* tanti non eſt, ut meminiſſe voluerit. Hic verò jocoſus Voſſius dicit eſſe abſurdum bis eandem recenſere urbem, & ideo quum ipſe *Berytum* hic reponam, id omnino me facere ſine judicio, cum illa mox ſequatur. Quaſi verò non ſatis magnae moleſtiae eſſet illic Berytos interpoſita Palto & Laodiceae, ubi nunquam fuit, & ipſe futiliſſimâ notâ neſcio quid ſtultiſſimum perſuadere Lectoribus tentaverit. GRONOV.

28. *Orontes*] Fluvius, nunc *Tarfaro*. OLIVAR.

Orontes] Primum *Typhon* à Typhone gigante, dein ab Oroute Indo *Orontes* dictus: Pauſanias *Arcadicis*. Vel ab eo qui pontem flumini impoſuit. Strabo lib. XVI. ut errare mihi apud Euſtathium *in Dionyſ.* videntur, λέγοντες ὅτι Καῖσαρ Τιβέριος ἐκ δράκοντος αὐτὸν Ὀρόντην μετωνόμασεν· ὃ σημαίνει Ῥωμαϊστὶ τὸν ἀναβλικόν. Non enim Mela Tiberii aequalis ſilentio praeteriiſſet, ut cum de Britannia loquitur, apparet: ſed ab Antiquis nomen hauſiſſe proprius à verò abeſt. SCHOTT.

29. *Mons Amanus*] In fine Syriae. OLIVAR.

30. *Mariandros*] Scribendum, *Myriandros*. BARBARUS.

Myriandros & Cilices, At in receſſu] Sincerior lectio, *Myriandros & Cilicia. In receſſu*, &c. PINTIAN.

CAP.

CAP. XIII.

CILICIA.

[1] At in recessu intimo [2] locus est magni aliquando discriminis, fusorum ab Alexandro Persarum fugientisque Darii spectator ac testis: [3] nunc ne minima quidem, [4] tunc ingenti urbe celebris [5] Isso fuit; & hac re sinus Issicus dicitur. Procul inde [6] Ammodes promontorium inter Pyramum Cydnumque fluvios jacet. [7] Pyramus Isso prior [8] Mallon praeterfluit: Cyd-

1. *At in recessu ultimo locus est magni*, &c.] Lego, *Myriandros & Cilicia: ac in recessu ultimo locus magni* &c. ut verbum *est* superfluat, vel sic: *Myriandros & Cilicia: ejus in recessu intimo locus est magni quondam* &c. PINTIAN.

2. *Locus est*] *Arbelitis* regio est juxta Adiabenem Solino cap. 48. & Marciano Capellae lib. VI. Lege & Cicer. lib. V. *ad Attic. epist.* 20. SCHOTT.

3. *Nunc ne minima quidem*] Lego absque negatione, *Nunc minima quidem*, auctore Strabone lib. XIV. *Geogr.* μετὰ δὲ Αἰγαίας Ἰσσὸς πολίχνιον, ὕφορμον ἔχον, καὶ ποταμὸς Πίναρος· ἐνταῦθα ὁ ἀγὼν συνέπεσεν Ἀλεξάνδρῳ καὶ Δαρείῳ, καὶ ὁ κόλπος εἴρηται Ἰσσικός. SCHOTT.

4. *Tunc ingenti urbe celebris Issos fuit*] Lego *Isso*, non *Issos*: ut infra. PINTIAN.

5. *Issos*] Nunc *Laissa*. OLIVAR.

Issos fuit] *Isso fuit*, lego, auferendi casu. Infra, *Totus augustus*, non *angustus*. SCHOTT.

6. *A Mynodes promontorium inter Pyramum Cydnumque fluvios*] Quid si non *Amynodes*, sed *Amonoides*, hoc est, Ἀμανοειδὴς, quasi ad montis Amani similitudinem. Ut enim Amani, portae sinu Issico vocantur, ita portae Ciliciae inter Pyramum atque Cydnum, auctore Plinio. BARBARUS.

7. *Pyramus Isso prior*] Si procedas versus Ortum. OLIVAR. Scribendum, *Pyramus Isso propior*; ut non multò pòst: *sed Celendris Sarpedoni propior*: solet hoc subinde fieri à Pomponio, ut propinquitas distantiaque locorum inter se constet Lectori. PINTIAN.

8. *Malosen*] Scribendum non *Malosen*, sed *Mallon*, ex Plinio, Ptolemaeo, Strabone, Callimacho: *Mallos*, inquit, *urbs Ciliciae, à Mallo conditore dicta.* BARBARUS.

Mallon] Nunc *Malo*. OLIVAR.

Mallon praeterfluit] Quin hic sit aliquid absconditum ulceris, dubitari nequit. Cur enim hujus urbis vocabulo soli datur forma Graeca, non item Pyramo, non Tar-

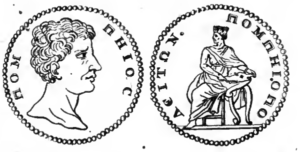
Cydnus ultrà per [9] Tarſum exit. Deinde urbs
10 eſt [10] olim à Rhodiis Argiviſque, [11] pòſt piratis
Pompejo aſſignante poſſeſſa; nunc Pompejopolis, [12] tunc Soloe: juxtà in parvo tumulo Ara-

Tarſo, non Cydno? deinde quum urbis hujus vocabulum ſit celeberrimum ac notiſſimum, unde credimus eſſe, quod exemplaria ante Herm. Barbarum, cujus reſtitutio eſt lectio, quae nunc vulgo obtinet, habuerint *Maloſen*, quomodo legi ſcio in Chiſiano & ipſe inveni in ſcripto *Maleſen*. Liceat deliberare. Sed negat deliberandum Voſſius, quia ineptus tantùm Librarius *Mallon* in *Mallos* permutarat. An non ineptior Voſſius? Quando incepta iſta permutatio? Si libri manu exarati (ſic inquit, & nullum excipit) exhibent *Malloſen* aut *Malloſon*; dicat igitur, qua occaſione ad hanc ineptiam venerit Librarius. GRONOV.

9. *Tarſum*] Nunc *Tarſo*. OLIVAR.

10. *Olim à Rhodiis Argiviſque poſſeſſa*] Videtur legendum *Achivis* non *Argivis* ex Strabone lib. XIV. PINTIAN.

11. *Poſt piratis Pompejo adſign.*] Hanc ſcripturam ſcio conſervari in duobus MSS. quam ſollicitare nefas puto. At Voſſius indoctos crepat Librarios, quòd exiſtimarent *poſt* melius conjungi cum *prius* quàm cum altero, hanc induxiſſe ſcripturam. Mi Lector, poteſne illud Voſſianum *prius* mihi in Mela indicare? Voſſius illud ſolus vidit iiſdem oculis, quibus omnem veritatem. Et credo id ſcivit ipſe, ideoque addidit, *niſi fallor*, quum ſciret ſe maximè ſimul fallere. Reliqua ſunt inaniſſima. Nummum ex *Miſc. Curioſis* Sponii addidi. GRONOV.

12. *Tunc Soloe*] Σόλοι Graecis: unde *Soloeciſmus*. Diog. Laërtius in *Solone*: Strabo lib. XIV. ubi de Catibus: & Euſtath. in Περιηγητὴν, & in Hom. *Iliad.* ζ in fine, & ψ. ῥαψωδ. Livius lib. XLVII. *Pro his cùm gratias egiſſent Rhodii, de Solis urbe quae in Cilicia eſt egerunt, Argis & illos, ſicut ſeſe, oriundos eſſe.* SCHOTT.

13. *Arat*

[13] Arati Poëtae monimentum ; ideo referendum, quia ignotum , quam ob caufam jacta in id faxa diffiliunt. Non longè hinc Corycos oppidum 15 portu faloque incingitur , angufto tergore continenti annexum. Suprà Specus eft , nomine Corycius , fingulari ingenio, ac fuprà quàm ut defcribi facilè poffit eximius. Grandi namque hiatu patens , montem litori appofitum , & 20 decem ftadiorum [14] clivo fatis arduum , ex fummo ftatim vertice aperit. Tunc altè demiffus , & quantùm demittitur amplior , [15] viret lucis pendentibus undique , & totum fe nemorofo laterum orbe complectitur : adeò mirificus ac 25 pulcher , ut mentes accedentium primo afpectu confternat ; ubi [16] contemplati duravere , non fatiet. Unus in eum defcenfus eft , anguftus , afper , quingentorum & mille paffuum , per amoenas umbras & opaca filvae quiddam agrefte 30 refonantis , rivis hinc atque illinc fluitantibus. Ubi ad ima perventum eft, rurfum Specus alter aperitur, ob alia dicendus. Terret ingredientes fonitu [17] cymbalorum divinitus & magno fragore crepitantium. Deinde aliquandiu perfpicuus , 35 mox & quo magis fubitur , obfcurior , [18] ducit au-

13. *Arati Poëtae*] Patria etiam Chryfippi Philofophi Stoici , & Philemonis Poëtae. Strabo lib. XIV. *Geograph.* & Solinus cap. 41. IDEM.

14. *Clivo*] *Clivus* defcenfus eft. OLIVAR.

15. *Viret lucis pubentibus*] *Lucos* habet *pubentes*, id eft, virentes. OLIVAR. Solinus *pendentibus* legiffe videtur, nifi, quod vereor, mendofus codex eft: *Nemorofo*, inquit, *orbe amplectitur mediam inanitatem : virens introrfus lucis pendentibus. Defcenfus in eum per duo millia & quingenta paff.* Qui numerus etiam immenfum quantum à Pomponiano difcrepat. SCHOTT.

16. *Contemplati duravere*] Id eft, depofuerunt metum, quem contrahunt primo adfpectu. OLIVAR.

17. *Cymbalorum*] Κύμβαλον (inquit Hefychius) eft *εἶδος ὀργάνου μουσικοῦ* , *fpecies organi mufici.* IDEM.

18. *Ducit aufos penitùs*] Hic locus à nobis quoque reftitutus eft. Legendum enim *penitius*. OLIVAR.

Ratio

ausos penitus, altéque quasi cuniculo admittit. Ibi ingens amnis [19] ingenti fonte se extollens, tantummodo se ostendit, & ubi magnum impe-
40 tum brevi alveo traxit, iterum demersus abscon- ditur. Intrà spatium est, magis quàm ut progredi quispiam ausit horribile, & ideo incognitum. [20] Totus autem augustus & verè sacer, habitari- que à Diis & dignus & creditus, [21] nihil non
45 venerabile, & quasi cum aliquo numine se osten- tat. Alius ultrà est, quem Typhoneum vo- cant, ore angusto, & multùm (ut experti tra- didere) pressus, & ob id assidua nocte suffusus, neque unquàm perspici facilis: sed quia aliquan-
50 do [22] cubile Typhonis fuit, & quia nunc demis- sa in se confestim exanimat, natura fabulaque memorandus. Duo deinde promontoria sunt, [23] Sarpedon, finis aliquando regni Sarpedonis, & quod Ciliciam à Pamphylia distinguit, Ane- mu-

Rectè Olivarius, *penitius*. SCHOTT.

19. *Ingenti fronte se attollens*] Legendum *fonte*, ex eodem Strabone. Verba appendere pretium operae duxi: ἔστι δὲ καὶ ἄντρον αὐτόθι ἔχον πηγὴν μεγάλην, ποταμὸν ἐξιεῖσαν καθαροῦ τε καὶ διαφανοῦς ὕδατος, εὐθὺς καταπινόμενον ὑπὸ γῆν· ἐνεχθεὶς δ' ἀφανής, ἔξεισιν εἰς τὴν θάλατταν· καλοῦσι δὲ πικρὸν ὕδωρ. & Solinus: *hinc inde assidua fontium scaturigine*, cap. 41. IDEM.

20. *Totus autem angustus*] Scribo, *augustus*, non *angustus*. PINTIAN.

21. *Nihil non*] Nullam causam videns, cur haec discerperent ab praecedentibus, mutavi distinctionem, etsi Vossius ederet *& creditus. Nihil non* &c. admodum inconcinna laceratione. GRONOV.

22. *Cubile Typhonis*] Hic fuit gigas, cujus aspectu versi sunt Dii in varia animalia. OLIVAR. Fabulam exponit Eustathius ad illud Hom. *Iliad.* β. Εἰν Ἀρίμοις, ὅθι φασὶ Τυφωέος ἔμμεναι εὐνάς. & ad Dionysium Περιήγησιν, ubi de Oronte. Strabo lib. XIII. & Solinus cap. 41. *Memorabilium*. Lucanus lib. VI.

——— tali spiramine Nessus
Emittit Stygium nebulosis aëra saxis,
Antraque letiferi rabiem Typhonis anhelant.

SCHOTT.

23. *Sarpedon*] Vide Prov. *Sarpedonium litus*: & sup. *Corycaeus auscultavit*: de quo & Strabo lib. XIV. & Eustathium in *Dionysium*. IDEM.

24. *Ane-*

murium : [24] interque ea [25] Celenderis & Nagidos, Samiorum coloniae ; ſed Celenderis Sarpedoni propior. 55

24. *Interque ea Celendris & Natidos*] Legendum *Celenderis* ex Strabone, Ptolemaeo, Pauſania. Item *Nagidos*, non *Natidos*, ex Stephano, & Strabone: cujus Interpres *Agidos* perperam tranſtulit, pro *Nagidos:* cui tamen errori materiam ſuppeditavit vitioſum exemplar, in quo ſcriptum erat, ἔστιν Ἄγιδος, pro, ἔστι Νάγιδος, littera ν, quae eſt prima nominis, adjuncta antecedenti verbo ἐστί. PINTIAN.

25. *Cerandaris*] Ptolemaeus *Celenderis*, hoc ipſo tractu. BARBAR.

CAP. XIV.

PAMPHYLIA

In Pamphylia eſt Melas, navigabilis fluvius; oppidum Sida ; & alter fluvius Eurymedon. Magna apud eum Cimonis Athenienſium ducis adverſus Phoenicas & Perſas navalis pugna atque victoria fuit. Mare, quo pugnatum eſt, ex edito admodum colle proſpectat [1] Aſpendos, quam Argivi condiderant, poſſedere finitimi. Deinde alii [2] duo validiſſimi fluvii, [3] Ceſtros & [4] Catarractes: Ceſtros navigari facilis; hic quia 5

Decimum quartum caput nihil habet, quod egeat ſudoribus noſtris: propterea praetermiſimus. OLIVAR.

1. *Aſperidos quam Argivi condiderant*] Scribe *Aſpendos*, ex Hellanico, Theopompo, Plinio, caeteris, ab *Aſpendo* conditore. BARBARUS.

2. *Alii duo validiſſimi fluvii*] Utrum contemſerit Voſſius, an inviderit, certè in neutro codicum, quibus adjutus fui, poſtrema vox ex ſtbat ; & ſic verſatus eſt in hoc capite Pomponius, ut planè ſit ſupervacua. Ignoratur etiam codici Mediolanenſi. GRONOV.

3. *Oeſtros & Cataractes*] Strabo & Ptolemaeus *Ciſtros* non *Oeſtros*, quorum auctoritati nulla debet officere Etymologiae ratio: at Ptolemaeus *Catarrhactes* cum duobus *rr*. PINTIAN.

4. *Fluvius Carabes*] Scribe, *fluvius Cataractes*. Sequitur enim,

10 quia se praecipitat, ita dictus. Inter eos Perga est oppidum, & Dianae, quam ab oppido 5 Pergaeam vocant, templum: trans eosdem mons

Quia se praecipitat. Idem Strabo, idem Plinius. BARBARUS.

5. *Pergaeam vocant*] Credere debemus, quia Vossius testatur, in optimis libris scriptum *Pergaseam.* At ego inveni in uno *Peragaeam*, in altero erat *Pergameam:* non nisi vitia scribentium pro vulgato, quum in Mediolan. clarè *Pergaeam.* Et quum tot nummi, quorum quatuor vides, deinceps prodierint cum

honore ejus Deae, an aurem dabimus vel cuicunque de *Pergasia* vel *Pergasaea* tradenti? GRONOV.

5. Mons

[6] mons Sardemisos, & Phaselis à Mopso condita, finis Pamphyliae.

6. *Mons Sardemisos*] Quum in vicinia Ortelius ostentavisset *Sardessum* ex Stephano & nummo Vespasiani apud unum Goltzium, id ὑμῶιον censens Vossius statim atripuit totum, & ex Vossio Harduinus descripsit tum in Notis ad Plinium, tum in nummis illustratis pag. 437. Etiam Holstenius citationem Goltzianam adscripsit suo Stephano. Ita illi heroes nutriti sunt ab solo Ortelio. Sed nummus ille ostentat urbis, non montis incolas. Hinc vide, an possis dubitare, num sit idem *mons Castnios*, & Mela sic scripserit. Stephanus, Κάστνιον ὄρος ἐν Ἀσπένδῳ τῆς Παμφυλίας. τὸ ἐθνικὸν Κάστνιος, ἐξ οὗ καὶ Καστνιῆτις &c. Ubi non vult in urbe Aspendo eum fuisse, ut putant nonnulli, sed in territorio ejus ac regione, quae ultra Pergam potuit extendi. GRONOV.

CAP. XV.

LYCIA.

LYCIA continuò, cognominata à Lyco rege, Pandionis filio, atque (ut ferunt) [1] infestata olim [2] Chimaerae ignibus, [3] Sidae portu & Tauri promontorio grandem sinum claudit. Taurus ipse ab Eois litoribus exsurgens, vastè satis attollitur: [5] dein

1. *Infestata olim Chimaerae*] De Aetna eadem Agell. lib. XVII. cap. 10. & D. Hieron. ad Furiam, apud quem pro *Olympus*, fortè leg. *Chimaera: Non Aetnaei*, inquit, *ignes, non Vulcania tellus, non Vesuvius & Olympus tantis ardoribus aestuant*, &c. SCHOTT.

2. *Chimaerae*] Chimaera ramentum Tauri montis. OLIVAR. Legendus Plutarch. *de Claris Mulieribus* cap. 9. & Solinus cap. 42. *Polyhistoris*. SCHOTT.

3. *Syde portu*] Scribendum videtur per *i* in prima, *Side*, ex Stephano, Ptolemaeo, Strabone, Plinio, & Pomponio paulò antè. Sed Pamphyliae *Side* est, non Lyciae. Quapropter puto hic pro *Side*, substituendum *Lyde*, ex Ptolemaeo, qui ita nominat maritimum Lyciae oppidum: etsi in Latinis Ptolemaei codicibus *Chido* scriptum sit. PINTIAN.

 4. De

[4] dein [5] dextro latere ad ſeptentrionem, [6] ſiniſtro ad meridiem verſus, it in occidentem rectus & perpetuo jugo; [7] magnarumque gentium, quâ dorſum agit, terminus, ubi terras diremit, exit
10 in pelagus. [8] Idem autem, & totus ut dictus eſt, dicitur etiam [9] quâ ſpectat orientem: deinde [10] Hemodes, & [11] Caucaſus, & [12] Paropamiſus: tum [13] Caſpiae pylae, [14] Niphates, [15] Armeniae pylae; [16] & ubi jam Noſtra maria contingit,
15 Taurus iterum. [17] Poſt ejus promontorium flumen

4. *Deinde dextero latere*] Scripſerat Mela, *dehinc*, vel *dein dextero*, ut ſup. cap. 3. SCHOTT.

5. *Dextro latere*] Ad Imaum montem refertur. OLIVAR.

6. *Siniſtro ad Meridiem*] Ad Damaſium montem, Tauri ramentum. IDEM.

7. *Magnarum gentium*] Sericae regionis Gymnoſophiſtarum Caſpiciae, Sachae, Bactrianorum, Sogdianorum, Ariae, Drangianae, Gedroſiae, Arachoſiae, Margianae, Hyrcaniae, Carmaniae, Parthiae, Mediae, Perſidis, Aſſyriae; Suſianae, Meſopotamiae, Armeniae Majoris & Minoris, Ciliciae, Pamphyliae & Lyciae, ubi exit in pelagus. IDEM.

8. *Idem autem & totus, ut dictus eſt, dicitur, etiam quâ ſpectat Orientem*] Lego, *Idem autem & Taurus, ut dictum eſt, dicitur*, &c. PINTIAN.

Recte Pintianus repoſuit, *Et Taurus, ut dictum eſt, dicitur*: Adde & *Himaus*, quod in vulgatis hactenus effuit, ex Plinio lib. v. cap. 27. & lib. vi. cap. 17. & Strabone lib. xv. Verba libenter adſcribo, ut diverſa nominum ſcriptura, vel me tacente, à non oſcitante Lectore animadvertatur, tum etiam ut loca inter ſe componantur: *τὴν Ἰνδικὴν περιόριζειν, ἀπὸ μὲν τῆς ἄρκτων, τοῦ Ταύρου τὰ ἔσχατα· ἀπὸ δὲ τῆς Ἀριανῆς μέχρι τῆς ἑῴας θαλάττης, ἅπερ οἱ ἐπιχώριοι κατὰ μέρος Παραπάμισόν τε καὶ Ἤμωδον, καὶ Ἴμαον, καὶ ἄλλα ὀνομάζουσι. Μακεδόνες δὲ Καύκασον.* Dionyſius verò Afer Taurum dictum ait:

Οὔνεκα ταυρόφανής τε, καὶ ὀξυκάρηνον ὁδεύει.

ubi Euſtathius & ὀρθόκεραιρος legi annotat. SCHOTT.

9. *Quà ſpectat ad Orientem*] Dicitur Taurus ſemper verſus Orientem. OLIVAR.

10. *Haemodes*] Ubi incipit ramentum Imai montis. IDEM.

11. *Caucaſus*] Prope Albaniam & Iberiam, inter Hyrcanum mare & Pontum Euxinum. IDEM.

12. *Propaniſus*] Scribe *Paropamiſus*. BARBARUS.

Paropamiſus] E regione Bactrianae & Ariae. OLIVAR.

13. *Caſpiae pylae*] Ad mare Hyrcanum ſive Caſpium. IDEM.

14. *Niphates*] Ad mediam Parthiam & Hyrcaniam. IDEM.

15. *Armeniae pylae*] Ad Armeniam Majorem. IDEM.

16. *Et ubi jam noſtra maria attingit*] In Lycia. IDEM.

17. *Poſt ejus promontorium*] Ejus Tauri: nam in Lycia, ubi exit

[18] flumen eſt Limyra, & eodem nomine civitas: atque ut multa oppida, [19] ſic praeter [20] Pataram non illuſtria. Illam nobilem facit delubrum Apollinis, quondam opibus & oraculi fide Delphico ſimile. [21] Ultrà eſt [22] Xanthus flumen, & Xanthos oppidum, [23] mons Cragus, [24] & quae Lyciam finit urbs Telmeſos. 20

exit in mare, Taurus ſicut in principio vocatur. IDEM.

18. *Flumen eſt Lymira, & eodem nomine civitas*] Scribendum controverſa orthographia, in prima cum *i*, & in ſecunda cum *y*. *Limyra* ex Prolemaeo, Strabone, Stephano. Qui error corrigendus etiam in Plinio. Nec enim ſatis intelligo, quid ſibi voluerit Hermolaus, qui è contrario, quàm praecepi, ſcribat hanc dictionem in lib. v. *Plinian. Caſtig.* cum *y* tenui in prima, & iota in ſecunda, *Lymira*. PINTIAN.

19. *Sic praeter Pataram non illuſtria*] Scribo *Patara*, non *Pataram*. *Patara Patarorum* enim inflectitur, non *Patarae*. Similis errandi occaſio multis Graecè imperitis in *Arbela*, *Gaugamela*, *Abdera*, & hujuſmodi. Sed cui poſt Hermolaum non ſit venia, qui *Pataram* & *Gaugamelam*, quaſi feminina ſint, legit in lib. VI. Plinii. IDEM.

20. *Pataram*] *Patera* nunc. Ab hac regione uſque ad Bithyniam eſt Aſia Minor, quae nunc dicitur *Anatolia*, ſive *Turchia*. OLIVAR.

21. *Ultra eſt Xanthus*] Sic duo MSS. quibus invitis ſubſtantivum verbum ejecerunt. Habes Armenias Pylas ſub figura Tauri ex

nummo. GRONOV.

22. *Xanthos flumen, & Xanthos oppidum*] Lego, *Xanthos flumen & oppidum*: cerera redundant; adſtipulante etiam Plinio. PINTIAN.

23. *Mons Cragus*] Meminere hujus Horatius, & Ovidius, & de Graecis Dionyſ. Περιηγητής SCHOTT.

24. *Et quae Lyciam finit urbs Telmiſos*] Ptolemaeus cum *e* longo in penultima, *Telmeſſos*, Stephanus, & Strabo cum *i*: Omnes tamen cum duobus *ſſ*. *Telmiſſos* aut *Telmeſſos*. PINTIAN.

CAP. XVI.

CARIA.

[1] CARIA ſequitur. [2] Habitant incertae originis; ([3] alii indigenas, ſunt qui Pelaſgos, quidam Cretas exiſtimant) genus uſque eò quondam armorum pugnaeque amans, ut aliena etiam bella mercedibus agerent. Hîc caſtella ſunt aliquot: dein promontoria duo, [4] Pedalion & Crya; & [5] ſecundum Calbin amnem Caunus oppi-

1. *Caria*] Pars Aſiae Minoris prima. OLIVAR.

2. *Habitatur incertae originis*] Error in ordine verborum, & ipſa, ut ſentio, depravata verba. Quae etſi variis modis poſſent caſtigari, placet tamen legatur, *Habitatores regionis incerti*. PINTIAN.

Caria ſequitur. Habitatur incertae originis] Dixi corrigendum eſſe, ut tunc viſum eſt, *Habitatores regionis incerti*. Nunc repudiato conſilio, commodiorem duco lectionem, *Habitatorum incerti aborigines*: hoc eſt, majores eorum, qui nunc habitant Cariam; incertum eſt, unde in eam regionem commearint. Sic Plinius lib. IV. cap. 22. *Erythraea dicta eſt, quoniam Tyrii, Aborigines eorum, orti ab Erythraeo mari ferebantur*. IDEM.

3. *Alii indigenas, ſunt qui Pelaſgos*] Corrigendum puto, *Illi indigenas*, &c. hoc eſt, ipſi Cares praedicant ſe Autochthonas ſive indigenas. Herodotus lib. I. *His*, inquit, *non conſentiunt Caros, ſed ſe praedicant indigenas*. IDEM.

4. *Pedalion & Citria*] Plinius *Cyria*, non *Citria*, Ptolemaeus *Caria*, Stephanus *Crya*, quod & vero propius, ut in Plinio diſputatum eſt. BARBARUS.

Pedalium & Crya] Legendum fortè *Cryaſſos*, potiùs quàm *Crya*, ex Stephano, cui civitas eſt Cariae *Cryaſſos*: ut à promontorio, quod ſolet fieri, nomen acceperit civitas. Nam *Crya* Lyciae eſt, non Cariae, teſte Stephano, & Ptolemaeo: in quo vitiosè leges *Caria*, qui locus eſt Laconiae, pro *Crya*. PINTIAN.

5. *Secundum Galbiam amnem Caunus*] Ptolemaeus, *Secundum Calbin*, inquit, *amnem Caunus oppidum*. Plinius & Indum amnem quendam propinquum facit *Cauno*, ubi nos ex Alexandro *Ninum* ſcribi poſſe diximus. Quia tamen Livii lib. XXXVIII. verba ſunt haec, *Deditis*, inquit, *Tabis urbe, tertia die ad Chaum fluvium ventum eſt, inde Erizan primo impetu captam, poſt ad Tabaſion caſtellum imminens flumini Indo, cui fecerat nomen Indus*, inquit, *ab elephanto dejectus*, & reliqua.

oppidum, [6] valitudine habitantium infame. Inde ad Halicarnason haec jacent; [7] Rhodiorum aliquot coloniae; [8] portus duo, Gelos, & [10] cui

liqua. Suspendendum arbitror judicium. De *Tabis*, in Caria & Lybia, & alibi Stephanus. A *Tabis* propriè *Tabeni*: à *Tabasis* *Tabasseni*, de quibus lib. V. Plinii plura. BARBARUS.

6. *Valetudine habitantium*] Pallent omnes ibi. OLIVAR. Verbum μέτρον in malam partem accipit. Lienosi enim omnes. Plinius lib. XI. cap. 37. initio. SCHOTT.

7. *Rhodiorum aliquot Coloniae*] Est enim Rhodus insula è regione Cariae. OLIVAR.

8. *Portus duo Gelos*] Est haec inveterata lectio, cui tacentibus aliis, quum Gelos hic sit innominatus, lucem aliquam adfundere voluit Vossius corrigendo *Helos*, nam Graecis Ἑλὸς, ait, vel Ἑλόεις locus hic dicebatur. Sed quum nullam probationem hujus rei afferat, nec si insula adjacens Ἑλέουσα dicebatur, id quidquam faciat ad veritatem vocabuli in continente, (unde patet quàm temerè ex Plinio & Strabone ita se monuisse legendum esse scribat in Appendice, quum planè diversa ab his tractata in unum raptentur) non est, cur temerè putemus adspirationem H nunc in G fuisse mutatam, & non potius teneremus certiora. Consuetudo Melae est interdum apponere numerum, ut videtur nunc facere, moxque in portubus & alibi facit, interdum omittere. Sic lib. I. cap. 8. *in litore promontoria sunt Zephyrion & Naustathmos*, ubi non etiam praemittit τὸ *duo*. Hinc dubitari potest, an hic numerus ab Pomponio venerit. Sed deinde video civitates Caricas usas inprimis gemina terminatione, nempe *os* & *a*. Hinc vide, an duci possimus ad verum hoc, *Portus Suagelos, & cui.* Ut enim dixi, ex more geminae terminationis videntur dixisse *Suagelos* & *Suagela*. Stephanus: Συάγγελα πόλις Καρίας, ἔνθα ὁ τάφος ἦν τοῦ Καρός. ὡς δηλοῖ καὶ τοὔνομα. καλοῦσι γὰρ οἱ Κᾶρες σοῦαν τὸν τάφον, γέλαν δὲ τὸν βασιλέα. Qui locus est notabilis ad confirmanda quae diximus ad cap. 6. de monumento communi regiae gentis in litore, cujus proprium nomen reticet Pomponius, & maluit Latinè exprimere ob barbarae prolationis effugium, contra quam nunc ei facere placuit. Unde autem scivit in Appendice Vossius *Syagela* (sic scribit) fuisse unam è praecipuis Cariae urbibus? Ait id ex Strabone satis nos cognoscere. Strabonis non alia verba sunt, nisi lib. XIII. pag. 611. Συάγγελα, ut restituit Casaubonus, δὲ καὶ Μύνδον διεφύλαξε Mausolus. Egregia probatio! Stultior quaestio est, quum rogat, qui fiat, ut à nullo eorum, qui oram maritimam singulaque etiam minutissima diligenter persequuntur, recenseatur quoque urbs ista, non portu tantum, sed & regio nobilis sepulcro? At ipse Mela ei respondet, non censens eam numero urbis, quum vocet modò portum. Melam igitur quum tractemus, quid jacit frustra de aliis? Manifestò tamen Vossius hinc intelligit mediterraneam fuisse urbem, perinde scilicet ac Myndus, cum qua eam jungit Strabo. Porrò non potui, quin joca

cui ex urbe quam amplectitur, [9] Tisanusa cognomen est; [10] inter eos oppidum Larumna, & Pandion collis in mare emissus: [11] tum tres ex ordine sinus, Thymnias, Schoenus, Bubesius; 15 ([12] Thymniae promontorium Aphrodisium est, [13] Schoenus ambit Hylam, [14] Bubesius Acanthum)

joco tuo, Lector, inserviens ex pluribus, quos variae manus finxerunt, nummis duas aliquas Mausolei formas conferrem; non

ut auctoribus εὐλογίας abs te contingat, nec enim meruerunt, sed ut falsos cum falsis esse sinas, & rideas eos, quibus placuit ad tales nugas edere commentarios. Sequuntur Apollinis apud Miletum & Colophonem praeclarae memoriae in tribus nummis, & cap. 18. dux Amazonum, ut creditur, Cyme, ac sequenti Abydos commercio amoris noto se jactans, simul Heraclea suum Herculem Cerberi domitorem ostentans. GRONOV.

9. *Thissamissa cognomen est*] Scribendum reor, *Tymnissus*, ex Stephano. PINTIAN.

10. *Inter eos oppidum Larumna*] Lego *Hylarimna*, ex eodem Stephano. Mendum idem in Plinio. IDEM.

11. *Tum tres ex ordine sinus Thymnias, & Schenus*] Legendum videtur sine adspiratione *Tymnias* ab oppido Cariae *Tymno*, Stephano. Item *Schoenus* per *oe* diphthongum, ex vulgata Graeciae nomenclatura. IDEM.

12. *Thymniae promontorium Aphrodisium est*] Scribo, *Tymniae promontorium Aphrodisias est*, ex Plinio lib. v. & Livio lib. VI. de bello Macedonico, & infrà. PINT.

13. *Schenus Ambithylam, Bubesius Cinothum*] Scribendum *Bubessus*, sive *Bubassus* ex Plinio, qui tamen non *Cinothum*, nec *Hylam*, sed *Hydam* & *Acanatum*, sive *Acanthum* vocat eas, ut diximus. BARBARUS.

Schenus ambit Hilam] Legendum puto, *Schoenus ambit Li-*

den;

thum) [15] Cnidus in cornu penè insulae; interque eam & Ceramicum sinum in recessu posita Euthane. Halicarnasos Argivorum colonia est: & cur memoranda sit, praeter conditores, Mausoleum efficit, [16] regis Mausoli monimentum, unum de miraculis septem, Artemisiae opus. Trans Halicarnason illa sunt, litus Leuca, [17] urbes [18] Myndos, Caryanda, Neapolis, sinus Jasius & Basilicus. In Jasio est Bargylos. 20 25

den, ex Plinio: sic enim in eo legebatur ante castigationes Hermolai, qui ex Mela correxit in Plinio *Hilam*; ego è contrario lectionem Plinii defendo, & Melam è Plinio castigo, Herodoti auctoritatem secutus, cui *Lide* mons est Cariae, à quo nomen, ut conjectare licet, accepit & oppidum. Quid si in Pomponio & Plinio neutro modo legendum, sed *Hydrela* in utroque ex Stephano & Livio? quibus urbs est Cariae *Hydrela*. PINTIAN.

14. *Bubéssus Cynotum, Gnidus in cornu peninsulae*] Castigo, *Bubessus, Cyon. Tum Gnidus*, &c. ex Stephano, cui *Cyon* urbs est Cariae. Nec probo Hermolaum, qui in *Castigationibus* Plinii, *Cynotum* in Pomponio agnoscit. Item videtur legendnm *Bubassus* potius, quàm *Bubessus*, ex Stephano, & Plinio, quibus *Bybassos* urbs est Cariae. IDEM.

15. *Gnidus*] Lego *Gnidus*, non *Cydnus*, item *Ceramicum*, non *Tetraticum*, item *Euthanae*, non *Eutiana*, ex Plinio, Strabone, Stephano. *Certamus* oppidum in Caria, oppidum & *Euthanae*, hoc est, Εὐθῆναι, à qua Euthenaei, quos & Euthenaeenses & Euthenitas quoque nominant indigenae. BARBARUS. Promontorium est, nunc *Cabo de Chio*. OLIVAR.

16. *Mausoli Regis*] Plinius lib. XXXVI, cap. 5. & 6. legendus. SCHOTT.

17. *Urbes Mindus & ..... Bargylos*] Scribendum, *Urbes, Mindus, Aryanda sive Caryanda, Neapolis, sinus Jasius & Basilicus, in Jasio est Bargylos*, ex Plinio, Strabone, Ptolemaeo. De *Bargylis* & Cicero in *Epistolis*. BARBARUS. Scribendum *Myndos* cum *y*, & *Bargylia*, non *Bargylos*, ex Strabone, Ptolemaeo, Stephano, & Plinio. PINTIAN.

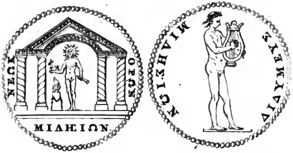
18. *Mindus, Aryanda*] *Caryanda* leg. censeo. SCHOTT.

CAP.

CAP. XVII.

IONIA.

Post Basilicum [1] Ionia aliquot se ambagibus sinuat : & primum à Posideo promontorio flexum inchoans , cingit [2] oraculum Apollinis , dictum olim Branchidae , nunc Didymei ; Mile-

tum, urbem quondam Ioniae totius belli pacisque artibus principem , patriam Thaletis astrologi , & Timothei musici , & Anaximandri physici , aliorumque civium inclytis ingeniis meritò inclytam , [3] ubicunque Ioniam vocant : urbem Hip-

1. *Ionia*] Asiae Minoris pars, nunc dicta *Queiscum* provincia Turciae. OLIVAR.

2. *Oraculum Apollinis dictum olim Bramatiae , nunc Didymei*] Scribendum non *Bramatiae* , sed *Branchidae*. Plinius, *Oraculum*, inquit , *Branchidarum , nunc Didymaei Apollinis*. Sed & lib. XXXIV. *Canachus* , inquit , *fecit Apollinem nudum , qui Philesius cognominatur in Didymaeo*. Branchidarum originem Strabo, & alii frequentes afferunt. BARBARUS.

Dictum olim Branchidae , nunc Didymi] *Didyma* legendum genere neutro : sic enim locus , & oraculum dicitur Straboni , Stephano , Pausaniae. PINTIAN.

3. *Utcunque Ioniam vocant*] Ad Miletum refertur : nunc *Melasa*. OLIVAR.

Utcunque Ioniam vocant urbem Hyppin] Scribendum per *i* in prima

Hippum, amnis Maeandri exitu; Latmum 10
montem, Endymionis à Luna (ut ferunt) adamati fabula nobilem. Dein rursus inflexa cingit urbem Prienen, & Gaesi fluminis ostium:
[4] moxque ut majore circuitu, ita plura complectitur. Ibi est [5] Panionium, sacra regio, & ob 15
id eo nomine appellata, quòd eam communiter Iones colunt: [6] ibi à fugitivis, ut ajunt, condita (nomen famae annuit) [7] Phygela: ibi Ephesus, & [8] Dianae clarissimum templum, quod
[9] Amazones Asia potitae consecrasse traduntur: 20
ibi

ma *Hippin*. Ceterùm locus est ambustus, & verbis, ut suspicor, diminutus. Qui si non sanescet, certè meliorescet, si sic legatur, *& quondam insulam, nunc autem urbem, Hippos;* ex Strabone, Stephano, Plinio. PINTIAN.

Utcunque Ioniam] Fortè *Utramque* ex Herod. *Clione*. SCHOTT.

4. *Moxque ut majore circuitu*] Commodius, ut reor, legetur, *Moxque ut major est circuitu*. PINTIAN.

5. *Panionium sacra regio*] Sic dicta, quòd locus esset communis, quò tota Ionia de Repub. & communi salute consultura, & sacris operatura conveniebat. Ibidem Herod. SCHOTT.

6, *Ibi à fugitivis .... condita .... Phygela*] Sine adspiratione *Pygela*, Strabo, Stephanus, Xenophon, Livius, Suidas, Etymologos. Nec ignoro à Dioscoride appellari *vinum Phygeliten;* & à Plinio, & aliis, nominari oppidum *Phygela*, sed Suidas hanc litem dirimit: *Pygela*, inquit, *quam vulgo dicant Phygela*: quasi diceret castrensi verbo imperitiorum hominum, & litteraturae minus politae. PINTIAN.

7. *Phygela*] Scribendum *Phygela*, Strabo, Pliniusque; à qua *Phygelites*, vini genus, Dioscoridi, Galeno, caeteris. BARBARUS. *Phygela* haud dubiè scripsit Mela, & ἀπὸ τῆς φυγῆς deflexit, nec sine Auctore fortasse, qui intercidit. Plinius quoque sic exscripsit: *Juxta à fugitivis condita, uti nomen indicio est, Phygela*, lib. v. cap. 29. Quamquam τὰ Πύγελα Straboni lib. XIV. *Geogr.* à Pygaliis populis, qui cum Agamemnone militatum venientes, illic propter morbum πυγῶν, sedem & nates infestantem, consederant. Scripturam igitur vett. cod. non muto. SCHOTT.

8. *Dianae templum*] Quod Herostratus, ut nomen ad posteros tanto flagitio transmitteret, incendit. Qua nocte natus & Alexander Magnus, Plutarch. *Alexandro*, Cicero lib. II. *de Divinat.* Solinus cap. 43. Vide Per. Victorium lib. XVI. cap. 15. & Turnebum lib. XXVII. *Adversariorum* cap. 4. IDEM.

9. *Amazones*] Inter Iberos & Hyperboreos. OLIVAR.

Amazones] Sic & Solinus cap. 43. Alii Ctesiphontem constrúxisse tradunt. Plinius lib. XXXVI. cap. 14. & lib. v. cap. 29. Aliter Strabo lib. XV. SCHOTT.

IV. In

ibi Cayſtros amnis : ibi [10] Lebedos, Clariique Apollinis fanum, quod Manto, Tireſiae filia, fugiens [11] victores Thebanorum Epigonos ; & Colophon, quam [12] Mopſus ejusdem Mantûs filius ſtatuit. [13] At promontorium quo ſinus

25

clauditur, quod altera parte alium, quem Smyrnaeum vocant, efficit, [14] anguſtiſque cervicibus reliqua extendit in latius, abit in penè inſulae faciem. Super anguſtias, [15] hinc Teos, illinc Cla-

10. *Lybedos*] Scribe *Lebedos*, iiſdem auctoribus. BARBARUS.

11. *Victores Thebanorum Ephygonas*] Lego *Epigonos*, id eſt, poſteros. Euſebius in *Chronicis*, *Interfectorum*, inquit, *poſteri, qui vocabantur Epigoni, adverſus Thebas bellum moverunt*. BARBARUS.

12. *Mopſus Mantûs f.*] Hujus etiam oraculum fuiſſe auctor Plutarch. περὶ τῶν ἐκλελοιπότων χρηστηρίων. De augurii victoria de Calchante Strabo lib. XIV. *Ocnus* etiam Mantûs F. *Mantuam* matris nomine condidit, Virgil. lib. X. *Aeneid*. Ceterùm duos Mopſos agnoſcit Tzetzes *in Lycophr.* tres verò Strabo extremo lib. IX. SCHOTT.

13. *Ad promontorium*] Malim, *At promont.* & deleo, *quod.* Et mox ex Pintiano: *aug. q. cervic. reliqua extendens, in latum abit in peninſulae faciem.* Et cap. initio, *flexum incboans* leget, qui me audiet. IDEM.

14. *Anguſtiſque cervicibus reliqua extendit. Inde latius abit in peninſulae faciem*] Lego, *anguſtiſque cervicibus, reliqua extendens in latum, abit in peninſulae faciem.* PINTIAN.

15. *Hinc Teot, illinc Clazomena, & quia terga jungunt confinio adnexa maris, diverſis frontibus diverſa maria proſpectant*] Scribo, *Hinc Teos, illinc Clazomenae. Qua terga agunt, confinibus adnexa muris, diverſis frontibus &c.* IDEM.

16. In

Clazomenae, quâ terga agunt, confinio annexae muri, diversis frontibus diversa maria prospectant. [16] In ipsa penè insula est Coryna. In sinu Smyrnaeo est Hermus amnis, [17] & urbs Leuca: [18] extra, Phocaea Ioniae ultima. 30

16. *In ipsa peninsula*] Inter Teos & Smyrnam, quae nunc *Lamires*. OLIVAR.

In ipsa peninsula est Coryna. In sinu Smyrnaeo est Thermodon amnis] Locus est ex depravatissimis hujus operis, ut mirum non sit Hermolaum in eo hallucinatum, *Plin. Castig.* lib. v. & alios Hermolai auctoritatem secutos. Castigo: *In ipsa peninsula est Smyrna in sinu Hermeo. Est Hermus amnis.* Movet me, quod procul à verisimili est, praetermissam à Mela in hoc tractu, aut *Smyrnam* urbem celeberrimam, & à cunctis Scriptoribus decantatam, Homeri patriam, Metropolin quondam totius Asiae, &, si Philostrato credimus in *Vita Apollonii*, & Aristidi in *Monodia in Smyrnam*, pulcherrimam omnium civitatum, quae sub caelo sunt, habita praesertim paulò antè mentione sinus Smyrnaei: aut etiam *Hermum* amnem, à nullo Geographo silentio suppressum, in cujus locum subrogatus est à corruptoribus *Thermodon* Paphlagoniae, longo inde spatio dissitus. Porro *Hermeo* legere malui, quàm *Smyrnaeo*; non quòd me praeteriret celebrari sinum *Smyrnaeum* à Strabone, Plinio, & paulo antè Pomponio, sed quòd puto in sinu Smyrnaeo contineri alium minorem sinum, *Hermeum* dictum, ab *Hermo* fluvio ab omnibus, ut dixi, memorato in eum emittente: à quo & circumjacens campus dictus sit *Hermeus*, Straboni, Stephano, Herodoto, Plinio. Nec hoc mirum, quum *Elaiticus* sinus pars sit *Adramyttini* Straboni lib. XIII. & *Crisaeus* pars sit Corinthiaci, etsi aliqui malint eundem esse *Crisaeum*, & *Corinthiacum*, & in nonnullis aliis hoc ipsum accidat. De sinu verò *Hermeo*, in quo sita est *Smyrna*, & de conditore Smyrnae, & unde dicta sit Smyrna, Herodotus plenissimè in *Vita Homeri*. Quem locum Latinis repraesentavit elegantissimo carmine in *Ambra* sua Politianus noster, vir summi ingenii, & multae eruditionis. Illud observandum, ab *Smyrna* duci nomen gentile *Smyrnaeus*, possessivum verò *Smyrnaicus*, auctore Stephano, quem si audimus, *Smyrnaicum* nominabimus sinum, non *Smyrnaeum*. PINTIAN. Totus hic locus antea impeditus proximè veritatem, si non in integrum, restitutus est: quaedam tamen sunt à Pintiano nonnihil diversa, quae quum tolerari posse viderentur, retinui. Lectoris judicium facio. Vidi qui sic legerent: *In ipsa peninsula est Coryna. In sinu Smyrna est & Hermus amnis, & urbs Leuca.* Plinius enim lib. v. cap. 29. *Corinae* Mimantis promontorii meminit, & cap. 31. *Corinaei*, quod Cypri oppidum. Alii sic: *In ipsa peninsula est Cremnos. In sinu Smyrna eo est*, ex Ptolemaeo. SCHOTT.

17. *Et Leuca*] Lego, *Est Leuca*: ut figuratè repetatur saepe verbum, *est*: ut solet Pomponius, *Est Smyrna*, *Est Hermus*, *Est Leuca*. PINTIAN.

18. *Extra eum Phocis*] Dele dictionem *eum* ex usitato more Pomponii, & scribe *Phocaea* per diphthongon *ae* in penultima, ex Strabone, Stephano, Herodoto, Xenophonte, & omnibus. IDEM.

CAP.

CAP. XVIII.

AEOLIS.

PROXIMA regio, ex quo ab Aeoliis incoli coepit, [1] Aeolis facta, antè Mysia, & quâ Hellespontum attingit, Trojanis possidentibus Troas fuit. Primam urbium à Myrino conditore [2] Myrinam vocant: [3] sequentem Pelops statuit, victo Oenomao reversus ex Graecia; [4] Cymen nominavit, pulsis qui habitarant, dux Amazonum Cyme. [5] Suprà, Caïcus inter Elae-

am

1. *Aeolis*] Pars Asiae Minoris. OLIVAR.

Aeolis facta] Melius *dicta*. SCHOTT.

2. *Myrinam*] *Sebastopolis* nunc dicta. OLIVAR.

3. *Sequentem Pelops statuit, victo Oenomao reversus ex Graecia. Cymen nominavit, pulsis qui habitarant, Dux Amazonum Cyme*] Haec verba sensum aliquem habent, si ubi est *statuit*, ibi periodum feceris. IDEM. Hic interpungendum monuit Jo. Olivarius sequentia ad *Cymen* pertinere. Vellem probasset: Mela enim primùm urbis nomen silentio transiisse videtur, fortè quòd ignoraret: pòst verò *Cymen* appellatum ait. Lege Plin. lib. v. cap. 30. *Nat. Histor.* SCHOTT.

4. *Zimon nominavit*] Scribo *Cymen*, ex Plinio, Strabone, ceteris, à *Cyme* Amazonum duce. BARBARUS.

5. *Supra Caïcus inter Eleam decurrit*]

am decurrit & [6] Pitanen, illam [7] quae Arcesilan tulit, nihil affirmantis [8] Academiae clarissimum antistitem. [9] Tum in promontorio est Cana oppidum: quod praetervectos, sinus excipit, non pronus, sed longè ac molliter flexus, retrahensque paulatim oras [10] usque ad ima montis Idae. [11] Is primò parvis urbibus aspersus est, [12] quarum clarissima est Cisthena. Gremio inte-

currit] Scribendum *Elaeam* cum *ae* diphthongo in penultima, ex Ptolemaeo, Stephano, Strabone: cujus Interpres, confusis in unum duobus nominibus, pro *Elaea civitas* divisim, ut est in Exemplari Graeco, ipse conjunctim *Elaeapolis* malè vertit. PINTIAN.

6. *Pitanen illam*] Solinus cap. 13. *Pitane quam Arcesilaus Philosophus* (malè in quibusdam libb. *Stoïcus*) *inde ortus prudentiae suae merito in lucem extulit.* Diog. Laërtio sine spiritu Ἀρκεσίλαος, & *Pitane* per *i* ferè scribitur. Aliis *Arcesilas*, quatuor non amplius syllabis. SCHOTT.

7. *Quae Archesilan tulit*] Sine adspiratione *Arcesilan*, omnes. PINTIAN.

8. *Academiae*] Novae: nam veteris princeps fuit Plato. OLIVAR.

9. *In promontorio est Cyrma oppidum*] Lege *Canna* oppidum ex Plinio, & Strabone. BARBARUS.

In promontorio est Canna oppidum] Scribe vel *Cane* cum unico *n* numero unitatis, genere femineo: vel *Canae* numero plurium; utroque enim modo dicitur, ex Strabone, Stephano, Plinio. In Graecis Ptolemaei exemplaribus *Caene* pro *Canae* vitiosè scriptum est. PINTIAN.

10. *Usque ad ima montis Idae. Isthmos parvis urbibus adspersus est*] *Isthmos* esse non potest, ubi non est Chersonesus, h. e. peninsula. Cùm verò hîc nulla peninsulae mentio habita sit, sequitur ut nullatenus hîc legi *Isthmos* queat. Scribendum igitur reor? *Is mons parvis urbibus*; ut paulò pòst: *Hac ab Idaeo monte demissus Scamander exit & Simois, fama quàm natura majora flumina. Ipse mons, vetere divarum certamine* &c. Quòd si tibi videatur, non esse elegantiae Melae, cùm paulò antè dixerit, *montis Idae*, ilico repetere, *Is mons*: cogita fieri potuisse, ut verbum, *mons*, positum fuerit à Lectore supra pronomen *is*, expositionis gratiâ, & postea in contextum orationis receptum: ut in Bithynia: *quibus a tergo imminet mons Olympus, ut incolae vocant, Mysius. Is flumen Rhyndacum in ea quae sequuntur emittit.* Sunt tamen exemplaria, in quibus non *Isthmos* scriptum est, sed, *Is primo.* IDEM.

11. *Isthmos parvis urbibus*] Pintianus in suis in Melam *Retractationib. Is mons.* Melius tamen, quod pace Manium illius liceat, *Is mox parvis urbibus*: quam lectionem, quia propius abest à vulgata, ut excudendam curarem, Sanctius noster jussit. SCHOTT.

12. *Quarum clarissima est Cistena*] Scribo, *Cisthena* cum adspiratione in secunda: sive *Cisthene*, ex Strabone, & Plinio. Meminit & Isocrates in *Panegyrico.* PINTIAN.

interiore [13] campus Thebe nomine, [14] Adramyttion, Astyram, Chrysam, oppida, eodem quo dicta sunt ordine adjacentia, continet; in altero 20 latere Antandrum. Duplex [15] causa nominis jactatur. Alii Ascanium Aeneae filium, cùm ibi regnaret, captum à Pelasgis, ea se redemisse commemorant: alii [16] ab his putant conditam, quos ex Andro insula vis & seditio exegerat. Hinc hi An-25 tandrum quasi pro Andro, illi quasi pro viro accipi volunt. Sequens tractus tangit [17] Gargara, & Asson, Aeoliorum colonias. Tum sinus alter, [18] Ἀχαιῶν λιμὴν, non longè ab Ilio litora incurvat;

13. *Campus Thebe nomine*] Scribendum *Thebes*, non *Thebe*, ex Strabone, Stephano, Herodoto, Plinio, Xenophonte circa finem *Adscensus Cyri*, & lib. IV. *Graecarum Historiarum*. Meminit & Livius in bello Macedonico. IDEM.

14. *Adrimittion, Astyram, Eressam*] Lego *Adramyttion* per *a* in secunda, & *y* in tertia, & *Astyra*, non *Astyram*: est enim neutralis generis, & *Chrysam*, non *Eressam*, ex Strabone, & Stephano, Plinio quoque lib. V. *Thebe*, inquit, *Astyra*, *Chrysa*: ut vitandus sit Hermolai error, qui in Pomponio *Eressa* legit, non *Chrysa*, in lib. V. *Plinianarum Castig.* cap. 30. Porro *Adramyttion* priùs scribebatur cum *d* in secunda; postea verso in *t*, dictum est *Atramyttion*, & sic scripsisse Thucydidem testatur ejus Enarrator. Mos is est Atticorum, ut in *Entelechia* & aliis vocibus Graeci notant Grammatici, qui de Dialectis scripserunt. IDEM.

Cressam] Scribo *Eressam*. Unde Plinius *Eressi* hae ipsa parte. BARBARUS.

15. *Caussa nominis jactatur*] Verbum à glossa est & redundat. SCHOTT.

16. *Ab iis putant conditam*] Nec est, ut his verbis obduci debeat Plinius, quod fit à Vossio, qui *Edonida* prius vocatam, mox *Cimmerida* innuit, nec utique *condere* hic notat coloniam deducere. Quot enim coloniae per Graecos ductae sunt, quae nomen prius nequaquam mutaverunt? Quin & Edonis & Cimmeris sunt vocabula regioni convenientiora, ut illo tempore potuerit habitari iste locus, non autem integra ratione constituisse urbem, quam videntur primi condidisse Andrii: nec sanè pro colonia deducta rectè numerantur, quos vis & seditio exigit. GRONOV.

17. *Cargara & Assona, Aetholorum*] Scribo *Asson* non *Assona*. De *Asso* Plinius, Strabo, Ptolemaeus, omnes. BARBARUS.

Aetolorum colonias] Lege *Aeolum colonias*, ex Strabone, etsi Asson à Methymnaeis deductam tradat ex auctoritate Myrsili; Stephanus verò à Mitylenaeis ex Alexandro Cornelio: praeteriit hoc Hermolaum, qui in lib. V. *Castigat. Plin.* *Aetolorum colonias* in Pomponio legit, non *Aeolum*. PINTIAN.

18. Ἀχαιῶν λιμὴν] Graecorum portus. OLIVAR.

19. *Illa*

vat; urbe bello excidioque clarissima. [19] Hîc [20] Sigeum fuit oppidum: hîc Achivorum fuit bellantium statio. Huc ab Idaeo monte demissus [21] Scamander exit, & Simois, fama quàm natura majora flumina. Ipse mons vetere Divarum certamine, & judicio Paridis memoratus, orientem solem aliter, quàm in aliis terris solet aspici, ostentat. Namque ex summo vertice ejus speculantibus, penè à media nocte sparsi ignes passim micare, &, ut lux appropinquat, ita coire ac se conjungere videntur; donec magis magisque collecti, pauciores subinde, & una ad postremum flamma ardeant. Ea cùm diu clara & incendio similis effulsit, cogit se ac rotundat, & fit ingens globus. Diu is quoque grandis, & terris annexus apparet: deinde paulatim decrescens, & quanto decrescit, eo clarior, fugat novissimè noctem, & cum die jam sol factus, attollitur. Extra sinum sunt Rhoetea litora, Rhoeteo & Dardania claris urbibus; Ajacis tamen sepulcro maximè illustria. Ab his fit arctius mare, nec jam alluit terras, sed rursus dividens, angusto [22] Hellesponti freto litus obvium findit: facitque ut iterum terrae, [23] quâ fluit, latera sint.

19 *Hîc Sigaeum fuit*] Scribe sine diphthongo, *Sigeum*: & non multò pòst; *Rhoetea litora* & *Rhoeton* cum *oe* diphthongo in prima, ex Strabone, Stephano, Thucydide, Herodoto, Homero. Nec intelligo, cur idem Hermolaus in lib. IV. *Plin. Cast. Sigaeum*, & in quinto *Rhoetaeum* cum *ae* diphthongo utrumque in secunda syllaba scribat, nisi incuria sit, ut credo, Librariorum. PINTIAN.

20. *Sigeum*] Oppidum & promontorium: nunc *Caput Sanctae Mariae*. OLIVAR.

21. *Scamander*] Mortales *Scamandrum*, Dii verò *Xanthum* vocant, quòd teste Aristotele lib. III. *Histor. animal.* cap. 12. oves, quae inde bibunt, reddat flavas. Homer. *Iliad.* T. in fine, & Y.

Ὃν Ξάνθον καλέουσι Θεοὶ, ἄνδρες δὲ Σκάμανδρον.

Ubi Eustathius: Σκάμανδρος λέγεται δὲ ὡς οἱονεὶ Κάμανδρος· σκάμμα γάρ ποτε ἀνδρὸς τοῦ Ἡρακλέος παραμυθήσατο, ἡνίκα εἰς Ἴλιον ἐστρατεύσατο. SCHOTT.

22. *Hellesponti*] Turcae ex parte Asiae Hellespontum vocant *Brachium Sancti Georgii*. OLIVAR.

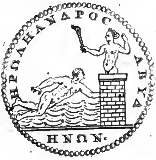
23. *Quâ fluit, latera sint*] Leg. *quam fuerant, latiora sint*. SCHOTT.

CAP.

CAP. XIX.

BITHYNIA, PAPHLAGONIA; ALIAEQUE PONTICAE ET MAEOTICAE GENTES IN ORA ASIATICA.

INTERIUS [1] Bithyni ſunt, & [2] Mariandyni: in ora, Grajae urbes, [3] Abydos & [4] Lampſacum & [5] Parion & Priapos. Abydos magni quondam amoris commercio inſignis eſt. Lampſacum 5 Phocaeis appellantibus nomen ex eo traxit, quòd con-

1. *Bithyni*] Extra Aſiam Minorem: ſed Turcae majores dicuntur. OLIVAR.

2. *Mariandynei*] Vereor, ne leg. ſit *Maſtandyni* ex Graeca ſcribendi conſuetudine. Rectè infrà lib. II. cap. 7. *Thymnias Mariandynorum finibus proxima, quam Bithyni incolunt.* Strabo quoque lib. VIII. ἐκεῖ γὰρ ὀνομάζουσι Καυκωνιάτας τινὰς Μαριανδυνοῖς ὁμόρους, καὶ αὐτοὶ Παφλαγόνες εἰσί. Sic Apoll. Rhodius. Et Dionyſius Afer:

Καὶ Μαριανδυνῶν ἱερὸν πέδον.

Orpheus *Argonauticis* in eadem voce corruptus,

Ἦχί τε Μαῦροι ἔασι Μαριανδύροισιν ὅμουροι.

Leg. enim Μαριανδύνοισιν ὅμουροι. Apud Ptolemaeum autem, ne quid diſſimulem, Μαριανδηνοῖς repperi. SCHOTT.

3. *Abydos & Lampſacum*] Legendum, *Lampſacus*, non *Lampſacum*, ex Geographis omnibus gregatim, praeter Plinium, in quo idem

consulentibus in quasnam terras potissimùm tenderent, responsum erat, [6] ubi primùm fulsisset, ibi sedem capessere. Tum rursus fit apertius mare, Propontis. In id Granicus effunditur, quâ primùm inter Persas & Alexandrum pugna 10 fuit nobilis. Trans amnem sedet [7] in cervice penè insulae [8] Cyzicum: (nomen Cyzicus indidit,

idem error. Item ex Thucydide, Athenaeo, Demosthene: Apollonii quoque Expositores, *Lampsacos*, ajunt, *Pityea appellabatur.* Et Valerius Flaccus lib. II.

> ——— *transmissaque puppi*
> *Lampsacos: Ogygii.*

Ovidius quoque primo *Tristium*:

> *Et te ruricula, Lampsace, tuta Deo.*

& infra. PINTIAN.

4. *Lampsacum*] Nunc *Circe*. OLIVAR.

5. *Parion*] Hodie *Parisa*. IDEM.

6. *Ubi primùm fulsisset*] Prout in omnibus ferè contigit Graecorum etymologiis, ut vocem aliquam considerare mallent modò propriam, modò appellativam: ita contigit ex ea dubitatione ignorari veram originem vocis in hac urbe; ut enim patet ex Vossio, alii ab hac historia ad Graecum λάμψαι alludente, alii ab *Lampsace*, vel *Lampsaco* deduxerunt, quum aliis placeret antea jam fuisse, ac dici solitam Pityeam, vel Pityoessam. Quidquid sit, Etymologus sequitur sententiam Pomponii nostri, cujus explanationem vituperat Vossius, quum si necdum tunc Lampsacus, certè nec Lampsacenis potuit dari istud oraculum, quos tamen jam ita vocat. Quod rectè se haberet, si in hujusmodi narrationibus ignota esset consuetudo frequentandae prolepseos, de qua cognoscenda tantoperè sategerunt & Rupertus *ad Enchiridion* Pomponii pag. 314. ubi citatur ipse Isaaci nostri frater hinc molliens Vellejum Paterculum, & Raph. Fabrettus *ad Columnam Trajani* pag. 58. GRONOV.

7. *In cervice peninsulae Cyzicum*] Idem error cum proximo: legendum enim *Cyzicus*, non *Cyzicum*, quod praeter omnes, qui de Situ orbis tractant, vel Ovidii versus illi proclamant lib. I. *Trist.*

> *Atque Propontiacis haerentem Cyzicon oris,*
> *Cyzicon Haemoniae nobile gentis opus.*

& Propertius lib. II.

> *Frigida tam multos placuit tibi Cyzicus annos.*

Controversus huic error in eo, quod non multò pòst sequitur: *Trans Rhyndacon est Dascylos*: scribendum enim *Dastylion*, non *Dascylos*, ex Strabone, Stephano, Ptolemaeo, Herodoto, Xenophonte lib. III. *Hellenicῶn*. Corrigendum idem vitium in Plinio. PINTIAN.

Cyzicum] Vulgò *Spiga*. OLIVAR.

8. *Plagea & Cylace*] Vetus lectio, & Plinius & Herodotus, *Placia & Scylace*, quam Valerius Flaccus *Scylacaeum*. BARBARUS.

 9. Qui

dit, quem à Minyis imprudentibus, cùm Colchos peterent, fusum acie caesumque accepimus) pòst Placia, & Scylace, parvae Pelasgorum coloniae, [9] quibus à tergo imminet mons Olympus (ut incolae vocant) Mysius. Is [10] flumen Rhyndacum in ea quae sequuntur emittit. Circà [11] Angues nascuntur immanes; neque ob magnitudinem modò, sed ob id etiam mirabiles, quòd ubi in alveum ejus aestus solemque fugerunt, emergunt atque hiant; supervolantesque aves, quamvis altè & perniciter ferantur, absorbent. Trans Rhyndacum est [12] Dascylos, &, quam Colophonii collocavere, Myrlea. Duo sunt inde modici sinus. Alter sine nomine [13] Cion amplectitur, Phrygiae haud longè jacentis opportunissimum emporium: [14] alter

9. *Quibus à tergo imminet mons Olympus, ut incolae vocant, Mysius*] Cùm Strabo lib. XII. Plinius lib. V. Ptolemaeus etiam lib. V. Stephanus, Theophrastus quoque lib. IV. *De stirpibus*, uno omnes consensu hunc montem *Olympum Mysium* appellent; considerandum est, cur Mela scribat, *ut incolae vocant Mysius*. An legendum, *quem ab incolis vocant Mysium?* an fortè, quod magis arridet, verba illa, *ut incolae vocant*, adjecta sunt a Lectore, qui cùm nesciret, cur dictus esset *Mysius*, putavit peculiare incolarum esse nomen? PINTIAN.

10. *Flumen Rhyndacem*] Scribe *Rhyndacum*, iisdem auctoribus. De iis anguibus ad Rhyndacum tum alii, tum Plinius. BARBARUS.

11. *Angues nascuntur*] Vide Plinium lib. VIII. cap. 14. SCHOTT.

12. *Dasilos, & quam Colophonii collocavere Mysrela*] Scribendum *Myrlea*: item *Dascylos*, non *Dasilos*. Plinius, Strabo, ceteri. BARBARUS.

Dascylos] *Diasquilos* hodie. OLIVAR.

13. *Chion amplectitur*] Scribendum sine *h*, *Cion*, iisdem testibus. BARBARUS.

14. *Alter, Olbianos. In promuntorio*] Nulla causa est, cur ista sic divellantur: immo turbant, nec discerpit editio Juntina. Lege: *Alter Olbianos, in promuntorio fert N. f.* Quomodo autem quum de Ciano sinu ait Auctor, *alter sine nomine*, intelligi possit ignobilis, non video. Tam nobilis est Cianus sinus, quàm Olbianus: immo & sibi tunc obloquitur Auctor; quomodo enim ille sinus potest esse ignobilis, cui adjacere fatetur opportunissimum emporium Phrygiae? Immo & ipse Mela negat sibi τὸ *sine nomine* paria esse τῷ *ignobilis*, lib. III. cap. 6. scribens, *Multae ignobiles insulae & sine nominibus etiam adjacent.* Haec tetigerunt Isaacum. Itaque audias licet, quid senile exspi-

ter Olbianos, in promontorio fert Neptuni fanum; in gremio Astacon, à Megarensibus conditam. 30 [15] Deinde priores terrae iterum jacent; [16] exiturique in Pontum pelagi canalis angustior [17] Europam ab Asia stadiis quinque disterminat, Thracius (ut dictum est) Bosporus. Ipsis in faucibus oppidum, in ore templum est: oppidi 35 nomen Calchedon, auctor Archias Megarensium prin-

spiret. Quum citasset distinctionem fere meam, addit; [sic editio Vineti, quam exprimendam typographo tradideram, mutatis iis, quorum in Observationibus fecissem mentionem] Scilicet haec debebat orbis eruditus post meas Notas ab Vossio discere. Sed oro, quae & quomodo voluit mutata ea, quorum in Observationibus fecit mentionem? Profectò haec scripsit, quum mens ei per odas credo Windesorienses foret alienata. Quod pergit adnectere aetate Melae *Cium* fuisse eversam, hinc cessavisse quoque nomen finus Ciani, qui omnino factus sit ignobilis; ad id rogo, quis igitur post aetatem Melae instauraverit, ut sub Domitiano, M. Aurelio, Caracalla cusi illic reperiantur hodie nummi? An etiam de his nummis judicabimus, ut Vossius judicat de Mela, illos loqui de *Cio*, velut etiamnum superstite? Certè Vossius, quum haec scriberet, erat superstes sibi. GRONOV.

15. *Deinde priores terrae iterum jacent*] Lego, *objacent*, ut antè monui. PINTIAN.

Deinde priores terrae iterum jacent] Dele *jacent*, & lege: *Dehinc propiores terrae iterum*: ut sup. cap. 13. *Isso propior*. Sic lib. II. cap. 3. *Fontes objacent*: dele, *objacent*. SCHOTT.

16. *Exiturique in Pontum pelagi canalis angustior. Europam ab Asia*] Plane non attendunt eruditi editores ad genium Melae, dum sic distinguunt: Mela enim vellet, *exiturique in Pontum pelagi canalis angustior Europam ab Asia stadiis quinque disterminat, Thracius (ut dictum est) Bosporus*. Ipse enim Bosporus est canalis ille angustior. Ita autem solitum scribere & sine distinctione gravi subnectere apparet ex lib. I. cap. 7. *Super hunc ingens palus amnem Tritona recipit, ipsa Tritonis*. Et hoc ipso capite jam supra: *Tum rursus fit apertius mare Propontis*. Vellem docuisset me Vossius, an etiam *canalis angustior* alicubi *jacere* dicatur. Is tamen, ut erat praefractus, obstrependo verissimae distinctioni meae id videtur velle, cui adeo nunc non parui, nt videns imbecillitatem obtrectationis, ex monito meo mutarim. GRONOV.

17. *Europam ab Asia stadiis quinque disterminat*] Scio hanc lectionem Strabonem habere assertorem, sed cùm constet Melam magnùm ex professo Herodoti esse depeculatorem, & Plinium Melae; scribantque Herodotus in *Melpomene* & Plinius, non *quinque* stadiis, sed *quattuor* Bosporum Thracium Asiam ab Europa dirimere; malo hic legere *quattuor stadiis*, quàm *quinque*. Neque enim Hermolai sententiam probo, qui *lib.* v. *Castigat. Plin.* cap. 32. Plinii lectionem emendat ex Strabone & Pomponio. Ego è contrario Pomponium ex Plinio

princeps; [18] templi numen Jupiter, conditor Jaso. Hîc jam sese ingens Pontus aperit; nisi quâ promontoria sunt, [19] huc atque illuc longo rec-40toque limite extentus, sinuatus cetera, [20] sed (quia contrà minùs, quâ ad laevam & dextram abscessit, mollibus fastigiis, donec angustos utrin-

Plinio & Herodoto corrigendum censeo. Strabonem, qui diversae fuit opinionis, valere sinens. PINTIAN.

18. *Templi numen Jupiter, conditore Jaso*] Scribendum arbitror *Jasone*. Nota conjecturae hujus ratio ex illa peregrinatione Minyarum. BARBARUS.

Templi numen Jupiter, conditore Jasone] Sic Hermolaus castigavir, sed elegantior, ut sentio, festiviorque lectio erit, *Templi numen Jupiter, conditor Jason*. Ceterùm quia Hermolaus addubitat, & conjectura magis, quàm ullius Auctoris testimonio, *Jasone* castigavit, quum antè *Eiaso* legeretur, fulciamus illius castigationem auctoritate alicujus illustris Scriptoris. Is est Polybius, qui in lib. IV. scribit Jasonem è Colchide redeuntem apud Chalcedonem urbem duodecim diis primùm sacrificasse. PINTIAN. Admonuimus legendum nobis videri, *conditor Jason*. Nunc ut Ptolemaeo opem feramus, scire Lectorem volumus, *Jovem*, qui in eo templo colitur, appellatum esse cognomine *Urium*: auctoribus Stephano in dictione *Chalcedon*, & Arriano in *Periplo Ponti Euxini*, & Ptolemaeo lib v. Apud quem tamen atrox menda inolevit, à nemine ante me, quod sciam, animadversa: nam ubi est, *Templum uriudios*, correctores non intelligentes quid esset *uriudios*, *Artemidos* scripserunt, hoc est, Dianae. IDEM.

19. *Huc atque illuc longo rectoque limite extentus, sinuatus cetera. Sed quia contra minus quam ad dextram & laevam abscessit*] Locus est tenebrosissimus, & qui doctos etiam homines diu torsit. Aperui, quid sentirem. Nunc displicet sententia, ac dubito, an posset verius sic legi: *Sinuatus cetera; sed quà it contra: Minus quà ad dextram & laevam abscessit. Mollibus fastigiis*, &c. ut sit sensus: sinuatum esse, quà tendit contrà, hoc est, ab utraque continente Bospori Cimmerii, arcus brachia, ut vocant, exprimente; minus autem sinuatum esse, quà ad dextram & laevam abscessit, mollibus enim fastigiis, &c. Quòd autem curvatura orae sit, ubi diximus, ipse infrà ostendit in Thracia his verbis: *Recta dehinc ora, nisi quod media ferè in promontorium, quod Thinniam vocant, exit, & incurvis contra se litoribus obtenditur.* Aut si haec scriptura displicet, lege eodem sensu sic: *sed quà it contrà nimis, quà ad dextram & laevam abscessit*, &c. IDEM.

20. *Sed quia contra minus, quàm ad laevam & dextram abscessit*] Scribendum puto, *sed quà intrat minus, qua ad laevam & dextram abscessit*, ut sit sensus, longo rectoque limite extentum esse Pontum, sed quà intrat minus, quà verò ad laevam, &c. IDEM.

Sed qua it contra, minus] Non me fugit, Pintianum aliter interpungere, vel *nimis* legere. Mihi meum placet somnium: mox enim Scythico arcui comparat, qui media sui parte inflectitur, & quà

utrinque angulos faciat, inflectitur) [21] ad formam Scythici arcus maximè incurvus: [22] brevis, atrox, nebulosus, raris stationibus, non molli 45 neque arenoso circumdatus litore, vicinus aquilonibus, & quia non profundus est, fluctuosus atque fervens: olim [23] ex colentium saevo admodum ingenio [24] Axenus, pòst commercio aliarum gentium mollitis aliquantùm moribus, 50 dictus Euxinus. In eo primùm Mariandyni urbem

quà fere coit, minus exporrigitur. Lectio editorum codd. se corruptam clamat, ut facilè intelligunt, qui nare norunt & litteras. SCHOTT.

Sed quia contra minus, quàm ad] Fortè, *Sed qua contrahitur, qua ad laevam*, &c. IDEM.

21. *Ad formam Scythici arcus*] Salust. . . . . & Dionysius:

> Τόρνῳ ἐειδόμενον περιηγέος ἄμματι τόξου,
> Ἀλλ' εἴη νευρῆς σημήϊα, δεξιὰ πόντου,
> Ἰθὺ διαγραφθέντα.

IDEM.

Ad formam Scythici arcus maximè incurvus] Haec ita junxi in priore editione, quum Vossius & priores post vocem *arcus* distinguerent. Sed ego nequivi concipere Pontum Euxinum maximè incurvum. Magis incurvum fuit mare Caspium, imo & palus Maeotis. Hinc ita loqui, & ab similitudine sic describi eum ab Mela putavi, ut lib. III. cap. 6. *triquetra, & Siciliae maximè similis.* GRONOV.

22. *Brevis, atrox, nebulosus*] Si haec verba mendâ vacarent, sibi ipsi repugnaret Pomponius, brevem appellando Pontum, quem paulò antè dixerat, longo rectoque limite extentum. Legendum igitur non *brevis*, sed *brevibus*, ut alibi etiam docuimus, confirmante id Ammiano Marcellino libro XXII. *Omnis*, inquit, *circumfluo ambitu Pontus & nebulosus est, & dulcior aequoribus ceteris & vadosus.* Facit etiam quod statim sequitur: *Et quia non profundus est.* Lego, *& quà non profundus est.* PINTIAN.

23. *Ex colentium saevo admodum ingenio Axenus*] Scribo Graeca terminatione *Axenos*, ex Plinii & Doctorum vulgata consuetudine. IDEM.

24. *Axenus, pòst commercio*] Eadem Plinius lib. VI. cap. I. & Strabo lib. VII. καλεῖσθαι ἄξενον διὰ τὸ δυσχείμερον καὶ τὴν ἀγριότητα τῶν περιοικούντων ἐθνῶν, καὶ μάλιστα τῶν Σκυθῶν ξενοθυτούντων, καὶ σαρκοφαγούντων, καὶ τοῖς κρανίοις ἐκπώμασι χρωμένων. ὕστερον δ' Εὔξενον κεκλῆσθαι, τῶν Ἰώνων ἐν τῇ παραλίᾳ πόλιν κτισάντων. Ovid. IV. *Trist.* eleg. 4.

> *Frigida me cohibent Euxini litora Ponti,*
> *Dictus ab antiquis Axenus ille fuit.*

Aliter paullò Amm. Marcellinus lib. XXII. *Histor.* SCHOTT.

 25. *Ab*

bem habitant, [25] ab Argivo (ut ferunt) Hercule datam. Heraclea vocitatur: id famae fidem [26] adjicit. Juxtà [27] specus est Acherusia, ad Manes (ut ajunt) pervius; atque inde extractum Cerberum existimant. Tum [28] Tios oppidum, Mile-

55

25. *Ab Argivo, ut ferunt, Hercule datam*] Legendum *ductam*, aut quod magis arridet *deductam*, ut non ita post *à Thenistagora Milesio deductum oppidum*: & in Thracia; *deinde à Milesiis deducta Callatis*. PINTIAN.

26. *Adjicit*] Ita edidi ex MSS. non *adjecit*, ut est in editis: nam talia in praesenti maluit Auctor efferre, quàm in praeterito. ut lib. II. cap. 2. *Signum fabulae remanet*: ibidemque, *Capit opinio fidem*, non *cepit*. GRONOV.

27. *Specus Acherusia*] De hac Plato *Phaedone* & Strabo lib. V. *Geograph.* & inf. lib. II. cap. 3. Dionysius Περιηγητὴς,

Καὶ Μαριανδυνῶν ἱερὸν πέδον· ἔνθ' ἐνέπουσιν
Οὐδαίου Κρονίδαο μέγαν κύνα χαλκεόφωνον,
Χερσὶν ἀνελκόμενον μεγαλόφρονος Ἡρακλῆος,
Δεινὸν ἀπὸ στομάτων βαλέειν σιαλώδεα χυλόν.

Et Mariandyni dium genus: hic ubi Ditis
Ingens ille canis ferreo cum gutture fertur
Herculeis manibus superas pertractus in auras
Faucibus infamem diris vomuisse salivam.

Ubi ex Diodoro Siculo Eustathius: Ἡράκλεια Μεγαρέων ἄποικος, περὶ ἣν Ἀχερουσία χερρόνησος, ὅπου φασὶν Ἡρακλέα τὸν ἐξ ᾅδου Κέρβερον ἀναγαγεῖν. SCHOTT.

28. *Thios oppidum Milesiorum*] Scribendum sine *h Tios*, ex Strabone, Plinio, Ptolemaeo, Stephano, ut alibi notavimus. BARBARUS.

Tios] Nunc *Tio*. OLIVAR.

29. *Quin*

Milesiorum [29] quidem colonia, sed jam soli gentisque Paphlagonum: quorum in litoribus penè mediis promontorium est Carambis; citrà Parthenius amnis, urbesque Sesamus & [30] Cromna & à Cytisoro Phrixi filio positâ Cytoros; [31] tum Cino-

60

29. *Quidem colonia*] Melius, *quaedam*. SCHOTT.

30. *Cromnos*, *& à Cythisoro Phryxi filio posita Cythoros*] Plinius, Strabo, Valerius Flaccus, & caeteri, non *Cromnos*, sed *Cromna*, unde sua Venetis origo. Erat & in P[illegible]ponneso *Cromna*, ut ait Pausanias, à *Cromno* Lycaonis filio nomen habens: quam, ut inquit Stephanus, & virili & feminino genere, item plurali & singulari quoque numero pronunciabant. Idem Auctor, *Cythorum* urbem à *Cythoro* Phryxi filio nuncupatam, non à *Cythisoro* tradit. BARBARUS.

Cronna] Nunc *Comana*. OLIVAR.

Et Acitoro Phryxi filio posita Cythoros] Aldus, *& à Citisoro Phryxi filio posita Cytoros*. Scribendum quidem diversa orthographia, *& à Cytissoro Phryxi filio posita Cytoros*: ex Herodoto, qui *Cytissoron* Phryxi filium appellat, & Apollonio Rhodio, ejusque Interpretibus, libro secundo, *Cytissoron* etiam nominantibus. Sed quia in Apollonii scriptis emendatisque codicibus *Cytoros* legitur, non *Cytissoros*, & item Strabo & Stephanus *Cytoros* enuncient; inclinat animus ut *Cytoro* hic legatur potiùs, quàm *Cytissoro*. Stephanus addita *d Cydtoros* profert, nec alius. PINTIAN.

31. *Tum Cimolis accolitur*] Aldus, *Tum Conobus & Coliris*. Hermolaus castigavit, *Tum Cimolis accolitur*. Nos legendum putamus, *Tum Cinolis*, *Anticinolis*, ex Strabone, & Arriano in *Periplo*. IDEM.

Tum Cimolis accolitur] Potest etiam *attollitur* legi, ut infrà lib. III. cap. 6. *Longè ab eo Taurus attollitur*. SCHOTT.

Tum Cinolis, *Anticinolis*] Varia passim occurrunt talia loca ab Graeco sermone sic appellata, quoniam sibi invicem adversa. Sed ea nuspiam ab Mela agnoscuntur, nisi hîc, ut voluit Pintianus cum Vossio. Et cur id volunt? nullam profectò causam addunt, nisi quòd postremns dicat, „ Ita „ ferè meliores libros & sic le„ gendum esse rectè vidit Pintia„ nus: inepta sunt aliorum commenta; quum Pintianus planè non causetur veteres libros. Et quomodo legunr veteres libri? Nempe ante Hermolaum legebatur *Cynobus & Colliris*. Ipse in MS. legi *Cinobus & Coliris*. in Chisiano legitur *Cynobus & Collitis*, in Mediol. *Cynobus & Colliris*. Nec dubito, quin si non eundem, certè similem ad modum legatur in aliis omnino omnibus: in qua scriptura quod vestigium est litterarum *anti*? & quae illa via est, per quam hinc perveniemus ad scripturam, quam nobis imponunt viri illi doctissimi? Itaque ego hanc Anticinolin appono Solinianis Antischytis. Immo corrigendum est *Cinolis & Collussa*, quam verissimam restitutionem probat Scylacis *Periplus*, ubi quum Armene jam fuisset attributa Assyriae extra Paphlagoniam, huic regioni mox dantur eodem prorsus ordine, quem nunc tenet Mela, Στεφάνη λιμὴν, Κολοῦσσα πόλις Ἑλληνὶς, Κίνωλις πόλις Ἑλληνὶς,

Κα-

[32] Cinolis, Anticinolis, [33] & quae Paphlagoniam finit Armene. Chalybes proximi clarissimas habent [34] Amison, & [35] Sinopen Cynici Diogenis patriam; amnes Halyn & Thermodonta. [36] Secundum Halyn urbs est Lycasto: ad Thermodonta campus. [37] In eo fuit Themiscyrium oppi-

65

Καἰρεμβεις, &c. Nihil potest accommodatius Pomponio fingi. Licet contra haec inspicias verbosam Appendicem. In ea mentitur Vossius, ab Artemidoro confirmari *Anticinolin*: itidem mentitur, quum scribit me negare ullam unquam fuisse *Anticinolin*, & mentitum fuisse Strabonem & Artemidorum. Quis enim ille Artemidorus? Pintianus citat Arrianum in *Periplo*: ego ago negotium Melae: Melae respectu & hujus loci nego *Antiphellon*, & jure nego. Strabonem & Arrianum non tetigi. In Scylace ulli suspicioni locum esse probet Vossius, non à me alium testem requirat. Cordati Scriptoris quid sit, nunquam scivit Vossius. Mentitur quum scribit, quia Mela *Rhii* mentionem facit, non autem *Antirrhii*, inde me conficere praeclarum argumentum, potuisse quidem Melam *Cinolidis* meminisse, non autem *Anticinolidis*. Dixi enim, varia occurrere talia loca, quae etiam ipse adnumerat. Ipse item sibi mentitur, quum scribit me falli, quòd putem loca haec sic dicta, quia sibi invicem essent opposita: nam in illo ipso loco scribit Antiscythas *ab adversa gente in eodem vivente hemisphaerio* denominari placuisse. Certè non aliter consideravit Pintianus, unde Vossius nunc stat, ad Plinium lib. v. cap. 31. non aliter hodierni interpretes Stephani, ut paret ad v. Ἀντίσωρος. Eat Vossius & intelligat sic τύπον ἀντίτυπον contra Herodotum lib. 1. cap. 67. & 68. An verò sic ἀρχικὸς & ἀντάρχικὸς intellexit, aut ἀντίχορθμος, voces Geographicas? Sic quum ipse abierit ad Antiscythas, his eum relinquo. Videbis planè ea, quae olim no[illegible], esse omnia ad Holstenii gustum in Notis ad Ortelium, quae repetiit ad Stephanum in v. Αἴβυρος. GRONOV.

32. *Cynobus & Colliris*] Scribendum *Cimolis accolitur*, ex Plinio, Strabone, Ptolemaeo. BARBARUS.

Cimolis] Nunc *Cinopolis*. OLIVAR.

33. *Et quae Paphlagoniam finit Armine*] Scribendum cum adspiratione in prima & *e* brevi in penùltima *Harmene*, ex Strabone, Ptolemaeo & Arriano; quamvis Ptolemaeus sine adspiratione scribit: Hermolaus autem qui *Armine* agnoscit cum *i* in secunda, ubi id legerit, ipse viderit: Ptolemaeus certè, quem advocat, tam Graecus, quàm Latinus, item Stephanus *Armene* legunt, sine adspiratione. PINTIAN.

34. *Amison*] Nunc *Quinopoli*. OLIVAR.

35. *Sinopen*] Hodie *Sinopi*. IDEM.

36. *Secundum Halyn urbs est Lycasto*] Plinius *Lycastum* in sexto. Interpretes Apollonii in secundo *Lycastia*, tres fuisse scribentes Amazonum urbes ad amnem Thermodontem, *Lycastiam*, *Themiscyram*, *Chalybiam*. PINTIAN.

37. *In eo fuit oppidum Themiscyrum*] Scribe *Themiscyra*, non *Themiscyrum*, ex Strabone, Stephano, Ptolemaeo, Herodoto, Plinio,

Has

pidum: fuere & Amazonum castra; [38] ideo Amazonium vocant. Tibareni Chalybas attingunt, quibus in risu lusuque summum bonum est. [39] Ultrà [40] Mossyni turres ligneas subeunt, notis corpus omne persignant, propatulò vescuntur, promiscè concumbunt & palàm: reges suffragio deligunt, vinculisque & arctissima custodia tenent, atque ubi culpam pravè quid imperando meruere, [41] inedia diei totius afficiunt: ceterum asperi,

Habetur nihilominus *Themiscyrum*, sed promontorium, non urbs, Apollonii Enarratoribus in secundo. IDEM.

38. *Ideo Amazonum vocant*] Sensus est: Post amnem Thermodontem esse campum, in quo fuit Themiscyra oppidum & Amazonum castra, unde campus ipse dictus sit Amazonum. Confirmat hoc Appianus libro *Mithridatico: Cuicunque*, inquit, *circa Thermodontem fluvium terram incolunt, quae Amazonum appellatur*. Strabo quoque undecimo tradit *Themiscyram* camposque Thermodonti proximos atque imminentes montes, Amazonum dictos esse. Nam si *Amazonium* admitteretur, putarem eam dictionem ad Aeolidis Cymen magis pertinere, quae dicta est alio nomine *Amazonium* auctore Stephano. IDEM.

39. *Ultra Carambin Mossynoeci*] Arrianus in *Periplo Carabin* profert, non *Carambin*. Item scribendum *Mosynoeci* cum uno *s*, & correpta prima, ex Strabone, Stephano, Herodoto, Stobaeo. Quòd si aliquando cum duplici invenitur apud Apollonium, Valeriumve Flaccum, aut alios Poëtas, jure suo illi utuntur ratione syllabae. Fugit hoc Hermolaum, qui in sexto Plin. cum duplici *ss* semper scribit *Mossynoeci*. IDEM.

Ultra Carabin Mossynoeci] Alii, *Ultra Tibarenos Mosynoeci*: alii, *Ultra Mosynoeci*: & mox, *inedia conficiunt*. Lector arbitrabitur. Post paullò, *in sinum adversi littoris flexus attollitur*. SCHOTT.

40. *Mossyni turres ligneas subeunt*] Valerius Flaccus, & Apollonius Poëtae, non *Mossyni*, sed *Mossynoeci*, hoc est, turricolae: idem Strabo, idem ceteri. BARBARUS.

Mosynoeci] Unico *s* scripsi & cum *y*, Graecam Orthographiam secutus: *Tibareni* verò per *i* contra atque in vulgus editum hactenus,

----- Οἱ μόσσυνας ἔχουσι
Δουράτίους· τῶν δ' ἄγχι πολύῤῥηνες Τιβαρηνοί.

ut Dionysius Afer. Strabo verò ἀπὸ μοσυνῶν. ὅ ἐστι πύργων. αὐτοὺς ὀνομάζεσθαι, De his & Dionys. Halicarnass. lib. I. *Antiq. Roman.* & Xenophon lib. V. Ἀναβάσεως. SCHOTT.

41. *Inedia diei totius afficiunt*] Da veniam, quaeso, humane Lector; libet enim hic tantillum considere. Non est cantandum, *res brevis agitur*. Aestimemusque, an jus nobis aliquod sive civile, seu honorarium competat adversus nostrum Melam. Videtur enim (quod cum bona venia tanti viri dictum sit) non percepisse mentem Apollonii Rhodii, quem

hoc

ri, inculti, pernoxii appulsis. Dein minus feri (verùm & hi inconditis moribus) Macrocephali, [42] Becheri, Buzeri: rarae urbes;

hoc loco transtulit. Verba Apollonii, quoniam Librarii nostri Graecis formis carebant, Latinè subtexam, sed cum fide. *Miser*, inquit, in secundo libro de Mosynoecorum Rege loquens: *Nam si in jure dicundo quippiam peccaverit, ad famem illo die includentes habent.* Mela verba illa, *ad famem illo die*, pro *illius diei* accepit. At Apollonii Enarratores contrà intelligunt, eo ipso die, quo contra jus pronunciaverit, in carcerem trudi, quoad fame pereat: citantque suae expositionis assertores Ephorum & Nymphodorum. Addo ego adstipulari Interpretibus Apollonii, Nicolaum *de Moribus gentium*, referente Joanne Stobaeo. PINTIAN. His quae scripsi adversus Pomponium, favent verba Plinii lib. VI. de Rege Taprobanae insulae: *si quid delinquat, morte mulctari, nullo interimente, sed aversantibus cunctis, & commercia etiam sermonis negantibus.* IDEM.

Inedia diei totius afficiunt]. Observavit Pintianus εὐστόχως, ut solet, Apollonii Rhodii locum malè, ut vulgo legitur, reddidisse Pomponium: nisi fortè, quibus hodie caremus, Auctores sit secutus. Quid si, ut & symbolam aliquam conferamus, *inedia diei illius aff.* parva commutatione legamus? Nam *diei totius*, sine libris temerè jugulare religio sit: tametsi à Librario, ad oram adscriptum, in setiem tralatum esse aliis videatur: Apollonii versus lib. II. *Argonaut.* vers. 1030. exscripsi, ne quis fortè à libris defectus requireret: Pintianus enim non librorum Graecorum, (quibus abundabat) sed characterum, inopiâ non expressit:

> Σχέτλιος, ἤν γάρ πού τι θεμιστεύων ἀλίτηται,
> Λιμῷ μιν κεῖν' ἦμαρ ἐνικλείσαντες ἔχουσιν.

Quem in locum eruditiss. Scholiastes: ἱστορεῖ Ἔφορος καὶ Νυμφόδωρος περὶ τούτων, ὅτι τὸν βασιλέα αὐτῶν ἄδικόν τι κρίναντα ἐγκλείουσι καὶ λιμαγχονοῦσι. Eadem ferè Stobaeus περὶ νόμων καὶ ἠθῶν, *Serm.* 42. Μόσυνοι τὸν ἑαυτῶν βασιλέα τρέφουσιν ἐν πύργῳ κατάκλειστον. ἐὰν δέ τις δόξῃ κακῶς ποτὲ βεβουλεῦσθαι, τῷ λιμῷ αὐτὸν ἀποκτείνουσι. SCHOTT.

42. *Discheri, Buxedi*] Lego *Bechires, Buzeres*; ex omnibus Geographis, Historicis, & Poëtis; quibus citandis subinde supersedeo, fastidio parcens. PINTIAN.

Bechiri, Buzeri] Hanc lectionem notat Vossius proximè accedere ad veterum codicum scripturam. Nec eam tamen, quae fuerit, voluit aperire. Editiones priores *Discheri*. MS. Chifian. *Discheri Brysedi*, ipse legi *Disceri Briscedi*: Juntina *Discheri, Buxedi*, ut & MS. Mediol. Unde apparet Vossio haesisse hic aquam. Ut tamen aliquid diceret, Zenobiani Βεχείρες & Stephani Βέχειρ huc audacissimè attrahi debuerunt, in quibus nihil boni dicit. Concedamus postremos Buzeros. An in priore voce non manifestè patent *Insechi* ab Tacito nominati lib. XIII. *Annal.* 37. ut illic ex Florentino codice pro *Isichi* restituisse se scribit Pichena, quum

[43] urbes ; [44] Cerasus & [45] Trapezus maximè illustres. Inde-is locus est, ubi finem ductus à Bosporo tractus accipit ; [46] atque inde se in sinu adversi litoris flexus attollens angustissimum Ponti facit angulum. [47] Hîc sunt Colchi ; [48] huc Phasis erumpit ; hîc eodem nomine, quo amnis est, [49] à Themistagora Milesio deductum oppidum ; hîc Phrixi templum, & lucus fabula vetere pellis aureae nobilis. Hinc orti montes longo se jugo, & donec Rhipaeis conjungantur, exporrigunt ; qui altera parte in Euxinum & Maeotida & Tanain, altera in Caspium pelagus obversi, Ceraunii dicuntur : [50] iidem alicubi Taurici, Moschi, Amazonici, Caspii, Co-

80 85 90

quum tamen ipse in isto exemplari legerim *Insochi*, quae vera est lectio. Ἰνσοχοι illic ut Τάοχοι ab Stephano collocantur ἐνδοτέρω τοῦ Πόντου. GRONOV.

43. *Urbes Cerasunta & Trapezus*] Scribi potest, *Urbes Cerasus & Trapezus*, ex Plinio, Strabone, ceteris : aut, *Urbes Cerasuntia & Trapezus :* aut certè, *Urbes Cerasuntum & Trapezus.* Ut enim *Sipus & Hydrus*, etiam *Sipuntum & Hidruntum*, ita *Cerasus* etiam *Cerasuntum* voces. De *Sipunto* Plinius, & infrà Pomponius. BARBARUS.

44. *Cerasus*] *Ceraso* nunc. OLIVAR.

45. *Trapezus*] *Trapezonda.* IDEM.

46. *Atque inde se in sinu adversi litoris flexu attollens*] Castigandum puto, *atque inde se in summum adversi litoris flexum attollens.* PINTIAN.

47. *Hîc sunt Colchi : hinc Phasis erumpit*] Lego, *Hîc Phasis erumpit*, ut sit tritum dictionis schema, Melae maximè. *Hîc Colchi. Hîc Phasis. Hîc oppidum. Hîc Phryxi templum. Hîc orti montes.* IDEM.

48. *Hinc Phasis erumpit*] *Hîc* legit Pintianus. Ego verò nihil muto : non etiam semper schematis & tropis addictus Mela. Haec enim alternat, *Hinc, Hîc*, si animum advertas. SCHOTT.

Hîc Phasis erumpit] Olim vulgo legebatur *hinc.* Pintiano placuit ejusdem voculae repetitio. Restitit illi Schottus. Approbavit Vossius. Ego manifestè in MS. legi *huc*, ut est & in Mediolan. Nec in his tam nostrae voluntati indulgendum, quàm quid Melae placuerit scrutandum & sequendum. Id verò declarat Auctor lib. 1. cap. 18. *Huc ab Idaeo monte demissus Scamander exit.* lib. 11. cap. 7. *Unde Alpheus creditur huc agere alveum, atque se rursus extollere.* GRONOV.

49. *A Thenistagora Milesio*] Scribo *Themistagora*, ex Herodoto, apud quem frequens ejus mentio. PINTIAN.

50. *Iidem alibi*] Redundat *alibi*, & mox *appositi* lego. SCHOTT.

51. Co-

[51] Coraxici, Caucasii; ut aliis aliisve appositi
95 gentibus, ita aliis aliisque dicti nominibus. At
in primo flexu jam curvi litoris oppidum est,
quod Graeci mercatores constituisse, & (quia,
cùm caeca tempestate agerentur, [52] ignaris quae
terra esset cycni vox notam dederat) Cycnum
100 appellasse dicuntur. Reliqua ejus, ferae incultaeque gentes, vasto mari assidentes tenent,
[53] Melanchlaeni, [54] Toretae, Sedochezi, Coraxi, [55] Phthirophagi, Heniochi, [56] Achaei,
Cer-

51. *Corasici*] Scribendum *Coraxici*, à monte dicti, cui nomen *Corax* est, auctore Ptolemaeo: sive à populis *Coraxis*, paulò mox dicendis. BARBARUS.

Coraxici, Caucasi] Legendum *Caucasii*. Nemo aliter. PINTIAN.

52. *Ignaris quae terra esset*] Melius, *ignaris qua terra esset*. IDEM.

53. *Menanclea*] Scribo *Melanchlaeni*, ab atris, quibus utuntur, appellati vestibus: ex Strabone, Plinio, & infrà Pomponio. BARBARUS.

Meandea, terrestrea, sexoli, cecoraxi] Quum haec sit meliorum codicum scriptura, teste Vossio, (Mediol. *Menanclea terrestrea sex solicae Coraxi cleptyr*) qua fronte sustinuit hinc comminisci *Ecrecticen*, qualiscunque ea Plinio & Ptolemaeo appelletur? Videlicet quia in Scylace occurrit *Colice* post Coraxos, ideo & Mela duas, ut loquitur, provincias nominare pro incolis debuit. At tamen Holstenius pro *Sexolitae* testatur se invenisse in libro manu exarato *Sexcolici*. Ego *Sesxolycen Coraxi cleptirophygi*. Ut fere mirer, cur Vossius etiam non correxerit *Coraxice*. Etiam ad Serbonidem paludem est Ἐκρηγμα; an ideo & Χώρα Ἐκρηκτική? In *Sexolice* sunt aperta vestigia Sedochezorum, quorum Regem memorat Tacitus III. *Hist.* cap. 48. qui egregiè hac congruentia firmantur. Omnia denique sic videntur componenda: *Melanchlaeni, Toretae, Sedochezi, Coraxi*. Τορέται ἔθνος Ποντικὸν dicuntur etiam Stephano: ubi pariter Holstenius colligit eos vicinos fuisse Cercetis. Hinc ita edere non dubitavi. GRONOV.

54. *Terrestria, Sexsolitae*] Voces sine dubio barbarae, quas expositionis gratia super litteratas totidem positas, aut alias fortè ab errone scilicet aliquo & peregrinatore indocto adjectas, indoctior Librarius pro legitimis habuit, rejectis veris ac litteratis. Quae temeritas maximas doctissimis etiam viris tenebras offudit, vestigantibus per summos labores, quae investigari nequeunt. Has, inquam, duas voces in Tabulis Ptolemaei, quas Modernas appellant, inveni, ubi describitur litus sinistrum Ponti Euxini. Quin & *Tritonicen* legi; de qua infrà Mela, in initiis Thraciae. PINTIAN.

55. *Cleptitophagi*] Scribendum *Phthirophagi*: ex Plinio, Strabone, ceteris, ita dicti, quod in sorde & squallore degant. BARBARUS.

56. *Achaei, Cercetici*] Lego, *Cercetae*, non *Cercetici*, ex Strabone, Ptolemaeo, Plinio, Marcel-

Cercetici, [57] & jam in confinio Maeotidis Sindones. [58] In Heniochorum finibus Dioscorias, 105 à Castore & Polluce Pontum cum Jasone ingressis; [59] Sindos in Sindonum ab ipsis terrarum cultoribus condita est. Obliqua tunc regio, & in latum modicè patens, inter Pontum Paludemque ad Bosporum excurrit: [60] quam duobus 110 al-

cellino. Meminit & Alexandrinus Hesychius, in quo vitiosè scriptum est, *Cercetae gens Indica* pro *gens Scythica*. Dionysius Byzantius *Cercetios* nominat; nam *Cerceticas* possessivum potiùs est, quàm gentile nomen, unde *Cerceticus portus* Ptolemaeo. PINTIAN.

57. *Etiam in confinia Maeotidis Syndones*] Videtur scribendum distinctè, *& jam in confinio Maeotidis Sindi* cum *i*. *Sindi* enim non *Syndones* sunt Straboni, Stephano, Marcellino, Trogo Pompeio, Valerio Flacco,

> *Degeneresque*, inquit, *ruunt Sindi glomerantque paterno*
> *Crimine, nunc etiam metuentes verbera turmas.* IDEM.

58. *In Heniochorum*] Strabo lib. XI. Phthiotas Achaeos ex Jasonis exercitu Achaiam, quae hic est, habitasse: Lacones verò Heniochiam, quorum duces Ῥίκας καὶ Ἀμφίστρατος fuerunt, Castoris & Pollucis aurigae, unde Heniochi appellati. Plinio verò lib. VI. cap. 5. & illius simiae Solino cap. 20. *Polyhistoris*, & Marcell. lib. XXII. uno consensu *Amphitus* & *Telchio* Castoris & Pollucis aurigae dicti. SCHOTT.

59. *Syndos in Syndonum finibus*] Legendum, ut dixi, *Sindorum* non *Syndonum*. Praeterea *Syndicus portus* redditur in hoc tractu à Ptolemaeo, & *Sinda* vicus, non *Syndos*. Strabo quoque *Sindicum* portum & civitatem celebrat. Nec non & Plinius *Sindicam* civitatem. PINTIAN.

60. *Quam duobus alveis in lacum & in mare profluens Corocondamam penè insulam reddit*] Sic Aldi praeferunt exemplaria, propiùs veritatem. Et minus adhuc mendosè legeretur, *Corocondama palus insulam reddit*. Ceterùm locus est corrosus & mancus, multisque verbis apertissimè cassus. Potest autem jactura resarciri ex Strabone, nunquam satis laudato Scriptore, si ad hunc modum legatur: *quam duobus alveis, altero Anticites amnis in lacum profluens Corocondametin, altero lacus ipse i mare peninsulam reddunt*. Alioquin non fit mihi verisimile aquas Corocondameridis lacus ita esse libratas, ut quod videntur significare verba Auctoris, altero alveo profluant in Maeotidem, altero in Pontum: quod tamen ipsum si fieret, non jam esset peninsula, ut vult Mela, sed justa insula. De lacu verò *Corocondametide* Stephanus, & Strabo: cujus verba precium operae legentium absolvent: totam enim hanc controversiam dirimere videntur. Plinius etiam de hac peninsula in sexto, quam ipse *Eionem* nominat. IDEM.

Quae duobus alveis in lacum & in mare profluens, Corocondamam peninsulam reddunt] Monui locum hunc esse ambustum, & verbis fraudatum. Emendavi, ut occurrit: video nunc paucioribus verbis posse eundem sensum servari.

alveis in lacum & in mare profluens [61] Corocondame penè insulam reddit. [62] Quatuor urbes ibi sunt, Hermonassa, [63] Cepoe, Phanagoria, & in ipso ore, Cimmerium. [64] Hâc ingressos
115 Lacus accipit longè latéque diffusus: quâ terras tangit, incurvo circumdatus litore; quâ mari propior est ([65] nisi ubi aperitur) aequali margine obductus: citra magnitudinem, propè Ponto similis. Oram, quae à Bosporo ad Tanain usque
120 deflectitur, Maeotici incolunt, [66] Toreatae, Se-

Lego igitur: *quam duobus alveis Anticites in lacum, & in mare profluens Corocondama, peninsulam reddunt.* PINTIAN.

61. *Coracandam penè insulam reddit*] Strabo & Ptolemaeus, *Corocondama.* BARBARUS.

Corocondamam peninsulam] Mei arbitrii res esset, *insulam* legeretur, nec quid temerè adderetur. Sic enim Περιηγητὴς,

Ἄλλη ἀπειρεσίη νῆσος πέλει, ἥ ῥά τε λίμνης
Ἔνδοθι δεξιτερῇ Μαιώτιδος ἐστήρικται.

Chersonesum *Eionem* vocatam ibi collocare videtur Plinius lib. VI. cap. 6. Strabo lib. XI. Geogr. κώμην Κοροκονδάμην καὶ Κοροκονδαμῖτιν λίμνην vocat, & Σινδικὴν per *s* in prima perpetuò scribit. Mox, *lacus excipit*, legi malim. SCHOTT.

62. *Quatuor urbes ibi sunt, Hermonos, Saccephoe, Spana, Corea, & in ipso ore Cimmerium*] Quatuor pollicetur urbes, & quinque numerantur. Proinde castiganda lectio est ad hunc modum: *Quatuor urbes ibi sunt, Hermonassa, Cepoe, Phanagoria, & in ipso ore Cimmerium:* ex Plinio, Strabone, Ptolemaeo. BARBARUS.

63. *Cepoe*] Sic edidi, quum Vossius perperam edidisset *Cepae.* Non Κῆπαι sunt, sed Κῆποι. Hinc etiam lib. II. cap. I. edidi *Arimaspoe*, quum in MS. vidissem *Arimampsue*, ut est & in Chisiano, Mediol. *Arimampse:* Holstenius testatur in MS. legi *Arimaspae:* unde & Arimaspas appellatos colligit, quod illi ex Orpheo gratificamur, non ex nostro Pomponio. GRONOV.

64. *Hac ingressos lacus*] Paludem Maeotida intelligit, quae nunc dicitur *El mar negro.* OLIVAR.

65. *Nisi ubi aperitur*] Scribendum puto, *nisi ubi aperit os*, ut alibi de sinu Caspio: *inter Amardos & Paesicas os aperit.* PINTIAN.

66. *Toreatae, Arrichi, Phicores*] *Toretae*, non *Toreatae*, Stephanus, Dionysius, Ptolemaeus: cui *Toretice* promontorium est, à Toreris nimirum gente. At Strabo in undecimo *Toreatae* profert. Item Ptolemaeus cum uno tantùm *r Arichi.* At Strabo, Stephanus, Plinius *Arrhechi* per duplex, & penultima producta; etsi in Strabone etiam Graeco cum *i* in penultima mendosè legatur, ut docet Stephanus, qui *Arrhechi* in Strabone legit penultima producta. *Phycari* verò Plinio in sexto cap. 7. gens Maeotica est. sed codex scrip-

Serachi, Phicores, [67] & oftio fluminis [68] proximi Ixamatae. Apud eos easdem artes feminae, quas viri exercent, adeò ut ne militia quidem vacent. [69] Viri pedibus merent, fagittifque depugnant: illae equeftre praelium ineunt, nec 125 ferro dimicant; fed quos laqueis intercepere, trahendo conficiunt. Nubunt tamen: verùm ut nubiles habeantur, [70] non in aetate modus eft; nifi quae hoftem interemere, virgines manent. Ipfe

fcriptus *Phycori* habet. Romana exemplaria *Phycores*. IDEM.

Toreatae, Arrichi, Phicores] Haee faepe examinata fuerunt viris doctiffimis atque etiam jactata. Interim nihil Voffius de libris antiquis. Ipfe legi *tatraes erachi phicores*, in Chifiano erat *themes herachi fichares*. In Mediol. erat *therefer achi phic*. Pro *Arrechi* MS. habere *Erachi* teftatur etiam Holftenius ad Ortelium. In mediis his igitur perfpicuè celantur *Seraci*, ut vocantur ab Tacito XII. *Annal*. cap. 15. Prima vox videtur contracta & corrupta pro *Dadrae*, quod vocabulum interlabente *n* factum pro *Dandrae*, Dandarae, Dandaridae, & Δανδάριοι Plutarcho in *Lucullo*. Similem certè varietatem in his notavit Holftenius ad appellationem poftremam Stephani. GRONOV.

67. *Et oftio fluminis proximi Iaxamathae*] Scribendum fine ulla adfpiratione *Iaxamatae* ex Ptolemaeo, Plinio, Marcellino. PINTIAN.

68. *Proximi Xamathae*] Scribendum *Iaxamathae*. BARBARUS.

Proximi Examatae] *Iaxamathae* facti funt ab Hermolao, hos correxit Pintianus in *Iaxamatae*. Et hunc fequuntur editiones, quum olim legeretur *proximi Xamathae*, quomodo & in tribus MSS. legi fcio. Holftenius verò teftatus in marginibus Stephanianis MS. habere *Xamatae* videtur rectè conjicere, primam litteram ab ultima praecedentis abforptam videri propter fimilitudinem, legendumque *proximi Ixamatae*, quod fequendum judicavi. Obftrepens tamen Voffius ait, fi caufa illa bona eft, tum quoque fcribendum fore *Examatae*. Et cur quaefo? Nempe quia in melioribus libris magno confenfu legitur *proximè Xamatae*. Ita difcis caufam, cur Voffius ediderit *proximi Examatae*. Ego verò nullum talem MS. vidi: & nominaverit Voffius illos meliores. Nam quod de Valerio Flacco notat, diu ante ad Ammianum lib. XXII. cap. 8. notavit Valefius, nec tamen vel ipfe in Ammiano fic corrigit, nec MSStos ita habere dicit. Adde Cafaubonum ad Polyaeni librum VIII. cap. 55. Utique ad librum III. cap. I. profeffus eft fe fcire in fexcentis litteram illam priorem *i* adjici. GRONOV.

69. *Viri pedibus inhaerent*] Vide an non redundet *inhaerent*. Multa enim ex gloffa in Melam irrepfiffe nemo, paululum modò humanior, nec admodum in ejus lectione hofpes, inficiabitur. SCHOTT.

70. *Non in aetate modus eft*] Non aetate nubiles, fed factis aeftimant. IDEM.

 71. Sau-

130 Ipse Tanais ex Rhipaeo monte dejectus, adeò praeceps ruit, ut cùm vicina flumina, tum Maeotis & Bosporus, tum Ponti aliqua, brumali rigore durentur, solus aestus hiememque juxtà ferens, idem semper & sui similis incitatusque de-
135 currat. Ripas ejus [71] Sauromatae & ripis haerentia possident: una gens, aliquot populi, [72] & aliquot nomina. [73] Primi Maeotidae [74] γυναικοκρατούμενοι, [75] regna Amazonum, [76] fecundos pabulo, at alia steriles nudosque campos
140 tenent. Budini Gelônon urbem ligneam habitant. [77] Juxtà Thyssagetae [78] Turcaeque vastas silvas occu-

71. *Sauromatae*] *Sarmatae*, nunc *Magni Bulgari*. OLIVAR.

72. *Et aliquot nomina*] Quae res multos saepe in errorem induxit, non animadvertentes gentem eandem varia nomina à variis sortiri vel locis, vel Geographis & Historicis. Monuit idem de Syria sup. cap. 11. & de Oceano Dionysius:

> Οὕτως Ὠκεανὸς περιδέδρομε γαῖαν ἅπασαν.
> Τοῖος ἐὼν, καὶ τόσσα μετ' ἀνδράσιν οὐνόμαθ' ἕλκων.

De Nomadibus & Gelonis locum non mutavimus: sententiam ampliantes, dum certiora occurrant. SCHOTT.

73. *Primi Meotici gynaei*] Legendum opinor, *Primi gynaecocratoumenoe Amazonum. Deinde Nomades, fecundos pabulo*, &c. & mox, *campos Budini*, absque *tenent*. IDEM.

74. *Ginecocratum Onoe*] Scribendum *Gynaecocratumenoe*, hoc est, à feminis possessi, victique. De his & lib. VI. diximus in Plinio. BARBARUS.

Γυναικοκρατούμενοι] Id est, *mulieribus subjecti*. OLIVAR.

75. *Regna Amazonum*] Plinius, *connubia Amazonum*. PINTIAN.

76. *Fecundos pabulo ad alia steriles nudosque campos tenent Budini, Geloni urbem ligneam habitant*] Nullo modo procedit haec lectio: nam Herodorus, à quo omnia haec hausit Mela, contraria omnino de Budinis prodit, regionem habirare omni genere arborum frequentem. Puto ergo desiderari in hoc loco verbum *Nomades*, communi jam & insanabili librorum omnium peste: nam de Scythis Nomadibus Herodotus scribit, quod hîc Mela Budinis accommodat, neque arare, neque serere, sed terram habitare omni arbore nudam. Legatur igitur meo periculo sic: *Nomades fecundos pabulo, ad alia steriles nudosque campos tenent. Budini Gelonon urbem ligneam habitant*, ex Herodoto in *Melpomene* ad verbum. Lege, deinde pronuncia. IDEM.

77. *Juxta Thyrsagetae Turcaeque*] Lego *Thyssagetae*, *Iurcaeque*, ex Herodoto in *Melpomene*: cui *Iyrcae* sunt, non *Turcae*. Idem vitium in Plinio, apud quem tamen nulla ratione Hermolaus *Turcas* agnoscit. *Thyssagetas* Valerius Flac-

occupant, aluntur que venando. Tum continuis rupibus latè aspera, & deserta regio [79] ad Arymphaeos usque permittitur. His justissimi mores; nemora pro domibus; alimenta baccae; 145 & [80] feminis & maribus nuda sunt capita. Sacri itaque habentur: adeóque ipsos nemo de tam feris gentibus violat, ut aliis quoque ad eos confugisse pro asylo sit. Ultrà surgit mons Rhipaeus, ultraque eum jacet ora, quae spectat 150 Oceanum.

Flaccus *Thyrsagetas* nominat; Stephanus cum Herodoto *Thyssagetas*. Idem.

78. *Turcaeque*] *Iurcaeque* Pintianus, qui *Turcas* hinc profligavit, atque utinam ex Europa, tanquam Hercules alter, profligasset: aereus staret in omnibus foris & compitis. Plinius *Turcas* agnoscit lib. vi. cap. 7. & Simocattus apud Eustathium in Περιηγητὴν. Hunnos Scythiae populos Turcos à Persis appellatos auctor est. Qui de rebus Turcicis nostra majorumque memoria scripserunt, eorumque originem usque à capite arcessere studuerunt, hanc vocem pro legitima agnoscunt. SCHOTT.

Turcaeque] Turcarum, gentis Scythicae ad Caucasum montem, meminit Euagrius *Hist. Ecclesiasticae* lib. v. ubi de Justino Imp. & lib. ult. cap. 14. ubi de Mauricio Caesare: Nicephorus lib. xviii. cap. 20. & 30. Pintianus hic & in Plinio *Iurcas* reponit, ex Herod. *Melpomene*. Judicent eruditiores. Idem.

79. *Ad Arymphaeos usque permittitur*] Lego *Argippaeos* cum *i* in secunda & duplici *pp* & *ae* diphthongo in penultima, ex Herodoto in *Melpomene*, etsi Hermolaus *Arymphaeos* defendat apud Plinium ex Solini auctoritate, malitque Plinium castigare ex minutulis sordidisque Auctoribus superque Latinis, quàm ex Herodoto Graeco, illustri & antiquissimo Historico, apud quem credibile magis est, resedisse vera gentium & locorum nomina, quàm apud Latinos praesertim ignobiles, insuperque innumeris mendis deformatos, usque adeò ut ab ipsis qui composuerunt, si reviviscerent, opera sua agnosci nequirent. Zenobius hos *Orgempeos* appellat. Plinius scriptus eodem propè, quo Herodotus, modo *Argempheos* ostentat. Pintian.

80. *Maribus & feminis nuda sunt capita*] Calvi sunt, ut latius Herodotus *Melpom.* Maximè sanè mirandum: tradunt enim Philosophorum filii, mulieres, eunuchos, & pueros nunquam calvescere: quòd temperamento sint frigidiore & humidiore, quo capillus alitur, qui nimia cutis siccitate excidit: cujus tamen rei caussam Aristoteles ad cerebri magnitudinem retulit, lib. v. *Hist. Animal.* cap. 4. SCHOTT.

POMPONII MELAE DE SITU ORBIS LIBER II.

CAP. I.

SCYTHIA EUROPAEA.

ASIAE in Nostrum mare Tanainque vergentis, quem dixi, finis ac situs est. [1] At per eundem amnem in Maeotida remeantibus, [2] ad dextram [3] Europe est, [4] modò [5] sinistro latere innavigantium apposita. 5 Rhi-

1. *Ac per eundem amnem in Maeotida remeantibus ad dextram Europa est, modò sinistro latere innavigantium apposita*] Alia lectio habet, *Ac per eundem amnem in Maeotida remeantibus, ad dextram Europa est modò, sinistro latere innavigantium apposita.* Locus est subobscurus, sive sequutus fueris priorem lectionem, sive posteriorem. Dicam tamen, quod sentio. Si quis ex fonte Tanais per Tanaim in Maeotida redierit, revera Europam relinquet ad dexteram amnis: sed si quis ex fonte usque ad paludem navigaverit, non est dubium, quin remigantes ad sinistram eandem relinquant. OLIVAR.

2. *Ad dexteram Europa est, modò*] Sunt qui post *modò* incisum faciant. SCHOTT.

3. *Europa est modò*] Sic interpungo, *Europa est: modò sinistro lateri navigantium opposita, Riphaeis montibus (nam & huc illi pertinent) proxima, cadentes, &c.* IDEM.

4. *Modo sinistro latere innavigantium opposita*] Lego *lateri*, non *latere*, & Aldus *apposita* agnoscit, non *opposita*. PINTIAN.

5. *Sinistro latere innavigantium apposita, ac Rhipaeis montibus*] Equidem unde copula *ac* venerit, vix recte deprehendo. Schottus enim, quum in *Spicilegio* nihil dixisset, in *Praetermissis* dicit se interpungere, *modo sinistro lateri navigantium opposita, Rhipaeis montibus.* Sed Pintianus in *Retractationibus* citans *ac Riphaeis*, notat delendam conjunctionem *ac*, quam voculam Schottus alio littera-

tum

[6] Rhipaeis montibus proxima (& huc enim pertinent) cadentes assiduè nives adeò invia efficiunt, [7] ut ultrà ne nisum quidem [8] incedentium admittant. Deinde est regio ditis admodum soli, inhabitabilis tamen: [9] quia [10] Gryphi, sae- 10 vum

rum charactere excudi curavit. In Chisiano erat *in Rhip.* In altero *arepheis.* Hinc deprehendi denique verum, *sinistro latere innavigantium apposita, à Rhipaeis,* hoc est, progressa & incipiens à Rhipaeis montibus, qui sunt ultima simul Europae & Asiae versus oceanum Septentrionalem nota pars. Et quantas mihi, Lector, ob hanc notam gratias debes? Hac enim fuit excitatus Vossius, ut quod in patria praestare non poterat, inter cantica insularia vaticinaretur, sic constituendum esse locum, *Agrippaeis montibus proxima, & huc enim pertinent, cadentes* &c. etiam doceret Agrippaeos montes vitiosè modò Arimphaeos vocari, item Melam scripsisse antea *mons Argippaeus*, porro Melam dicere Tanaim in Rhiphaeis vel porius Rhipaeis montibus oriri. Putat opinor nos in ignarissima Septentrionis parte versari, ubi neniae quoque ejus vel insulsissimae curarentur, ut ab Hyperboreis profecti. Quis audiit, quis patietur montes Agrippaeos nuspiam dictos? Rhipaeum montem vel Rhipaeos montes omnibus decantatos ignorari in Mela, nisi demum lib. III. cap. 5. Credant hoc Vossiocolaces. Quum Ennius dicit apud Varronem, *Decem coelites quos montibus scimus Rhipaeis fodere*, benè discimus, quo usque extenderint Antiqui Rhipaeos montes. Horum latus unum emittebat Tanain, ad alterum habitabant Hyperborei. Itaque & ad Europam & ad Asiam pertinebant. Ob Tanais fontem eos appellat Mela inter partes ad mare mediterraneum spectantes; supra eos quidquid erat, rejicit ad Oceanum, neque in eo admittit divisionem terrarum in Europen & Asiam. Reliqua Vossii sunt plena Abderiticae indolis. In Mediolanensi est *meripheis.* GRONOV.

6. *Ac Ripaeis montibus, nam & huc illi pertinent, proxima. Cadentes assiduè nives*, &c.] Detrahe conjunctionem, *ac*: & verbum *cadentes*, cum minore littera scriptum, superioribus applica. PINTIAN.

7. *Ut ultra nè visum quidem intendentium admittant.*] Lego *ne visum quidem incessumve admittant*, ex Herodoro evidentissimè, in *Melpomene.* IDEM.

8. *Intendentium*] Pintian. *incessumve*: propius à vero, *incedentium*: lege Macrobium lib. II. cap. 15. *Somnii.* SCHOTT.

9. *Quia Gryphi saevum & pertinax ferarum genus.*] Herodotus libro proximè citato *grypas* appellat, quinta inflectione. Latini addita adspiratione *gryphas* nominant, sicque in Plinio legendum lib. VII. praesertim cùm Herodotum citet, à quo ut dissentiret in flexu nominis, nulla erat causa. PINTIAN. Herodotus, ut retuli, *Grypas* appellat, quinta Graecorum inflexione. Sed quia Pomponius lib. III. de India differens, *Gryphos* eos secunda nostra nominat, & item Plinius lib. VII. cap. 2. quamquam idem rursus in decimo *Gryphas* vocat, rem in dubium vocatam judicio Lectorum relinquo. IDEM.

10. *Gryphi saevum & pertinax*] Quid si *pernix* legas? ut de Tigribus inf. lib. III. cap. 5. & de Araxi fl. ibidem. Plinius legend. lib.

vum & pertinax ferarum genus, aurum terra penitus egestum mirè amant miréque custodiunt, [11] & sunt infesti attingentibus. Hominum primi sunt [12] Scythae, Scytharumque, queis [13] singuli oculi esse dicuntur; Arimaspoe: [14] ab eis [15] Essedones usque ad Maeotida. [16] Hujus flexum [17] Buces amnis secat: Agathyrsi & [18] Sauromatae

lib. VII. cap. II. initio. Ad hos Plautus allusit *Aulularia*: Virgil. ecloga VIII. SCHOTT.

11 *Et sunt infesti attingentibus*] Duae priores dictiones ociosae. PINTIAN.

12. *Scythae*] Europaei: hoc nomine Scytharum continentur Sarmatae Superiores, qui nunc sunt Poloni & Rutheni, sive Russi, sive Roxani: & Podolia regio: & Chersonesus Taurica, quae nunc *Tartaria Minor* dicitur. OLIVAR.

13. *Singuli oculi, Arimaspi*] Unocula gens Solino cap. 20. Tales Graecis *Cyclopes*. Ennius apud Varronem lib. VI. *de Ling. Lat. Decem coclites quos montibus scimus Rhiphaeis fodere.* quod annotavit & Turnebus lib. XXIII. *Adversar.* cap. 26. Eustathius in Dionysium de his eleganter: Αἰσχύλος μονῶπα στρατὸν ὀνομάζει, διότι τοξόται ὄντες, ἐπιμύουσι τὸν ἕτερον ὀφθαλμόν, διὰ τὸ πρὸς τὴν βολὴν εὔστοχον· καὶ τάχα διὰ τὴν ἄγαν ἐκ παίδων εἰς τοῦτο συνάσκησιν, ὡς καὶ οἱ παλαιοὶ λέγουσιν, εἰς βραχύτερον αὐτοῖς ὁ ἕτερος συνέσταλται τῶν ὀφθαλμῶν, ἔτι δὲ ὅτι τοιοῦτοι, ὡς εἰκός, ἐκ προϋπαρξάντων ὁμοίων γεννῶνται πατέρων, καὶ τούτου γινομένου εἰσαεὶ, προέστη τὸ πάθος εἰς ἐθνικὴν ἰδιότητα. οὐ γὰρ δήπου, φασὶν, ἄλλως ἡ φύσις οὕτω τερατῶδες γένος ἔθνους ἐξήνεγκε. καὶ αὐτὸ δὲ τοῦτο Ἀριμασποί, καθὰ καὶ Ἡροδότῳ δοκεῖ, ἐκ τούτου πάθους καλοῦνται, ὡς οἷον εἰπεῖν μονόφθαλμοι. ἄριμα μὲν γὰρ τὸ ἕν, Σκυθιστὶ, μασπὸς δὲ ὁ ὀφθαλμός. ἱστορεῖ γὰρ Ἡρόδοτος καὶ τοὺς χρυσοφύλακας Γρύπας ἀνωτέρω τῶν Ἀριμασπῶν οἰκεῖν. τοὺς δὲ Ὑπερβορέους, ἔτι ἀνωτέρω αὐτῶν ἐπὶ θάλασσαν. λέγων καὶ ὅτι ὥσπερ εἰσί τινες Ὑπερβόρειοι, οὕτω καὶ Ὑπερνότιοι. M. Ant. Muretus *Variar. Lect.* lib. XII. cap. 8. Latinè haec reddidit. Meam igitur versionem non apponam: ut videant etiam quanta utilitate voluptateque careant, qui Graecè ignorant, & hoc amplius, oderunt. SCHOTT.

14. *Ab eis Essedones*] Herodotus, *Issedones*. Item Stephanus, qui ab Alcmane nominari ait *Assedonas*, nec ab alio. Inveniri etiam cum *e* correpta in secunda, nec deesse, qui vocent *Issidos*. Ptolemaeus cum Herodoto *Issedones*. PINTIAN.

15. *Cendones usque ad Meotida*] Scribendum puto, *Essedones*. Plinius lib. IV. *A Buce*, inquit, *super Maeotin Sauromatae & Essedones*. BARBARUS.

16. *Hujus flexum Buges amnis*] Plinius lib. IV. cap. II. Memini quosdam *Hyrgis amnis* ex Herod. Μελπομένῃ legere. SCHOTT.

17. *Butes amnis*] Scribendum *Buces*, sive *Buges*: quia Graecè *Byges* appellatur & stagnum & fluvius. BARBARUS.

18. *Sauromatae*] Sarmatae: dixi eos esse Polonos Majores & Minores. OLIVAR.

19. Dict-

tae ambiunt; quia pro sedibus plaustra habent, [19] dicti [20] Hamaxobioe. Obliqua tunc ad Bosporum plaga excurrens, Ponto ac Maeotide includitur. [21] In paludem vergentia Satarchae tenent: [22] in Bosporum Cimmerica oppida, [23] Myrme-

19. *Dicti Hamaxobioe*] Ita planè Mediolanensis & alter MS. quem ipse inspexi. Et hoc est, quod non adsequentes priores ediderint *Hamaxobitae*. Hinc etiam *Tomoe* cap. 2. hujus libri. GRONOV.

20. *Maxobitae*] Scribendum, *Hamaxobitae*, sive *Hamaxobii*, quia pro sedibus, inquit, plaustra habent, quae Graeci *ἁμάξας* vocant. Plinius, Strabo, Ptolemaeus. BARBARUS.

21. *In paludem vergentia Sarcagae tenent*] Scribi potest *Satarchae*, ut paulò post, *Littora*, inquit, *quae Satarchae & Taurici tenent*. De iis lib. IV. Plinii latissimè. BARBAR.

In paludem vergentia Satarchae tenent] Scribendum videtur, *In pontum vergentia* non *in paludem*: quia subdit paulò pòst, *refugientia usque subsequens litora, quae Satarchae & Taurici tenent*. Sed tolerari potest *paludem*. Nam angustam illam cervicem, seu isthmum, inter sinum *Carcinitem & Maeotin*, attingentem utrumque mare, qui vocatur *Taphrae* (ut paulò pòst subjungit) *Satarchae* habitant, auctore Stephano in dictione *Taphrae*. Quare in quarto Plinii libro, ubi ait Tauricae populos claudi ab Occidente Cherrhonneso, ab Ortu Scythis Satarchis, corrigendus est mendosissimus locus, legendumque non *ab ortu Scythis Satarchis*, sed *habitata Scythis Satarchis*. Pudendo Hermolai errore, qui ait non in totum displicere sibi priorem lectionem, quum in universo terrarum situ nihil pronunciari possit absurdius, quàm Tauricam claudi ab Oriente Scythis Satarchis. Ceterum libuit hic testari, me ab Hermolao quotiens occurrit liberè dissentire, non ut detractam ei velim

Haerentem capiti cum multa laude coronam,

à qua te semper mores mei abhorruerunt, sed honorandae veritatis causa. Cujus dignitas apud hominem verè philosophum, hoc est, qui bona fide sapientiam colat, quàm ceterae omnes rationes praeponderare debet. Nec committendum fuit, ut quae falsò tradita sunt ab homine quantumvis docto, sed qui in omnibus collimare non potuerit, credulo Lectori imponerent. Sed ut ad rem redeam. Stephanus *Satarchaeos* appellat, nisi mendosus sit codex: Ptolemaeus *Satarchaeos*: Valerius Flaccus *Satarchas*. In Graecis Ptolemaei exemplaribus mendose, ut reor, *Sartache oppidum* scriptum est pro *Satarche*, quod & Latini codices coarguunt. PINTIAN.

22. *In Bosporum Cimmericum oppida*] Aldus, *In Bosporum Cimmerica oppida*, rectius puto, ut sit à Cimmeriis possessa conditave. Verba sunt Strabonis lib. 11. *Nam Cimmerii olim potentiam in Bosporo maximam habuere, unde & Cimmerius Bosporus appellatus est. Hi sunt qui ad Ponti dextram mediterraneam regionem habitantes usque in Ioniam excurrebant.* Sed super omnia placet legatur, *In Bosporum Cimmerii, quorum oppida*, &c. ut tres diversas Tauricae partes, tribus populis assignet. Vergentem in paludem Satarchis, in Bosporum Cimmeriis, in Euxinum Tauricis. Nam & Ptolemaeo

mecion, Panticapaeum, Theodosia, Hermisium[23] in Euxinum mare, [24] Taurici. Super eos, sinus
25 portuosus, & ideo [25] Καλὸς λιμὴν appellatus, promontoriis duobus includitur. Alterum [26] Κριῦ μέτωπον [27] vocant, [28] Carambico, quod in Asia diximus, [29] par & adversum: [30] Parthenion alterum. Oppidum [31] adjacet Cherrone, à Diana
30 (si creditur) conditum, & [32] Nymphaeo specu, quod

maeo oppidum est in mediterraneo Tauricae *Cimmerium*. PINTIAN.

23. *Myrmecium*, *Panticapeum*] Scribe cum *ae* diphthongo in penultima *Panticapaeum*, ex Strabone, Ptolemaeo, Stephano; Ptolemaeus tamen *Panticapaea* profert. BARBARUS.

24. *Taurici*] Tartari Minores. OLIVAR.

25. Καλὸς λιμὴν] Id est *bonus portus*. IDEM.

26. Κριῦ μέτωπον] *Arietis frontem*. IDEM.

27. *Vocant*, *Carambico*, &c.] Quid Pintianus legerit, In promtu est. Ego malim, bona venia illius, *vocant Corambi*, *ei quod Asia diximus*, *par & adversum*. SCHOTT.

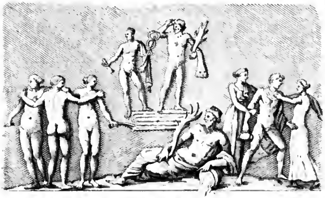
28. *Carambico quod in Asia diximus patet adversum*] Castigo, *Carambico*, *quod in Asiae diximus parte*, *adversum*. ut Plinius, tum alibi, tum in sexto cap. 30. *ex adverso in Asiao parte Macrobii*. PINTIAN.

29. *Patet adversum*] Fredenandus, *parte adversum*. Melius, *par & adversum*. SCHOTT.

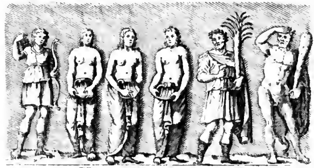
30. *Parthenion alterum oppidum adjacet Cerone*] Scribendum non *Cerone*, sed *Cherrhonesos*, ex Ptolemaeo, Strabone, Plinio; qui sic ait: *Ab Heraclea*, inquit, *Cherroneso Parthenium promontorium*. Erit ergo sensus Pomponii, duo ibi esse promontoria, alterum, *Criumetopon*, alterum *Parthenion*, cui oppidum adjacet *Cherronesus*. BARBARUS.

31. *Adjacet Cherrone*] Ita denique edidi, non *Cherronesus*, ut antehac, quum & Vossius vel id testaretur de antiquis plerisque, quos vidit codicibus, vel *Chersone*, & Holstenius pag. 49. eandem fidem signaret, nisi quod *Cerone*, nec aliud mihi dictaretur ab tribus MSS. in quibus Mediol. *Cerrhone*. Ita alludunt huc omnes. GRONOV.

32. *Nymphaeo specu*, *quod in arce ei sacratum est*, *maximè illustre*] Sic profitetur se emendavisse Vossius, quum in vetesibus libris legeretur *eis Nymphis*, in quibusdam verò planè abesset τὸ *Nymphis*. Quinam illi fuerint aut sint, & quanta eis sit tribuenda auctoritas, in quibus ea vox non exstat, nescio: in uno certè vocem illam ipse novi exstare, in Chisiano legitur *eis Ramphis*. Melius tutiusque facturos nos puto, si quod in plurimis esse scimus, lenissima ratione adjuvare maluerimus. Certè enim scribo, *quod in arce ei & Nymphis sacr.* Quod opinor unusquisque approbabit. Nam Locum Dianae antiquitus sacratum, item alterum Nymphis docemur clare ab Anonymo Ravennate, quem Vossius tunc supprimebat, lib. v. cap. 11. *Iterum civitates Patuas*, *Nimphae*, *Dina*. Quin etiam constat Nymphas solere tres statui (unde etiam Apollon. Rhod. lib. IV. v. 1430. tres nominat.) ad fontes inque

EPITYNCHANVS·M·AVRELI·CAES·LIB·ET· A CVBICVLO·FONTIBVS·
ET·NYMPHIS·SANCTISSIMIS·IIIVIVM ∽ EX VOTO·RESTITVIT·

TI· CLAVDIVS· ASCLEPIADES
ET· CAECILIVS·ASCLEPIADES
EX VOTO·NYMPHABVS· D·D·

LAPIS IN HORTIS MATTHÆIS.

quod in arce ei & Nymphis sacratum est; maximè illustre. [33] Subit tum ripam mare, & donec quinque milium spatio absit à Maeotide, refugientia usque subsequens litora, 35 [34] quoad Satarchae & Taurici tenent, penè insulam reddit. [35] Quod inter paludem & sinum est, [36] Taphrae nominatur: sinus, Carcinites. In eo urbs est [37] Carcine: quam duo flumina, Gerrhos & Hypacaris, uno ostio effluentia attin-40 gunt; verùm diversis fontibus, & aliunde delapsi.

que antris, & plerumque illis vel Deum addi ex agrestium numero, vel aliquam ex deabus, & maximè in iis Dianam. Qua in re ne lasciviat Christiani senis dextra & mens, nec ut Vossius post septuagesimam messem ponat quaestionem de Diana trium Nympharum appendice, & ubi Fauni vel Satyri lavantis sese Dianae fiant spectatores, ecce tibi ipsos lapides per hominem, mihi illaudabilem, publicatos. Quid enim refert huc addi numisma Thermitanorum in Sicilia ex Thesauro Palatino, quo Hercules illis additur? IDEM.

33. *Subit tum ripam mare*] Admonendum duxi Lectorem; appellari *ripas* à Mela, litora, quae recta tendunt, nec ullis finibus inflexa curvave sunt, à similitudine riparum in fluviis, qui in terram non excurrunt. ut lib. III. de Lusitania, *frons illa aliquandiu rectam ripam agit.* & in eodem libro de Gadibus; *eaque angusto spacio & veluti flumine à continenti abscissa, quà terris propior est penè rectam ripam agit.* & in India: *Primò recedentis oras aequaliter impellit, & ut non intret aliquantum patens sinus erat, sed quas ripas influxerat bis irrumpit.* & de ora exteriore Africae: *Vasta omnia, vastis praecisa montibus, ripae potius quam litora.* PINTIAN.

34. *Quoad Satarchae & Taurici*] De his egi ad lib. I. cap. 2. GRONOV.

35. *Quod inter paludem & sinum est Chaterae nominatur*]. Scribendum non *Chaterae*, sed *Taphrae*, Plinius, Strabo, Ptolemaeus, Florus, etiamsi *Caprae* in eo scriptum est. BARBARUS.

36. *Taphrae nominatur*] Ptolemaeus *Taphros*. Stephanus numero & unius & plurium *Taphre*, & *Taphrae*. Herodotus in quarto *Taphros* cum Ptolemaeo. Cùm sit igitur Mela tam constans Herodoti affectator, ut nihil quod possit, non ab illo desumat, mallem hîc legeretur *Taphros*, quàm alio modo. PINTIAN.

37. *Carcyne, quam duo flumina Gerros & Hyppacares attingunt*] Scribendum *Carcine*, per i. item, *Hypacyris*, non *Hyppacares*. Herodotus: *Sextum*, inquit, *flumen est Hypacyris è lacu profluens, qui per Nomadas juxta Carcinen in mare volvitur.* Ptolemaeus videtur *Pagyrin* urbem, & *Pagyritas* populos haud longè à *Carcina* posuisse, quasi non modò *Hypacyris*, sed etiam *Pagyris* hic fluvius dici possit. Plinius lib. IV. *Sinus*, inquit, *Carcinites appellatur, flumen Pacyris*: ubi nos, quia *Placyris* legebatur, correximus *Hypacyris*, ex Herodoto, quod magis probamus: vel *Pagyris*, ex Ptolemaeo. BARBARUS.

38. *Nam*

fi. [38] Nam [39] Gerrhos inter [40] Basilidas & Nomadas, [41] *Hypacaris per Nomadas* evolvitur. Silvae deinde sunt, quas maximas hae terrae ferunt, & Panticapes, qui Nomadas Georgosque distermi- nat.

38. *Nam Gerros inter Basilidas & Nomadas evolvitur*] Duos promisit, alterum tantum fluvium reddidit. Apparet igitur locum esse truncatum, & verba omissa Librarii indiligentia. Resarcietur tamen ex Herodoto in lib. IV. & Plinio item in lib. IV. cujus verba ex cap. 12. subjeci: *Nam Gerrhos Basilidas & Nomadas separat, Hypacyris per Nomadas & Hylaeos fluit. Hypacyris* enim legendum in Plinio, non *Hypanis*, quod Hermolaus non vidit. Constabit hoc apertè conferenti Herodotum cum Plinio. & Pomponio. Illud addo, *Gerron* cum duplici *rr* scribi Stephano, Herodoto, Plinio, Melae: cum uno tantùm Ptolemaeo, & Valerio Flacco. *Hypacyrin* autem *Hypacarin* aliquando Herodotus nominat, si mendum non est in exemplari. PINTIAN.

39. *Gerros inter Basitidas*] Lego *Basilidas*, ex Plinio, Strabone, ceteris, ac ipso infrà Pomponio: *Basilidis*, inquit, *ab Hercule & Echidna generis principia sunt, mores regii*. BARBARUS.

40. *Basilidas*] *Walachi* nunc, Nomades quoque usque ad Istrum fluvium: à Tauricis usque ad Istrum est *Walachia*, quam olim habitarunt Getae, δρόμος Ἀχίλλειος. OLIVAR.

41. *Hypacaris per Nomadas*] Nolui huic scripto aut potius editioni invidere has voces, quas illi ex Plinio restituendas censuit Pintianus: cui sic obsequitur Vossius, ut quasi vera Melae verba adsciverit, & ut solet ea res fluere, sic citaveris ad Plinium Harduinus, quum tamen non ita sit hoc manifestum. Illud igitur ut scires, Lector, hactenus retinenda putavimus, ut tamen diverso charactere exprimerentur: nam certè videri etiam Mela potest non sic scripsisse. Quippe Plinius eadem ferè habens, quae Mela, non modò per Nomadas, sed etiam per Hylaeos fluere eum scribit. Licet enim vocet *Hypanim*, nequit tamen alium quam Hypacarin intellexisse, ut etiam corrigit Pintianus, non sine magna probabilitate, certè me applaudente, quum nugatoria sit cogitatio Vossii de insigni errore Plinii, quia viderit in hoc loco Melae deesse fluvium, supponentis eum. Quid facilius, quum *Hypacyrin* vocaverint interdum hunc amnem, inde corrumpi in *Hypanim*? Herodotus verò quum illum tradat ἐς δεξιὴν ἀπέργειν τὴν Ὑλαίην quidni verisimile est Hylaeorum quoque mentionem factam ab Mela? Animadvertas, Lector, id adstutè praeteriri ab Vossio verba Herodoti arripiente. Sed neque certi esse possumus, utrum Mela scripserit *per Nomadas*, an verò *juxta* vel *secundum*, ut alibi loquitur, quod sanè ex Herodoto videtur colligi: cujus verba sunt, Διὰ μέσων τῶν Νομάδων Σκυθέων ῥέων ἐκδιδοῖ κατὰ Καρκινῖτιν πόλιν ἐς δεξιὴν ἀπέργων τὴν Ὑλαίην. Qui fluvius per medios Nomadas Scythas fluit, is certè ad utrumque latus habet hos Scythas: quomodo igitur ille ad dextram coërcet Hylaean? Dubites etiam, an τὸ *inter* repetierit, ut lib. II. cap. 5. de Axio & Peneo repetit τὸ *per*, vel etiam variaverit alio modo phrasin, ut facit lib. III. cap. 8. de Sabi & Coro. GRONOV.

42. Ter-

45 nat. [42] Terra tum longè distenta excedens, tenui radice litori annectitur: pòst spatiosa modicè, paulatim se ipsa fastigat, & quasi in mucronem longa colligens latera, facie positi ensis allecta est. Achilles infesta classe mare Ponticum ingressus, ibi
50 ludicro certamine celebrasse victoriam, & cùm ab armis quies erat, se ac suos cursu exercitavisse memoratur. Ideo dicta est Δρόμος Ἀχίλλειος. Tum Borysthenes gentem sui nominis alluit: [43] inter Scythiae amnes amoenissimus, turbidis aliis, liqui-
55 dissimus defluit, [44] placidior quàm ceteri, potarique pulcherrimus. Alit laetissima pabula, magnosque pisces, quibus & optimus sapor & nulla ossa sunt. Longè venit, ignotisque ortus è fontibus, quadraginta dierum iter alveo stringit:
60 tantoque spatio navigabilis, [45] secundum Borysthenida & Olbian, Graeca oppida, egreditur.

42. *Terra tam longè distenta excedens, tenui radice litori adnectitur*] Verbum, *excedens*, videtur esse supervacuum. PINTIAN.

Terra tam longè distenta excedens, tenui radice litori annectitur] Verbum, *excedens*, ut dixi in Scholiis meis, visum fuit superfluere: ut autem nunc ampliem judicium, faciunt verba illa Pomponii, in Italia, *Ab Alpibus incipit in altum excedere.* Puto nihilo minus verba hìc aliquot omissa, vel, *in altum;* vel, *in pontum excedens*, vel aliquid simile. IDEM.

43. *Inter Scythiae*] Dixi à fontibus Tanais usque ad Danubium vocari regionem Scythicam, vocabulo universali. OLIVAR.

44. *Placidior quoque quàm ceteri*] Secunda vox debetur uni Vossio, quam non antea editi agnoscunt, MSSti nulli ex eis, quos novi, probant: ipse vocem unam edere ad veniam hujus interpositionis dedignatus fuit. Itaque diversus saltem character ejus originem significet, si expellere non placet, quod mihi quidem maximè faciendum videtur, & mitti ad Auctoris cadaver. GRONOV.

45. *Secundum Borysthenida & Olbida Graeca oppida egreditur*] Lego, *secundum Borysthenida, Olbiam, Graecum oppidum egreditur*, ex Ptolemaeo, cui Borysthenis & Olbia idem oppidum est. Conjungit autem Mela duo ejusdem oppidi nomina, nulla interjecta aut copula, aut disjunctione, peculiari quodam more, quem nonnunquam ab eo servari observavi, (ut cap. seq. de Grunoe, & in fine ejusd. cap. infrà) notabiturque cùm usus poscet. Ceterum Strabo, Stephanus, Plinius *Borysthenem* urbem, non *Borysthenida* appellant, quae & *Olbia* dicta sit & *Olbiopolis*, condita à Milesiis, ideoque *Miletopolis* etiam appellata. Hermolaus mendosa haec Melae verba pro sinceris citat, in *Plinianis Castigationibus.* PINTIAN.

46. *Hy-*

tur. Callipidas [46] Hypanis includit. Ex grandi palude oritur, [47] quam Matrem ejus accolae appellant: & diu qualis natus est defluit. Tandem non longè à mari, ex parvo fonte, [48] cui Exampeo cognomen est, adeò amaras aquas accipit, ut ipse quoque jam sui dissimilis & non dulcis hinc defluat. [49] Axiaces proximus [50] intra Callipidas Axiacasque

65

46. *Hypanis*] Vulgata lectio. Fredenandus reponit *Hypacaris*. De illo Vitruvius lib. VIII. cap. 3. & Ovid. lib. III. *Transformat.*

> *Quid? non & Scythicis Hypanis de montibus ortus,*
> *Qui fuerat dulcis salibus vitiatur amaris.*

SCHOTT.

47. *Et quam matrem, ejus accolae appellant*] Ita legendum, ut verbum *ejus* superioribus adjungatur, non inferioribus: intelligasque paludem matrem Hypanis vocari, ex Herodoto in *Melpomene*. PINTIAN.

48. *Cui Exampeo cognomen est*] Herodotus modò *Hexampaeon*, cum adspiratione in prima & per *ae* diphthongon in tertia, modò sine utroque *Amaxampeon*, in *Melpomene*. IDEM.

49. *Asiaces & Asiacae*] Scribendum per *x Axiaces* & *Axiacae*. Est autem fluvius is inter amnes Tyram & Borysthenem, Ptolemaeus auctor. BARBARUS.

50. *Intra Callipidas Axiacasque descendit*] Rectius legetur, *inter Callipidas*, &c. PINTIAN.

Intra Callipidas Axiac.] Potest fluvius intra duos populos descendere, si ab fonte ad exitum per fines eorum labatur, atque in iis contineatur. Sic loquitur Auctor infrà lib. II. cap. 7. *Corsica intra latera tenuis & longa*. Quod ubi fit, alter populus debet statui interior & mediterraneus esse, alter, qui inde excipit, litoralis. Id hoc loco supponi nequit, quum tam Callipides quàm Axiacae ponantur in ora Ponti Euxini inter Borysthenen & Tyran amnes. Hoc est, quod negat Vossius in Appendice, scribens [Callipidas gentem mediterraneam utramque ripam insedisse constat ex omnibus & ex ipso, quem passim sequitur, Herodoto, qui eos supra Olbiam longè à mari remotos scribit.] Miror, quemadmodum haec coëant. Olbiam Herodotus non nominat, sed Olbiopolitas. Praeterea scribit ἀπὸ τοῦ Βορυσθενειτέων ἐμπορίου πρῶτοι Καλλιπίδαι νέμονται. Ea est descriptio Olbiae vel Borysthenidos. Quàm procul quaeso vel id ipsum oppidum (quod utrumque Mela ponit ad egressum Borysthenis in Pontum) à mari? aut quàm procul iste populus, qui primus ab eo sequitur? Tu judica, Lector. Sed etiam id judica, quod ibidem addit Vossius, [absurdum esse existimare gentem fluvio cognominem alteram tantùm tenuisse ripam.] At quid illic in lib. IV. cap. 18. scribit Herodotus? Διαβάντι τὸν Βορυσθένεα ἀπὸ θαλάσσης πρῶτον μὲν ἡ Ὑλαίη· ἀπὸ δὲ ταύτης ἄνθρωποι οἰκέουσι Σκύθαι γεωργοί. τοὺς Ἕλληνες οἱ οἰκέοντες ἐπὶ τῷ Ὑπάνι ποταμῷ καλέουσι Βορυσθενεΐτας. Nimis clara sunt, quàm ut vel interpretemur, vel plura dicamus. Possem enim citare alios. Sed & ipse vidi in MS. codice inter,

casque descendit. Hos ab Istricis Tyra separat; 70 surgit in Neuris: quâ exit, sui nominis oppidum attingit. [51] At ille, qui Scythiae populos à sequentibus dirimit, [52] apertis in Germania fontibus, alio, quàm desinit, nomine exoritur. [53] Nam per [54] immania magnarum Gentium diu Danubius est: dein-

ter, ut supra dicitur *Gerros inter Basilidas & Nomadas evolvi*. infrà *Rhodanus subinde grandior inter Volcas & Cavaras emittitur*. lib. II. cap. 3. *Nar inter Pyraeos & Liburnos emittitur*. Etiam Pintianus id vidit & audiri debuit, etsi nec ipse mutaverim. GRONOV.

Hos ab Istricis Tyra separat] Lego, *Hos ab Istriis Tyra separat*. Nam ab Istro urbe Thraciae, quae ab aliis *Istropolis*, ab Arriano in *Periplo Istria* dicitur, *Istrius* gentile nomen deducitur, auctore Stephano. Ab *Istria* autem *Istrianus*. Est & in Ionio gens *Istri*, à qua possessivum nomen fit Istricus, eidem. PINTIAN.

51. *At ille*] Danubius est, qui Scythiam, sive Walachiam, sive Tartaros Minores à sequentibus populis dirimit: à Bulgaris & Bosinis. OLIVAR.

At ille qui Scythiae] Lege meo periculo: *At Ister, qui Scythiae*. SCHOTT.

52. *Apertis in Germania fontibus*] Oritur Danubius in Abnobio Germaniae monte. OLIVAR.

Apertis in Germania fontibus, alio quàm desinit nomine exoritur] Dispiciendum an legi potius debeat, *Abnoba Germaniae monte, alio quàm desinit*, &c. ex Plinio lib. IV. Ruffus Festus in tralatione Dionysii:

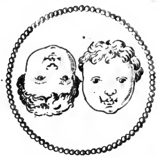
> *Abnoba mons Istro pater est, cadit Abnobae hiatu:*
> *Flumen, in Aeoos autem convertitur axes.*

Meminit quoque Ptolemaeus *Abnobae*, quem ipse *Aunobam* nominat. PINTIAN.

53. *Nam per immania magnarum gentium*] Per Austriam, Ungariam, (quarum altera dicitur Pannonia Superior, hoc est, Austria; altera, Ungaria Inferior) per Mysiam, inter Bulgariam & Walachiam, usque ad Pontum. OLIVAR.

54. *Immania magnarum gentium*] Spa-

[55] deinde aliter [56] eum appellantibus accolis, fit Ister, 75.
[57] acceptisque aliquot amnibus, ingens jam, & eorum, qui in Nostrum mare decidunt, [58] tantum Nilo

Spacia addunt quid. codd. Sed hic glossematis foedarunt vel Ludimagistri, vel Librarii optimos quosque Auctores, nulla habita ratione concisè loquendi consuetudinis Melae, cum Crispo Sallustio communis, nam & hic mirè hodieque harpyiarum unguibus contaminatus circumfertur, suprà quoque *fastigiat*, pro *fastigat* quidam legunt. Non sequor: tametsi Caesar & Livius *fastigiatus* hodieque praeferunt: poëtae enim *fastigatus*, rectius. Utitur inf. lib. III. cap. I. SCHOTT.

55. *Deinde aliter appellantibus*] Dicitur *Ister* ab Aria civitate Walachiae usque ad Pontum. OLIVAR.

Deinde aliter appellantibus] Strabo lib. VIII. Καὶ τοῦ ποταμοῦ τὰ μὲν ἄνω καὶ πρὸς ταῖς πηγαῖς μέρη, μέχρι τῶν καταρακτῶν, Δανούβιον προσηγόρευον, ἃ μάλιστα διὰ τῶν Δακῶν φέρεται· τὰ δὲ κάτω μέχρι τοῦ Πόντου τὰ περὶ τοὺς Γέτας καλοῦσιν Ἴστρον. SCHOTT.

56. *Appellantibus accolis*] MSS. duo, *appellantibus eum accolis.* GRONOV.

57. *Acceptisque aliquot amnibus*] Sexaginta amnes in se recipere, omnes navigabiles, auctor Plinius lib. IV. cap. II. & Solin. cap. 19. *Polyhist.* Lucanus lib. II.

Ister casuros in quaelibet aequora fontes,
Accipit, & Scythicas praeceps eructat in undas.

Idem lib. III. *multifidum* vocat. Valer. Flaccus.

Haud procul hinc ingens Scythicâ ruit exitus Istri.

SCHOTT.

58. *Tantùm Nilo minor*] Rursum discedit ab Herodoto suo; qui majorem esse Danubium affirmat, *Euterpe*. Sallustius à nobis stat in fragmentis *Histor. Ister*, inquit, *secundum Nilum amnium maximus, qui in mediterraneum pelagus influunt.* Aristot. Μετεωρ. lib. II.

I Ἴστρος

lo minor, [59] totidem quot ille ostiis, sed tribus tenuibus, reliquis navigabilibus, effluit. Ingenia cul-
80 tusque Gentium differunt. Essedones funera parentium laeti & victimis ac festo coitu familiarium celebrant. Corpora ipsa laniata, & caesis pecorum visceribus immixta epulando consumunt. Capita ubi fabrè expolivere, [60] auro vincta [61] pro po-
85 culis gerunt. [62] Haec sunt apud eos ipsos pietatis ultima officia. [63] Agathyrsi ora artusque pingunt: ut

Ἴςρος καὶ ὁ Νεῖλος μέγιςοι τῶν ποταμῶν εἰσι τῶν εἰς τὴν θάλασσαν ἐξιόντων. Et Lucanus lib. III. de Nilo:

Non minor hic Istro. ——

Arrianus Istrum majorem esse adfirmat. Vide & Agell. cap. 7. lib. x. *Noct. Attic.* IDEM.

59. *Totidem quot ille ostiis*] Tanta quoque in hoc de ostiorum numero opinionum varietas, quanta in Nilo. Strabo enim, Solinus, & Ammianus septem nobiscum dant: & poetae *septemgeminum*, Ovidius, Stat. Papinius & Val. Flaccus: Ptolemaeus verò, Plinius, & Tacitus sex illi attribuunt: Herodotus, Ephorus & Dionysius Afer quinque dumtaxat. Loca piget exscribere: sat habeo digitum in fontes intendisse. Sunt & de fonte Danubii, non secus atque de Nili, repugnantes sententiae Geographorum, & Historicorum: Herodotus enim & Aristot. I. Μετεωρ. ab urbe Pyrrhene, hoc est, Pyrrhenaeo saltu derivant: hic tamen lib. περὶ θαυμασίων ἀκουσμάτων secum pugnat, cujus etiam sententiam in Dionys. Eustathius attulit: Apoll. Rhodius in *Argonaut.* à Rhipaeis montibus descendere: Aeschylus verò *Prometheo*, & Pindarus *Olympiis*, ab Hyperboreis montibus oriri magno ertore tradiderunt. SCHOTT.

60. *Auro cincta pro poculis gerunt*] Legendum videtur, *pro ecunculis gerunt*, ex Herodoto in *Melpomene*, non longè à principio. PINTIAN.

61. *Pro poculis gerunt*] Immodicè doctum se hic ostentare conatur Vossius: dum illustrat vocem ἄγαλμα, & quidem ex suo Grammatico anonymo, qui nihil dicit, quod non satis tunc erat notum. Et interim in hac lectione maculandum erat nomen Pintiani, quia in Salmasio jam nulla erat aura; quum tamen Salmasius primus hunc locum stabiliverit ad hunc modum in Notis ad Lampridium pag. 179. GRONOV.

62. *Haec sunt apud eos ipsos pietatis ultima officia*] Melius: *Haec sunt apud eos ipsius pietatis ultima officia.* PINTIAN.

63. *Agathyrsi*] Eadem Amm. Marcellinus lib. XXXI. *Gelonis Agathyrsi collimitant; interstincti colore caeruleo corpora simul & crines: & humiles quidem minutis atque raris; nobiles verò latis, fucatis, & densioribus notis.* Hinc apparet quare Virgil. lib. IV. *Aeneid.*

Cretesque, Dryopesque fremunt,
pictique Agathyrsi.

Martiali quoque *picti Britanni*, *Gelonos* quoque, de quibus mox, pictos idem Maro appellat lib. II. *Georg.*

ut quique majoribus praeſtant, ita magis vel minùs : ceterùm iiſdem omnes notis, & ſic ut ablui nequeant. [64] Satarchae auri argentique maximarum peſtium ignari, vice rerum commercia exercent, atque ob [65] ſaeva hiemis admodum aſſiduae, demerſis in humum ſedibus, ſpecus aut ſuffoſſa habitant ; [66] totum braccati corpus, & niſi quâ vident, etiam ora veſtiti. [67] Tauri, Iphigeniae & Oreſtis adventu maximè memorati, immanes ſunt moribus, immanemque famam habent, ſolere pro victimis advenas caedere. [68] Baſilidis ab Hercule & Echidna generis principia ſunt, mores regii, arma tantùm ſagittae. Vagi Nomades [69] pecorum pabula ſequuntur, at-

90 95 100

Georg. & Vibius Sequeſter: *Geloni Thraciae populi picti corporis partes.* ubi fortè *Scythiae populi* leg. Vide inf. lib. III. cap. 6. SCHOTT.

64. *Sarmatae auri & argenti maximarum peſtium ignari*] Scribe, *Satarchae*, non *Sarmatae*, ut ex Solino caſtigavit Mariangelus. De Satarchis paulò ante dictum PINTIAN.

Sarmatae] Satarchis tribuit Solinus cap. 20. *Satarchae*, inquit, *uſu auri argentique damnato in aeternum ſe à publica avaritia abdicarunt. Scytharum interius habitantium aſperior ritus: ſpecus incolunt.* SCHOTT.

65. *Saeva hiemis*] Sic ſup. paullò, *immania gentium.* Helleniſmus Corn. Tacito ſaepe & Salluſtio aliiſque uſitatus: Exempla in mundo ſunt; & inf. lib. III, cap. 6. IDEM.

66. *Totum braccati corpus*] Hinc apud Cic. Anacharſis Scytha *Tuſculan.* V. *Mihi amictus eſt Scythicum tegmen, calceamentum ſolorum callum, cubile terra, pulpamentum fames: lacte, carne, caſeo veſcor.* Et ſanè miratur Galenus alibi gentem adeò barbatam & immanem Anacharſidem & Abarim Philoſophos ſingulari & eruditione, & vitae continentia dediſſe. IDEM.

Totum braccati corpus] Ovid. *de Ponto:*

> *Pellibus, & laxis arcent mala frigora braccis,*

ἐκλωισμὸς autem eſt, ut inf. de Britannis, *vitro corpora infecti.* IDEM.

67. *Tauri, Iphigeniae*] Vide Ovid. lib. IV. eleg. 4. & lib. III. *Ponto* eleg. 2. IDEM.

68. *Baſilidis ab Hercule*] Herod. Μελπομένῃ : *Hercules cum Echidna concubuit, ex qua tres ſuſcepit liberos Scytham, Agathyrſum, Gelonum, genus unde Baſilidum.* IDEM.

69. *Pecorum durant, ita diu*] Fortè, *ut illa perdurant, ita hi ſtatam ſedem agunt.* & inf. *ubi vino permiſcuere*, ex Herod. *Melpom.* leg. conjicio, & *annis ſingulis*, ex eodem. IDEM.

 70. *Am*

[70] atque ut illa durant, ita [71] diu ſtatam ſedem agunt. Colunt Georgi exercentque agros. [72] Axiacae furari quid ſit ignorant: ideoque nec ſua

70. *Atque ut illa pecorum durant*] Legendum, *pecori durant*. PINTIAN.

Atque ut illa pecorum durant, ita diu ſtatam ſedem agunt] Diſpice an ſit concinnior lectio: *atque ut illa pecori durant, ita hi ſtatam ſedem agunt*: ut adverbium adverbio, pronomen pronomini opponantur. IDEM.

71. *Diu ſtatam ſedem*] Freden. conjectat, *ita hi ſtatam ſedem agunt* ſcripſiſſe Melam. Mihi non probat: particulam enim *diu* Melae in deliciis eſſe obſervabit non admodum in ejus lectione hoſpes. De hoc ſup. ad cap. 8. lib. 1. Hinc Numidarum *errantes domos* vocat Lucan. lib. 1. *Pharſ.* & Horat. lib. III. oda XXIV.

Campeſtres melius Scythae,
Quorum plauſtra vagas ritè trahunt domos,
Vivunt.

& Silius lib. III.

Nulla domus, plauſtris habitant, migrare per arva
Mos, atque errantes circumvectare penates.

SCHOTT.

72. *Axiacae furari quid ſit ignorant*] Indigna eſt Holſteniano nomine ſententia, qua is hoc loco perperam ſic ſcribi notavit in marginibus Stephanianis pro *Apaſiacae* vel *Aſpaſiacae*, qui qualeſcunque ſint, utique ſunt inter Scythas Aſiaticos; quum hic de Europaeis ſit ſermo: & jam antè hi ipſi *Axiacae* praeceſſerunt cum fluvio cognomine, non *Apaſiacae*. Mela autem non videtur aliorum populorum mentionem feciſſe aut facere voluiſſe in deſcribendis moribus, quàm quorum meminit in ipſa Geographia & notitia regionis. Quod quum certiſſimum & manifeſtiſſimum ſit, tum miror viros eximios id agnoſcere pigrari & contra tendere. Quis enim non Voſſianos *Auchetas*, ne quid aliud, certè ſpecioſiores quàm veriores exiſtimet? Nuſpiam eorum meminit Mela, nuſpiam eis ſedem aliquam attribuit; & id credo intererat ad perfectionem ſcripti hujus Pomponiani, ut ſciremus, quis inter eos praecipuus honos eſſet. Immo ſunt alieni à Mela, alieni ab antiquis libris, non tantùm meliotibus, ſed omnibus, in quibus legitur vel *interlocantes* vel *interlocantis*, ut ipſe etiam vidi, & habet quoque Mediolanenſis, ſed tertiae ſyllabae ſuperſcripto *io*. Quis non cenſebit hanc ſcripturam nos ducere non ad *inter Auchetas*, ſed *inter jocantes*, quod ut ſimpliciſſimum & ultro emicans reduxere non fui veritus. Atque etiamnum ſeder haec ſententia, etiamſi Voſſius mihi obducat Salmaſium, cujus ſatagentis denique inventum *interjugatim* numerum obtinet Voſſiani *transjugare*, & utrumque illuc mittendum, ubi nunquam fuerunt Latina. Si Voſſium audias, in perpotando lis ſeria agi debet, & intempeſtivi illic ſunt joci. Ille quoque Voſſius eſt, qui gemmulas amabat exoſculari. Scilicet inter interius habitantes nominavit Mela *Auchetas*, & quia alibi non meminit, ideo hic fuerunt reducendi. Qua in regionis iſtius parte eos inveniemus? Nimium patent illi interius habitantes, quàm ut ſoli ex Graeca Lingua *Auchetae* iſtic veſtigari queant. Etiam *locatus* & *jocatui*

ſua cuſtodiunt, nec aliena contingunt. Interiùs habitantium ritus aſperior, & incultior regio 105 eſt. Bella caedeſque amant: moſque eſt bellantibus, cruorem ejus, quem primum interemerunt, ipſis è vulneribus ebibere. Ut quiſque plures interemerit, ita apud eos habetur eximius: ceterùm expertem eſſe caedis, inter oppro- 110 bria vel maximum. Ne foedera quidem incruenta ſunt; [73] ſauciant ſe qui paciſcuntur, exemtumque ſanguinem ubi permiſcuere, deguſtant. Id putant manſurae fidei pignus certiſſimum. Inter epulas quot quiſque interfecerit referre, lae- 115 tiſſima & frequentiſſima mentio: [74] biniſque poculis,

catus miſcentur apud Feſtum in *Rigido*. Si voluiſſet *Auchetas* nominare, id feciſſet in relatione fontium Hypanis, ubi locantur ab aliis, ſicut Neuros nominat in ortu Tyrae, quos mox iterum ideo citat. Et hic idem ratiocinandi fons vetat etiam aurem dare eidem Holſtenio lib. I. cap. 19. pag. 140. legenti *Budini Gelonon urbem ligneam habitant*, licet ad confirmationem hujus lectionis obtendat MS. quem contulerit. Primò enim nihil dicit novi, quum omne id jam prolatum ſit ab Pintiano. Sed Gelonos omnino ſtabilit ipſe Mela lib. II. cap. I. ſcribens Gelonos velare ſe cutibus hoſtium; de quibus certè id non ſcripſiſſet, niſi antè de poſitione eorum meminiſſet. Quin etiam an MS. ille, quem citat, clarè habuerit *Gelonon*, dubitare licet, quum ſint MSSti, in quibus non *Gelonon* legitur, ſed *Gelonion*, ut in Chiſiano & Mediolanenſi: ex qua ſcriptura, ut videtur, Scribae curioſioris, & duplicem referre volentis (ut ſaepe factum novimus, maximè in Nazariano Floro, in Livio Puteanaeo) tam illud quàm hoc exoritur. Sed & quod ad hos Axiacas attinet, noverat Holſtenius utique hos ipſos Polybii & aliorum Ἀπασιάκας à Mela recenſeri ſub vocabulo Paeſicarum lib. III. cap. 5. GRONOV.

73. *Sauciant ſe qui paciſcuntur*] Eundem & Medorum morem fuiſſe auctor Solinus cap. 20. De Catilinae conjuratis non diſſimilia Saluſtius & Tacitus. SCHOTT.

74. *Biniſque poculis, qui plurimos retulere perpotatis interlocantis*] Scribendum fortaſſe *interlocantur*, non *interlocantis*, hoc eſt, interius vel medii, honoris & dignationis cauſa ponuntur, ut illud Ovidianum in *Faſtis*:

> *Et medius juvenum, non indignantibus ipſis,*
> *Ibat: & interior, ſi comes unus erat.*

Ut ſequatur: *Is*, inquit, *honos praecipuus eſt*. Syllaba enim, *Is*, cum verbo illo juncta, conturbabat intellectum. Eſt autem Pomponiana multis locis acclamatio haec, ut in eo de Hyperboreis: *Semet*, inquit, *ipſi in pelagus ex certa rupe praecipites dant*: id

culis, qui plurimos retulere, [75] perpotant. Is inter jocantes honos praecipuus est. [76] Pocula [77] ut Essedones parentium, ita inimicissimorum 120 capitibus expoliunt. Apud Anthropophagos ipsae etiam epulae visceribus humanis apparantur. Geloni hostium cutibus equos seque velant; illos reliqui corporis, se capitum. Melanchlaenis

id eis funus eximium est. BARBARUS.

Binisque poculis qui plurimos retulere, perpotatis interlocantur] Mariangelus pro *interlocantur* substituit *inter loquentis* aut *inter locantis.* Ego neutrum probo: sed scribendum, ut reor, *binisque poculis qui plurimos retulere perpotantes, interjungunt.* Est enim *interjungere* eandem rem interposito spario repetere. PINTIAN.

75. *Perpotatis interlocantur*] Libenter facio, ut vulg. lectionem tuear, nec quid temerè sine libris immutem; conjecturam incertam rationi posthabens. Nee enim assentiot Accursio Mariangelo, aut Freden. Pintiano: qui quòd locum non intelligerent, statim, ut solet, aliam lectionem cuderunt. Ille pro *interlocantur inter loquentes*, ant *inter jocantes*, libro Diarribarum in Solinum: Hic, *perpotantes interjungunt:* quae vox haud scio an in Linguae Lat. pomoeriis reperiatur: mihi sanè, fatendum enim quod res est, durè ferit aureis, nimis fortè delicatas. Equidem dum simile exemplum reperiam, sic exponam; ut quemadmodum Duplicarii, duplici stipendo merebant; ita hi inter bibones alrernatis vicibus colloeabantur, haustumque iterabant. Scytharum enim bibacitas (non dico *vinacitas* Hispano more) Proverbio locum dedit. Solemne id hodieque Germanis, ut inter pocula, bella, quibus adfuerunt tantùm, gloriosè jactent, ne dicam odiosè: & sic mero frangant diem, adeoque sermones tempestivaque symposia in multam noctem perducant; Q. Pansa, & Sex. Bibulo Aedilibus, ludos facientibus. SCHOTT.

76. *Pocula ut Essedones parentum, ita inimicissimorum capitibus expoliunt*] Lego, *Pocula inimicissimorum capitibus expoliunt*, reliqua invectiria sunt. Neque enim Essedones pocula ex parentum capitibus expoliunt; sed simulacra faciunt, ut ex Herodoto dictum est, & suprà in Tauricae mentione. PINTIAN.

77. *Ut Essedones parentum*] Delet haec Pintianus: non rectè: Equidem tetineo auctoritate MS. codicis Parisini, ut Essedonum mores cum Scytharum componantur. Ipse etiam Mela sup. paullò (ne longè exempla petantur) in rem praesentem veniet, ubi de Essedonibus, parentum capitibus pocula fabricanribus. Et sic ferè Solinus bona fide exscripsit. Locum, ut conferri queat, integrum adscribam: *Scytharum interius habitantium asperior ritus: specus incolunt. Pocula non ut Essedones parentum, sed de inimicorum capitibus moliuntur: amant praelia: interemtorum cruorem ex vulneribus ipsi bibunt: numero caedium honor crescit, quarum expertem esse apud eos probrum est: haustu mutui sanguinis foedus sanciunt, non suo tantùm more, sed Medorum*

quo-

nis atra vestis, & ex ea nomen: [78] Neuris statum singulis tempus est, quo si velint, in lupos, iterumque in eos qui fuere, mutentur. Mars omnium Deus; ei pro simulacris enses & cinctoria dedicant, hominesque pro victimis feriunt. Terrae latè patent, &, ob excedentia ripas suas plerumque flumina, nusquam non ad pabula fertiles: alicubi usque adeò steriles ad cetera, ut qui habitant, lignorum egentes, ignes ossibus alant.

125

130

quoque usurpata disciplina. Bello denique quod gestum est Olympiade nona & quadragesima, anno post Ilium captum IↃCIIII. *inter Alyattem Lydum & Astyagem Mediae Regem, hoc pacto firmata sunt jura pacis.* Haec ille. SCHOTT.

78. *Neuris in lupos*] Affirmant eadem Solinus & Eustathius in Dionysium Περιηγητὴν, annuis vicibus Neuros è lupis homines evadere. Herodotus tamen *Thalia* negat. Plato quoque lib. VII. *de Repub.* Lycaonem & Parrhasium Arcades in lupos degenerasse fabulam credit: tametsi Varro & Pausanias *Arcadicis* pro vero tradant. Virgil. *Pharmaceutria* de herbis Magicis:

His ego saepe lupum fieri, & se condere silvis
Moerim, saepe animas imis excire sepulcris.

Propert. lib. IV. eleg. 5.

Et sua nocturno fallere terga lupo.

Lege Plinium lib. VII. cap. 4. & lib. VIII. cap. 22. Agellium lib. IX. cap. 4. Ausonium *Epigr.* LXIIX. & XCIIX. & D. August. *de Conjugiis Veteris & Novi Testam.* & lib. *de Spiritu & Anima* cap. 26. & *de Civitate Dei* lib. XVIII. cap. 18. Non hic attingam arduam illam quaestionem, masne in feminam, & retrò, commutari potuerint, quod Plinius aliique narrant: & de hyaena Aristot. Oppianus, Plinius, Ovidius, ceteri, prodiderunt. IDEM.

CAP. II.

THRACIA.

[1] HIS Thracia proxima est: eaque à Pontici lateris fronte usque in Illyricos penitus im-

1. *His Thracia proxima*] Bulgaris Thracia; hujus metropolis est Constantinopolis. OLIVAR.

2. *He-*

immiſſa, quâ latera agit, Iſtro pelagoque contingitur. Regio nec caelo laeta nec ſolo; & ni-
5 ſi quâ mari propior eſt, infecunda, frigida, eorumque quae ſeruntur, malignè admodum patiens, raro uſquam pomiferam arborem, vitem frequentiùs tolerat: ſed nec ejus quidem fructus maturat ac mitigat, niſi ubi frigora objectu
10 frondium cultores arcuere. Viros benigniùs alit; non ad ſpeciem tamen (nam & illis aſper atque indecens corporum habitus eſt) ceterùm ad ferociam & numerum, ut multi immiteſque ſint, maximè ferax. Paucos amnes qui in pelagus
15 evadunt, verùm celeberrimos, [2] Hebrum & Neſton & Strymona emittit. Montes interior attollit, [3] Haemon & [4] Rhodopen & Orbelon, ſacris Liberi patris, & coetu Maenadum, Orpheo

2. *Hebrum & Neſton*] Nec enim volui negligere copulativam, quae exſtat in MSS. GRONOV.

3. *Haemona & Rhodopen*] Scribo *Haemon & Rhodopen*. BARBARUS.

4. *Rhodopen*] Cujus habes pulcherrimam memoriam in hoc nummo, cujus gratia debetur P. Seguino, viro equidem ſelecto,

in nummis, quos merito *Selectos* vocavit. Vides quoque Liberum Patrem. GRONOV.

5. Ex

pheo primùm initiante, celebratos. [5] E quîs Haemos in tantum altitudinis abit, ut Euxinum 20 & [6] Adriam ex summo vertice ostendat. Una gens Thraces habitant, aliis aliisque praediti & nominibus & moribus. Quidam feri sunt & ad mortem paratissimi, [7] Getae utique. Id varia opinio perficit. Alii redituras putant animas 25 obeuntium: alii, etsi non redeant, non exstingui tamen, sed ad beatiora transire: alii, emori quidem, sed id melius esse quàm vivere. Itaque lugentur apud quosdam puerperia, natique deflentur: funera contrà festa sunt, & veluti sacra, 30 cantu lusuque celebrantur. [8] Ne feminis quidem segnis est animus. Super mortuorum virorum corpora interfici simulque sepeliri, votum eximium habent: & quia plures simul singulis nuptae sunt, cujus id sit decus, apud judicaturos 35 magno certamine affectant. [9] Moribus datur, estque maximè laetum, cùm in hoc contenditur, vincere. Moerent aliae vocibus, & cum acer-

5. *Ex quibus Haemus*] In MS. clarè observavi *e quis*; sic & ex Mediolanensi notavit Frater. Hoc modo igitur quum toties alibi malit loqui Pomponius, cur id nunc negligitur? Utique cap. 3. hujus libri *queis ut fibris incisa*. Suprà praeced. cap. *quis singuli oculi*: & saepius. GRONOV.

6. *Adriam*] Hoc est, mare Adriaticum. OLIVAR.

7. *Getae*] Hic Mela collocavit Getas, omnes tamen ultra Danubium eos ponunt. IDEM.

8. *Ne feminis quidem*] Ex Herod. *Terpsichore*. Eadem Solinus cap. 16. Cicero tamen lib. v. *Tuscul.* Indicis mulieribus tribuit. *Mulieres*, inquit, *in India, quum est cujusque earum vir mortuus, in certamen judiciumque veniunt, quam plurimum ille dilexerit: plures enim singulis solent esse nuptae. quae est victrix, ea laeta, prosequentibus suis unà cum viro in rogum imponitur: illa victa, moesta discedit.* Ad quem locum similia exempla ex Plutarcho, Diodoro, & Propertio congessit doctiss. Camerarius. Sed quid mirum si haec confuderint? cùm per nebulam tantùm nota India esset, raraque eò navigatio institueretur. SCHOTT.

9. *Moribus datur*] Suspectum mihi semper de mendo, & ex ora in seriem irrepsisse; vel ex sequentibus nata non suum tenere locum credidi. An ad *decus* pertinet? Ne Suada quidem persuaserit; nisi fortè *à majoribus datur* scribit Mela. Polyhistor autem

I 5 cap.

40 acerbissimis planctibus efferunt. At quibus consolari eas animus est, arma opesque ad rogos deferunt; paratique (ut dictitant) cum fato jacentis, si detur in manus, vel pacisci vel decernere, ubi nec pugnae nec pecuniae locus sit, [10] manent dominas proci. Nupturae virgines non
45 à parentibus viris traduntur, sed publicè aut locantur ducendae, aut vaeneunt. Utrum fiat, ex specie & moribus causa est. Probae formosaeque in pretio sunt: [11] ceteras qui habeant, mercede quaeruntur. Vini usus quibusdam ig-
50 notus est: epulantibus tamen ubi super ignes, quos circumsident, quaedam semina ingesta sunt, simul ebrietati hilaritas ex nidore contingit. In litoribus Istro proxima est Istropolis;

cap. 16. de Thracum moribus: *Virgines*, inquit, *non moribus nubunt*, *sed praemiis.* Hinc forrè narum glossema: sed conjectura tantùm mea, non ἀπόδειξις. Mox enim de motibus: *Utrum fiat*, *ex specie*, *non moribus causa est.* Ubi si rectè Melae sensum Solinus calluit, & hariolandi ars valet; quovis pignore deposito leg. contenderim; *Ut antistat specie & moribus*, *cara est.* Quod si non imperro, aliunde huc irrepsisse efficiam. IDEM.

10. *Manentque dominas proci*] Hunc locum, qui nullum habebat sensum, nos conjecturâ tantùm restituimus: ego nescio quomodo haec verba quadrant cum praeteritis, nisi dicamus depravatam fuisse scripturam: nam lectio habebat, *Moerendoque minus proficere.* Depravario hoc modo facta est, *Manent* pro *moerendo*, *minas* pro *minus*, *proci* pro *proficere.* Dissolverant enim *moerendo* in partes, *moeren* & *do:* & hoc modo locus erit integer, & sententia erit aperta: ita enim exponetur locus, *Dictitant eas moerendo minus proficere.* Si cui fortè non arriserit mea opinio, afferat meliorem, & habebimus illi gratiam. OLIVAR.

Manentque dominas proci] Dixi in *Scholiis* in Aegypto provincia, legendum hic esse, *moerendo minus profici.* PINTIAN.

Manentque dominas proci] Sic vulgo legebatur. Doctiss. Pintianus vestigia vet. scripturae sagaciter odorarus, veram lectionem eruit, & tanquam exsculpsit: *moerendo minus profici.* ut ad cap. 9. lib. 1. ingenuè testatur, homo integerrimus, cuique tutò fides haberi vel injurato possit. Olivarius tamen Valent: hanc sibi lectionem vindicavit, *moerendo minus proficere.* SCHOTT.

11. *Ceteras qui habeant*] Aristot. *Categoriis* haberi potius viros dicit quàm habere. Terent. . . . . *Quis heri Chrysidem habuit.* & Aristippus: ἔχω Λαΐδα, ἀλλ' οὐκ ἔχομαι. Cicero alibi . . . . Adverte suprà ad conductionem & locationem alludi, & veterem coëmendi

lis ; [12] deinde [13] à Milesiis deducta Calatis ; tum Tomoe , [14] & portus Caria , & [15] Tiristis promontorium : quod praetervectos alter Ponti angulus accipit , adversus Phasiaco , [16] & , nisi amplior foret , similis. Fuit hîc Bizone ; motu terrae intercidit. [17] Est portus Crunos : urbes, Dio- 55

mendi ritum in connubiis. Virg. lib. 1. *Georgicōn.*

Teque sibi generum Tethys emat omnibus undis.

SCHOTT.

12. *Deinde à Milesiis deducta Calatis*] Nemo scribit *Calatin* Ponti urbem à Milesiis deductam , immo Strabo gravissimus auctor ab Heracleensibus deductam tradit. E contrario Istropolin urbem sive Istron (nam utroque modo dicitur) Milesiorum esse coloniam , Strabo, Herodotus, Plinius affirmant. Palam ergo est , ut pleraque alia , sic haec quoque verba transposita esse , & quod Aristidi , ut ajunt , dandum erat , datum esse Lysimacho. Lege igitur : *Istro proxima est Istropolis à Milesiis deducta : deinde est Calatis.* Hermolaus non potuit ex hac nassa exire. De reliquo *Callatis* per duplex *ll.* scribitur à Ptolemaeo, sed *Callatiam*, non *Calatin* appellat. Arrianus in *Periplo*, *Callantram.* PINTIAN.

13. *Malesis deducta Galatis*] Scribendum , *A Milesiis deducta Galatis*, ex Plinio, Strabone, Ptolemaeo. Quod autem lib. IV. Plinii diximus , Megarensium coloniam ab Ovidio significari *Calatin* illo versu,

Et quos Alcathoae memorant à moenibus ortos ,

revocamus in dubium , quando Pomponius Milesiorum coloniam fuisse *Calatin* hac parte scribat. BARBARUS.

Deducta à Milesiis] Praeposterè haec vulgo collocata postliminii jure in vet. sedem reposita sunt. Mox , Iovem lapidem jurare liquet scripsisse Melam , *similis fuit.* SCHOTT.

14. *Et portus Caria , & Tiristris promontorium*] Totum hunc locum sic lego : *Istro proxima Istropolis à Milesiis deducta. Deinde est Calatis : Est portus Caria : Est Tiristris promontorium :* qua dixi figura. Ptolemaeus *Tiristriam* appellat promontorium , non *Tiristrin.* Arrianus in *Periplo*, *Tetrisiam.* Item portus eidem non *Caria* est , sed *Caron* Graeca genitivi terminatione. *Carian* enim regionem nominat, portum *Caron.* PINTIAN.

15. *Pistris promontorium*] Scribendum *Tiristris* ex Ptolemaeo. BARBARUS.

16. *Et nisi amplior foret similis fuit. Hic Bizone motu terrae intercidit*] Ea distinctione legito , ut verbum *fuit* ad inferiora applices , legaturque in totum sic : *& nisi amplior foret similis. Fuit hic Bizone. Motu terrae intercidit.* Sequitur enim eadem figura. PINTIAN.

17. *Est portus Crunos. Urbes Dionysiopolis. Odessos. Messembria*] Scribendum verbis permutatis , & alia orthographia. *Est portus Crunoe. Dionysopolis. Urbes Odessos*, &c. more quem diximus , inculcatis duobus ejusdem urbis nominibus. Nam *Crunoe* & *Dionysopolis*,

60 Dionysopolis, [18] Odessos, [19] Mesembria, Anchialos; & intimo in sinu, [20] atque ubi Pontus alterum sui flexum angulo finit [21] magno, Apollonia. Recta dehinc ora, nisi quòd media ferme [22] in promontorium, quod [23] Thyniam vo-
65 cant, [24] exit, & incurvis contra se litoribus obtenditur, urbesque sustinet [25] Halmydesson &

lis, eadem est Stephano. Qui disjunctim Διονύσυ πόλιν nominat, ut Κωνςαντίνυ πόλιν. Conjunctim autem *Dionysopolin*, Ptolemaeus, Arrianus, Appianus. In Plinio utrumque nomen corruptè scriptum invenio. Praeterea *Odessos* cum *e* in penultima Stephanus & Strabo enunciant: cum *y* Ptolemaeus: cum *i* Appianus, modò codex non sit maculosus. Item *Mesembria* cum uno duntaxat *s* scribendum ex Ptolemaeo, Stephano, Strabone, & Herodoto, qui tamen per *a* in secunda *Mesambriam* nominat. IDEM.

18. *Obdessos*] Scribendum *Odessos* paulò & pòst *Apollonia*, pro *Apollophania*. BARBARUS.

19. *Mesembria*] Nunc *Messember*. OLIVAR.

20. *Atque ubi Pontus alterum sui flexum angulo finit magna Apollonia*] Scribendum videtur *magno* potius, quàm *magna*, ut referas ad *angulum* non ad *Apolloniam*, quam nemo (quod occurrat) in hoc tractu *magnam* appellat. Angulum verò statim antè dixerat ampliorem altero opposito in Colchis. PINTIAN.

Atque ubi Pontus alterum sui flexum angulo finit, &c.] Supervacanea & indecens repetitio. dixit enim statim ante: *quod praetervectos alter Ponti angulus accipit*. Monstratur, inquis, finis alterius Ponti flexus & alter anguli. Satis exprimitur verbis illis: *& intimo in sinu*. Itaque aut ego conjectura fallor, aut multa hîc verba redundant, legendumque omnino sic: *& intimo in sinu Apollonia:* Reliqua delenda. IDEM.

21. *Magna Apollonia*] An ferri potest, *magna?* an potius *magno* legend. Et sup. interpunge: *fuit hîc Bizone.* & inf. *Est in ea flumen Aegos.* SCHOTT.

22. *In promontorium quod Thinniam vocant*] Ptolemaeus *Thiniada* vocat cum unico *n*. Adstipulante etiam Arriano, nisi quod cum *y* scribit primam, & litus non promontorium facit. Stephanus quoque *Thynias* profert. Sicque scribendum in Mela, quicquid dicat Hermolaus. PINTIAN.

23. *Thimniam*] Scribendum *Thynniam*, ex Plinio, Ptolemaeo, ceteris. Et paulò pòst, *Helinideson & Philas*. Ptolemaeus *Halmydesson & Philiam*. Potest & *Salmydessos*, ut diximus ex Strabone. Stephanus, *Phileas*, inquit, χωρίον Βυζάντιον, unde Φιλεάτης. aliqui *Philiam*, inquit, scribunt, nonnulli *Phineam*. BARBARUS.

24. *Exit, & incurvis*] Lege, *exit, incurvis littoribus obt.* Et post: *& in radice peninsulae sedens Lysimachia.* Vulgati enim, *sedes*, & pro *magnae*, *imagine* leg. conjicio, ut inf. cap. 4. *inflexi cubiti imagine sedens.* SCHOTT.

25. *Halmideson & Phileas*] Legendum puto *Halmideson & Phrygiam*, auctoritate motus Arriani in libro totiens citato, *Phrygiam*

scri-

& [25] Phileas & Phinopolim. Hactenus Pontus, deinde est Bosporus & Propontis: in Bosporo, [27] Byzantium; [28] in Propontide, [29] Selymbria, [30] Perinthos, [31] Bithynis, amnesque qui inter- 70 fluunt, Erginos & Athyras: [32] tum Rheso regna-

scribente distate ab Halmideso cccxxx. stadia. PINTIAN.

Halmidesson] *Halmydesson* lib. vet. per y, Ptolemaeus scribit Ἀλμυδησσὸς absque spiritu. Xenophon. VI. ἀναβάσεως, & *Scholiastes* Sophoclis *Oedipo tyranno*, *Halmydissus* per *i* in penult. Σαλμυδησσὸς Lycophron. SCHOTT.

26. *Phileas*] Nunc *Fillea*. OLIVAR.

27. *Byzantium*] Nota civitas. IDEM.

28. *In propontide Selymbria*] Herodotus sine *m*, *Selybria* in sexto. PINTIAN.

29. *Selimbria, Perinthos, Bitynnis, amnesque qui interfluunt, Erginus & Tiras*] Scribendum, *Selymbria, Perinthus, Bathynis, amnesque qui interfluunt, Erginus & Atyras*: utique si Ptolemaeum sequimur, dicentem: *Bathyniae*, inquit, *amnis ostia, Atyrae amnis ostia, oppidum Selymbria, & Perinthus*: quem ordinem ferè servat & Plinius. Amnem verò *Erginum*, cujus mentionem facit Plinius, hunc intelligam nec ne, qui à Ptolemaeo *Arzos* appellatur, oppido cognominis, & vicinus *Atyrae*, non statuo. Nam & *Bathynias*, Plinio, Ptolemaeoque fluvius est, oppidum Pomponio *Bathynis* appellatum. De *Perintho* autem in Plinio dictum nobis est, videri significasse hanc Ovidium illo versu.

Inde levi vento Serinthia litora nacta.

Sed dubium facit ea res, quod sibi navigatio non constat. Si *Perinthum* accipias, syllaba quoque ipsa aegrè id patitur. Proinde fieri potest, ut *Zerynthia* scribendum fuerit, hoc est, *Thracica*. Lycophron *Zerynthum* in ea regione collocat, sacram Hecatae. Nicander quoque in *Theriacis Zerynthium* vocavit antium, propè *Zonem*, ut dicemus. Erat & in Samothrace insula *Zerynthium*, unde nomen regioni (ut fit) toti ex parte. BARBARUS.

30. *Perinthus, Bathynis, Amnesque qui interfluunt Erginus & Atyrus*] Legendum permutaris verbis. *Perinthus. Amnesque qui interfluunt Bathynis, Erginus & Atyras*. ex Ptolemaeo qui tamen non *Bathynis* sed *Bathynias* nominat. PINTIAN.

31, *Bathynis, Tum Rheso*] Nihil mutandum censeo, tametsi imperet Freden. Straboni enim lib. XIII. *Geogr.* Ῥῆσος ὁ βασιλεὺς τῶν Θρᾳκῶν celebratur, & Rhesi unda, quae apud Homerum. SCHOTT.

32. *Tum Rheso reguata quondam pars Thraciae*] Scribendum arbitror longè diverso modo & *Terei regia quondam arx Bizie*, ex Plinio lib. IV. cap. 11. *Oppida*, inquit, *Selymbria Perinthus. Intus Bizya arx regum Thraciae, à Terei nefasto crimine invisa hirundinibus.* Quorsum enim hîc mentio Rhesi, Tragici regis nullo, aut proelio, aut saltem scelere nobilitati. At Terei in Thracia nemo non meminit. Praeterea quum hîc ex professo de Thracia agar, quid attinebat subjungere, *pars Thraciae*. PINTIAN.

33. Et

nata quondam pars Thraciae, [33] & [34] Bisanthe Samiorum, [35] & ingens aliquando Cypsela: pòst locus quem Graii [36] Μακρὸν τεῖχος appellant, 75 [37] & in radicem magnae penè insulae sedens Lysimachia. Terra quae sequitur nusquam lata, atque hîc arctissima, inter Hellespontum Aegaeumque procurrit. [38] Angustias Isthmon; [39] frontem ejus Mastusiam; totam Chersone-80sum appellant: [40] ob multa memorabilem. Est in

33. *Et Bysanthe Samiorum.*] Scribe *Bisanthe* per *i* ex Stephano, Herodoto, & Plutarcho in *Alcibiade:* dicta alio nomine *Rhaedeston*, auctore Ptolemaeo Graeco & Latino: ut dubitem, corrigendusne sit Plinius, in quo pro *Rhaedeston* scriptum est *Resiston* lib. IV. cap. 12. ex castigatione Hermolai. Nam codex vetus Salmanticensis Acad. *resiston* planè ostendit, liberum sit unicuique judicium. IDEM.

34. *Bisalte Samiorum, & ingens aliquando Gypsella, pòst lacus quem Graeci Mactonthios*] Errata quatuor. Scribendum, *Bisanthe Samiorum, & ingens aliquando Cypsella, pòst locus, quem Graji Macrontichos*, id est, longum murum, ex Plinio, Strabone, Ptolemaeo, Srephano. BARBARUS.

35. *Et ingens aliquando Cypsella*] Scribo per unicum *l Cypsela*, ex Stephano, & Strabone in Selectis. Cui est etiam neutralis generis; adstipulante proprio nomine *Cypseli* Tyranni Corinthii; & eodem nomine alia in significatione, semper enim cum unico *l* scribitur. Herodotus certè & Pausanias sic scribunt. In codice quoque Salmanticensi vetusto sic scriptum invenies. Ptolemaeus Graecus una, & Latinus cum duplici, sed procul dubio vitiosè, ut in hac parte fides habenda non sit Hermolao, qui in quarto *Castig. Plin.* cap. 11. *Cypsella* feminінm putat & cum duobus *ll* scribit. PINTIAN.

36. *Μακρὸν τεῖχος*] *Longum murum.* OLIVAR.

37. *Et in radice magnae peninsulae sedes Lysimachia*] Lego, *& in cervice magnae peninsulae sedens Lysimachia. Cervices* enim appellari solent *isthmi* sive *angustiae peninsularum*, ut Plinius in lib. IV. de Peloponnesi isthmo: *donec in quinque millium passuum intervallum exesis utrinque lateribus angusta cervice Peloponnesum contingat Hellas.* Ptolemaeus quoque, & Georgius Gemistus *Pallenes isthmum* cervicem vocant. & Pomponius suprà in Ionia: *angustisque cervicibus reliqua extendens in latum*, &c. PINTIAN.

38. *Angustias Ischnon*] Scribendum *Isthmon*, iisdem auctoribus. BARBARUS.

39. *Frontem ejus Mastusiam*] Considerandum an sit melior lectio, *promontorium ejus Mastusiam*, ex Ptolemaeo & Plinio. PINTIAN.

40. *Ob multa memorabilis est. In ea flumen Aegos*] Aldus, *ob multa memorabile est. In ea flumen Aegos.* Lego, *ob multa memorabilem. Est in ea flumen Aegos*, quia sequitur statim *Est & Abydos. Est regio. Sunt Protesilai ossa*, consueto schemate. Ceterùm hujus civitatis nomen non ex parte sed integrum transmisit ad nos Marcellinus, *Aegos*

[41] in ea flumen Aegos, naufragio classis Atticae insigne. Est & Abydo objacens Sestos, Leandri amore pernobilis. Est & regio, in qua Persarum exercitus [42] divisas spatio pelagoque terras, ausus pontibus jungere ([43] mirum atque ingens facinus!) ex Asia in Gracciam [44] pedes 85 &

Aegos potamos relinquens ut apud Graecos invenit, melius fortasse quàm Pomponius, Pliniusque. Praeterea legendum puto *fluvii Aegos naufragio classis Atticae insignes*. Omnes enim Graeci auctores, qui hujus urbis meminere, numero plurium vocant, Strabo, Stephanus, Plutarchus, Xenophon. Aristoteles etiam primo *Meteoron*, & complures alii, quos ne in re aperta tundam, consulto praetereo, semperque praeposita dictione *Aegos*. Quapropter & hîc, & in Plinio libentius legerim, *Aegos fluvii*, quàm retro. Hermolaum autem quis non miretur, qui lib. IV. cap. II. *Plin. Cast.* legit in Pomponio *flumen Aegon*, dubitarque sitne *Aegon* scribendum, an potius *Aegos*. quum nullus sit auctor, qui vel somniaverit quidem hanc urbem appellari *Aegon*; sed omnes uno consensu *Aegos potami* appellent. Strabonis interpres in fine sexti nolens Plinium ac Pomponium imitari *Caprae fluvium* inepte vertit. IDEM.

Ob multa memorabilem. In ea] Sic Vossius. Ante legebatur *memorabilis est. In ea*; ut & legitur in Chisiano. In alio MS. deprehendi *memorabile est*, quod exstat quoque in Mediolanensi & editione Juntina. Legendum prorsus, ne quid pereat, *ob multa memorabilem. Est in ea.* Sic scripsisse Melam apparet, ex sequentibus. GRONOV.

41. *In ea flumen*] Interpunge, *est in ea fl.* SCHOTT.

42. *Divisas spatio pelagoque terras*] Stultus sensus, & Mela indignus. Nam quod dividitur pelago, dividi etiam spatio necesse est. Lego itaque *divisas Hellesponti pelago terras*. Nam & angustum mare fretumve, dici etiam solet *pelagus*, ut in Hispania. *Aperit deinde se angustissimum pelagus.* PINTIAN.

43. *Mirum atque ingens facinus*] Est ludibriosae copiae parenthesis: nec potest ab dexteritate Pomponii venisse. Mihi certè in MS. non occurrit prima vox. Quo indicio prodit haud dubiè vera scriptura, *ausus pontibus jungere, atque (ingens facinus!) ex Asia in Graeciam pedes & non navigata maria transgressus est.* Scilicet Vossio cacozelum, distortum, ac durum est *ausus atque transgressus est*, quoniam cacozelia, distortio ac duritas (mira illa profectò & ingens) ingenii ejus ne quidem patiebatur hic vel minimum indicare de libris ipsius antiquis, afferre exempla totidem verbis apud optimos etiam occurrentia Scriptores, ut gannit: certè furebat, quum vitiosum librum vocaret, qui à me collatus destituitur prima voce. Nihil ineptiae restabat, nisi ut clypeum Antaei quoque diceret ab Mela dictum esse *mirum & ingentem.* GRONOV.

44. *Pedes & non navigata maria transgressus est*] Mira loquutio. Nam quod doctè ex Lucano animadvertit Vossius, id huc applicari non videtur posse. Aut si potest, aequè ad sententiam Schotti congruere potest, quàm ad vulgatam lectionem. Propriè tamen non navigata maria erant ante Ar-

& [45] non [46] navigata maria tranſgreſſus eſt. Sunt Proteſilai oſſa conſecrata delubro. [47] Eſt & [48] portus Coelos, Athenienſibus & Lace-90daemoniis navali acie decernentibus, Laconicae claſſis ſignatus excidio. Eſt & [49] Cynoſſema,

go. Sed demus ſanè auctorem ſic ſcripſiſſe hactenus & explicare velimus ex ſententia Voſſii: quo iſta copula? Longè melius ea nuſpiam foret. Imò debuit omitti, neque ferri ullo modo poteſt. Quare & Schottus neſcio quid haerens, in *Praetermiſſis* melius cenſebat *navigato mari*. Quod ut fortaſſe melius, ita qui probabitur ab Pomponio veniſſe? Certè enim id melius quam Voſſianum, quia particula *&* innuit hic aliquid ſequi ex oppoſitione τῦ *pedes*, quod fit in lectione Schotti, non Voſſii; & omnino ſicut prima vox *pedes*, ſic & ſequentibus aliquot impendendae ſunt ipſi Xerxi. Ita enim ſolet Pomponius lib. II. cap. 7. *Continua litora & non pervium pelagus;* & lib. III. cap. 6. *Nefas & pro ſacrilegio habent*. Id ergo ut ſine noxa habeamus, leges poſthac *pedes & non navigatu maria transgreſſus eſt*. Quum nihil haberet Voſſius, quod ſolidè everteret, & hinc micrologiae libans teſtatur „cum riſum excitare vo„lunt mimi, eadem planè ra„tione loquentes introducere fa„tuos. Venit io ſimus à villa! Sibi enim ipſe haec occinuit, & mimum oſtendit. An in meo ſit inepta macrologia, docet locorum, quae citavi, ſimilitudo & exempla collecta in nota ad Prooem. Codex Mediolan. habet *& nonaginta maria*. IDEM.

45. *Non navigata maria*] Credidi aliquando melius legi poſſe, *non navigato mari*. cujus conjecturae nondum me poenitet, nec cur poenitere debeat video: hoc eſt enim pedibus tranſiiſſe. Sic hoc ipſo cap. de eodem Xerxis innumerabili exercitu, *& ſaltus freto navigabili pervius*, licet ea ut ſuppoſititia furcis Pintianus ejicienda putet. De Xerxe pleni hiſtoricorum, pleni poëtarum libri. SCHOTT.

46. *Navigata maria*] Melius *navigato mari*. Et inf. ubi de Xerxe, gloſſemata puto: *à Xerxe in Graios tendente perfoſſus & freto navigabili pervius*. IDEM.

47. *Eſt & portus Coelos*] Sic Plinius etiam *Coelos*. *Coela* tamen Ammianus, fortè melius: ut ab Athenienſibus, qui in Chetroneſo frequentes erant, inditum fuerit hoc nomen. Nam *Coele* ſive, quod idem eſt *Coela* vicus fuit Atticae, clarus morte Thucydidis, auctore Graeco ſcriptore Marcellino. Nec praeterierim *Cyllam* urbem locari in hac ora à Ptolemaeo, etiam ſi Hermolaus *Coelam* legit non *Cyllam*, cui ſuffragari videntur Latini Ptolemaei codices. PINTIAN.

48. *Portus Sceolos*] Scribendum *Coelos*. Plinius, *Petenti*, inquit, *Melanem ſinum, portus Coelos*. BARBARUS.

49. *Cynoſenia*] Scribendum, *Cynos ſema*, id eſt, Hecubae tumulus, Strabo, Plinius, ceteri. IDEM.

Cynoſema, tumulus Hecubae] Κυνόσημα geminato ſibilo Thucydides, & Graeci. Auſonius:

> *Quicumque hoc noſtrum σῆμα κυνὸς legitis.*

Solin. cap. 16. *Extra Sigaeum Aſiae in quo tumulus eſt, Cynosſema dictus, Hecubae ſepulcrum:* &

sema, tumulus Hecubae, [50] sive ex figura canis, in quam conversa traditur, sive ex fortuna, in quam deciderat, humili nomine accepto. [51] Est Madytos: [52] est Eleus, quae finit 95 Hellespontum. [53] Aegaeum statim pelagus vastè longum litus impellit, summotasque terras hinc ad promontorium, quod [54] Sunium vocatur, magno ambitu mollique circumagit. Ejus tractum legentibus, [55] praevectisque Ma- 100 stu-

& turris Protesilai delubro data. SCHOTT.

50. *Sive ex figura*] Feminae saepe canibus comparatae. Hesiodus Ἔργοις, Pandorae indidisse Mercurium κύνεόν τε νόον καὶ ἐπίκλοπον ἦθος. Itaque saepè κύνα Helena dicta est Homero & Lycophroni, ob immoderatam libidinem: quòd sicuti canes ἀναιδῶς coëunt; sic omnibus sui potestatem fecisset. Cynici ob eandem impudentiam cum maledicentia nomen sortiti. & Scyllas fabulantur:

Deprensos nautas canibus lacerasse marinis.

Virgil. *Ecloga* VI. & *Ciri*. IDEM.

51. *Est Macidos*] *Madytos* leg. H. Stephano videtur: aliis *Malidos*, ex Stephano *de Urbibus*. SCHOTT.

52. *Est Eleus*] Dupliciter scriptum invenio, sine diphthongo & cum diphthongo *ae* in secunda. Cum diphthongo scribunt Ptolemaeus, Stephanus, Thucydides. Sine diphthongo Strabo in *Selectis*, Pausanias, Herodotus, Arrianus, Xenophon, Plutarchus, Philostratus, Demosthenes, & alii. Hermolaus hanc urbem vocari à Strabone tradit *Elaeussam*. Ego *Elaeussam* insulam nosci à Strabone, ceterisque Geographis prope Ciliciam scio; urbem Thraciae ita ab ullo nominatam nescio. Apud Strabonem uno duntaxat loco lib. XIII. legi in exemplari Graeco *elusa* commutatis litteris pro *Elaeus*, procul dubio vitiosè. Nam si *Elaeussa* diceretur haec urbs, ex tot, quos mox ante citavi, auctoribus aliquis eam ita nominasset. Itaque in hac traditione ab Hermolao non sto. PINTIAN.

53. *Aegaeum statim pelagus*] Dictum auctore Varrone, ab hinnulis, quòd in eo mari scopuli à similitudine capratum αἶγες vocantur. Apollonii verò *Scholiastes*. Τὸ Αἰγαῖον πέλαγος ἀπὸ νήσων αἰγῶν καλουμένης: Lycophronis verò: ὅτι δίκην αἰγὸς κυμαίνεται. Aliter Plinius lib. III. cap. II. extr. SCHOTT.

Aegaeum pelagus] Nunc *Archipelago* dicimus. OLIVAR.

54. *Sunium vocatur*] Expressit hunc locum Seneca Tragicus *Hippolyto*.

- - - - Pars illa diu
Vacat immunis, qua curvati
Litora ponti Sunion urget.

Suspicor autem in Mela, gentili suo, legisse, *vastè Ponti litus impellit*. vide inf. cap. 3. SCHOTT.

55. *Praevectisque in Assusiacum sinus intrandus*] Scribo, *Praevectisque Mastusiam*, *tum sinus intrandus*, hoc est, is, qui Melas

K dici-

ſtuſiam ſinus intrandus eſt, qui alterum Cherſoneſi latus alluens, [56] jugo facie vallis includitur, & ex fluvio, quem accipit, Melas dictus, duas urbes amplectitur, [57] Alopeconneſum, & in altero Iſthmi litore ſitam Cardiam: [58] eximia eſt Aenos, ab Aenea profugo condita: circa

105

dicitur, id & ſequentia, & Ptolemaeus docebunt: ſed & Plinius, atque Strabo. De *Maſtuſia* Pomponius quoque non multo ſuprà. BARBARUS.

Praevectiſque Muſtuſiam] Melius *praetervectis*, ut ſupra in Troade: *quòd praetervectos ſinus excipit non parvus*, & non multo antè: *& Tiriſtris promontorium, quod praetervectos alter Ponti*, &c. PINTIAN.

56. *Jugo facie vallis includitur*] Caſtigandum, *jugo Pallenes includitur.* Nam ſecundum Pomponium, & ſinus Melas, & tota Thracia Pallene terminantur. Eſt autem *Pallene Cherronneſus* & urbs, & mons auctoribus Apollonio in primo, & ejus *Enarratoribus*: praetereaque Dionyſio Byzantio, qui jugi Pallenes meminit. Alioquin Mela & in his, quae longè porriguntur, abſque montium mentione utitur hoc nomine *jugum*, ut in tractatu Cypri. *Cyprus*, inquit, *ad ortum occaſumque ſe immittens recto jugo inter Ciliciam Syriamque porrigitur.* IDEM.

Longo muro Macrutiebus] Sic repone ex Plinio ibidem. Vulgati, *jugo facie vallis includitur*, vitiosè: quod nihil veri inde eruere queas. Quid Pintianus tentarit, *jugo Pallenes includitur*, in promptu eſt legere. SCHOTT.

57. *Alopoconenſum*] Scribe *Alopeconneſum*. Ideo vocata, quòd qui condidere, ut ait Stephanus, reſponſum acceperant, ubi vulpis vidiſſent catulos, ibi ſedem caperent, quod & factum eſt. *Haec*, inquit, *urbs ad Helleſponti Cherroneſum poſita, etiam Caleros producta media vocabatur, de regis nomine.* BARBARUS.

Alopeconeſum] Inſula haec eſt Straboni, & *Aloneſus*, lib. IX. Stephano etiam civitas. Non ſequor igitur eos, qui *Callipolim* contra libros repoſuerunt. SCHOTT.

58. *Eximia eſt Aenos*] Forte *Extrà eſt Aenos.* IDEM.

Eximia eſt Aenos] Certè vacuum eſt illud epitheton in urbe, quam tot magis eximiae comitantur vel antecedunt. Unde etiam merito id ſibi diſplicere oſtendunt viri docti, ſed Voſſiana conjectura (nempe forſan ſcriptum fuiſſe *exin eſt*) praeterquam quod ab genio Pomponii aliena eſt, non utentis illo adverbio, niſi in deſcribendis urbibus ordine in recto litore poſitis, non item ſinu diſtinctis, etiam refellitur ab poſtrema littera, quae in omnibus ſcriptis exſtans, credi non poteſt adjecta fuiſſe ab ſciolo & expelli debere. Potius error cenſeri debet in quinque mediis lineolis *imi*, & ex illis accreviſſe aliquas praeter mentem auctoris, quum librarii invenirent *exita*. Inde putantes literam *m* excidiſſe ita ſuppleverunt. Nam Mela dederat *Extra eſt* nempe ſinum, ut recte conjiciebat quoque Schottus. Ea vocula ſemper utitur poſt finitum ſinum: lib. II. cap. 4. *Sinus eſt continuo Apulo litore incinctus. Extra Sipuntum.* Et hoc exemplo utitur ipſe Voſſius, dum lib. II. cap. 4. vidit in MSS. legi *ſuperita* pro *ſuperna*. Immo hac duarum lineolarum occaſione lib.

[59] circa Hebrum Cicones : trans eundem Dorifcos , ubi Xerxen copias fuas , quia numero non poterat , [60] fpatio menfum ferunt : deinde [61] promontorium Serrium , [62] & quò [63] canentem Orphea 110

lib. II. cap. 2. in *Tritonice* degeneravit *tum Tomoe.* Et videntur fanè vel fcribae vel editores valde liberales fuiffe in donanda Pomponio littera *m.* Nam fic edi video lib. II. cap. 3. *Peloponnefos . . . platani folio fimillima.* ubi ipfe in MS. reperi *fimilia*, quum in Chifiano clare habeatur *fimilis*, quae vera lectio, & fic quoque citatur ab Pintiano in *Caftigationibus;* ut haud dubitanter id ipfum revocari debuerit. lib. II. cap. 6. *Virgi in finu , quem Virgitanum vocant, Extra Abdera*, &c. lib. III. cap. I. *In proximo finu portus eft.&c. extra Junonis ara templumque.* Ergo Voffius colligit, quae eximiam fecerint. Ea funt talia, ut fermè omnes, certè plurimae urbes illis rebus cenfeantur , nempe nobili conditore , faris ac cafibus, tum quibufdam operibus publicis. Scilicer Senex voluit fricare confectam fenio urbem, qua fruatur. Sed & fic redit ad fnum *exin* vel *exinde*, & tum furenter mihi irafcens , & nefcio quid cantans de ineptiis & nugatore , rogat ,, undenam haufferim *exin* rectum fignificare li-,,tus. Nonne hoc dixi ? Tamen veneror fenem, & illi fatisfacio ex cap. 4. hujus libri , ubi poftquàm dixit à Pado ad Anconam tranfiri Ravennam , Ariminum , Pifaurum, Faneftrem coloniam , fine notabili terrae receffu & in recto litore , pergit *Exin illa* &c. Unde fimul paret fatuè ab Voffio cogitatum lib. III. cap. 6. *Exin Scandinovia.* GRONOV.

59. *Circa Hebrum Cicones*] Lego, *Citra Hebrum Cicones;* fequitur enim, *trans eundem Dorifcos.* confirmatur quoque auctoritate Herodoti. PINTIAN.

60. *Spatio menfum ferunt*] Invenit autem myriadas centum & LXX. hoc eft, decies fepties centena armatorum millia ; quem numerum tradit Herod. *Polymnia;* Juftinus verò ex Trogo Pompeio lib. II. DCC. millia & CCC. M. auxiliorum fuiffe fcribit. Ammianus lib. XVIII. *Quoufque nobis Dorifcon Thraciae oppidum & agminatim intra confepta exercitus recenfitos Graeca fabulofitas numerabit?* SCHOTT.

61. *Promontorium Seriphium*] Scribi poteft *Serium*, ut in Plinio monftravimus , aut *Zerynthium*, ex Lycophrone ac Nicandro , qui proximum Zonae antrum Hecatae dicatum ita nominavit. BARBARUS.

62. *Ex quo canentem*] In v. c. legitur: *&, quo canentem Orphea, fecuta narrantur etiam nemora, Zone.* SCHOTT.

63. *Canentem Orphea*] Quem ut me juvit vidiffe in nummis, cinctum mirabili theatro ; fic nec tibi , Lector, erit ingratum aut

 inutile

phea secuta [64] narrantur etiam nemora, [65] Zone: [66] tum Schoenos fluvius, & ripis ejus adjacens

inutile spectaculum, de quo alibi. GRONOV.

64. *Narrantur nemora, Zone*] In MS. uno vidi *narrantur est nem.* Sed in Chisiano & Mediolanensi erat *narrantur etiam nemora*, quam veram plenamque Pomponii manum producit ex V. C. Schottus quoque, & fuisse censeo: & habet particula ista non modò suam vim, sed genius Pomponii semper eam adhibuit, ubi aliquid notabile & mirabile propinquum relaturus est lib. II. cap. 4. *Padus tam citò prosilit, ut suum etiam in mari alveum servet.* lib. III. cap. 4. *adeò atrox, ut feminae etiam cum viris bella ineant.* lib. II. cap. 7. *Arados parva, frequens tamen, quia etiam super aliena tecta sedem ponere licet.* Non desinit me convellere ista aerugo Vossii, etiamsi eum non tangam. Excitus enim hac nota, iterum perreptavit codices MSS. & quia τὸ & in varios locos translatum ex illis ostendit, inde facile, ait, conjicias additum ab aliis conjunctivum. Quàm diversum hoc ab illis, quae evomebat ad capitis 5. lib. I. verba *sine tectis passim ac sedibus*; perinde ibi illud *ac* jactatur, nec tamen vel cogitat tale quid. Quae varietas idcirco satis ostendit, eum seniliter ineptiisse, unde cur exigam, quid ex iis locis ipse collegerit? Sic lib II. cap. 2. eadem vocula in Editionibus solebat omitti. IDEM.

65. *Zone, Tum Scoenas fluvius*] Permuta verba, *Tum Zone. Scoenas fluvius.* PINTIAN.

66. *Tùm Schoenos fluvius*] Meram hîc videas Vossii licentiam, fluviis nunc hoc, nunc illud vocabulum dantis, nullo auctoritatis robore. In MS. quidem & ipse legi *Stenos.* Mediol. *Sthenos.* Quidquid sit, apparet manifestè, eundem nunc fluvium intelligi, quem *Cudetum* vocat Scylax. In themate enim Thraciae procedens ab Nesto amne sic pergit, Ἄβδηρα πόλις, Κύδητος ποταμός. Αἱ δὲ πόλεις Δίκαια καὶ Μαρώνεια κατὰ ταῦτα. Credamne? Vossius fatetur hîc me rectè sanè dicere. Sed quantum hinc in censendo divortium. Illius juventa in eo nomine consistere potuit & Cudetum pati. At nunc senio procax & liber, audacter, quod improba mens ei exprimit, affirmat legendum esse *Cosetus.* Hinc locos omnes, quos aperuerat Schefferus ad Aelianum, item Menagius, & horum similes non semissis, in narratiuncula de Pythagora per fluvium salutato, id quod ex loco Apollonii omnibus illis etiam citati evincit circa Samothracen, si credas, quum ille dicat κατὰ Σάμον, contigisse inspiciens, ait & Nessum & Nestum & Cosatum & Cosetum eundem esse. Quod tam facile pronuntiare potuit, ac Vossium esse Alopecium. Quasi non in istis ambiguis esset continua ferè discrepantia, & alii Nesso attribuere potuerint, quod alii fluvio diverso. Sed & ad Nessum & Cosatum trahit quoque Caucasum Porphyrii & Compsaton Herodoti. Et sic denique cuniculis factis accedit ad Cossiniten, cujus meminit Aelianus *de Animalibus*, quem in notis ad Scylacem statuerat esse hunc ipsum, quod ego ineptè factum arbitrabar. Nam quî credibile est, Scylacem in Periplo habiturum rationem fluvii non exonerantis se in mare & secantis oram, sed consumentis in palude Bistonide? Id autem clarè testatur affir-

jacens [67] Maronia. Regio ulterior Diomeden tulit, immanibus equis mandendos solitum objectare advenas, & iisdem ab Hercule objectum. 115 Tur-

affirmatque Aelianus de Cossinite? Immò Aeliani Cossinites planè idem est, quem Herodotus vocat Compsatum scribens lib. VII. cap. 109. Xerxes παραμείβετο Μαρώνειαν, Δίκαιαν, Ἄβδηρα, καὶ κατὰ ταύτας, λίμνας ὀνομαστὰς ταύτας, Ἰσμαρίδα, κατὰ δὲ Δίκαιαν Βιστονίδα, ἐς τὴν ποταμοὶ δύο ἐσιεῖσι τὸ ὕδωρ Τραῦός τε καὶ Κόμψατος. Hic autem Compsatus, ut & Travus planè illic emoriebatur, ut apparet ex oppositione in sequentibus apud Herodotum, ubi ait propè Abdera quidem nullam paludem nobilem praeteriisse, ποταμὸν δὲ Νέστον ῥέοντα ἐς θάλασσαν, quod nimirum illi duo priores non faciebant. Haec quum sint verba mea in prima editione, primò dicit me loqui *fluminis exonerante*, quum sit haec ipsius Latinitas. Dein deceptum tabulis Ptolemaei, quas ne nunc quidem ad hanc rem inspexi. Denique nescivisse, quid rei sit palus Bistonis, quum putarim esse stagnum mediterraneum undique clausum & quod nullum haberet in mare exitum. Agnoscis calumniam protervi senis. Non enim si dixero fluvium exonerari in stagnum, planè dico illius fluvii aquam in mare paulatim cum stagno venire. Mela noster, quum scribit lib. II. cap. 5. Atacem accipi à lacu Rubreso, non ideo negat tandem in mare efferri: non dicit tamen exonerari in mare. Quid aliud à me factum est? De stagno autem nihil dixi. Jam verò Bistonis palus ex descriptione Ptolemaei, quem citat, utique est mediterranea. Quid an ille nugator nos docere voluit, quid sint λιμνοθάλατται, tam crebro ab viris eruditis declaratae? Sit Bistonis palus λιμνοθάλαττα. Quae, oro, sunt verba Strabonis in lib. I. pag. 49. Nempe μάλιστά φησι τὴν ζήτησιν παρασχεῖν, πῶς ἐν δισχιλίοις καὶ τρισχιλίοις ἀπὸ θαλάττης σταδίοις κατὰ τὴν μεσόγαιαν ὁρᾶται πολλαχοῦ κόχλων καὶ ὀστρέων καὶ χηραμίδων πλῆθος καὶ λιμνοθάλατται. De Bistonide autem scribit *Scholiastes* Apollonii ad lib. II. Βιστονίη, Θρακικῇ· Βίστονες γὰρ ἔθνος Θρακῶν. Βίστονις, λίμνη Θρακική. Omnia vides haberi eodem numero. Nam ab Cosinto dictum Cossiniten, furatus est Vossius ex Holstenii notis ad Ortelium pag. 60. Sed quis puero Vossio praelallavit Cosintum esse oppidum? Non Antoninus. GRONOV.

67. *Maronia regio ulterior Diomedem tulit*] Vanus haberi non recuso, nisi verum dixero: errasse alterutrum: Melam an Solinum? Melam dii prohibeant. In Solino menda post omnium emendationes resident, ut ipsi cum duobus MSS. Toletanis comparando didicimus, multaque notavimus, quae, Deo faciente, aliquando in vulgus apparebunt. Sic enim ille cap. 16. hinc exscripsit: *Deinde stagnum est Bistonium: nec longè regio Maronea: in qua Tinda oppidum fuit, equorum Diomedis stabulum: sed cessit aevo, solumque turris vestigium adhuc durat.* Cetera ut Mela noster. Suspicor autem in Mela legisse, *Ripis ejus adjacens Maronea regio, ubi Tinda Diomedem tulit.* Eruditus lector arbitrabitur. SCHOTT.

68. Tur-

[68] Turris, quam Diomedis vocant, ſignum fabulae remanet: & urbs, quam ſoror ejus ſuo nomine nominavit, [69] Abdera; ſed ea magis id memorandum habet, quòd Democritum Phyſicum 120 tulit, quàm quòd ita condita eſt. Ultrà Neſtos fluit; interque eum & Strymona urbes ſunt [70] Philippi, Apollonia, Amphipolis: [71] inter Strymona & Athon,

68. *Turris quam Diomedis vocant*] Expendendum, àn ſit aptior lectio *Tinda quam Diomedis vocant*, ex Plinio & Stephano. PINTIAN.

69. *Abdera*] De hac Cic. *ad Atticum* lib. IV. *epiſt.* 16. & lib. VII. *epiſt.* 7. & Hippocrates in *Epiſt.* SCHOTT.

70. *Philippia*] Scribendum *Philippi*, ut faciat *Philipporum*, ex Plinio, Ptolemaeo, ceteris, à Philippo rege Macedonum, qui eis contra infenſos Thraces opem tulerat. *Crenides* antè nominata, unde *Adraſtus* Ariſtotelis diſcipulus. Erant & in Theſſalia *Philippi*, quondam Thebae dicti, ait Stephanus. Sed & in *Theſprotia Philippi* nominantur, qui & *Gomphi* ſunt. A Philippis *Philippenſes*, ſive (ut Polybius) *Philippeni* derivantur. BARBARUS.

Philippi, Appolonia] Scribe cum uno *p.* & duplici *ll Apollonia*, ex omnibus. PINTIAN.

71. *Inter Strymona & Athon turris Calarnaea*] Sic Hermolaus caſtigavit, cùm priùs *Calamea* legeretur. Mihi Hermolai commentum non placet: neque puto hic reddi à Mela *Calarnan* oppidum ignobile, & cujus praeter Stephanum à nullo fiat mentio, ſed urbem clariſſimam *Stagira*; ſive ut Herodotus vocat, *Stagiron*, illuſtrem alumno Ariſtotele, & à nullo praetermiſſam: Sed neſcio quo adverſo, & urbis ipſius, & Ariſtotelis fato, apud pleroſque ſcriptores depravatiſſimè ſcriptam. Nam apud Ptolemaeum *Stantira* pro *Stagira* poſitum eſt, & apud Plinium atrox adhuc etiam poſt tot cenſores menda memoriae inclytae urbis officit. Sed libuit ejus verba in gratiam Plinii ſtudioſorum ſubjicere ex lib. IV. cap. 10. *Acanthus*, inquit, *Iſtria*, *Graſtonia*. In codice vetuſto bibliothecae Salmanticenſis Academiae ſuprà citato ſic legitur: *Acanthus*, *Sinis*, *Tagira*, *Sitone*. Scribendum: *Achanthus*. *Singus*. *Stagira*. *Sithonia*: etſi Hermolaus in *Plinianis Caſtigationibus*, *Graſtoniam* defendat, non rectè. *Achanti*, & *Singi* urbis, unde dictus *ſinus Singiticus*, & *Sithoniae* magna apud omnes mentio. Pari malo apud Melam *turris* vitioſiſſimè ſcriptum eſt pro *Stagiros*. Pro *Calamea* autem, ut antea legebatur, ſubſtitui poſſet *colonia*: multae enim erant in Macedonia coloniae, *Dion* apud Ptolemaeum. At *Pella*, *Oreſtae*, *Caſſandria*, *Philippi* apud Plinium in quarto. Loqui autem hic Melam de *Stagiro*, ſive *Stagiris* niſi probavero, non recuſo quin in piſtrinum dedar. Sed prius quàm id probem, viſa eſt mihi res digna aeſtimatione, an hic pro *Calamea* ſubſtitui poſſit, *clara alumno*, ut Ariſtotelis nomen praetermiſſum ſit librarii culpa, ſicuti permulta alia in hoc opere ſive denſo quodàm & frequenti erroribus ſenticeto. quod ram ex his quae praeteriere manifeſtum eſt, quàm ex futuris liquebit. Movet me quòd Mela civitates

[72] Athon, [73] turris Calarnaea, & [74] Κάπϱυ λιμὴν, urbs

tates, quae claros viros aut tulerunt, aut etiam sustulerunt, honorificis verbis memorare solet. Hoc fecit in urbe Aeolidis *Pitane* unde fuit Arcesilaa: Hoc in *Abderis* Thraciae unde Democritus: Hoc in *Mileto Ioniae*, unde Thales Astrologus, Timotheus Musicus, & Anaximander Physicus: Hoc in *Calaurea insula*, ubi periit Demosthenes. Hoc in *Rudiis* urbe Italica natali Ennii poëtae nobilitata. Credibile igitur mihi fit, hoc idem fecisse Melam in urbe *Stagiro* patria Aristotelis, tanto illis, & ceteris philosophis omnibus praestantis. Sequuntur statim verba, quae probant legendum hic *Stagiros* non *turris*. Ea sunt: *Portus Caprullon*. IDEM.

72. *Athon*] Nunc dicitur *Monte Sancto*. OLIVAR.

73. *Turris Calamea*] Fortasse *Calarnaea*. Fuit enim (ut ait Stephanus) oppidum Macedoniae *Calerna*. BARBARUS.

74. *Portus Caprullon*] Lego, *portus Capros cum insula*. ex Strabone in *Selectis* tradente *Capron* portum esse Stagiri urbis cum insula parva cognomine. Quis igitur in animum inducat, meminisse Pomponium portus Stagiri, praeterita ipsa urbe, cujus est portus, tantae praesertim, propter alumnum, claritatis. Praeterea sitam esse *Stagiron* inter *Strymonem* fluvium & *Athon* montem, ubi Mela eam statuit: auctores sunt Strabo in *Selectis* & Ptolemaeus, quod adhuc magis adstruit castigationem nostram. PINTIAN.

Portus Capru] H. Stephanus κάπϱυ λιμὴν, non male. Vulgati *Caprullon*, pro quo, *Capros cum insula*, Pintianus reponebat: qui & Aristoteli patriam, quae hic in lituris densisque tenebris jacebat, reddidit; illustravitque felici conatu, si quam ad alumni laudem, accessionem fieri pote est. Eandem apud Ptolemaeum sepultam ἰδῶ παϱίεγυ excitare conemur, ubi pro ςύϱλιεϱϱ leg. ϰαϱϱύλιεϱ. SCHOTT.

Portus Caprullon] Viderat Henr. Stephanus postremam vocem mendosam esse & in ea latere Κάπϱυ λιμὴν, nihil scribens, quid igitur de praecedente voce fieri vellet, satis tamen clarè praeferens id sibi placuisse, quod Vossius rapit ad se; *neque enim dubito*, dicens, *quin* κάπϱυ λιμὴν *à Mela scriptum sit, & Caprullon non aliunde quàm ex errore manarit*. A Pintiano reponebatur *portus Capros cum insula*, quod nimium & intolerabile. Vossius denique, quum è libris melioribus profert *& portus Caprolimen*, ejecta voce media togat, quis non videat veram esse lectionem, *Et* Κάπϱυ λιμὴν? & sic ignorans Stephanum edidit. Fortasse: sed tamen subdubito. Video quidem lib. 1. cap. 18. illa *sinus alter* Ἀχαιῶν λιμὴν. Sed tamen, etsi in codice Mediolanensi sit *caprolimen*, tamen in loco, quem tractamus, illud *limen* non semper fuisse ita penitus perscriptum omnibus istis litteris apparet ex lectione vulgata. Et sanè ipse in codice non spernendo habui *portus caprolim* & sic tamen in loco citato etiam *lim* exhibebatur. nec aliter in MS. exstabat lib. 11. cap. 1. *sinus portuosus, & ideo calos lim appellatus*. Et quid? an nostrae potestatia est vocem probatam ab omnibus antiquis libris ita temere expellere? Ego sanè ad scriptam lectionem quam vidi, scio proximè accedere *& portus* κάπϱυ (*capru* exhiberi video in editionibus Sanctii & Schotti sine aucto-

75 urbs 76 Acanthos, & Echymnia: inter A-
125 thon & Pallenen, Cleona & Olynthos. Strymon (sicut diximus) amnis est; 77 longéque ortus,

anctore) *tum urbs*. Et quod negari nequit, hic stylus est Auctoris, ut Romana Graecis immisceat. Sic paulò antè praecessit *flumen αἰγὸς*, sic cap. seq. & *portum qui Κωφὸς dicitur*. lib. II. cap. 2. *portus coelos*. Haud dubiè perperam sic editionibus exhibentibus pro κοιλὸς, ut in reliquis. Quam succensuit propterea Vossius convitiator? Ne nunc quidem ullam dat rationem, cur vocem *portus* redundare dixerit. An cùm in melioribus aliquid legatur libris, ideo redundare vox debet? Si tam infelices Librarios fortitus fuit Mela, ut Graeca ne legere quidem noverint, unde tot Graecae voces fuerunt servatae? Ego nolui affirmare utrumque retinendum esse, quia sic te, Vossi, hoc est, ipsa leberide stultiorem personam induissem. Planè non decet nos ita statuere, ubi tantopere consentiunt libri veteres, ibi aliquid redundare. Ostendi quàm posset aliquid propinquum latere: inde tu excitari debueras. Quod quia noluit Vossius, ut semper, idcircò nunc verum en tibi, mi Lector, quum Mela dederit & *portus κώπεω*; *Eion urbs, Acanthos* &c. Haec enim urbs Ἠιὼν ab omnibus Graecis ostentatur ad Strymonem. Haec quum ignota esset, vides manifestè hinc exstitisse illud vetus *caprullon*. Habeat igitur Vossius suam redundantiam, cui admetior meam inopiam & tamen prodigam judicii. GRONOV.

75. *Urbs Acanthos & Oesima*] Omnia turbata & permista. Neutri enim harum urbium convenit situs in quo locantur inter Strymonem & Athon. *Acanthus* enim inferiùs est, *Oesima* superiùs. *Acanthus* ad Meridiem inter promontorium Nymphaeum & Derrhin in sinu Singitico. *Oesyma* ad Septentrionem inter Nessum & Strymonem fluvios, in sinu Strymonico, auctoribus Ptolemaeo, & Strabone in *Selectis*. Castigandus igitur sic totus hic locus: *Ultrà Nestos fluit, interque eum & Strymona urbes sunt Philippi, Apollonia, Amphipolis, & Oesyma. Inter Strymona & Athon Stagiros, Portus Capros cum insula. Inter Athon & Pallenen Acanthos, Scolos & Olynthos.* *Scolos*, inquam lego, non *Cleonae* ut Hermolaus legit, qui pro *Celeona* antiqua lectione *Cleonae* suffecit. Ego *Scolos* defendo ex Strabone, qui in septimo *Scolon* ait fuisse unam ex urbibus propinquis Olyntho. Thucydides item in quinto, ut vicinas sibi urbes Scolon & Olynthon conjunctim memorat. Nam *Cleonae* Hermolai non sunt inter Athon & Pallenen, sed in ipso monte Atho cum aliis quatuor urbibus, *Dio*, *Holopyxo*, *Acrothoo*, & *Thysso*, quas Xerxes perfosso Atho insulares fecit, auctore in *Polymnia* Herodoto: qui *Stagiri* & *Acanthi* conjunctim etiam ipse meminit, ut urbium inter se propinquarum. PINTIAN.

76. *Acanthos & Echima*] De *Achanto* constat ex Plinio, Ptolemaeo, ceteris. *Echima* ubi sit, non constat. Proinde non *Echima*, sed *Oesyma* fortasse legeris, ut in Thracia exposui ex Homero, & aliis frequentibus. BARBARUS.

77. *Longéque ortus & tenuis*] Ne dubites, si hanc editionem conferas cùm prioribus, tres postremas primi vocabuli litteras ex MSS. à me productas, nunc significo. GRONOV.

78. Ve

ortus, & tenuis, alienis ſubinde aquis fit amplior; & ubi non longè à mari lacum fecit, majore quàm venerat alveo erumpit. Athos mons eſt adeò elatus, ut credatur altiùs etiam 130 quàm unde imbres cadunt, ſurgere. Capit opinio fidem, quia de aris, quas in vertice ſuſtinet, non abluitur cinis, ſed quo relinquitur aggere manet. Ceterùm non promontorio, ut alii, [78] verùm totus exſtat, totoque longè dorſo procedit in 135 pelagus. Quâ continenti adhaeret, à Xerxe in Graios tendente [79] perfoſſus transjugatuſque eſt, &

78. *Verum totus eſt*] Dele verbum *eſt*. PINTIAN.

Factus freto navigabili pervius] Haec etiam verba recidenda: Pomponii enim brevitati ſatis fuit dixiſſe: *à Xerxe in Graios tendente perfoſſus transnavigatusque.* IDEM.

79. *Perfoſſus transnavigatusque. & factus freto navigabili pervius*] Certè nauſeam parit haec tam accurata deſcriptionis inſtitutio, ut planè non miremur Pintianum, ſpectatorem amariorem brevitatis Pomponianae, poſtrema recidenda clamaviſſe, quum plenè illa contineantur in verbo *perfoſſus*. Sed & monſtri aliquid his ſubeſſe docent veteres libri praeferentes *Athos* vel *Athus* pro *factus*. *Transjugatus* verò (quod placet Voſſio) non commodiorem facit ſermonem, ſed praeter dubiam Latinitatis notam ineptè hiſtoriam tangit, quum non potuerit illic transjugari, ubi Xerxes perfodit, ubi non niſi πεδίον & κολωνὸς οὐ μεγάλως nominat Herodotus: quum contra vox *transnavigatus* augeat rei monſtrum, & in eo verbo reſideat verè poëtica elegantia, quam nunc captare vult Pomponius, ut patet ex illo etiam Juvenalis Sat. X. *Velificatus Athos*, & quem ipſe Voſſius citat, Catullo,

> ——— *cumque juventus,*
> *Per medium claſſi barbara navit Atho.*

Cicero lib. II. de *Finibus* cap. 34. *Si Xerxes Helleſponto juncto, Athone perfoſſo, maria ambulaviſſet, terramque navigaſſet.* Claudianus lib. II. *in Rufin.*

> ——— *cum claſſibus iret*
> *Per ſcopulos, tellumque pedes contemneret aequor:*

Sic itaque eum tot aliis auctoribus transnavigatum Atho mirificè quoque ſcripſit Mela. Obſtinatus tamen Voſſius quum impar eſſet probando τῷ *transjugare*, ait, „ſolemne eſſe quibusvis Scriptoribus „res novas & inuſitatas novis etiam & non uſitatis explicare vocibus. Egregium ſanè! Cicero, Livius, Tacitus habent multas res novas & inuſitatas. Hinc Voſſius dicit novas etiam & non uſitatas illic reperiri voces. Credeſne? Nihil magis fatuum, & ne tale quid timeas. Pergit: „transjugare eſt „jugum montis ſuperare; quod „quia novum & inuſitatum explicatur nova & non uſitata voce: „&

& factus [10] freto navigabili pervius. Ima ejus tenent

„ & tunc togat. An colles quan-
„ tumvis minuti possunt esse sine
„ jugis & verricibus; quos si quis
superet, ut in hoc loco tantum
sunt κολωνοὶ ὐ μεγάλοι, hos
transjugare dicetur. Vide, quo
delabantur illae novae & non usi-
tatae res, quando enim non su-
perantur illi? Repero itaque ab
Mela transnavigatum Arho dici.
Si tamen ita extendere ὕψος ser-
monis sui voluerit Auctor, quod
profectò ipse mox deprimit per
additam explicationem, quam
omisisset haud dubiè, si illud cap-
tare voluisset. Quare foveo diu
conceptam (sic cùm scribo, ait
Vossius me resipiscere post lon-
gam meditationem) opinionem
illud *transnavigatusque & Athus*
vel *Athos* ex mirifica litterarum
commutatione ortum esse, &
Auctorem scripsisse, *perfossus &
ad Sanen ab usque Thysso factus
freto nav.* Nam quod Vossius au-
det scribere Herodotum libro VII.
dicere fossam illam ab Acantho
urbe Sanen usque pertinuisse,
Acanthum verò ab eo poni ad si-
num Singiticum, Sanen in Palle-
naea Chersoneso, & ideo non
posse concipi, ut fossa illa duo-
decim tantùm fuerit stadiorum,
quod ait idem Herodotus; falsum
dicit omnino, & ipse sibi nectit
laqueum. Haec verba usserunt Se-
nem adeo, ut simias & asinos ex-
clamaret, seque iis similem face-
ret. Nonne enim ex alterutro
genere is est, qui scribere susti-
net [An non satis clarè Herodo-
tus loquitur, cum lib. VI. & ite-
rum lib. VII. refert Artachaeum
à Xerxe praemissum fuisse Acan-
thum, ut inde fossa ad Sanen
perduceretur] Est enim in his &
simiae argutia & asini stupor. Nus-
piam ab Herodoto dicitur Arta-
chaeus praemissus Acanthum. Sed
in lib. VII. cap. 21. est Artachaea,
narrans praeparatas ad Eleuntem
per triennium copias dicit qui &
quomodo foderint, Βούβαρις δὲ
ὁ Μεγαβάζου καὶ Ἀρταχαίης ὁ Ἀρ-
ταίου ἐπεστάτεον τοῦ ἔργου. Eodem-
que lib. VII. cap. 117. Ἐν Ἀκάν-
θῳ δὲ ἐόντος Ξέρξεω συνήνεικε ὑπὸ
νούσου ἀποθανεῖν τὸν ἐπεστεῶτα τῆς
διώρυχος Ἀρταχαίην &c. An
non rugit igitur instar asini, an
non excordem suam perversitatem
aequè denudat ac simia nares, qui
ab Herodoto scribit narrari ad ur-
bem Acanthum praemissum istum,
ut inde fossa duceretur? Herodo-
tus dicit tantùm tunc mortuum il-
lum fuisse, quum Xerxes esset
Acanthi. Si etiam illic mortuus
est, quod fieri potuit, non id
contigit, quia illuc praemissus, &
inde incipiens fossam. poterat ibi
morati ac praeesse praesens operi;
sed quod Regi illuc ingresso de-
buit officium facere, & progressum
operis injuncti curamque suam
probare. Nam ab Acantho urbe
non incepisse fossam inde quoque
apparet, quod Xerxes jam manens
in ea urbe non narretur vidisse fos-
sam & successum operis; quod
procul dubio & esset factum &
narraretur esse factum, sed τὸ
ὄρυγμα ἀκέων, nempe ex rela-
tione Artachaei, qui ad eam rem
illuc venerat & in morbum leta-
lem incidit. Libro autem VI. ali-
quid de Artachaeo narrari non
memini: de Acantho & alia classe
quod narratur, nihil ad Artachae-
um. Vide autem quid agat Vos-
sius. In *Observationibus* ad Me-
lam ex Herodoto dicit [Acan-
thum verò urbem ponit ad sinum
Singiticum] In *Appendice* autem
[Thyssum oppidum eidem litori
& eidem quo Sane Singitico ap-
positum sinui.] Ita scilicet tum
Acanthus, unde fossa Vossiana in-
cepit,

tenent parvae Pelasgorum coloniae. [81] In summo fuit oppidum Acroathon, in quo (ut ferunt) dimidio longior, quàm in aliis terris, aetas habitantium erat. Pallene, soli tam patentis, [82] ut quinque urbium sedes sit atque ager, tota in

cepit, tum Sane, ubi fossa Herodotea finitur, in eodem sunt sinu. Equidem qui sic ludit se ipse, eum in absurdissimo cachinno finire notam hujus appendicis quis miretur? Ergo revertar, unde coepi, itero Vossium sibi nectere laqueum. Non dicit Herodotus fossam illam ab Acantho urbe incepisse (eam non tetigit) sed claré cap. 22. Πεδίον δὲ τοῦτο (ipse nempe isthmus) καὶ κολωνοὶ οὐ μεγάλοι, ἐκ θαλάσσης τῆς Ἀκανθίων ἐπὶ θάλασσαν τὴν ἀντίον Τορώνης. *Est autem ille campus & tumuli non magni ab mari Acanthiorum ad mare quod est è regione Toronae.* Aliud est ab ipsa urbe Acantho incipere, aliud ab mari, quod illi urbi nomen debet, cujus pars ab illa multum potest abesse, ut haec certè Acanthiorum maris pars Isthmum abluens, non parum ab ipsa urbe abest. Fateor quidem Herodotum non dicere fossam factam ad Sanen ab Thysso, & eas duas urbes in Isthmo sitas affirmare, sed Thysson ponere in ipso Atho, ut reliquas quatuor urbes, sed posuit ea fuisse quidem intra fossam, proximè tamen illam. Commodius ad difficultatem hujus sententiae allegaretur Auctor περιηγήσεως ad Nicomedem, qui scribit, Τὸν Ἄθω δὲ παραπλεύσαντι παράλιος πόλις Ἄκανθός ἐστιν Ἀνδρίων ἀποικία, παρ' ἣν διώρυξ δείκνυται τετμημένη ἑπτὰ σταδίοις. Hic minuit numerum stadiorum, & planè loquitur quasi ab Acantho incipere fossam statueret. Non erat ita obesus Vossius, ut non hanc citationem meam in luctum verteret; unde pro jure suorum furtorum atripit hunc locum, dicitque ex eo Acanthum & Sanen non nisi septem stadiorum intervallo à se invicem abesse. Credant hoc, qui non vident, quam laxè voces illae παρ' ἣν possint notare. GRONOV.

80. *Freto*] Quoniam ibi mare immissum ferveat, ideo *fretum* vocari notat Harduinus *ad Plinium* lib. IV. cap. 10. pag. 436. Quasi verò! Origo freti & etymologia fanè id vult. Sed fretum amittit eam considerationem eo casu, ubi non naturale fretum, sed verè fossa est, & tantùm instar freti; ubi nomen freti retinetur, quia est illic aqua marina, de qua solet dici fretum, non fossa. IDEM.

81. *In summo fuit oppidum Acroathon*] Ptolemaeus *Athos acron*, Strabo in *Selectis*, *Acresthoon*, Stephanus *Acrothynoe*. Thucydides, & Plinius *Acrothoi*, Herodotus *Acrothoos*. PINTIAN.

Acroathon] *Acrothon* Solinus appellat cap. 16. qui gemina cum his narrat, ut & de monte Atho. Vide Lucianum in *Macrobiis*, & Plin. lib. IV. cap. 10. Post paullò concinnius fort. *Eratiis*, quàm *Eretiis* legatur. SCHOTT.

82. *Ut quinque urbium sedes sit*] *Quatuor*, non *quinque* Strabo in *Selectis*. Eae sunt, *Aphytis*, *Mende*, *Scione*, *Sane*. Herodotus in *Polymnia* octo, *Potidaea*, *Aphytis*, *Neapolis*, *Aegae*, *Therambos*, *Scione*, *Mende*, *Sane*. Sed reneamus morem nostrum subveniendi, quotiens occurrit, Plinio malè in hac parte ab Hermolao habito,

in altum abit, [83] angusta satis unde incipit. 145 Ibi est Potidaea: [84] at ubi laxiùs patet, [85] Mende Scioneque referendae; illa ab Eretriis, haec ab Achivis capto Ilio remeantibus posita.

bito. Is lib. IV. cap. 10. *Oppida*, inquit, *Nissos*, *Phileno*, *Mende*. in promptu est, quid Hermolaus dicat. Nos sic castigandum censemus: *Oppida Sane*, *Aphytis*, *Scione*, *Mende*. ex citatis Auctoribus. PINTIAN.

83. *Angusta satis unde incipit*] Legendum existimo, *angustus Isthmus unde incipit*. Nam de Isthmo Pallenes & Ptolemaeus, & Pausanias in *Atticis*, & Georgius Gemistus *Hellenicῶn* primo, Plinius quoque lib. IV. cap. 10. *& in Pallenes Isthmo quondam Potidaea, nunc Cassandria*. etsi Hermolaus aliter legat. Quem prioris veraeque lectionis potuerunt admonere verba illa, quae paulò antè praecedunt, *Oppida Pallene Phlegra*. In quibus (quod est notandum) videtur Plinius imitatus Pomponii morem, copulandi duo nomina propria, de quo dixi. Nam *Pallene* & *Phlegra* idem sunt, Stephano, & Straboni in *Selectis*. IDEM.

84. *At ubi laxius patet*] Scribo *latius*, non *laxius*. Nam *latè patere* frequens est apud omnes locutio, non *laxè*. IDEM.

85. *Mendetione quae referendae*] Scribendum, *Mendae*, *Scioneque referendae*. *Menden* Erethii condidere, *Scionen* Achivi: auctor Stephanus, & hic Pomponius. BARBARUS.

CAP. III.

MACEDONIA, GRAECIA, PELOPONNESUS, EPIRUS, ET ILLYRICUM.

1 TUM Macedonum populi, quot urbes habitant,

1. *Cùm Macedonum populi quot urbes habitant*] Aldus: *Tum Macedonum populi quod urbes habitant*, minus vitiosè. Lego, *Tum Macedonum populi cl. urbes habitant*, ex Plinio & Marciano. Causa depravationis fuit supina, librariorum semper, nonnunquam etiam correctorum ignorantia, coelum terris miscentium, & mare coelo. Primùm enim, ut conjicio, duo elementa *cl.* librarii in unum *d* confuderunt. Deinde correctores nescientes, quid *d* solum significaret, numerus enim immodicus videbatur, adjecta *q* fecerunt *qd*. Postremò alii malum, quod Thucydides ait, malo curantes, *quot* scripserunt cum nota interrogationis, ubi nulla est interrogatio. PINTIAN.

Tum Macedonum populi, *quot urbes*

tant, quarum [2] Pelle est [3] maximè illustris. Alumni efficiunt, Philippus Graeciae domitor, Alexander etiam Asiae. [4] In litore flexus Mecybernaeus, [5] inter promontoria [5] Derrim & [6] Canastraeum [7] & portum qui

Κωφὸς

urbes habitant] Sunt qui hunc locum sic accipiant: Post antedictas gentes sequi populos Macedonum, & esse tot numero, quot sint urbes, quas habitent: Quàm rectè autem sic intelligatur, arbitrio Lectorum esto. IDEM.

Tot Macedonum populi quot] Sic malim, quàm, *Tum Macedonum*, quomodo antea legebatur. Locus, ad quem multi statim cap. initio impegerunt; & nescio quibus interpunctionibus quae somnia commenti sunt. SCHOTT.

Tum Macedonum populi centum quinquaginta urbes habitant] Libris antiquis & veritati litare malui, quàm profanum quid ab Vossio aut Pintiano in hoc sacrum inferre. Nunquam in Macedonia numerabuntur centum quinquaginta urbes, (ut videtur ex Pintiani emendatione citanda intelligere Vossius, vel centum quinquaginta populi, ad quos ille numerus etiam referri potest) nunquam fuerunt, nunquam dixit Mela, nullus codex hujus indicii notam vel minimam habet. Sed neque in ulla alia regione urbes vel populos tam exacto numero terminavit. Et quaeso, an non fuerunt vel plures vel pauciores? Immò edidimus, prout flagitabant vetera exemplaria. Macedones per Alexandri expeditionem ubique incolebant & sub eis Graeci. Itaque nunc ait se venire ad Macedonum populos, qui vivunt in urbibus illis, quarum maximè illustris est *Pella*; quum alii Macedonum populi respiciant alios dominos, aliasque observent regias. GRONOV.

2. *Pella*] Nomen retinet. OLIV.

3. *Maximè illustrem*] Antea enim vicus erat, ut Demosth. *Philippicis* ait. Juvenalis Sat. x.

> *Unus Pellaeo inveni non sufficit orbis.*

SCHOTT.

4. *In litore flexus Mecybernaeus*] Strabo in *Selectis*, *Mecybernam* quam ipse Olynthiorum navale facit, *Mecypernam* nominat per *p* in penultima. Castigandus obiter Thucydidis Graecus codex, in quo divisim scriptum est *me Cybernaeus*, quod mendum Laurentium summum alioqui virum in errorem egit, *non Cybernaeos* transferenrem pro *Mecybernaeos*. PINTIAN.

5. *Inter promontoria dividit Canastreum*] Castigo, *inter promontoria Derrin & Canastraeum*; ex Ptolemaeo, Stephano, & Strabone in *Selectis*. Sciendum autem sinum quem Ptolemaeus, Stephanus, & alii *Toronaeum*, sive *Toronaicum* appellant ab urbe Torone, nominari à Mela *Mecybernaeum* à *Meciberna* oppido ejusdem sinus, de quo paulo antè. Porro sinum *Torronaeum* duobus promontoriis *Derri* & *Canastraeo*, includi, praeter Ptolemaeum, & Strabonem in *Selectis*, Stephanus etiam testatur in dictione *Torone*. IDEM.

6. *Canastreum*] Nunc *Canistro*. OLIVAR.

7. *Et portum qui Copos dicitur*] Scribendum *Cophos* ex Strabone in *Selectis*, prodente *Derrin* promontorium esse propè portum *Cophon* nomine, & oppositum esse *Canastraeo* alteri promontorio, inter

[8] Κωφὸς dicitur, urbes [9] Toronen & Phyſcellam, atque unde ipſi nomen eſt, Mecybernam incingit. [10] Canaſtraeo promontorio [11] Sena proxima 10 eſt. [12] Mecybernaeus autem in medio quâ terra dat gremium, modicè in litora ingreditur. Ceterùm longis in altum immiſſis lateribus, [13] ingens inde Thermaïcus ſinus eſt. In eum Axius

ter quae duo promontoria claudatur *ſinus Toronaeus*, ut dictum eſt. Rurſus à Derri inchoari *Singiticum ſinum*, & finiri promontorio montis *Atho*, vergente in orientem. Eſt & *Cophos* portus Atticae Xenophonti ſecundo *Hellenicῶn*, & infra. PINTIAN.

8. *Copos dicitur*] vv. cc. κωπὸς, ſed nihil immuto. SCHOTT.

9. *Toronem & Miſcellam*] Diximus in Plinio, *Phyſcellam* ſcribendum videri poſſe, Ptolemaeum & alios ſequuti. BARBARUS.

10. *Canaſtro promonsorio Sena proxima eſt*] Scribendum non *Sena*, ſed *Scione*: Plinius, *poſt Scionem*, inquit, *promontorium Canaſtreum*. IDEM.

Canaſtraeo promontorio Scione proxima eſt] Licet idem ſit ſenſus, mallem tamen hic legeres *Canaſtraeum promontorium Scione proximum eſt*: ut à more ſuo & conſueto dicendi modo non diſcedat Mela. Cujus, ut dixi, peculiares ſunt hae admonitiones ad dirigendum Lectoris animum: ut in Cilicia, *Pyramus Iſſo propior*; & mox, *ſed Celendris Sarpedoni propior*. PINTIAN.

11. *Scione proxima*] Vidit H. Stephanus leg. *Sane*, nam ſup. extremo cap. *Scione* nominaverat: cui aſſentior: emendationem confirmante Strabone in *Collectaneis*, Herod. *Polymnia* & Plinio lib. IV. cap. 10. ut quidem Pintianus reſtituit. SCHOTT.

12. *Migibernacuſa in medio quâ terra dat gremium*] Scribo, *Mecyberneus autem*, id eſt, ſinus, *in medio*, & cetera. BARBARUS.

13. *Ingens inter maria ſinus eſt*] Emendo, *ingens hinc Thermaicus ſinus eſt*: ex omnibus Geographis & Hiſtoricis, nihil enim inter omnes notius Thermaïco ſinu. Confirmat hanc caſtigationem quod ſtatim ſequitur, *Axium & Peneum fluvios in Thermaicum ſinum emitsere*, quod Ptolemaeus etiam tradit. Item ſtatim redditur urbs *Aloros*, quam eſſe in intimo receſſu ſinus Thermaïci auctor eſt Stephanus. In quo tamen Librarius imperitus pro *Thermaeus ſinus*, *Hermeus* ſcripſit. Ceterùm non fuerit mihi fraudi paucis notaſſe ex Strabone in *Selectis* ſex continuos ſinus haberi in hac ora, à Meridie in Septentrionem, quo dicentur ordine: *Maliàcum*, *Pagaſiticum*, *Thermaicum* ſive *Thermaeum*, *Toronaeum* vel *Toronaicum*, alio etiam nomine *Mecybernaeum*, *Singiticum*, & poſtremum *Strymonicum*. Qui omnes promontoriis dividuntur hoc pacto, *Poſidium* promontorium Maliacum dividit à Pagaſitico; *Sepias* Pagaſiticum à Thermaïco; *Canaſtraeum* Thermaïcum à Toronaeo ſive Mecybernaeo; *Derris* Toronaeum à Singitico; *Nymphaeon* Singiticum à Strymonico; Sinum autem quem Pomponius *Thermaïcum* vocat, Strabo, Stephanus, Herodotus, *Thermaeum* dicunt; Ptolemaeus & Plinius *Thermaïcum* cum Pomponio. Eadem diverſitas in *Toro-*

naeo

[14] Axius per Macedonas, [15] & jam per Thessalos Peneus excurrit. [16] Ante Axium 15 Thessalonice est: inter utrumque [17] Cassandria, [18] Cydna, Aloros, [19] Icaris. a Pe-

naeo, ab aliis *Toronaïco* dicto, ab aliis *Toronaeo*. PINTIAN.

14. *Axius per Macedonas, etiam per Thessalos penitus excurrit*] Scribo non *penitus*, sed *Peneus*, ex Strabone, Ptolemaeo, ceteris. BARBARUS.

15. *Etiam per Thessalos Peneus excurrit*] Legendum cum disjunctione, *& jam per Thessalos Peneus excurrit*. Vidit hoc Hermolaus. Nos addimus Peneum fluvium dividere Macedoniam à Thessalia Straboni; at Caesari in *Commentariis*, *Haliacmonem* amnem. PINTIAN.

16. *Ante Axium Thessalonice est, inter utrumque Cassandria*] Superiùs facta est mentio *Cassandriae* in fine Thraciae, ubi Potidaeam retulit. Eadem enim est *Potidaea* cum *Cassandria*. Nec est altera Cassandria. De ea verò nullo modo potest hîc intelligi. Tum quòd supervacua esset repetitio, tum quòd Cassandria in cervice est Pallenes, haec verò urbs, de qua hîc agitur, longè illinc remota est, inter fluvios Axium & Peneum. Quamobrem legendum hîc videtur, non *Cassandria*, sed *Chalastra*, quae urbs est Macedoniae, parva quidem, sed celebris in sinu Thermaïco, cujus Stephanus, & eo referente Strabo, itemque Herodotus, Plinius, Lycophron, multique alii meminere, quos, ne sim onerosus, praetereo. Patet autem evidenter legendum hîc *Chalastra*: nam Strabo in *Selectis* tradit Axium fluvium inter Chalastram & Thermen in sinum Thermaicum emittere. Porrò *Therme* eadem est cum *Thessalonica* à Cassandro Rege condita & sic dicta à nomine uxoris *Thessalonicae*; licet Stephanus aliam Etymologiae rationem sequatur. Haec autem ante Axium fluvium sita est, reste Ptolemaeo, & hoc loco Pomponio: sequitur igitur Chalastran post Axium esse, finitimam Thessalonicae, Axio fluvio ab ea disterminatam. Accedit ad haec, quod Strabo in *Selectis* tradit, Cassandrum Regem oppidula quaedam vicina, transtulisse Thessalonicam ad habitandum, hoc est, Chalestram, Aeneam, Cisson. Ceterùm Strabo *Thessaloniceam* nominat referente Stephano, scribitque *Haliam* prius dictam. *Chalastram* autem cum *a* in penultima Stephanus, & Plinius, Strabo in *Selectis* & Herodotus in *Polymnia* cum *e*, *Chalestram*. IDEM.

Thessalonice] Nunc *Salonica*, patria Theodori Gazae. OLIVAR.

17. *Cassandria*] Nomen retinet. IDEM.

18. *Cinda, Aloros*] Lego *Cydna*, ex Theagene, qui & *Pydnam* vocari eam tradit, auctore Stephano, atque ita ferè dicitur Plinio, ceterisque, ut in *Historia naturali* voluminis secundi calce monuimus. Posset quis hoc loco & *Cinna* legere. Stephanus, *Cinna*, inquit, *Heracleae Macedonum propinqua est, ab Amazone vocata, sive à Cinno Coei fratre.* Sed prior lectio commodior. BARBARUS.

Cydna, Azoros] Scribo, *Pydna*, *Aloros*, ex Ptolemaeo, & Strabone in *Selectis*. *Nam Azoros Pelagonon* diversa res est. Hic urbes maritimae sinus Thermaïci referuntur, in cujus intimo recessu, ut dixi, est *Aloros* PINTIAN.

19. *Icaris apeno isepida*] Scribendum arbitror, *Derris à Peneo, Sepias*. De ipsa *Derri* Plinius, pro-

[20] a Peneo; ad Sepiada, [21] Gyrtona, [22] Meliboe-

Ptolemaeus, Stephanus, propè *Cydnam*, sive quod idem est, *Pydnam*. De *Sepiade* post *Peneum* amnem sita, iidem auctores. BARBARUS.

Derris] Antiqua lectio *Icaris* praeferebat. Hermolaus pro *Icaris Derris* supposuit ex Ptolemaeo, Plinio, Stephano, à quibus ait *Derrin* locari propè *Pydnam*, quod salva manium Hermolai pace, falsum est: desideroque ea in re Hermolai ingenuitatem, & in prodendo fidem. Nam *Derris* promontorium est Ptolemaeo & Stephano procul à Pydna, finis ut dixi sinus Toronaïci, Boream versus, & principium Singitici. *Derrin* autem urbem Macedoniae nusquam puto ostendet mihi Hermolaus. *Derram* solùm in Plinio legimus, ubi de Macedonia differit, in quo, ut constat, paria ferè sunt errata cum verbis. Quomodo autem legendum in eo sit, quia non poterat paucis ostendi, distuli in aliud opus, in quo dicata opera res mihi erit cum Plinio. Ceterùm ego pro *Icaris*, *Ichnae* substituo, nobilem urbem in ora sinus Thermaïci, propè *Chalastram*, *Pydnam*, *Aloron*: quas hic recensuit Mela. Colligitur id ex Stephano, Herodoto, Plinio apertè. PINTIAN.

Ichnae] Magis probo, quàm quod Herm. Barbarus supposuit *Derris*: cùm è vestigiis antiquae lectionis *Icaris*, tum è Plinio ibidem. SCHOTT.

20. *A Peneo Sepias, Cordynia, Meliboea*] Legendum existimo, *A Peneo Sepias, Dorion, Trachin, Meliboea*: ex Cosmographis, & Historicis omnibus. Lucanus quoque noster in sexto:

Quae tetigit Phylace, Pteleonque, & Dorion ira,
Flebile Pieridum, Trachin pretioque nefandae
Lampados Herculeis fortis Meliboea sagittis.

Malè enim pro *Corinthia* ut priùs legebatur, substituerunt *Cordynia*, qui hunc librum suis sacria initiaverunt. Sed quia ad hunc locum ventum est, & Hermolaus in Plinii *Castigationibus* Lucanum nostrum incessit, quòd in versibus paulo antè dictis allucinatus sit, & pro *Dotion*, quae est Thessaliae urbs, *Dorion* posuerit, examinemus quàm diligentissimè fieri possit, quanto id Hermolaus jure fecerit. Ego certè nullo puto. Nam cui obsecro vel mediocri judicio praedito persuaderi possit, Lucanum tantum virum, Romae scribentem, hoc est, in urbe mundi domina, eruditissimis illis temporibus, in poëmate eximio, quod universo orbi legendum proponebat, bellum litteris mandans maximum omnium, quae unquam fuerunt, ita inconsideratum, & consilio praecipitem deviumque exstitisse, ut similitudine nominis in pudendum errorem raptus, pro *Dotion* Thessaliae *Dorion* Achaiae acceperit: praesertim loca exsequens Thessaliae, in qua bellum quod prodebat, gestum fuit, & unde nomen operi suo adscivit. Quam ob rem ego ita censeo: quum in Graecia multa sint loca non duplicia solùm, sed triplicia, & plura, eodem nomine dicta, ut, *Thebae*, *Argos*, *Orchomenos*, *Pteleon*, & hujusmodi; ita duplex etiam *Dorion* fuisse, alterum Peloponnesi, alterum Thessaliae, praesertim cùm scripta Plinii & Romana exemplaria *Dorion*, non *Dotion* propalam habeant, & ita ostendat codex vetus Bibliothecae Academiae Salmanticensis, & codices

liboea, Castanaea; pares ad famam, nisi quòd

dices etiam suos sic habere Hermolaus ipse fateatur. At nulla mentio *Dorii* Thessaliae apud Geographos. Quid mirum? Multa enim à Geographis praetermissa, apud Poëtas, Oratores, & Historicos legimus; neque enim illi in opere tam vario ac diffuso omnia complecti potuere. Nam & ipse Hermolaus ad confirmandum *Teniam* oppidum esse Arcadiae, nullius Geographi testimonium inveniens, una tantum Ciceronis auctoritate contentus fuit, & ea ab angulo petita non satis illustri, etsi in omnibus Ciceronis exemplaribus, non *Tenia*, ut Hermolaus legit, sed *Tene* habetur. Cur igitur & nos non tanti esse clarissimum vatem putemus, cui vel soli *Dorion* etiam esse in Thessalia credamus. *Dorion* ubi Lucanus ait excoecatum Thamyrin, non fuit *Thessaliae*, cujus loca nunc refert Lucanus, sed *Peloponnesi*. Meminisse debuit Hermolaus, homo inter Poëtas tamdiu versatus, usitatissimum esse Poëtis morem, ut cùm nominum similitudo invitet, confundant saepe fabulas, ut Virgilius:

> *Quid loquar aut Scyllam Nisi*, &c.

& Propertius:

> *Quid mirum in patrios Scyllam saevisse capillos,*
> *Candidaque in saevos inguina versa canes.*

& ipse etiam Lucanus paulò infra hunc locum, de quo dimicamus, pro *Thebis Phthioticis Thebas Boeotias* posuit: *Veteres*, inquit, *ubi fabula Thebas Monstrat Echionias.* quod ejus Interpretes non latuit. nec finis exemplorum. Sed ut redeamus ad Melam. Desiderari in eo puto verbum, *promontorio*, ut legendum sit: *A Sepiade promontorio*, ut non ita pòst: *A promontorio Sepiade per Demetriam & Boion*, &c. PINTIAN.

A Peneo Sepias &c.] Scrib. *A Peneo ad Sepiada Erymne Meliboea*: & sup. *Pydna*, *Asoros*, *Heraclea*: & mox, *Hic est Olympus*. Reliqua lituram patiantur. SCHOTT.

21. *Gortyna*] Edi debuit *Gyrtone*; quomodo licet non habeant libri veteres, etiam Vossius non sic in emendatione reponat, tamen & in fine ejusdem notae apparet eum sic utique cogitavisse, & vocabatur haec urbs Γύρlων vel Γυρlώνη. Sed eodem modo Γορτύνιος & Γυρτώνιος confusum fuit in Polybio lib. XVII. cap. 18. Hoc ut pro vero habeam, multum facit frigida rixa, qua Vossius Librarium non sine convitii stigmate aggreditur. Sed valeat uterque, nos simpliciter agimus. GRONOV.

22. *Meliboea*] A Plinio inter Magnesiae (quae Thessaliae est annexa) urbes collocatur. Pintianus hic operose Lucanum gentis suae Poëtam adversus Herm. Barbarum purgat: sed culpa ῥαθυμίας condonetur Poëtae in opere imperfecto: qui hujusmodi emendaturus erat, si per Neronem mortem festinantem integrum fuisset. Bis igitur erravit: cùm quòd in Thessaliae urbibus *Dorion* (quae Peloponnesi est) collocarit, deceptus, ut fit, affinitate nominis *Dotion*. Qui error, ut fieri amat, alium traxit: ut ibi Thamyrim victum occoecasse, lyraque mulctasse Musas finxerit; quod in Peloponneso accidisse auctor Homerus *Iliad.* β.

> Καὶ Πτελεὸν, καὶ Ἕλος, καὶ Δώριον, ἔνθα τε Μοῦσαι
> Ἀντόμεναι Θάμυριν τὸν Θρήϊκα παῦσαν ἀοιδῆς.

L Vide

20 quòd [23] Philoctetes alumnus Meliboeam illuminat. Terrae interiores claris locorum nominibus insignes, penè nihil ignobile ferunt. [24] Hinc non longè est Olympus, Pelion, Ossa, montes Gigantum fabula belloque memorati: hîc Musa-
25 rum parens domusque Pieria: hîc novissimè [25] calcatum Grajo Herculi solum, saltus Oetaeus: hîc sacro nemore nobilia [26] Tempe: hîc [27] Libethra, [28] carminum fontes. Objacet tum jam vastè & multùm [29] prominens Graecia,
30 [30] & dum [31] Myrtoum pelagus attingat, à septentrione in meridiem vecta, quâ sol oritur, Aegaeis; quâ occidit, Ioniis fluctibus objacet. [32] Ac proximo

Vide Suidam & Eustathium. SCHOTT.

23. *Philoctetes alumnus*] Pindarus Πυθίων α', Philoctetae Troiae captae gloriam tribuit: de quo Lycophron *Cassandra*, & Tzetzes Scholiastes. IDEM.

24. *Hinc non longè est Olympus*] Castigo, *Hic nobilis Olympus*. Nam dixit statim antè: *penè nihil ignobile ferunt:* & succedit paulò post: *Hic sacro nemore nobilia Tempe.* PINTIAN.

25. *Calcatum grato Herculi solum*] Scribe, *Graio*, non *grato:* multi enim Hercules fuere: Cicero, Diodorus, Plinius. BARBARUS.

26. *Tempe*] Nemora sunt. OLIVAR.

27. *Liberta carminumque fontes*] Legendum *Libethra:* unde *Libethrides Camoenae.* BARBARUS.

28. *Carminumque fontes objacent*] Legendum, *Objacet*, ut sit principium sequentium: vel, quod magis placet, *Adjacet.* PINTIAN.

29. *Prominens Graecia*] Duobus in locis: in Sunio promontorio, nunc dicto *Strues*, sive *Cabo de la Columba:* & in Peloponneso, nunc *La Morea.* OLIVAR.

30. *Et dum Myrthoum pelagus attingat*] Scribendum *Myrtoum* sine adspiratione, ex Strabone & Ptolemaeo, & ceteris. PINTIAN.

31. *Myrtoum pelagus*] *Myrtilum* etiam Aethico dicitur, à Myrtilo. SCHOTT.

32. *Ac proximè spatiosa est Hellas nomine*] Scribo, *ac proximè spatiosa & Hellas nomine.* PINTIAN.

Ac proximè spatiosa est Hellas nomine] Mutavi distinctionem, quum haec, si sic legantur, non possint conjungi praecedentibus, & alibi Mela ab simili copulativa periodum inchoat. Si tamen benè attendas, sunt hae arenae sine calce. Nam quòd Vossius τὸ *est* ejicit prorsus ex sua editione, idque sub generali praetextu auctoritatis meliorum librorum, unde minuta multa correxerit, nescio an sic abire hoc debeat, quum vel *est*, vel & hic nos viderimus in scriptis. Etiam in uno legi *ac proximos spatiosa & Hellas*, nec aliter Mediolanensis. Hinc vide, quàm nitida exsurgat descriptio: *Graecia - - - Ioniis fluctibus objacet; à proximo*

proximo ſpatioſa & [33] Hellas nomine, grandi fronte procedit: [34] mox [35] mari utroque, & Ionio magis, latera ejus intrante, donec [36] quatuor milia paſſuum pateat, media fermè propè inciditur. Deinde rurſum terris huc ſe & illuc, verùm in Ionium mare magis expandentibus, progreſſiſque in altum, non tam lata quàm coeperat, ingens tamen iterum [37] & quaſi penè inſula extenditur, vocaturque Peloponneſos; ob ſinus

proximo ſpatioſa, & Hellas nomine, grandi fronte procedit. Certè & Pintianus hic offendens ſcribebat, *ac proximè ſpacioſa & Hellas nomine.* *Ab proximo*, hoc eſt, ab ea parte, quam habet proximam regionibus enarratis, ut lib. III. cap. 8. *Ab ea parte, quae introeuntibus dextra eſt, urbes ſunt: in altera ab intimo angulo* &c. Nonne poterat dicere *ab dextro introeuntibus?* Sic paſſim *ab Oriente*, & ſimilia, quae notant reſpectu illius partis. Sed id diſplicet etiam Voſſio. Infamem enim ponit interrogationem. [Quis ferat Scriptorem ita loquentem, à proximo loco incipere Hellada?] Quae niſi haec veriſſimi ardelionis eſt? Ubi enim hîc mentio verbi *incipere*, immo vel cogitatio? Ab Mela junguntur *ab proximo ſpatioſa:* an haec non ſunt & Latina & facillima intellectu? an non debuit partes Helladis, quum ſint diverſae, ac diſcrepantes ſitu, plures conſiderare, & aut maximè vicinas, aut remotiores, aut remotiſſimas conſiderare? Pergit Ἀγαβαίνειν [non ſtatim, ſed paulatim in majorem majoremque ſeſe Hellas explicat latitudinem.] Quid tum? an propterea non eſt ab proximo ſpatioſa, aut non poteſt eſſe? Immo & eſt nunc ſpatioſa, & dein ſpatioſior, utque rectè dicit Mela, grandi fronte procedit. Sed nugator ille neſcivit, quî frontem nunc conſideret Mela, nempe partem verſus Meridiem. Hinc ſcribit, *Ubi verò Aegaeis & Ioniis fluctibus grandi fronte objaces.* An unquam monſtrum majus auditum eſt? Frons objacet Aegaeis & Ioniis fluctibus? Quaeſo igitur, quod tergum? Si verſus Aegaeos eſt frons, averſam partem alluunt Ionii neceſſario. Sed licet illi eſſe monſtroſo & ignaro Auctoris, quem edidit, & δρειμμίνιον λύτλαν nutrire. Nam clarè latera conſtituunt eas partes, quae objacent utriſque illis fluctibus. Ideo latera ejus intrare dicitur mox utrumque mare. GRONOV.

33. *Hellas nomine, grandi fronte*] De Graecia, grandi fronte, id eſt, Sunio promontorio. OLIVAR.

34. *Mox mari utroque*] In Peloponneſo: nam ad ſinum Megaricum eſt Aegaeum, & à ſinu Corinthiaco incipit Ionium. IDEM.

35. *Mari utroque & Ionio magis*] Libentius legerim, *ſed Ionio magis.* PINTIAN.

36. *Quatuor m. p. pateat*] Et hîc & infrà non *quatuor*, ſed *quinque m. p.* Auctores alii anguſtias eas in Peloponneſo faciunt. BARBARUS.

37. *Et quaſi peninſula*] De Peloponneſo loquitur. OLIVAR.

nus & promontoria, [38] quîs ut fibris litora ejus incisa sunt, [39] simulque tenui tramite [40] in latus effunditur, platani folio simillima. 45 [41] A Macedonia prima est Thessalia, deinde Magnesia, Phthiotis, [42] Doris, Locris, Phocis, Boeotis, Atthis, Megaris; sed omnium Atthis clarissima: in Peloponneso Argolis, Laconice, Messenia, Achaia, Elis, Ar- 50 cadia: ultrà Aetolia, Acarnania, Epiros, usque in Adriam. De locis atque urbibus, quae mare non alluit, haec maximè memoranda sunt: in Thessalia Larissa, [43] aliquando Iolcos:

38. *Quîs ut fibris, litora ejus incisa sunt*] Lego *fimbriis*, non *fibris*; sequitur enim *platani folio similis*: & pleraque arborum & herbarum folia fimbriata sunt. Plinius lib. XXI. cap. 15. de urtica: *Caule quoque mordaci, fimbriatis foliis.* PINTIAN.

39. *Simul quod tenui tramite*] Aestimandum an in hoc loco potior lectio sit *termite* quàm *tramite*, quia assimilat Peloponneson folio platani: ut perstet in imagine. Nec immemor sum sequi infrà, *angusto tramite Helladi Peloponnesum annecti*, sed ratione dicta, magis hic placet *termite*. IDEM.

40. *In latus effunditur*] Scribo, *in latum effunditur.* IDEM.

41. *In Macedonia prima est Thessalia*] Legendum, *A Macedonia*, hoc est, post Macedoniam: neque enim regreditur in Macedoniam, sed ea finita, transit ad referendas Graeciae provincias, quarum prima est *Thessalia.* Nam etsi Ptolemaeus Macedoniae Thessaliam contribuere videatur, simul de utraque disserens, quod aliàs facere solet, minores regiones majoribus inserens (ne cogatur parvis etiam terminos assignare, quod fuisset tum ei tum etiam Lectori onerosum, & non nimis necessarium) diversa tamen est Thessalia à Macedonia. Quin Strabo solos *Thessalos* appellari *Graecos*, & *Hellenes* Apollodori testimonio scribit: & Arrianus Historicus lib. II. equitatum Thessalicum à Macedonico separat. Strabo quoque in *Selectis* Peneum fluvium disterminare tradit Macedoniam à Thessalia, Caesar Haliacmonem, ut dixi. Quod nonne & ipse Mela hoc manifestè monstravit in superioribus, cùm dixit: *in eum Axius per Macedonas, & jam per Thessalos Peneus excurrit.* IDEM.

42. *In Graecia Doris, Locris*] Duae priores dictiones superfluunt, adjectae ab his, qui persuasum habebant, Thessaliam, Magnesiam, Phthiotida ad Macedoniam pertinere, non ad Graeciam, decepti auctoritate Ptolemaei malè intellecti. IDEM.

43. *Aliquando Iolcos*] Haec verba, ni fallor, Pomponii non sunt. Nam paulò antè testatus est, dicturum se de locis atque urbibus, quae mare non abluit. Porro *Iolcon* urbem esse maritimam, nemo nescit. Citare Auctores in re comperta quid attinet? Satis sit pro omnibus Strabo: *Iolcos*, inquit, jam

Iolcos : [44] in Magnesia [45] Antronia : in Phthiotide Phthia : *in Doride* [46] *Pindus, & juxta situm* 55 *Erineum* : in Locride [47] Cynos & Calliaros : in Phocide Delphi, & mons Parnasos, & Apollinis fanum atque oraculum : [48] in Boeotia [49] Thebae, & Cithaeron fabulis carminibusque celebratus : in Atthide Eleusin Cereri consecrata, 60 & clariores, quàm ut indicari egeant, [50] Athenae : in Megaride, unde regioni nomen est, Megara : [51] ut in Argolide Argos, & Mycenae, & templum Junonis vetustate & religione percelebre : [52] in [53] Laconide Therapne, 65 Lace-

jam dudum diruta jacet, quo ex loco Pelias Iasonem ac navem Argo foras emisit. & infrà paulò : *Supra Demetriadem autem urbem Iolcos stadia septem ad mare jacet.* IDEM.

44. *In Magnesia Antronia*] Scribendum, *Antron*, non *Antronia*, ex Strabone, Stephano, Homero. IDEM.

45. *Anthronia*] Scribendum, *Antronia*, sine *h*. Urbs autem haec & *Antron* vocatur. Zenodotus verò *Anchialum Antronem* appellavit. Utcunque, propter specus frequentes *Antronia* est dicta. Unde proverbium quoque natum, *Asinus Antronius*, auctore Stephano. BARBARUS.

46. *Pindus & juxta situm Erineon*] Expende an legendum sit, *Pindus, Boeon, Cytinium, Erineos. Doris* enim *tetrapolis* erat, ut scribunt Strabo, & Thucydides: etsi Stephanus *tripolin* tradit, modò codex menda vacet, quod non puto. *Erineos* autem non *Erineon* proferunt Stephanus, & Ptolemaeus : qui etiam *Cyteinium* vocat, ceteri *Cytinium*. Idem in Doridis tetrapoli pro *Pindo Lilaeam* substituit. In Plinio quoque libentius legerim *Erineos*, quàm *Erineon*. PINTIAN.

47. *Cinos & Calioros*] Scribendum, *Cynos & Calliaros*, ex Homero, Strabone, Plinio. BARBAR.

48. *In Boeotia Thebae*]De Aegyptiis ἑκατομπύλοις, lib. I. cap. 9. Hae Cadmeae & ἑπτάπυλαι, quas Lycophron *Ogygias* vocat, & Virgil. in *Aetna*, sive is Corn. Severus est, Varro lib. III. *de Re Rust. Est vetustissimum oppidum Boeotiae Thebae, quod Rex Ogyges aedificavit, peractis jam duobus millibus annorum & centum.* SCHOTT.

49. *Thebae*] Celebres apud Thucydidem. OLIVAR.

50. *Athenae*] Nunc vicus. IDEM.

51. *At in Argolide*] Visus est Mela confundere haec : nam cùm agit de Argolide, jam loquitur de Peloponneso. IDE.

52. *In Laconide Therapne*] Stephanus prima afflata & postrema cum *mn*, & numero plurali *Theramnae*, aitque putare quosdam, eandem esse cum *Sparta*. Nihilominus locum etiam esse alium eodem nomine, in quo Castor & Pollux colantur, dictum à Graeco verbo θεραπεύειν, hoc est, *colere*. Stephano adstipulantur Plinius, & Strabo, nisi quòd postremam per *pn* Strabo pronunciat, *Therapnae*. PINTIAN.

 53. Lac.

Lacedaemon, Amyclae, mons Taygetus: in Messenia, [54] Messene & [55] Methone: [56] in Achaia atque Elide, quondam Pisae Oenomai, Elis etiam nunc, delubrumque Olympii Jovis, [57] cer-
70 tamine gymnico & singulari sanctitate, [58] ipso qui-

53. *Laconide*] In medio Peloponnesi. OLIVAR.

54. *Messene*] *Missetia*. IDEM.

55. *Methone*] *Modona* nunc. IDEM.

56. *In Achaia atque Elide quondam Pisae Oenomai*] Legendum puto inversis dictionibus, *Pisae Oenomai quondam*. ut Melae cum Plinio conveniat. Cui ut suppetias ferremus, libenter incidimus in hanc mentionem. Is lib. IV. *Pisa*, inquit, *eorum quondam oppidum praefluente Alpheo amne*. Corrige: *Pisa Oenomai quondam oppidum*, &c. Unde apparet legendum hic *Pisa*, non *Pisae*. Nam *Pisae* urbs Italiae, multitudinis numero dicitur, Peloponnesi vero *Pisa* unitatis numero, ex Strabone, Stephano, Diodoro. Lucanus quoque noster:

Hinc Tyrrhena vado frangentes
aequora Pisae.

Et Statius quarto *Thebaidos*:

——— *depressae populus subit*
incola Pisae.

& septimo:

Oenomaum sua Pisa refert.

Accedit Demetrii Triclinii nobilis Grammatici auctoritas, qui in enarratione Pindari appellatam ait *Pisam* Peloponnesi à *Pisa* filia Endymionis. Sed & Pindarus ipse *Pisam* numero singulari nominat. De *Pisa* regia Oenomai Strabonis verba sunt in octavo: *Tractus autem ipse Pisae plurimum nominis consecutus est, in primis propter principes ipsos longè latéque potentes, Oenomaum scilicet, ejusque successorem Pelopem & illius filios complures. Salmoneus quoque hoc loco imperitasse traditur.* PINTIAN.

57. *Certamine gymnico & singulari sanctitate, ipso quidem tamen simulacro, quod Phidiae opus est, maximè nobile*] Lego mutato loco illius particulae *quidem*: *Certamine quidem gymnico & singulari sanctitate, ipso tamen simulacro quod Phidiae*, &c. IDEM.

58. *Ipso quidem simulacro*] Sic Vossius, quum priores ederent *ipso quidem tamen simulacro*, quod etiam in MS. fuit mihi obvium. Chisianus habebat *ipsoque tamen simulacro*. Certè justam causam non habuit Vossius, cur aut voculam hanc expelleret, aut nescio qua conjectura suffocaret, quae prorsus est Pomponiana: nam sic planè lib. II, cap. 5. *Massilia olim inter asperas posita, nunc ut pacatis, ita dissimillimis tamen vicina gentibus*. lib. I. cap. 9. *Labyrinthus magno & inde explicabili tamen errore perplexus*. Haec posueram tuendae veteris scripturae causâ, quum Vossius mihi impingit nihil me aliud agere, nisi ut ostendam *tamen* esse Latinum. Quasi in duobus illis locis ea vox non potuerit omnino abesse sine damno sententiae ullo, perinde ut in hoc nostro loco, quum tamen ut in illis, ita in hoc voluisse videatur Mela additam. Sed praeterea quid vult? nempe [quaeritur utrum *quidem tamen* conjunctum sit Latinum.] Cur non à se ita rogat de illo *transfugare*? An ejus-

quidem tamen simulacro (quod Phidiae opus est) maximè nobile. Arcadiam Peloponnesiacae gentes undique incingunt. [59] In ea sunt urbes [60] Psophis, Tegea, [61] Orchomenos; [62] montes Pholoë, Cyllenius, Parthenius, Maenalus; flumina 75 Erymanthus & Ladon: in Aetolia [63] Naupactos, in Acarnania Stratos, oppida: in Epiro Dodonaei Jovis templum; & fons ideo sacer, quòd cùm sit frigidus, & immersas faces, sicut ceteri, exstinguat, ubi sine igne procul admoventur, 80 accendit. At cùm litora leguntur, [64] à promontorio

ejusdem hominis est, sic loqui, & scribere ad cap. 5. [*Tunc post* an alibi apud Melam occurrat, quaerant, qui nugas bonis volunt redimere horis.] Agnoscis vulpinam varietatem, modò suas nugas sic verbis commendet. Nam & sic non desinit ad cap. 5. nugari aliquid de junctis *etiam alioquin*. Quid si juncta occurrant, an tum Mela in salvo erit? Perinde etsi non occurrant juncta. Potuit enim Mela junxisse, quae ab aliis non jungerentur. Ut haec scripsit Vossius, quum jam esset *ἐν τῇ νεκυίᾳ*, discat etiam nunc igitur, quod tum nescivit. Appulejus in *Apologia*: *& quidem C. Lucilium. quamquam sit jambicus, tamen improbarim.* Cur placuit autem sic mentiri in sequentibus? dicit enim. [E libro, quem contulit, hanc profert lectionem, *ipsoque tamen simulacro.*] Nunquam dixi à me collatum esse codicem Chisianum; in Msto, quem contuli, quomodo mihi fuerit obvium, dixi. Itaque post nugas, post odium sui, post mendacia, quid immorabimur futilissimae transpositioni ejus? GRONOV.

59. *In ea sunt urbes Psophis, Tenea*] Scribo *Tegea*, non *Tenea*, nisi aliter sentiat Hermolaus. Nam Mela, ut saepe dictum est, celeberrima quaeque refert; *Tegea* autem, nobile oppidum est Arcadiae, Geographis omnibus, Historicisque ac Poëtis, & in primis Homero: ut credibile non sit in relatione Arcadiae omissa esse à Mela, qui locorum veluti flores delibat. PINTIAN.

60. *Persophistenia*] Legendum, *Psophis & Tenia*. De *Psophide*, unde Aglaus ille Psophidius, Auctores omnes. De *Tenia* Cicero in *Epistolis ad Atticum*. BARBARUS.

61. *Et Orchomenon*] Scribe *Orchomenos*, non *Orchomenon*, ex Strabone, Ptolemaeo, Pausania in *Boeoticis*, & Homeri Interprete. Idem error castigandus in Plinio. PINTIAN.

62. *Montes Pholoë, Cyllenius*] Lego *Cyllene*, non *Cyllenius*, ex Strabone, Stephano, Plinio, & Halicarnasseo Dionysio, adjecta etiam ratione unde sic dicatur, lib. 1. *Cyllenius* enim possessivum est, non proprium nomen. IDEM.

63. *Naupactos*] Hodie *Lepanto*. OLIVAR.

64. *A Sepiade promontorio per Demetriam & Boion & Phtheleon, & Echinon ad Pagaseum sinum cursus est*] Scribendum *Demetriada*,

torio Sepiade per Demetrion & [65] Halon & Pteleon & Echinon ad Pagasaeum sinum cursus est. [66] Ille urbem Pagasam amplexus, amnem Sperchion accipit: [67] &, quia Minyae Colchida petentes inde [68] Argo navem solvêre, memoratur.
85

Ab

non *Demetriam* ex Ptolemaeo, Strabone, Stephano, & Plinio. Item, *Pteleon* non *Phtheleon* ex Strabone, Stephano, Plinio, Homero. Item non video quomodo hic *Boion* ut Hermolaus castigavit defendi possit; quum sit *Boion* urbs in mediterraneo Doridis Ptolemaeo. *Doris* autem nullam partem occupat in hac ora Magnesiae, quam refert Mela, ut planum est ex Ptolemaeo & ceteris. Quapropter commodius hic legetur, ut sentio, *Boebon* quàm *Boion*. Est enim *Boebos* Stephano, Thessaliae urbs, quam ab Homero vocatam ait *Boeben*. Quo in loco temperare mihi non possum, quin profitear nescire me, quare Stephanus idem, tradat *Boion* urbem Doridis nominari ab Homero *Boeben*, quum *Boebe* Homerica in Thessalia ab ipso Homero reddatur, cum *Iolco*, & aliis civitatibus Thessaliae. Ad haec res est non vulgaris quaestionis, cur Mela dicat cursum esse à Sepiade promontorio ad sinum Pagaseum per Demetriadem: cùm Demetrias ipsa sit, ut placet Ptolemaeo, in sinu Pagaseo, quem Ptolemaeus ipse Pelasgicum appellat. Nimirum sequitur Mela opinionem Artemidori, qui, teste Strabone lib. x. procul à Demetriade submovet sinum Pagaseum ad subdita Philoctetae loca. Sciendum praeterea in nomine hujus sinus magnam esse inter auctores differentiam. Ptolemaeus, ut dixi, *Pelasgicum* appellat: Plinius *Pagasicum*. Strabo in *Selectis*, & Stephanus *Pagasiticum*: Mela *Pagaseum*. PINTIAN.

65. *Balon, & Ptheleon, & Ethinion*] Scribendum, *Boion & Pteleon & Chinon*, ut libro Plinii quarto evidentissime ostendimus. BARBARUS.

66. *Ille urbem Pagasam amplexus*] Lego plurâli numero *Pagasas*, non *Pagasam*, ex Strabone, Ptolemaeo, Herodoto. Erratum idem in Plinio. PINTIAN.

67. *Et quia Minyae Colchida petentes inde Argo navem solvere memorantur*] Desideratur procul dubio hic nomen *Aphetae*. Lucus est Thessaliae in situ Pagasitico, unde ultimò Argonautae solverunt. Scribe igitur sic: *Aphetae quia Minyae Colchida petentes*, &c. ex Strabone, Stephano, Herodoto, Apollonio, qui tamen ut litoris meminit, non ut urbis. IDEM.

68. *Argo navem*] Cujus memoriam ut signaverint Magnetes, pa-

tere volui ex nummo adjecto, sicut & Nemesin cum Acrocorintho cernes. GRONOV.

69. Ma-

Ab eo ad Sunium tendentibus illa praenaviganda; [69] Maliacus & Opuntius, grandes ſinus, & in his caeſorum etiam Laconum tropaea [70] Thermopylae, [71] Opoës, Scarpha, Cnemides, Alope: 90 Anthedon, Larymne, [72] Aulis Agamemnoniae Grajorumque claſſis in Trojam conjurantium ſtatio: Marathon magnarum multarumque virtutum teſtis, jam inde à Theſeo, [73] Perſica maximè clade pernotus: [74] Rhamnus parva, illuſtris 95

69. *Maliacus & Opuntius, grandes ſinus*] Immo legendum *non grandes ſinus*. Nam in ora Locrorum ſunt ambo à duabus eorum civitatibus *Malieo* & *Opunte* nominari; tota autem illa Locrorum ora vix excedit ducenta ſtadia, auctore Strabone in nono: ex quibus quadraginta tantùm ſtadiorum eſt ſinus Opuntius, ut idem Strabo tradit libro eodem. PINTIAN.

70. *Thermopylae Opoës*] Scribe *Opûs* cum circunflexo, non *Opoës*, ut legit Hermolaus: Poëtae enim perfectis utuntur; Oratores contractis. Denique ſic Ptolemaeus, ſic Strabo, ſic Pauſanias, ſic Plinius, ſic omnes proferunt. IDEM.

71. *Oroes carphanemides*] Scribendum arbitror, *Opoës*, *Scarphia*, *Enemides:* ex Plinio, Strabone, Ptolemaeo. Eſt autem *Opoës*, *id eſt*, Ὀπόεις, eadem, quae & *Opus Opuntis* κατὰ κρᾶσιν dicitur. Erat & in Achaia *Opoës* altera, & in Elide item altera, Stephanus. BARBARUS.

72. *Aulis . . . . commorantium ſtatio*] Hinc in Grammat. Commentariis Graecis ἀπὸ τοῦ αὐλισθῆναι ἐκεῖ τοὺς Ἕλληνας, litera υ interpoſita derivatur: Homerus . . . Lucretius . . . & Statius,

Prima rates Danaas Hecateria
congregat Aulis.

SCHOTT.

73. *Perſarum maxima clade pernotus*] Scribendum *maximè*, non *maxima*. PINTIAN.

74. *Rhamnis*] Scribe *Rhamnus*. BARBARUS.

Rhamnus parva, illuſtris tamen, quod in ea fanum eſt Amphiarai & Phidiaca Nemeſis] Et hunc locum comminutum eſſe, & corroſum, multaque deeſſe verba pro comperto habeo. Nec enim in oppido Atticae Rhamnunte fuit fanum Amphiarai, ſed in agro Oropi; qui locus celeberrimus alioquin eſt, medius inter Boeotios & Atticos, magnarumque utriſque contentionum materia. Sic invenies apud Pauſaniam in *Atticis:* ſic apud Strabonem, qui loco nomen dedit *Pſaphis:* ſic apud Plinium, qui lib. XVI. apud Thebas periiſſe Amphiaraum tradit. Strabo in nono, *Graeca*, inquit, *Oropo vicina eſt & Amphiarai ſacellum*. Demetrius quoque Triclinius in enarratione Pindari auctor eſt, apud Oropum Boeotiae terram Amphiaraum abſorbuiſſe & Oropi fuiſſe ejus oraculum, certaminaque illic celebrari ſolita, quae ab ejus nomine *Amphiaraia* vocarentur. Quam ob rem puto reſarciri poſſe hunc locum ſi ſic legatur: *Rhamnus & Oropus parvae; illuſtres tamen, quòd in hac fanum eſt Amphiarai, in illa Phidiaca Nemeſis*. Fefellerunt haec Solinum. PINTIAN.

ſtris tamen, quòd in ea fanum eſt Amphiarai &

Phidiaca Nemeſis: 75 Thoricos & Brauronia, olim urbes, jam tantùm nomina. Sunium promontorium eſt, finitque id litus Hellados, 100 76 quod ſpectat orientem. Inde ad meridiem terra

Rhamnus parva] Melae lectionem vulg. confirmat Solinus, niſi hunc ille in errorem induxit. Diſcrepat tamen: *Dianam* enim non *Nemeſim* Phidiae opus fuiſſe ſcribit cap. 13. *Delphi*, inquit, *Rhamnus quoque, in qua Amphiarai fanum & Phidiacae ſignum Dianae*. Pauſanias *Atticis* à nobis ſtat, & *Rhamnuſia Nemeſis* in Prov. ceſſit; nec temerè eſt quod vulgò dictitant. SCHOTT.

75. *Phoricos Brauronia*] Scribendum *Thoricos*, *Brauron*, *Ion*: ex Strabone, Plinio, qui de *Thorico* in metalſicis habet mentionem. Erat verò *Thoricus* Acamantidis curiae plebecula. Hecataeus urbem eam fuiſſe tradit in Attica, à qua *Thoricii Thoricenſeſque* dicantur. Nam *Thoracenſes* alia plebs erat, ex Antiochide curia, quam *Thoras* vocabant. BARBAR.

Thoricos, Brauron olim urbes] Legebatur antea; *Thoricos*, *Brauronia olim urbes*: Hermolaus caſtigavit, *Thoricos*, *Brauron*, *Ion* &c. PINTIAN.

76. *Quod ſpectat ad Orientem*] Scio ſic lib. III. cap. 7. *ad Meridiem ſpectans*: & ſimiliter alibi. Sed hoc loco praepoſitionem neuter MSS. agnoſcebat. Et ſic forſan alii codices quoque: ut certè nunc etiam de tertio Mediolanenſi teſtari poſſum, quoſcunque plures & meliores Voſſius poſſit (& quid non ille poſſit) oſtendere, à quibus non abſit. Certè non gravior nunc cauſa fuit inſerendi eam, quàm lib. I. cap. 4. *totum latus quod Meridiem ſpectat uſque in Aſiae confinia poſſident*. lib. I. cap. 15. *Etiam quà ſpectat Orientem*. lib. II. cap. 6. *Quà Septentrionem ſpectat*. lib. II. cap. 7. *Pachynum quod Graeciam ſpectat*. lib. III. cap. 1. *Quà mare Atlanticum ſpectat*. lib. III. cap. 6. *Quà Oceanum ſpectat*. lib. III. cap.

terra convertitur 77 usque ad Megaram, Atticae ut modò latere, ita nunc fronte pelago adjacens. Ibi est Piraeeus Atheniensium portus: 78 Scironia saxa,

cap. 7. *Terrae spectantis Orientem.* Nescio quid Vossio acciderit, qui quum citasset lib. II. cap. 3. *In eo ad Septentrionem spectare litora incipiunt*, & monuisset legendum *Septentriones*, tamen edi curavit *in eo Septentriones spectare litora incipiunt*, sine ulla auctoritate & negligenter. Haec quoque vox perussit Vossium. Itaque non obducit absentiam suam Bruxellensem, non Librarii personam, sed ait. [In eo quod sequitur *ad Septentriones* ubi aliter in Observationibus ac in ipso Mela additur praepositio, id ut passim alibi, ita quoque hoc factum est loco ad signandam variantem lectionem, liberum relinquentes Lectori, quam vellet eligere.] Quaeso te, Lector, an alibi citatum à me *ad Septentriones?* prout tamen legi debet, habetque Mediolanensis. Credisne autem ita Vossium sollicitum tui fuisse, adeóque indulgentem? Quid legere tamen poteras, si non perfecte aperiret? Nulla fuit dubitatio illic in vocula *ad.* In eam enim consentiunt omnia exemplaria. Quaeso autem, considera, quid sit illud *relinquentes.* Prae impotenti bile construere nequivit. Quin etiam pari & cura & veritate in ejusdem editione legitur lib. III. cap. 8. *Tigris ita descendens in litora permeat*, quum omnes Editiones his inserant voculam *usque*, quam ab tribus MSS. confirmaram & agnitam scio, nec dubitans de aliarum membranarum consensu eam rursus apposui, maximè quum sic quoque loquatur plus vice simplici Auctor. GRONOV.

77. *Usque ad Megaram*] Nunc est *Alcathoe.* OLIVAR.

Usque ad Megaram Atticae] Lego *Megara* genere neutro, non *Megaram*, ex omnibus. PINTIAN.

78. *Scyronia saxa saevo quondam Scyronis*, &c.] Scribendum *Scironia*, vel per duplex *rr Scirrhonia*, semper cum *i* in prima ex innominato apud Graecos Scriptore, de signis aquarum & ventorum; qui ait petras in Megaride *Scirrhonidas* appellari. Est autem nomen eis inditum à latrone *Scirone*, quem ab eis Theseus in subjectum mare praecipitavit, auctore in *ejus Vita* Plutarcho, & Diodoro in quinto. Latronem Plutarchus modò *Scironem*, modò *Scirrhonem* appellat cum *i* ut dixi in prima. Aristoteles secundo *Meteorõn*, ventum, qui à petris dictus est, *Scirrhonem* cum *ei* diphthongo nuncupat: quam Orthographiam secutus est etiam ejus Enarrator Alexander Aphrodiseus. Pausanias in fine *Atticorum* latronem *Sirona* vocat cum *i* tantùm. Itemque Herodotus in *Urania*, *Scironida* viam in Isthmo à *Scirone* latrone nominatam scribens. Euripides in *Heraclidis*, *petras Scironidas* cum *ei* diphthongo appellat. Quem secutus Alexandrinus Hesychius Γλωσσόγραφος, *Sciron*, inquit, Ἀργέστης *dicitur; videtur autem à petris Scironidibus flare.* Licet in Hesychio non Ἀργέστης, sed Ἀρχίτις, perperam scriptum sit. Strabo quoque in initio noni, & petras *Scironidas* & latronem *Scironem* eadem diphthongo scribit: *Hoc loco*, inquit, *res Scironis & Pityocaptae à Poëtis memorantur, qui partem eam regionis, quae montana dicitur, depopulabantur, quos Theseus peremit. Ab his jugis procellas cientem à laeva Argesten, Scironem Athe-*

saxa, saevo quondam Scironis hospitio etiam
105 nunc infamia. Megarensium tractus Isthmon
attingit, (79 Diolco cognomen est:) qui quatuor
milium spatio Aegaeum mare ab Ionio summovens, angusto tramite Helladi Peloponneson annectit. In eo est 80 oppidum 81 Cenchreae: fa-
110 num Neptuni, ludis, quos Isthmicos vocant,
celebre: 82 Corinthos, olim clara opibus, post
clade notior, nunc Romana colonia, ex summa

Athenienses cognominarunt. Post petras Scironidas promontorium imminet Minoa. Haec Strabonis verba adduxi, ut laborantibus Larinis ejus codicibus opem ferrem, in quibus partim Interpretis culpa, partim Librariorum, malè scripta erant. Quin & Nicander in *Theriacis*, & ejus Enarratores *Scironem* cum eadem diphthongo scribunt. Orthographiam hanc tam morosè praeter consuetudinem meam prosecutus sum, quod recentiores Litteratores, velut conjuratione facta, ad unum omnes in suis Lexicis per y scribunt. Praeterque in cunctis ferè Latinis Auctoribus non aliter invenias; inter quos est etiam Seneca conterraneus noster; ut ego quoque castrensi verbo utar, quinto *Naturalium Quaestionum*. IDEM.

79. *Hoc illi cognomen est, quia quinque millium spatio*, &c.] Temporibus Melae quid significaret *Isthmos*, & dictionis ejus Etymon puto fuisse omnibus luce clarius. Itaque nullum erat operae precium Auctori gravi, & verborum parcissimo, ea docere quorum nemo ignoratione teneretur: aut si omnino stabat sententia, tanto sua tempora beneficio afficere; cur non suprà antevertit in Cherroneso Thraciae, cujus angustias dixit appellari *Isthmum*. Legendum itaque, ut opinor, sic: *Hic quinque millium passuum spatio Aegaeum mare ab Ionio submovens*, &c. reliqua superfluunt. IDEM.

Hoc illi cognomen] Glossema putat Pintianus: mihi tamen sine libris vett. delere religio sit; quòd non infrequens sit Graecis Latinisque Auctoribus etiam suo seculo notissima inculcare, quòd de posteritate exterisque cogitarent. Non longè abiero. Lib. III. cap. I. Oceani aestum explicat, & Solin. cap. 26. & lib. III. ab v. c. Livius *furcae* quid fuerint. Omitto innumera. Suprà de saxis Scyroneis Ovid. VII. *Transform.* legend. SCHOTT.

80. *Oppidum Chencerea*] Scribendum *Cenchreae*, auctor Strabo, Plinius, ceteri. BARBARUS.

81. *Cenchreae, fanum Neptuni; ludi, quos Isthmicos vocant, celebres*] Emendatior lectio: *Cenchreae, fanum Neptuni ludis, quos Isthmios vocant, celebre.* Strabo in octavo: *In Isthmo*, inquit; *Neptuni, quem Isthmium vocant, templum eminet, picearum arborum luco circumclusum, ubi ludos Isthmios Corinthii celebrare soliti sunt.* PINTIAN.

82. *Corinthos*] Nunc *Geranto*. OLIVAR.

81. Et

ma arce, quam Acrocorinthon appellant, maria utraque contuens. Peloponnesi oram (sicut diximus) sinus & promontoria lacerant: ab oriente Bucephalos, [83] & Chersonesus, & Styllaeon: ad meridiem [84] Malea, [85] Taenaros, Acritas, [86] Ichthys: [87] ad vesperum Chelonates, & Araxos. 115

[83]. *Et Chersonnesus & Scylleon*] Scribendum cum *ae* diphthongo *Scyllaeon*, ex Strabone, & Stephano, à Scylla Nisi filia nominatum, ut iidem tradunt. In Ptolemaeo *Scillion* vitiosè. PINTIAN.

[84]. *Malea*] Nunc *Malvasia*. OLIVAR.

[85]. *Taenaros*] Nunc *Ercapolis*. IDEM.

[86]. *Ichthys ad vesperum*] Concinnius fort. *Ad vesperum Ichthys*. Nihil tamen necessè mutare, si rectè interpungatur. SCHOTT.

[87]. *Ad vesperum Chenolates, & Araxos*] Scribendum alterutro modo, aut *Chelonites*, quod mallem ex Ptolemaeo; aut *Chelonatas* declinatione Dorica ex Strabone: qui error & in Plinio castigandus. Ceterùm advertendum attentiore cura verba, quae post haec protinus leguntur, confuso turbatoque ordine scripta esse, non qualem tenuisse Pomponium monstrarent puto ejus exemplaria, si non truncata, ut dixi, & tot lacerata plagis ad nos pervenissent. Naturalis enim ordo narrandi deposcebat, ut expositis promontoriis continuò subjiceret sinus ipsis promontoriis inclusos, deinde nobiliores populos, civitates, portus & fluvios, quos sinus ipsi cingerent. Videntur igitur, quae post sequuntur, verba permutato ordine scribenda hoc contextu: *Ad vesperum Chelonatas & Araxos. His litoribus appositi sinus. Inter Scyllaeon & Maleam Argolicus. Inter hanc & Taenaron Laconicus. Hinc ad Acritam Asinâeus. Inde ad Ichthyn Cyparissius. Habitant ab Isthmo ad Scyllaeon Epidaurii, Aesculapii templo inclyti, & Troezenii, fide societatis Atticae illustres. Portus Saronicus, & Schoenus, & Pagonus. Oppida autem* Epi-

[88] Araxos. Habitant ab Isthmo ad Scyllaeon 120 Epidaurii, Aesculapii templo inclyti, & Troezenii, fide societatis Atticae illustres. [89] Portus [90] Saronicus, & Schoenitas, [91] & Pogonus: oppida autem [92] Epidaurus, & [93] Troezene, & Hermiona his litoribus apposita sunt. Inter 125 [94] Scyllaeon & *Malean, sinus Argolicus dicitur: inter Malean & Taenaron, Laconicus: inter Taenaron & Acritan, *Asinaeus*: *inter Acritan* & Ichthyn, Cyparissius. In Argolico sunt noti amnes, Erasinus atque Inachus, & notum 130 oppidum Lerne: in Laconico [95] Gythius & Eurotas:

Epidaurus & Troezen & Hermione. In Argolico sunt noti amnes, reliqua. PINTIAN.

88. *Taraxos*] Scribendum *Araxos*, ex Strabone, Ptolemaeo, Plinio, & infrà Pomponio. Item non *Acbritas*, nec *Icbbis*, sed *Acrytas* & *Ichthys*, de quo Thucydides, & ceteri. BARBARUS.

89. *Portus Saronicus*] *Saronem* locum esse Troezenis Stephanus scribit. Is nimirum portus est *Saronicus* Pomponio. PINTIAN.

90. *Sardonicus & Schenitas*, nec multò pòst, *Thelonates*] Scribendum, *Sarronitus*, & *Schoenitas*, & *Chelonatas*. De *Schoenita* fuit, quando *Caenitam* legi posse credidi, ut illo loco Plinii, *Portus*, inquit, *Caenitas* & *Sarronicus*. Quoniam *Caenae* urbs Ptolemaeo Pausaniaeque ad Taenarum montem erat. Quia verò non inter Scyllaeum & Isthmum sunt *Taenae*, sed mediis Argolico & Laconico finibus ad *Taenarum*, & omninò procul à *Sarronico*; vertimus ferè sententiam, & *Schoenitem* potiùs quàm *Caenitem* & hic & in Plinio defendimus. Est autem *Scyllaeum*, ubi *Hermione*, auctor Strabo. Habetur verò & portus *Schoenus*, sed in Attica, ut constat iisdem auctoribus Ptolemaeo ac Stephano. BARBARUS.

91. *Et Pagonus*] Scribo *Pogonos* ex Strabone, & Herodoto. Strabonis Interpres *menti* vertit, quod etsi vox ea Latinè significet, retinere tamen priscum nomen debuit, non interpretari; magna, si aliter fiat, occasione allucinandi studiosis. PINTIAN.

92. *Epidaurus*] Nunc *Limera*. OLIVAR.

93. *Troezen*] Nunc *Predena*. IDEM.

94. *Scylleon*] *Damala* nunc, promontorium. IDEM.

* *Maleum promontorium*] *Cabo de Malvasia*. IDEM.

95. *Gythius*] Lego *Gythium*, terminatione neutra, non *Gythius*, ex Ptolemaeo, & Polybio in quinto, qui cum *i* in secunda scribunt. Stephanus cum *ei* diphthongo: Xenophon secundo *Hellenicῶn* & Pausanias variant, modò per *i* simplex, modò cum diphthongo. Castigandus in transcursu Graecus Ptolemaei codex: in quo duabus civitatibus deinceps positis *Gythio* & *Trinasso*, posteriorem ait esse navale Lacedaemoniorum: quum sit è contrario *Gythion* sive *Gytheum* navale Lacedaemoniorum,

Eurotas: in ipſo Taenaro Neptuni templum, & ſpecus, illi, quem in Ponto Acheruſium diximus, facie & fabula ſimilis: [96] in Aſinaeo flumen Pamiſſum; in Cypariſſio Alpheus; nomen dedit urbs in litore ſita, [97] huic Cypariſſae, illi Aſine: [98] Meſſenii Pyliique terras colunt; & ipſa

rum, non *Trinaſſos*, ut teſtantur Cicero tertio *Officiorum*, Livius in Bello Macedonico, Polybius, & Strabo. Cujus Interpres neſcio quid ſibi volens, pro ἐπίνειον, hoc eſt, navale, *emporium* convertit. Nec *Trinaſſos*, ut hoc quoque notem, in Ptolemaeo rectè ſcriptum eſt cum duobus ſſ & accentu in prima. Scribendum enim cum unico ſ & accentu in ultima, ſic dicta à tribus inſulis exiguis è regione ipſius urbis, auctore Pauſania in *Laconicis*. PINTIAN.

Gythius] Reprehendit Freden. Strabonis Interpretem quòd ἐπίνειον *emporium* converterit: quem Thucydidis *Scholiaſtes* à culpa liberat: Ἐπίνειον, inquit, καλεῖται τὸ ἐμπόριον, ἢ παρὰ τὸ ἐπινήχεσθαι αὐτὸ τῇ θαλάσσῃ, ἢ παρὰ τὸ ἐν αὐτῷ τὰς ὁλκάδας νήχεσθαι, ἢ ὀκέλλειν. Idem καλάβολον etiam ſignificare, ille & Suidas teſtatur. Hic mihi locus manum injicit, aurемque vellit, ut rurſum Ptolemaeo qualemcunque ab ingenio opem feram: ſic enim omnes, quos quidem viderim, Codd. in vulgus editi Τέλνασσος ἐπίνειον, Ego verò ἐπίνειον loco motum, & proximè antecedenti reddendum contenderim, ſcil. Γύθιον: quod Lacedaemoniorum navale fuiſſe omnes affirmant. Τέιναρος quoque unico σ ſcrib. quis ex Steph. Πολιοχάφῳ contendat. SCHOTT.

96. *In Aſinaeo flumen Pamiſſum, In Cypariſſia Alphaeus*] Scribe *Pamiſus*, non *Pamiſum*, & cum uno ſ tantùm, ex Strabone, Pauſania, Plinio, Ptolemaeo; apud quem tamen mendosè *Paniſus*, pro *Pamiſus*, & Latinè, & Graece ſcriptum eſt. Legendum praeterea *Cypariſſio*, non *Cypariſſia*, de ſinu enim loquitur. PINTIAN.

97. *Hinc Cypariſſus; Illinc Aſine*] Scribe, *Huic Cypariſſus, illi Aſine*. IDEM.

98. *Meſſenii Pyliique terras colunt, & ipſa pelago Pylos adjacet*] Tres fuere urbes *Pyli*. *Pylus Meſſeniae*, regni Neſtorei, alio nomine *Coryphaſium*. Alia *Arcadiae* patria Neſtoris. Tertia *Eleae* regionis propè petram *Oleniam*. Haec ex Homeri Expoſitore. Ceterùm plaga ab utraque parte Alphei fluvii *Pyliorum terra* dicitur. Et cùm ſint tres *Pyli*, ut dixi; *Pylus*, Neſtoris patria (quae & *Triphyliaca* dicitur & *Lepreatica* & *Arcadica*) à mari remota eſt ſtadiis xxx. Reliquae mari propinquae. At *Pylum* Neſtoris regiam Homerus in principio III. lib. *Odyſſeae*, mari propinquam facit. Item Ptolemaeus in ora eâm locat. Cui contributae erant non ſolùm aliae *Pyli*, ſed etiam ſex amplius urbes. *Enneapolin* enim fuiſſe *Pylum* Enarrator Homeri prodit, hoc ſignificaſſe ſcribens, novem illas ſedes, quas in litore Pyliorum Homerus fuiſſe tradit. De qua Ovidius,

> *Nos Pylon antiquam Neleia Neſtoris arva* &c.

Et Strabo omnia loca Neſtori ſubdita

ipſa pelago Pylos adjacet. Cyllene, Enneapolis, [99] Patrae oram illam tenent, in quam Chelonates & Araxos excurrunt: ſed Cyllene, quòd 140 Mercurium ibi natum arbitrantur, inſignis. Rhion deinde [100] (maris id nomen eſt) anguſtè, & [101] velut freto, latus orae ſequentis incidens [102] inter Aetolos & Peloponneſiacos, uſque

dita quae fuerunt tria, *Olympia* cujus pars Piſa, & *Triphylia*, & *Cauconia*, & univerſam illam plagam uſque ad Meſſenem *Pylum* appellaſſe Homerum refert. Legendum ergo in Mela: *At ipſa pelago Pylos adjacet*, hoc eſt, Pylios interiora colere: at civitatem Pylon Neſtoris regiam, mari propinquam eſſe. PINTIAN.

99. *Patrae*] Nunc *Patras*. OLIVAR.

100. *Maris id nomen eſt anguſti & velut freto lacus ore frequenti incident inter Aetolos*, &c.] Scribendum puto: *Maris id nomen eſt, anguſto ore velut freto, latiore fronte, incidens inter Aetolos*, &c. poſſet etiam legi, *anguſto ore velut fluvio*, ut de Gadibus: *Eaque à continenti anguſto ſpatio & veluti flumine abſciſſa.* & in Cilicia: *Ibi ingens amnis ingenti fronte ſe extollens.* PINTIAN.

101. *Velut freto*] *Velut fluvio*, Pintianus emendat. Mihi *velut falce*, ut & Fr. Sanctio magis placet, cujus proprium *incidere*. μάχλις δ' ἄερσ@ ὅς ἦς εἰκάζοι καλῶς. SCHOTT.

102. *Inter Aetolos & Peloponneſiacos uſque ad Iſthmon irrumpit*] Id verò falſiſſimum eſt: nec ut hujus maris alteri lateri appoſiti ſunt continuè Peloponneſiaci uſque ad Iſthmum, ſic quoque Aetoli alterum larus eo uſque poſſident. Minimam certè litoris ejus partem habenr Aetoli. Vitium foedum & tamen in omnibus editionibus, quas vidi, exhibitum, ut diſtinctio ponatur poſt τὸ *incidens*, quum manifeſtè conſtet diſtingui ſic debere, *Rhion. latus orae ſequentis incidens inter Aetolos & Peloponneſiacos, uſque ad Iſthmon irrumpit.* Vult enim idem modò declarare, quod Dicaearchus, Ἀλκυονίδα ἀφ' ἧς μέγας ἐςὶ κόλπος εἰς Ἰσθμὸν φέρων. Scilicet in his mihi placuit videre parentheſes, commata, cola ſeu alias Grammaticorum notas, ad quas deviat in Appendice Voſſius, in hoc quidem ſtolidè garrulus, quod etiam iſta *inter Aetolos & Peloponneſiacos* diſtingui poſſe his ſignis judicaret. De pravo inde intellectu mihi res fuit. Debuit enim Mela notare, ubi & apud quos populos incideretur hoc latus. Ubi autem dixi *falſum eſſe Aetolos pertingere ad Iſthmum?* Haec eſt Iſaaci Voſſii Latinitas, qui etiam gratè repetit *uſque ad Iſthmum pertingere.* Sic eſt; non opus eſt, quia Peloponneſii, ideo quoque Aetoli in oppoſito litore uſque ad Iſthmum continenter habitarint. Hoc verum credo. Sed qui junctim dicit mare inter Aetolos & Peloponneſiacos uſque ad Iſthmum irrumpere, utroſque eodem modo conſiderat, idemque de duobus dicit. Etiam mentitur, dum ſcribir ſe commatis incluſiſſe ſola iſtaec verba *maris id nomen eſt*, quum fecerit Stephanus. Et quî credimus ab ipſo factum, quum cap. 4. ad voces *Circes domus aliquando Circeii* fateatur redundare comma.

usque ad Isthmon irrumpit. [103] In eo ad septentriones spectare litora incipiunt. In his est Aegion, & Aegira, & [104] Oluros, & Sicyon: at [105] in adversis Pagae, Creusis, Anticyra, Oeanthia, [106] Cirrha; [107] & notior aliquanto nomi-

ma, temerè à Librariis se absente additum? Quin simile distinctionis vitium annotavi lib. II. cap. 5. Ubi de exitu ferè Rhodani sic legitur in editis plurimis, *& subinde grandior, inter Volcas & Cavaras emittitur*: nisi quod Sanctiana, *grandior, inter-Volcas, & Cavaras emittitur.* Aliae nugacius, *grandior, inter, Volcas, & Cav.* una Vadiana nullam distinctionem prorsus agnoscente. Sed certè Rhodanus non emittitur inter Volcas & Cavaras, quum Cavares non sint litorales, sed inter Volcas & Avaticos emitti supponit satis clarè Mela, dum procedens in litore ab Massilia ad Rhodanum scribit Avaticorum stagnum contineri; quòd videlicet in illo contineri non posset, nisi illic essent Avatici: & Rhodanus *factus subinde grandior inter Volcas & Cavaras, emittitur* ita per Avaticos, quas ultimas voces necesse non habuit Auctor adnectere, ne ingenii sui sincerum nectar acidum redderet. Nec hoc intactum relinquit Vossius irritatus postremis verbis meis, quae idcirco sic versat, ut debuerint ipsi magnam amaritudinem infudisse. Ceterùm res in eo vertitur, an *Cavares* fuerint litorales. Illos autem certè tales esse manifestè cognosci scribit ex Strabone, [Cavaras non tantum dictos illos, qui inter Isaram & Druentiam habitarent, sed & Salyas & omnes à Druentia ad mare Rhodanum accolentes gentes, Cavarum censeas fuisse nomine.] Caditne in hominem, ut aetatem eo usque progressam mendacio tam vili dedeçoret? Strabonis verba sunt lib. IV. pag. 186. Οὐόλκαι μὲν νέμουσι τῷ ποταμῷ τῷ Ῥοδανῷ, τοὺς Σάλυας ἔχοντες ἀντιπαρήκοντας αὐτοῖς ἐν τῇ περαίᾳ καὶ τοὺς Καουάρους. Ἐπικρατεῖ δὲ τὸ τῶν Καουάρων ὄνομα, καὶ πάντας οὕτως ἤδη προσαγορεύουσι τοὺς ταύτῃ βαρβάρους. Ubi hîc mentio maris? aut gentium ad mare accolentium Rhodanum? in solo scilicet luxato Senis cerebro. Quid suspicabimur dicturum fuisse ad haec verba Livii lib. XXI. cap. 26.? *Volcarum agrum gentis validae: colunt autem circa utramque ripam Rhodani.* Etiam Plinius lib. III. cap. 4. *Desuviates & Cavaras* intus locat. GRONOV.

103. *In eo ad Septentrionem spectare litora incipiunt*] Sincerior lectio: *Ab eo ad Septentrionem*, &c. Similis menda castigata est suprà: *In Macedonia prima est Thessalia*, pro *A Macedonia prima est Thessalia.* PINTIAN.

104. *Oliros & Scion*] Scribe *Olyros*, sive *Oluros*, & *Sicyon*, omnibus, qui unquam de hoc scripserunt, testantibus. BARBARUS.

105. *In adversis Pagecreusis*] Distinguendum, ut duo sint, *Pagae*, & *Creusis*. Plinius, *Megara*, inquit, *è regione Pagarum*, De *Creusi*, auctor idem, & ceteri gregatim omnes, juxta *Pagas*. IDEM.

106. *Cyra*] Scribendum *Cyrrha*, nam de *Anticyra* non convenit, aliis *Anticyram*, aliis *Anticyrrham* scribentibus, ut alibi notavimus. IDEM.

107. *Et notior aliquando nomina Calidon & Euenus*] Scribo, *& notiora aliquandò nomina Calydon & Euenus,*

nomine [108] Calydon, & Euenos, extra Rhion.
150 In Acarnania maximè clara sunt oppidum [109] Leucas, flumen Achelous. In Epiro nihil [110] Ambracio sinu nobilius est. [111] Facit sinus, qui angustis faucibus, [112] & quae minùs mille passibus pateant, grande pelagus admittit. Faciunt
155 urbes quae assidunt; Actium, Argia Amphilochis,

Euenus. Lucanus in sexto,

> Et *Meleagraeam maculatus sanguine Nessi.*
> *Euenos Calydona secat.*

Scribendum enim cum *y* tenui in secunda ex Strabone, Stephano, Homero, & omnibus. PINTIAN.

Et notior aliquando] Nihil muto. Quidam libri *aliquanto.* SCHOTT.

108. *Calydon & Euenus*] Juxta Calydonem amnis, circa collem Taphossum, ut Strabo lib. IX. quem Plinius *Taphrassum* vocat. Vide Ovid. IX, *Metamorph. Calydonia* silva, & aper *Calydonius* prodigiosae magnitudinis, in ea à Meleagro interfectus, in Aetolia est; cum *y* in secunda syllaba. *Caledonia* per *e* silva Scotiae: utraque secunda longa & tertia brevi: quae res multos fefellit. Martialis lib. 1. *Epigr.*

> *Nuda Calydonio sic viscera praebuit urso.*

Et lib. X.

> *Quinte Caledonios Ovidi visure Britannos.*

Lucanus VI. *Pharsal.*

> *Unda Caledonios fallit turbata Britannos.*

& Ausonius *Mosella:*

> *Tota Caledoniis talis pictura Britannis.*

IDEM.

109. *Leucas*] *Leucate.* OLIVAR.

110. *Ambracio sinu*] Ab Ambracia civitate, quae nunc est *Larta.* IDEM.

111. *Facit sinus qui angustis faucibus*] Legendum fortasse, *Facit situs, quippe angustis faucibus*, reliqua. PINTIAN.

112. *Et quae minus mille passibus pateant*] Polybius in quarto vix sexcentis passibus scribit patere os sinus Ambracii: cui subscribit Strabo, paulò majus faciens quatuor stadiorum. In Plinii impressis codicibus locus hic mutilatus habetur: *Maximéque*, inquit, *nobilitatus Ambracius sinus, faucibus spaciosum aequor accipiens.* Codex vetustus: *Maximéque nobilitatus Ambracius sinus faucibus passuum.* Numerum autem Librariorum incuria praeteriit. Legendum igitur in Plinio, *passuum* D. Verùm expendamus exactiùs, an haec verba Pomponii aliò magis pertineant: nam auctore Thucydide lib. II. os sinus Corinthiaci, sive, ut ipse nominat, *Crisaei*, quod Pomponius paulò antè *Rhion* vocavit, septem est stadiorum: quae cùm propiùs accedant ad millenarium numerum, videntur *Rhio* potiùs convenire, quàm ori sinus Ambracii: atque illuc esse transferenda, ut fortasse hic positus sit alienus numerus; illic desideretur proprius, & legendum sit hîc; *angustis faucibus quingentorum passuum.* Illic, *angusto ore & quod minus mille passibus pateat, latiore fronte,* &c. IDEM.

113,

chis, [113] Ambracia, Aeacidarum regna Pyrrhique. Buthroton ultrà est: deinde Ceraunii montes: ab his flexus in Adriam. Hoc mare [114] magno recessu litorum acceptum, & vastè quidem in latitudinem patens, quâ penetrat tamen vastius, [115] Illyricis usque Tergestum, cetera Gallicis Italicisque gentibus cingitur. [116] Partheni & Dassaretae prima ejus tenent: [117] sequentia Taulantii, Encheliae, * Phaeaces. Deinde sunt, 160

113. *Ambracia Aeacidarum regia Pyrrhique Butroton ultra est*] Quid attinebat addere *Pyrrhi*, post verbum illud *Aeacidarum*? quasi Pyrrhus non fuerit unus Aeacidarum. Quod vel illo Silii versu constat,

Hic spolia Aeacidae; hic Epirotica signa.

Puto igitur scribendum: *Ambracia Aeacidarum regia, Epirique Buthrotos ultima;* ut postremum verbum, *est*, redundet, usitatissima Melae consuetudine claudendi regiones his vocibus, *Finis*, *Terminus*, *Ultimus*, & hujusmodi. Esse autem ultimam urbem Epiri *Buthroton*, Occidentem versus, Ptolemaeus, ut ceteris supersedeam, tradit. Scribitur autem *Buthrotos* cum adspiratione in media Stephano, Straboni, Ptolemaeo: & neutra quidem terminatione Ptolemaeo & Straboni, in *os* autem Stephano desinit, qui per r exile in secunda proferri à Lepido tradit *Butroton*. IDEM.

114. *Magno secessu*] Maris Adriatici. OLIVAR.

115. *Illyricis*] Nunc sunt *Sclavoni*. IDEM.

116. *Parthini & Dassaretae*] Lego, *Partheni* ex Stephano, qui à *Partho* urbe Illyria gentile nomen deducit Partheni. Sic etiam proferunt Plinius tertio, & Appianus in *Illyrico*. Strabo solus *Parthini* sed vitiosè, sicut & *Tibarini* in eodem legitur corruptè, pro *Tibareni*, & pleraque hujusmodi. Eadem quoque menda in Caesaris *Commentariis*. *Dasaretios* verò Strabo in septimo cum unico *s* & tertia Graecorum inflexione nominat. Stephano, & Polybio per duplex, & prima declinat. & *i* in penultima *Dassaritae* sunt; Ptolemaeo cum Strabone, sed cum duobus *ss* *Dassaretii*. Plinius *Dassaretas*, sed corruptè, ut reor, appellat. Videtur autem Strabo, quos aliàs nominaverat *Dasaretios*, rursus diverso nomine *Sesarasios* dicere. Adeò Auctores alii ab aliis, nonnulli etiam à se ipsis dissentiunt. PINTIAN.

117. *Sequentia paulatim Encheleae*] Lego: *Sequentia Taulantii, Encheleae*. Nam *Taulantii* in hoc tractu populi snnt adeò clari, ut à nullo non celebrentur. Earum urbes sunt *Dyrrhachium*, & *Apollonia* Ptolemaeo. Stephanus & *Taulantios* & *Taulantinos* vocari ait. Procopius *Talantios* appellat, si non est vitium in exemplari. *Encheleas* autem Srrabo *Enchelias* nominat; Stephanus *Encheleas* & *Encheleos* & *Engelanas*. IDEM.

* *Phaeaces*] Fuit quando putavi legendum non *Phaeaces*, sed *Phrygi:* postea legi in Appiano secundo *bellorum civilium*, *Corcyraeos*,

 hoc

165 sunt, quos propriè Illyricos vocant: tum Pyraei, & [118] Liburni, & [119] Istria. [120] Urbium prima est Oricum, secunda [121] Dyrrachium; Epidamnos antè erat: Romani nomen mutavere, quia velut in damnum ituris, omen id visum 170 est. Ultrà sunt Apollonia, Salona, Iader, [122] Narona, Tragurium, sinus Polaticus, & Pola, quondam à Colchis, ut ferunt, habitata ([123] in quantum res transeunt!) nunc Romana colonia. [124] Amnes autem Aeas & Nar, 175 [125] & Danubius, qui jam dictus est Ister: sed Aeas secundum Apolloniam, Nar inter Pyraeos & Liburnos, [126] per Istros Ister emittitur.

hoc est, Phaeacas habitasse urbem Dyrrhachium: ampliandum itaque censui judicium. Phrygorum meminit etiam Appianus eodem libro, quos *Phrygas* tamen, non *Phrygos* nominat. IDEM.

118. *Liburni*] Nunc interiora tenent inter Dalmatas & veros Illyricos. OLIVAR.

119. *Istria*] Cujus praecipua civitas est Pola. IDEM.

120. *Urbium prima est Oricum*] Sic Ptolemaeus & Plinius neutra terminatione. At Stephanus ex auctoritate Hecataei, & admirandi, ut ipse appellat, Artemidori, *Oricos* enunciat, quos secutus Lucanus; *Et qui Dardaniam*, inquit, *tenet Oricon*. PINTIAN.

121. *Dyrrhachium*] Nunc *Durazo*. OLIVAR.

122. *Narona, Tragurium*] Lego *Naro*, non *Narona*, ex Strabone septimo. PINTIAN.

123. *In quantum res transeunt*] Aliena verba, non Melae. IDEM.

124. *Amnes autem Aeas, & Nar*] Italiae fluvius est *Nar*, urbem *Narniam* ab eo nominatam alluens, teste vel summo Poëta in septimo, & Servio in eum. Item & Claudiano. Quapropter *Naro* hic legendum, non *Nar*, ex Strabone, Stephano, Plinio, Appiano in *Illyrico*: qui nomen dedit Naroni civitati, de qua mox antè. Nec Pomponius *Nar* scriptum reliquit, ut Hermolaus sentire videtur, sed Librariorum est ac Correctorum ea culpa. IDEM.

125. *Et Danubius, qui jam dictus est Ister*] Legendum puto, & *alius ab eo qui jam dictus est Ister*: nam suprà de Istro, qui in Pontum decurrit, dictum fuit. Cujus an sit alveus hic Istriae fluvius, magna inter antiquos Scriptores contentio fuit. Quam si vellem ad longum persequi citatis utriusque opinionis fautoribus, alterum esset opus. Major pars negat, inter quos Diodorus in quinto, deceptos, qui esse tradant, vocis unitate putat. IDEM.

Alius ab eo, qui jam dictus est] Constituta hac lectione, frustra sudat Vadianus, & Olivarius Valentinus. SCHOTT.

126. *Per Istros Ister emittitur*] Non loquitur de Danubio: constat enim Danubium longè distare ab Istria. Praeterea Danubius non dicitur Ister nisi in Walachia, ut diximus; an fuerint qui senserint

esse

titur. [127] Tergeste intimo in sinu Adriae situm finit Illyricum.

esse fluvium in Istria, qui vocetur Ister, Strabo est auctor: horum sententiam Mela sequitur. Sed nullum esse talem fluvium constat ex nostra peregrinatione: quod etiam audiveramus ante illam profectionem; & Vadianus, vir, judicio meo, undecunque doctissimus, dum eam regionem penetraret, nunquam vidit Istrum fluvium. OLIVAR.

127. *Tergestum intimo in sinu Adriae*] Ptolemaeus *Tergestum* nominat; Strabo, Plinius & ipse Pomponius infrà *Tergeste*. PINTIAN.

CAP. IV.

ITALIA.

De Italia, magis quia ordo exigit, quàm quia monstrari eget, pauca dicentur: nota sunt omnia. Ab [1] Alpibus incipit in altum excedere, atque ut procedit, se media perpetuo jugo [2] Apennini montis attollens, [3] inter Adriaticum & Tuscum, sive (ut aliter eadem appellantur) inter Superum mare & Inferum excurrit, diu [4] solida. Verùm ubi longè abit, [5] in duo cornua finditur, respicitque altero Siculum pelagus, [6] altero Ionium,

1. *Alpibus*] Alpes nos in quatuor itinera distribuimus: primum, versus Septentrionem, & dicitur *Mons Sancti Gothardi*: secundum, versus Meridiem, & dicitur *Mons Sancti Bernardi*: tertium, etiam versus Meridiem, & dicitur *Mons Sancti Dionysii*, nunc *San Senis*: quartum, etiam versus Meridiem, & dicitur *Poeninus*. OLIVAR.

2. *Apoenini*] Ramentum est Alpium, dividens universam Italiam. IDEM.

3. *Inter Adriaticum*] Sic quidem & suprà. Non tamen negligendum puto, quòd in MS. inveni *Adriacum*: quod & praefert Juntina, sed alterum est in MS. Mediolanensi. Quod idem prorsus contigit lib. 11. cap. 7. *Adriaco mari*, prout in eodem MS. vidi. GRONOV.

4. *Solida*] Id est, non faciens sinus. OLIVAR.

5. *In duo cornua*] In duo promontoria; alterum, Salentinotum, alterum, dictum Leucopetram. IDEM.

6. *Altero Ionium*] Plinius tamen lib. III. cap. ult. *Ionium* Inferum mare facit. Solin. *Inferum, Ionium*,

Ionium: tota angusta, & alicubi multò, quàm [7] unde coepit, angustior. Interiora ejus aliae aliaeque gentes; [8] sinistra parte [9] Carni & [10] Veneti colunt [11] Togatam Galliam: [12] tum Italici populi, [13] Picentes, [14] Frentani, [15] Dauni, 15 [16] Apuli, [17] Calabri, [18] Sallentini. Ad dextram sunt sub Alpibus [19] Ligures, sub Apennino [20] Etruria; post [21] Latium Volsci, [22] Campania, & super Lucaniam [23] Bruttii. Urbium, quae pro-

& Tyrrhenum cap. 26. Hesychius verò *Hadriam* & *Ionium* eandem esse scribit, citatque Aeschylum *Prometheo*. Vide & Apollonii *Schol*. SCHOTT.

7. *Unde coepit*] Hoc est, ex Alpibus. OLIVAR.

8. *Sinistra parte Carni & Veneti colunt*] Aldus, *Sinistram partem*. Vide an legendum sit, *Ad sinistram partem*: nam sequitur, *Ad dextram sunt sub Alpibus Ligures*. PINTIAN.

9. *Cauni & Veneti colunt*] Scribendum, *Carni & Veneti colunt*. BARBARUS.

Carni] Carni sunt populi in ramento Alpium: sunt omnes Sclavi, sub jugo Ferdinandi Regis Romanorum, & Ungariae, & Bohemiae, Archiducis Austriae. Dividitur haec regio in duplicem Carniolam; alteram siccam, in qua sunt Istri; alteram irriguam, unde Savus fluvius ortum habet. OLIVAR.

10. *Veneti*] In sinu sunt Adriatico, qui, ut diximus, *La Canale de Veniza* vocatur. Galli olim dicti Togati: nunc ea regio usque ad Rubiconem vocatur *La Marcha Trevisana*: ibi civitas sunt Venetiae, de qua latissimè dicam in meis *Commentariis*. IDEM.

11. *Togatam Galliam*] A toga veste, quâ etiamnum utuntur Veneti. IDEM.

12. *Tum Italici populi*] A Rubicone usque ad promontorium Salentinorum, quod nunc dicitur *Cabo de Santa Maria*. IDEM.

13. *Pincentes Ferentani*] Scribendum, *Frentani*. Nam *Ferentani* à Ferento, Sabinorum sive Samnitum oppido. Sunt & *Ferentini*, *Ferentinatesque*: illi Hetruriae populi; *Ferentinates* verò Latii, ut in Plinio declaratum est. BARBARUS.

Picentes] Juxta Anconam. OLIVAR.

Picentes] Nunc *Marcha d' Ancona*. IDEM.

14. *Frentani*] Nunc *Franca Villa*. IDEM.

15. *Dauni*] *Siponto*, *Manfredonia*, mons *Garganus*. IDEM.

16. *Appuli*] Nomen retinent nunc, *La Pulla*. IDEM.

17. *Calabri*] Nomen retinet, *Calabria*. IDEM.

18. *Salentini*] Nunc *Salen Mela*. IDEM.

19. *Ligures*] Nunc *Genoveses*. IDEM.

20. *Hetruria*] *La Toscana* hodie. IDEM.

Hetruria; post Latium] Cur enim acriori distinctione istud separarem ita, *Hetruria. Post Latium*, ut faciunt priores. GRONOV.

21. *Latium*] Latini. OLIVAR.

22. *Campani*] Regio, quae retinet nomen, & est initium regni Neapolitani. IDEM.

23. *Brutii*] Nomen habent ubi Cosen-

procul à mari habitantur, opulentissimae sunt, ad sinistram [24] Patavium Antenoris, [25] Mutina 20 & [26] Bononia, Romanorum coloniae: ad dextram [27] Capua à Tuscis, & Roma quondam à pastoribus condita; [28] nunc, [29] si pro materia dicatur, [30] alterum opus. At in oris proxima est à [31] Tergeste [32] Concordia. Interfluit 25 [33] Timavus, [34] novem capitibus exsurgens, uno ostio emissus: deinde [35] Natiso non longè à mari ditem attingit [36] Aquileiam. Ultrà est [37] Altinum.

Cosentia Calabrorum. IDEM.

24. *Patavium*] Nunc *Padua* in Marcha Tarvisana. IDEM.

25. *Mutina*] Nunc *Modena*. IDEM.

26. *Bononia*] *Bologna la grassa*. IDEM.

27. *Capua*] Nomen retinet. IDEM.

28. *Nunc si pro materia*] Nihil planius aut apertius: in alterius, inquit, libri molem, si pro dignitate laudetur Roma, opus excresceret: & sanè argumenrum, quod multorum praestantium ingenia exercuit, Graecorum Latinorumque: unus de multis Aristides de urbe Roma. Plinius lib. III. cap. 5. de Italia: *Urbs Roma vel sola in ea, & digna tam festa cervice facies, quo tandem narrari debet opere!* Valentinus tamen Olivarius ridiculè commentus est, aliosque in eundem errorem induxit, Urbis instaurationem & incrementum, quo ex casis & tuguriis facta lapidea est tota, adeoque marmorea: quo nomine Augustus gloriabatur. SCHOTT.

29. *Si pro materia*] Id est, si habeatur ratio magnitudinis Romanae. OLIVAR.

30. *Alterum opus*] Id est, nemo est, qui credat urbem conditam esse à pastoribus; tam est ornata aedificiis magnificis IDEM.

31. *Tergeste*] Nunc *Trieste*. IDEM.

32. *Concordia*] Nomen retinet. IDEM.

33. *Timavus*] Si quis volet scire rem ipsam veram de Timavo, legat Vadianum, qui peragravit regionem, & vidit Timavum: nomen est fluvii & fontis. IDEM.

34. *Novem capitibus exsurgens*] Timavus Venetiae fl. Concordiae atque Tergeste proximus, qui ex monte quidem grandi per novem ora effusus, amplissimum fontem facit: ex quo uno tantùm exiens alveo, in Adriaticum funditur mare in sinu Tergestino. Et Antenor in Italiam veniens per hunc amnem Adriatici sinus mare penetravit: hinc *Antenorius* Lucano lib. VII. ex Virg. I. *Aen.*

> *Antenor potuit mediis elapsus Achivis*, &c.

Non quòd Patavium attingat, ut quidam existimarunt. Martialis quoque *Timavum multifidum* appellat. De hoc amne erudita *Epist.* exstat Bapt. Egnatii ad Matthaeum Advocarium, inter eas quae *Clarorum virorum*. SCHOTT.

35. *Natiso*] Nunc *Lisontio*. OLIVAR.

36. *Aquileiam*] Nunc *Algar* Castellum. IDEM.

37. *Altinum*] Nunc *Torcello*. IDEM.

num. Superna latè occupat litora [38] Padus.
30 Namque [39] ab imis radicibus Vesuli montis exortus, [40] parvis se primùm è fontibus colligit; & aliquatenus exilis ac macer, mox aliis amnibus adeò augescit atque alitur, ut se per septem ad postremum ostia effundat. Unum de eis mag-
35 num, Padum appellant. [41] Inde tam citus prosilit, ut discussis fluctibus diu qualem emisit undam agat, suumque etiam in mari alveum servet; [42] donec eum ex adverso litore Istriae eodem impetu profluens Ister amnis excipiat. Hac re per
40 ea loca navigantibus, quâ utrinque amnes eunt, inter marinas aquas dulcium haustus est. [43] A Pado [44] ad Anconam transitur. Ravenna, Ariminum,

38. *Padus*] Nunc *El Po.* IDEM.

39. *Ab imis radicibus Vesuli*] Alii Padum ex jugis Poeninis ortum habere putant Vide Strab. lib. IV. Γεωγραφουμένων. SCHOTT.

40. *Parvis se primum fontibus colligit*] MSS. tres, *parvis se primum è fontibus.* GRONOV.

41. *Inde citus prosilit*] Aldus, *Inde tam citus prosilit.* PINTIAN.

42. *Donec eum*] Quotquot inviserunt illam regionem, quos ego Venetiis interrogavi, respondent, fabulam esse, quod de Istro fluvio adducitur ab Auctoribus: nam de Danubio nemo non scit longè distare ab Adriatico, praeterea interceptos esse montes. OLIVAR.

43. *A Pado ad Anconam transitur Ravennâ*] Id est, per Ravennam; nomen retinet: sed cùm sequitur, *Ariminum*, accusativus ille refertur ad illam praepositionem *ad*; cùm dicitur ad Anconam, ad Ariminum, ad Pisaurum. Ariminum nunc dictum *Rimino.* IDEM.

A Pado ad Anconam transitur Ravennam] Verba tum conversa, tum etiam depravata. Castigo, *A Pado transito ad Anconam, Ravenna Ariminum*, &c. locutione honesta & a doctissimis etiam non fastidita, ut Cornelio Tacito, *regnata civitas*, & ipsi Melae in Hispania, *& quo magis penetratur, angustior*: & Caesari in *Commentariis*, *Circuitis castris*, *Inita hyeme*: & Ammiano Marcellino, *Tanai transito*, lib. XXXI. & plura hujusmodi. Legendum praeterea *Anconem*, non *Anconam*, ex Geographis omnibus, & Poëtis, Lucanus,

> *Illinc Dalmaticis obnoxia fluctibus Ancon.*

& Silius,

> *Stat fucare colus, nec Sidone vilior Ancon.*

Anconis autem hîc habetur mentio, quòd sit terminus inter Gallicas, de quibus nunc agit, & Italicas gentes, de quibus postea dicturus est. PINTIAN.

44. *Ad Anconam*] Lege, *ad An-*

minum, [45] Pisaurum, [46] Fanestris colonia; [47] flumen [48] Metaurus, atque Aesis. [49] Exin illa in angusto duorum promontoriorum ex diverso coëuntium, inflexi cubiti imagine sedens, ac ideo à Grajis dicta [50] Ancon, [51] inter Gallicas Italicasque gentes quasi terminus interest. [52] Haec enim praegressos Piceni litora excipiunt: [53] in quibus Numa- 45

Anconem transitor; *Ravenna Ariminem*. Vel *transitur* ferri potest. SCHOTT.

45. *Pisaurum*] Nunc *Pisaro*. OLIVAR.

46. *Fanestris colonia*] Legendum puto non *Fanestris colonia*, sed *fanum fortunae*. Sic eam Ptolemaeo, sic Strabone, sic Plinio, sic omnibus nominantibus. Stephanus *Fanam* vocat, si, quod vereor, menda non sit in exemplari. Alioquin à Fano *Fanensis* possessivum magis ex Analogia, quàm *Fanestris* fieret. Animadvertendum autem diligenter, *Senogalliam* urbem, quae non multo post Librariorum culpa reddita est, post haec verba *Fanum Fortunae* locandam esse, ex Strabone, Ptolemaeo, Plinio. Nam Mela *Aesin* fluvium inter *Fanum* & *Anconem* statuit. Porro Strabo eundem *Aesin* fluere ait inter Senegalliam & Anconem; ergo inter *Fanum* & *Aesin* est *Senegallia*. PINTIAN.

Fanestris colonia] Nihil mutandum ipse Pintianus monuit extremo lib. III. quod est hominis verè humanitate exculti. SCHOTT.

47. *Flumen Metaurus atque Aesis*] Strabo cum *ae* diphthongo *Aesis*. Ptolemaeo *Asia* nominatur, si codex, quod dubito, sincerus est. Praeterea cùm sint duo fluvii, melius legetur *flumina* sive *fluvii*, quàm *flumen*. PINTIAN.

48. *Metaurus*] Nunc *Plumba* fluvius. OLIVAR.

49. *Et illa in angusto illorum duorum promontoriorum è diverso coëuntium inflexi cubiti imagine sedens*] Lego longè aliter; *At illa in angusto illo Cumeri promontorii è diverso coëuntis inflexi cubiti*, &c. Neque enim Strabo, Pliniusve, qui de Anconis situ disserunt, duo illi promontoria attribuunt, sed unum tantùm, quod Plinius *Cumerum* nominat, fortè à coëundo dictum. PINTIAN.

Et illa in angusto illorum duorum] Promontorium, in quo sedit urbs *Anco*, in Plinio appellatur *Cymerum*: sic enim habent vulgati codices. Ceterùm Apographon Toletanum, non *Cumero* habet, sed *Cunero*; ut putem neutro modo legendum esse, sed *Cuneo*. Nam Hispaniae ora in Occidentem vergens promontorium habet nomine *Cuneus* à figura dictum, ut postea constabit. IDEM.

Et illa in angusto] Repone: *At illa in angulo duorum promontoriorum ex diverso coëuntium*. SCHOTT.

50. *Ancona*] Nomen retinet. OLIVAR.

51. *Inter Gallicas Italicasque gentes*] Ancona terminus est Galliae Cisalpinæ & Italiae. IDEM.

52. *Hanc enim praegressos*] Puto redundare verbum *enim*. PINTIAN.

53. *In quibus Numana*] Scribo, *in quo*, videlicet, *Piceno*: sic enim vocatur regio Picentium Plinio in lib. III. IDEM.

54. *Nu-*

50 [54] Numana, [55] Potentia, [56] Cluana, Cupra, urbes; castella autem [57] Firmum, [58] Adria, [59] Truentinum: [60] id & fluvio, qui praeterit, nomen est. [61] Ab eo [62] Frentani jam Matrini habent ac Aterni

54. *Numana*] Dicunt hanc deletam esse. OLIVAR.

55. *Potentia*] Ubi nunc est Virgo Maria Lauretana, vulgò *Loreto*. IDEM.

56. *Clierna Cypra*] Scribendum, *Cliterna, Cupra;* ex Plinio, ceterisque. BARBARUS.

Claterna] Nunc *Flavianeo*. OLIVAR.

57. *Firmum*] Nunc *Fermo*. IDEM.

58. *Adria, Truentum*] Ptolemaeus *Truentinum*: Strabo *Druentum* fluvium & oppidum. PINTIAN.

59. *Truentum*] Nunc *Tronto*. OLIVAR.

60. *Idem ei fluvio, qui praeterit, nomen est*] Melior lectio: *Id ei à fluvio, qui praeterit, nomen est*. PINTIAN.

61. *Ab eo Senogallia maritima*] Ostensum est ubi locanda sit *Senegallia*. Nunc addo Ptolemaeo esse *Senamgallicam*, Straboni *Senegalliam*, Plinio *Senogalliam*, Silio *Senem* in lib. VIII. & *Senonum de nomine Sene*. In lib. XV. autem *Senamgallicam: qua Sena relictum Gallorum à populis traxit per secula nomen*. Restituto autem in proprium, quem dixi, locum verbo *Senegallia*; sequitur proximè *Maritima* nomen oppidi, cujus meminit Ptolemaeus. Insigni tamen in eo sive Librariorum sive Correctorum errore: duorum enim oppidorum nomina miscentes, unum fecere, *Cupram maritimam* scribendo. Causa erroris, quòd propè erat altera *Cupra* cognomine *montana*, ad cujus differentiam putaverunt hanc dictam esse *maritimam*. Est etiam *Maritima* oppidum infrà in Narbonensi. IDEM.

Sen[?]gallia] Nunc *La Romandiola*, & *Campagna*. OLIVAR.

62. *Ab eo Samnites marit. tenent*] Mendum latere suboluit Fredenando. Ego hanc lectionem probo. Editi enim: *Ab eo Senogallia maritima*. SCHOTT.

Ab eo Frentani, Apuli ac Marucini. Habent Aterni fluminis ostia] Quum nuper in his nonnulla diverso charactere tanquam spuria & planè non Pomponiana exprimi curavissem, nunc aliter agere praestat & pergere. Nam certè quàm monstrosè haec ab aliis deformata queritur Vossius, non minus monstrosè ipse transformando foedat. Dicat enim in qua parte scripturae veteris, quam sic exhibet, *frentia villa maritima habent Aterni*, (at ipse vidi, *ab eo frentra cula maritima habent ac eterni;* in alio erat, *frenta villa maritima habent aeterni;* Mediol. *frentra villa maritima habent eterni*) conspicere possit latentia τὰ *Apuli ac*. Sed fortius haec oppugnari possunt. Nam nunquam curiosissimus hic Scriptor *ostia* dicit de fluvio, qui habet modò unum, sed semper singulari numero utitur. Sic lib. I. cap. ult. *ostio fluminis proximi Ixamatae*: lib. I. cap. 17. *Maeandri exitum & Gaesi fluminis ostium*: lib. II. cap. 7. non dicit *Borysthenis* ostiis, sed *ostio*: lib. III. cap. I. *Tagi ostium*: lib. II. cap. 7. dicit quidem *citra Tiberina ostia*: sed ibi vocabulum illud majuscula O scribendum est, ut in hac editione (nam priores minori *o* utuntur pessimè) fecimus, quum non ad exitum,

exitum, sed ad urbeculam ita nominatam respiciat, quam sic quoque agnoverat lib. II. cap. 4. & lib. III. cap. 9. Hanno *cum per Oceani ostia exisset*, habebant olim editi, sed bene ab viris doctis & ex MSS. correctum postea *ostium*. Haec quum ita se habeant, & sint certissima clarissimaque, quae fides potest esse, hoc loco uno Melam scripsisse unius Aterni fluminis ostia? Immò quae fides nobis persuadebit in hac particulari urbium fluviorumque per regiones recensione Melam voluisse allegare plurium populorum vocabula, quam superius uno spiritu protulit, ubi nulla est horum Marucinorum mentio? ut prorsus eadem aequitate huc interveniant hi Marucini, (sic colligo ejus voceis litteras, quia praeit ad hunc modum Vossius, quum ab aliis geminetur canina, ut Scaligero ad Catullum p. 18. ubi stupeo, unde tantus vir *Marrucinos* Campaniae populos dixerit) quo suprà lib. II. cap. I. admisceri debuerunt *Auchatae*, nuspiam ab Mela scripti vel in hoc opusculo cogitati, contra fidem & regulam MSS. omnium, ut diximus jam alibi. Deinde credemus ita inconditè scribere voluisse aut Melam aut quemquam alium, ut quum dicat, *Habent Aterni fluminis ostia, urbes Bucam & Histonium*, posteriora tribuantur Frentanis, priora referantur ad Marucinos, & non intelligatur unus populus habere simul & urbes illas & ostia fluminis? Nemo hominum aut sic scripserit aut aliter intellexerit. Rursus an credibile est, & hoc loco & tali ordine Melam *Apulos* & *Marucinos* numeravisse, quum statim dicatur sequi, *sinus Apulo litore incinctus*, cum sequentibus aliquot extra eum urbibus? Hae ipsa phrasi pro variationis suae more definit Apuliam & ibi sitam innuit. Accedit profectò, quòd quum Vossius suprà numeraverit non modo quasi diversos Daunios & Apulos, sed etiam Daunios ordinaverit ante Apulos, nunc eosdem faciat. Denique Piceno, Frentanis, Dauniis attribuit urbes, solos Marucinos nominavit ridendi causa, quippe nudaros ac desolatos. Haec omnia respiciat oro diligens Lector, & tum pronunciet. Sanè multo convenientius concinnabat hunc morbosum locum Cluverius citans, *Ab eo Frentani tenent Aterni fluminis ostia, urbes Bucam & Histonium*, si liceret sic grassari contra scriptos codices. Sed in his Marucinis sanè quam jactantur viri magni, de quo videbimus. Nunc Melam videamus. Dico manifestè in scripta lectione apparere haec, *Ab eo* (nempe Truentino) *Frentani jam Matrini habent ac Aterni fluminis ostia*. Res tam clara est, ut probationem non requirat. Debuerat quidem dixisse *fluminum*, sed quum eum numerum alibi observer, scimus quoque alibi eam differentiam negligi. Nunquam credo magis cum corde ambulavit Vossius, quàm quum haec attrectavit. Nam quum illa sua *Apuli ac* in MSS. reperire desperaret, & stultè videret ab se Apulos huc promotos, ipsam rem prorsus non tangit, sed in parergis carpens ansam seniliter garriendi locum Melae de Tiberinis Ostiis comparat cum Virgilio, ubi quoniam nemo interpretetur de Ostia urbe, hinc ego parùm trivi Virgilium. Sic vidit me terentem Tabulas Ptolemaei, Virgilium nequaquam. Cur autem ad Virgilium ire debemus? An non Heinsius ad Ovidium lib. IV. *Fast.* notat? *de Tiberinis ostiis passim Veteres.* An non Livius lib. VII. cap. 25. *Tiberis ostia*, & lib. XXVI. cap. 19. *cum triginta navium classe ostiis Tiberinis profectus.* Sidonius lib. I. *Epist.* 10. *Naves quinque Brundisio profectus cum speciebus tritici ac mellis Ostia Tiberina tetigisse.* Ut plures naves, potuerunt aliae isto, aliae altero ostio na-

[63] Aterni fluminis ostia; urbes Bucam & 55 [64] Histonium: [65] Dauni autem [66] Tifernum amnem; Cliterniam, [67] Larinum, [68] Teanum, oppida;

navigare. Sed an ideo *Tiberina Ostia* non dicuntur de oppido? Martianus Capella solitus multum uti nostro Pomponio lib. VI, pag. 204. *Umbri mox, Latiumque & Ostia Tiberina.* Ita edidit, & rectè, Grotius, quum pag. 207. *Item ultra Tiberina Ostia in Antiano Palmareâ.* Edunt in Tacito lib. XV. *Ann.* cap. 22. *ab lacu Averno navigabilem fossam usque ad Ostia Tiberina depressuras.* An poterat illa etiam perduci ad alterum ostium versus Etruriam? Immò & Plinius apud Lipsium & Suetonius *Neron.* cap. 31. dicunt *Ostiam*; ut Tacitus urbem quoque intellexerit. Apud Ovidium lib. XV. *Metamorph.* vers. 758. navis Aesculapium vehens,

Lavini sedes Tiberinaque ad ostia venit.

Aut urbs intelligitur, aut divisam navem suppones: unam enim solam posuit. Et tamen Cicero pro *L. Manil.* cap. 12. *qui modò ante ostium Tiberinum classem hostium videbatis.* Idem Livius lib. XXIX. cap. 14. *Ostiam ire jussus ob viam Deae . . . Postquam navis ad ostium amnis Tiberini accessit.* Florus lib. III. cap. 9. *Per Tiberinum ostium invexit.* An hi debuerunt Virgilium respexisse? Perinde ut ego, qui in recensione illa Pomponii mentionem fieri urbium, non fluviorum & ostiorum, statui, quidquid Vossius velit me putasse vel somniet. Ostia illa scilicet Tibetina, quorum antea memini. Et quis tandem audivit, *Aterni Ostia est ipsum Aternum oppidum?* Portentum certè ingens. Omnia quae huc citat, rapta sunt per furtum ab ingrato Vossio ex Cluverii *Italia*; tantò impudentius, quòd scribens illam notam, significabam, me ea tunc legere. In Mela verò id totum vanum esse, nec habere locum inde patet, quia de urbibus postea demum sequitur. Quid enim erit, *Frentani habent Aterni fluminis Ostia* (hoc est, oppidum) *urbes Bucam & Histonium?* GRONOV.

63. *Aterni*] Nunc *Pescaria* flumen. IDEM.

64. *Histonium*] Nunc *Guasto.* IDEM.

65. *Dauni autem Tifernum amnem*] Legendum puto, *Daunii habent Tifernum amnem:* ut in Hispania: *Sequens Illicitanus Alonem habet & Lucentiam.* Ptolemaeus permutatis prioribus syllabis *Fiternum* nominat; ut nescio an mendosè, sic scio, fieri hoc subinde apud Auctores; & ut uno interim ex multis exemplo contenti simus, urbem Pisidiae, *Sagalassum*, Straboni, Stephano, Ptolemaeo, dictam, Arrianus Historicus *Salagassum* nominat. Nec est dubitandum de fide codicis impressi; sic enim habent duo scripti & vetusti codices, quibus utor familiariter. Hermolaus verò qui in Plinii lib. V. emendat legitque *Sagalessus* cum *e* in tertia syllaba, unde id acceperit, nescio. Strabo certè, cujus auctoritate nititur, & ceteri, quos legerim, *Sagalassus* omnes, nemo *Sagalessus.* PINTIAN.

66. *Tifernum amnem*] Nunc *Bifano.* OLIVAR.

67. *Lucrinum, Theanum*] Lego *Larinum*, non *Lucrinum* ex Plinio. Stephanus, ut arbitror, *Larinam* vocat; in quo falsò *Laviniorum esse*, scriptum est, pro *Daunion*

oppida; montemque [69] Garganum. Sinus est continuo Apulo litore incinctus, nomine Urias, modicus spatio, pleraque asper accessu: [70] extrà [71] Sipontum, vel (ut Graji dixere) Sipus; & [72] flumen, quod Canusium attingens, [72] Aufidum appellant: [73] post Barium, [74] & Gnatia, & Ennio cive nobiles [75] Rudiae: etiam in Calabria [76] Brundusium, Valetium, [77] Lupiae, Hydrus

niorum. Meminit & *Larini* Ptolemaeus, sed in *Frentanis* collocat, vicinis Dauniorum. *Teanum* verò sine ulla adspiratione scribendum. Estque duplex *Teanum*: alterum *Apulum*, de quo hic Mela; alterum *Campaniae*, quod Plinius appellat in lib. III. *Sidicinum*, sed corruptè, ut opinor. Videtur enim legendum *Sindicenum* à *Sindicenis* gente, quae defecit Straboni lib. v. etsi Hermolaus in lib. III. *Plin. Castig. Sidicinum* legat, quod non probo. PINTIAN.

Larinum, Theanum] Vulg. *Lucrinum*, & *Teanum* sine spiritu: Sic Ptolemaeus, Strabo *Τίανον*, Livius & Cicero: *Theani* fl. Campaniae meminit Orosius lib. v. cap. 18. *Tianum*, per *i*, in quibus Pomponii libris se offert: quae scriptura insuper habenda non est, quòd & in nummis antiquis cusa reperiatur: quos mihi Abrah. Ortelius Vir. Cl. ostendit. SCHOTT.

68. *Theanum*] Nomen retinet *Teano*. OLIVAR.

69. *Garganum*] Nunc *Santangelo*. IDEM.

70. *Extra Sypuntum, vel (ut Graji dixère) Sypius*] Ptolemaeus, & Strabo *Sepûs* nominat, accentu in ultima circumflexo, non *Sypuntum*. Strabo dictam à Graecis ait *Sepius* eodem accentu in ultima à *Sepiis* in id litus ejectis. Proinde ex eorum auctoritate lego in Pomponio: *Extra Sepus, vel ut Graji dixere Sepius*: Stephanus, quod miremur, cum *i* in prima *Sipus*. PINTIAN.

71. *Simponium vel ut Graji dixere Sipyllum*] Scribo, *Sipuntum, vel ut Graji dixere Sipyus*. Strabo, *Sipuntum*, inquit, *sive*, quod idem est, *Sipus, à Diomede conditum*. Videtur nominatum, inquit, antè à Graecis *Sipyus*, à sepiarum proventu. Dicetur ergo & *Sipuntum*, ut Plinius, & *Sipus Sipuntis*, ut ferè modò Graeci, & *Sypius Sypiuntis*, ut Antiqui. BARBARUS.

Sypuntum] Nunc *Sypunto*. OLIVAR.

72. *Aufidum*] *La Fante* vulgò. IDEM.

73. *Post Barium, & Gnatia*] Scribo, *post Barium Egnatia*, Ptolemaeus, Strabo, Plinius. BARBARUS.

Barium] *Barri* hodie. OLIVAR.

74. *Egnatia*] *Juvenatia*. IDEM.

75. *Rudiae*] Non exstant. IDEM.

76. *Brundusium*] Nunc *Brindes*. IDEM.

Brundusium, Valetium] Rectè qui pro *Valetium* substituerunt *Valesium*. PINTIAN.

77. *Lupehydrus*] Strabo *Lupiae*; in quibusdam Plinianis codicibus, & Ptolemaeo, *Luspia* etiam *Hydruntum* dicitur, quemadmodum & *Sipus Sipuntum*, & *Cerasus Cerasuntum*, ut diximus in Colchide. BARBARUS.

Lupiae] *Lezo*, OLIVAR.

78. *Hy*

65 [78] Hydrus mons: tum Sallentini campi, & Sallentina litora, [79] & urbs Graja Callipolis. Hucusque Adria, hucusque Italiae latus alterum pertinet. Frons ejus [80] in duo quidem se cornua (sicut suprà diximus) scindit: ceterùm mare, 70 quod inter utraque admittit, tenuibus promontoriis semel iterumque distinguens, non uno margine circuit, nec diffusum patensque, sed per sinus recipit. Primus Tarentinus dicitur, * inter promontoria Sallentinum & Lacinium; 75 in eoque sunt [81] Tarentus, [82] Metapontum, Heraclea, [83] Croto, Thurium: secundus [84] Scylaceus, inter promontoria [85] Lacinium & [86] Zephyrium;

78. *Hydrus mons, tum*] Locus corruptus, quem nos inter alios restituimus: legendum est *Hydruntum*, nunc *Otrento*. IDEM.

Hydrus mons, tum & Salentini campi] Legendum opinor, *Hydrus*, *Soletum*, *& Salentini campi*. Plinius, *Ab Hydrunte*, inquit, *Soletum desertum*. Praeterea Ptolemaeus, Strabo, Stephanus, Pausanias, Plinius etiam alibi, *Hydrus* omnes efferunt. Strabo cum *i* in prima, ceteri cum *y*. PINTIAN.

79. *Et urbs Graia Gallipolis*] Scribendum videtur, *& urbs Gallica Gallipolis*. Plinius in lib. III. *In ora*, inquit, *Senonum Gallipolis, quae nunc Anxa*. Erit igitur *Gallipolis* dictio composita, ex voce Graeca & Latina: quòd etsi rarò, aliquando tamen fit: ut in *Epitogium* & *Epirrhedium* monstrat Quintilianus. Alioqui Graeci ipsi *Galliam* Latino nomine interdum appellant, ut ostendit Stephanus. IDEM.

80. *In duo quidem cornua, sicut suprà diximus, scindit*] Scribo, *Scinditur*; ut circa initia Italiae: *Verùm ubi longè abit, in duo cornua scinditur*. IDEM.

* *Inter promontoria Salen & Lacinium*] Lege *Salentinum & Lacinium*. De *Salentino* Plinius in tertio. IDEM.

81. *Tarentus*] Nunc *Taranto*. OLIVAR.

Tarentus, Metapontum] Legendum, *Tarentum* neutra desinentia, vel ex illo Juvenalis versu,

Atque coronatum & petulans madidumque Tarentum.

Ita Plinius, ceterique. Praeterea *Metapontium* appellant, non *Metapontum*, Strabo, Ptolemaeus, Stephanus. PINTIAN.

82. *Metapontum*] *Pelicor* hodie. OLIVAR.

83. *Croton*] Nunc *Crutone*. IDEM.

Croto, Turium] *Thurium* primam cum adspiratione, Ptolemaeus, Strabo, Stephanus, Plinius. Ea, si Stephano fidem habemus, prius dicta est *Sybaris*, postea *Copiae*; nominatur etiam eidem *Thuria* & *Thurii*. PINTIAN.

84. *Scyllaceus*] Nunc *Desquillacho*. OLIVAR.

85. *Lacinium*] Nunc *Cabo de colone*. IDEM.

86. *Zephyrium*] Nunc *Cabo de sole*. IDEM.

87. *In*

phyrium; [87] in quo est Petilia, [88] Carcinus, [89] Scylaceum, Mystiae: tertius inter Zephyrium & [90] Bruttium, [91] Consentiam, [92] Cauloniam, Locrosque circundat. [93] In Bruttio sunt, [94] Columna Rhegia, [95] Rhegium, Scylla, [96] Taurianum, 80

87. *In quo est Petilia*] Ptolemaeus, Strabo, Stephanus, *Petelia* cum *e* longo in penultima. PINTIAN.

88. *Carcinus*, *Scyllaceum*, *Mistrae*] Scribendum arbitror aut *Cocinthus*, non *Carcinus*, ex Polybio, Antonino, Plinio, ut in Locris Italiae disserui: aut *Caecinum*, à *Caecino* Locrorum amne, de quo Pausanias, & Thucydides. Philistus quoque *Caecinum* Italiae reddit oppidum, non longè à Siciliae trajectu. *Mistros* verò Plinius *Mistiam* scribit, ut in alterutro sit erratum. Stephanus *Mystiam* urbem Samnitum commemorat. *Lucani* verò à Samnitibus orti judicantur, auctore Plinio. BARBARUS.

89. *Scyllaceum*] Nunc *Esquillacho*. OLIVAR.

Scyllacaeum, *Mistrae*] *Scylletion* urbs Italiae, colonia Atheniensium, duce Mnestheo; postea, auctore Strabone, dicta est *Scylacion*: sicque Stephanus eam nominat. Sinus autem ab ea dictus eidem Straboni appellatur *Scylleticus*, Ptolemaeo verò *Scylacios*. Unde apud Virgilium in tertio, & *naufragum Scylacion*, legendum erit cum unico *l* sive oppidum intelligas, sive secundùm Ptolemaeum sinum. Item *Abystron* neutro genere urbem in mediterraneo magnae Graeciae invenio apud Ptolemaeum, conjunctim cum Petelia. Itaque dubito, an in Plinio & Pomponio legendum potius sit *Abystron*, quàm *Mystra*, ut in Plinio, aut *Mistrae*, ut in Pomponio. PINTIAN.

90. *Brutium*] Nunc *Cabo de sciglio*. OLIVAR.

91. *Consentiam*, *Pauloniam*] Scribo, *Caulonem*, sive *Cauloniam*, ex Plinio, Strabone, ceteris. BARBARUS.

92. *Cauloniam*] Sic & Steph. *de Urbibus*. Solini tamen exc. *Caulona τελουχωίδως*. SCHOTT.

93. *In Brutia sunt*] Aldus rectius, *In Brutio*: vocarut enim *Brutiorum ager*, *Brutium*; ut Latinorum Larium, Picentium Picenum. PINTIAN.

94. *Colonia regia Rhegium*] Scribo *Columna*, non *Colonia*: Graeci enim vocant locum eum *Stylidia*, id ex Strabone Antoninoque probavimus in Plinio. BARBARUS.

95. *Rhegium*] Nunc *Rezo*, OLIVAR.

Rhegium, *Scylla*] Scribo cum duplici *ll* & *ae* diphthongo in penultima *Scyllaeon*. Promontorium est & Statio navium Straboni, Ptolemaeo, Stephano: at Plinio oppidum. PINTIAN.

96. *Taurinum & Metaurum*] Legebatur in Plinio *Terentum* hoc loco, non *Taurinum*: nos Ptolemaeum & alios Auctores sequuti, *Taurianum* scribimus. BARBARUS.

Taurianum & Metaurum] Scopulus est *Taurianus* Ptolemaeo, oppidum Plinio *Tauranium*. Regionis *Tauraniae* super *Thurios* Strabo meminit. Stephanus urbem facit Italiae *Tauriam*. Scribendum item *Metaurus*, non *Metaurum*, ex Strabone, & Plinio. PINTIAN.

97. Me

rianum, & [97] Metaurum. Hinc in Tuſcum mare eſt flexus, & ejuſdem terrae [98] latus alterum.
85 Medama, [99] Hippo, nunc Vibon, [100] Temeſa, [101] Clampetia, Blanda, [102] Buxentum, [103] Velia, Palinurus, olim Phrygii gubernatoris, nunc loci nomen, [104] Paeſtanus ſinus, [105] Paeſtum oppidum, * Silerus amnis, Picentia, Petrae quas
90 Sirenes habitavere, [106] Minervae promontorium, [107] omnia Lucaniae loca; ſinus Puteolanus, [108] Surrentum, Herculaneum, Veſuvii montis aſpec-

97. *Metaurum*] *Teriana*. OLIVAR.

98. *Latus alterum Matiana, Ionum, Iubon, & Emiea*] Erratum quadruplex; ex Plinio, Strabone, Ptolemaeo, quos ſecutus, ita lego, *Latus alterum Terina, Hippo, nunc Vibon, Temeſa*. De *Terina*, hoc ſitu, unde *Terineus ſinus*, Strabo Pliniuſque à fluvio cognomine, ut inquit Stephanus, *magna* quondam *Graecia* (ut Apollonides ait) vocata, Lycophroni eſt inſula hoc nomine, uni Syrenum *Ligeae* dictae ſacra. De *Hippone* iidem Auctores. Plinius: *Hippo, quod nunc Vibonem, Valentiam appellamus*; ejectis (ut Strabo inquit) Bruriis, mutato à Romanis vocabulo. De *Temeſa*, quam Graeci *Tempſam* vocant, metallis inclyta, clarius eſt, quàm ut adſtipulatorum egeat fide. BARBARUS.

99. *Hippo, nunc Vibon*] Strabo, & Stephanus *Hipponion*, non *Hippo*: Ptolemaeo etiam ſinus eſt *Hipponiates*, procul dubio ab *Hipponio*: quamvis Stephano ratione Analogiae magis placeat ab *Hipponia* deduci. Item Strabo *Vibona* nominat, Ptolemaeus *Vibon*, Plinius quoque *Vibon*. Praeterea puto deſiderari in Mela dictionem, *Valentia*, legendumque, *Vibon Valentia*, ex Strabone, Ptolemaeo, Plinio, Stephano, apud quem perperam ſcriptum eſt *annibu alentia*, pro *Vibona Valentia*, ſive *Vibon Valentia*. PINTIAN.

100. *Temeſa*] Poteſt quidem legi *Temeſa* ſive *Temeſe*: malo tamen legere *Temeſa* cum Ptolemaeo, Strabone, Plinio. *Prius*, inquit Strabo, *dicta fuit Temeſa, nunc Tempſa dicitur*. IDEM.

101. *Clampetia, Blonda, Buxentium*] Plinius, & ceteri, *Buxentum*, non *Buxentium*: quod Graeci vocant *Pyxunta*: item non *Blonda*, ſed *Blanda*, in quo tamen aeſtimationi locus eſto. BARBARUS.

102. *Buxentum*] Nunc *Belvedere*. OLIVAR.

103. *Velia*] Ptolemaeus plurium numero, *Veliae*. PINTIAN.

104. *Peſtanus ſinus*] Strabo, & Ptolemaeus cum *ae* diphthongo in prima. IDEM.

105. *Paeſtum*] Nunc *Polycaſtro*. OLIVAR.

* *Silerus amnis*] Alii Scriptores modò *Silarus*, modò *Silaris*. BARBARUS.

106. *Minervae*] Nunc *Cabo de Minerva*. OLIVAR.

107. *Opima Lucaniae loca*] Fortè, *omnia Lucaniae loca*. SCHOTT.

108. *Surrento*] Nunc *Sorrento*. OLIVAR.

109. Pa-

aspectus, Pompeji, Neapolis, [109] Puteoli, lacus Lucrinus & Avernus, Bajae, Misenum, (id nunc loci, aliquando Phrygii militis nomen) Cumae, Liternum, [110] Volturnus amnis, Volturnum oppidum, amoena Campaniae litora; [111] Sinuessa, [112] Liris, [113] Minturnae, [114] Formiae, [115] Fundi, [116] Tarracina, [117] Circes domus [118] aliquando [119] Circeji, Antium, Aphrodisium, Ardea, Laurentum, [120] Ostia, [121] citra Tiberim in

95

100

109, *Puteoli*] Nunc *Puzoli*. IDEM.

110. *Vulturnus*] Nunc *Vilturno*. IDEM.

111. *Sinuessa*] Nunc *Sessa*. IDEM.

Sinuessa] Stephanus *Sinoessa*: in quo falso legitur Σικελίας, pro Ιταλίας. Strabo variat, modo *Sinuessa*, modò *Sinoessa* proferens. In Ptolemaei exemplaribus in ora Campaniae falsò etiam scriptum est *Soessa*, pro *Sinoessa*. Constat enim ex Strabone, *Sinoessam* maritimam esse civitatem Larii. *Suessa* autem altera est in mediterraneo ejusdem Campaniae: nam has duas urbes Ptolemaeus *Campaniae*, Strabo *Latio* attribuit. In cujus Graeco codice atrox menda inolevit lib. v. ϗ *σύες, πατρωπέντιον τε ϗ οὐελίτρας*. Legendum reor & *Soessa*, *Clestra*, *Antiumque* & *Velitra*: ridicula Interpretis tralatione. PINTIAN.

112. *Liris*] Nunc *el Garillano*, fluvius. OLIVAR.

113. *Minturnae*] Nunc Castellum, vulgò *Trajectum*. IDEM.

114. *Formiae*] Nunc *Nola*. IDEM

115. *Fundi*] Nunc *Fondi*. IDEM.

116. *Tarracina*] *Gaieta* nunc. IDEM.

117. *Circes domus aliquando Circeji*] Sic distinctione sublata ediderant Sanctius, Schottus & inde propagatae minores editiones. Et recte sane. Vossius tamen maluit cum Vadiano, Stephaniana in qua notae Olivarii, & minore inde formata distinguere, *Circes domus, aliquando Circeji*, profectò pessimè, quum non aliquando, sed semper, ex quo semel coepit, nomen illud Circeji obtinuerit: sed verum est credidisse Veteres aliquando fuisse domum Circes, quod innuit justa distinctio. Planè ut lib. III. cap. 9. *Insulae Gorgades, domus (ut ajunt) aliquando Gorgonum*. Sed id absente Vossio ab Librariis additum. Quot illi, quaeso, erant? At haec minuta mea cura. Sit ita; modò Vossius saltet cum Vadiano & Olivario, nec extra chorum, quod in me culpat, sed nunquam didici. Libenter autem vidissem Vossium in plumeis pedibus in choro saltantem altaria circum, &c. GRONOV.

118. *Aliquando Circeji*] Plinius lib. III. cap. 5. *Circeji quondam insula, immenso quidem mari circumdata, ut creditur Homero, & nunc planitie*, &c. Locus Homeri exstat *Odyss. κ*. Idem & lib. II. cap. 85. SCHOTT.

119. *Circeji*] Nunc *Cercelli*. OLIVAR.

120. *Ostia*] Nunc oppidum & portus, retinet nomen. IDEM.

121. *Citra Tiberim in hoc late-*

in hoc latere sunt: [122] ultra [123] Pyrgi, Minio, [124] Castrum novum, [125] Graviscae, [126] Cosa, [127] Telamon, [128] Populonia, [129] Cecina, [130] Pisae, [131] Etrusca & loca & nomina; * deinde [132] Luna Ligurum, & [133] Tigulia, & [134] Genua, & [135] Sabatia, & [136] Albingaunum; [137] tum Paulo

105

re sunt] Quatuor postrema verba redundant. Dictum fuerat suprà, *Hinc in Thuscum mare flexus est, & ejusdem terrae latus alterum.* PINTIAN.

122. *Ultra Pyrgi, Anio, Castrum novum*] Mariangelus non *Aniobit*, sed aut *Halium* legit ex Strabone, aut *Alsium* ex M. Catone, Dionysio, Plinio, Antonino, Ptolemaeo. IDEM.

123. *Pyrgi*] Nunc *Civita Vieia.* OLIVAR.

124. *Castrum Novum*] Nunc *Corneto.* IDEM.

125. *Grabus cecosa*] Scribendum *Graviscae Coba*, ex Plinio, Ptolemaeo, ceteris. BARBARUS.

Graviscae] Nunc *Montalto.* OLIVAR.

Graviscae, Cossa] Ptolemaeus numero plurium *Cossae*, Stephanus, & Plinius numero unitatis *Cossa*, Virgilius in lib. x. *Cosae*, cum Ptolemaeo, sed unico *s* & prima brevi, *Quique urbem liquere Cosas.* Strabo alternat. PINTIAN.

126. *Cossa*] Nunc *Orbitello.* OLIVAR.

127. *Telamon, Populonia*] Ptolemaeus, Strabo, Plinius, Stephanus, *Populonium.* Virgilius tamen in decimo, *Populonia.*

Sexcentos illi dederat Populonia mater.

PINTIAN.

128. *Populonia*] Nunc *Piumbino.* OLIVAR.

129. *Cecina*] *Cesena* hodie. IDEM.

130. *Pisae*] Nunc *Pisa.* IDEM.

131. *Hetrusca*] Nunc *Toscana.* IDEM.

* *Deinde Luna Ligurum & Liguria*] Mariangelus ex Ptolemaeo, & Plinio *Tigulia*, non *Liguria*, rectè. PINTIAN.

132. *Luna*] Nunc *Sarrazana.* OLIVAR.

133. *Liguria*] Nunc *Terra de Genova.* IDEM.

134. *Genua*] Nomen retinet. IDEM.

135. *Sabathia*] Nunc *Saona.* IDEM.

Sabathia & Albigaunum] Legendum *Albingaunum* ex Strabone, & Plinio. In Ptolemaeo depravatè scriptum est *Albigaunum*, pro *Albingaunum.* Sicuti & aliud antè oppidum *Albiniminion*, cùm legendum sit, *Albion Intimelion* ex Strabone in quarto apertè; reddita causa, quare utrumque ita appelletur. Castigandus itaque Plinius, in quo *Albion Intemelium* legitur pro *Albion Intimelium.* PINTIAN.

136. *Albigaunum*] Nunc *Arbenga.* OLIVAR.

137. *Tum Paulon & Varum*] Lego, *Paulon & Varus*, ex Strabone & Ptolemaeo, adde etiam, si placet, Vibio Sequestre. PINTIAN.

Tum Paulon] Scrib. *Tum Padon & Varus.* Et statim: *Sed Varus, quia Italiam finit, aliquanto notior.* SCHOTT.

138. *Pau-*

[138] Paulo & [139] Varum flumina, utraque ab Alpibus delapsa, sed Varum, [140] quia Italiam finit, aliquanto notius. Alpes ipsae ab his litoribus 110 longè latéque diffusae, primò ad septentrionem [141] magno gradu excurrunt: deinde ubi Germaniam attigerunt, [142] verso impetu in orientem abeunt, [143] diremtisque [144] populis immanibus, [145] usque in Thraciam penetrant.

138. *Paulon & Varum flumina*] Plinius *Padon*, non *Paulon*, ut sit *Padon Padonis*, aut certè *Paulon Paulonis*, omnino alius à *Pado*: quandoquidem Pomponius hoc loco Varum amnem *Padone*; aut si quis ita malit, *Paulone* dicit esse notiorem. BARBARUS.

139. *Varum*] *El Var*, nomen retinet. OLIVAR.

140. *Quia Italiam finit*] Lucan. lib. I. *Pharsal. belli*,

Finis & Hesperiae promoto milite Varus.

Legend. Strabo lib. IV. SCHOTT.

141. *Magno gradu*] Usque ad Adulam montem. OLIVAR.

142. *Verso impetu in Orientem abeunt*] Juxta Noricos, Rhaetios, Vindelicos, Pannonios Superiores & Inferiores, usque ad Mysiam superiorem. IDEM.

143. *Direptisque populis*] In vet. MS. Parisino *diremptisque* repperi, quomodo leg. conjecerat H. Stephanus lib. I. *Schediasm.* cap. 25. Dionysius Afer Graecè hujusmodi effert, *μέσσω δ' ἐνὶ γαίαν ὀρίζων*. SCHOTT.

144. *Populis immanibus*] Quos diximus, & alios videlicet Carnos. OLIVAR.

145. *Usque in Thraciam*] Id est, ad principium Thraciae. OLIVAR.

CAP. V.

GALLIA NARBONENSIS.

[1] GALLIA [2] Lemanno lacu & [3] Cebennicis montibus in duo latera divisa, atque altero

1. *Gallia Lemano lacu*] Strabo cum *a* in fine, & cum duplici *n* *Limennam* appellat, Ptolemaeus cum uno *n* & *e* longo in fine *Limene*. In Strabonis lib. IV. ubi de Rhodani, & Araris coitu disserit, oscitantes Librarii *μεγάλης* scripserunt, pro *λιμένης*. Rhodanus enim Lemano lacu excipitur, Plinio, & Pomponio auctoribus. PINTIAN.

2. *Lemanno lacu*] *El lago de Geneva*, sive *El lago de Losana*. OLIVAR.

3. *Gebennicis montibus*] *Le Mont Calvernia* nunc. IDEM.

ro [4] Tuſcum pelagus attingens, altero Oceanum, hinc à Varo, illinc à [5] Rheno, ad Pyre-
5 naeum uſque promittitur. Pars Noſtro mari appoſita (fuit aliquando Braccata, [6] nunc Narbonenſis) eſt magis culta, & magis conſita, ideoque etiam laetior. Urbium, quas habet, opulentiſſimae ſunt; [7] Vaſio Vocontiorum,
10 [8] Vienna Allobrogum, [9] Avenio Cavarum, [10] Arecomicorum [11] Nemauſus, [12] Toloſa Tectoſagum, [13] Secundanorum [14] Arauſio, [15] Sextanorum [16] Arelate, [17] Septimanorumque [18] Baeterrae. [19] Sed anteſtat omnes Atacinorum Deci-

4. *Thuſcum pelagus*] Diximus eſſe *El mare de la Toſcana*. IDEM.

5. *Rheno*] *Le Rhin* hodie. IDEM.

6. *Nunc Narbonenſis*] Olim vocata *Provincia Romanorum*. IDEM.

7. *Vaſco Vocontiorum*] Scribe *Vaſio*, non *Vaſco*, unde *Vaſionenſes*, ex Sidonio Apollinari multis locis, praeter ea, quae in Pliniana ejuſdem partis caſtigatione diximus. BARBARUS,

8: *Vienna*] Nomen retinet, in Delphinatu. OLIVAR.

9. *Avenio Canarum*] Scribo *Cavarum*, ex Plinio, & infrà Pomponio. BARBARUS.

Avenio] Nomen retinet. OLIVAR.

Avenio Cavarum] *Cavaros* tertio ordine nominat Ptolemaeus, *Cuaros* Strabo, *Cavares* Plinius. PINTIAN.

10. *Arecomicorum Nemauſus*] Strabo, & Ptolemaeus cum *i* in ſecunda *Aricomicos*; Ptolemaeus ſine *c* *Aricomios*, & item Strabo, qui aliquando adjecta *ſ* poſtremae ſyllabae *Aricomiſcos* nominat. IDEM.

11. *Nemauſus*] Nunc *Niſmes*. OLIVAR.

12. *Tholoſa*] Nomen retinet. IDEM.

13. *Secundanorum*] Id eſt, ubi erat ſecunda legio. IDEM.

Secundanorum Aurauſio] Scribendum, *Arauſio*, ex Strabone, Ptolemaeo, Plinio. PINTIAN.

14. *Arauſio*] *Aurenge*. OLIVAR.

15. *Sectanorum Arelate*] Scribo *Sextanorum Arelate*. BARBARUS.

Sextanorum] Ubi erant milites ſextae legionis. OLIVAR.

Sextanorum Arelatae] Sic quidem Strabo cum *ae* diphthongo in fine; Ptolemaeus tamen neutro genere *Arelatum*. PINTIAN.

16. *Arelate*] Nomen retinet, *Arles*. OLIVAR.

17. *Septumanorum Blitera*] Nunc *Beſiere*. IDEM.

Septumanorumque Blytera] Ptolemaeus *Baetirae*. Strabo *Biltera*, Plinii vetuſtus codex *Beterre*. PINTIAN.

18. *Blitera*] Strabo quoque *Blitera*, ſed Plinius, Stephanus & Antoninus, *Beterra* BARBARUS.

19. *Sedanteſtaronis*] Diſtinguendum, *Sed ante ſtat omnis*, hoc eſt, Martius Narbo. Plinius, *Narbo*, inquit, *Martius Decumanorum colonia*. Quod autem ſequitur, *Atacinorum*, ab Atace fluvio id nomen: quod & Pomponio & Porphyrioni dictum eſt: ut quidam *Atacinos* Romae hinc nominatos arbi-

Decimanorumque colonia, unde olim his terris auxilium fuit, nunc & nomen & decus est, [20] Martius Narbo. [21] In litoribus aliquot sunt cum aliquibus nominibus loca: ceterùm rarae urbes, quia rari portus, & omnis plaga austro atque africo exposita est. [22] Nicaea tangit Alpes, [23] tangit [24] oppidum Deciatum, tangit [25] Antipolis. Deinde est [26] Forum Julii, [27] Octavanorum colonia: [28] tunc post Athenopo- 15 20

arbitrentur, ut alibi notabimus. IDEM.

20. *Martius Narbo*] Nunc *Narbone*. OLIVAR.

Martius Narbo] De Narbone elegans exstat Sidonii Apollinaris carmen. SCHOTT.

21. *In lisoribus aliquot sunt cum aliquibus nominibus loca*] Mallem legeres *litore*, quàm *litoribus*, vel si placet scribe, *in litore ejus*. Dictio etiam, *aliquibus*, ociosa est. PINTIAN.

22. *Nicea*] Nunc *Nisa*. OLIVAR.

Nicea tangit Alpes] Scribendum cum *ae* diphthongo in media, *Nicaea*, ex Strabone, Ptolemaeo, Stephano. PINTIAN.

23. *Tangit oppidum Deceatum; tangit Antipolis*] Scribendum videtur, *Tangit oppidum Deciatiorum Antipolis*: ut superfluat verbum *tangit* secundo positum, ex Ptolemaeo, cui *Antipolis*, *Deciatiorum* urbs est. Strabo *Deceitas* appellat primo flexu; Plinius modò *Deceatas*, modò *Deciatas*. Posset tamen retineri antiqua lectio, si *Deciatum* legas ex Stephano, cui urbs est Italiae *Deciatum*. IDEM.

24. *Oppidum detiacum*] Lego *Deceatum*, ex Polybio, Strabone, Plinio. BARBARUS.

25. *Antipolis, deinde forum Julii, Octavanorum colonia, tunc post Antiopolim & Olbiam*] Lego, *Antipolis, deinde forum Julii, Octavianorum colonia, tum Athenopolis & Olbia*, ex Plinio ferè ad verbum. De *Antipoli* verò, & *Foro Julii*, & *Olbia*, Ptolemaeus quoque. De *Athenopoli* & ceteris Plinius. IDEM.

Antipolis] Nune *Ragni*. OLIVAR.

26. *Forum Julii*] Nune *Frejo*. IDEM.

27. *Octavianorum colonia*] Dele, *Octavianorum*, & illud *post*. SCHOTT.

28. *Tunc post Asbenopolis, & Olbia, & Taurois, & Citharistes, & Lacydon*] In citando sanè sequuti sumus editionem Vossii, sed nihil longius à nobis abest, quàm ut persuasi simus scriptum ita fuisse à Mela, & fieri posse, ut in hoc loco sine ineptia criminetur ineptos Librarios. Attende mo dò, Lector, & brevi tota res decisa erit. Nuspiam Mela has duas particulas *tunc post* ita conjungit, sed alterutram modò adhibet. Itaque & Pintianus more suo deleri jussit postremam *post*. Ceterùm solam hanc voculam initio periodi persaepe instar adverbii usurpat. Sed & porro quoque Mela semper ferè praepositionem subnectit voculae *tunc*: ut hoc ipso capite, *tunc ex*, *tunc inter*, & sic passim. Qua ratione igitur fieri potest, ut hoc loco non credamus, particulae eidem *tunc* subnexam particulam *post*, esse positam non quasi adverbium, sed praepositionem? inprimis quum omnia scripta exemplaria per quartum casum efferant sequentia, *tunc post Antenope-*

nopolin, & [29] Olbiam, & [30] Tauroin, & Cithariſten eſt [31] Lacydon Maſſilienſium portus, & in

nopolin & Olbiam & Laurion & citharis tenet macedon, ex quorum poſtremis Barbarus texuit *Glanon & Cithariſtes &*, ſed pertemerè. Haud dubiè ſcripſit, *Tunc poſt Athenopolin & Olbiam & Tauroin & Cithariſten eſt Lacydon*. Conſummatiſſima periodus. Τὸ *poſt* frequentiſſimè in hoc ſcripto adverbium eſt: ſed etiam τὸ *extra*, qua vocula paſſim Auctorem uti poſt egreſſum ex ſinu jam ſuprà declaravimus. An ergo nunquam τὸ *extra* illi placuit conſtructione praepoſitionis? Immò lib. III. cap. 8. *extra ſinum, veruntamen in flexu etiamnum medico Rubri maris*. Omnia docent τὸ *poſt* hîc eſſe praepoſitionem. Quid deploratius apud Antiquos Protheo? quid nunc Voſſio ubique eum exprimente? Qui paſſim ſic crepat veteres codices, ubi aliquid non occurrit ad guſtum, praeferre illis ſolet neſcio quid neſcio unde correptum. In qua ratione quum ſemper occurrat cum riſu adſpernabilis, maximè talem ſe agit in hoc loco, cujus controverſiam totam retulit in accuſativo *Tauroin*, quem non potuit concoquere, ſic ut nec Graecum nec Latinum eſſe pronuntiet, pronuntiaturo, opinor, idem Holſtenio, qui ad Ortelium ſic notaverat [apud Pomponium Melam corrupta haec vox in *Glanon*, ubi MS. *Laurion*. Sed legendum haud dubiè *Taurentum*, vel potiùs Graeca formatione *Taurois*.] Cauſam prodit Voſſius. [*Taurentum* Latini, Graeci *Tauroenta* vocant, & ſic Caeſar.] In quo imitari voluit Melam, *Extra Sipuntum, vel, ut Graji dixere, Sipus*, qui tamen apud Grajos agnoſcit Ὀποῦς. Sed quid agit Voſſius, quum ſic maculat tempus & chartam & ſepiam? non enim ſcribit. An Caeſar eſt Graecus? Non Graeci magis, quàm Latini ſic vocarunt, quippe quibus multa Graeca magis placuerunt, quàm ſua. Talis eſt ipſe noſter Pomponius. Sed quam *Tauroenta* vocant, eam non etiam queunt vocare Tauroin? Pateat analogia; *Taurois*, *Tauroenta*, *Tauroin*, ut *Simois*, *Simoenta*, ut aliquoties apud Virgilium, pro quo tamen Servius dicit in genitivo *Simois*, *ad lib.* I. *Aen.* verſ. 104. etſi illic citet Virgilianum *Simoentis*, quod quum occurrat verſ. 622. ibi tamen dicit *circa fluvium Simoin*. Si haberemus in Latinis aliqua de Selinunte, non ambigo ſimilia repertum iri Σελινόεις, Σελινοῦς. Vis ridicula? Scylax vocat Σολόεσσαν ἄκραν, quae ut & notavit Voſſius, Heſychio dicitur Σολουντὶς, Ptolemaeo Σολοεντία ἄκρα: & tamen Voſſius in prima lanugine jam arbitrabatur legendum Σολόεντα. Nonne jam tum inchoavit veridicinam? Videbimus. GRONOV.

29. *Olbia*] Nunc *Eres*. OLIVAR.

30. *Laurion & Citaris tenet, & Lacidon*] Scribo, *Glanon & Cithariſtes & Halycido*. De *Glano*, & promontorio *Cithariſta* Antoninus, Plinius. De *Halycidibus* Strabo: id autem verbum *ſalinas* ſignificat. Ad campum, inquit, lapideum vocatum ἐν μέσῳ ὕδατα, καὶ ἁλυκίδες συνίστασθαι, καὶ ἅλες: fortaſſeque locum eum, aut ſimili natura praeditum ſignificat, quem Antoninus *Salſulas* appellat, 64. milibus paſſ. à Pyrenaeis. BARBARUS.

31. *Halycidon*] Legendum reor *Lacydon* ex Euſtathio. Aeſtimationi locus. SCHOTT.

Lacydon, Maſſilienſium portus & in

in eo ipsa [32] Massilia. Haec à Phocaeis oriunda, 25
& olim inter [33] asperas posita, nunc ut pacatis,
ita

in eo ipsa Massilia] Planè ut lib. I. cap. 16. *Portus, cui ex urbe, quam amplectitur, Tisanusa cognomen est.* Ut illic dicitur portus Tisanusa amplecti urbem cognominem, sic nunc in Lacydonte portu statuit esse urbem Massiliam. Verissimè sic eum describi à Mela, & quid velit, apparet ex Dionysii *Periegesi* v. 75. ubi scribit,

——— *Ἔνθα τε γαῖα,*
Μασσαλίη τετάνυσται, ἐπίστροφον ὅρμον ἔχουσα.

Vide illic Eustathium. Cunctatus fui monere quidquam de furto Vossii, quo totam istam notam & emendationem Melae contra Hermolaum ingratè descripsit ex Casaubono *ad Strabonem* pag. 83. Nunc ut indicem, cogit *κακία* futilissimi hominis, qua in *Appendice* negat Tisanusam cum Massilia componi posse, quum ipse de spatio Tisanusae aut portus ejus omnino nihil noverit; ac debeamus contenti esse illis, quae tradita sunt in residuis Fragmentis. Vossius tamen probat probatione Vossiana. [At verò minuti portus, qualis est iste Massiliensium, quomodo illi ambire magnas possunt civitates, qualis erat Massilia?] Quo tandem metatore utriusque fuit usus? Ecce rem omnem aperta narratione expressam in *Panegyrico*, qui dictus est Constantino: *Massilia enim, ut audio, in profundum mare prominens, & munitissimo accincta portu; in quem angusto aditu meridianus refluit sinus, mille quingentis passibus terrae cohaeret,* (sic patet fuisse *χερρονησίζουσαν*, ut ab tribus partibus mari allueretur, & esset in portu) *qua firmissimus & turribus frequens murus opponitur.* Itaque mox refert terra marique admotis machinis, aggeribus exstructis, navalibus praeliis saepius oppugnatam, quum Constantini militem *nihil altitudo murorum, nihil creberrimae* (perperam editur *celeberrimae*) *turres nihil loci natura remorata est, quo minus & portum caperet, & urbem continuo, si velit.* Ergo portus ibi primùm capiebatur, atque adeo exterior erat, quàm urbs, quam cingebat & in se continebat. Sic Martianus Capella lib. VI. pag. 210. *Oeanthe, in quo portus Apollinis.* Nonne in Cilicia memoratur Auctori nostro *Corycos oppidum portu saloque incinctum?* Contrà de Syracusis Cicero lib. v. *in Verrem* cap. 37. GRONOV.

32. *Massilia à Phocaeis*] Phocaeensium coloniam, auctor Herodotus *Clio*. Oppianus *Halieuticis*, & Isocrates in *Archidamo*, Respub. optimis & severissimis legibus temperata: litteris etiam Graecis & Philosophiae studiis clara, quò & Romani tanquam alteras Athenas proficiscebantur. Valerius Maximus, & Strabo lib. IV. Ἐν δὲ τῇ παρούσῃ καὶ τοὺς γνωριμωτάτους Ῥωμαίων πέπεικεν, ἀντὶ τῆς εἰς Ἀθήνας ἀποδημίας ἐκεῖσε φοιτᾶν φιλομαθεῖς ὄντας. Mollitiei tamen nomine malè audiebant; credebanturque *γυναικοπαθεῖν*, teste Athenaeo. Hinc Plautus *Casina Massilienses mores* vocat molles: tametsi secus Chiliastes. SCHOTT.

33. *Asperas posita*] Τὸ *posita* obelo fodio, ut glossema, *Gentes* ἀπὸ κοινοῦ repetendum; & verbum aliquod exaudiendum: quis enim concisum Melae dicendi genus non observavit? Infrà verò, *has intrat*; & pòst, *ingentis alio*-

ita dissimillimis tamen vicina gentibus ; mirum quàm facilè & tunc sedem alienam ceperit , & adhuc morem suum teneat. Inter eam & Rhodanum [34] Maritima Avaticorum stagno assidet. [35] Fossa Mariana partem ejus amnis navigabili alveo effundit. Alioquin litus ignobile est , [36] lapideum , ut vocant ; in quo Herculem [37] contra Albiona & Bergion , Neptuni liberos , dimi-

qui alvei tenens, etiam expungo. A Librariis enim intempestivè intrusa sunt ex scholiis. IDEM.

34. *Maritima Avaticorum stagno assidet*] Legendum fortasse non, *stagno assidet*, sed *stagnum Astromela*. Cujus, ut celebris, mentio apud Plinium, & Stephanum: qui non *Astromela* nominat, sed *Mastramelle*, tum stagnum, tum civitatem ejusdem nominis per *a* in tertia à fine, & duplex *ll*, & ita in Plinio legendum videtur. PINTIAN.

35. *Fossa Mariana*] *Aigues mortes*. OLIVAR.

36. *Lapideum ut vocant, in quo Herculem contra Albiana*] Scribendum *Albiona*: BARBARUS.

37. *Contra Albionem & Bergiona*] Enimvero dignum politissimo Pomponio nitorem! ut ejusdem declinationis duos casus sic variata terminatione efferret, nulla prorsum suavitatis gratia? Quis hoc credat? Atqui jam olim hic lectum *Albiana*, unde Barbarus monuit legendum *Albiona*. Immò ipse etiam in MS. legi clarè *Albiona*, habetque jam Juntina editio & MS. Mediolanensis, nec aliter citabat Vossius pater in lib. 1. *de Idololatria Gentil.* cap. 35. Itaque hoc pro certissimo habendum. Alterum *Bergiona* planè fictum falsumque esse apparet vel inde, quòd Vossius testetur in aliis veteribus libris legi *Gergion*; tum etiam ex Graecis fabulatoribus, qui hunc postremum vocant *Διγκυνον*, hoc est, vocabulo tertiae declinationis. Ergo certè in MS. perspicuè legi *Bergion*. Itaque securè & propter has rationes abhinc edatur *Albiona & Bergion*. Sed & praecedentia nullum habent nexum, & duntaxat, si probare volumus correctionem Vossii, scribendum est distinguendumque, *Alioquin litus ignobile. Est lapideus (ut vocant) campus.* Campus enim nec ille est ignobilis, & facit, ut litus satis sit nobile. An debebat credi fieri posse, ut his obstreperetur. Dicit tamen Vossius. [Hanc lectionem, *nempe Albionem & Bergiona*, è suis libris dederunt & Vinetus & alii.] Hoc mendacium est. In nullis libris eam aut ipsi aut ulli alii invenerunt: invenissem enim & ipse: immò nec Vossius de uno quodam suo id testari sustinuit. Hinc addit [*Albiona* an *Albionem* utrum legas perinde est] non illi, qui Melam legere vult, sed qui nescio, cujus impuras & inquinantes & planè Vossianas manus, ut est ista ipsa Latinitas. Egone autem dicendus sum audacter reponere *Bergion* pro *Bergiona*, quum ista postrema *a* sit in nullo codice, quum ipse testetur alios veteres libros legere *Gergion*? An non debet abjici & expelli, quod injustè & iniquè invasit? Juntina jam habet *Bergion*, nec aliter MS. quem citavi ex Mediolano; imo jam editio Ve-

nea

dimicantem cùm tela defecissent, ab invocato Jove adjutum imbre lapidum ferunt. Credas pluisse, adeò multi passim & latè jacent. [38] Rhodanus non longè ab Istri Rhenique fontibus surgit: deinde Lemanno lacu acceptus tenet impetum, seque [39] per medium integer agens, quantus venit egreditur; & inde contra occidentem ablatus, aliquandiu Gallias dirimit: [40] pòst cursu in

neta anni 1482. 15. Calend. Augusti, quam in Museo eruditissimi Deinorii consului. Ita ut quod Vossius in *Observationibus*, citans *contra Albionem & Bergiona*, scribit, nonnullos veteres libros legere, *Bergiona*; quasi in illis existant *Albionem & Bergiona*, eam vivus non videatur vidisse, sed fortasse nunc. Nam in quibus libris legitur *Bergiona*, in iisdem legetur quoque *Albiona*, ut lego in membrana, quam mihi donavit politissimus ille vir, cujus modò indulgentiam erga me laudavi. Quid quod eandem terminationem Graeci velint. An verò Δ & B misceri mirabimur, qui in libro primo vidimus ab Vossio amari Bechiros, quos MSS. vocant Discheros? Dercynum aut Berginum nemo cogitare potest nisi istud intolerabile νεωτερικὸν Vossii. Quae statuit in posteriori parte, omnia sunt stupendae ineptiae. Explicat enim, ut ipse distinguit. [Dicit Mela litus hoc lapideum & annexos huic campos lapideos fore ignobiles, nisi fossa esset Mariana, qua parte Rhodani illuc translata, campi isti irrigantur.] Quid primum mirer? Ubi statuitur litus lapideum? Ut Mela campum lapideum, ita Eustathius ad Dionysium λίθινον πεδίον: nihil de litore. Etiam campos lapideos ignobiles fore non dicit Mela: falsum est. Fuit campus lapideus nobilis ante fossam Marianam. Docent Graeci, docet Hercules. Porro an fossa Mariana ducta fuit ob irrigationem? an sine fossa fuissent hi campi steriles & inutiles? Quid audio stultissimi commenti? Aliter Solinus cap. 2. *C. Marius bello Cimbrico factis manu fossis invitavit mare; perniciosamque ferventis Rhodani navigationem temperavit:* quae citat Harduinus *ad Plinii lib.* III. addens, quo in Rhodanum naves è mari facilius subirent, quibus aegrè aditus esset in amnem per orientale ostium, quod id erat navigiorum vix patiens. Sed & is tamen Campos ibi lapideos novit. GRONOV.

38. *Rhodanus*] Nunc *Le Rosne*. OLIVAR.

39. *Per medium integer agens*] Rhodanus & Arar ex Alpibus decurrit, & insulam Deltae forma efficit Polybio lib. III. *Hist.*. ubi Sipontinus ex Mela haec addidit, quae in Graecis non comparent; videturque *per medium iter agens* legisse. Vide Amm. Marcell. lib. XV. *Hist* SCHOTT.

40. *Pòst cursu in Meridiem abducto, hac intrat*] Scribendum reor, *hanc intrat*; hoc est, Narbonensem, quod innuit Strabo his verbis: *Deinceps de Aquitanis & de attributis illis gentibus Gallicis numero* XIV. *dicendum est, quae inter Garumnam & Ligerin habitant, ex quibus nonnullae Rhodani amnis assumunt regionem campos que Narbonenses.* & Caesar in *Commentariis*,

in meridiem abducto, hâc intrat, accessuque aliorum amnium jam grandis, & subinde gran-
45 dior, inter [41] Volcas & [42] Cavaras emittitur. Ultrà sunt stagna Volcarum, Ledum flumen, castellum Latera, [43] Mesua collis incinctus mari penè undique; ac, nisi quòd angusto aggere continenti annectitur, insula. Tum [44] ex Ce-
50 bennis demissus [45] Arauris juxta Agathan, [46] secundum Baeterras Orbis fluit. [47] Atax ex Pyrenaeo monte degressus, quâ sui fontis aquis venit

riis, laeu Lemano, & Rhodano fluvio Provinciam Romanorum ab Helvetiis dirimi ait. PINTIAN.

41. *Volcas*] Eos qui apud Montem Pessulanum agunt. OLIVAR.

42. *Cavaras*] Avenionenses. IDEM.

43. *Mesua collis incinctus mari*] Nihil muto, sed Ptolemaeus *Segium* montem, sive *Setium* vocasse hunc videtur, Strabo *Sigium*, contra insulam *Blasconem*, Ptolemaeus, *Agatham* enim objectam facit, non Blasconem paulò remotiorem. Hic autem mons *Pullerius* appellatur hodie, ut ferè credi video. BARBARUS.

44. *Ex Gebennis demissus Arauraris*] Strabo *Rauraris*, Ptolemaeus *Araurias*, sive *Araurios*. PINTIAN.

45. *Arausus juxta Acatam*] Strabo *Arauraris*, sive *Rauraris*, *juxta Agatham*, Ptolemaeus autem, *Araurius juxta Agathopolin*. Differt autem omnino *Arauraris* ab *Arari*, eadem provincia, ut constat. BARBARUS.

46. *Secundùm Blyteras Obris fluit*] Legendum, ut dictum est, *Bilteram*, ex Strabone, & Ptolemaeo; cui *Orobis* fluvius est, ceteris cum Pomponio *Obris*. PINTIAN.

47. *Atax . . . . exiguus*] Lucanus lib. I. *Pharsal.*

Mitis Atax Latias gaudet non ferre carinas.

Sed natalibus Varronis Atacini clarior. Mox, *se tendens*, pro *tenens*, legit Pint. quod, quoniam Melae peculiaris phrasis est, non damno. SCHOTT.

Atax ex Pyrenaeo monte degressus] Non putavi hîc opperiendum consensum à libris scriptis, quin sic ederem, non *digressus*, ut retrò factum. Ne hîc quidem se continet Vossius; sed detrectationis vitio in naturam transgresso, non loquitur, sed baechatur de duabus his particulis. Quod quidquid sit, Rhenanus locupletior Vossio testis scribit ad Tacitum lib. I. *Hist.* cap. 61. *Peninis jugis degredi jussus* [Codex MS. pro *digredi* plerumque habet *degredi* &c.] Ad eundem Tacitum lib. IV. *Annal.* cap. 49. *degrediebantur* ex unico MS. restituit Pichena, illic laudans in simili causa Sigonium. Id si in Mela locum non habet; cur igitur modò antè dixit *ex Gebennis demissus;* cur lib. III. cap. 2. *ex Pyrenaeo monte delapsus?* cur lib. I. cap. 18. *ab Idaeo monte demissus?* cur toties *defluere* vel *devolvi?* Sed Vossio etiam *deductus* & *diductus* pro iisdem habentur ad lib. III. cap. 6. quod nulli Latino. GRONOV.

48. *Exi-*

nit, [48] exiguus, vadusque est; [49] & jam ingentis alioquin alvei tenens, nisi ubi Narbonem attingit, nusquam navigabilis: sed cùm hibernis 55 intumuit imbribus, usque eò solitus insurgere, ut se ipse non capiat. Lacus accipit eum [50] Rubresus nomine, spatiosus admodum, sed quâ mare admittit, tenuis aditu. Ultrà est [51] Leucata, litoris nomen, & [52] Salsulae fons, non dulcibus 60 aquis defluens, sed salsioribus etiam quàm marinae sint: juxtà campus minuta arundine gracilique perviridis, ceterùm stagno subeunte suspensus. Id manifestat media pars ejus, quae abscissa proximis, velut insula natat, pellique se atque 65 attrahi patitur. Quin & ex iis, quae ad imum perfossa sunt, suffusum mare ostenditur. Unde Grajis nostrisque etiam Auctoribus, verine ignorantia, an prudentibus etiam mendacii libidine, visum est tradere posteris, in ea regione [53] pis- 70 cem è terra penitus oriri, qui ubi ex alto hucusque

48. *Exiguus vadusque, & ingentis alioquin alvei tenens*] Lego, *exiguus vadosusque, & ingenti se alioquin alveo tendens.* PINTIAN.

49. *Et ingentis alioquin alvei tenens*] Non dubito, quin foedè hanc scripturam invertat Pintianus: sed etiam, an haec sit manus Pomponii, dubito. Nam in duobus MSS. legitur *etiam ingentis*, quae scriptura cur potest cuiquam non placere? Imò verò est, cui displiceat, Vossius: qui in hoc animadvertendo tam fuit attentus, quàm si cantilenas in choro sorberet. Scribit enim, sic me reformare hunc locum, *etiam ingentis alioquin alvei capax.* Scilicet illi perinde est, tum *tenens*, tum *capax*. Deinde an quum sic notavi, aliquid conjunxi, aut separavi? Pergit autem ille, quum concessisset in pluribus ita legi libris, scribere (jam sic distinguendus erat locus; *exiguus vadusque est etiam, ingentis alioquin alvei capax*) Ingratus est, qui me excitante cogitur ad commata ponenda (en laboris Vossiani specimen!) nec tamen amat. GRONOV.

50. *Rubresus nomine*] *Rubrensem* vocat Plinius, nisi mendosus codex est, cap. 4. lib. III. *Flumen*, inquit, *Atax è Pyrenaeo Rubrensem permeans lacum: Narbo Martius Decumanorum colonia* XII. M. *passuum à mari distans.* SCHOTT.

51. *Leucata*] Nomen retinet. OLIVAR.

52. *Salsulae*] Nomen retinent, nunc *Salses*. IDEM.

53. *Piscem è terra*] T. Livius lib. II. *Annal. In Gallico agro,* quà

que penetravit, per ea foramina ictu capulantium interfectus extrahitur. Inde est [54] ora Sordonum, & parva flumina [55] Telis, & Tichis; ubi ac-75 crevere, persaeva: colonia [56] Ruscino, [57] vicus Eliberri magnae quondam urbis, & magnarum opum tenue vestigium. [58] Tum inter Pyrenaei promontoria [59] Portus Veneris est sinu Salso, & [60] Cervaria locus, [61] finis Galliae.

quà induceretur aratrum, sub existentibus glebis pisces emersisse. SCHOTT.

54. *Ora Sordonum*] Plinius, *Sardonum.* BARBARUS.

55. *Thelis & Thicis ubi accrevere immania fiunt, Ruscino*, &c.] Sic Aldus. Lego, *Thelis & Thicis, ubi accrevere, immania. Sunt Ruscino*, &c. PINTIAN.

56. *Ruscino*] *Perpinnam* hodiè, caput Comitatus Rosilionis. OLIVAR.

57. *Vicus Eliberre*] Graeci ferè scribunt *Iliberris*, ut Ptolemaeus: nam & Strabo *Ilibirris*, ποταμὸς Ἰλλίβιρρις, πόλιν ἔχων ὁμώνυμον. Nos *Eliberri*, & *Illiberri*, quidam *Illiberis* & *Illiberi*, sed prior scriptura melior. Fuit & in Baetica oppidum hoc nomine, quod nunc opulentissimum est, & *Granatam* vocari, quemadmodum & regionem ipsam, putant, cùm aliis argumentis, tum illo maximè, quod ejus urbis porra nna in hodiernum quoque diem Eliberris appellatur *la puerta de Elvira:* id maximè compertum hoc anno est, cùm ea civitas in potestatem Hispaniae Principum concessit, Mauritanis, qui DCCC. ferè annos occupaverant, obsidione longa in deditionem compulsis. BARBARUS.

58. *Tum inser Pyrenaei promontoria portus Veneris in sinu salso*, &c.] Scribo diversa & ratione, & dispunctione: *Tum in Pyrenaei promontorio templum Veneris, & in sinu salso Cervaria*, &c. Nam omnes in hoc tractu *Pyrenaei promontorium*, & in eo *templum Veneris* noscunt, nemo *portum*. Praeterea, an sit dictio illa, *salso*, adjectitia, dubito. PINTIAN.

59. *Portus Veneris*] *Cap de Creus* hodie. OLIVAR.

60. *Cervaria*] Nunc *Cobliure.* IDEM.

61. *Finis Galliae*] Amicus quidam meus haec à Librariis adscripta de more putabat: quod ut crederem nondum à me impetrare potui. Sic enim super. cap. *Varus Italiae finis:* & proximè, *Junonis promontorium finit Europen*, & alibi saepè. SCHOTT.

CAP

CAP. VI.

HISPANIAE ORA CITERIOR.

[1] PYRENAEUS primò hinc in Britannicum procurrit Oceanum; [2] tum in terras fronte conversus, Hispaniam irrumpit, & minore ejus parte ad dextram exclusa, trahit perpetua latera continuus, per omnem donec provinciam longo limite im- 5 missus, [3] in ea litora, quae occidenti sunt adversa, perveniat. Ipsa Hispania, [4] nisi quâ Gallias tangit, [5] pelago undique incincta est: [6] ubi illis adhaeret, [7] maximè angusta, paulatim se in Nostrum & Oceanum mare extendit, [8] magisque & 10 magis latior ad occidentem abit, ac fit ibi latissima: viris, equis, ferro, plumbo, aere, [9] argento auroque

1. *Pyrenaeus hinc*] Hoc est, ex Capire Veneris in Britannicum Oceanum excurrit, id est, mare Oceanum fontis Rabiae. OLIVAR.

2. *Tum in terras fronte conversus Hispaniam irrumpit*] Nam duo maxima ramenta ex Pyrenaeo irrumpunt: alterum vocatur *Idubeda* mons, alterum, *Orospeda*. IDEM.

3. *In ea litora, quae Occidenti sunt adversa*] Nam *Idubeda* usque ad Portugalliam protenditur. Varia sortirur nomina ex gentibus juxtà habitantibus. In primis vocatur *La Sierra Datiença*: deinde, *Sumo Sierra*: tum, *El puerto de la Tablada*: postea, *La Palomera davila*: hinc, *El puerto del Colmenar*, & *El puerto del Pico*: deinde, *El puerto de Tornavacas*. Hinc procurrir usque ad mare occidentale in Portugallia, & *Frominens* mons vocatur, *El monte de la Strella*. IDEM.

In ea litora, quae Occidenti sunt adversa] Posset etiam legi, & commodiùs, *obversa*. PINTIAN.

4. *Nisi qua Gallias tangit*] Indicat torum tractum Pyrenaei à promontorio Veneris, quod est *Cap de Creus*, usque ad fontem Rabiam. OLIVAR.

5. *Pelago*] A Meridie, mari nostro; à Septenrrione, mari Britannico. IDEM.

6. *Ubi illis adhaeret*] Illis videlicet Galliis. IDEM.

7. *Maximè angusta*] Haec videbis in plano, & in globo. IDEM.

8. *Magis magisque latior ad Occidentem abit*] Praecipuè in medio, à Capite Finis-terrae usque ad Carthaginem novam. IDEM.

9. *Argento auroque tam abundans*] Aldus, *argento auroque: & tam abundans*. Scribo, *argento auroque etiam abundans*. Nam quia tribuerat Hispaniae copiam ferri, plumbi, aeris; ne quis putaret eorum rantùm metallorum copiam habere, adjecit, *argento etiam*

que [10] etiam abundans, & adeò fertilis, ut ſi-
cubi ob penuriam aquarum effoeta ac ſui diſſimi-
15 lis eſt, [11] linum tamen aut ſpartum alat. [12] Tribus
autem eſt diſtincta nominibus; parſque ejus Tar-
raconenſis, pars Baetica, [13] pars Luſitania vo-
catur. [14] Tarraconenſis altero capite Gallias,
altero [15] Baeticam [16] Luſitaniamque contingens,
20 mari latera objicit Noſtro, quâ meridiem; quâ
ſeptentrionem ſpectat, Oceano. [17] Illas fluvius
[18] Anas ſeparat, [19] & ideo Baetica maria utraque
proſpicit; [20] ad occidentem, Atlanticum; ad
meridiem Noſtrum. Luſitania Oceano tantum-
modò

etiam auroque abundare. PINTIAN.

10. *Tam abundans*] Rectius, *auroque etiam abundans*, pro *Tholobin*. alii *Thalabin* reponunt. SCHOTT.

11. *Linum aut ſpartum alat*] Juſtin. lib. ult. *Jam lini ſpartique vis ingens.* Plinius, & alii. Hinc credo & Ptolemaeo, & Appiano Carthago nova, Conteſtanorum, Σπαρταγίνη, hoc eſt, *Spartaria*, à ſparti copia appellatur. IDEM.

12. *Tribus diſtincta nominibus*] Dividitur Hiſpania in Hiſpaniam Tarraconenſem, Baeticam, & Luſitaniam. OLIVAR.

13. *Pars Luſitania vocatur*] A *luſu* Liberi patris, aut *Lyſſa* cum eo bacchantium: auctor Varro apud Plinium lib. III. cap. I. à ludo ſcilicet, aut λύσσῃ furore bacchantium. L. Andreas Reſendius, Luſitanus, vir omnis antiquitatis peritiſſimus, ſic explicat, à *Luſo* Liberi filio, aut *Lyſſa*, ſocio nomen ſortitum. A quo invitus facio ut diſſentiam. *Lyſitaniam* etiam per y ſcribi idem. ex Steph. *de Urbib.* Inſcriptionibus marmorum, & L. *In Lyſitania.* D. *de Cenſibus* erudite docet Comm. in Vincentium ſuum. SCHOTT.

14. *Tarraconenſis altero capite Gallias*] Gallias ex parte Pyrenaeorum. OLIVAR.

15. *Baeticam*] Verſus Caridemum promontorium, nunc dictum *Cabo de Carbonero.* IDEM.

16. *Luſitaniamque contingens*] Prope Guadalupe, uſque ad Doriam fluvium. IDEM.

17. *Illas*] Videlicet Luſitaniam & Baeticam. IDEM.

18. *Ana*] Legendum iſto modo, & non *Anas.* Vulgo dicitur *Guadiana*, vocabulo Sarracenico: nam *Gua* Lingua Arabica ſonat aquam: fluvius iſte dividit Baeticam à Luſitania. IDEM.

19. *Et ideo Baetica maria utraque*] Id eſt, noſtrum & Oceanum: noſtrum à freto uſque ad Caridemum promontorium, quod eſt caput *de Gora:* Oceanum à freto uſque ad Anam. IDEM.

Et ideo Baetica maria utraque proſpicit] Duae primae dictiones falsò additae ſunt. PINTIAN.

20. *Ad Occidentem Atlanticum, ad Meridiem noſtrum*] Scribo, *ab Occidente Atlanticum; à Meridie noſtrum*; ut lib. I. *Tribus hanc è partibus tangit Oceanus. Eous ab Oriente; à Meridie Indicus; à Septentrione Scythicus.* Par menda protinus. IDEM.

21. *Sed*

modò objecta est, [21] sed latere ad septentriones, [22] fronte ad occasum. Urbium de mediterraneis in Tarraconensi clarissimae fuerunt [23] Pallantia & [24] Numantia, nunc est [25] Caesaraugusta: in Lusitania [26] Emerita: [27] in Baetica [28] Astigi, [29] Hispal, [30] Corduba. At si litora legas, [31] à Cervaria proxima est rupes, [32] quae in altum Pyrenaeum extrudit: [33] dein Tichis flumen ad [34] Rhodam, [35] Clodianum ad [36] Emporias: tum [37] mons Jovis, cujus partem occidenti adversam, emi-

21. *Sed latere ad Septentrionem, fronte ad Occasum*] Lego, *sed latere à Septentrione, fronte ab Occasu.* IDEM.

22. *Fronte*] Videlicet *Cabo de San Vincente.* OLIVAR.

23. *Pallantia*] Nunc *Palentia.* IDEM.

24. *Numantia*] Nunc *Soria.* IDEM.

25. *Caesaraugusta*] Nomen retinet, in regno Aragonum. IDEM.

26. *Emerita*] Nunc *Menda la grande.* IDEM.

27. *In Baetica Astygi*] Ptolemaeus *Astygis*, Plinii vetus codex *Astygi*, uterque cum *y* in penultima; idque exposcere videtur Etymologiae ratio. PINTIAN.

28. *Astigi*] Nunc *Ecca.* OLIVAR.

29. *Hispalis*] Nunc *Sevilla.* IDEM.

30. *Corduba*] Nomen retinet. IDEM.

31. *A Cervaria proxima est rupes*] Distinguendum, *à Cervaria*, hoc est, post Cervariam, de qua paulò antè dictum fuerat in Narbonensi: *Cervaria*, inquit, *locus, finis Galliae.* BARBARUS.

A Cervaria proxima est rupes, quae in altum Pyrenaeum extrudit] Emendatior lectio, *quam in altum Pyrenaeus extrudit:* nam magis est rationi consentaneum magisque è sensu communi, quod minus est extrudi à majore, quàm retrò. PINTIAN.

32. *Quae in altum extrudit*] Qui me audiet, audiet autem, qui rationi auscultabit, nihil mutabit. Latina enim & elegans formula: ut, *quod benè vertat*, pro vertatur; aliaque sexcenta melioris notae Scriptoribus usurpata, saepe etiam affectata. Sic Juvenalis. SCHOTT.

33. *Deinde Thicys flumen ad Rhodam*] Stephanus *Rhodem*, quod idem est, Ptolemaeus *Rhodipolin*, Strabo *Rhodopen.* Alioquin *Rhodope*, urbs est Ioniae, Stephano. Praeterea in codice vetusto Plinii *Ticher* est hic fluvius, non *Tichis.* PINTIAN.

34. *Rhoda*] Nomen retinet. OLIVAR.

35. *Clodianum ad Emporia*] Ptolemaeus *Emporias*, & item Silius, *Phocaïcae dant Emporiae.* Plinii quoque vetus codex non aliter legit. Stephanus urbem *Emporium*, Massiliensium aedificium, Galliae attribuit, non Hispaniae. PINTIAN.

36. *Emporia*] Nunc *Ampuries.* OLIVAR.

37. *Mons Jovis*] Nunc *Menivi.* IDEM.

38. *Quae*

35 eminentia cautium, [38] quae inter exigua spatia ut gradus subinde consurgunt, [39] Scalas Hannibalis appellant. Inde ad Tarraconem parva sunt oppida, [40] Blanda, Eluro, [41] Baetulo, [42] Barcino, [43] Subur, Tolobi: parva flumina, 40 Baetulo juxta Jovis montem, [44] Rubricatum in Barcinonis litore, [45] inter Subur & [46] Tolobin Ma-

38. *Quae inter exigua spatia*] Probatior lectio, *quae intra exigua spatia.* PINTIAN.

39. *Scalas Annibalis*] Nunc *les Costes de Garraf.* OLIVAR.

40. *Blandeluro*] Scribendum, *Blanda Illuro*, sive *Blanda Eluro.* De hoc & III. Plinii volumine. BARBARUS.

Blanda] Nunc *Blanes.* OLIVAR.

Blanda, Illuro] Ptolemaeus *Diluro*, Stephanus *Ilurgia* penultima producta, Plinii codex antiquus *Iluro.* Omnes* cum uno *l.* PINTIAN. Diximus *Ilurонем* appellari à Stephano *Ilurgian*: sed cùm Ptolemaeus statuat in mediterraneo Baeticae oppidum, nomen *Ilurgis*, vocari, non absurdè in dubium posset, sitne potiùs *Ilurgia* Stephani, quae est *Ilurgi* Ptolemaeo, quàm quae est *Iluro* Pomponio. IDEM.

41. *Baetullo*] Nunc *Beson.* OLIVAR.

Betullo, Barchino] Ptolemaeus cum *ae* diphthongo in prima, & unico *l*, *Baetulo*: & *Barcino* sine adspiratione Ptolemaeus & Plinius: etsi Plinius *Barcine* appellat, non *Barcino.* PINTIAN.

42. *Barchino*] Nunc *Barcelona.* OLIVAR.

43. *Subur*] *Siges* hodie. IDEM.

44. *Rubrica tum in Barchinonis litore*] Scribo *Rubricatum*, ità enim vocatur amnis Plinio, Ptolemaeoque, unde *Rubricata* oppidum. BARBARUS.

Rubricatum] Nunc *Lobregat.* OLIVAR.

45. *Inter Subur & Tholobin majus*] Hic etiam haereo, habeam ne pro legitimis haec verba, an potiùs pro nothis & subdititiis. PINTIAN.

Inter Subur & Tholobin majus] A glossa est, vel Librarii oscitantis somnium: quare in insulam deportetur. Apparet, si conjectare licet, supra paullò sic interpunxisse: *Subur, Tholobi, parva flumina*: ut igitur Geographiam scioli locupletarent, & ob prolata pomoeria Imperatores fierent; totidem majora fl. commenti, addiderunt. O homines nimis largos! SCHOTT.

Inter Subin & Telobin amnes Tarraco urbs] Hac mutatione eximiè se habere effectam rem putat Vossius contra haesitationem Pintiani, quum profecto nihil mihi videatur occurrere posse absurdius. Quid enim? an Mela describet situm *Tarraconis* tribus fluviis cinctum, *Subi*, *Telobi*, & *Tulci*? immò si id jam concedatur voluisse, cur non ordine & junctim & eodem narrationis processu eos descripsit? quasi verò quum eam inter *Subin* & *Telobin* amnes posuisset, tunc adhuc addi debuerit à *Tulci* modico amne eam super attingi. Et sic audet corrigere in Pomponio ille, qui transcriptores Melae ante aliquot secula reprehendit lib. II. cap. I. & seq. idque ob hanc quoque causam, quod eum offenderet intempestiva repetitio vocis *terra*. Denique molestissima prorsus est vox *amnes*, quae non magis apponi debuit his duobus, quàm prae-

Majus. [47] Tarraco urbs est in his oris maritimarum opulentissima: [48] Tulcis eam modicus

praecedentibus *Rubricato* & *Baetulloni*: & quis ultro non videt, esse ea nomina fluminum, quod clarè praemiserat? Mihi dubium nullum est, quin *το majus* sit appellatio fluvii ibidem, licet ignoti, scripseritque Auctor, *Parva flumina, Baetullo juxta Jovis montem, Rubricatum in Barcinonis litore, inter Subur & Telobin* (urbes nempe, quas suprà nominatas nunc repetit, ut repetiit *Barcinonem*, quum prope illas litora per hos amnes secentur) *Majus* nempe tertii fluminis nomen, post quod sequitur Tulcis prope Tarraconem, Litus illud in hodiernae Hispaniae Tabulis impletur laceraturque frequentibus fluviis; at in antiquae prorsus ab Sansonio nulli ponuntur, nisi *Rubricatus*, *Subis*, *Telobis*, *Tulcis*, non secus ac nuper illi fluvii demum exsistere coepissent. Non vacat ulterius inquirere. Inquirit ergo Vossius, planè ut tortor. Nam primò dicit me rogare, an Mela tribus fluviis *Tarraconem* cingi scripsit? Sic *Tarraco* & *situs Tarraconis* idem illi est. Et tamen nihil nisi id ipsum ostendit Vossius, nempe inter duo flumina *Subin* & *Telobin* sitam esse Tarraconem, quum ipsam praeterfluat *Tulcis*. Nihil affirmat, nisi quod ego quaesivi. Ubi autem Mela dicit *Ticer* & *Clodianum* esse ignobilia flumina? post haec demum sequuntur, quae vocat parva flumina. Qui verò possum dici fingere aliquod flumen, ex quo licet Vossius nunquam biberit, non ideo potest dici non exsistere, quum Mela id appellaverit, ut testantur omnes prisci codices. Qui autem insusurravit Vossio, à semidoctis hoc esse mutatum Librariis? Certè ratio ejus tota est irrationalis. Scilicet [pravam secuti distinctionem cùm *Telobis parva* praecederet, existimarunt alteram deesse, quae nominaretur *Telobi majus*.] Eximiè nasutum! Sic iidem qui *Telobin* crediderunt feminino genere dici, ii tunc, quum id crederent & ita usurparent, tamen redegerunt mox ad neutrum. Haec non viri probè eruditi, sed mulionis pronuntiatio. Quaenam fuit, aut est prava distinctio in MSS. qui ferè habent nullam? Quomodo autem potuerunt separare *Telobis parva*? idque quum in eodem sensu praemitterentur *parva oppida*? Porro si peccavi, non Librarios secutus fui & eorum errorem, sed Vossianam Editionem, quae *super* construit cum *Tulci*. Et quid erit ex distinctione Vossiana *super*? versus Meridiem procedit ordo Melae. Et id dicetur *super* apud Geographos veteres Septentrionalia semper vocare solitos superna & editiora? ut lib. III. cap. I. *Cetera super Tamarici incolunt*, & cap. 3. *Super Albin Codanus sinus*. Imò manifeste docet Mela *Tulcin* esse *Tarraconi* ad Septentrionem. Itaque quum nil nisi stolidum ad haec proferre potuerit Vossius, omnia ineptiarum ejus vestigia delevi, vero reposito. GRONOV.

46. *Tholobin*] Ptolemaeus *Telobin*. BARBARUS.

47. *Taraxo*] Scribe *Tarraco*, unde nomen provinciae. Hanc, inquit, urbem duo attingunt amnes, Tulcis exiguus desuper, & Hiberus ingens deorsum. IDEM.

Tarraco] Nunc *Tarragona*. OLIVAR.

48. *Tulcis eam modicus amnis super*] Scribendum videtur *sursum* potiùs, quàm *super*; sequitur enim confestim, *Ingens Iberus deorsum*. PINTIAN.

cus [49] amnis super, ingens [50] Iberus Dertosam
45 attingit. Inde se in terras pelagus insinuat, &
primùm magno impetu admissum, mox in duos
sinus promontorio, quod [51] Ferrariam vocant,
finditur. Prior [52] Sucronensis dicitur, majorque,
ac magno satis ore pelagus accipiens, &,
50 quo magis penetratur, angustior, [53] Saetabim,
[54] & [55] Turiam, & [56] Sucronem non magna
excipit flumina: urbes complexus, & alias
quidem, sed notissimas [57] Valentiam, &
Sa-

Tulcis eam modicus amnis subit, ingens Iberus Dertosam attingit] Vulgati codd. *amnis super, ingens Iberus deorsum attingit.* Nos *subit* pro *super* reponimus. H. Stephanus, & ante illum Adr. Turnebus, *Dertosam* pro *deorsum* substituit: quòd apud Strabonem huic urbi ἐπ' αὐτῇ τῇ διαβάσει τοῦ Ἴβηρος, *in ipso Iberi trajectu*, locus detur. Et non multò pòst Idem: ἐκ δὲ τοῦ Ταῤῥακῶνος, ἐπὶ τὸν πόρον τοῦ Ἴβηρος, κατὰ Δερτῶσσαν πόλιν. Turnebus lib. XXIV. cap. 41. *Adversar.* similem locum in *Galba* Suetonii cap. 10. emendat: *ac subinde Alexandrina navis, Dertosam appulit armis onusta.* Excusi enim hactenus *detorsa* vitiosè. SCHOTT.

49. *Amnis super*] Alii *sursum* legunt, cui *deorsum* altera ex parte respondeat. Amicus quidam meus, *subit: Ingens Iberus* tentabat. IDEM.

50. *Iberus*] Nunc *Ebro.* OLIVAR.

51. *Ferrariam*] Nunc *El cabo de Martin.* IDEM.

52. *Suppronensis dicitur*] Scribe *Sucronensis*, à *Sucrone* fluvio, ex Strabone, Plinio, Ptolemaeo, & infrà statim Pomponio. BARBARUS.

53. *Setabin, & Duriam, & Sucronem*] Scribendum *Saetabin* cum *ae* diphthongo in prima ex Ptolemaeo: qui sequentem fluvium *Turulin* nominat, non *Duriam.* Alii *Turia* dicunt. PINTIAN.

54. *Et Duriam*] *Turiam*, per tau leg. ex Claudiano, & Hermol. *Castigat. in Plinium.* Sallust. lib. II. *Histor. Inter laeva moenium & dextrum flumen Turiam, quod Valentiam parvo intervallo interfluit.* SCHOTT.

55. *Duriam*] Notavimus in Plinio, *Turia* legi posse, ex Sallustio, Phocaque, & aliis Grammaticis: eò relegamus noscentem haec. BARBARUS.

Duriam] *Turiam* legendum est, nunc est *Guadalaviar.* OLIVAR.

56. *Sucronem*] Nunc est *Xucar.* IDEM.

57. *Valentiam*] Nomen retinet. IDEM.

Valentiam & Saguntum] Non omittendum Ptolemaeum, & Plinium neutra terminatione in recto nominare *Saguntum*, Stephanum *Saguntos*; cui subscribit Silius in tertio:

> *Quod tanto cecidit molimine Graja Saguntos.*

Et in primo:

> *Mandati summa est, dùm stas remeate Saguntos.*

PINTIAN.

53. Sae

[58] Saguntum illam fide & aerumnis inclytam. Sequens [59] Illicitanus [60] Alonem habet, & [61] Lucentiam, [62] &, unde ei nomen est, [63] Illicen. [64] Hîc jam terrae magis in altum eunt, latioremque, quàm fuerat, Hispaniam faciunt. Verùm ab his, quae dicta sunt, ad principia Baeticae, praeter [65] Carthaginem, quam dux Poenorum Hasdrubal condidit, nihil referendum est. [66] In illis oris ignobilia sunt oppida, & quorum mentio tantùm ad ordinem facit; [67] Virgi in sinu, quem Virgitanum vocant: [68] extra Abdera, Suel,

55

60

58. *Saguntum*] Nunc *Morvedre*. OLIVAR.

59. *Illicitanus sinus*] Nunc dicitur *de Alacant*. IDEM.

60. *Alonem habet & Lucentiam*] Legendum videtur *Alonas*, non *Alonem*, ex Ptolemaeo. *Lucentium* quoque non *Lucentiam* Plinius vocat: Ptolemaeus *Lucentos*; etsi codices Latini *Lucentum* legant: unde conjicio Graecum codicem castigandum, & pro *Lucentoe* substituendum *Lucenton*. PINTIAN.

61. *Lucentiam*] Nunc *Lugent*. OLIVAR.

62. *Et unde ei nomen est Illicen*] Plinius cum uno *l* & diversa desinentia *Ilici*. Ptolemaeus cum duplici, *Illicitatus*. Codices Latini addunt *portus*, quod si admittimus, sinus etiam *Illicitatus* appellabitur, non *Illicitanus*, ut paulò antè. PINTIAN.

63. *Ilicen*] Nunc *Alacant*. OLIVAR.

64. *Hîc jam terrae magis*] Legendum, *Hinc jam terrae magis*. PINTIAN.

65. *Carthaginem*] Nunc *Cartagena*. OLIVAR.

66. *In illis oris ignobilia sunt oppida*] Ita dispunge, ut tria prima verba superioribus adjungas. PINTIAN.

67. *Virgi*] Nunc *Almeria*. OLIVAR.

Virgi in sinu Virgitano] Ptolemaeus, *Urce*, Plinii vetus codex *Murci*, servante adhuc oppido priscum nomen, etsi longiùs aliquantò submoto à mari. PINTIAN.

68. *Extra aderas velox Menobia*] Scribendum, *Extra Abdera, Suel, Hexi, Menoba*. Est autem sensus; Extra sinum Virgitanum haberi haec oppida: ex Plinio, Strabone, Ptolemaeo, Antonino. Fuit quando verbum *Extra* castigandum putaverim pro *Hexi*. Est autem *Hexi*, quod & *Sex* & *Sexi* dicitur, unde salsamenta *Sexitana* Plinio, Straboni, Athenaeo, sed melius est, ut inter *Menobam* & *Abderam* collocemus, ex Ptolemaeo. Plinius tamen duo *Sexi* facit, inter quae sit *Abdera*. BARBARUS.

Extra Abdera, Suel, Hexi, Menoba] Strabo & Stephanus cum *e* in secunda *Abdera*, Ptolemaeus & Plinii vetus codex cum *a* in eadem *Abdara*. Item Ptolemaeus *Hex*, non *Hexi*. Plinii antiqua lectio verso afflatu in *s*. *Sex*. *Manoba* quoque Ptolemaeus per *a* in prima, Plinius scriptus *Menuba* cum *e* in prima & *u* in secunda,

65 [69] Suel, Ex, [70] Maenoba, [71] Malaca, [72] Salduba, Lacippo, Barbesul. [73] Aperit deinde angustissimum pelagus, & proxima inter se Europae atque Africae litora montes efficiunt, ut initio diximus, Columnae Herculis Abyla &
70 Calpe: uterque quidem, sed Calpe magis, & penè totus in mare prominens. Is mirum in modum concavus, ab ea parte, quâ spectat occasum, medium ferè latus aperit: [74] atque inde ingressis totus admodum pervius, propè quantum
75 patet, specus. Sinus ultrà est, [75] in eoque [76] Carteia (ut quidam putant) aliquando [77] Tartessos, [78] & quam

Strabo cum *ae* diphthongo in prima & *o* in secunda *Maenoba*. PINTIAN.

69. *Suel*] *Chipiona*. OLIVAR.

70. *Menoba*] Nunc *Velez Malaga*. IDEM.

71. *Malach*, *Cisal*, *Dubal*, *Acipiro*] Scribendum, *Malaca*, *Salduba*, *Lacippo*, iisdem ferè auctoribus. BARBARUS.

Malaca] Nomen retinet. OLIVAR.

72. *Salduba*] Nunc *Ubeda*. IDEM.

Salduba, *Lacippo*, *Berbesul*] Ptolemaeus post Malacam *Saducam* fluvium in ora refert, à quo fortè oppidum fuit cognomine. Alioquin *Salduba* oppidum est eidem Ptolemaeo in mediterraneo Turdulorum. *Barbesola* quoque Ptolemaeo est, non *Berbesul*. Plinii scriptum exemplar *Barbesula*. PINTIAN.

73. *Aperit deinde angustissimum pelagus*] Puto omissum à Librariis verbum *terras*, ut in Operis aditu, de Oceano: *Hoc*, inquit, *primum angustum nec amplius* X. M. *passuum patens terras aperit*. Vel scribe, si magis placet: *Aperit deinde sese angustissimum pelagus*: ut in Bithynia: *Hinc jam sese ingens pontus aperit*. IDEM.

74. *Atque inde ingressus, totus admodum pervius prope quantum patet sinus, & specus ultra est*] Haec lectio ipsa se indicat. Scribendum enim permutato ordine: *atque inde ingressis totus admodum pervius, propè quantum patet specus est. Sinus ultra*. IDEM.

75. *In eoque Cartheia*] Scribendum *Carteia* sine ulla adspiratione, ex Strabone, Ptolemaeo, & omnibus gregatim Graecis ac Latinis. IDEM.

76. *Tartheia*] Scribendum *Carteia*. BARBARUS.

Carteia] Nunc *Cartaia*. OLIVAR..

77. *Tartessos*] Non *Tarthesos*, ex Strabone, Ptolemaeo, Plinio. Nam *Tarteros* ipsae Gades aliquando vocabantur, Plinius & Strabo. BARBARUS.

78. *Et quam transvecti ex Africa Phoenices habitant, atque, unde nos sumus Cingenteratum Melaria*] Sic antiqua habent exemplaria. Scribendum puto *Poeni*, non *Phoenices*, ut paulò antè de Carthagine Hispaniae: *quam dux*, inquit, *Poenorum Asdrubal condidit*: & *Barcino* apud Ausonium *Punica* vocatur. Confirmat etiam hanc lectionem, quòd Ptolemaeus *Melariam*, sive, ut ipse appellat,

Men-

quam transvecti ex Africa 79 Phoenices habitant,

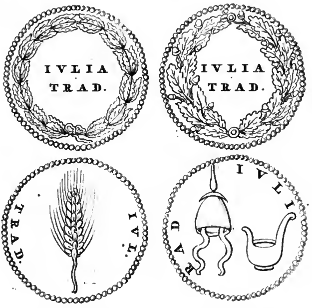
Menraliam in Bastulis locat, qui, ut ait, Poeni cognominantur. De cetero Hermolaus pro *Cingenteratum*, ut antè legebant exemplaria, quod verbum nos Barbarum & falsò Pomponianae lectioni interjectum putamus, *cingente freto* supposuit, castigatione, ut sentio, frivola & vix cohaerente. PINTIAN.

Et quam transvecti] Dele conjunctionem, &c. Pro *Cingentera Tum*, Pet. Chiaconus Toletanus, Hispaniae ornamentum, *in gente ea; Mellaria, Bello, & Besippo*: ut Tartessius Mela sit, non, ut hactenus creditum, Mellaria oriundus: alioqui Mellarius vel Mellariensis dictus esset. Ambros. Moralis Cordubensis, Historicus Regius, qui & eam oram lustravit, *Interamnium* pro *Cingenteratum*, quòd duo amnes illic concurrant, leg. videri monuit. Eruditus Lector arbitrabitur. Cùm haec scripsissem, tristis nuncius Roma allatus, Chiaconum immatura morte praereptum. Semper enim immatura mors eorum, qui benè de R. P. merentur, videri solet. Equidem hominem tamen etsi nunquam visum, singulari amore ex litteris prosequebar, quem admiratio excitarat. Erat in eo summum ingenium, memoria tenacissima, judicium singulare: Linguam Latinam & Graecam, omnemque antiquitatem ita callebat, ut peregrinus homo cives ipsos, quae hactenus in tenebris sepulta jacuerunt, multa Romae docuerit. Philosophiam verò non Sophisticis contaminatam, Mathematicasque disciplinas, & Jurisprudentiam ita perdidicerat, ut in singulis excellere nihilque aliud omni vita tractasse videretur. Quae quidem adjumenta ad divinam Philosophiam attulerat, ut summa omnia ab illo sperentur, ni sint, qui ejus labores immobilitate quadam nobis invideant, & apud se βιβλιοτάφοι recondant. Erat sanè in homine summa εὐστοχία: jurares illustrandis Auctoribus natum. Docebit id Plinius & Isidori *Origines*, seu *Etymologiae*: in quo fontes tanquam digito indicavit: & de Theologis, Cassianus, Ambrosius, & Tertullianus, quem jam affectum reliquit. Jus etiam Pontificium mirificè illustravit, repurgatis ex fontibus rivulis ipsis, qui turbidè hactenus decurrebant: quod opus Gregorii XIII. Pont. Max. Vigilantissimi Pastoris beneficio pii omnes efflagitant. Sed usurpato hic illud Varronis; & LIB. MER. Eulogium tribuam: *Illum, quia terra non cepit, caelum recepit.* SCHOTT.

79. *Phoenices habitant*] *Poeni* Pintianus: rectè. Solinus cap. 26. *Polybistoris* de Hispania, *Gades* à Poenis cultam insulam habitatamque innuit, *Gadirque* ab iis nominatam. Sic Horatii illud lib. II. *Carm.* Oda II.

Latius regnes avidum domando
Spiritum, quàm si Libyam remotis
Gadibus jungas, & uterque Poenus
Serviat uni:

Sic explicandum videri Doctiss. Ortelius me admonuit: licet aliter Turnebus *Adversar.* lib. XXX. cap. 5. Salluft. lib. II. *Historiarum: Tartessum Hispaniae civitatem, quam nunc Tyrii mutato nomine Gadir habent.* IDEM.

bitant, [80] atque unde nos ſumus, Tingentera. Tum

80. *Atque unde nos ſumus Cingenteratum*] Lege, *Atque u. n. ſ. ex gente ea*: *Tum Mellaria*: rationem in Prolegomenis reddidimus. Tot enim lectiones fabricarunt, quot manum Melae admoverunt. IDEM.

Atque unde nos ſumus Tingentera. Tum Mellaria] In tam variis, magnis, dubiiſque ſententiis nihil putavi commodius à me potuiſſe fieri, quàm exhibete ſcripturam, quam & tetro docti plerique teſtati ſunt in ſcriptis exemplaribus haberi, & ipſe etiam vidi, quae eſt vel *Cingenteratum*, vel *Tingenteratum*, vel ut tandem ex optimo ſuo producere ſe teſtatur Voſſius *Tingenteria tum*, quibus acceſſerunt inſpecti nuper quatuot codices Medicei in iiſdem characteribus hoc quidquid latet exhibentes, niſi quod unus habet *ingente ratum*. Ex hac autem tam fixa earundem litterarum tenacitate apparet, quam fraudem patri Voſſio inferant Typographi, aut ipſe ſibi lib. 1. *de Hiſtor. Latin.* ubi dicit alios veriſimilius putare fuiſſe natum *Cingeterati*, quod (addit) MSS. Melae Codicum fidem ſecuti ibidem Baeticae oppidum ſtatuunt, quum ex ſequentibus appareat litteram *n* in nullo codi-

codice omissam esse: & ipse tamen rursum mox: *Ergo si MSS. codicibus standum, patria Melae erit Cingeteratum, vel Tigentera.* Porro etiam inde fieri debere *Tinge Cetraria*, nunquam mihi persuasi, & planè in eo clarissimum virum tam censui esse verum, quàm est in Salmasiana conjectura refellenda. Id enim ut faciat, format hanc διάζευξιν. „ Si nominis tantùm sit convenientia, „ uti si quis Carthaginem novam, „ alteram Carthaginem, aut Athenas in Libya, alteras Athenas, aut has vel istas Thebas, „ alteras absolutè Thebas vocarit, „ is non tantum ineleganter, sed „ neque usitato more loquetur. Ea nihil fingi posse vanius, vel ipsum Melae hoc compendium probat, scribentis lib. I. cap. 7. *Tum Leptis altera.* & lib. I. cap. 14. *alter fluvius*: lib. II. cap. 4. *latus alterum*: & lib. III. cap. 8. *Et alia Beronice.* Nulla hic similitudo rei, & tantùm nominis: & sic passim ab aliis fieri solet. Ex qua eadem observatione prorsus [illegible] esse pronuntio, cogitare lib. II. cap. 2. scripsisse Auctorem, *tum Nestos fluvius.* Si enim sic scripsisset, ex perpetua ejus consuetudine etiam statim pòst scripsisset, *Ultra Nestos alter fluit.* Quod quum non fecerit, alligamus sententiam nostram, hoc est, manum Pomponii libris manu exaratis. Ipsa autem haec *Cetraria* facit, ut aliquando & *Parmariam*, (imò talem propinquam Italiae insulam olim fecerant lib. II. cap. 7. sed *Palmaria* eam ejecit) & Hastariam aut Sarissariam exspectemus. Et cur non suffecit *Cetrata?* Nos quidem ita hic versamur, ut nihil excudere possimus, aut sanè temerè velimus. Nam quòd nuper Eliam Vinetum sequutus censuit retinendam *Tingenteram*, quam velut minus celebre ejus orae oppidum ceteris Geographis omittentibus, Mela tamen ibidem natus debito erga patriam cultu & obsequio, suis libris inserendam duxit, lepidè quidem, sed frustra, dicuntur, non minorem risum merentia, quàm quo Ephorum Cumaeum insequuta est universa antiquitas, quum hoc tempore Cumas pacem tenuisse scriptis suis inseruit. Immò *Tingentera* est vox sine ratione; neque constat quidquam ex illis tot MSS. utrum *Tingentera*, an *Tingenteratum* fuerit appellatum, an denique *Cingentera.* Ne tamen asymboli simus, proponimus, Lector, quid nobis considerantibus scripturam veterem obvenerit, afferentes probationem nullam, quia illam omnem ab tuo judicio exspectare malumus. Ut saepe apparuit commixtas & confusè usurpatas in hoc opusculo fuisse quasdam litteras alias, sic video etiam has, nempe *n* & *h*, idem passas. Vel animadverte lib. III. cap. 2. ubi pro *haec* editiones diu habuerunt *nec.* Id tu delibera, an non & hoc loco contigerit. In vulgatis enim, quas reposui, planè videmus esse has litteras *Tingebieratum.* Potestne igitur fuisse *Tinge Hiera, tum Mell.?* Nihil addo. Ita licuit nuper discedere, ut nunc liceat, non permittit Vossius. „ Nam posita „ sua argumentatione contra Salmasium, scribit, me dicere ni„ hil hoc argumento vanius, cùm „ ipse Mela postquam minorem „ Leptin recensuit, addat, *tum* „ *Leptis altera.* Nonne sordidissimus ac planè pestifer in studiis fuit Vossius, qui velut ex meis verbis cogitare sustinuit de Lepti minore & magna; ut mox vocat? Quum sic scribere velit, eat ad suum Plinium & Ptolemaeum & Antoninum & posteriores *Leptimagnenses*, & *Leptiminenses.* Operam damus nunc Pomponio, qui Leptin minorem planè ignorat: & ex ejus verbis de Syrti majore intelligendis ferè crediderim Leptin

tin magnam vel majorem processum esse. Ubi vero Salmasius dixit hanc *Tingin* absolute (ea vox Vossii) vocari alteram? Non dicit Salmasius habuisse cognomen absolutè *Alteram*, sed ab Mela sic vocari. Verba ejus certa sunt pag. 288. [Hanc Mela Tingi alteram vocavit, ad discrimen Tingis Mauritaniae, & quòd ex illa haec ducta sit.] Itaque comparativè sic dictam vult, non absolutè: & quidem à Mela, qui in lib. 1. de Mauritanica Tinge egerat. Quid igitur iste mucosus senex nisi impiè violavit manes Salmasii, ad quos sciebat transitum suum adcò vicinum esse? Cur non metuit tam sceleratum exemplum, nec cogitavit Nemesin? Sed neque ego dixi Leptin magnam cognominatam fuisse Leptin alteram, quod scurriliter rogat: sed Mela sic explicat, ut pateret diversam ab priùs nominata. Cur igitur debuit Salmasiua aut ego ostendere ullum locum aut ullam civitatem absolutè alteram dictam fuisse? Cur negasse se gloriatur illam absolutè sic fuisse appellatam, cùm Julia Joza &c. cognominata fuerit, non altera, quum Salmasius id nusquam statuat? Hastariam aut Sarissariam exspectabo ab Vossio non utique apud Mauros & Hispanos, (de iis nihil peculiare dixi; & astutè hic quoque in ludibrio omittit hastae mentionem) sed quacunque in regione. Salmasii conjecturam non adserui, nisi hactenus, ut iniqua ab Vossio argumentatione depressam pateret: nam & ipsa nimis abit ab vetusta lectione. Quomodo enim mihi imaginabor litteras *Tingentera tum*, vel ut est in Mediol. *Tingente ratum*, sive *Tingenteria tum*, sive *Tingeranam tum*, aut si monstrosa placet, quam vidit & notavit frater ex Veneto codice, *atque inde mons sinus. Tagete juxta meriola*; venisse aut ex *Tinge contraria tum* Casauboni, aut *Tinge altera tum*, aut *Tinge cetraria tum*; praesertimque istam Cetrariam ad tempora usque Ravennatis Geographi fuisse suppressam & incognitam? Falsum est, me scribendum censuisse *Tinge biera*, quum nihil dixerim, nisi obvenisse mihi, & rogaverim an posset fuisse. Hic iste ex vulpe mutatus in canem habet lapidem, cui adsultet latrando. Dicit, „ Si Graecum „ est, & sacram significet, quis „ risum contineat inter Mauros „ & ultimos Hispanos recenseri „ coloniam Romanam cum Grae- „ co cognomento? Primò igitur an Mela consideraт Romanam coloniàm? Nec hic, nec ferè usquam, nisi ubi manifestè edit. Deinde an id mirandum putat tantopere? Nonne circa Tagum ab Antonino noscitur *Hierobriga*? An non ΛΕΠΤΙΣ utique colonia jam tunc Romana, Graeco charactere sic exprimitur in nummo Tiberii, ut & Agrippinae apud Genofevam? An non Ossigi in Hispania ad Baetim ponit Plinius cognominari Laconicum? An Romana verò colonia non est cum Graeco cognomento? Quae est illa igitur Nicopolis Actii? Hinc vide, quàm legitima objectio sit, istos rerum dominos ne in ipsa quidem Graecia alia quàm Latina indidisse cognomina. Nunc pergerem, nisi medio tempore ea essent edita, quae fermè piaculum est cognoscere. Legantur ea, quae Norisius, Harduinus, Vaillantius potuerunt comminisci, & ausi fuerunt evulgare. Quis modus nugarum erit? Ad Juliam Traductam in nummis gloriosam trahunt omnes quoque Melam, varia sanè fabulatione. Et hinc etiam quatuor nummos apposui. Sed non credo vel minimum intercedere Pomponianae Tingenterae cum ista Traducta. Habeant eam sibi. Latent alia, de quibus alibi. GRONOV.

Unde nos sumus Cingenterarum Mellana] Scribendum *Mellaria*. Verbum autem *Cingenterarum* arbi-

Tum [81] Mellaria, [82] & Belo, & Besippo usque ad [83] Junonis promontorium [84] oram Freti occupat. Illud jam in occidentem & Oceanum obliquo jugo excurrens, atque ei, quod in Africa Ampelusiam esse dixeramus, adversum, quâ Nostra maria sunt, finit Europen. 80

arbitror corruptum, pro eo, vel simili, quod est, *Cingente freto*, vel *attingens fretum*. Plinius, *Oppida*, inquit, *Bello*, *Mellaria*, *fretum ex Atlantico mari Carteia*. Strabo, *Egredientibus*, inquit, *fretum post Calpem Mellaria est*. BARBARUS.

81. *Mellaria & Bello*] *Tariffo*. *Mellaria* non exstat. OLIVAR.

82. *Et Bello & Besippo*] *Belo* cum uno *l* Ptolemaeus, Strabo, & Stephanus. Item *Baesippo* Ptolemaeus cum *ae* diphthongo in prima, sed interius, non in ora. PINTIAN.

83. *Junonis promontorium*] *Sancta Maria*, aut *El puerto de Sancta Maria*. OLIVAR.

84. *Oram freti occupat*] Lego *occupant*, ut referat antedicta oppida, *Cartejam*, *Melariam*, *Belonem*, *Baesipponem*. PINTIAN.

C A P. V I I.

MEDITERRANEI MARIS INSULAE.

[1] GADES insula, quae egressis Fretum obvia est, admonet antè reliquas dicere, quàm in Oceani litora Terrarumque circuitum, ut initio promisimus, oratio excedat. [2] Paucae sunt in Maeotide, (inde enim videtur commodissimum incipere) neque omnes tamen incoluntur: nam nec pabula quidem largè ferunt. Hac re habitantibus caro magnorum piscium sole siccata, 5

1. *Gades insula*] Nunc dicta *Cadiz*. OLIVAR.

Gades] *Ereytheam* hanc Plinius lib. IV. cap. 22. & *Polyhistor* cap. 26. appellant: de qua inf. lib. III. cap. 6. SCHOTT.

2. *Paucae sunt in Maeotide*] Una est ditissima, nunc dicta *Tana*; olim erat Venetorum, & dicebatur *Alopecia*. OLIVAR.

ta, & in pollinem usque contusa, pro farre est.
10 Paucae & in Ponto; [3] Leuce Borysthenis ostio objecta, parva admodum, [4] & quia ibi Achilles situs est, Achillea cognomine: [5] non longè à Colis Aria, quae Marti consecrata (ut fabulis traditur) tulit aves, cum summa clade advenienti-
15 um, pennas quasi tela jaculatas. Sex sunt inter Istri ostia: ex his Peuce notissima & maxima. [6] Thynias Mariandynorum finibus proxima, urbem habet, quam, quia Bithyni incolunt, Bithynida appellant. Contra Thracium Bospo-
20 rum duae parvae, parvoque distantes spatio, [7] & aliquando creditae dictaeque concurrere, &

3. *Lauce Borysthenis ostio*] Scribendum *Leuce*, Auctores omnes. BARBARUS.

4. *Et quod ibi Achilles*] Melius *sed quod*: & pro *Cirana* Accursius Mariangelus *Methymna* substituit. Ego *Arysbe* muto, transpositis ferè litteris. SCHOTT.

5. *Non longè Acollisaria*] Scribendum: *non longè accolitur Aria*, nomen id habet à Marte, cui sacrata est, inquit. Haec & *Areos Nesos*, id est, Martia insula vocatur Stephano. Plinius lib. VI. *Contra Pharnaceam*, inquit, *Chalceritis, quam Graeci Ariam dixerunt, Martique sacram, & in ea volucres pugnasse*, quod quidem & Apollonius poëta secundo libro cecinit, Ἀρητιάδα vocans eam insulam. BARBARUS.

Non longè accolitur Aria] Stephanus Ἄρεος νῆσον, hoc est, *Martis insulam*, nominat; Apollonius secundo *Argonauticôn Aretiada*; Plinius *Ariam*. PINTIAN.

6. *Cymas Mariandynorum finibus*] Scribendum non *Cymas*, sed *Thynnias*, ex Strabone, Ptolemaeo, Plinio lib. V. fine. BARBARUS.

Thynnias] E regione Mariandynorum. OLIVAR.

Thynnias Mariandynorum finibus proxima] Ptolemaeus, & Stephanus cum uno *n Thynias*, quae alio nomine dicta sit *Daphnusia*, & *Thyne*, & *Thynis*, & *Thyneis*. Strabo *Thynia* nominat, & ipse cum simplici *n*. Castigandum idem vitium in Plinio: *Quam quia Bithyni incolunt Bithynida appellant*. Plinius *Bithyniam*, non *Bithynida* appellatam ait lib. V. PINTIAN.

7. *Et aliquando creditae dictaeque concurrere, & Cyaneae vocantur & Symplegades*] Haec oratio planè talis est, ut ipsa suo indicio tanquam sorex pereat: proinde credo mutato verborum textu reponi posse in commodiore statu sic: *Cyaneae vocantur, aliquando creditae concurrere, dictaeque inde Symplegades*. Plinius ob eandem causam & *Planetas*, hoc est, errabundas appellatas scribit, lib. VI. Quo in loco cùm antea mendosè legeretur *Planiteae*, Hermolaus *Planetae* substituit: quasi à verbo πλανᾶσθαι, id est, *errare*, indi-

& [8] Cyaneae vocantur & Symplegades. [9] In Propontide tantùm Proconnesos habitatur. Extra Hellespontum, earum, quae Asiaticis regionibus adjacent, clarissimae sunt, [10] Tenedos, Sigeis adversa litoribus, & quo dicentur ordine, ad promontorium Tauri montis expositae, quas quondam dici putavere [11] Μακάρων; sive quòd fortunati admodum caeli solique sunt, sive quòd eas suo suorumque regno Macar occupaverat: in Troade [12] Lesbos; & in ea quinque olim oppida, [13] Antissa, Pyrrha,

inditum fuerit eis nomen: unde & Erraticae stellae dictae sint *Planetae*. Sed foedus hic est Hermolai error, ac vix ferendus in homine multo minoris doctrinae & lectionis. Castigare enim in Plinio debuit *Planctae*, non *Planetae*, ex Strabone primo, Herodoto in *Melpomene*, Homero *Odysseae* XII. Apollonio *Argonauticôn* quarto, Zeze Grammatio in *Commentariis in Lycophronem*, Aristotele in libro *de Admiranda Auditione*, & Homeri Interprete, scribente Cratetem deducere id nomen à verbo πιλάζεσθαι, id est, *accedere;* propter assiduum accessum occursationemque fluctuum in ipsas petras; aut secundum alios quòd terrae motibus quassarentur, ut Delos. PINTIAN.

8. *Cyaneae*] Sunt & in Ponto, & in Propontide. OLIVAR.

9. *In Propontide tantùm Proconesus habitatur*] Scribendum cum duplici *n Proconnesus*, ut *Myonnesus*, *Hallonnesus*, *Peloponnesus*, & hujusmodi, à consuetudine quadam temerè exorta geminandi *n* litteram, auctore Strabone tredecimo libro. PINTIAN.

10. *Tenedos*] Nunc *Tenedo*. OLIVAR.

11. *Μακάρων*] Id est, fortunatorum, beatorum. IDEM.

12. *Lesbos*] Nunc *Metelina*. IDEM.

13. *Antisa, Pyra, Cresos, Cyrava*] Scribo *Antissa*, *Pyrrha*, *Eressos*, ex Strabone, Ptolemaeo, Plinio. De *Cyrava*, etsi constat mendosam esse dictionem, quemadmodum tamen restituenda sit, non planè constat. Plinius in *Lesbo* novem tradit urbes, quarum nulla huic nomini respondet. Illud mirari subit, quare Plinius lib. V. haustam à mari *Pyrrham* in Lesbo scribat, & paulo tamen pòst superesse dicat *Pyrrham & Eressum*, & *Methymnam & Mitylenen*. Proinde fieri potest, ut non *Pyrrha*, sed aliud ejus loco nomen legendum sit, ubi restare dicitur: alioqui cùm novem tradat ejus oppida fuisse, octo tantùm viderentur esse numerata. Potest & illud dici, numerum eum non 9. sed 8. scribi oportere. Ideo autem restare *Pyrrham*, quamvis eam mare sorbuerit, quia, ut Strabo inquit, & portus & suburbanum ejus colebatur, ἡ δὲ Πύρρα κατέσκαπται, τὸ δὲ προάστειον οἰκεῖται, καὶ λιμένα ἔχει. His adjicio, quae Plinius lib. II. dicit: *Pyrrham*, inquit, *& Antissam circa Maeotin Pontus abstulit*, ut fortè non cir-

ca

Pyrrha, [14] Eresos, Methymna, [15] Mytilene: in Ionia [16] Chios & [17] Samos: in Caria [18] Coos:
35 in Lycia [19] Rhodos; in illis singulae sunt iisdem nominibus urbes: in Rhodo tres quondam erant, Lindos, [20] Camiros, Jalysos. Quae contra Tauri promontorium importunae navigantibus objacent, Chelidoniae nominantur. [21] In
40 sinu, quem maximum Asia recipit propè media, [22] Cypros ad ortum occasumque se immittens, recto jugo inter Ciliciam Syriasque porrigitur; ingens, ut quae aliquando novem regna ceperit, & nunc aliquot urbes ferat, quarum
45 clarissimae [23] Salamis & [24] Paphos, & quò primùm ex mari Venerem egressam accolae affirmant,

ca *Maeotin*, sed circa *Aeolin* scribatur. Sed & in Lesbo, & in adversa ei, *Aeolides*, tum *Pyrrha*, tum *Antissa* memorantur fuisse: nam & una Cycladum *Antissa* dicebatur, Philon auctor. BARBARUS.

14. *Eressos, Cirava*] Mariangelus, expuncto verbo barbaro *Cirava*, *Methymna* subjicit. PINTIAN.

15. *Mitylene*] Alcaei Lyrici patria; *Samos* Pythagorae; *Cos* verò Hippocratis, & Apellis. SCHOTT.

16. *Chios*] Nunc *Cio*. OLIVAR.

17. *Samos*] Nunc *Samo*. IDEM.

18. *Cos*] Nunc *Lango*. IDEM.

19. *Rhodos*] Nomen retinet. IDEM.

20. *Camyros, Jalysos*] Ptolemaeus, Stephanus, Herodotus, Hom●us, cum duplici *ss*, *Jalyssos*; Strabo, Dionysius Byzantius, Thucydides, Pausanias uno tantùm, *Jalysos*. PINTIAN.

21. *In sinu, quem maximum Asia recipit propè media Cyprus*] Commodior lectio, *medio* quàm *media*; ut illud summi Poëtae de Creta,

—— medio jacet insula ponto;

& Silius,

Addiderat medio geminas consurgere ponto
Aegates.

& Mela ipse de Creta, *Super eas jam in medio mari ingens.* IDEM.

22. *Cyprus*] Nomen retinet. OLIVAR.

23. *Salamis*] Ad hanc Cypri, in amoenissimo sinu Orientalis littoris sitam, D. Paulus, & Barnabas è Seleucia Syria profecti pervenerunt: auctor D. Lucas *Act.* cap. 13. Alia in Attide, de qua post paulò. SCHOTT.

24. *Paphos & Palaepaphos*] Aethicus Cosmographus inter Oceani Septentrionalis insulas collocat *Cypron*, *Item Cypron*, & *Paphon*, & *Paphien*; corruptè haud dubiè: tot enim menda in eo, quot nomina. IDEM.

25. *Para-*

mant, Palaepaphos. [25] Arados in Phoenice est parva, & quantùm patet, tota oppidum: frequens tamen, [26] quia etiam super aliena tecta sedem ponere licet. Parva & Canopos, Nili ostio, 50 quod Canopicum vocant, obvia est. Menelai gubernator Canopus, ibi fortè moriens, nomen insulae, illa ostio dedit. [27] Pharos nunc Alexandriae ponte conjungitur, [28] olim (ut [29] Homerico carmine proditum est) ab eisdem 55 oris

25. *Paralos*] Lego *Arados*, de qua & superius dictum est. BARBARUS.

Arados] Nunc *Ar.* OLIVAR.

Arados etiam in Phoenice] Vox secunda nihil nisi turbat, & nulli bono est; neque etiam disco, unde venerit, quum à duobus MSS. abesse sciam. Sed neque in Mediolanensi Frater invenit. In quibus libris igitur est? Vossius in *Appendice*, testatur exstare in antiquioribus, & nihil minus quàm otiosam esse. Cur non id declaravit? GRONOV.

26. *Quia etiam subter aliena tecta sedem ponere licet*] Mariangelus antiquam lectionem retinet, *super aliena tecta*, ex Strabone rectissimè. PINTIAN.

27. *Pharo*] Nunc *Phara.* OLIVAR.

Pharos Alexandriae] Plinius lib. XXVI. cap. II. emendante Sigism. Gelenio viro undecunque doctissimo: *Cùm etiam quae rigatur Aegyptus illa non esset, postea fluminis limo invecta. Tantùm enim Aegypto, aggerente limo, accessit, ut Pharos insula, quam Homerus aetate sua unius diei cursu à continenti abesse scribit, postea litorali urbi Alexandriae ponte jungeretur.* SCHOTT.

28. *Olim ut Homerico carmine*] Ὀδυσ. δ. Et Lucan. extremo lib. X. *belli Pharsalici:*

Tunc claustrum pelagi cepit Pharon: insula quondam
In medio stetit illa mari sub tempore vatis
Proteos, at nunc est Pellaeis proxima muris.

Tantam enim arenarum vim Nilus evolvit, ut Pharum Aegypto conjunxerit. Malè igitur Apollodorus & Aristarchus Homerum reprehendunt, quòd insulam *Pharum* dixerit: quem defendit & Strabo lib. I. & XI. *Geograph.* Accedit ad haec *Deltae* insulam arenarum Nili eluvie natam, neque semper exstitisse, auctor Aristot. *Μετεωρ.* 6. Herodotus *Euterpe*, & Ptolemaeus. Legend. Plinius lib. II. cap. 85. & XIII. cap. II. Sostratus Cnidius in ea insula, regnante Ptolemaeo Philadelpho, Lagi F. turrim immensae magnitudinis mirifico opere exstruxit, quae navigantibus procul lumen praeberet. Plin. lib. XXXVI. cap. 12. Hinc moles hujusmodi *Pharos* appellant. IDEM.

29. *Homerico carmine*] Ita ille habet quarto *Odysseae.*

Νῆσος ἔπειτά τις ἐστὶ πολυκλύστῳ ἐνὶ πόντῳ,
Αἰγύπτου προπάροιθε, Φάρον δέ ἑ κικλήσκουσι,

Τόσσον

oris cursu diei totius abducta: &, si ita res fuit, videri potest conjectantibus [30] in tantum mutatae causas Nilum praebuisse, dum limum subinde, & praecipuè cùm exundaret, litori 60 annectens, auget terras, spatiumque augescentium in vicina vada promovet. In Africa contra majorem Syrtim Euteletos: contra minoris promontoria, [31] Meninx & Cercinna: [32] contra Carthaginis sinum, [33] Tarichiae & Aega-

Τόσσον ἄνευθ' ὅσσον τε πανημερίη γλαφυρὴ νηῦς
Ἤνυσεν, ᾗ λιγὺς οὖρος ἐπιπνείῃσιν ὄπισθεν.

OLIVAR.

30. *In tantum mutatae*] Aldus, *in tantum mutatae rei*. PINTIAN.

31. *Meninx & Cercinna*] Scribe cum uno *n Cercina*, ex Strabone, Ptolemaeo, Dionysio, Plinio scriptae & Romanae lectionis, itemque Cornelio Tacito libro primo. IDEM.

Meninx] Chisianus *Methus*. Quasi nunc etiam *h* pro *n* posito; sed quem inspexi alter *Menis*, nec aliter Mediolan. Haud dubiè ostendunt scripsisse Auctorem *Menix*, de quo alibi. Plerosque autem appellare hànc *Meninga*, non *Meniga*, mentitur Vossius, quum de Livio vulgaverim in *Epistolis Geographicis*, & certè in Polybio magis adsidua fuerit juventus mea, quàm illius tota vita, non studiis intenta, sed pulcherrimas res per ventosam levitatem ἐξορχυμένη καὶ περιπηλακίζουσα. GRONOV.

32. *Contra Carthaginis sinum Tarichiae & Aegathes*] Scribendum videtur *Taricheae*, *e* brevi in penultima, ex Stephano, qui multa sic loca nominari scribit. *Aegates* verò duae sunt insulae inter Siciliam & Africam, insignes victoria navali Lutatii Consulis adversus Carthaginenses, auctoribus Livio, Floro, Silio, & Polybio apud *Aegusam* insulam hanc victoriam partam tradente. Ut fortè quam Graeci appellarunt *Aegusam*, nostri *Aegates* dixerint, etsi in numero sit differentia, quod saepe contingit. Nam *Cassiterides* plures insulae sunt Hispaniae in oceano occidentali; Stephano tamen una est *Cassitera*. Semper autem sine adspiratione inveni *Aegates*. De hac Lutatii victoria Silius:

Addiderat geminas medio consurgere ponto
Aegates, lacerae circum fragmenta videres
Classis, &c.

Ut nesciam, qua ratione Hermolaus *Aegatem* numero singulari legat in Plinio, cùm sint, ut ex proximo Silii versu patuit, duae. Idem Hermolaus agnoscit ut legitimam sequentem Pomponii lectionem, *Romana clade memorabiles*: quae nullo modo procedere potest, ut planum est ex paulò antè dictis, de victoria Lutatii Consulis adversus Carthaginenses ad Aegates. Legendum ergo alterutro modo, aut, *Punica clade memorabiles*; aut, quod magis arridet, *Romanae classis victoria nobiles*. PINTIAN.

33. *Tarrichiae & Egatheae*] Scri-

34 Aegates, Romana clade memorabiles. Plures Europae litoribus sunt appositae: in Aegaeo mari 65

Scribendum, *Tariebiae* & *Aegathes.* Silius de Annibale,

> —— *Avet Aegathis abolere parentum*
> *Dedecus*, & *Siculo submergere foedera ponto.*

Et alibi,

> —— *Fusaque per aequora classe*,
> *Aegathea cernam.*

ut sint *Aegathes*, *Aegathium.* Mentionem habent & alii. Invenio, qui hodie vocari dicant à nautis *Gotha*, quarum altera circuitu sit stadiorum 24. ubi Carthaginenses, duce Himilcone, primo bello Punico, à Q. Lutatio Catulo superati sunt, easque à Virgilio intelligi malunt, quàm *Philenorum aras:* ut *arae* propter foedus cum Poenis ictum dicantur: *Saxa* verò, quoniam scopuli veriùs quàm insulae, ut ait lib. v. Plinius. BARBARUS.

34. *Aegates Romana clade memorabiles*] Ubicunque potiùs *clades* usurpatur activè quàm in loco Livii, quem adnotavit in hunc usum Vossius, lib. XLII. cap. 2. *Legationes transmarinae deinde in senatum introductae sunt; prima Eumenis & Pharnacis Regum, & Rhodiorum querentium de Sinopensium clade.* Nam planè illic indigitari cladem quam acceperunt, non quam dederunt Sinopenses, apparet ex Polybio, quem per haec verba interpretatur Livius, *Legat.* 51, ἦκον δὲ καὶ Ῥόδιοι πρεσβεύοντες ὑπὲρ τῆς Σινωπέων ἀτυχίας. Jam verò licet ea vox sic acciperetur, Pomponius tamen Mela respiciendus foret, quem tractamus, aliquoties ea usum, & quo sensu, patet ex ipso lib. II. cap. 3. *Marathon Persica maximè clade pernotus.* Et paulò antè: *tulit aves cum summa clade advenientium pennas quasi tela jaculatas.* Haec quum ita esse videamus, nunquam dubitavi, quin scripserit Auctor *Romana classe.* Sic Salamin ei dicitur *excidio classis Persicae notior* lib. II. cap. 2. *Laconicae classis signatus excidio.* Et ibid. *Naufragio classis Atticae.* Unde apparet, ubi rem gestam mari adnotat, Auctorem semper fecisse classis mentionem, ut hoc loco fecisse etiam arbitror. Nam Pintianus est nimius. Nulla occasio quidem sic patefecit Vossii non eruditionem, quam non habuit, sed calumniam eruditionis, qua mundo imposuit. Quid enim nisi doctus esse nunc verè vult in voce ἀτυχία explicanda? item in Polybianis Interpretibus violandis? Scias igitur id omne excitatum fuisse ab Henr. Stephano in tomo III. *Thesauri* pag. 1452. Illic fulgere locum Aristotelis ex lib. v. *Nicomacheorum* videbis; illic Polybianos Interpretes produci *perversitatem* & *nequitiam* vertentes. Magis autem patebit haec vanitas, si cum ea conferas doctrinam Grotii, quam publicavit ad *Euangelium* Lucae cap. 23. vers. 34. Sed tamen ab utroque, mi Lector, cave deduci: non enim est hic locus tam arcanus, ut non mediocriter litterato satis sit cognitus; toties illum adhibet Themistius unus, ut debuerit esse πολυθρύλλητος, quem & citat Grotius; sed praecipuè inspice Orationem primam ad *Constantium* pag. 15. editionis nuperae in Gallia. Sed totus ille locus est Philosophicus. An historia Polybii se illi alligavit? An ἀτυχία non aliter usurpatur & quidem simpliciter absolutéque sine consideratione

mari prope Thraciam [35] Thasos, [36] Imbros, Samothrace, Scandile, [37] Polyaegos, [38] Sciathos, Halonesos; &, quam aliquando, omnibus, 70 qui mares erant, caesis, tantùm feminae tenuisse dicuntur, Atho monti [39] Lemnos adversa. [40] Pagasaeus sinus [41] Scyron prospicit, Cicynethon am-

ratione casus ac τῆς τύχης? Quid stolidius dici potest? quaecunque pagina Historiae Graecae clamat aliud. Et certum est de calamitate sumi, quam acceperunt Sinopenses, non quam dederunt. Sed ait „ ridiculos futuros fuisse Rhodiorum legatos, si apud Senatum conquestum venissent de „ clade, quam ipsi intulissent. Quis dicit Rhodios intulisse? Rursus unde habet Sinopenses ab tyranno Pharnace invitos coactos fuisse, invadere naves Rhodiorum? Praeclaram non agendo didicit, sed ipse comminiscitur historiam. At tu vide consentientem Livio & Melae nostro Tacitum XIII. *Ann.* 37. *Non defore Arsacidis virtutem fortunamque saepius jam clade Romana expertam.* lib. XV. cap. 72. *Nam & ipse pars Romanarum cladium erit.* Et Ovidium, *clade domus ab Agenore ductae*, dicentem. Cur autem *Romana classe* non potest intelligi pro Romanae classis victoria? Utique qui sic loquitur, intelligit res gestas illic ab ea, non quòd illic stationem habuerit. Istae autem sunt vel adversae vel secundae, ut narrat historia tum fuisse Romanis. Nihil autem aliud conatus fui, quàm quod contingit Propertio lib. III. eleg. 4.

Nec miser aera paro clade, Corinthe, tua.

GRONOV.

35. *Thasos*] *Taxo* nunc. OLIVAR.

36. *Imbros*] *Stalinum* nunc. IDEM.

37. *Polyagos*] Scribe *Polyaegos*, ex Plinio, ceterisque, à caprarum copia videlicet. BARBARUS.

Polyaegos, Scyathos, Halonesos] Scribendum *Sciathos* per *i* in prima, ex Ptolemaeo, Strabone, Stephano: & *Halonnesos* cum duobus *n*, qua dixi ratione. PINTIAN.

38. *Sciathos*] Nunc *Sento*. OLIVAR.

39. *Lemnos*] Hodie *Sidrio*. IDEM.

40. *Pagasaeus sinus Schyathon prospicit, Scinisson amplectitur*] Invenio quidem *Schinussam* insulam in Phocide, ut Stephanus, à lentisco nominatam. Meminit & Plinius post *Naxum* insulam, inter *Sporadas*. Quia tamen Strabo, idemque Plinius, ante sinum Pagasicum & alias plerasque haberi tradunt, & Cicynetum praecipuè, atque Sciathum, fieri potest, ut Pomponius quoque hoc loco eam scripserit, cùm Artemidorus, quem maximè secutus videtur, ita dicat, in Pagasaeo sinu Cicynetos insula, hoc est Κικύνηθος. BARBARUS.

41. *Scyathon prospicit, Cicyneton amplectitur*] Cum adspiratione in postrema *Cicynethon* Strabo: & lego *Scyron*, non *Scyathon*, nam *Sciathos* paulò antè dicta est. Quod autem ait, *Scyron prospicit, Cicynethon amplectitur*, à Strabone mutuatus videtur in nono. PINTIAN.

Scyrum] Edidi *Scyron*, quum sic haberent tres MSS. GRONOV.

42. *Euboea*

amplectitur. [42] Euboea ad meridiem [43] promontorium Geraeston & Capharea, ad septentrionem [44] Cenaeum extrudit, & nusquam lata, 75
duûm milium spatium habet, ubi arctissima est: ceterùm longa, totique Boeotiae apposita, angusto freto distat à litore. [45] Euripon vocant, rapidum mare, & alterno cursu, [46] septies die ac septies nocte fluctibus in vicem versis, adeò 80
immodicè fluens, ut ventos etiam ac plena ventis

42. *Euboea*] Nunc *Negroponte*. OLIVAR.

43. *Promontorium Geraeston & Caphareum*] Scribe cum *ae* diphthongo in media *Geraeston*; estque rectus ejus nominis *Geraestos*, Ptolemaeo, Straboni, Stephano. Nonnunquam autem Strabo *Gerastos* enunciat. Itemque Homerus, & Homerum secutus Valerius Flaccus:

> *Surgis ab ostrifero medius, Neptune, Geraesto.*

Praeterea codices Aldi *Caphaream* legunt, non *Caphareum*, ut scribendum videatur *Capharea* Graeca terminatione, qua etiam dixit *Geraeston*. PINTIAN.

44. *Coeneum extrudit*] Cum *e* simplici in prima & *ae* diphthongo in secunda *Cenaeum* Ptolemaeus & Strabo. IDEM.

45. *Euripon rapidum mare*] Eadem Strabo lib. IX. Plinius lib. II. cap. 97. & Livius lib. *Annalium*, caussam rapidi cursus in ventos illic flantes referre videtur. Cicero *pro Muraena*: *Quod enim fretum, quem Euripum tot motus, tantas, tam varias habere putatis agitationes fluctuum, quantas perturbationes, & quantos aestus habet ratio comitiorum.* Boëthius, *Exaestuantis fertur more Euripi.* Hinc tot Proverbia, & de Aristotele hîc merso fabula. SCHOTT.

Euripum vocant] Video Graecis Εὔριππον scribi geminata consonante, Aristotel. IX. *Ethic.* ad Nicomachum, & Aeschin. *Orat. in Ctesiphontem*: πλείους τρεπόμενος τροπὰς τοῦ Εὐρίππου παρ' ᾧ οἰκεῖ. De morte Aristotelis in Eúrippo Philoponus & alii. IDEM.

46. *Septies die, ac septies nocte*] Scribo, *septies die ac nocte*, ex Strabone, Plinio, Seneca, & omnibus. Res est comperta vel parvis litterarum mysteriis initiato. PINTIAN.

Septies die, ac septies nocte] Nondum assentior Pintiano, qui alterum *septies* redundare putat, Plinii auctoritate. Seneca enim *Hercule Oetaeo* actu III.

> *Euripus undas flectit instabilis vagas,*
> *Septemque rursus flectit: & totidem refert,*
> *Dùm lassum Titan mergit oceano jubar.*

& Eustathius in *Dionysium*: καὶ αὐτὸς μὲν δὶς ἑκάστης ἡμέρας μεταβάλλει, ἑπτάκις δὲ τὸ ὅλον νυχθήμερον ὁ περὶ Εὔβοιαν Εὔριπος, περὶ ὃν φασι διατρίψαντα τὸν Ἀριστοτέλην καταλῦσαι τὸν βίον. SCHOTT.

47. In

tis navigia frustretur. Aliquot [47] in ea sunt oppida, [48] Styra, Eretria, Pyrrha, Nesos, Oechalia: verùm opulentissimae Carystos & Chal-
85 cis. In Atthide Helene est, nota stupro Helenae, & [49] Salamis excidio classis Persicae notior: circa Peloponneson [50] etiam nunc in Aegaeo Pityusa, & Aegina Epidaurico litori proxima, Troezenio Calauria, inter ignobiles [51] alias
90 letho Demosthenis nobilis: [52] in Myrtoo Cythera

47. *In ea sunt oppida Hestiaea*] Sic quidem Stephanus, & Homerus; at Xenophon secundo *Hellenicῶn* sine diphthongo *Hestiea*; Pausanias *Istiaea* sine adspiratione & cum diphthongo *ae* in penultima; Thucydides *Hestia* trisyllabῶs: nec in ullius dictionis Orthographia major Auctorum dissensio. PINTIAN.

48. *Styra, Erethria, Pyranessos*] Scribendum puto, *Hestiaea, Erethria, Pyrrha, Nesos.* De primis duabus Poëta eminentissimus πολυςαφυλόν τε Ἑςιαίαν, ab *Hestiaea*, quae ad Olympum est, deducto nomine. Idem Poëta Χάλκιδά τ' Ἐρετριάν τε Haec autem *Eretria*, cujus mentio apud omnes est, etiam *Melaneis* appellabatur, à *Melaneo* Euryti patre, sicut ab *Eretrio* Titane, Phaëthontis filio, *Eretria*. De *Neso & Pyrrha* Plinius, ceterique, in *Euboea*. Fuit in adverso tamen Euboeae locus *Astyra*, ut ait Charax, juxta *Potnias*, nisi quis in Euboeam quoque id nomen translatum, ut alia pleraque, censeat, atque ita malit *Astyra*, quàm *Hestiaea*, scribere. BARBARUS.

49. *Salamis*] Subversa est. OLIVAR.

Salamis exscidio] Ad hanc insulam Xerxis innumerabiles copiae à Graecis navali praelio superatae: ubi igitur vires suas mari afflictas videret, turpi consilio aggressus aggerem in Salaminem deducere: in quem usum mandabat Phoenicum naves converti. Hinc & Solon oriundus, teste Laërtio. SCHOTT.

50. *Etiam nunc in Aegaeo Phitiusa*] Scribo *Pytiusa* ex communi nomenclatura multarum Graeciae insularum, à frutice videlicet pineo. PINTIAN.

51. *Alias leto Demosthenis*] Interpungendum, *inter ignobiles alias.* SCHOTT.

52. *In Myrtoo Cythera contra Maleam emissa*] Aldus minus corruptè *Enussa*; Mariangelus, & ante eum Hermolaus, *Oenussa* legunt, ex Plinio, & antiquorum codicum fide. Sed neuter attigit veram lectionem: scribendum namque *Oenussae* numero plurali ex Pausania in *Messenicis*: *Post Acritam*, inquit, *portus est Phoenicus, & prope eum insula Oenussae.* Sunt & alterae *Oenussae* Chio finitimae, plures tamen insulae sunt, non una, ut falsò Hermolaus putavit, deceptus Stephani depravata lectione, in quo falsò scriptum est, νῆσος προσεχὴς Χίῳ: hoc est, *insula admota Chio*, pro νῆσοι προσεχεῖς Χίῳ, quod est, *insulae admotae Chio*, ut liquet evidentissimè ex Herodoto in primo,

thera [53] contra Malean, Oenuſſa & [54] Theganuſa contra Acritan: [55] in Ionio [56] Prote, Aſteria, Cephalenia, [57] Neritos, Same, Zacynthos, Dulichium; & inter non ignobiles, Ulyxis nomine Ithaca maximè illuſtris: in Epiro E- 95 chinades, & olim Plotae, nunc Strophades: contra Ambracium ſinum Leucadia, & vicina Adriatico mari [58] Corcyra. Hae Thracum Grajorumque terris objacent. At interiùs [59] Melos, [60] Olcaros, Aegilia, Cothon, Ios, Thia, [61] The- 100 ra,

mo, & Thucydide in octavo; quorum auctoritatem ne ſequeretur Stephanus, cauſam non habuit. In Orthographia diſſentiunt: Herodotus & Thucydides per duo *ſſ*, Pauſanias & Stephanus cum uno tantùm ſcribunt. PINTIAN.

53. *Contra Maleam emiſſa, & Theganuſa contra Acritam*] Lectio pervulgata. Ego veſtigia ſagaciter odoratus, veram lectionem repraeſentavi. *Oenuſſa* H. Stephanus pro *emiſſa* reponit: & mox *Aſteria*, pro *Hyria*; inſula quidem, ſed quae hic non quadret; & pòſt, pro *Thera*, unus codex *Thyatira* praefert. SCHOTT.

54. *Tegea, Niſſa, contra Acritam*] Scribendum, *Theganuſa contra Acritam*, ex Plinio, Ptolemaeo. Eſt autem *Acritas*, Peloponneſi promontorium. Plinius tamen eam paulò ultra promontorium illud collocat, & utique in Laconico. BARBARUS.

55. *Ionio proſtirria*] Legendum fortaſſe, *In Ionio Prote, Hyria.* De *Prote* in Ionio ſinu ante Peloponneſum, & Ptolemaeus & Plinius. De *Hyria* cogitandum relinquimus, illud obiter teſtantes, vagum id multis urbibus eſſe vocabulum: *Zacynthon* quoque inſulam hoc ipſo tractu quandoque *Hyriam* fuiſſe nominatam. IDEM.

56. *Prote, Hyria*] Luxatum eſſe puto verborum ordinem: nulla enim inſula eſt *Hyria* praeter *Zacynthon*, quae aliquando dicta eſt *Hyrie*, auctore Plinio in quarto. Legendum itaque videtur *Zacynthos Hyrie*, more uſitato Melae, ut diximus ad cap. 1. lib. II. PINTIAN.

57. *Neritos*] Sic omnes hactenus editi. Lege *Nericos*, ex Hom. ult. *Odyſſ.* *Neritos* enim Ithacae mons, eodem auctore, & Strabone lib. x. Γεωγραφουμένων, & Euſtath. *Il.* β. SCHOTT.

58. *Corcyra*] Nunc *Corfu.* OLIVAR.

59. *Nelos*] Scribendum *Melos.* BARBARUS.

Melos] Hodie *Mil.* OLIVAR.

60. *Olearos, Aegina, Cathon*] Lego *Oliaros* per *i* in ſecunda, ex Strabone, Ptolemaeo, Stephano: ut mendosè ſcriptum ſit, ubicunque aliter ſcriptum invenitur. Praeterea *Cothon* non *Cathon* legendum ex Stephano, & Plinio. PINTIAN.

61. *Thera, Hyaros*] Scribo *Gyaros* ex Strabone & Stephano. IDEM.

62. *Ipo-*

ra, Gyaros, [62] Hippuris, Dionyſia, [63] Cythnos, Chalcia, [64] Icaria, [65] Cinara, Niſyros, [66] Lebinthos, Calymnia, Syme. Hae, quia diſperſae ſunt, Sporades. [67] Ab eis [68] Sicinos, Siphnos, Seriphos, Rhenea, [69] Paros, Myconos, Syros, Tenos, Naxos, Delos,

105

62. *Iporis*] Scribendum *Hippuris*, ex Plinio, ceteriſque. BARBARUS.

Hippuris, Donyſa] Lego *Donuſia*, non *Donyſa*, ex Stephano, tradente tranſlatam fuiſſe à Baccho in eam inſulam Ariadnam, perſequente illam patre Minoe. Unde appellata fuit forma poſſeſſiva *Dionyſia*, ſed poſtea corrupto nomine dictam eſſe *Donuſiam*. Legendum igitur apud ſummum Poëtam *Donuſiam*, non, ut antehac legebatur, *Donyſam*. Nam tatio carminis ſynizeſi figura defenditur. PINTIAN.

63. *Cianos*] Legendum videtur *Ceos*, ex Strabone; aut *Cios* ex Ptolemaeo, apud quem falsò in Graeco exemplari ſcriptum reor *Cia* pro *Cios* facili lapſu ſcriptorum, duobus elementis *o* & *s* confuſis in unum *a*, etſi Hermolaus legit in Ptolemaeo *Ciam*, cui equidem non aſſentior. IDEM.

64. *Icaria, Pinaria*] Stephanus, Plinius & ceteri ferè omnes *Icaros*: Strabo variat. *Pinarae* nullus meminit praeter Plinium, apud quem tamen in codice vetuſto *Pyrana* legitur, non *Pinara*. IDEM.

65. *Pinaria*] Plinius *Cinara*, nondum muto, quoniam & *Pinara* Lyciae urbs fuit. BARBARUS.

66. *Lebynthos, Calydne, Aſine*] Scribe per *i* in ſecunda *Lebinthos*, ex Strabone, & Plinii codice ſcripto. Pro *Aſine* autem fortè reponendum *Caſiae*: nam à *Caſo* una Sporadum complures adjacentes inſulae dictae ſunt *Caſiae* Straboni, Stephano, Homero. PINTIAN.

67. *Ab eis Sicynus*] Videtur ſcribendum *Sicenus*, penultima producta, ex Strabone, & Stephano, Ptolemaeus per *i* in eadem *Sicinos*, ſed vitiosè puto. IDEM.

68. *Cicynos*, & infrà, *Mycon*] Scribendum *Sicynus*, ex Strabone, Plinio, Stephano, vetuſtis codicibus: item non *Mycon*, ſed *Myconos*, iiſdem auctoribus. BARBARUS.

Hypanos, Cythnos, Siphnos, Seriphos] Aldus, *Hypanos, Sipanos, Seriphos*. Scribo, *Cythnos, Siphnos, Seriphos*: ex Ptolemaeo & Strabone; apud quem in Graeco codice *Cythros* pro *Cythnos* falsò ſcriptum eſt. In Plinio quoque *Citanos* depravatum pro *Cythnos*. PINTIAN.

69. *Paros, Scyros*] *Scyros* inſula nobilis Rege Lycomede, & latebris Achillis ſuprà reddita eſt. Quapropter hîc *Syros* meliùs quàm *Scyros* legetur, quam Homerus *Pſyriam* nominaſſe creditur. Clara Pherecyde alumno, cognomento Rhabio, ex Strabone & Stephano. Eadem menda in Ptolemaeo Graecè. IDEM.

Paros, Syros] Pherecydes hic, de quo Pintianus *in Caſtigationibus*, *Syrius* fuit, proſae inventor. Plinius lib. V. cap. 29. & lib. VII. cap. 56. Apuleius lib. II. *Floridorum*, & Strabo extremo lib. X. Diog. Laertius, & Suidas, qui & ipſe ex Strabone reſtituendus. Fuit verò hic Athenienſi Pherecyde longè antiquior. SCHOTT.

70. *An.*

los, [70] Andros, quia in orbem jacent, Cyclades dictae. Super eas jam in medio mari, ingens & centum quondam urbibus habitata [71] Crete, ad orientem promontorium Samonium, ad occiden- 110 tem [72] Κριοῦ μέτωπον immittit; nisi major esset, Cypri similis: multis famigerata fabulis, [73] adventu Europae, Pasiphaes & Ariadnae amoribus, Minotauri feritate fatoque, Daedali operibus & fuga, [74] Tali statione atque morte; maximè 115 tamen

70. *Andros*] Nunc *Andria*. OLIVAR.

71. *Crete*] Nunc *Candia*. IDEM.

72. *Κριοῦ μέτωπον*] Id est, *arietis frontem*. IDEM.

73. *Adventu Europae*] Lego, *avectu Europae*: ut illud Lucani,

——— Nec fortior undis
Labitur avectae pater Isidos.

Neque enim Europa sponte sua advenit in Cretam, sed rapta & avecta à Jove. Posset etiam legi *advectu*: Plinius *advectionem* dixit lib. x. cap. 1. sed melior significantiorque prior lectio. PINTIAN.

74. *Tum statione atque morte*] Scribo, *Tali statione*, &c. fuit hic *Talus* aereus gigas, solus ex seculo illo aereo superstes, quo narrant fabulae donatam à Jove Europam ad custodiam Cretae insulae: tantae pernicitatis, ut singulis diebus universam insulae oram ter lustraret. Is quum appulsos in Cretam Argonautas, post raptam Medeam, aditu insulae arceret, carminibus veneficiisque Medeae exstinctus est, auctore Apollonio in quarto *Argonauticῶn*. Meminere etiam Orpheus, Zenobius, & Lucianus in *Philopseude*; item ex nostris Catullus. IDEM.

Tum statione àtque morte] Emendavimus, *Tali statione atque morte*, testimonio multorum Auctorum. Nec subiit tunc Platonem citare in *Dialogo*, qui inscribitur *Minos*, vel *de Lege*. Ejus verba ex tralatione Marsilii Ficini sunt: *Eo planè veluti legum custode per urbem usus est Minos, ad reliquam verò Cretam custode Talo. Talus enim ter quotannis pagos omnes lustrabat, leges eorum observaturus, tabulis aereis leges sculptas circumferens, unde aereae nominatae sunt.* Haec Plato, cujus postrema illa verba, *unde aereae nominatae sunt*, vertit Marsilius, homo quidem mediocri ingenio, & eruditione, mediocri item Graecae ac Latinae Linguae cognitione praeditùs, verùm in humanis studiis parùm versatus, super quam asper & durus nimis Interpres. Transferre igitur debuit Ficinus, *unde aereus appellatus est*: sic enim Graeca praeferunt exemplaria; & *Talus* ipse, ut probavi, *aereus* à Poëtis fictus appellatusque est, non leges. Sed de erroribus Marsilii in tralatione Platonis, alio loco dicturi sumus uberius. IDEM.

Tali statione] Hujus loci restitutio Jano Parrhasio viro doctiss. debetur: is enim primus (nisi fallit memoria) sic leg. vidit libro *De quaesitis per epistolam*. Tantae autem

tamen eo, quòd ibi [75] sepulti Jovis penè clarum vestigium sepulcrum est, cui nomen ejus insculptum [76] esse accolae ostendunt. [77] Urbium notissimae, Gnosos, Gortyna, Lyctos,
120 Lycastos, [78] Holopyxos, Panacra, [79] Cydonia, [80] Marathusa, Dictynna. Inter colles, quòd ibi nutritum Jovem accepimus, fama

tem celeritatis fingitur, ut totam Cretam uno die pedibus obiret: Orpheus, & Apollonius Rhodius lib. IV. *Argonaut.* Lucianus in Φιλοψευδεῖ, Catullus ad Camerium:

Non custos si fingar ille Cretum.

Meminit & Zenobius in *Adagiis.* SCHOTT.

75. *Sepulti Jovis*] Varro de litoralibus apud Solinum cap. 17. etiam suis temporibus affirmat sepulcrum Jovis in Ida visitatum. De hoc multa Arnobius in eruditis illis *adversus Gentes* libris: quos propediem Caspar Cardillus Villalpandeus emendatiores dabit. Hinc potissimùm mendaces habiti: Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται, κακὰ θηρία, γαστέρες ἀργαί, apud D. Paulum I. cap. *ad Titum*, ex Epimenide Cretensi: similiter apud Ovidium, Lucanum, & Statium. Vide Lactantium lib. I. *Divin. Institut.* & Cyprianum *de Idolis.* Itidem & *Curetes* dicti, quasi curatores, ut Strabo lib. X. διὰ τὸ κουροτροφεῖν τὸν Δία, καὶ κόρους ὄντας ὑπουργεῖν. Sallust. *Histor. Fragm.* apud Lactant. lib. I. cap. 21. *Curetes, quia principes intelligendi divina fuerunt, vetustatem ut cetera in majus componentem, altores Jovis celebravisse.* IDEM.

76. *Esse accolae ostendunt*] Lego, *etiam accolae.* Ex compendiis litterarum, ut fieri amat, natus error. IDEM.

77. *Urbium notissimae Gnosos*] Cum duplici *ss Gnossos* Strabo & Ptolemaeus. PINTIAN.

Urbium notissimae] Plinius XL. urbes numerat, lib. IV. cap. 12. Solinus cap. 17. *Non stipata centum urbibus, sicut perhibent qui prodigè lingua largi sunt,* (sic enim legi malim, quàm *largiti*) *sed magnis & ambitiosis opidis, quorum principatus est penes Gortynam, Cydona, Cnosson, Therapnas, Dium, Lyctum.* SCHOTT.

78. *In Creta Clopixos & Camoracusa*] Scribe, *Holopyxos & Manaethusa*, ex Plinio: quamquam scriptum est *Manathusa.* Vereor ne *Marathusa* legendum sit, à feniculis, nam & insulae hoc nomine habentur aliquot. Quid si *Amaracusa*, quasi ab Amaraco? BARBARUS.

79. *Cydon, Manethusa, Dictynna*] Lego *Marathusa* ex Plinii vetusto codice, hoc est, *fenicularia*; nam & insula est apud Clazomenas hoc etiam nomine à copia feniculi, ut tradunt Stephanus, Thucydides, Plinius. *Dictamnum* quoque Ptolemaeus, non *Dictynna. Dictynnaei* promontorii meminit Strabo. PINTIAN.

80. *Manethusa*] Libri vett. *Marathusa*: & sup. *Cnossos*, scrib. geminato sibilo, & cappa, ex Hom. & Graeca consuetudine. SCHOTT.

81. *Jux-*

ma Idaei montis excellit. [81] Juxtà eſt Aſtypalaea, [82] Naumachos, Zephyre, Chryſe, Gaudos, [83] & quas Muſagorus numero tres, uno tamen vocabulo appellant; atque, [84] unde Carpathio mari cognomen eſt, Carpathos. In Adria [85] Apſoros, Dyſcelados, [86] Abſyrtis, Iſſa, Pityia, Hydria, [87] Electrides, nigra Corcyra, Tragurium, Diomedia, [88] Aeſtria, Saſon, atque, ut Alexandriae, ita Brunduſio adjacens Pharos. [89] Sicilia (ut ferunt) aliquando continens,

125

130

81. *Juxtà eſt Aſticla*] Rectè qui pro *Aſticla* ſubrogaverunt *Aſtypalaea*: nam de inſulis Rhodo propinquis hic agitur. *Aſtypalaea* vero inter *Con*, *Rhodon*, & *Cretam* ponitur à Strabone. Scribendum autem *Aſtypalaea* cum *ypſilon* in ſecunda & *ae* diphthongo in quarta, ex omnibus, item ex Etymologia. PINTIAN.

82. *Numachos, Zephyre, Griſe, Caudos*] Plinius, *Maulocos, Zephyre, Chryſe, Gaudos*. De *Gaudo* etiam Callimachus atque Strabo. BARBARUS.

Naumachos, Zephyre, Criſe] Vetus Plinii codex *Naulochos*, non *Naumachos*: & *Chryſe* ſcribo; quo nomine habetur alia inſula in India. Poſcit id quoque Etymologia. PINTIAN.

83. *Et quas Muſagoros numero tres, uno tamen nomine* &c.] Plinius etiam cum Pomponio lib. IV. cap. 12. *Muſagoros* appellat: at in antiquiſſimo Toletano exemplari, non *Muſagoros* habetur, ſed *Muſagorus*, terminatione Graeca. Quare & in Pomponio, unde mutuatus eſt Plinius, *Muſagorus*, non aliter, ſcribendum cenſeo. IDEM.

84. *Unde Carpathio mari*] Vide Strabonem lib. X. extremo. SCHOTT.

85. *Aſporos, Dicedalos, Abſyrtis*] Plinius, *Abſoros*; *Celaduſe*, *Abſyrtis*. Item paulò pòſt, non *Ticana*, ſed *Trucones*, nec *Phlecirides*, ſed *Electrides*, nec *Lingarium*, ſed *Tragurium*. De quibus multa libro ejus III. perſequuti ſumus. BARBARUS.

Trucones] vv. cc. *Titana*. Herm. Barbarus pro *Abſore Ticana* legit, niſi aut memoria lapſus eſt; aut ſcribae peccatum. *Abſorus* Straboni Ἀψυρτίδες. SCHOTT.

86. *Celaduſe*, *Abſyrtis*] Scribendum numero plurali cum *ae* diphthongo in poſtrema *Celaduſae*, ex Plinio in fine tertii, & *Abſyrtides*, non *Abſyrtis*. Licet Hermolaus antiquam lectionem retineat. Sed numero plurali *Abſyrtides*, non *Abſyrtis*, ut Hermolaus legit, Ptolemaeus, Strabo, Stephanus, Plinius, omnes. PINTIAN.

87. *Electrides*] *Electridae* primo ordine, Stephanus. IDEM.

88. *Aeſtria Aſine*] Legendum fortaſſe non *Aeſtria Aſine*, ſed *Scardona*, auctore Ptolemaeo: ut Librarii ex una dictione, quae illorum eſt diligentia, duas fecerint. IDEM.

89. *Sicilia*] Nomen retinet. OLIVAR.

Sicilia aliquando continens] Plinius lib. III. cap. 8. Juſtinus lib. IV. Solinus cap. 11. Thucyd. lib. VI. Virg.

nens, & agro Bruttio annexa, pòst [90] freto maris Siculi abſciſſa eſt. Id anguſtum & anceps
135 alterno curſu modò in Tuſcum, modò in Ionium pelagus perfluit, atrox, ſaevum, & Scyllae Charybdiſque ſaevis nominibus inclytum. Scylla ſaxum eſt, Charybdis mare, utrumque noxium appulſis. Ipſa ingens & tribus promon-
140 toriis in diverſa procurrens, Graecae literae imaginem, quae Delta dicitur, efficit. [91] Pachynum vocatur, quod Graeciam ſpectat: [92] Lilybaeum, quod Africam: [93] Peloris, quod in Italiam

vi. Virg. iii. *Aeneïd.* Cic. *Verrina* vi. & Salluſt. in *Hiſt. Fragmentis: Italiam conjunctam Siciliae conſtat fuiſſe: ſed medium ſpacium aut per humilitatem obrutum eſt aquis, aut propter anguſtiam ſciſſum: inde Rhegium nominatum.* SCHOTT.

90. *Freto maris Siculi*] Nunc dicta *El far de Meſina.* OLIVAR.

91. *Pachynum*] Nunc *Cabo Pacino.* IDEM.

Pachynum vocatur, quod Graeciam ſpectat] Strabo, Ptolemaeus, Stephanus, Dionyſius Byzantius, *Pachynus* in recto, non *Pachynum*; item Rufus Feſtus:

In matutinos Pachynos producitur ortus.

Idem errot caſtigandus in Plinio. PINTIAN.

92. *Lilybaeon, quod in Africam*] Dionyſius *Lilyben* nominat. IDEM.

93. *Pelorum, quod in Italiam vergens*] Scribo *Pelorus*, non *Pelorum*, ex Ptolemaeo & Marciano. *Pelorias* eſt Straboni & Stephano. Variat Solinus, modò hoc, modò illo nomine utens. Thucydides quarto, & Dionyſius Byzantius *Peloris*, Silius *Pelorus* nominat lib. xiv.

— *Arenoſa tollit ſe mole Pelorus.*

IDEM.

Peloris] Auſus fui deſerere editiones praecedentes, in quibus pleriſque eſt *Pelorum*, quum in ſcripto libro repeiiſſem *Pelorus.* In quo vocabulo diſputat quidem Pintianus, quàm variè pronuntietur; nempe *Pelorias*, *Peloris*, *Pelorus*, & ſe ſcribere teſtatur *Pelorus* ex Ptolemaeo & Marciano. Sed noſtrae lectioni fides eſt ab ipſa Pomponii manu, infrà ſcribentis *Pelorida*, quam ſcripturam tenent concordes MSS. quam terminationem nunc ei diſplicuiſſe, vel etiam maluiſſe nunc ſcribere *Pelorias*, mox autem *Pelorida*, (quod nobis imponit editio Voſſii) nulla cauſa eſt, cur putemus, praeſertim eò dirigentibus quoque antiquis libris. Similis ineptiae exemplum editur lib. iii. cap. 7. ubi in editis ſcribunt *elephantes*; paullò pòſt autem *elephantis maximis.* Haec quoque ipſis variandi ratio placet: quam quis credat placuiſſe Pomponio, maximè quum in priore loco in MS. (& in Mediolanenſi Frater) invenerim *elephantos*, ut nunc quoque rurſus edidi? imò eandem terminatio-

liam vergens Scyllae adversum est. Causa nominis, Pelorus gubernator ab Hannibale ibidem 145 conditus; quem idem vir profugus ex Africa, ac per ea loca Syriam petens, quia procul intuenti videbantur continua esse litora, & non pervium pelagus, proditum se arbitratus occiderat. Ab eo ad Pachynum ora quae extenditur, Ioni- 150 um mare attingens, haec fert illustria, [94] Messanam, [95] Tauromenium, [96] Catinam, [97] Megarida, [98] Syracusas, & in iis mirabilem Arethusam. Fons est, in quo visuntur [99] jacta in Alpheum amnem, ut diximus, Peloponnesiaco 155 litori infusum: unde ille creditur non se consociare pelago, sed [100] subter maria terrasque depressus,

nationem, ex omnibus sibi inspectis, ut reor, edat Vossius, qui tamen conjicete audet *elephantas*. Adverte, Lector, an in hac nota dixi in duobus libris manu exaratis *Pelorus* scriptum me reperisse? Id ut credas, impingit tibi Vossius, tam licenter mendax. Rectum esse utrumque tam *Peloris* quàm *Pelorias* non negavi. In Strabone non sic propinqua demonstrabit Vossius Πελωριάδα & Πελωρίδα, ut in Mela connectit *Pelorias* & *Pelorida*. GRONOV.

94. *Messanam*] Nunc *Mesinam*. OLIVAR.

95. *Tauromenium*, *Catinam*, *Megarida*] Scribo *Catanen*, non *Catinam*; & *Megara*, non *Megarida*, utrumque ex Strabone, Stephano, Ptolemaeo, Thucydide, Xenophonte secundo *Hellenicῶn*, à quibus in Orthographia Graecarum dictionum libentiùs sto, quàm à Plinii & Pomponii & Latinorum Auctorum depravatissimis exemplaribus. Nec apud me rationes Hermolai in contrarium ullius sunt ponderis. *Megarenses* antè *Hyblaei* dicti Straboni, Stephano, Thucydidi. Dissentiunt Ptolemaeus & Pomponius. *Tauromenium* penultimam producit, scribitur enim cum *ei* diphthongo Stephano. Nec video cur Hermolaus *Taurominium* pronuntiet; non *Tauromenium*. PINTIAN.

Taurominium] Nunc *Tavernera*. OLIVAR.

96. *Catinam*] Nunc est *Catania*. IDEM.

97. *Megarida*] Nunc *Agosta*. IDEM.

98. *Syracusas*] Nunc est *Saragosa de Sicilia*. IDEM.

99. *Jacta in Alphaeum amnem*] Scribendum sine ulla diphthongo *Alpheum*. Habet tamen apud Graecos diphthongum *ei* in penultima, quae solet apud nos verti in *i* vel *e* longum, ex Strabone, Stephano, Pausania, & omnibus. PINTIAN.

100. *Subter maria*] Hinc Arethusam fontem Siciliae ab eo amatum fabulantur Poëtae, Ovid. v. *Transform.* Lucanus lib. III. Statius Papinius *Sylvis*, & Silius lib. XIII. Virgil. *Ecloga* x. & *Aeneid.* III. Pausanias lib. v. &

pressus, huc agere alveum, atque hìc se rursus extollere. Inter Pachynum & Lilybaeum [101] A-
160 cragas est, & [102] Heraclea, & Thermae: inter Lilybaeum & Pelorida [103] Panormus, & Himera: interiùs verò [104] Leontini, & [105] Centuripinum, & Hybla, aliaeque complures: famam habet [106] ob Cereris templum Enna. Praecipui
165 montium Eryx maximè memoratus ob delubrum Veneris ab Aenea conditum; & [107] Aetna, quae Cyclo-

ex Pindaro Cic. XII. ad *Atticum* epist. 5. Moschi versus Graecos, qui hoc Naturae miraculum Amorisque vim eleganter depingunt, libet adscribere:

> Ἀλφειὸς μετὰ Πίσαν ἐπὴν κατὰ πόντον ὁδεύει,
> Ἔρχεται εἰς Ἀρέθουσαν ἄγων κοτινηφόρον ὕδωρ,
> Ἕδνα φέρων καλὰ φύλλα καὶ ἄνθεα, καὶ κόνιν ἱερὰν,
> Καὶ βαθὺς ἐμβαίνει τοῖς κύμασι· τὰν δὲ θάλασσαν
> Νέρθεν ὑποτροχάει, κ' οὐ μίγνυται ὕδασιν ὕδωρ·
> Ἁδ' οὐκ οἶδε θάλασσα διερχομένου ποταμοῖο.
> Κῶρος δεινοθέτας, κακομάχανος, αἰνὰ διδάσκων,
> Καὶ ποταμὸν διὰ φίλτρον Ἔρως ἐδίδαξε κολυμβᾶν.

Apponam & Latinos aliquando à me factos:

> *Flumen & Alpheus, Pisam circa, in mare tendit*
> *Praecipitans, Arethusa tuis ut misceat undis*
> *Uber aquae: folia & flores evolvit, arenasque,*
> *Et fluvios subter jam labitur, & mare, longè,*
> *Attamen illius vitat contingere fluctus:*
> *Hinc adeò ignorat infra se tendere amantem.*
> *Improbe Amor, quid non mortalia pectora cogas,*
> *Spicula si intorquens ita flumina nare docebas?*

Observa, malè vulgò *Alphaeum* cum diphthongo excudi. SCHOTT.

101. *Agragas*] Nunc *Gergenti*. OLIVAR.

102. *Heraclea & Therme*] Stephanus & Plinii vetus codex *Therma* singulari numero, Ptolemaeus *Thermae* plurali. PINTIAN.

103. *Panormus*] Nunc *Palermo*. OLIVAR.

104. *Leontini*] Ptolemaeus *Leontium*. PINTIAN.

105. *Centuripinum*] *Centoripa* cum *o* in secunda & neutro genere Strabo, & Thucydides; *Centuripae* cum *u* in eadem & diphthongo *ae* in extrema Ptolemaeus. IDEM.

106. *Ob Cereris templum Enna*] Cicero VI. *Verr.* Saepe hoc nomen oscitantia Librariorum in *Aetna* vocem affinem commutatum: ut in Auctore *Viror. illustrium*, in Atilio Calatino: quem nuper emendavimus & Commentario illustravimus. SCHOTT.

107. *Aetna*] Non flagrat: nec ex vicinis aliquis est, qui hoc viderit,

Cyclopas olim tulit, nunc assiduis ignibus flagrat. De amnibus Himera referendus, [108] quia in media admodum ortus, in diversa decurrit, scindensque eam utrinque, alio ore in Libycum, 170 alio in Tuscum mare devenit. Circa Siciliam [109] in Siculo freto est Aeaee, quam [110] Calypso habi-

lerit. Nunc dicitur *Bolear*. OLIVAR.

108. *Quia in media admodum ortus*] Considerandum, an sit melior lectio divisim *ad modum*, hoc est, *ad mensuram*. PINTIAN.

109. *In Siculo freto est Aeaee, quam Calypso habitasse dicitur*] Plinius, *Altera*, inquit, *Calypsus, quam Ogygiam appellasse Homerus existimatur*, in quam videlicet, ut ait Stephanus, Ulysses naufragus evasit. BARBARUS.

In Siculo freto est Aeaee, quam Calypso habitasse dicitur] Homerus decimo *Odysseae*, & Apollonius quarto *Argonauticωn Circen* scribunt habitasse insulam *Aeaeam*, non *Calypso*: quos secutus Virgilius tertio *Aeneidos*, *Aeeam* appellavit insulam Circes, noto versu: ubi *Aeaee* nomen est insulae, non cognomen Circes, ut Servius Grammaticus putavit. Neque enim *Circe* dicta est *Aeaea*, ut unde putat Servius, aut ab insula quam habitavit, sed ab *Aea* urbe Colchorum, Auctore Strabone in primo. Quia verò Ulyxes utramque amavit, & insulae, quas habitaverunt, in eodem sunt mari Tyrrheno non longè à se distitae, Pomponius pro *Circe* accepit *Calypso*. In quem errorem incidit etiam Aristoteles secundo *Ethicorum* non longè à fine, quod Aspasius quoque ejus interpres notavit. Propertius etiam in tertio *Calypso Aeaeam* appellavit, non quòd *Ogygia* insula, quam habitavit, alio nomine dicta sit *Aeaea*, & ab insula cognominata sit ipsa *Aeaea*: nam insulam, quam *Calypso* incoluit, Homerus *Ogygiam* nominat in septimo *Odysseae*; Apollonius *Nymphaeam* in quarto; & ab utroque dissentiens Callimachus *Gaudon*: nemo *Aeaeam*. Dicta est igitur à Propertio *Calypso Aeaea* ab eadem urbe Colchorum *Aeëa*, in qua regnavit *Aeetes* frater Calypsus: *Solis* enim ambo filii fuerunt, secundum quosdam, referente celeberrimo apud Graecos Grammatico Zeze in *Lycophronis expositione*: licet Homerus *Odysseae* septimo Atlantis filiam *Calypso* faciat, non Solis, & Homerum secutus Apollonius in quarto. Meminit & *Aeaeae* insulae, quam Circe habitavit, Procopius Historicus in primo. Porro ab *Aea* sive *Aeaea* Colchorum urbe deduci gentile nomen *Aeaeus*, Stephanus docet. Addo ex Interprete *Homeri* in decimo *Odysseae*, *Aeaeam* insulam fuisse priùs, quod nunc est promontorium *Circaeum* ab illa denominatum, ex quorundam opinione. PINTIAN.

110. *Calypso habitasse dicitur*] Imò *Circe*: μνημονικὸν ἁμάρτημα, magnis etiam ingeniis non infrequens. Sed eò venia faciliùs Pomponio dabitur, quòd & in eundem lapidem Aristot. Philosophorum coryphaeus impegerit secundo *Ethic.* ut *Calypso*, inquit, *monebat*: *Extra fluctum & fumum navem adige*. *Circe* enim (quod & Argyropolus reposuit) dixisse oportuit ex Hom. XII. *Odyss.*

Ω's

habitasse dicitur; Africam versus [111] Gaulos, [112] Melita, Cossura; [113] propius Italiam Gala-
175 ta, & illae septem, quas Aeoli appellant, Osteodes, [114] Lipara, Heraclea, Didyme, Phoenicusa, ac, sicut Aetna, perpetuo flagrantes igne Hiera

Ὡς τοῦ μὲν καπνοῦ καὶ κύματος ἐκτὸς ἔεργε
Νῆα.

Contrà quoque *Circe* tribuit, citrum, hederam, & laricem urere solitam, Virg. Poëtarum princeps, & eum secutus Plinius lib. XIII. cap. 16. quod erat *Calypsus*, auctore Homero X. *Odyss.* Talia in Cic. peccata. Agellius lib. XV. cap. 6. *Noct. Attic.* & Politianus *Miscellan.* cap. 53. annotavit. Victorius quoque *Variar. Lect.* lib. II. cap. 15. & III. cap. 3. & Muretus lib. XIV. cap. 20. *Variar. Lect.* SCHOTT.

Calypso habitasse] Annotaveram Aristotelis II. *Ethicorum* ad Nicomachum μνημονικὸν ἁμάρτημα, Calypsoni ea tribuentis, quae Circes sunt, Eustathium Scholiasten secutus. Pòst inspecto Homero, Ulyssis esse didici, gubernatorem hortantis ut Charybdim vitet, Ὀδυσσ. μ. v. 217.

Σοὶ δὲ κυβερνῆθ᾽ ὧδ᾽ ἐπιτέλλομαι &c.

SCHOTT.

111. *Caulos .... Halaza*] Plinius & alii, *Gaulos* & *Galata*. BARBARUS.

112. *Melita*] Nunc *Malta*. OLIVAR.

113. *Propius Italiam Galata & illae septem quas Aeoli appellant: Osteodes*, &c.] *Osteodem* neque Strabo, neque Plinius, neque, quod sciam, alius inter Aeolias numerat: quapropter existimo erratum esse in ordine verborum, legendumque, *Propius Italiam Galata, Osteodes, & illae septem*, &c. Scribendum autem cum adspiratione in postrema *Galatha*, ex Ptolemaeo & Plinii vetere codice, quamvis Ptolemaeus cum *c* in principio *Calatha*. PINTIAN.

114. *Lipara, Veracia, Didyma, Phoenicussa, Ericussa. Aetna perpetuo flagrat igne. Hiera, & Strongyle*] Sic Aldi habent exemplaria. Scribendum arbitror, *Lipara, Hicesia, Didyme, Phoenicussa, Ericussa, & quae perpetuo flagrant igne Hiera & Strongyle*: ex Strabone, Ptolemaeo, Plinio, Marciano, Solino, & Homeri Interprete in decimo *Odysseae*, qui *Hiscesiam* pro Euonymo ponit inter Aeolias. Ptolemaeus utramque locat prope Siciliam. Vel si magis placet lege: *& quae, ut Aetna, perpetuo flagrant igne Hiera & Strongyle*, ex Diodoro. De perpetuis harum incendiis praeter citatos Auctores meminere etiam Apollonii Rhodii Expositores in quarto. Illud non omittendum, ceteris unitatis numero esse *Didyme*; Pausaniae verò plurium numero *Didymae*. Item insulas illas *Ericussam*, & *Phoenicussam* à Ptolemaeo *Ericode*, & *Phoenicode* appellari, non etiam à Strabone, ut Hermolaus somniavit. IDEM.

115. *At*

Hiera & Strongyle. [115] Sed [116] Pithecusa, Leucothea, Aenaria, Phitonia, Capreae, Prochyta, Pontiae, [117] Pandateria, [118] Sinonia, Palmaria, Italico lateri citra Tiberina Ostia objacent. Ultrà aliquot sunt parvae, [119] Dianium, 180

115. *At Pithecusa, Leucothea, Aenaria*] *Pithecusae* plurali numero Strabo, Ptolemaeus, Stephanus, quorum Strabo & Ptolemaeus cum simplici *s* semper *Pithecusae*; Stephanus cum duplici. Ovidius quoque numero plurali,

Colle Pithecusas habitantum nomine dictas.

Praeterea videtur legendum permutato dictionum ordine, *Pithecussae*, *Aenaria*, *Leucothea*: ut servet morem suum saepe jam inculcatum, conjungendi duo locorum propria nomina: nam *Pithecussae* alio nomine dictae sunt *Aenaria*, ab statione navium Aeneae, auctore Plinio lib. III. IDEM.

116. *Pithecusa*] Plinius *Aenariam*, *Inarimen*, & *Pithecusam* pro eadem habet lib. III. cap. 6. Appianus lib. V. *belli Civilis*, & Steph. Πιθηκοῦσσαι duplici *ss*. Hanc *Arimam* Homero, *Inarimen* Virgilio dictam contendit Nicolaus Erythraeus *in Virg.* SCHOTT.

117. *Pandataria*] Stephanus & Plinii antiquum exemplar: item Cornelius Tacitus lib. XIV. & Varro in tertio *de Re Rustica* cum *e* in tertia *Pandateria*; Ptolemaeus cum *o* magno in eadem *Pandatoria*; Strabo *Pandaria*, si codex vitiatus non est, quod vereor. PINTIAN.

118. *Phytonia*, *Parmaria*] Lego *Pinton*, non *Phytonia*, ex Marciano, & Plinio: cujus verba depravata, ut post hac emendatè legantur, libuit subtexere ex lib. III. cap. 6. *Etiamnum*, inquit, *angustias eas arcentibus insulis parvis, quae Cuniculariae appellantur, itemque Phitonis fossae, à quibus fretum ipsum Taphros nominatur.* Scribendum ex vetusto Plinii exemplari: *Etiamnum angustias eas artantibus insulis parvis, quae Cuniculariae appellantur, itemque Pintonis & fossae.* Romana exemplaria *Pinton* & *fossae* legunt, non minus probanda lectione. Nec me movet Ptolemaeus, qui eam insulam *Phintonem* nominat: multis enim Graeci adspirant, quae Latini per tenuem efferunt, & è contrariò. Sciendum tamen *Pintonem*, sive mavis *Phintonem*, insulam, non esse ex earum numero, quae sunt citra Tiberis ostia, quas hic Pomponius refert, sed ex illis, quae ultrà sunt. Quamobrem inter Transtiberinas locanda est, errore Librariorum hic posita. Praeterea legendum videtur *Palmaria*, non *Parmaria*, ex Plinio & Marciano, à palma arbore, unde & *Phoenicussa* inter Aeolias nominata, & duae aliae eodem nomine in sinu Libyco prope Carthaginem Stephano. Adstipulatur etiam Varro libro *de Re Rustica* tertio: *Hoc*, inquit, *ita fieri apparet in insulis propinquis Pontiae, Palmariae, Pandateriae.* IDEM.

119. *Dianium*, *Iginium*, *Cerbania*] Plinii vetus exemplar & Romana lectio, itemque Marcianus *Igilium* legunt, non *Iginium*, ut Hermolaus agnoscit: haud sanè, ut mihi videtur, rectè. Quapropter legendum puto *Aegilium* sive *Aegilion*: ut quemadmodum dicta

nium, Igilium, Carbania, Urgo, Ilva, Capraria: [120] duae grandes, fretoque divisae, Cor-
185 sica & Sardinia; quarum [121] Corsica Etrusco litori propior, [122] intra latera tenuis & longa, praeterquam [123] ubi Aleria [124] & Mariana coloniae sunt, à barbaris colitur: [125] Sardinia Africum pelagus attingens, [126] nisi quòd in occiden-
190 tem quàm in orientem angustiùs spectat, par & qua-

dicta est altera insula *Aegilos*, id est, *Capraria*, ita haec forma diminutiva appellata sit *Aegilion*, id est, *Capellaria*, & *minor Aegilos*. *Carbaniam* putat Hermolaus eam esse, quae à Plinio dicta sit *Barpona*; cui nec assentio omnino, nec dissentio. In alterutro erratum constat, in utro incertum. IDEM.

120. *Duae grandes fretoque divisae Ethrusco*] Non esse attentandum verbum *Ethrusco* persuadere videtur Plinius in tertio: *In Ligustico*, inquit, *mari est Corsica, quam Graeci Cyrnon appellavere. sed Thusco propior.* Nihilominus pendeo animi, dubiusque sum *Taphro* ne hic an *Ethrusco* legendum ex eodem Plinio; cujus verba paulò antè relata sunt: *Itemque Pinton & fossae, à quibus fretum ipsum Taphros nominatur.* IDEM.

121. *Corsica*] Nomen retinet. OLIVAR.

122. *Inter latera tenuis & longa*] Melior lectio, *sed longa*. Ceterum haec verba non videntur convenire *Corsicae*, sed *Sardiniae*, de qua statim subjicit; quae ideo dicta est *Ichnusa* & *Sandaliotis*, quòd longitudine & laterum angustia soleae sive humani vestigii effigiem exprimat, Stephano, Pausaniae, Plinio, Solino, Marciano & reliquis. PINTIAN.

223. *Ubi Aleria & Marianae coloniae sunt*] Scribe *Mariana*, non *Marianae*, ex Ptolemaeo, Plinio, Solino. IDEM.

224. *Et Mariana*] Sic edidi, sequurus viros doctos & MSS. quos novi duos, (& manifestè ex Mediolan. idem notavit Frater) non *Marianae*, ut nuper. Sic quum scripsi, intelligis vel inprimis Cluverium à me signari: ille praecipuè descripsit Corsicam: ille sic citavit: ille locum Ptolemaei citat, Marianam utramque notat. Et tamen immodica in balbutiendo lingua Vossii id ipsum nunc voluit praecipere, quasi rem haberet cum templi camillis. Ego verò etiam scripsi mox *Sulci*, non *Sulchi*, quia illud videntur servasse ab Auctore iidem codices, praeferentes *Sula*, & maximè, quia flocci non facio Vossium universum cum integra *Appendice*. GRONOV.

125. *Sardinia*] Nunc *Sardengna*. OLIVAR.

126. *Nisi quòd in Occidentem quàm in Orientem angustius spectat*] Corrigendum puto: *nisi quòd ab Occidente quàm ab Oriente angustius patet*, ex Plinio in tertio: *Sardinia*, inquit, *ab Oriente patens*, &c. quae verba refert etiam Marcianus. PINTIAN.

Nisi quòd in Occidentem] Nihil muto, contra Pintianum, Sallustium enim est imitatus lib. II. *Histor. Sardinia in Africo mari facie vestigii humani, in Orientem quàm in Occidentem latior premi-*

quadrata undique, & nusquam non aliquanto spatiosior, quàm ubi longissima est Corsica; caeterùm [127] fertilis, & soli quàm caeli melioris, atque ut fecunda, ita penè pestilens. In ea antiquissimi populorum sunt Ilienses: [128] urbium antiquissimae [129] Calaris & Sulci. At in Gallia, quas referre conveniat, solae sunt Stoechades, ab ora Ligurum ad Massiliam usque dispersae. [130] Baleares in Hispania contra Tarraconensia litora sitae, non longè inter se distant, & ex spatio suo cognominibus acceptis, [131] majores, mino-

prominet. Inde Ichnusa appellata. SCHOTT.

127. *Fertilis, & soli quàm caeli melioris*] Pestilentia caelique inclementia infamis *Sardinia.* Hinc Tacitus II. *Annal.* sub Tiberio factum S. C. refert, ut quatuor millia Judaeorum & Aegyptiorum in Sardiniam deportarentur: qui si interiissent ob gravitatem caeli, vile damnum habitum. Martial. lib. II.

Nullo fata loco possis excludere; quum mors
Venerit, in medio Tibure Sardinia est.

Claudian. lib. *de Bello Gildonico* extr. & Aurel. Victor *de Viris illustr.* in C. Gracchο. IDEM.

128. *Urbium antiquissimae Calaris & Sulchi*] Sunt qui *Calaris* probent, inter quos est & Hermolaus. Nos contrà ex Strabone, Stephano, Ptolemaeo, Pausania, Marciano, Plinio, utique scripto, *Caralis* defendimus; sicubi aliter scriptum sit perperam scriptum asserentes. Stephanus *Caraliam* nominat. Praeterea Strabo aspiratè *Sulchi*: Ptolemaeus sine adspiratione *Solci*: Plinius *Sulci*: Pausanias *Sylci*, etsi in eo mendosè *Syllus*, pro *Sylcus* scriptum leges. Sed quoniam haec Corsicae & Sardiniae relatio, ita confusè & praepostere scripta est, ut neutri, quod suum est, redditum videatur; visum est faciendum, ut subjicerem, quo pacto restitui fortasse in integrum possit. Scribendum igitur, ut reor, hoc verborum conceptu: *Quarum Corsica litori propior par & quadrata undique, praeterquam ubi Aleria & Mariana coloniae sunt, à Barbaris colitur. Sardinia Africum pelagus attingens, inter latera tenuis, sed longa; nisi quòd ab Occidente quàm ab Oriente angustius patet, & nusquam non aliquanto spatiosior, quàm ubi latissima est Corsica,* &c.* PINTIAN.

129. *Calaris*] Nunc *Caller.* OLIVAR.

130. *Baleares*] Duae sunt. IDEM.

Baleares in Hispania] Ptolemaeus cum duplici *ll* & *i* in secunda *Balliarides*: Strabo *Balerides* cum uno tantum *l*: Stephanus *Bliarides.* PINTIAN.

Baleares] Nonnulli à *Baleo* Herculis comite derivant: alii, παρὰ τὸ βάλλειν, *à jaculando*, quòd fundae peritissimi, in qua à puero exercebantur, nec aliter cibum capere poterant. Hinc etiam *Gymnesiae* Graecis dictae, Florus lib. III. cap. 8. Lycophron, Suidas, & Vegetius lib. I. cap. 16. SCHOTT.

131. *Majores*] Nunc *Mallorca.* OLIVAR.

132. *Mi-*

[132] minoresque perhibentur. Castella sunt [133] in minoribus, [134] Jamno & Mago: [135] in majoribus, [136] Palma & [137] Pollentia coloniae. [138] Ebu-
205 sos è regione promontorii, quod in [139] Sucronensi sinu Ferrariam vocant, eodem nomine urbem habet; frumentis tantum non fecunda, at alia largior, & omnium animalium, quae nocent, adeò expers, ut nec ea quidem, quae de agresti-
210 bus mitia sunt, aut generet, aut, si invecta sunt, sustineat. Contrà est [140] Colubraria, cujus meminisse succurrit, quòd cùm scateat multo ac malefico genere serpentium, & sit ideo inhabitabilis, tamen ingressis eam, intra id spatium,
215 quod Ebusitana humo circumsignaverunt, sine pernicie & rata est; iisdem illis serpentibus, qui solent obvios appetere, aspectum ejus pulveris, [141] aliud velut virus procul & cum pavore fugientibus.

132. *Minores*] Nunc *Minorca*. IDEM.

133. *In minoribus Samo & Mago, in majoribus Parma & Polentia*] Ptolemaeus, & ferè Plinius, non *Samo*, sed *Jamno*, sive *Jamna*. Item non *Parma*, sed *Palma*. BARBARUS.

134. *Jamno, & Mago*] Ptolemaeus *Jamna*, non *Jamno*. PINTIAN.

135. *In majoribus Palma & Polentia*] Ptolemaeus *Palma* & *Pollentia* cum duplici *ll*: Strabo, *Palama & Potentia*. IDEM.

136. *Palma*] Quae nunc dicitur *Majlorca* civitas. OLIVAR.

137. *Polentia*] Nunc *Polenza*. IDEM.

138. *Ebusos*] Nunc *Agiussa*. IDEM.

139. *Suppronensi*] Legendum *Sucronensi*, ut praediximus. BARBARUS.

140. *Colubraria*] Nunc *La Dragonnera*. OLIVAR.

141. *Aliudve quod verius*] Neminem esse tam obtusi judicii puto, cui non suboleat, haec verba non esse Pomponii, sed Lectoris, fabulosum putantis, quod de natura terrae *Ebusitanae* Auctores prodidere. PINTIAN.

POM-

POMPONII MELAE
DE
SITU ORBIS
LIBER III.

CAP. I.
HISPANIAE ORA EXTERIOR.

Dicta est ora Nostri maris: dictae insulae, quas amplectitur. Restat ille circuitus, quem (ut initio diximus) cingit [1] Oceanus. Ingens infinitumque

1. *Oceanus*] Quem ταυρωπὸν ἐνθέντα ex Viridario Caesarinorum huc arcessivi, ut monstro suo incubantem & diversum ab fluviorum

que Pelagus, & [2] magnis aestibus concitum (ita enim motus ejus appellant) modò inundat campos, modò latè nudat ac refugit, [3] non alios aliosque

rum simulacris videres. Huic addidi eximium & verè selectum Antonini Pii nummum ab Cl.

Seguino vulgatum, in quo jacentem imaginem suspicabatur vir ille doctissimus esse terrae totius aut provinciae emblema. Sed est ipse Oceanus rupibus accubans & iisdem circumdatus, & ex naturae constituto bibens aquam caelestem ab Jove, qui throno suo insidet, & pluviae moderator passim legitur, jam apud Hesiodum μελωποερὸν ἐμβρήσαντες Ζηνὸς ἐρισθενέος; effusam ex cornu, prout Ganymeden quoque cornu ministrantem ostendit gemma apud Gorlaeum.

—— πολλὸν δ' ὑπὸ χθονὸς εὐρυοδείης
Ἐξ ἱεροῦ ποταμοῖο ῥέει διὰ νύκτα μέλαιναν
Ὠκεανοῖο κέρας

apud Hesiodum in *Theogonia* v. 787. GRONOV.

2. *Magnis aestibus concitum*] De maris exaestuatione Plinius lib. II. cap. 99. & 101. Q. Curtius, Caesar *Comment.* III. *belli Gall.* aliique. Hinc & *aestu secundo* & *adverso* apud Sallust. libris *Historiarum*, & *rumore secundo* Virg. *Aeneid.* & apud Nonium Fenestella. SCHOTT.

3. *Nunc ad alios aliosque invicem*] Scribendum reor, *nec ad alios aliosque invicem*. PINTIAN.

Non alio alioque invicem] Planè non auscultari oportuit Vossio hanc lectionem testanti facile fuisse excudere, quum libri omnes manu exarati habeant *non alios aliosque*. Immò haec est ipsa vera lectio, dependens à voce *campos*, aequè ac sequentes *hos* & *illos*. Non benè sic mutaret sermonem Mela. Sed neque dubitari à me potuit, quin huic notae non ignosceret Vossius. Itaque videris, qui retinens veterem lectionem retulerim ad *campos*, scribit rectius aliquanto me dicturum fuisse, si homines aut populos interpretatus fuissem. Mi Lector, vidistine aut legisti homines aut populos inundatos ab Oceano sine noxa, & id saepe fieri? Quid Vossio portentosius? Ne nunc quidem aliter sentio. Campos exposui praeeunte ipso Mela, qui lib. I. cap. 9. quum dixisset Aegyptum ab exundante Nilo etiam irrigari, mox dicit humentes campos. Ita nunc Mela ubi planities sunt, ibi scribit inundari campos ab Oceano, & quidem non alios aliosque invicem, hoc est, ut prius invadat Africam, inde procedat ad Hispaniam, pòst ad Galliam, ut sic campi vel regiones excipiant has vices; neque ut, ubi sint oppositae regiones, nunc Britannia repleatur

aliosque in vicem, neque alternis accessibus nunc in hos, nunc in illos [4] toto impetu versum: sed ubi in omnia litora, quamvis diversa sint, Terrarum Insularumque ex medio pariter effusum est, rursus ab illis colligitur in medium, & in semet ipsum redit; tanta vi semper immissum, ut vasta etiam flumina retroagat, & aut terrestria deprehendat animalia, aut marina destituat. Neque adhuc satis cognitum est, [5] anhelitune suo id Mundus efficiat, retractamque cum spiritu regerat undam [6] undique, si (ut [7] doctioribus placet) [8] unum animal est: an sint depressi aliqui specus, quò reciprocata Maria residant, atque unde se rursus exuberantia attollant: an Luna causas tantis meatibus praebeat. Ad ortus certè ejus

repleatur exhaustâ Galliâ, pòst Gallia sentiat liberatâ Britanniâ, & sic alterni inter eas sint accessus. Hanc geminam Melae interpretationem ignoravit Vossius, ut plenè patet ex *Appendice*, ubi scribit [neque alio alioque terrarum modo in hos, modo in illos populos per vices & quasi successivè] prorsus quae duo diversa facit Mela, futiliter confundens. Stolida est igitur & paraphrasis Vossiana & lectio. Etiam repofui ex MSS. *ingens infinitumque pelagus*, non ut edunt, *& infinitum*. GRONOV.

4. *Toto impetu versum*] Haec est vera atque integra Pomponii scriptura, unde vulgò subducunt vocem primam, quam stabiliunt libri veteres. IDEM.

5. *Anhelitu ne suo*] Vide Solinum cap. 26. extremo. SCHOTT. Legendus Plutarchus *de placitis Philosoph.* II. cap. 3. & Seneca in *Natural. Quaest.* IDEM.

6. *Undique, si ut doctioribus placet, unum animal est*] Castigo: *utique, si ut doctioribus placet, mundus animal est.* Solinus cap. 26. *Physici autumant mundum animal esse, eumque ex variis elementorum corporibus conglobatum esse.* PINTIAN.

7. *Doctioribus*] Platonicis, qui ajunt mundum esse animatum. OLIVAR.

Doctioribus] Sic Cicero Stoicos, ni fallor, aliquando vocat. SCHOTT. Stoicis scilicet auctore Solino cap. 26. IDEM.

8. *Unum animal*] Sic editi libri. Pintianus *mundus animal*, tentabat: lege, *vivum animal*, proximè veritatem; immò germana lectio. Ovidius XV. *Metamorph.*

> *Nam sive est animal tellus, & vivit*, &c.

IDEM. Lego, *utique si, ut doct. placet, vivum animal est, ac sint depressi*, ex Ovid. *Metamorph.* & Strabone lib. I. IDEM.

ejus occasusque variantur: [9] neque eodem assiduè
tempore, sed ut illa surgit ac demergitur, ita
25 recedere atque adventare comperimus. Huc
egressos, sequentesque ea, quae exeuntibus dextra
sunt, aequor Atlanticum & ora Baeticae frontis
excipit, quae, nisi quòd semel iterumque
paululùm in semet abducitur, usque ad flumen
30 Anam penè recta est. [10] Turduli & [11] Bastuli
habitant. In proximo sinu portus est, quem
Gaditanum, [12] & lucus, quem Oleastrum appellant:
tum castellum Ebora in litore, & procul
à litore Asta colonia. [13] Extrà Junonis ara
35 templumque est: in ipso mari munimentum Caepionis,
scopulo magis quàm insulae impositum.
[14] Baetis ex Tarraconensi regione demissus, per
hanc ferè mediam diu, sicut nascitur, uno amnè
decurrit: pòst ubi non longè à mari grandem
40 lacum facit, quasi ex uno fonte geminus exoritur:
quantusque simplici alveo venerat, tantus
singulis effluit. Tum sinus alter usque ad finem
provinciae inflectitur, eumque [15] parva oppida,
Olintigi, Onoba, Laepa, contingunt.
At

9. *Neque eodem assiduè tempore, sed ut illa surgit*] Sinceriori, ut arbitror, lectio erit: *Namque eodem assiduè tempore, ut illa surgit*, &c. PINTIAN.

Neque eodem assiduè tempore, sed ut illa surgit, ac demergitur, &c.] Haec verba in aliam formam mutavi, retento tamen eodem sensu: nunc ea in statum priorem restituo, Plinium secutus lib. II. cap 99. de aestibus maris: *Nec unquam*, inquit, *eodem tempore quo pridie fluunt, ut ancillantes sideri avido, trahentique secum haustu maris & assiduè aliunde quàm pridie exorti*. IDEM.

10. *Turduli*] Nunc pais Andaluses, pais Granatenses. OLIVAR.

11. *Bastuli*] Omnes Granatenses. IDEM.

12. *Et lucus*] Fortè *locus*: & mox *à litore* glossam olet. SCHOTT.

13. *Extrà, Junonis ara templumque est. In ipso mari monumentum Geryonis*] Castigatius magisque è Pomponii elegantia & nitore: *Extrà Junonis ara templumque, & in ipso mari monumentum Geryonis*. PINTIAN.

14. *Baetis*] Nunc *Guadalguebir*. OLIVAR.

15. *Parva oppida Olitingi, Onolapa*]

At [16] Lusitania trans [17] Anam, quâ mare Atlanticum spectat, primùm ingenti impetu in altum abit: deinde resistit, ac se magis etiam quàm Baetica abducit. Quâ prominet, bis in semet recepto mari, in tria promontoria dispergitur. Anae proximum, quia, lata sede procurrens, paulatim se ac sua latera fastigat, [18] Cuneus ager dicitur: sequens, [19] Sacrum vocant: Magnum, quod ulterius est. [20] In Cuneo sunt, [21] Myrtili, [22] Balsa, [23] Ossonoba: in Sacro [24] Lacobriga, & Portus

lapa] De primo nihil comperi, alterum *Ossonoba* scribendum, non *Onolapa*, sive, ut Ptolemaeus, *Onoba* cognomento *Listuria*, quam Plinius initio ferè lib. III. *Ossonobam Asturiae* vocavit. BARBARUS.

16. *Lusitania*] Pars Lusitaniae dicitur *Portugallia*, pars *la Extremadura*. OLIVAR.

17. *Ana*] Hodie est *Guadiana*. IDEM.

18. *Cuneus ager dicitur*] Verbum illud, *ager*, supposititium videtur. Nam Plinius in tertio sine ullo additamento *Cuneum*, hoc promontorium nominat. Occasionem dederunt errori, si error est, verba Strabonis in initio tertii malè tralata. Quid si legendum non, *ager dicitur*, sed *à Graecis dicitur*? ut praetermissum sit Librarii indiligentia, nomen promontorii Graecum, *Sphen*: sic enim *Cuneus* vocatur Graecè. Nam Marcianus Latinus Auctor Graeco maluit quàm Latino nomine hoc promontorium demonstrare, *per Sphenis*, inquit, *frontem circuitu sacri promontorii*, &c. PINTIAN.

19. *Sacrum promontorium*]. Nunc *Cabo de San vincente*. OLIVAR.

20. *In Cuneo sunt Mirtylis*] Ptolemaeus per ypsilon in prima, & jota in duabus ultimis, *Julia Myrtilis*. PINTIAN.

21. *Myrtilibalio Ossonoba*] Scribendum *Myrtilis*, *Balsa*, *Ossonoba*, ex Plinio, Ptolemaeo, Antonino, ceteris. BARBARUS.

Mirtylis] Nunc *Vaena*. OLIVAR.

Myrtilis, *Balsa*] Ita correxit Hermolaus ex Plinio, Ptolemaeo, Antonino & ceteris. In quibus quum nihil culpare posset Vossius, culpat lectionem Marciani Ἰϐάλσα, putatque scripsisse Βάλσα, ut apud Ptolemaeum. Ego non dubito, quin *Ibalsa* verum sit nomen etiam apud Melam, cujus veram scripturam non adsecutus fuit Hermolaus. Nam quum hic citer *Myrtilibalio*, idque ego sciam exstare in duobus scriptis, etiam in Mediolanensi viderit Frater, & haud dubiè exstabit quoque in aliis, manifestè apparet idem fatum hujus vocis fuisse, quod vocis *Hispal* suprà, & scripsisse Melam *Myrtil*, *Ibalsa*. Nugatur in *Appendice* Vossius, tacens de libris antiquis; nihil sanum jaciens, quod ad Melam pertineret. GRONOV.

22. *Balsa*] Nunc *Tavila*. OLIVAR.

23. *Osonaba*] *Siluera*. IDEM.

24. *Latobriga*] Scribendum *Lacobriga*, usitatum id Hispanis urbibus vocabulum. BARBARUS.

Lacobriga] *Coymbra*. OLIVAR.

 25. *Ebo-*

ejus occasusque variantur: [9] neque eodem assiduè tempore, sed ut illa surgit ac demergitur, ita
25 recedere atque adventare comperimus. Huc egressos, sequentesque ea, quae exeuntibus dextra sunt, aequor Atlanticum & ora Baeticae frontis excipit, quae, nisi quòd semel iterumque paululùm in semet abducitur, usque ad flumen
30 Anam penè recta est. [10] Turduli & [11] Bastuli habitant. In proximo sinu portus est, quem Gaditanum, [12] & lucus, quem Oleastrum appellant: tum castellum Ebora in litore, & procul à litore Asta colonia. [13] Extrà Junonis ara
35 templumque est: in ipso mari munimentum Caepionis, scopulo magis quàm insulae impositum. [14] Baetis ex Tarraconensi regione demissus, per hanc ferè mediam diu, sicut nascitur, uno amné decurrit: pòst ubi non longè à mari grandem
40 lacum facit, quasi ex uno fonte geminus exoritur: quantusque simplici alveo venerat, tantus singulis effluit. Tum sinus alter usque ad finem provinciae inflectitur, eumque [15] parva oppida, Olintigi, Onoba, Laepa, contingunt. At

9. *Neque eodem assiduè tempore, sed ut illa surgit*] Sincerior, ut arbitror, lectio erit: *Namque eodem assiduè tempore, ut illa surgit*, &c. PINTIAN.

Neque eodem assiduè tempore, sed ut illa surgit, ac demergitur, &c.] Haec verba in aliam formam mutavi, retento tamen eodem sensu: nunc ea in statum priorem restituo, Plinium secutus lib. II. cap 99. de aestibus maris: *Nec unquam*, inquit, *eodem tempore quo pridie fluunt, ut ancillantes sideri avido, trahentique secum haustu maris & assiduè aliunde quàm pridie exerciti*. IDEM.

10. *Turduli*] Nunc pars Andaluses, pars Granatenses. OLIVAR.

11. *Bastuli*] Omnes Granatenses. IDEM.

12. *Et lucus*] Fortè *locus*: & mox *à litore* glossam olet. SCHOTT.

13. *Extrà, Junonis ara templumque est. In ipso mari monumentum Geryonis*] Castigatius magisque è Pomponii elegantia & nitore: *Extrà Junonis ara templumque, & in ipso mari monumentum Geryonis*. PINTIAN.

14. *Baetis*] Nunc *Guadalguebir*. OLIVAR.

15. *Parva oppida Olitingi, Onolapa*]

At [16] Lusitania trans [17] Anam, quâ mare Atlanticum spectat, primùm ingenti impetu in altum abit: deinde resistit, ac se magis etiam quàm Baetica abducit. Quâ prominet, bis in semet recepto mari, in tria promontoria dispergitur. Anae proximum, quia, lata sede procurrens, paulatim se ac sua latera fastigat, [18] Cuneus ager dicitur: sequens, [19] Sacrum vocant: Magnum, quod ulterius est. [20] In Cuneo sunt, [21] Myrtili, [22] Balsa, [23] Ossonoba: in Sacro [24] Lacobriga, & Portus 45 50

lapa] De primo nihil comperi, alterum *Ossonoba* scribendum, non *Onolapa*, sive, ut Ptolemaeus, *Quoba* cognomento *Listuria*, quam Plinius initio ferè lib. III. *Ossonobam Asturiae* vocavit. BARBARUS.

16. *Lusitania*] Pars Lusitaniae dicitur *Portugallia*, pars *la Extremadura*. OLIVAR.

17. *Ana*] Hodie est *Guadiana*. IDEM.

18. *Cuneus ager dicitur*] Verbum illud, *ager*, suppostitium videtur. Nam Plinius in tertio sine ullo additamento *Cuneum*, hoc promontorium nominat. Occasionem dederunt errori, si error est, verba Strabonis in initio tertii malè tralata. Quid si legendum non, *ager dicitur*, sed *à Graecis dicitur?* ut praetermissum sit Librarii indiligentia, nomen promontorii Graecum, *Sphen*: sic enim *Cuneus* vocatur Graecè. Nam Marcianus Latinus Auctor Graeco maluit quàm Latino nomine hoc promontorium demonstrare, *per Sphenis*, inquit, *frontem circuitu sacri promontorii*, &c. PINTIAN.

19. *Sacrum promontorium*]. Nunc *Cabo de San vincente*. OLIVAR.

20. *In Cuneo sunt Mirtylis*] Ptolemaeus per ypsilon in prima, & jota in duabus ultimis, *Julia Myrtilis*. PINTIAN.

21. *Myrtilibalio Ossonoba*] Scribendum *Myrtilis*, *Balsa*, *Ossonoba*, ex Plinio, Ptolemaeo, Antonino, ceteris. BARBARUS.

Mirtylis] Nunc *Vaena*. OLIVAR.

Myrtilis, Balsa] Ita correxit Hermolaus ex Plinio, Ptolemaeo, Antonino & ceteris. In quibus quum nihil culpare posset Vossius, culpat lectionem Marciani Ἰβάλσα, putatque scripsisse Βάλσα, ut apud Ptolemaeum. Ego non dubito, quin *Ibalsa* verum sit nomen etiam apud Melam, cujus veram scripturam non adsecutus fuit Hermolaus. Nam quum hic citet *Myrtilibalio*, idque ego sciam exstare in duobus scriptis, etiam in Mediolanensi viderit Frater, & haud dubie exstabit quoque in aliis, manifestè apparet idem fatum hujus vocis fuisse, quod vocis *Hispal* suprà, & scripsisse Melam *Myrtil, Ibalsa*. Nugatur in *Appendice* Vossius, tacens de libris antiquis; nihil sanum jaciens, quod ad Melam pertineret. GRONOV.

22. *Balsa*] Nunc *Tavila*. OLIVAR.

23. *Osonaba*] *Siluera*. IDEM.

24. *Latobriga*] Scribendum, *Lacobriga*, usitatum id Hispanis urbibus vocabulum. BARBARUS.

Lacobriga] *Coymbra*. OLIVAR.

55 tus Hannibalis: in Magno [25] Ebora. [26] Sinus interſunt: & eſt [27] in proximo Salacia; [28] in altero, [29] Ulyſſippo, [30] & [31] Tagi oſtium, amnis gemmas aurumque generantis. Ab his promontoriis [32] in illam partem, quae receſſit, in-
60 gens flexus aperitur; in eoque ſunt [33] Turduli veteres, Turdulorumque oppida: amnes autem, Mon-

25. *Ebora*] Nomen retinet. IDEM.

26. *Sinus interſunt, & eſt in proximo Salacia*] Scribo, *Sinus interſunt. Urbes, in proximo Salacia.* ut in Gallia exteriore: *Belgarum Treveri. Urbes opulentiſſimae. In Treveris Auguſta*: frequens eſt in hoc ordine Mela. PINTIAN.

27. *In proximo Salacia*] Hodie indigitatur *Alcaçar de Sal.* Quod monui eorum gratia, qui ſuis in Ptolemaeum *Scholiis*, ferè dixeram *Scoriis*, annotarunt, ut & in Melam Joach. Vadianus *Olyſippo-nem* & *Salaciam* eandem eſſe, ex malè intellectis Plinii verbis lib. IV. *Natur. Hiſtoriae* cap. 22. Locus enim, ut vulgò circumfertur, malè interpungitur: hinc illae lacrymae. Lege igitur: *Oppida memorabilia à Tago; in ora, Oliſipo, equarum è Favonio vento conceptu nobile: Salacia, cognominata urbs imperatoria: Merobriga.* Vadianus à Mela ſuo, quem interpretabatur, diverſas urbes eſſe admoneri poterat: cui ignoſcerem, niſi plures ille in errorem induxiſſet, qui ad eundem lapidem impegerunt, eum ſecuti. *Salacia* autem vel hoc nomine clara, quòd P. Nonium, Mathematicum inſignem, tulit, & inter Hiſp. Luſitanoſque principem: qui *de Ratione navigandi*: in *Sphaeram Io. de Sacro boſco*: in *Theoricas planetarum Ge. Purbachii*; in *Ariſtotelis problema de motu navigii: de Crepuſculis*: & *de erratis Orontii Finei*, doctiſſ. *Commentarios* reliquit, quos legerim: aliaque. SCHOTT.

28. *In altero Ulyſſippo*] Ptolemaeus *Olios Ilippon* diviſim, hoc eſt, *Olis equile.* PINTIAN.

In altero Ulyſſippo] Aliis *Olyſippo* ſcribitur, Ptolemaeo Ὀλιόσιππών: Straboni Ὀδύσσεια: Ὀδυσσεὺς Steph. *de Urbibus.* Strabonis locum lib. III. *Geogr.* Laurent. Valla alibi eſt cavillatus. And. Reſendius, Luſitanus doctiſſ. patriae illuſtrandae natus, adeò Antiquitatis ſtudio capiebatur; cùm Olyſſippone Conimbricam Academiam migraret, quam Joannes III. Luſitaniae Rex, à Dionyſio inſtitutam, liberaliter inſtaurabat; in *Oratione*, quam pro roſtris habuit, OLISIPO, ſeptem non amplius litteris ſcrib. ſimplici *p*, & ſine *y* Graeco, ex ejuſdem urbis litteratis marmoribus plurimis, docuit: & ſingulari libro Damianus à Goes. SCHOTT.

29. *Ulyſſippo*] *Lisbona* hodie. OLIVAR.

30. *Et Tagi oſtium*] Lego, *ad Tagi oſtium*: urbes enim teſtatus eſt ſe relaturum, non fluvios, ſed in tranſitu dixit ad Tagi oſtium ſitam. PINTIAN.

31. *Tagi*] Nunc *Taio*. OLIVAR.

32. *Ad illam partem*] MSS. tres *in illam p.* quod nunc reſtitui: mox, *paululum eminet*, non *paulum*. GRONOV.

33. *Turduli veteres*] Scribendum

Monda [34] in medium ferè ultimi promontorii latus effluens, & radices ejufdem alluens [35] Durius. [36] Frons illa aliquandiu rectam ripam habet: dein modico flexu accepto, mox paululùm eminet: [37] tum reducta iterum, iterumque recta margine jacens, ad promontorium, quod Celticum vocamus, extenditur. Totam Celtici colunt, fed à Durio ad flexum [38] Grovii: [39] fluuntque per eos, [40] Avo, Celadus, [41] Naebis, [42] Minius, 65 70

dum, *Turduli veteres*; fequitur enim, *Turdulorumque oppida.* BARBARUS.

34. *In medium ferè ultimi promontorii latus effluens*] Emendatius, ni fallor, fcribetur: *è medio ferè ultimi promontorii latere fluens.* PINTIAN.

35. *Durius*] Nunc *Duero.* OLIVAR.

36. *Frons illa aliquamdiu rectam ripam habet*] Lego: *rectam ripam agit.* ut de Gadibus: *quà terris propior eft penè rectam ripam agit.* PINTIAN.

37. *Tum reducta iterum, iterumque recto margine jacens*] Hanc diftinctionem ex aliis editionibus retinuimus, à quibus temerè abiit Voffiana alias pejores fequuta. GRONOV.

38. *Groni*] Plinius quoque *Groni*, five *Gronii*: ut diximus, itemque Silius quibufdam exemplaribus, fed frequentius tamen *Gravii*, à *Graiis* dicti,

> *Quique fuper Gravios lucentes vovit arenas,*
> *Infernae populis referens oblivia Lethes.*

Item,

> *Et quos nunc Gravios violato nomine Grajum,*
> *Oenaeae mifere domus, Aetolaque Tyde.*

Sed & Ptolemaeus *Gruios*, quafi *Gravios* appellat. BARBARUS.

39. *Fluuntque per eos Auocelandus, Nebis*] Ptolemaeo amnes iis locis funt, *Auus & Nibis*, five, ut Strabo, *Naebis*, etiamfi eft inverfa dictio apud eum *Baenis*, pro *Naebis.* Nihil verò mirum fit, *Auonem* Pomponio vocari, quem Ptolemaeus *Auum* nominat: nam & *Noelonem* Plinius appellat in Artabris fluentem, à quo *Noela* civitas, alia quàm *Noega*, inter Aftures, ut dicemus, Ptolemaeus non *Noelonem*, fed *Noelum* in Cantabris tamen, & Afturia, non Artabris, quo *Noelae* populi dicantur Plinio: *Lacienfes*, inquit, *& Pefici*, *& Noelae*, quamquam fcriptum eft *Zoelae*, tertio volumine. Ab fluvio *Auone*, *Auarum* gens. De *Celando* nihil comperi. IDEM.

40. *Auo, Celandus*] Ptolemaeus, non *Auo.* PINTIAN.

41. *Nebis, Minius*] Strabo cum *ae* diphthongo in prima *Naebis*; fine diphthongo Ptolemaeus. Utitur autem jure fuo Mela hoc etiam loco, inculcatis duobus nominibus ejufdem fluvii. Nam *Naebis*, & *Minius* idem eft, auctore Strabone; repugnat tamen Ptolemaeus. IDEM.

42. *Minius*] *Migno* nunc. OLIVAR.

nius, 43 & 44 cui Oblivionis cognomen est 45 Limia. 46 Flexus ipse Lambriacam urbem amplexus, 47 recipit fluvios Laeron & Ullam. Partem,

43. *Et cui Oblivionis cognomen est, Limia*] Variant codices in nomine hujus fluvii. Strabonis exemplaria modo *Limaeam* habent cum *ae* diphthongo in media, modò *Limiam*, primo utrumque ordine Graecorum. Variat item Plinii vetus codex. PINTIAN.

44. *Cui Oblivionis cognomen, Limia*] Plinio *Limaea* lib. III. cap. 22. Ptolemaeo Λίμιος. *Limia* hodieque, nomen retinens flumen, & oppidum *Ponte de Limae.* H. Stephanus *Lethia* legi vult, quòd in *Limia* nulla oblivionis significatio delitescat. Non assentior: Melam enim sic explico, ut *cognomen* sit rara notione, quasi simul ejusdem rei nomen. Plinius apertius Melae sensum reddidit, olim etiam *Oblivionis* flumen dictum, ut sunt plura saepe ejusdem rei nomina; quae Gramm. Graeci συνώνυμα paullò aliter atque Dialectici appellant. Horum in *Geographia* copiosam Silvam edidit Abr. Ortelius, civis meus: cujus industriae illustrata Geographia, omnesque studiosi plurimum debent. Hujus & Livii *Epitoma, fl. Oblivionis* meminit lib. LV. & fortè Sallustius *Fragm. Historiarum: Cui nomen Oblivionis condiderunt:* apud ... *Balion*, quod hic Hermolaus comminiscitur, non comparet: *Balsa* tantùm sup. paullò, quae fortè errandi ansam dedit. SCHOTT.

Cui oblivionis cognomen] Vide Plutarch. ἐν Αἰτίοις Ῥωμαϊκ. 34. Straboni lib. III. Λιμαῖος καὶ Λίμιος: ubi & Βελιώνα, pro Ὀβλιουίωνα malè legitur. Plinio *Limaeus* lib. IV. cap. 22. *Natural. Hist.* IDEM.

45. *Limia*] *Livia* hodie. OLIVAR.

46. *Flexus ipse Lambriacam urbem amplexus*] Legendum existimo non *Lambriacam*, sed *Abobricam*, quam in hoc tractu ut insignem urbem famigerat Plinius. PINTIAN.

47. *Recipit fluvios Iernam & Viam*] Aldus *Laeron* non *Iernam* legit. *Hierna* porrò cum adspiratione in prima promontorium est, non fluvius, Straboni in tertio. Sed sciendum eam dictionem, ut pleraque alia in Strabone, depravatam esse, legendumque in eo non *Hierna*, sed *Nerium*, quamvis Hermolaus diversae sit opinionis. Pater id ex alio loco ejusdem Auctoris in eodem ipso libro: *Extremi*, inquit, *Artabri incolunt circa Nerium promontorium, quod Occidentalis & Septentrionalis est lateris.* Neque id promontorium dictum est alio nomine *Artabra*, ut Strabonis vitiosa tralatio persuasit credulis Lectoribus, sed Artabrorum populorum promontorium est *Nerium*. Denique de *Hierna* promontorio aut fluvio nusquam mentio; *Nerium* promontorium omnes ferè celebrant, Strabo, Ptolemaeus, Plinius, Pomponius. Sed Strabo & Ptolemaeus *Nerium* nominant; Plinius & Pomponius *Celticum*. Causa diversitatis in nomine est, Celticos populos extremum illum angulum habitantes dictos esse cognomine *Nerias*, auctore Plinio. Quod si divinandum est fluvium esse in eo tractu monti cognominem, *Orbium* libentius scripserim ex Ptolemaeo. PINTIAN.

Recipit fluvios Hiernam] Promonto

Partem, quae prominet, Praesamarchi habitant, [48] perque eos Tamaris & Sars, flumina non longè orta decurrunt; Tamaris, [49] secundum [50] Ebora portum; Sars, juxta turrem Augusti titulo memorabilem. Cetera super [51] Tamarici Neriique incolunt in eo tractu ultimi. Hactenus enim ad occidentem versa litora pertinent. Deinde ad septentriones toto latere Terra convertitur [52] à Celtico promontorio, [53] ad [54] Scythicum usque. [55] Perpetua ejus ora, nisi ubi [56] modici recessus ac parva promontoria sunt, ad Cantabros penè recta est. [57] In ea primùm Artabri sunt

75

80

85

montorium, quod est commune utriusque lateris Hispaniae, Occidentalis & Septentrionalis, dixi appellari à Strabone, & Ptolemaeo, *Nerium*, à Plinio & Pomponio *Celticum*: nec, ut sentiunt aliqui, à Strabone dici *Artabram*: postea animadverti tradi à Plinio, à quibusdam appellari id promonmontorium *Artabrum* lib. IV. cap. 21. Sed loco ita depravato atque alieno, ut promontorium id statuatur longè ab eo situ, in quo est, quod mihi causa hallucinandi fuit. IDEM.

48. *Per quae eos Tamaris*] Ptolemaeus *Tamara*. IDEM.

49. *Secundum Arotebrarum portum*] Strabo non *Arotebras* appellat, sed inversis litteris *Arotrebas*. Cui lectioni favet non Plinii modò vetus codex, sed ipsa etiam Plinii sententia: *Et ibi*, inquit, *gentem Artabrum, quae nunquam fuit, manifesto errore. Arotrebas enim quod ante Celticum diximus promontorium hoc in loco posuere, litteris permutatis.* Quibus Plinii verbis non puto refutari opinionem Melae, etsi paulò post *Artabros* ponat. Nam qui à Plinio refelluntur ex *Arotrebis Artabros* fecerunt mutatis litteris, ut ex Plinii verbis liquet. At Mela utrosque refert & *Arotrebas*, & *Artabros*. IDEM.

50. *Arotebrarum*] *Gallegos* nunc. OLIVAR.

51. *Tamarici*] *Gallegos* quoque. IDEM.

Tamarici Nerii quae incolunt] Scribendum videtur *Neriae*, non *Nerii*, ex Plinii scripra & Romana lectione. PINTIAN.

52. *A Celtico promontorio*] A promontorio, quod vocatur *Finis terrae*. OLIVAR.

53. *Ad Scythicum usque*] Sudant hic Interpretes, & in Hispania hoc promontorium quaerunt. Frustrà: intellig. onim promontorium ultimum Orientis: agit enim hîc de tota Septentrionis ora: & toto terrae tractu. SCHOTT.

54. *Scythicum*] Dacicum ad Saxoniam. OLIVAR.

55. *Hinc perpetua ejus ora*] Vocem primam nos quoque in nullo ex tribus scriptis exstare novimus, ut rectè Vossius eam delendam judicet, & sicut debuit nunc delevi. GRONOV.

56. *Modici recessus*] Ad Portum Magnum ad Trileucum promontorium. OLIVAR.

57. *In ea primùm Artabri sunt & Janassum Celticae gentis*] Castigo, *In ea primi Artabri sunt*, etiam-

funt, * etiamnum Celticae gentis; deinde [58] Aſtures. In Artabris [59] ſinus ore anguſto [60] admiſſum mare non anguſto ambitu excipiens, Adobricam urbem & quatuor amnium oſtia incin-
90 git: duo, etiam inter accolentes, ignobilia ſunt: [61] per alia duo [62] Mearus exit, & Ivia. [63] In Aſturum litore Noega eſt oppidum: & tres arae, quas Seſtianas vocant, in penè inſula ſedent, [64] & ſunt Auguſti nomine ſacrae, illu-
95 ſtrantque terras antè ignobiles. [65] At ab eo flumine,

etiamnum Celticae gentis. Nam paulò antè dixerat Celticos populos longè tenere oram Hiſpaniae quae Occidentem ſpectat uſque ad Celticum promontorium, communem angulum utriuſque orae Occidentalis & Septentrionalis. Nunc autem referens populos Septentrionalem oram incolentes, ait primos in ea eſſe Artabros populos, nec pertinere ad ſequentes gentes Aſtures Cantabroſve, ſed eſſe adhuc Celticae gentis antedictae. PINTIAN.

* *Janaſum*] *S. Jacobus in Compoſtella.* IDEM.

58. *Aſtures*] Nomen retinent. OLIVAR.

59. *Sinus ore anguſto admixtum mare non anguſto ambitu excipiens*] Ita nugatoribus placuit edere, in quibus emicat Voſſius, quum priores Editiones habuerint *admiſſum*, ut eſt & in Juntina. Sed MS. Mediolanenſis exhibet planè *admiſſum*, ego vidi in altero *ammiſſum.* Immò *admiſſum* edidit jam Andr. Schottus, & ſimiliter Franc. Sanctius, cujus editione in conferendo libro Chiſiano uſus fuerat Rulaeus; ut hinc pateat in eo MS. etiam ita fuiſſe. Nec poteſt aliter eſſe, quin idem in codicibus MSS. omnibus repererit Voſſius, ille, qui Schottum vocabat hominem bonum, qualis ipſe non erat. Hoc Melae eſt, ac doleo nunc non repoſitum. lib. II. cap. 6. *Facit ſinus, qui anguſtis faucibus grande pelagus admittit.* lib. II. cap. 5. *Sed qua mare admittit.* lib. II. cap. 6. *Pelagus primùm magno impetu admiſſum.* lib. I. cap. 5. *Oceanum ad quae nunc inundet admiſſum.* Idem eſt lib. III. cap. 7. *Indus & alia quidem flumina admittit.* GRONOV.

60. *Admixtum mare*] Legendum, *admiſſum mare.* PINTIAN.

61. *Peralia, Ducamaris exit in Libyca*] Scribendum, *Per alia duo Mearus exit in Libunca.* Ptolemaeus quoque *Mearum*, & *Navium* juxta urbem *Libuncam* ſtatuit. BARBARUS.

62. *Mearus & Narius*] Ptolemaeus, *Metarus*, & *Nabius.* PINTIAN.

63. *In Aſturum litore Noeta eſt oppidum*] Plinius & Strabo non *Noeta*, ſed *Noega*, id eſt, Νοῖγα. In Ptolemaeo quoque fluvius *Noegavicefia* vocatur, in Cantabrorum litore, ceu dato urbi nomine vel accepto. BARBARUS.

In Aſturum litore] Hinc *Aſtarcones equi* C. Plinio lib. VIII. *Natur. Hiſtor.* cap. 42. extr. SCHOTT.

64. *Et ſunt Auguſti nomine ſacrae*] Lego: *Eae ſunt Auguſti nomine ſacrae.* PINTIAN.

65. *At ab eo flumine, quod Saliam*

mine, quod Saliam vocant, incipiunt orae paulatim recedere, & latae adhuc Hispaniae magis magisque spatia contrahere; [66] usque adeò semet terris angustantibus, ut earum spatium inter duo maria dimidio minus sit quâ Galliam tangunt, 100 quàm ubi ad occidentem litus exporrigunt. Tractum [67] Cantabri & [68] Varduli tenent. Cantabrorum aliquot populi amnesque sunt, sed quorum nomina nostro ore concipi nequeant. [69] Per eosdem

liam vocant] Cùm Pomponius post *Saliam* fluvium statim *Cantabros* ponat, ab Occidente pergens in Orientem, & Plinius è contrario ab Oriente in Occidentem post *Cantabros* continuo *Sangam* fluvium statuat, videntur uterque eundem fluvium agnoscere, sive *Saliam* illum, seu *Sangam* nomines. Est igitur nominis differentia, non rei: ut vel in Pomponio legendum sit *Sanga*, vel in Plinio *Salia*. Et Plinii quidem codex vetus *Sauga* ostentat: in quam lectionem ut magis inclinem, facit, quòd illius regionis incolae fluvium hunc appellant *Saia* corrupto nomine: nec mihi in hoc loco Hermolaus satisfacit. IDEM.

66. *Usque adeò semet & terras angustantibus*] Lego: *Usque adeò semet terris angustantibus.* IDEM.

Usque adeò semet & terras angustantibus] Haec est codicum veterum scriptura. Unde Pintianus legit *semet terris angustantibus.* Sed viderat vulgare vitium in codicibus scriptis *angustantibus* pro *angustantis*, nempe Hispaniae. Sic cogitabam duntaxat irritandae ferociae Editoris posthumi. Et profectò Vossius inde magis se angustatum nequivit diffiteri, quàm ipsae illae regiones. Hinc quaerit [quid sibi vult *semet & terras*:] Si nunc non intelligit, certè minimè intellexit, quum Melam ederet: & tunc tamen potuit adeò detestabilem in laudabilium virorum lucubrationes edere praefationem, quasi solus Melam intelligeret. Haec igitur victoria mea est, qua ridiculum hominem auribus teneo; qua, quum in *Observationibus* nihil diceret, quasi omnia benè nosset, vigilare compulsus fuit, & haesitationem suam aperire. Primò decurrit ad Vinetum, & suas membranas, mox ad Vaticanum, denique ad Arundelianum: ita nihil habet, in quo post tot vitae annos quiescat. Itaque dum saepiùs respicio locum, vidi lenissimam opem, dissolvendo duas lineas, quae in litteram *u* coaluerant, *iisque* pro *usque*, scil. oris. Illae adeo angustant semet ipsas ac mediterraneas partes, ut, &c. GRONOV.

67. *Cantabri*] Nunc *Montanas*, & *Biscaia*. OLIVAR.

68. *Varduli*] Lipusca, & pars Vasconiae. IDEM.

69. *Pereundi & Salenos*] Fortasse, *Per eundem & Salenos*, hoc est, per eundem tractum Cantabrorum Vardulorumque ac Salenos, amnem Saurium descendere. *Saleni* ab amne *Salia* vocantur, de quo paulo antè Pomponius. Ab eodem fluvio *Saleniana* locus Antonino dicitur, ab aquis Origenis decem M. p. remota. De *Origenis* statim dispectam. Ptolemaeus quoque *Selinos* populos ag-

105 eosdem & Salenos Saunium, [70] per Autrigones [71] & Origenomescos Nanasa descendit: & [72] Devales [73] Tritium Tobolicum cingit, [74] & Decium Aturia, & Oeasonem Magrada. [75] Varduli

agnoscit, quorum urbs *Nardinium*, de iis ipsis, ut arbitror, intelligens. BARBARUS.

70. *Per Aurinos & Orgenomes quosdam Nasa descendit*] Scribi potest, *per Autrigones & Origeviones quosdam Nesua descendit*. De *Origevionibus*, sive, ut Plinius, *Origenis*, ut mox dixi; Antoninus, qui *Originas aquas* nominat. Ptolemaeus quoque *Origevos* dicens eos, & *Origaviolcam* urbem eorum. Quod autem in Plinio dictum nobis est, *Aurigevos* in Pomponio videri esse *Origenos*, melius est ut *Autrigones*, quemadmodum hoc loco diximus, legatur. Etenim Ptolemaeus inter *Autrigones* & *Origaviolcam* oppidum, flumen *Nesuam* ait delabi, quamquam *Nerva* in ipso frequentius, quàm *Nesua* scriptum est. Sed quae hic sequuntur, de amne *Deva*, dubium non relinquunt, hunc ipsum Pomponio intelligi, qui *Nerva* sive *Nesua* dicatur. *Autrigonas* & Plinius lib. III. commemorat: *In Autrigonum*, inquit, *novem civitatibus Tritium & Verovesca memorantur*. De *Tritio* mox agetur. IDEM.

Per Autrigones & Origeviones] Aliter legi in MSS. dixi ad lib. I. cap. 2. GRONOV.

71. *Et Origeviones quosdam Nesua descendit*] Scribendum reor, *& Aurigevos & Caristos Nerva descendit*: ex Ptolemaeo, & Plinio. Legitur tamen in Ptolemaeo aliquando *Nesua*, quam lectionem rursus videntur approbare, qui loca illa habitant, *Nansa* lingua vernacula usque in hodiernum vocantes. Plinius *Origenos* vocat populos, non *Aurigevos*. PINT.

72. *Ex Devales Triton Obelunte cingit*] Legendum videtur, *Et Deva duplex Tritium Tobolicum attingit*. Ptolemaeus quoque *Devam*, sive *Divam* amnem collocat juxta *Tritium*, cognomine *Tobolicum*, sive *Toboricum*, in Vardulis Cantabriae. Habetur & eodem nomine alterum *Tritium*, nec procul admodum, inter *Beronas*, cognomine *Metallum*, Antoninus. Et Plinius; *Autrigonum*, inquit, *Tritium & Verovesca*. BARBARUS.

73. *Tritium Tobolicum*] Ptolemaeus *Tritium Toboricum*. PINTIAN.

74. *Et Detum Aturiasonans Sauso & Magrada*] Cùm non longè à *Tritio Toborico* sit oppidum *Iturissa*, aestimandum erit, nunquid verbum *Aturiasonans*, quod sine dubio depravatum est, ad *Iturissam* detrahere conveniat, ad hunc modum: *Deinde Iturissam & Easonem Magrada*, ut verbum *attingit* subaudias. Fluvius quidem aliquis nomine *Magrada* nondum mihi lectus est, sed cur mutem, non habeo. *Easonem* verò & promontorium & oppidum, non procul *Iturissa*; Ptolemaeus collocat in litore Oceani, *Olarsonem* à Plinio fortasse rectiùs vocatum, ad Pyrenaeos, finem Hispaniae celebrem. Scio & *Aturiam* fluminis esse vocabulum Ptolemaeo, sed in Gallia Pyrenaeis proximi, ubi sunt *Tarbelli* Aquitaniae populi, à quo civitas *Aturiensium* vocatur. BARBARUS.

Deinde Iturissam & Easonem] Ptolemaeus cum uno *s Iturisam*. & per *oe* diphthongon in prima *Oeasonem*.

duli una gens, hinc ad Pyrenaei jugi promontorium pertinens, claudit Hiſpanias.

Oeaſonem. Strabonis codex Graecus *Idanuſam* nominat; Interpres *Oedaſunen* reddit, fortaſſe rectius, ex emendatioribus exemplaribus. Plinius non *Oeaſonem* ſed *Olarſonem* appellat. Nec ob id credam cum Hermolao, vitiatum eſſe Ptolemaei codicem. Parum enim efficax ea ratio eſt; ego potiùs crederem vitium in Plinio reſediſſe. PINTIAN.

Deinde Ituriſſam] Hodiè *Sanpuſſan* in Navarrae regno plerique indigetant, patriam *Michaelis Lergae*, juvenis eruditiſſimi, & in Graecis litteris, quas apud Complutenſes profitetur, apprimè verſati: quod ego alterum à Mich. Verino Hiſpaniae lumen aliquando futurum auguror, ſupereſſe modò queat: illi, patriae illuſtrandae, lampada trado, in iis, quos molitur, Variarum Lectionum libris. Ptolemaeus enim & Antonini *Itinerarium* ultra Pampelonam *Ituriſſam* collocant. SCHOTT.

75. *Varduli una gens*] Lego, *Varduli ultima gens.* Semper enim hujuſmodi fine terminat provincias Mela, ut ſaepe dictum eſt. Vide ſup. lib. II. ad finem cap. 3. de Macedonia. PINTIAN.

CAP. II.

GALLIAE ORA EXTERIOR.

SEQUITUR Galliae latus alterum, cujus ora primò nihil progreſſa in altum, mox tantundem penè [1] in pelagus excedens, quantum retro Hiſpania [2] abſceſſerat, [3] Cantabricis fit adverſa terris, [4] & grandi circuitu amflexa, ad occidentem litus advertit. Tunc ad ſeptentriones converſa, iterum longo rectoque tractu ad ripas [5] Rheni amnis expanditur. Terra eſt frumenti prae-

1. *In pelagus excedens*] In promontorio, quod nunc eſt *S. Matthaeus* in Britannia Minore. OLIVAR.

2. *Abſceſſerat*] In fonte Rabia. IDEM.

3. *Terris Cantabricis*] Diximus qui ſint Cantabri. IDEM.

4. *Et grandi*] Diximus à fonte Rabia eſſe hunc circuitum uſque ad Britanniam Minorem. IDEM.

5. *Rheni*] Nunc *le Rhin.* IDEM.

6. *Ag*

praecipuè ac pabuli ferax, & amoena lucis im-
10 manibus. Quicquid ex satis frigoris impatiens
est, [6] aegrè, nec ubique alit; salubris, & noxio
genere animalium minimè frequens. Gentes su-
perbae, superstitiosae, [7] aliquando etiam imma-
nes adeò, [8] ut hominem optimam & gratissimam
15 Diis victimam caederent. Manent vestigia [9] fe-
ritatis jam abolitae, [10] atque ut ab ultimis cae-
dibus temperant, ita nihilominus, ubi devotos
altaribus admovêre, delibant. Habent tamen &
facundiam suam, magistrosque sapientiae Drui-
20 das. Hi Terrae Mundique magnitudinem & for-
mam, motus Caeli ac siderum, &, [11] quid Dii ve-
lint, scire profitentur. Docent multa nobilissi-
mos

6. *Ager nec ubique*] Lego, *Aegrè, nec ubique:* flagitante sensu. SCHOTT.

7. *Aliquando immanis*] Lucanus lib. I. *belli Pharsal.* de Gallis:

Et quibus immitis placatur sanguine diro
Teutates, horrensque feris altaribus Hesus:
Et Taranis, Scythicae non mitior ara Dianae.

De horum crudelitate, & Druidis multa Caesar *Commentario* VI. *belli Gallici*: Strabo lib. IV. *Geogr.* Cicero *pro Fonteio*: Plinius lib. VII. cap. 2. initio, & XVI. cap. ult. ubi de Druidum appellatione: & XXIV. cap. 11. & XXX. lib. cap. 1. extr. Lactantius lib. I. cap. 21. Legend. & Eusebius lib. IV. *Praeparat Euangel.* cap. 17. IDEM.

8. *Ut hominem optimam & gratissimam diis victimam crederent*] Scribo, *ut hominem optimam & gratissimam diis victimam caederent*, ut lib. II. de Tauris populis: *Immanemque famam habent solere pro victimis advenas caedere.* Confirmat etiam quod statim sequitur. PINTIAN.

9. *Feritatis abolitae*] Anno V. C. IↃCLVI. Cn. Cornelio Lentulo, P. Licinio Crasso Coss. S. C. factum ne homo immolaretur: auctor Plin. lib. XXX. & Aur. Victor nuper à nobis recens erutus. SCHOTT.

10. *Atque ut ab ultimis caedibus temperant*] Legendum potiùs, *atque ut ab humanis caedibus temperant.* Quod autem sequitur *devotas*, scribo *devotos*, ut subintelligas, *homines.* Nam aliàs quod vestigium obsecro erat feritatis abolitae, delibare victimas; quas mactare erat pietas? PINTIAN.

11. *Quid Dii velint*] Lucanus lib. I.

Solis nosse Deos, & caeli numina vobis
Aut solis nescire datum: nemora alta remotis
Incolitis lucis.

Cetera in eandem sententiam: & Caesar. SCHOTT.

12. Clam

mos gentis [12] clàm & diu, vicenis annis aut in specu, aut in abditis saltibus. [13] Unum ex his, quae praecipiunt, in vulgus effluxit, videlicet ut 25 forent ad bella meliores, aeternas esse animas, vitamque alteram ad manes. Itaque [14] cum mortuis cremant, ac defodiunt [15] apta viventibus. Olim negotiorum ratio etiam & [16] exactio crediti deferebatur ad inferos: erantque qui se in rogos suo- 30 rum, velut unà victuri, libenter immitterent. Regio, quam incolunt, omnis [17] Comata Gallia: Populorum [18] tria [19] summa nomina sunt, terminanturque fluviis ingentibus. [20] Nam à [21] Pyrenaeo

12. *Clam & diu vicenis*] Contrà Caesar, disciplinae mysteria occultasse, quòd ea litteris mandare nefas crederent, *Comment.* VI. *belli Gallici.* IDEM.

13. *Unum ex iis quae praecipiunt*] Ibidem Lucanus, ubi multa de Druidis & Bardis, de quib. leg. & Strabo lib. IV. & Amm. lib. XV. *Hist.* IDEM.

14. *Cùm mortuos cremant ac defodiunt apta viventibus olim*] Legendum, *cum mortuis*, non *cum mortuos*, ex observatione Mariangeli. PINTIAN.

15. *Apta viventibus olim*] Forte, *grata viventibus. Olim.* SCHOTT.

16. *Exactio crediti deferebatur ad inferos*] Scribo *differebatur ad inferos.* Valerius Maximus: *Vetus ille mos Gallorum occurrit, quos memoriae proditum est, pecunias mutuas, quae his apud inferos redderentur, dare.* PINTIAN.

17. *Comata Gallia*] A coma ipsa capillorum. OLIVAR.

Comata Gallia] Quia coma, ut hodiéque Galli, delectata. Propriè tamen ea ora, quae vulgò Francia habetur. *Braccata* verò, Narbonensis, seu Provincia Ro. Hodiè *Provence.* *Togata:* Cisalpina Gallia Ligurum est. SCHOTT.

18. *Tria summa nomina*] Caesarem I. *Comm. Gallico* est secutus: quatuor enim Galliae populos alii numerant. IDEM.

19. *Summa nomina*] Prior vox redundare videtur. IDEM.

20. *Nam à Pyrenaeo ad Garumnam Aquitania*] Lego, *Aquitani*, non *Aquitania*: quia praecessit, *Populorum tria summa nomina*, & sequitur *Celtae*, & *Belgae.* PINTIAN.

Nam à Pyrenaeo ad Garumnam Aquitani] Editiones omnes antehac *Aquitania.* Nos tandem credidimus audiendum esse Pintianum, non quia praecessit *populorum* & sequitur *Celtae* & *Belgae*, quas ille praefert causas, (in quibus contrà profectò varietatem captare solet Auctor) sed quod mox sequitur *Aquitanorum*, nec solet Mela in sequentibus aliter loqui, quàm in praecedentibus incipit. Et jam suprà habuimus exemplum corruptarum vocum ab proximis earum litteris. GRONOV.

21. *Pyrenaeo*] *Pyrenaei* nomina multa habent: nam ex ea parte quae Lipus, quae & fonri Rabiae adjacet, *S. Adrianus* dicitur. Pro-

35 renaeo ad [22] Garumnam, Aquitani; [23] ab eo ad [24] Sequanam, Celtae; inde ad Rhenum pertinent Belgae. [25] Aquitanorum clarissimi sunt [26] Ausci; [27] Celtarum, [28] Hedui; [29] Belgarum, [30] Treveri: urbesque opulentissimae, [31] in Treveris 40 [32] Augusta; in Heduis [33] Augustodunum; [34] in Auscis

Progrediendo versus Meridiem statim est *Roncesvalles*: deinde *Montes de Jaqua*: tum *Delempurda*: postremo promontorium maris nostri, dictum *Templum Veneris*, hodie *Cap de creus*, id est, Caput crucis. OLIVAR.

22. *Garumnam*] Nunc *la Garona*, nomen amittit ante Burdegalam, eo loco ubi confluunt ipsa & Girunda: & dicitur Gironda, prope promontorium Sanctonum, nunc *Blagani*, in illum decidit *la Dordogna*. IDEM.

23. *Ab eo ad Sequanam Celtae*] Ptolemaeus *Secoanam*: Strabo *Secuanam*. PINTIAN.

24. *Sequanam*] Nunc *Sena*. Pomponius secutus est Caesarem in divisione Galliae. OLIVAR.

25. *Aquitanorum clarissimi sunt Ausci*] *Auscii* cum duobus *ii* Strabo & Ptolemaeus, etsi Hermolaus in *Plinianis Cast.* aliter scribat. PINTIAN.

26. *Ausci*] Regio & civitas, nunc *Aux*: Archiepiscopatus est in Vasconia. OLIVAR.

27. *Celtarum Hedui*] Strabo & Ptolemaeus sine adspiratione; sed Ptolemaeus cum *ae* diphthongo in prima *Aedui*. Strabo ferè cum *e Edui*, nonnunquam tamen cum *oe* diphthongo *Oedui*. Stephanus cum Ptolemaeo, sed *Aedusios* nominat, si error non est in exemplari. Cornelius Tacitus undecimo *Eduos* sine adspiratione & diphthongo vocat. Urbem eorum *Augustodunum* Ptolemaeus & Marcellinus nominant. Proinde non est quòd eam quis dictionem mutare attentet. PINTIAN.

28. *Hedui*] Quorum praecipua civitas est *Autun*, olim dicta *Augustodunum*. OLIVAR.

29. *Belgarum Treveri*] Ptolemaeus *Trebiri*: Strabo, & Cornelius Tacitus *de moribus Germanorum*, *Treviri*. PINTIAN.

30. *Treveri*] Nunc *Treves* ad Rhenum. OLIVAR.

31. *In Treviris Augusta*] Puto desiderari verbum *Trevirorum*, legendumque ex Ptolemaeo *Augusta Trevirorum*, ut differat ab aliis urbibus ejusdem nominis: nam & *Ausciorum Augusta* est. Proinde quod sequitur. PINTIAN.

32. *Augusta*] Augusta Trevirorum, dicta nunc *Trever*, *Trier*, vernacula Lingua. OLIVAR.

33. *Augustodunum*] Nunc *Autun*. IDEM.

34. *In Auscis Eliumberrum*] Scio in *Auscia Elusates*, & *Elusaticum* eorum oppidum fuisse, quod & lib. Plinii IV. diximus, ex Caesare, Ammiano, Antoninoque, ut scribendum sit, *in Auscis*. Loco autem verbi *Eliumberrum*, ut non ponendum, ita certè concipiendum animo *Elusaticum*, quod illi fortasse nominabant *Elusaberrim*, quasi *Elusarum* urbem: nam *Berris* hoc significat Barbaris Hispaniae Galliaeque confinibus, unde *Illiberris* in Baetica, & in Narbonensi altera. Et *Laberris* in Asturia, quemadmodum & *Obriga*, unde *Lacobriga*, *Marobriga*, *Deobriga*, mille talia, *Burgum* Germania, *Dunum* Thraces. BARBARUS.

In Auscis Elusaberris] Legendum *in Ausciis Augusta*, ex eodem Ptole-

Aufcis [35] Cliumberrum. Garumna ex Pyrenaeo monte delapfus, nifi cùm hiberno imbre aut folutis nivibus intumuit, diu vadofus & vix navigabilis fertur. At ubi obvius Oceani exaeftuantis acceffibus adauctus eft, iifdemque retro remeantibus, fuas illiufque aquas agit; [36] aliquantum plenior, & quanto magis procedit, eo latior, fit [37] ad poftremum magni freti fimilis; nec majora tantùm navigia tolerat, verùm etiam more pelagi faevientis exfurgens, jactat navigantes atrociter, utique fi aliò ventus, aliò unda praecipitat. In eo eft infula Antros nomine, quam pendere & attolli aquis increfcentibus ideo incolae exiftimant, [38] quia cùm videantur editiora

45

50

Ptolemaeo, expuncta peregrina & barbara dictione *Elufaberris*. Sunt tamen nonnulli & ingenio & doctrina praeftantes viri, qui cenfeant fcribendum hic *Elufa* pro *Elufaberris*, quòd *Elufates* in Aquitania celebrentur à Caefare tertio *Commentariorum de bello Gallico*, & à Plinio in quarto. Sed mihi apud Plinium diverfi effe videntur *Elufates* ab *Aufciis*, neque poffe ex eo colligi *Elufam* urbem effe *Aufciorum*, praefertim cùm Ammianus Marcellinus *Elufam* in Narbonenfi ftatuat, non in Aquitania, cujus funt populi *Aufcii*. Nihil itaque ex priore fententia muto. PINTIAN.

In Aufcis Elufaberris] Inter barbaras dictiones, quae pulcherrimum hoc, & amoeniffimum opus inquinavere, connumeravi *Elufaberris*. Verùm tanti apud me ponderis eft fcriptae & antiquae lectionis fides, ut mutare me cogat, nec fatis fidere priori meae fententiae, etfi non illam damno. Oppidum enim illud *Volcorum Tectofagum* in Gallia Narbonenfi, à Ptolemaeo & Plinio appellatum *Illiberis*, non fic nominant duo illa antiqua exemplaria, quae fubinde cito, fed alterum, *Illifeberre*: alterum *Elifeberre*: ut fortè verum nomen fit, *Elufeberris*, & à Tectofagibus fuerit ad Aufcios tranflatum. IDEM.

35. *Elufaberris*] *Aux.* OLIVAR.

36. *Aliquantum plenior* &c.] Leg. *aliquanto plenior, & quanto procedit, eo latior: ad poftremum.* Reliqua fuperant. SCHOTT.

37. *Ad poftremum magni freti fimilis, nec majora tantum*, &c.] Totum hunc locum fic lego ac difpungo: *Ad poftremum magni freti fimilis, non majora tantùm navigia tolerat, verùm etiam more pelagi faevientis exfurgens, jactat atrociter, utique fi aliò ventus*, &c. PINTIAN.

38. *Quia cùm videatur editior aquis objacet. ubi fe fluctus implevit*, &c.] Hunc item locum diverfo modo & fcribo & percipio fic: *quia cùm videantur editiora quibus objacet, ubi fe fluctus implevit, illa operit, nec ut prius tantùm abeunt.* IDEM.

Quia cùm videantur editiora] Deformatus vulgò locus; quem

R a nemine

55 tiora quis objacet, ubi se fluctus implevit, illa operit, haec ut prius tantum ambitur: & quòd ea, quibus antè ripae collesque ne cernerentur obstiterant, tunc velut ex loco superiore perspicua sunt. A Garumnae exitu latus illud in-
60 cipit terrae procurrentis in pelagus, & ora Cantabricis adversa litoribus, aliis populis media ejus habitantibus, [39] ab [40] Santonis ad Osis-

à nemine hactenus intellectum praestare ausim: ideo, ut solet, variè à variis miseréque acceptus est, ut, quem ipsi animo jam praeceperant, sensum eruerent: & ab invito Mela quae vellent, extorquerent. Doctiss. Pintianus tanquam facem praetulit, & quasi manu duxit. Ad cujus emendationem facta à nobis accessio est. Pervulgatam lectionem, quae mendo non vacat, apponam; ut quid praestitum sit, facilè appareat: *Quia cùm videatur editior, aquis objacet: ubi se fluctus implevit, illam operit, ut nec prius tantùm ambit.* Unde Pintianus, vestigia secutus, faciebat: *quia cùm videantur editiora, quibus objacet, ubi se fluctus implevit, illa operit, nec ut prius tantùm abeunt.* Amicus quidam meus, hic *abeunt* in *absunt* commutabat: quòd quae procul absunt propter aquae διάφανον propius abesse videantur, experientia magistra. . Nos *quis*, pro *quibus* edendum curavimus; unde vulgata lectio, *editior aquis* cusa, & pòst excusa. Quod sequitur; *nec ut prius tantùm ambis*, Franc. Sanctius vir eruditiss. *hanc ut prius tantùm ambit*: malim tamen minori commutatione, *haec ut prius tantùm ambitur: ambit'*, enim compendio scribebant, & affinitas vocum Scribas fefellit, ut *nec* pro *haec* exscripserint. Sic autem habe: duplici nomine narare insulam incolis videri, ut & de Delo fabulantur: cum quòd immensum aucto mari (ut Sallustianis utar) ubi altiora, quae objacent, aquis fluctibus operiantur; in insulae tamen ora nihil altius solito aqua excreverit: unde unà cum aqua attolli & deprimi insulam opinio nata. Deinde quòd quae antea objectu aggerum videri non poterant, tunc facilè sub adspectum cadant. Jo. Christoph. Stella v. c. paullò aliter rescripsit. Epistolam extremo libro collocavimus. SCHOTT.

Cùm videantur editiora quis objacet] Quidam ad opticen confugiunt; quae docet propter aquae διάφανον minora quaeque longè majora; recta, incurva, & vice versa apparere: adeoque quae alioqui non viderentur, aquae splendore & radiorum jactu sub adspectum cadere. Vident. Strabo lib. I. *Geogr.* ad illum Homeri versum *Odyss.* I.

Ὀξὺ μάλα προϊδὼν μεγάλῳ
ὑπὸ κύματος ἀρθείς.

& Seneca *Natural. Quaest.* lib. VII. cap. 26. & lib. III. cap. 25. Caelius Rodig. lib. IX. cap. 22. *Antiq. Lect.* IDEM.

39. *A Santonibus ad Osismios*] *Santones* penultima longa Ptolemaeus & Stephanus; at Strabo cum *o* parvo & diverso ordine *Santoni.* PINTIAN.

40. *Santonibus*] Nunc *Santongers*, & oppidum *Sainctes.* OLIVAR.

41. Osis

[41] Osismios usque deflexa. Ab illis enim iterum ad septentriones [42] frons litorum respicit, [43] pertinetque ad ultimos Gallicarum gentium [44] Morinos, [45] nec portu, quem [46] Gesoriacum vocant, quicquam notius habet. [47] Rhenus ab Alpibus decidens, propè à capite duos lacus efficit; [48] Venetum & Acronium. Mox diu solidus,

65

41. *Osismios*] Britanni sunt, nunc *Britones*, apud Sanctum Matthaeum. IDEM.

42. *Frons litorum*] Tota illa ora, quae est à capite Sancti Matthaei, attingit Monnos. IDEM.

43. *Pertinentque ad ultimos*, &c.] Lego *pertinet; frons* videlicet, non *pertinent*. PINTIAN.

44. *Monnos*] Nunc *Terroana*. OLIVAR.

45. *Nec portu quem Gesoriacum vocant quicquam habent notius*] Ptolemaeus per *i* in prima & duplex *s* & duplex item *r* *Gissorrbiacom*. Item *habet* lego, non *habent*, ut referatur ad illud *frons*. PINTIAN.

46. *Gesoriciacum*] Plinius & Ptolemaeus *Gesoriacum*. BARBARUS.

Gesoriacum] Nunc *Calais*, portus Caletensis. OLIVAR.

Gesoriacum vocant] Duplici *ss* scrib. ex Ptolemaeo. Meminit Suet. *Caligula*. Aliis hodie *Calais*, aliis *Bologne* creditur, SCHOTT.

47. *Rhenus*] Quem multis regionibus faustum & arridentem amnem, Batavorum certè, quos ostiis suis non aliter ac ulnis amplectitur, uberrimas delicias &

ab facculis μέγα ὄνειαρ duplici clypeo hic consecratum vides. GRONOV.

48. *Venetum & Acroni m*] Caesar *Comm.* VI. Hercyniam Silvam oriri ait ab Helvetiorum, & Nemetum, & Rauracorum finibus. Beat. Rhenanus ibi *Venetum & Tauracorum* reponebat. SCHOTT.

49. *Huc*

70lidus, & certo alveo lapsus, haud procul à mari [49] huc & illuc dispergitur; sed ad sinistram amnis etiam tum, & donec effluat, Rhenus; ad dextram primò angustus & sui similis, pòst ripis longè ac latè recedentibus, jam non am-75nis sed ingens lacus, [50] ubi campos implevit, Flevo dicitur: ejusdemque nominis [51] insulam amplexus, fit iterum arctior, iterumque fluvius emittitur.

49. *Huc & illuc*] Dividitur in duo latera. OLIVAR.

50. *Ubi campos implevit, Flevo dicitur*] *Flevum* Plinius unum ex ostiis Rheni appellat. Est etiam castellum Germaniae trans Rhenum Cornelio Tacito in sexto. PINTIAN.

51. *Insulam*] Batavorum, nunc *Hollandiam*. OLIVAR.

CAP. III.

GERMANIA.

GERMANIA hinc ripis ejus usque ad Alpes, à meridie ipsis Alpibus, ab oriente [1] Sarmaticarum confinio gentium, quâ septentrionem spectat, [2] Oceanico litore obducta 5est. Qui habitant, immanes sunt animis atque corporibus, [3] & ad insitam feritatem vastè utraque exercent, bellando animos, [4] corpora ad consuetudinem laborum. Maximè frigora nudi agunt, [5] antequam puberes sint; & longissima

1. *Sarmaticarum confinio*] Polonorum Visula amne. OLIVAR.

2. *Oceano*] Septentrionali. IDEM.

Oceanico litore obducta est] Lego, *Oceani litore*, &c. PINTIAN.

3. *Et ad insitam feritatem*] Lego, *& ab insita feritate*. Mox, *ad consuetudines laborum*, malim, *adsuetudine lab.* SCHOTT.

4. *Corpora ad consuetudines laborum*] Scribendum puto, *corpora assuescendo labori*: ut verbum sit verbo simile, *bellando, assuescendo*. PINTIAN.

5. *Antequam puberes sint*] A Caesare

gissima apud eos pueritia est: viri [6] sagis ve- 10 lantur, aut [7] libris arborum. [8] Quamvis saeva hieme, nandi non patientia tantùm illis, studium etiam est. [9] Bella cum finitimis gerunt: causas eorum ex libidine arcessunt; neque imperitandi prolatandique quae possident, 15 (nam ne illa quidem enixè colunt) sed ut circa ipsos quae jacent vasta sint. [10] Jus in viribus habent, adeò ut ne [11] latrocinii quidem

sare omnia est mutuatus *Comm.* VI. *belli Gall. Vita omnis in venationibus atque in studiis rei militaris consistit: ab parvulis duritiei ac labori student. Qui diutissimè impuberes permanserunt, maximam inter suos ferunt laudem: hoc ali staturam, ali hoc vires, nervosque confirmari putant.* Cetera in eandem sententiam, quae cum his compones. Corporum enim vastitatem in hanc exercitii caussam refert, ut & lib. IV. *belli Gall.* initio. Sed de corporum proceritate T. Livius, Seneca, Florus, & pleni libri. SCHOTT.

6. *Sagis*] Dixi *sagum* esse vestem militarem, quae armis super imponitur, auctore Baysio: nunc *Sagon*: Germani eam vestem ex lana & pilis conficiunt; *Feltro* dicitur: Sarraceni vocant *Albornoz*. OLIVAR.

7. *Libris*] *Libri* sunt cortices arborum. IDEM.

8. *Quamvis saeva hieme*] Malè haec vulgò interpungunt: ad sequentia refer. De hac ipsa re Caesar initio *Comm.* quarti: *In eam se consuetudinem adduxerunt, ut locis frigidissimis, neque vestitus, praeter pelles, habeant: quarum propter exiguitatem, magna est corporis pars aperta: & laventur in fluminibus.* Et lib. VI. *Fluminibus perluuntur: & pellibus, aut parvis rhenonum tegumentis utuntur, magna corporis parte nuda.* Noster sagis tegi, Caesar rhenonibus affirmat: qui utrobique de vastis Germanorum agris, caussisque. Tacitus quoque *de moribus Germ.* sagis vestiri auctor est. Videndus Seneca *de Ira*: & qui apud Ciceronem in ea quae *pro M. Scauro*, (ut hoc παρὰ τὴν ἱστορίαν moneam) *pelliti testes* appellentur, animadversione dignum: pretium enim operae attendentium absolvet, ut Melae nostri verbis utar. SCHOTT.

9. *Bella cum finitimis*] Hinc nec latrocinia, quae ferè bella comitantur, apud eos infamiam habent, ut è Caesare rursum noster exscripsit: & Arist. bellum venationis quoddam genus facit: atque utinam à sociis & amicis, quos vulgò depraedantur, abstinerent. Eadem infrà lib. III. cap. 6. de Britannis. IDEM.

10. *Jus in viribus*] Hoc seculo Pomponii, nam nostro in legibus, praesertim municipalibus. OLIVAR.

Jus in viribus habent] Χειροδίκαι Hesiodo. Tale ferè Jus militare, ut armatis precibus quidvis extorqueant. De Gallis sic ferè Livius lib. V. ab V. C. *Cùm illi se in armis jus ferre, & omnia fortium virorum fortiter dicerent.* SCHOTT.

 11. *La*

dem pudeat; tantùm hospitibus boni, mites-
20 que supplicibus: victu ita asperi incultique,
ut cruda etiam carne vescantur, aut recenti, aut
cùm rigentem in ipsis pecudum ferarumque co-
riis, manibus pedibusque subigendo, renovarunt.
Terra ipsa multis impedita [12] fluminibus, multis
25 [13] montibus aspera, & magna ex parte [14] silvis
ac paludibus invia. Paludum, Suesia, Estia, &
Melsiagum, maximae: [15] silvarum, Hercynia,
& aliquot sunt quae nomen habent; sed illa
dierum sexaginta iter occupans, ut major aliis,
30 ita & notior. [16] Montium altissimi Taunus &
Rhetico; [17] nisi quorum nomina vix est elo-
qui ore Romano. Amnium in alias gentes exe-
untium, [18] Danubius & [19] Rhodanus; [20] in Rhe-
num,

11. *Latrocinii*] Fortasse verum in ipsis agiis: nam in oppidis summa est aequiras. OLIVAR.

12. *Fluminibus*] Viadro, Amisio, nunc dicto *Eme*: Visurgo, nunc dicto *Weser*: Albi nunc *Elb*: Suevo nunc *Spre*: Viadro nunc *Odera*, & Lupia, *Lippe*. IDEM.

13. *Montibus*] Meliboco, Sudete, Abnoba, Asmiburgio. IDEM.

14. *Silvis ac paludibus*] Corn. Tacitus *de moribus German. Terra etsi aliquanto specie differt, in universum tamen aut silvis horrida, aut paludibus foeda, humidior quà Gallias, ventosior quà Noricum & Pannoniam adspicit, satis ferax, frugiferarum arborum impatient, pecorum fecunda, sed plerumque improcera.* SCHOTT.

15. *Sylvarum Hercynia*] Strabo *Ercyniam* sine adspiratione scribit: Ptolemaeus, Eratosthenes, & alii Graeci Auctores *Orcynium*, auctore Caesare in sexto *Commentariorum.* PINTIAN.

Silvarum Hercynia] Hanc Caesar VI. *Comment. Gallico* describit. SCHOTT.

16. *Montium altissimi Taurus & Rhetico*] Cornelius Tacitus lib. 12. montem *Taurum* cum Pomponio nominat. Idem tamen in XIV. *Taunum*, non *Taurum.* PINTIAN.

17. *Nisi quorum nomina*] Aldus, *& alii quorum nomina.* IDEM.

18. *Danubius*] Ex Abnoba monte profluit. OLIVAR.

19. *Rhodanus*] Profluit ex ipsis Alpibus. IDEM.

20. *In Rhenum Maevis & Lupia*] Tacitus in situ Germaniae non *Moevin*, sed *Moenin* vocat: *Inter Hercyniam*, inquit, *sylvam, Rhenumque & Moenin amnes, habitant Helvetii.* Plinius quoque lib. IX. per *n* scribit eum, non per *u*, quanquam *Moenus* ab ipso, non *Moenis* videtur appellatus: *In Moeno*, inquit, *Germaniae amne Siluris grassatur*, nisi quis non *in Moeno*, sed *in Moeni*, aut

num, [21] Moenis & Lupia; [22] in Oceanum, [23] Amisius, Visurgis & Albis clarissimi. Super Albim Codanus ingens sinus magnis parvisque insulis refertus est. [24] Hac re mare, quod gremio litorum accipitur, nusquam latè patet, nec usquam mari simile; verùm aquis passim interfluentibus [25] ac saepe transgressis, vagum atque diffusum faciè amnium spargitur: quà litora attingit, ripis contentum insularum non longè distantibus, & ubique penè tantundem, it angustum & par freto; curvansque se subinde, longo supercilio inflexum est. [26] In eo sunt [27] Cimbri & Teutoni: ultrà, [28] ultimi Germaniae Hermiones.

aut *Moevi* apud eum legat, de quo plura eo loco. BARBARUS.

21. *Moenis & Lupia*]. Scribo *Moenis & Lupias* ex Strabone, & Cornelio Tacito. PINTIAN.

22. *In Oceanum Amisius urbis & Albis*] Scribendum non *Urbis*, sed *Visurgis*. BARBARUS.

23. *Amisius, Visurgis*] Ptolemaeus, *Amasius & Visurgis*: Strabo, Plinius, Cornelius Tacitus *Visurgis* cum Pomponio. *Amasias* tamen est Straboni: *Amisia* Cornelio Tacito. PINTIAN.

24. *Acre mare*] Scribo, *Hac re mare*. IDEM.

25. *Ac saepe transgressis*] Haec verba aliquem quidem sensum habent, frivolum tamen & parùm necessarium: itaque pro alienis ferè habeo. IDEM.

26. *In eo sunt Cymbri & Teutoni*] Scribo *Cimbri* cum *i* in prima, ex Ptolemaeo, Strabone, Plutarcho, & omnibus. Item *Teutones* non *Teutoni* ex Ptolemaeo, & Plutarcho. IDEM.

27. *Imbri & Teutoni*] Scribendum *Cimbro*, ex Tacito, caeterisque. Horum *Cimbrica Chersonesus*, quae modo appellatur *Dacia*. *Teutoni* verò sunt, quos alii *Teutones*, Ptolemaeus *Teutonarios* in eo tractu nominat. Plinius lib. IV. *Cimbri*, inquit, *& Teutoni*. BARBARUS.

28. *Ultimi Germaniae Hermones*] Plinius & Tacitus, *Hermiones*, Ptolemaeus *Elmeones*, ad amnem Vistulam, qui Germaniae finis est, & Sarmatiae principium, ut mox patebit. IDEM.

CAP. IV.

SARMATIA.

[1] SARMATIA intus quàm ad mare latior, ab his quae sequuntur, [2] Vistula amne discreta, [3] quâ retro abit usque ad [4] Istrum flumen immittitur. Gens habitu armisque Parthicae 5 proxima, verùm ut caeli asperioris, ita ingenii, [5] non se urbibus tenent, & ne statis quidem sedibus. Ut invitavere pabula, ut cedens & sequens hostis exigit, ita res opesque secum trahens, semper castra habitant; bellatrix, libera, indo- 10 mita, & usque eò immanis atque atrox, ut feminae etiam cum viris bella ineant; [6] atque ut habiles sint, natis statim dextra aduritur mamma: [7] inde expedita in ictus manus [8] quae exseritur

1. *Sarmatia*] Nunc *Polonia.* OLIVAR.

2. *Insula amne discreta*] Scribendum non *Insula*, sed *Visula*, seu quod idem est, *Vistula.* BARBARUS.

3. *Quâ retro abit usque ad Istrum flumen immittit*] Lego *immittitur*; ut in Thracia, *à. Pontici lateris fronte usque in Illyricos penitus immissa.* Nam in agendi significatione in Creta: *ad Orientem Samponium promontorium, ad Occidentem Criumetopon immittit.* Posset etiam legi, nec male, *init*; ut infrà de Arabico sinu: *Init penitus introrsusque, dum Aegyptum,* &c. PINTIAN.

4. *Istrum*] Danubium intelligit. OLIVAR.

5. *Non se urbibus tenet*] MSS. duo *tenent* & mox *habitant.* Ex quibus hoc prius non modo est in MS. Mediol. ut *habitant*, sed & editione Juntina. Haud dubiè tenore eodem loquendi usus Auctor scripsit *tenens*, *habitans.* Ride iratum propterea Vossium. Sed quid ad Vossium, in magnis semper & Ecclesiasticis πραγμάτων occupatum quinque participia & eorum junctio? GRONOV.

6. *Atque ut habiles sint*] Melius, *ad quae.* Et sup. paullò, *& ne statis quidem*, dele conjunctionem. SCHOTT.

7. *Ut inde expedita in ictus manu quae exeritur virile fiat pectus*] Non sapit haec oratio candorem Melae, nec brevitatem illam, quae semper doctissimis quibusque summae fuit curae. Lego igitur paucioribus verbis, sensu eodem: *Inde expedita in ictus manus, virile fit pectus*, cetera superfluunt, adjecta puto ab ineptis, ut ajunt, Glossatoribus. PINTIAN.

8. *Quae egeritur*] Suspicor leg. *qua fertur*; vel, *qua res geritur.*

ini-

ritur, virile fit pectus. Arcus tendere, equitare, venari, [9] puellaria pensa sunt: ferire hostem, adultarum stipendium est; adeò ut non percussisse, pro flagitio habeatur, sitque eis poenae virginitas.

ἐπισφίοντο βρεφόθεν τὸν δεξιὸν μαζὸν, ὡς ἂν μὴ ἐπικωλύῃ τὴν τοξείαν. Eustath. in Περιηγητήν. Nisi fortè dextram proferri dixit, quod sinistra clypeum gestando occultetur: quo modo *quae exeritur* melius legetur: sed ἀπέχω. SCHOTT.

9. *Puellaria pensa*] Sic de Camilla Amazone Maro lib. VII. *Aeneid.*

Bellatrix: non illa colo, calathisve Minerva
Femineas assueta manus; sed proelia virgo
Dura pati, cursuque pedum praevertere ventos.

IDEM.

CAP. V.

SCYTHIA.

[1] INDE Asiae confinia, nisi ubi perpetuae nives sedent & intolerabilis rigor, [2] Scythici populi incolunt, [3] ferè omnes etiam in unum Belcae appellati. [4] In Asiatico litore primi [5] Hyperborei, super aquilonem Rhipaeosque mon-

1. *Inde*] Ex Sarmatia, quae Scythas attingit. OLIVAR.

2. *Scythici populi omnes, Belgae appellati*] Scribendum *Sagae*, non *Belgae*, Herodotus, & Plinius lib. VI. *Persae*, inquit, *Sagas vocant omnes Scythas.* Etiamsi *Sacas* Graeci malunt scribere, quàm *Sagas.* Pomponius quoque infrà, *Scythae*, inquit, *sunt Androphagae, & Sagae distincti regione.* BARBARUS.

3. *Ferè omnes etiam in unum Sagae appellati*] Si in his verbis non esset depravatio, sibi repugnaret Mela: nam quum dixisset *ferè omnes*, ineptè adjectum esset, *in unum.* Castigandum ergo existimo, *Per.se omnes etiamnum Sacas appellant*, ex Plinio & Herodoto. PINTIAN.

4. *In Asiatico litore*] *Latere*, malim. SCHOTT.

5. *Hyperborei super*] Haec transtulit de Hyperboreis ex Callimacho, *hymno in Delum*: quem cum his compone. Legend. & Plin. lib. IV. cap. 12. Solinus cap. 21. & Clemens Alexandrin. lib. I. *Stromat.* IDEM.

montes, [6] sub ipso siderum cardine jacent: [7] ubi sol non quotidie, ut nobis, sed primùm verno aequinoctio exortus, autumnali demum occidit: & ideo sex mensibus dies, & totidem 10 aliis nox usque continua est. [8] Terra augusta; aprica, per se fertilis. Cultores justissimi, & diutiùs quàm ulli mortalium, & beatiùs vivunt. Quippe [9] festo semper otio laeti non bella novere, non jurgia; sacris operati, maximè Apolli- 15 nis: quorum primitias Delon misisse, initio per virgines suas, deinde per populos, subinde tradentes ulterioribus, moremque eum diu, & [10] donec vitio gentium temeratus est, servasse referuntur. Habitant lucos silvasque, & ubi 20 eos vivendi [11] satietas magis quàm taedium cepit, hilares, redimiti sertis, semet ipsi in pelagus ex certa rupe praecipites dant. Id eis funus eximium est. [12] Mare Caspium, ut angusto, ita longo etiam freto, primùm terras, quasi fluvius,

6. *Sub ipso siderum cardine*] Tempore Melae regionem Hyperboream putabant ultimam versus Oceanum esse. Inde nobis tradidit Mela rationem illam dierum astronomicam, quae revera falsa est in regione Hyperborea: quanquam ita sit in ipso cardine mundi, quam Mela & Veteres alii in ipsis Hyperboreis collocavere. OLIVAR.

7. *Ubi sol non quotidie ut nobis, sed primùm verno aequinoctio exorsus, autumnali demum occidit, & ideo sex mensibus dies, & totidem aliis nox*] Plinius contrà sentit lib. IV. *Semestri luce*, inquit, *& una die solis aversi, non, ut imperiti dixere, ab aequinoctio verno in autumnum semel in anno, solstitio oriuntur iis soles, brumaque semel occidunt.* BARBARUS.

8. *Terra angusta*] Lego *augusta*, non *angusta*. PINTIAN.

9. *Festo semper otio laeti*] Virgil. IV. *Aen.* Agathyrsis tribuere videtur, fortassis non sine auctore. Solinus ibidem. Juvenal. *Satyr.*

Ultra Sauromatas fugere hinc libet, & glacialem
Oceanum.

SCHOTT.

10. *Donec vitio gentium temperatus est*] Lego *temeratus est*: Aldus, *turbatus est*. PINTIAN.

11. *Satietas magisque taedium*] Vet. cod. *Satietas magis quàm taedium*. Utraque lectio ferri potest. SCHOTT.

12. *Mare Caspium ut angusto*] Diximus hoc non posse fieri, & antiquitatem hallucinatam fuisse. OLIVAR.

Mare

vius, irrumpit: atque ubi recto alveo influxit, 25
in tres sinus diffunditur; contra os ipsum in Hyrcanum, ad finistram in Scythicum, ad dextram in eum, quem propriè & totius nomine Caspium appellant: omne atrox, saevum, sine portubus, procellis undique expositum; ac belluis 30
magis quàm cetera refertum, & ideo minùs navigabile. Ad introëuntium dextram [13] Scythae Nomades freti litoribus insident. Intus sunt ad Caspium sinum [14] Caspii, & Amazones, sed [15] quas Sauromatidas appellant: ad Hyrca- 35
num [16] Albani, & [17] Moschi, & Hyrcani: in Scythico [18] Amardi, & Paesicae, [19] & jam ad fretum [20] Derbices. [21] Multi in eo sinu magni par-

Mare Caspium] De mari Caspio, hic quidam novum cap. fecerunt. Lege Herodotum *Clione* extr. SCHOTT.

13. *Scythae Nomades*] Nunc *Tartari* sunt, confines Sauromatis. OLIVAR.

14. *Caspii & Amazones*] Amazones prope magnos Bulgaros, nam alii sunt in Ponto. IDEM.

15. *Quas Sauromatidas*] De his Amazonibus Plato *de Leg.* & Eustathius *in Dionys.* Pro *Amardi* autem fort. *Mardi* leg. qui cap. 2. lib. 1. nominantur. SCHOTT.

16. *Albani & Molchi*] Scribendum non *Molchi*, sed *Moschi*. BARBARUS.

17. *Moschi*] Aliud genus Moschovitarum. OLIVAR.

18. *Amerdi & Pestici*] Scribendum *Amardi & Paesici* seu *Paesicae*, ut Ptolemaeus, & infrà Pomponius. Sunt, qui *Amordos* eos scribant, sed Strabo & Stephanus *Amardos*: ea gens est Hyrcana, unde Ptolemaeo quoque *Amardus* amnis in Caspium delatus. BARBARUS.

Amardi & Paesici] Stephanus *Paesarcae*; Ptolemaeus *Paesicae*. PINTIAN.

19. *Etiam ad fretum Derbices*] Scribe disjunctim, *Et jam ad fretum Derbices*, Stephanus tamen per duplex *cc* & *ae* diphthongum in fine, *Derbiccae*, Apollonii auctoritatem secutus: atque appellari à Ctesia *Derbios*, vel *Terbissos*, Dionysius Byzantius *Dercebios* nominat. Strabo undecimo modò *Derbeces* penultima producta; modò *Derbyces* cum *y* in eadem, si vacat menda exemplar. Ptolemaeus cum Stephano *Derbiccae*. Sed in relatione Mediae *Dribyces*. Sicque habet vetus Plinii codex. PINTIAN.

20. *Derbices*] Prope Hyrcanos ad Oxum fl. siti. Plinius, Ptolemaeus, & Strabo. Dionysius Afer Δερκεβίους appellat: Aethicus Cosmographus semel iterumque *Dervicas*, nunc Orientalis Oceani, iterum Septentrionalis gentes: ex frequenti, ut arbitror, commutatione *v* & *b* litterarum. Et qui hîc *Paesici*, & Ptolemaeo *Paesicae*, iidem Aethico *Raesici*: qui hinc singulis penè versibus corruptus, restitui poterit. SCHOTT.

21. *Multi in eo sinu*] Τὸ *sinu* redun-

parvique amnes fluunt: ſed qui famam habent,
40 ex Cerauniis montibus uno alveo deſcendit,
[22] duobus exit in Caſpium Rha. Araxes Tauri
latere demiſſus, quoad campos Armeniae ſecat,
[23] labitur placidus & ſilens, neque in utram par-
tem eat, [24] quanquam intuearis, manifeſtus:
45 cùm in aſperiora devenit, hinc atque illinc rupi-
bus preſſus, & quanto anguſtior, tanto magis
pernix, [25] frangit ſe ſubinde ad oppoſita cauti-
um: atque ob id ingenti cum murmure ſonanſ-
que devolvitur, adeò citus, ut quâ ex praeci-
50 piti [26] in ſubjecta caſurus eſt, non declinet ſta-
tim undam, ſed ultrà quàm canalem habet, eve-
hat, plus jugeris ſpatio ſublimis, & aquis penden-
tibus ſemet ipſe ſine alveo ferens: deinde ubi
incurvus arcuatoque amne deſcendit, fit tran-
quillus,

redundat; & mox fluunt. IDEM.

22. *Duobus exit in Caſpium Araxes Tauri latere demiſſus*] Verba illa, *Araxes Tauri latere demiſſus*, ſenſum inchoant diverſum. Per praecedentia verò fluvius ſignificatur, cujus nomen Librariorum incuria omiſit. Hunc putamus eſſe fluvium, *Rha*: tum quòd facilis fuit Librarii ubique dormitantis lapſus una duntaxat ſyllaba praeterita; tum quòd Mela duobus alveis tradit exire in Caſpium ſinum, quod de *Rha* flumine apertè teſtatur Ptolemaeus. Praeterea ſi quis rem diligenter examinet, inveniet ex magna fluviorum copia, qui in Hyrcanum mare emittunt, ſex tantùm, qui famam habeant, delegiſſe Melam, quos memoriae proderet. Duos in ſinum Caſpium emittentes, totidem in Hyrcanum, poſtremos duos in Scythicum. Denique *Rha* fluvius plagae Septentrionalis Tanaidi vicinus, auctore Marcellino, clarus eſt & celeber; vel quòd diſterminat Sarmatiam à Scythia, ut ſcribit Ptolemaeus; vel radice cujuſdam herbae vegetabilis, quae in ejus ſuperciliis gignitur ad uſus multiplices medelarum: ut idem Marcellinus tradit. PINTIAN.

23. *Labitur placidus &*] Ita de Arari Caeſar 1. *Comm. belli Gallici*: *In Rhodanum influit incredibili lenitate, ita ut oculis, in utram partem fluat, indicari non poſſit.* SCHOTT.

24. *Quamvis intuearis manifeſtum*] Rectiùs Aldus, *manifeſtus.* PINTIAN.

25. *Frangit ad oppoſita cautium*] Sic Flaccus lib. 1. *Carm.* oda XI.

> *Quae nunc oppoſitis debilitat pumicibus mare*
> *Tyrrhenum.*

SCHOTT.

26. *In ſubjectam non declinet ſtatim unda*] Lego *in ſubjecta*, ut

ſub-

quillus, iterumque per campos tacitus & vix fluens, in id litus elabitur. Cyrus & [27] Cambyses, [28] ex radicibus Coraxici montis vicinis fontibus editi, & in diversa abeunt, [29] perque Iberas & Hyrcanos diu & multum distantibus alveis defluunt: pòst non longè à mari eodem lacu accepti, in Hyrcanum sinum uno ore perveniunt. [30] Jaxartes & Oxos per deserta Scythiae ex

55

60

subintelligas *loca*, adstipulantibus etiam Aldi exemplaribus. PINTIAN.

In subjectam] *Subjecta*, vult Pintianus, ut *loca* exaudiatur. Idem *unda* legisse videtur: ego vulg. lectionem tueor, nec *τò fontibus* inf. necessariò addendum puto: tametsi in Aldina edit. non minus aliis corrupta, legatur. SCHOTT.

27. *Cymbyses ex radicibus Corsici montis*] Legendum arbitror *Coraxici*, non *Corsici*. Sunt autem montes *Coraxici*, quos, ut ait Plinius lib. VI. quidam *Heniocos* dixere. Ptolemaeus tamen vocat montem *Caspium*, unde *Cambyses* oritur. Nihil mirum, quòd eos montes, qui *Tauri* partes aut laciniae sunt, alii aliter, ut in Plinio quoque diximus, appellavere. Subit nunc locus in Plinii lib. VI. depravatus cap. 9. ubi de *Araxe* ait, *Auctusque amne Musi ipse, ut plures existimavere, à Cyro defertur in Caspium mare.* Scribendum enim videtur, non *Musi*, sed *Cambusi*, hoc est, *Cambyse*. Nam & *Borusthenem*, pro *Borysthene*, Veteres dicebant, & alia aequè hujusmodi per *u* libentiùs, quàm per *y* Pomponius: *In idem litus*, inquit, *elabitur Cyrus & Cambyses, ex radicibus Coraxici montis vicini editi, & in diversa abeunt, perque Hiberas & Hyrcanos, diu & multum distantibus alveis defluunt. Pòst non longè à mari eodem lacu accepti, in Hyrcanum sinum uno ore perveniunt:* etiamsi Ptolemaeus ostia eorum sejungit. BARBARUS.

28. *Ex radicibus Coraxici montis vicinis editi*] Deest verbum *fontibus*, ex Aldo, ut sit, *vicinis fontibus editi.* PINTIAN.

29. *Perque Iberas & Hyrcanos diu & multum*, &c.] Legendum videtur *perque Armenios & Albanos*, &c. Plinius in sexto: *Flumina per Albaniam decurrunt in mare Casios & Albanos. Deinde Cambyses in Caucasiis ortus montibus: mox Cyrus in Coraxicis.* Strabo undecimo: *In medio planicies est fluminibus irrigua praesertim Cyro, qui ortum ex Armenia trahens, mox dictam planiciem intrat, atque Aragum amnem è Caucaso defluentem recipiens evadit in Albaniam, inter quam & Armeniam in mare Caspium erumpit.* Et paulò post idem Strabo: *Cyrus autem, qui per Albaniam fluit, & alia flumina eum augentia terram fecundiorem exhibent.* Haec Strabo. In cujus tralatione vitiosè scriptum est *Aragum*, pro *Aragonem*, ut habent Graeci codices. Sed potest etiam legi, *per Iberas & Albanos.* Nam Ptolemaeo auctore *Cyrus* per totam Iberiam & Albaniam fluit, dividens illas ab Armenia. IDEM.

30. *Laxartes & Oxos*] Scribendum *Iaxartes* per *i* non per *l*, ex Plinio, Strabone, Ptolemaeo, Q. Curtio, Marcellinoque, & paulò pòst, *Surdianorum regionibus*, scribe

ex Sugdianorum regionibus in Scythicum exeunt; ille suo fonte grandis, hic incursu aliorum
65 grandior, & [31] aliquandiu ad occasum ab oriente excurrens, [32] juxta Dahas primùm inflectitur: cursuque ad septentrionem converso, [33] inter Amardos & Paesicas os aperit. [34] Silvae alia quoque dira animalia, verùm & [35] Tigres fe-
70 runt, utique Hyrcania; saevum ferarum genus, & usque eò pernix, ut illis longè quoque progressum equitem consequi, nec tantùm semel, sed

scribe *Sogdianorum*. BARBARUS.

31. *Aliquandiu ad Occasum ab Oriente currens*] Scripti duo *occurrens*: immò sic etiam editio Juntae & codex Mediol. Quid bonus Vossius, cui senio fuit silentium, quod tenuerat me indicante? Qui mos ejus fuit, rogat [Sed quomodo flumen, ubi nullus est aestus, sibi occurrere potest?] Difficultatem vides magnam. At quis dixit illum sibi occurrere? Interrogatio penitus mendax. Imò elegantissimè Mela, quoniam alii fluvii in eum incurrebant, dicit eum aliquandiu ad Occasum ab Oriente, in quo scilicet spatio accipiebat alios fluvios, occurrere, hoc est, currentem hìc illic praesto sistere ad eos admittendos. GRONOV.

32. *Juxta Dacas primùm inflectitur*] Scribe *Dahas*, non *Dacas*. BARBARUS.

33. *Inter Amardos & Pesicasos aperitur*] Legendum, *Inter Amardos & Paesicas os aperit*, iisdem Auctoribus. IDEM.

34. *Sylvae, alia quoque dira animalia, verùm & tigres ferunt, utique Hyrcaniae, saevum ferarum genus*] Luxatus est, ut opinor, ordo verborum: legendum, *Sylvae, utique Hyrcaniae alia quoque dira animalia, verùm & tigres ferunt, saevum ferarum genus*, PINTIAN.

35. *Tigres ferunt*] De his Plinius lib. VIII. cap. 18. & Solin. cap. 21. ubi in duobus MSS. Toletanis, ut hoc obiter moneam, disertim legitur *cernuari*, hoc est, humi affligi, & occidi: pro quo vulg. libri, *sedare praecipites*, quod à glossa esse alicujus Ludimagistri, qui illud non assequeretur, quis non videt, nisi qui nihil videt? Ant. Delrio civis meus, Juris, bonarumque artium peritissimus, in Solino à se emendato, Philostrati auctoritate id probavit, qui *ὠρύεσθαι αὐτὴν πρὸς τῇ θαλάττῃ, καὶ ἀποθνήσκειν αὐτόσε* scribit. Quoniam igitur prior ille occupavit; corollarii vice alterum Solini locum addamus in eadem voce corruptum: cap. enim 47. ubi de equorum praestantia, Antiochum ait Centaretrii ducis equum insiluisse: *Is*, inquit, *adeò sprevit lupatos, ut de industria curvatus, ruina & se, & equitem pariter affligeret*: iidem scripti codd. *cernuatus* praeferunt: Melius. De *cernuari* autem M. Ter. Varro apud Non. Marcellum, & Servius in x. *Aeneid. Cernuus, qui cadit in faciem, quasi in eam partem, qua cernimus.* Utitur & Arnobius eruditus Auctor lib. VII. *adv. Gentes*. SCHOTT.

Tigres ferunt utique Hyrcanos]

Duo

ſed aliquotiens etiam, curſu unde coeperit ſubinde repetito, ſolitum & facile ſit. Cauſa ex eo eſt, quòd ubi ille interceptos earum catulos citus 75 coepit avehere, & [36] rabiem appropinquantium aſtu fruſtraturus, unum de pluribus omiſit; hae projectum excipiunt, & [37] ad cubilia ſua referunt, rurſumque & ſaepius remeant, atque idem efficiunt, [38] donec ad frequentiora, quàm adire au- 80 deant, profugus raptor evadat. Ultra Caſpium ſinum quidnam eſſet, [39] ambiguum aliquandiu fuit; idemne Oceanus, an Tellus infeſta frigoribus, ſine ambitu ac ſine fine projecta. Sed prae-

Duo poſtrema verba ſuperant, & ex Virgilio deſumta,

> —— *Hyrcanaeque admôrunt ubera tigres.*

Vide Plinium lib. VIII. IDEM.

36. *Rabiem appropinquantium*] Non diſſimile de Medea M. Tullius in ea, quae eſt *pro Lege Manilia*: *Medea illa*, inquit, *quondam ex Ponto profugiſſe dicitur: quam praedicant in fuga fratris ſui membra in his locis, quâ ſe pater perſequeretur, diſſipaviſſe: ut eorum collectio moerorque patris celeritatem perſequendi retardaret*, Apollonius tamen Rhodius Jaſoni caedem illam, non Medeae, tribuit. IDEM.

Rabiem appropinquantium fruſtraturus aſtu unum de pluribus omittit] In tribus MSS. inverſo ordine verborum legitur *aſtu fruſtraturus*. Sed & totus hic locus ita ex MSS. videtur conſtituendus: *quod ubi ille interceptos earum catulos citus coepit avehere, & rabiem appropinquantium aſtu fruſtraturus unum de pluribus omiſit: hae pr.* Nam & copulativa in illis eſt, & aut *omiſſis* aut *omiſſum* habent. GRONOV.

37. *Ad cunabula ſua*] Unde iſta mutatio placuit Voſſio? Editi ante eum & MSS. quoque *cubilia*. An non ea vera vox? An non illuc alludit Cicero II. *Verr.* 77. *Avaritiae non veſtigia, ſed ipſa cubilia videres.* Lucullus ſic agnoſcebat δειλὰς κυνηγὸς, ὥςε τὰ θηρία παρελθόντες ἐπὶ κενὰς αὐτῶν φωλεὰς βαδίζειν apud Plutarchum. Hoc quum nuper monere neglexerim, nunc attendi oportebat: Aelian. XII. *Var. Hiſt.* cap. 39. ἔνθα εἶχεν εὐνὴν λέαινα. Plinius in *Panegyr.* *Excutere cubilibus feras.* Seneca lib. I. *de Clementia* 3. *Quo procedente, non tanquam malum ac noxium animal è cubili proſiliret, diffugiunt.* Nonne Apulejus lib. V. de ſerpente quum dixiſſet, poſtquam *ſulcatos intrahens greſſus cubile ſolitum conſcenderit.* Pricaeus cum Aeliano conferens pag. 275. κοίτην συνήθη oſtendit explicari. IDEM.

38. *Donec ad frequentiora*] Plinius & Solinus paullò aliter navem venatorem jam conſcendiſſe: & D. Ambroſ. VI. *Hexaëm.* decipi tigres ſphaera vitrea à raptore, quae, ut ſolet, imaginem tigridis inſpecta referat, fallatque. SCHOTT.

39. *Ambiguum aliquandiu fuit*] Scrib. *aliquando.* IDEM.

40. *Hy-*

85 praeter Physicos [40] Homerumque, qui universum Orbem Mari circumfusum esse dixerunt, [41] Cornelius Nepos, ut recentior auctoritate, [42] sic certior; testem autem rei Q. Metellum Celerem adjicit, eumque ita retulisse commemorat: Cùm [43] Galliae pro consule praeesset, 90 [44] Indos quosdam [45] à rege Baetorum dono sibi datos; unde in eas terras devenissent requirendo, cognosse vi tempestatum ex Indicis aequoribus abreptos, emensosque quae intererant, tandem 95 in Germaniae litora exiisse. Restat ergo pelagus; sed reliqua lateris ejusdem assiduo gelu durantur, & ideo deserta sunt.

40. *Homerumque*] Strabo lib. I. *Geograph.* καὶ ἄλλως δ' ἐμφαίνει τὸ κύκλῳ περικεῖσθαι τῇ γῇ τὸν Ὠκεανόν, ὅταν οὕτω φησὶν ἡ Ἥρα·

Εἶμι γὰρ ὀψομένη πολυφόρβου πείρατα γαίης
Ὠκεανόν τε Θεῶν γένεσιν.

τοῖς γὰρ πέρασι πᾶσι συνήθη λέγει τὸν Ὠκεανόν· τὰ δὲ ἔσχατα πέρατα κύκλῳ περίκειται· ἔτι τῇ ὁπλοποιΐᾳ τῆς Ἀχιλλέως ἀσπίδος κύκλῳ περιτίθησι τὸν Ὠκεανὸν ἐπὶ τῆς ἴτυος. Loca autem exstant *Iliad.* Ξ. v. 200. & Σ. v. 606. IDEM.

41. *Corn. Nepos*] Plinius hinc descripsit lib. II. cap. 67. *Nepos*, inquit, *de Septentrionali circuitu tradit, Q. Metello Celeri, C. Afranii in Consulatu collegae, sed tum Galliae Proconsuli, Indos à Rege Suevorum dono datos, qui ex India commercii caussa navigantes, tempestatibus essent in Germaniam delati.* De his vide quae quinto ab hinc anno in Corn. Nepotis *Fragmenta* annotavimus. IDEM.

42. *Sic certior tradit*] Totum locum sic lego: *sic certior: testem rei Q. Metellum Celerem adducit, eumque*, &c. IDEM.

43. *Galliis*] MSS. tres & Juntina editio *Galliae*, quam scripturam quoquè tuetur Plinius. GRONOV.

44. *Indos quosdam à rege Boiorum dono sibi datos*] Plinius, à rege *Suevorum*, non *Boiorum*. In quibusdam tamen Pomponianis codicibus, nec *Boiorum* nec *Suevorum*, sed ineptissimè *Lydorum*. Pliniana lectio similior vero est, quod *Suevi* longè lateque imperitabant, majoremque, ut ait Tacitus, Germaniae partem obtinebant. Erant & *Boii* Helvetiis attigui, unde *Boemi*, sive, ut idem Tacitus appellat, *Boiemi*. BARBARUS.

Indos quosdam] Idem Strabo lib. II. non credidit Herodoto, Heraclidi Pontico, & Posidonio eadem Cornelio Nepoti affirmantibus. SCHOTT.

45. *A rege Suevorum*] in Chisiano est *Lydorum*: at in altero erat *botorum*, ut & in Mediolan. GRONOV.

CAP.

CAP. VI.

HISPANIAE EXTERIORIS ET SEPTENTRIONALIS OCEANI INSULAE.

[1] His oris, [2] quas angulo Baeticae adhuc usque perstrinximus, multae ignobiles insulae, & sine nominibus etiam, adjacent: sed earum, quas praeterire non libeat, [3] Gades fretum attin-

1. *His oris, quas angulo Baeticae*] Videtur desiderari praepositio, *ab*, ut sit, *ab angulo Baeticae.* PINTIAN.

2. *Quas angulo Baeticae*] Legamus contra MSS. omnes, ut vult Vossius, *ab angulo Baet.* An uspiam *angulum Baeticae* agnovit Mela? lib. III. cap. 10. Africae novissimus angulus ab eo agnoscitur, non in opposita Baetica. Et certè si de angulo loquutus fuisset Auctor, & praepositionem syntaxis requireret, an ea sic evanuisset, ut in nullo prorsus MS. veniret obvia? Ego non dubito, quin Mela scripserit, *quas ab jugo Baeticae adhuc usque perstrinx.* Alludit enim ad superiora sua lib. II. cap. 6. *Illud* (Junonis promontorium) *jam in Occidentem & Oceanum obliquo jugo excurrens.* Sed Vossius ostendit mihi angulum satis clarè describi à Mela, [cùm dicit Baeticam maria utraque prospicientem: ad Occidentem, Atlanticum; ad Meridiem, nostrum] Credas ita agi, ac si Mela de Baetica egisset perinde ut egit de Scythis Asiaticis, qui cùm sint ad Eoum mare, tamen spectant & Septentrionem, vel de Indis, qui in Eoum pelagus effusi, tamen spectant quoque Meridiem & Indicum mare. Quid nugacissimus Vossius non aggreditur? Nullus talis angulus in Baetica est. Promontorium Junonis nihil confert ad angulum: quum sit modò promontorium. Ut Baetica in utrumque mare spectet, nihil nisi fretum intercedens & Baeticae adsitum facit; non aliquis angulus. Ab freti uno fine spectat mediterraneum mare ac Meridiem, ab altero Oceanum versus Occidentem. In promontorio semper ultimum cornu est instar anguli, non vocatur angulus. Quum negat Junonis promontorium obliquo jugo in Occidentem excurrere posse, nisi fiat angulus, apertè significat se ignotare, quid sit obliquum jugum, etsi de eo jam egerit in *Observationibus.* Quum dicit per *jugum* intelligi non posse Junonis promontorium, ubi nullus mons & vix modici occurrunt colles; gratias Vossio agimus, quòd hactenus nos instruat: nam sufficiunt vel modici colles. Ipse enim sic explicuit ad lib. II. cap. 2. Jugum [litus excelsum, quo Melae sinus utrinque praecingitur.] GRONOV.

3. *Gades*] Nunc *Caliz.* OLIVAR.

5 tingit; eaque angusto spatio, & veluti flumine, à continenti abscissa, quâ terris propior est, penè rectam ripam agit: quâ Oceanum spectat, duobus promontoriis evecta in altum, medium litus abducit, & fert in altero cornu ejusdem
10 nominis [4] urbem opulentam, in altero templum Aegyptii Herculis, conditoribus, religione, vetustate, opibus illustre. Tyrii constituêre: cur sanctum sit, ossa ejus ibi sita efficiunt: [5] annorum quîs manet numerus, ab Iliaca tem-
15 pestate principia sunt: opes tempus aluit. [6] In Lusitania [7] Erythia est, quam Geryone habitatam accepimus, aliaeque sine certis nominibus; [8] adeò agri fertiles, ut cùm semel sata frumenta sint, subinde recidivis seminibus segetem novan-
20 tibus, [9] septem minimùm, interdum plures etiam

4. *Urbem opulentam*] *Gadiram.* IDEM.

5. *Annorum queis manet numerus*] Falso haec quoque verba Pomponio obtruduntur. PINTIANUS. Suspicor glossema esse, & è margine huc irrepsisse: & rectè, nisi me amo: aut humanitus fallor. SCHOTT.

6. *In Lusitania Erythia*] Ex Herodot. Μελπομένη. Γηρυόνεα δὲ οἰκέειν ἔξω τοῦ πόντου κατοικημένον, τὴν Ἕλληνες λέγουσιν Ἐρύθειαν νῆσον. Scribo *Erytheia* cum diphth. *ει*. Graecis enim Ἐρύθεια. Dion. Afer. Περιηγήσει.

Ἤτοι μὲν ναίουσι βοοτρόφον ἀμφ' Ἐρύθειαν.

Sunt qui *Erytheam* ubique excuderunt; contrà alii Sibyllam *Erytheam* fecerunt apud Lactant. quae *Erythraea* est. Non ignoro tamen diphth. illam saepe in *i*, vel *e*, longum conversam. IDEM.

7. *Erythia*] Nunc *Berlingas.* OLIVAR.

Erytheia] Hinc boves Geryonis abegisse Herculem omnes narrant. Hodie non exstat. *Gades* insulam ab Ephoro & Philistide *Erytheiam* vocatam auctor Plinius lib. IV. cap. 22. & à Pherecyde Strabo; cujus fidem secutus And. Resendius, quem honoris caussâ libenter nomino, in Plinio *Pherecyde*, pro *Philistide* reponendum putabat. Sed cur non potius Melae Baetico Auctori & de Graecis Dionysio & Stephano, qui diversas insulas faciunt, fidem habeamus? SCHOTT.

8. *Adeò agri fertiles*] Scribo, *adeo agri fertilis*, ut in India: *& tam feracis soli ut mella frondibus defluant.* PINTIAN.

9. *Septem minimè inter plures etiam messes*] Legendum, *Septem minimùm, interim plures etiam messes.* BARBARUS.

10. *Cass-*

etiam messes ferant. In Celticis aliquot sunt, quas quia plumbo abundant, uno omnes nomine [10] Cassiteridas appellant. Sena in Britannico mari Osismicis adversa litoribus, Gallici numinis oraculo insignis est: cujus antistites, perpetua 25 virginitate sanctae, numero novem esse traduntur: [11] Gallicenas vocant, putantque ingeniis singularibus praeditas; maria ac ventos concitare carminibus; seque in quae velint animalia vertere; sanare quae [12] apud alios insanabilia sunt; 30 [13] scire ventura & praedicare: sed non nisi deditas navigantibus, & in id tantùm, ut se consulerent, profectis. [14] Britannia qualis sit, qualesque progeneret, mox certiora & magis explorata dicentur. Quippe tamdiu clausam aperit ecce 35 [15] principum maximus; nec indomitarum modò ante se, verùm ignotarum quoque gentium victor,

10. *Cassiteridas*] Repugnat Herodot. *Thalia* in fine. SCHOTT.

11. *Gallicenas vocant*] Vide an legi etiam commodè queat *Gallicinas*, ut *fidicinas*, *lyricinas*: carmina enim illis tribuit. PINTIAN. Considerandum, an sit verior lectio divisa, *Galli cenas vocant*. Nam Gallici numinis oraculum illud erat. IDEM. Corruptè hactenus una dictione, *Gallicenas*, Hadr. Turnebus, Galliae ornamentum, *Galli Senas*, aut ur in vet. cod. *Zenas*, restituit in Plutar. *de defectu Oracul.* à se conversum: quem lege, & *de facie in orbe Lunae.* Dionysius Περιηγητὴς quoque in illis Britanniae insulis à mulieribus Baccho fieri testatur. Versus, quia multi sunt, non adscribam. *Senagallia*, vel *Senagallica*, longè alia, de qua lib. II. SCHOTT.

12. *Apud alios insanabilia*] Dele priora verba. Et mox, *praedicere* leg. & fortè *dedita*, ut Virg. & Tacitus, vel *debita*. Nihil tamen demutare ausim. IDEM.

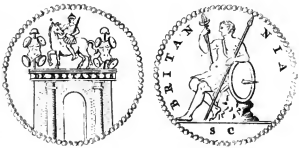
13. *Scire ventura & praedicare*] Lego, *praedicere*, non *praedicare*, PINTIAN.

14. *Britannia*] Nunc *Anglia*, comprehendit & Scotiam. OLIVAR.

15. *Principum maximus*] Claudius Caesar. IDEM.

Principum maximus] Claudium Imp. designari puto, de quo Tranquillus cap. 17. Sic & *claudi mare* & *aperiri* dicitur. Ex die tertio Iduum Novembris claudebatur olim, aperiebatur verò ad diem sextum Idus Martias: auctor Vegetius lib. IV. *de re militari*: quod παρέργως moneo. SCHOTT.

victor, [16] propriarum rerum fidem ut bello

affectavit, ita triumpho declaraturus portat.
40 Ceterùm, ut adhuc habuimus, inter septentrionem occidentemque projecta, grandi angulo Rheni ostia prospicit: dein obliqua retro latera abstrahit, altero Galliam, [17] altero Germaniam spectans: tum rursus perpetuo margine
45 directi litoris [18] ab tergo obducta, iterum se in diversos angulos cuneat triquetra, & Siciliae maximè similis, plana, ingens, fecunda, verùm his, quae pecora quàm homines benigniùs alant. Fert nemora, saltusque, ac praegrandia flumina alter-

16. *Qui propriarum rerum fidem*] In neutro MS. exstat pronomen relativum, nec desidero. Sed una desiderat Vossiana ratio, ipsa insulsa in insulsissima *Appendice*. Ne editio quidem Juntina eam vocem habet. GRONOV.

17. *Altero Germaniam*] Fortè *Juvernam*. & mox, *à tergore obducta: se in diversos*, &c. Suprà, *projecta*, non *profecta*: ut inf. hoc cap. *contra Germaniam projectae*, ubi tamen & *provectae*, vidi qui leg. censerent. SCHOTT.

18. *Ab tergo abducta*] Sententiam bonam in hoc postremo verbo esse negat Latinitas: & ipse Auctor longè aliter *τὸ abducere litus* usurpar in ipsa Gadium descriptione. Egregiè MS. legebat *obducta*: quo notat basin vel tertiam lineam ad conficiendum trigonum apponere. Placet audire aliquid pulchrum? Hoc quod profero, judicat magnus ille Vossius admitti posse, quia bis ita loquitur Mela. Aliquid sanè inexspectatum! Unde Vossio hanc inqui-

alternis motibus, modò in pelagus, modò retro 50 fluentia, [19] & quaedam [20] gemmas margaritasque generantia. Fert populos regesque populorum: sed sunt inculti omnes, atque ut longiùs à continenti absunt, [21] ita aliarum opum ignari magis, tantùm pecore ac finibus dites; incertum 55 ob decorem, an quid aliud, [22] vitro [23] corpora in-

inquisitionem, qui suprà sic rejiciebat istam curam? Ergo si non exstarent talia duo & quidem nota Vossio exempla, non posset admitti? Quid non arrogat sibi ferocissimus ille stellio? GRONOV.

19. *Et quaedam*] Dele *quaedam*: & statim illud, *&* *bigis*, abundat. SCHOTT.

20. *Gemmas margaritasque*] His nobilitata Britannia est: earumque spe trajecisse Caesarem Auctor Suetonius: tametsi aliam ipse causam fingat *Commentario* IV. De thorace è Britannicis margaritis Veneri Genitrici dedicato Plin. & Solinus cap. 56. *Polyhistoris*. IDEM.

21. *Ita aliarum opum ignari magis*] Scribo, *ita alienarum opum ignari magis*. PINTIAN. M. Tullius *ad Attic.* lib. IV. epist. XVI. *Britannici belli exitus exspectatur: constat enim aditus insulae esse munitos mirificis molibus. Etiam illud jam cognitum est, neque argenti scripulum esse ullum in illa insula, neque ullam spem praedae, nisi ex mancipiis: ex quibus nullos puto te litteris, aut Musicis eruditos exspectare.* Efficitur itaque olim ab auro, argento, & pecunia inopem insulam fuisse: quae nunc opulentissima mercaturis faciendis, rebusque quae cotidie importantur. SCHOTT.

22. *Ultro corpora infecti*] Addenda est, ut puto, dictio, *glasto*, à Librariis praeterita, ut sit: *ultro corpora glasto infecti.* Caesar quinto *Commentariorum*: *Omnes vero se Britanni ultro glasto inficiunt, quòd caeruleum efficiat colorem, atque hoc horridiore sunt in pugna adspectu.* Meminit & Plinius lib. XXII. cap. I. PINTIAN. Addendum dixi verbum *glasto*, ex Caesaris *Commentariis*, & Plinio lib. XXII in ipsis statim initiis: nunc repudiata sententia, locum, ut prius erat, relinquo, quòd in Caesaris & Plinii scriptis emendatisque codicibus ea vox minimè legatur, neque omninò Latina sit. Debes hunc locum Hieronymo Suritae, summae in litteris diligentiae, ac tot planè meritorum, ut nulla eis par laus inveniri possit. IDEM. Quidam *glasto*: alii *ultro* in *luteo* minori audacia commutarunt. Ego verò scripturam veterem B. F. repraesentare malui. Turnebus *vitro* tentabat, pro herba, apud Oribasium Medicum: quomodo & apud Caesarem *Comm.* V. *belli Gall.* & Vitruvio lib. VII. cap. 14. *de Architect.* legi vult, lib. VI. *Adversar.* cap. 17. quomodo & MS. suo legi Fulvius Ursinus v. c. affirmat. Pet. Victorius lib. XIX. *Variar. Lect.* cap. 3. *luteo* in Caesare mutat, tamenetsi *ultro* in vetustis exempl. MSS. reperiatur. Franc. verò Hotomannus *lutro*, ex Dioscoride transpositis elementis. *Glastum* vero vox barbara putatur. Atqui Plinius lib. XXII. cap. I. utitur, ubi Britanniae feminas hoc se tingere affirmat:

infecti. [24] Causas tamen bellorum & bella contrahunt, ac se frequenter invicem infestant, maximè imperitandi cupidine, studioque ea prolatan-60di, quae possident. Dimicant [25] non equitatu modò aut pedite, verùm & bigis & [26] curribus, Gallicè armati: [27] covinos vocant, quorum falcatis

ἰσάτιν, ni fallor, Theophrastus & Dioscor. appellant, caeruleum colorem exprimentem. Et Britanni ipsi barbari tunc habiti. *Glessum* etiam à *Glessaria* insula Germanorum apud Solinum cap. 23. legitur. Quare cur omnino rejiciat Pintianus Hieron. Suritae assensus, non video. SCHOTT.

23. *Corpora infecti*] Caesar *Comm.* v. *belli Gallici. Omnes se Britanni luteo inficiunt, quod caeruleum efficit colorem: atque hoc horribiliore sunt in pugna adspectu: capilloque sunt promisso, atque omni parte corporis rasa, praeter caput, & labrum superius.* Haec eadem Herodianus extremo lib. III. τὰ σώματα στίζονται γραφαῖς ποικίλων ζώων παντοδαπῶν εἰκόσιν, ὅθεν οὐδ᾽ ἀμφιέννυνται, ἵνα μὴ σκέπωσι τοῦ σώματος τὰς γραφάς. De pictis Agathyrsis lib. II. dicere memini. Apud Graecos quoque mulieres milto tingebantur, teste Xenophonte: & Zygantes, auctore Herod. *Melpom.* μιλτοῦνται δ᾽ ὧν πάντες οὗτοι. De variis Plinius lib. VI. cap. 3. Nec Barbari solùm, sed & Romani Jovem minio pingebant. Idem lib. XIII. cap. 2. & lib. XXXIII. cap. 7. & hodiéque Turcae, ut Bellonius in *Observationibus.* IDEM.

24. *Causas & bella contrahunt, ac sic frequenter invicem infestant*] Aldus, *Causas autem bellorum & bella contrahunt.* Lego: *Causas autem bellorum ex libidine contrahunt ac se frequenter*, &c. ut suprà in Germania: *Bella cum finitimis gerunt. Causas eorum ex libidine accersunt.* PINTIAN.

Causas autem & bella contrahunt] Nihil huc facit adversativa conjunctio; & legendum *tamen*, ut est in tribus MSS. referendo sensu ad superiora; nempe, etsi sint opum ignari, tamen causas & bella contrahunt, ac se frequenter invicem infestant. Opes sunt fons & origo bellorum: has igitur quum non aestiment, immò ignorent; etiam ne belli quidem notitiam habere supponeres. Sed non ita benè cùm illis agitur. Alia furia est, quae eos exagitet; gaudent abigere vicinum.. Hinc inter eos etiam tum causae bellandi, tum ipsa bella. Ista est mens Melae: & totum hoc ita nexum considerari debet, non ea modò, quae sequuntur, ut obnitens Vossius exigit. GRONOV.

25. *Non equitatu modò aut pedite*] Lego *peditatu*, non *pedite.* PINTIAN.

26. *Curribus Gallicè armati*] Scribendum videtur alterutro modo; aut, *curribus Gallicis armati*; aut, *curribus Gallicè armatis.* IDEM.

27. *Covinos vocant*] Vehiculi genus falcatum, cujus apud Gallos & Britannos multus in proeliis usus. Corn. Tacitus in *Vita Julii Agricolae*: *Media campi covinarius* (sic enim dicitur auriga, qui covinum regit, & qui ex covino pugnat) *& eques strepitu ac discur-*

catis axibus utuntur. Super Britanniam [28] Iverna eſt, [29] penè par ſpatio, [30] ſed utrinque aequali tractu litorum oblonga: caeli ad maturanda ſemina iniqui, verùm adeò luxurioſa herbis, non laetis modò ſed etiam dulcibus, ut ſe exigua parte diei pecora impleant, & niſi pabulo prohibeantur, diutiùs paſta diſſiliant. Cultores ejus inconditi ſunt, & [31] omnium virtutum ignari, [32] pietatis admodum expertes. Triginta ſunt

65

70

diſcurſu complebant. Lucanus lib. 1. *Pharſal.*

> *Et docilis rector roſtrati Belga covini.*

& Martial. lib. XII.

> *O jucunda, covine, ſolitudo*
> *Carruca magis, eſſedoque gratum*
> *Facundi mihi munus Heliani.*

Curribus etiam falcatis uſos eſſe Antiquos, auctor Livius & Salluſt. lib. *Hiſtoriarum* citante. *Eſſedae* etiam frequenter vocantur Caeſari IV. *Comm. belli Gallici*, ubi de Britannis & de *Eſſedariis* jocus Cic. *ad Trebatium* l. C. in *Epiſt. ad Famil.* SCHOTT.

28. *Juverna*] Nunc *Izlanth.* OLIVAR.

29. *Paene par ſpatio, ſed utrimque aequalis*] Aut mendoſus locus, aut μνημονικὸν σφάλμα reliquis adnumerandum. Caeſar enim Julius à quo mutuatur; *Ad occidentem Solem* (inquit *Comm.* V. *bell. Gallici*) *eſt Hibernia, dimidio minor, ut exiſtimatur, quàm Britannia: ſed pari ſpacio tranſmiſſus, atque ex Gallia, eſt in Britanniam.* Unde aliquando hanc conjecturam feci, ſcripſiſſe Pomponium *ſed utrimque inaequalis*, praepoſitione, ut ſolet, facilè in priore voce abſumpta & deperdita: vel potius, *ſed utrimque aequalis trajectu: litorum oblonga. Trajectum* enim vocat, quem Caeſar *tranſmiſſum*, voce compendio ſcribendi corrupta, hoc verò Helleniſmo, *oblonga litorum*, C. Salluſtio & Corn. Tacito communi, non intellecto: ideò & falſa interpunctione obſcurata lectionis veritate. Vetat tamen meus pudor, fideſque in tractandis religioſè libris antiquis, ne quid temerè ſine MSS. immutem. Eruditi Lectoris judicium facio. Lib. 11. cap. 1. *ſaeva hiemis*, dixit, & alibi ſaepe. SCHOTT.

30. *Sed utrinque aequali tractu litorum oblonga*] MS. *utcunque.* GRONOV.

31. *Magis quàm aliae gentes aliquatenus tamen gnari*], Haec etiam verba non rectè Pomponio adſcribuntur; magis videntur hominis defenſantis honorem Juvernae, quem dolebat tanti Auctoris elogio imminutum. PINTIAN.

32. *Pietatis admodum expertes*] Ab editione Voſſiana abſunt hae voces, neque utrum de induſtria expulſae, an imprudenter omiſſae, conſtat. Nos nullam cauſam vidimus, cur non reſtitueremus, quum ſint in MSS. Nec verò deſunt rationes, cur probae notae ſint. Certè nihil eſt, unde colligas eſſe *appendicem* gloſſematis, quod

sunt [33] Orcades [34] angustis inter se ductae spatiis: [35] septem Haemodae, [36] contra Germaniam

quod ut in aliis, ita & in Mediolanensi exstat libro, & expressum est in editione Juntina, *Magis quàm aliae gentes, aliquatenus tamen gnari*, ut tamen fatetur Vossius in *Appendice* se judicare; quo judicio fruatur, nos nostro. GRONOV.

33. *Orcades*] Sunt enim regis Scotiae. OLIVAR.

34. *Angustis inter se ductae spatiis*] Scribendum, *diductae*. Plinius, *Modicis*, inquit, *inter se diductae spatiis*, ubi de *Orcadum Ebudumque* numero plura quaedam notavimus: uti hoc loco non *Emodes*, sed *Ebudes* fortasse legi possit, nisi quòd contra Germaniam eas constituit. *Ebudes* verò contra Galliam potiùs habentur, ultra Hiberniam ac Britanniam, si Ptolemaeo credimus. In Plinio quoque septem scribuntur *Nemodes*, sive, ut nunc legitur, *Acmodae*. BARBARUS.

Angustis inter se ductae spatiis] In controversiam venire nequit, quin ita scripserit Mela. Sive id posuerit pro discretae, ut loquitur Plinius, sive simpliciter ab natura positae & jacentes. Planè ut Ovidius lib. 11. *Metam.*

Ductae spatiis aequalibus Horae.

GRONOV.

35. *Septem Aemodae. Contra Germaniam vectae in illo sinu, quem Codanum diximus, sex. Ex iis Scandinovia*] Voces hae magnus fuerunt Eruditorum labor, qui quid afferant, novimus: sed in illis nemo se magis ridiculum & vanum praebuit, quàm qui nupertimè speciosa conjectura & Lectorem & Melam circumvenire voluit. Judicat pro *ex iis* scribendum *ex insulis*: „ facilè id „ fieri potuisse, quia Librarii vo„ ces ferè omnes contrahebant. Nec satis, sed addit: „ si exara„ tum vel *ins*, vel *isis*, vel alia „ similis scribendi ratio fuit adhi„ bita, facilè in particulam *iis* „ degenerare potuit. Sic nempe & caelum potest facilè ruere. Sed hoc est specimen ejus judicii; quod sanè nihil aliud, inimitabili & studiosa hujus Auctoris cura ad nitorem ingenii sui in hoc scripto adhibita. Nam ut uno halitu diffles, quicquid ille ineptit, observa, Lector, nec in capite ultimo libri secundi, nec hoc capite, vocem *insula* ab Pomponio usurpari, quamdiu aliquas earum enumerat: non item alibi. Hoc tantùm capite infrà, ubi aliquid singulare in Sarmaticis contingit, nec vitare potuit, scripsit, *alias insulae videntur, aliàs una & continens terra.* Ut negari nequeat, quin is genium Scriptoris non ceperit. Quare quum MSS. habeant *contra Germaniam vectae* (sic enim prorsus ex Chisiano notavit Rulaeus, ego in MS. vidi *vecte*, in Juntina quum esset *vectae*, non aliter in Mediolanensi invenit Frater, ut Vossius improbitate mendacii abutatur, quum in *Appendice* ita agit, quasi libri veteres haberent *vecta*) *in illo sinu, quem Codanum diximus, ex iis*, censui τὸ *vectae* negari non posse, quin rectè se haberet, confirmante ipso Pomponio lib. 11. cap. 3. *Graecia à Septentrione in Meridiem vecta.* Denique suboderatus sum voculam numerandi ob similitudinem litterarum excidisse inter illas voces *diximus ex*, quod sanè etiam aliquoties suprà accidisse perceperant Eruditi. Sed oblatrat Vossius, negans qua

am vectae. In illo sinu, quem Codanum diximus, ex insulis 37 Codanonia, quam adhuc Teu- 75 toni

duo haec loca similia esse, qnum de Graecia non possit vox *vecta* abesse, in nostris verbis planè redundet, & nullius sit significationis, sufficere enim dixisse *contra Germaniam*. Quo utroque nihil censeo falsius, nihil invenustius. Orcades ubi jaceant, non dicit Mela: etiam nec ubi Aemodae. De sequentibus sex vult indicare locum. Nec satis erat dixisse *contra Germaniam*. Id enim fieret nimis spatiosum. Hanc stultitiam notabis in ista Vossiana *Vecta in sinu Codano*: ad quam enim partem sinus Codani, qui certè maris instar? Unde sic ait, *Contra Germaniam vectae in illo sinu Codano*, hoc est, ad principia ingressus in illnm Oceani sinum serie continua jacentes: & rectè illic: quoniam finem ejus vix notum habebat, principio autem ejus certè positas insulas noverat. In loco autem de Graecia poterat abesse *vecta*. Quidni enim, multum prominens *Graecia & dum Myrtoum pelagus attingat, ab Septentrione in Meridiem, qua sol oritur, Aegaeis fluctibus objacet*, plenissimam habent sententiam? *Prominens* poterat satisfacere, perinde ut *porrecta*, cni est aequivocum ferè, lib. I. cap. I. *Haec ergo ab Ortu porrecta ad Occasum*. Quin etiam per haec verba, prout restitui, certissimè patet eum accuratè explicare voluisse, quod dixerat lib. III. cap. 3. *Super Albin Codanus sinus magnis parvisque insulis refertus est*. Scilicet hae omnes insulae redirent nunc ad unam Vectam, & alteram Scandinoviam. Risum teneatis amici? Quo minus dubites, idem progrediendi ordo servatur lib. II. cap. 7. *Sex sunt inter Istri ostia: ex his Peuce notissima & maxima*. Immo etiam hoc ipso capite, *in ea quod ibi solo longè occasurus*, ut illic in libris melioribus legi notavit Vossius, quod ego deprehendi nusquam. Ubi is ipse scribere jubet, *quod ibi sol haud longè*. Quod miror. Utrum in MSS. *ò* est *haud*, an vero *non*? Tò *lon*, quod sequitur, inducit ad credendum excidisse voculam *non*. Legi igitur debuit *sol non longè*. Hoc quid sit, etsi nolit fateri Vossius perpetuo ingratus, ego tamen hinc eam mercedem refero, quam Pichena ad lib. VI. *Annal.* Taciti cap. 43. *Delectum capiendo diademati diem haud concelebraverant*, ubi vulgo dabant *non*: quam politissimus & mihi per illustris Thevenoti memoriam venerabilis Thoinardus in loco Lactantii *de Mortibus Persecutorum* cap. 18. ubi ad verba ista, *cùm inde sibi aut nihil praeter nomen aut multum videbat accedere*, scribit. [Addidi *haud* ante *multum* tanquam necessarium, non autem *non*, quoniam *haud* potiùs absorptum fuisse videtur in praecedente vocabulo *aut*] Immò an Vossius ita judicabit in hac cura mea erga Pomponium Melam? nonne ipse tam senex ad verba ista Lactantii, ob hanc ipsam voculam adhaesit vulgante Colomesio? Didicisse litteras quid sit, planè non ab Vossio aestimandum censeo; nedum quae merces inde exspectanda. IDEM.

36. *Contra Germaniam projectae*] Aldus *vectae* rectiùs: Plinius unitatis numero *vectis*. PINTIAN.

37. *Codanonia*] Nunc *Selandia*, Ptolemaeus vocat *Scandiam*. OLIVAR.

 38. *Sar-*

toni tenent, ut fecunditate alias, ita magnitudine anteſtat. Quae [38] Sarmatis adverſa ſunt, ob alternos acceſſus recurſuſque pelagi, & quòd ſpatia, quîs diſtant, modò operiuntur undis, 80 modò nuda ſunt, aliàs inſulae videntur, aliàs una & continens terra. Is his eſſe [39] Oaeonas, qui

38. *Sarmatis*] Polonis. IDEM.

39. *Cenaeas, qui ovis avium paluſtrium & avenis tantùm alantur*] Plinius non *Cenaeas*, ſed *Oonas*, *Feruntur*, inquit, *& Oonae inſulae, in quibus ovis avium & avenis incolae vivant.* Idem erratum & in Solino, apud quem *Oceanos* ſcriptum eſt. Dicuntur autem *Oonae*, id eſt, Ὠῶναι Graecis ἀπὸ τῶν ᾠῶν, hoc eſt, *ab ovis*. BARBARUS.

Oaeonas] Notabiliter nunc Graeciſſat Voſſius. Quis enim Graecus legens ᾠαίονες ſtatim colligeret id compoſitum ex ᾠὸν & αἰὼν & notare *ovis viventes?* Immò inquit, id fieri, ut μακραίων & εὐαίων. Scilicet humano capiti cervinam, &c. Nam in εὐαίων eſt integra vocula aliquid ex ſe ſignificans: in μακραίων non modò ex prima ſyllaba, ſed ſequentibus eam duabus litteris ſtatim patet venire à μακρός. At in ᾠαίων eſt ſimplex modò ω, quam litteram quis Deus inſpirabit venire ab ᾠὸν, quum tot ſimplices Graecae voces ab eadem vocali incipiant? Immò habeamus ipſum ᾠά? Hi quatuor verſiculi dolorem dederunt Voſſio, unde iſtos ante omnia elegit ad convellendum, ita commotam bilem evomens [Quis verò tam fatuus ſit, ut ab ᾠὰ eam arceſſat, ac ſi homines pellibus veſcantur lanatis? Hac ratione ἐπωάζειν fuerit non ἐπ' ᾠοῖς καθῆσθαι, ſed pellibus incubare] Quàm ineptit! Nam in ᾠῶν, unde Ὠαίων componit, nihil eſt de veſcendo, non magis quàm in μακραίων. Tum in verbo compoſito ἐπωάζειν manifeſtè patet locutio ἐπ' ᾠὰ καθῆσθαι: id ſupponit praepoſitio antecedens & juncta. In eo dubitare nullus poteſt. Ὠαίωνες autem conſiderari poſſunt, non qui pellibus veſcantur lanatis, ſed talibus pellibus multum utentes. Quid garrit Voſſius? Verba ſunt Etymologi citata Meurſio, ἐξ οὗ καὶ τὸ διὰ τῆς ω διφθόγγου ᾠά· δηλοῖ δὲ δῆμον Ἀττικὸν καὶ τοῦ χιτῶνος τὸ ἄκρον. Meurſius & viri docti id parum curant, ſcribuntque Οα Οη, & Οαθεν Οηθεν. At apud Sponium tom. II. *Itinerar.* pag. 358. ΡΑΔΙΝΟΣ ΩΑΘ, & ipſe ſupplet Ωαθεν, quum tamen non niſi Οαν in Populis Atticae agnoſcat. In quo Voſſius utrum ova, an pelles adſpicier? Quaſi verò alterutrum conſiderari deberet. Ecce autem horridum & merum Voſſianum [Dantur etiam voces, in quibus nulla remanet littera, quarum tamen originem & compoſitionem aſſequuntur Graeci] Sic Graeci compoſitiones habuerunt ex vocibus, unde non erant compoſitae: ipſi tamen ſenſerunt inde compoſitas,

qui ovis avium paluſtrium & avenis tantùm alantur: eſſe equinis pedibus Hippopodas, & 40 Panotos, quibus magnae aures, & ad ambiendum

ſitas. Nonne ſecretum ingens? Ὠαίωνες, addit, contractum ex ὠοαίωνες ut μακραίωνες ex μακροαίωνες. Unde igitur contractum ὠιαίωνες? Hoc deſerit, illud ſumit, quum in altero ſit ſubſtantivum, in altero adjectivum. Denique decurrit ad plurale ὠά, ut inde fiat compoſitio, idque ſaepe fieri dicit. In hoc utique vocabulo nunquam. Ὠοειδὴς ipſe novit in pag. 5. *Obſervationum ad Melam*, ut omnes alii. Ὠοσκοπεῖν & Ὠοκάζεις apud Lucianum & ſimilia. Similiter quoque abſit, ut Graecus aliquis ὠώνας, ſtatim conjiceret eſſe ovorum emptores. Non poteſt dubitari, ſi ab αἰὼν deduxerint Graeci, quin vocaverint *Ooaeonas* vel *Oonaeonas*. Sed opinor hanc vocem ita formatam fuiſſe, ut non ova tantùm memoraret, verùm etiam avenas, quod rectè advertit Salmaſius, non ab eſu ovorum, ut judicavit Voſſius: utrumque enim jungit Auctor. Plinius & Solinus ut ipſarum inſularum appellationem referunt, ita nec vox illorum ad Melam pertinet. *Oeenas* vix credo repertum Voſſio in melioribus, ut ait, libris Pomponii, quum vel *Oeneas* vel *Ceneas* in tribus repererim. Avenam igitur quum Graeci dixerint αἶρον, non dubito inde fuiſſe Pomponio conſtitutam vocem Ὠοαιρεὺς, unde *Ooaereas*. Quod ſcripſi. [humano capiti cervinam &c.] ſi hoc eſt introducere Horatium elegantius loquentem, & reformare ejus verba, ex hac nota Voſſiana nunc addo aſininam; & vos Voſſiani intelligite, quam & cervinam & aſininam Iſaacus habuerit. GRONOV.

40. *Et Satmalos, quibus magnae aures*] Quae malum *Satmalos* vox eſt? Nempe ex earum nota, quae ab imperitis Agyrtis interjectae, pulcherrimum hoc opus non paucis in locis contaminavere. Strabo Graeco & litterato nomine *Enotocoetas* appellat: Plinius corrupto etiam nomine *Faneſios* vocat lib. IV. ubi fortè non *Faneſios*, ſed *Panuſios* legendum, quod toti auribus contegantur. Sed hoc arbitrarium ſit. PINTIAN.

Otomegalos] Germana Melae lectio. Vulg. *Satmalos* vocem nauci praeferunt; vet. cod. *Sannalos*. Natum, ut ex compendiis litterarum, mendum: Ὠτομεγάλους enim repertum, in *Satmalos*, homines ſat mali, qui magnas illas aureis nimium quantum averſabantur, perverterunt. Repone igitur jure poſtliminii in priſtinam ſedem, unde hactenus exſulat, *Otomegalos*: quo modo nomina plurima apud Melam de Graecis cuſa quivis non craſſae naris facile obſervabit. Eadem autem in Plinio fabula, ſed & corrupto populi nomine lib. IV. cap. 14. *Faneſiorum*, inquit, *aliae, in quibus nuda alioqui corpora praegrandes ipſarum aures tota contegant*: ubi *Panuſiorum* emendat Pintianus noſter in *Caſtigat. Plinianis*: Adr. verò Turnebus in utroque & Solino cap. 22. *Panotios* ex Iſidoro lib. XI. cap. 3. *Etymolog.* reponit, quos Tacitus *de moribus*

85 endum corpus omne patulae, nudis alioquin pro veste sint, praeterquam quòd fabulis traditur,

moribus German. Hellesios appeller, *Adversar.* lib. VI. cap. 19. Nos à vestigiis vulgatae lectionis propius absumus. SCHOTT. *Oemegalos* leg. monui. Memini qui ab ingenio reponerent, *esse & alios quibus*, &c. IDEM.

Satmalos] Hic quoque inanis est collectio vocabulorum ab Vossio facta, quorum nullum aut ad litteras, quae exstant in MSS. aut ad explicationem, quam adjungit Mela, & ad quam allusit haec vox, quidquam accedit; non magis profectò, quàm quod ex eis eligit, *Tanuotos*. Quapropter hae, quas citavi, litterae considerandae sunt, aut quae in aliis etiam MSS. exhibentur *& analos*, (has duas lectiones *Satmalos* vel *& analos* ipse Vossius testatur reperiri in pluribus manu exaratis libris: nuspiam dixi me reperisse hoc posterius, mentitur Vossius) vel denique *Satinales*, quae exstant in Chisiano codice, aut *Satinalos*, ut vidit Frater in Mediolanensi. *Satmalos* in editionibus habetur. Scripsisse Auctorem dico *Ouatmallos*, quae vox composita, ut clarum est, non eget expositione. Sic δρακοντόμαλλοι Γοργόνες Aeschylo in *Prometheo*, quia habebant κεφαλὰς περιεσπειραμένας φολίσι δρακόντων. Vehementer haec exagitat Vossius, (nec speravi aliud) nec jam de Latinis aut Graecis mimis fategit, sed Sarmaticam scenam animo vili concepit. Unde statim scripsit *Aeschilo*. Porro ait me miserè falli. Quis enim nescit, addit, Gorgonibus attribui capillitium anguinum? At quomodo inde probatur me falli? Utique scholia Aeschyli non aliter eam vocem explicant, αὗται γὰρ πλοκάμους ὄφεις ἔχουσιν ἐξαπτομένους ταῖς κεφαλαῖς. Hoc non poteram ignorare. Ergo fallor in posterioris loci allegatione ex Apollodoro. Ibi vero ecce doctrinam Vossianam! Citavi simpliciter, ut legebatur, περιεσπειραμένας· φολίσι δρακόντων. At ille [quis non videat in hoc Apollodori loco legendum esse σκολλύσι (hoc accentu notat) δρακόντων? Sed & quis ignorat μαλλὸν & σκόλλυν idem esse accipique pro comis & cirris anguium seu draconum instar contortis?] Respondeo ad prius; omnes id non viderunt, qui Apollodorum ediderunt; aut si in mentem ipsis venit, non putarunt tanti, ut vulgarent, prout αὐχητὴς Isaacus. Nec aliter ipse agerem. Vossius quum inspiceret Henr. Stephani Thesaurum in voce Μαλλὸς, & videret illic comparari cum ea σκόλλυν, è vestigio id arripuit, & repentinam capturam Apollodoro contra veteres libros & sanam lectionem infulcire ausus fuit. Σκόλλυς quum non legatur nisi ut propria in capillis & iis adstricta vox, scilicet Apollodorus repente eam dedit serpentibus. Scilicet quum dicitur apud Athenaeum ἀποκείρειν τὸν σκόλλυν, is cogitavit de cirris anguium seu draconum instar contortis: non magis certè, quàm Hesychius, quum scripsit ἀποκείρεσθαι τὸν μαλλὸν, in v. Οἰνιστήρια. Quasi non pars pro toto vulgatissimè dicatur, & λεπίδες δρα-

tur, auctores etiam, quos ſequi non pigeat, invenio. [41] Thule Belcarum litori oppoſita eſt, Grajis & noſtris celebrata carminibus. [42] In ea, quòd ibi ſol longê occaſurus exſurgit, [43] breves 90 uti-

δρακόντων ſint ſquammoſae cutes ſerpentum, & hinc ipſi ſerpentes. Ita autem eſt, ut in compoſitis μαλλὸς modò praemittatur, interdum ſequatur. Itaque quos Voſſius ponit *Mallouatos* aut *Mallotios* potuiſſet quis cogitare, ſed inſanus, quum nihil in eis vocibus ſit, quod ad ſcriptam lectionem accedat. Jam verò ipſa vox δρακοντόμαλλος ſuggerebat aliam & veram poſitionem hujus vocis in compoſito. Tale fuit quoque στρεψίμαλλος, ἀμφίμαλλος, ἀκρόμαλλος, βαθύμαλλος, δασύμαλλος, ἑτερόμαλλος, δίμαλλος, & hinc ſeriore tempore pantomimus Caramallus. Haec terminatio an non tota eſt in MSS. codicibus? Hinc quum nota eſſent οὔατα, & inde apud Callimach. in *Fragment.* pag. 265. οὐατόεις, cenſui factum ab certis hominibus vocabulum gentis 'Ουάτμαλλοι. Sed ait Voſſius ſic non magnas & patulas, ſed laneas vel cirratas habebimus aures. An igitur in voce δρακοντόμαλλοι habebimus laneos vel cirratos ſerpentes? Imò ut his notantur feminae, quarum capita ſerpentibus velantur; ita per illud vocabulum iſti homines, quorum corpora auribus poſſunt velari, cingi, circuiri, perinde ut τὰς Σαλικὴν κατοικοῦντας ἄνδρας μαλλοῖς γυναικείαις ἀναδεῖσθαι τὰς κεφαλὰς legimus. Expedivi me, Voſſi, ab tua nimis inepta & compoſitione & expoſitione. GRONOV.

41. *Tile Belgarum litori*] Scribendum *Thule*: ita enim Graeci appellant, & apud nos Claudianus, ut ſicubi aliter ſcriptum eſt, non ratione aut doctorum uſu id, ſed vel incuria ſcribentium, vel imperitia Grammaticorum obtinuiſſe videatur. Diximus & aliis locis, quae per ου diphthongum Graii enunciant, ſervari hoc & à nobis. Quae verò illi per γ, haec per u, parte plurima Veteribus efferri conſueviſſe. BARBARUS.

42. *In ea quòd Sol longè occaſurus exſurgit, breves utique noctes ſunt: ſed per hyemem ſicut alibi obſcurae, aeſtate lucidae, quod per idem tempus*, &c.] Et in his verbis ordinis error eſt: debent enim ſic, ut reor, concipi: *In ea per hyemem, ſicut alibi, obſcurae utique noctes ſunt, aeſtate breves ac lucidae: quòd Sol longè occaſurus exſurgit, qui per id tempus jam ſe altiùs evehens*, &c. PINTIAN.

43. *Breves utique noctes*] Eadem de Britannia Tacit. in *Agricola*, & M. Minutius Felix in *Octavio*: qui liber falsò hactenus octavus Arnobii *adv. Gentes* ob argumenti potiùs, quàm ſtyli ſimilitudinem eſt habitus. Sed ex conjectura potiùs omnes, aliorumque relatu, quàm quòd compertum aliquid haberent. Noſter Caeſarem exſcripſit, quem lege *Comm.* v. *belli Gallici*, ubi de Britan-

utique noctes sunt: sed [44] per hiemem sicut alibi obscurae; [45] aestate lucidae, quòd per id tempus jam se altiùs evehens, quanquam ipse non cernatur, vicino tamen splendore proxima 95 illustrat: per solstitium verò nullæ, quòd tum jam manifestior non fulgorem modò, sed sui quoque partem maximam ostentat. [46] Talge in Caspio mari, sine cultu fertilis, omni fruge ac fructibus abundans: sed vicini populi, quae gignuntur 100 attingere, nefas & pro sacrilegio habent, [47] Diis parata existimantes, Diisque servanda. Aliquot & illis Oris, quas desertas diximus, aequè desertae adjacent, quas sine propriis nominibus Scythicas vocant.

Britannia praeclarè. SCHOTT.

44. *Per hyemem obscurae*] Nam in hyeme est nox maxima. OLIVAR.

45. *Aestate lucidae*] Lucida nox dicitur in aestate, quia ferè nulla est nox, quando sol est in primo puncto Cancri, vixque durat momentum. IDEM.

46. *Talge in Caspio mari*] Ptolemaeus *Taka*. BARBARUS. Plinius in sexto *Tazata*: Ptolemaeus *Tachalca*, sic enim praefert codex Graecus, Latinus *Talcha* legit: Hermolaus sine adspiratione *Taka*. PINTIAN.

47. *Diis parata existimantes diisque servanda*] Particula *que* delenda: & expende an potior sit lectio, *parta*, quàm *parata*. IDEM.

CAP. VII.

OCEANUS EOUS ET INDIA.

[1] AB his in Eoum mare cursus inflectitur, inque oram terrae spectantis orientem. Perti-

1. *Ab iis in eorum recursus inflectitur*] Lego, *Ab iis in Eoum mare cursus inflectitur*. Plinius in sexto, cap. 17. *A Caspio mari Scythicoque Oceano in Eoum cursus inflectitur, ad Orientem conversa litorum fronte*. IDEM.

2. *Haec*

Pertinet [2] haec à Scythico [3] promontorio ad Colida: primúmque omnis eſt invia; deinde ob immanitatem habitantium inculta. [4] Scythae ſunt Androphagoe & Sacae, diſtincti regione, quia feris ſcatet, inhabitabili. Vaſta deinde iterum loca belluae infeſtant, uſque ad montem mari imminentem, nomine Tabin. [5] Longè ab eo Taurus attollitur. [6] Seres interſunt; genus plenum juſtitiae, ex commercio, quod rebus in ſolitudine relictis abſens peragit, [7] notiſſimum. India non Eoo

2. *Haec à Scythico promontorio appoſita*] Melius, *expoſita.* IDEM.

3. *Promontorio appoſita*] Forte *ab Colida* pro *appoſita* ſcripſit Mela: & *Sacae* legi Herod. ſuadet *Polymnia.* SCHOTT.

4. *Scythae ſunt Androphagi*] Aldus *Androphagae* cum *ae* diphthongo in poſtrema. Scribe *Androphagoe* cum *oe* diphthongo, terminatione Graeca ex Herodoto, cui perquàm familiaris vox eſt *Androphagoe.* PINTIAN.

Scythae] Quos *Tartaros* dicimus. OLIVAR.

5. *Longè ab eo Taurus attollitur*] Verbum *longè* putamus aut redundare; aut ſi non redundat, ſignificare *in ſublime* & *excelſum.* Nam videtur hic Mela repetere & apertiùs dicere quod de Tauro monte in Lycia prodiderat; *Taurus ipſe ab Eois litoribus exſurgens vaſtè ſatis attollitur.* Facit igitur initium & originem montis Tauri, promontorium Tabin. Plinius quoque lib. IV. ab Eois litoribus venire aſſerit Taurum montem: & paulò antè. PINTIAN.

Longè ab eo, &c.] Credo ſcripſiſſe Melam: *Non longè ab eo:* niſi ſecum ipſe pugnet. Proximo enim cap. tanquam ſui oblitus *Tabis promontorium, quod Taurus attollit.* Plinius lib. VI. cap. 17. *Deſerta cum belluis, uſque ad jugum incumbens mari, quod vocant Tabin.* Quae eò libentius integra adſcripſi, quod Solinum, ut aliàs ſaepe, in errorem induxerint, qui *Tabin*, mare facit cap. 20. referens provocabulum *quod* ad *mare*, non ad *jugum*: quod & Pintianus admonuit in *Retractat.* SCHOTT.

6. *Seres interſunt genus plenum juſtitiae, ex*] Aliàs: *Seres interiùs ſunt gens juſta, & commercio quod rebus in ſol. relictis abſens peragit, notiſſima.* Et ſeq. cap. *India non Eoo tantùm.* Quidam tamen, *Noviſſima India* leg. contendunt. IDEM.

7. *Notiſſima India*] Falsò. Capp. diſtinctionem non à Mela, ſed à Librariis eſſe initio admonui; & in confeſſo res eſt, utilitatis ſpe aliqua, ne res commiſceri viderentur. Hinc factum ut ſaepe varient codd. hîcque natum ſit monſtrum *turpe, informe, ingens.* Nihil enim India minus notum, vix nuper Hiſpanorum navigationibus ſatis patefactum. Si quis tamen mordicus editam lectionem tueri volet, animus eſt non admodum contrà niti: tantùm quid mihi videatur teſtificor. Edita

[8] Eoo tantùm appoſita pelago, ſed & ei, quod
15 ad meridiem ſpectans Indicum diximus, & hinc
Tauri jugis, [9] ab occidente Indo finita, tantum
ſpatium litoris occupat, quantum per quadraginta
dies noctesque velificantibus curſus eſt; ita
multùm à noſtris abducta regionibus, ut in ali-
20 qua parte ejus [10] neuter ſeptentrio appareat, aliterque
quàm in aliis oris, umbrae rerum ad meridiem
jaceant. Ceterùm fertilis, & vario genere
hominum, aliorumque animalium ſcatet.
Alit [11] formicas non minùs maximas canibus;
25 quas more Gryphorum aurum penitus egeſtum
cum ſumma pernicie attingentium cuſtodire commemorant:
[12] immanes & [13] ſerpentes, aliqui ut
elephantos [14] morſu atque ambitu corporis conficiant.

Edito jam Mela *Noviſſima India* legi maluit Pintianus. Si mihi cenſori clavum figere, luſtrumque condere liceat; ad ſuperiora, unde divulſa ſunt, quóque pertinent, Sanctio noſtro aſſenſus, libenter retulerim, *abſent peragit notiſſimum*. In quo non mihi, ſed Euſtathio Dionyſii Scholiaſtae doctiſſ. fidem haberi volo: ſic enim ille ad illud, —— καὶ ἔθνεα βάρβαρα Σηρῶν. Τῶν πωλουμένων τὸ τίμημα σακκίοις ἐπιγράψαντες ὑποχωροῦσιν· εἶτα ἐλθόντες οἱ ἔμποροι, καὶ θέντες τὴν τιμὴν ἀναχωροῦσιν ἐφ' οἷς ἔρχονται οἱ Σῆρες, καὶ εἰ μὲν ἀρέσκονται, λαμβάνουσι τὴν τιμήν· εἰ δὲ μήγε, τὰ ἴδια. Accedit ad haec, quod in Mela obſervavi; ſolere eum de gente aliqua dicturum, ferè à generis nomine narrationem inchoare: Exempla in ore omnium. Symbolam quoque Latinus conferat. Plinius lib. VI. cap. 17. de Scythis: *Nec in alia parte major Auctorum inconſtantia: credo propter innumeras vagaſque gentes.* An igitur notiſſima India, ſi tanta Scriptorum incertitudo? SCHOTT.

8. *Eoo*] Orientali. OLIVAR.

9. *Ab Occidente indefinita*] Legendum *ab Occidente Indo finita*. Res nota ex Strabone, Ptolemaeo, Plinio, Arriano, & omnibus. Notavit hoc etiam Mariangelus. PINTIAN.

10. *Neuter ſeptentrio*] Navigantes oppoſitum dixere. OLIVAR.

11. *Formicas non minores*] Leg. Plin. lib. XI. cap. 31. SCHOTT.

12. *Immanes & ſerpentes aliqui, ut elephantes morſu atque ambitu corporis afficiant*] Nihil muto. Tantùm moneo legi etiam poſſe: *Immanes & ſerpentes alit, ut elephantes morſu atque ambitu corporis conficiant.* PINTIAN.

13. *Serpentes aliqui ut*] Lege: *Serp. alit, qui elephantes morſu atque ambitu conficiant.* SCHOTT.

14. *Morſu atque ambitu corpus conficiant*] Et ab illis viciſſim ca-

ficiant. Tam pinguis alicubi & tam feracis soli, [15] ut in eo [16] mella frondibus defluant, lanas sil- 30 vae ferant, [17] arundinum fissa internodia, [18] veluti navia, binos, & quaedam ternos etiam vehant. Cultorum habitus moresque dissimiles. [19] Lino alii vestiuntur, aut lanis, quas diximus; alii avium ferarumque pellibus: pars nudi agunt; 35 pars tantùm obscoena velati: alii humiles parvique; alii ita proceri & corpore ingentes, ut elephantis etiam, & ibi maximis, sicut nos equis, facilè atque habiliter utantur. Quidam nullum animal occidere, nulla carne vesci optimum exi- 40 stimant: quosdam tantùm pisces alunt. Quidam proximi parentes, priusquam annis aut aegritudine in maciem eant, velut hostias caedunt: caesorumque visceribus epulari fas & maximè pium

su atque ruina elidantur. Sic enim Appulejus lib. I. *Floridor.* ubi de Indis & Gymnosophistis multa: *Apud illos*, inquit, *immensi dracones cum immanibus elephantis pari periculo in mutuam perniciem concertant. Quippe lubrico volumine indepti revinciunt: & illis expedire gressum nequientibus, vel omnino abrumpere tenacissimorum serpentium squameas pedicas; necesse sit ultionem à ruina molis suae petere, ac retentores suos toto corpore oblidere.* IDEM.

15. *Ut in ea mella*] Accedo MSS. qui habent *eo*, nempe solo, quod proximum est. GRONOV.

16. *Mella frondibus defluant*] Legendus Aelianus lib. XV. *Hist. Animalium* cap. 7. & Galenus lib. III. *De alimentorum facultatibus* cap. 39. Virg. *Ecloga* IV.

Et durae quercus sudabunt roscida mella.

SCHOTT.

17. *Arundinum fissa internodia*] Aldus *scissa*. Videtur legendum *singula*, ex Plinii septimo libro: *Arundines*, inquit, *tantae proceritatis, ut singula internodia alveo navigabili ternos interdum homines ferant.* Nam quid attinebat in demonstrando illarum arundinum usu adjicere aut *scissa*, aut *fissa*? Num admonendus erat Lector non praestare illum usum, nisi priùs scinderentur? PINTIAN.

18. *Velusi navitas*] Scribendum fortè *veluti naviculae*. Solinus, *ut lembi*. Nam Plinius eos, qui illis internodiis feruntur, non appellavit navigantes, sed homines; ut liquet ex verbis paulò antè allatis. IDEM.

Veluti nautas] Credo ex Plinii illo *navigantes* huc intrusum. Mox dele *quaedam*, & sup. *in eo* redundare videtur. SCHOTT.

19. *Lino alii vestiuntur, aut lanis*] Elegantior lectio: *Lino alii vestiuntur, alii lanis.* PINTIAN.

45 um est. [20] At ubi senectus aut morbus incessit, procul à ceteris abeunt, mortemque in solitudine nihil anxii exspectant. [21] Prudentiores & quibus ars studiumque sapientiae contingit, non exspectant eam, sed ingerendo semet ignibus, 50 laeti & cum gloria arcessunt. Urbium, quas incolunt (sunt autem plurimae) [22] Nysa est clarissima & maxima: montium [23] Meros, Jovi sacer.

20. *At ubi senectus aut morbus incessit*] Mariangelus: *Alii ubi senectus*. IDEM.

21. *Prudentiores eis, quibus ars studiumque sapientiae contingit*] Mirificas oportet esse rationes omnium, qui haec ita sustinent edere, quum in nullo sic invenerim scripto codice. Chisianus praeferebat *prudentiores enim quibus*, ut nunc ex Vossio discimus legi etiam in Arundeliano. In alio legebam *prudentiores ei quibus*, & ita Frater in Mediolan. Hic primus debebat esse stimulus non acquiescendi huic commento ex causa vetustae lectionis. Praeterea quod nunc legitur, est & ipsum contra genium Melae, qui non solet talibus praemittere pronomen. Legendum enim, *Prudentiores & quibus ars studiumque*. Itaque id sequutus fui, quum senilis illa *Appendicis* sapientia non nisi effoetum Vossium ostentet. GRONOV.

22. *Nysa*] Celebrata ob Dionysum, sive Liberum, ibi nutritum. OLIVAR.

Nysa est clarissima] Plures hoc nomine montes Baccho sacrae: hinc Poëtis *Nyssaeus*. Graecis ferè duplici *ss*. *Nyssa*, ut Arriano lib. v. Ἀλεξάνδρου ἀναβάσεως: ubi Alexandrum Nyssam in deditionem acceptam, simul conditoris reverentia, simul religione tactum ab omni injuria, data oppidanis salute, servasse. Idem & de Baccho Thebano, Aegyptio, & Indico, unusne idemque sit lib. VIII. disserit, & Philostratus lib. III. Pausanias *Boeoticis*, Diod. Siculus & Strabo XV. *Geogr.* Illud, quod post non longe sequitur, *famam hinc praecipuam habent, quòd*, suspicor à glossa esse, quare uncis inclusi. SCHOTT.

23. *Meros Jovi sacer*] Μηρὸς enim femur est, ex quo natum Bacchum fabulantur; ut è cerebro Minervam. Hinc & μηροτραφὴς Poëtis. Mons Ἠμωδῶν etiam appellatur Eustathio in Περιηγητὴν. Tzetzis in *varia Hist.* versus ob elegantiam adscribam:

Ἐγγὺς ὀρῶν τῶν Ἠμωδῶν, Ἰνδίας ἐστὶ τὰ ὄρη,
Στῆλαί τινες ἑστήκασι, στῆλαι τοῦ Διονύσου,
Οὐ τοῦ Θηβαίου λέγω ἐστὶ, καὶ Ζαβοσκουτίλη,
Ὥσπερ τινὲς νομίζουσι καὶ παλαιοὶ καὶ νέοι.
Τοῦ οἰνουργίας δ' εὑρετοῦ, φημὶ τοῦ Αἰγυπτίου,
Τοῦ Νῶε, καὶ Ὀσίριδος, Δωνύσου Διονύσου.

Legendus Plinius lib. VI. cap. 21. & lib. VIII. cap. 39. IDEM.

24. Fe-

cer. [24] Famam hinc praecipuam habent; in illa genitum, in hujus specu Liberum patrem arbitrantur esse nutritum: unde Graecis auctoribus, ut femori Jovis insitum dicerent, aut materia ingessit, aut error. [25] Oras tenent ab Indo ad Gangen Palibotri, à Gange ad Colida (nisi ubi magis, quàm ubi habitetur, exaestuat) atrae gentes, & quodammodo Aethiopes. [26] A Colide ad Cudum

24. *Famam hinc praecip. habent, quòd*] Puto glossema. IDEM.

25. *Oras tenent ab Indo ad Gangen Palibothri*] Locus mendis creberrimus, & ordo verborum vitiatissimus: quem, si velimus sensum aliquem commodum elicere, perinde ac putre & ruinosum aedificium demoliendum habemus. Demoliamur igitur diis benè juvantibus: nam, ut subveniamus eximio Auctori jam prope animam agenti, committendum est aliquid vel Gyaris & carcere dignum. Lego igitur permutatis prius verbis, deinde etiam castigatis ad hunc modum: *Oras tenent ab Iolide ad Indum Nysaei, ab Indo ad Gangen Palibothri. A Gange magis, quàm ut habitetur, exaestuat.* Verbum illud *Nysaei* cum *ae* diphthongo in penultima scribendum, auctore Stephano, ab urbe *Nysa* Indicarum clarissima, de qua, & monte ejus *Mero*, statim antè disseruit; hoc enim melius quàm ut legatur *Nisi*, ut alii sentiunt. Nec *Iolide* lego, sed *Colide*. Est autem *Colis* promontorium ob immensam altitudinem, alio nomine dictum *Aornos*; vel, ut alii proferre malunt, *Aornis*, hoc est, avibus inaccessum, cujus multi meminere, & inter alios Plinius in sexto: apud quem tamen mendosè pro *Coliacum*, *Colaicum* legitur. Inter hoc promontorium & Indum fluvium sitam esse urbem *Nysam* praeter Geographos, Arrianus Historicus, & apud nos Curtius tradunt. Item *Palibothreni* lego, non *Palibothri*, ita gentile nomen formante Stephano. Ipsam autem urbem Arrianus semper cum *m* in secunda *Palimbothra* enunciat. Nec aliter in duobus vetustis codicibus, quos (ut dixi) domi habeo, invenitur. At Ptolemaeus, Strabo, Stephanus, sine *m* omnes cum *th* in ultima *Palibothra*. Hermolaus autem sine adspiratione scribit in sexto *Palibotra*, contra Antiquorum omnium auctoritatem. PINTIAN. Fortè leg. *Oras tenent à Coliaco ad Gangem Palibotri, à Gange ad Indum Nyssaei, ubi magis quàm ut habitetur exaestuat*; ex Plin. lib. VI. cap. 19. Ptolemaeo & Solino cap. 55. ex quibus convincitur *Palibotri* retinendum, licet *Palibothreni* substituat Pintianus: cujus lectionem non damno, reponentis *Colide*, pro *Iolide*. SCHOTT.

26. *Ab Iolide ad Cudum recta sunt litora*] Scribo, ut dixi, *A Colide*. De *Cudo* nihil comperi. Sed materiam nobis gravissimus auctor Strabo subministrat emendandi etiam hujus loci, *Coniacos* scribens populos esse Indiae maximè Orientales, postremosque illius plagae. Quid si non *Cudum* sed *Tabin* etsi duriuscula correctione legendum est? Alioquin

malè

dum recta sunt litora, [27] timidique populi, & marinis opibus affatim dites. [28] Tamus promontorium est, quod Taurus attollit: [29] Colis alterius partis angulus, initiumque lateris ad meridiem 65 versi: [30] Ganges & Indus amnes. Ille multis fontibus [31] in Hemode Indiae monte conceptus, simul

malè cohaereret quod statim sequitur; *Tabis promontorium est quod Taurum attollit.* Nam videtur Pomponius repetere, quae antea dixerat, hoc est, *Tabin*, *Gangen*, *& Indum*, ut rursus exponat pluribus, quae antea delibaverat tantùm. PINTIAN. Substitui pro *Iolide*, *Colide*: emendavi etiam in Plinii sexto, *Coliacum* promontorium: cùm in omnibus excusis exemplaribus permutatis litteris scriptum sit *Colaicum*. Nunc addo confirmari hanc meam emendationem fide Apographi Toletani, in quo apertè *Coliacum* legas, non *Colaicum*. IDEM.

27. *Timidique populi & marinis opibus affatim dites*] Scribo, *nudique populi*, *sed marinis opibus affatim dites.* & ita Aldus rectè. Dixit enim paullò antè: *ubi magis: quàm ut habitetur, exaestuat.* IDEM.

28. *Tamos promontorium est quod Taurus attollit*] Legendum, *Tabis promontorium est quod Taurum attollit*: ex ipso Pomponio suprà, & Plinio in lib. VI. cap. 17. Nec *Tabis* finis est lateris septentrionalis Asiae, & *Tamos* orientalis: nam si quis rem exactiore cura expendat, inveniet Celticum Hispaniae promontorium initium esse lateris septentrionalis totius terrae, & finem ejusdem lateris esse Scythicum promontorium. A quo rursus incipit latus orientale, & finitur *Tabi* Promontorio. A Tabi verò excurrit latus meridianum usque ad promontorium *Hesperion Ceras*: à quo accipit initium latus occiduum & terminatur antedicto Hispaniae promontorio Celtico. Quatuor itaque sunt promontoria totidem totius habitabilis anguli, *Celticum*, *Scythicum*, *Tabis*, *Hesperion Ceras*; quatuor latera ejusdem habitabilis includentia. IDEM. Ostendi legendum esse *Tabis*, non *Tamos*: docui ex Plinio lib. VI. cap. 17. esse jugum incumbens mari, pudendo errore Solini, qui non perceptis Plinii verbis, neque adito Pomponio, *Tabin* nomen esse maris, non promontorii scribit. IDEM.

29. *Collis alterius partis angulus*] Scribo, *communis utriusque maris angulus.* IDEM. Hic vulg. lectionem libentius sequor, tantùm *Colis*, pro *Collis*, ex superioribus scribo. Et inf.. *Pòst ubi aliquot se per magna flexibus scindit juga*, leg. conjicio. Torsit autem multos, quòd praeter morem suum Mela, qui praecipua primùm generatim, pòst alia singulatim eodem ordine exsequitur: hic verò de Gange non unde coeperat, incipit, sed desinit. SCHOTT.

30. *Ganges in Haemo Mediae monte conceptus*] Scribendum vel in *Haemodo Indiae monte*, vel, ut Ptolemaeus, *in Imao Indiae monte conceptus.* Etenim *Imaus* & *Haemodus*, montes ibi sunt omnibus. BARBARUS.

31. *In Haemodio Indiae monte*] *Emodum* montem sive *Emodos* montes, nam utroque modo dicitur, nemo cum diphthongo scribit. Adspirationem autem hoc nomen

ſimul unum alveum fecit, [32] fit omnium maximus, & alicubi latiùs, quando anguſtiſſimè fluit, decem milia paſſuum patens, in ſeptem ora diſpergitur. [33] Indus ex monte Paropaniſo exortus, & alia quidem flumina admittit; ſed clariſſima, [34] Cophen, Aceſinem, Hydaſpen: conceptamque pluribus alveis undam lato ſpatio trahit. Hinc penè Gangen magnitudine exaequat. [35] Pòſt ubi aliquot ſaepe magnis flexibus cinxit jugum 70 75

nomen invenio habere aliquando, aliquando non habere: quod & melius, ſi Graecos Grammaticos audimus. PINTIAN.

32. *Fit omnium maximus, & alicubi latius, quando anguſtiſſimè fluit, decem milia paſſuum patens*] Lego non *decem milia*, ſed *octo millia paſſuum* pàtens, ex Plinio, Marciano, Solino. Praeterea cùm iidem Marcianus & Solinus Plinii aſſidui aſſeclae, & quae ſcripſerunt omnia à Plinio mutuati, neſcio an addam impudenter, nulla Auctoris per quem profecerant mentione. Cùm ergo Marcianus & Solinus maximam & minimam Gangis latitudinem notaverint, miretur quis, cur in Plinio in relatione Gangis fluviorum maximi, &, ut ita appellem, regis, nulla ſit mentio maximae ejus latitudinis, neque item in Pomponio, eodem in utrumque malo graſſante. Equidem ita cenſeo; Librariorum culpa omiſſa eſſe verba, quibus maxima ejus fluvii latitudo explicaretur, idque tam in Plinio, quàm in Pomponio. Legendum igitur in Pompònio, ut reor, ſic: *quando latiſſimè viginti millia paſſuum & alicubi latius, quando anguſtiſſimè fluit octo millia*: ex Solino, ut dixi, & Marciano, & quod attinet ad anguſtiſſimum fluxum etiam ex Plinio. Modicam latitudinem Strabo facit C. ſtadiorum, aſſerente id etiam Plinio. Profunditatem nuſquam minorem xx. paſſuum uterque. Item *amnium maximus* libentius legerim, quam *omnium*. IDEM.

33. *Indus ex monte Caroparnaſo*] Scribendum, *Indus ex monte Paropamiſo*, ex Strabone, Ptolemaeo, ceteris. BARBARUS.

34. *Copem Agaſinom Hydaſpen*] Scribendum non *Copem*, ſed *Cophen*, aut *Cophenen*, ſed & *Aceſinem* quoque, non *Agaſinom*, iiſdem auctoribus. IDEM. *Cophen* in recto Arrianus in utraque compoſitione: *Cophes* Strabo & Plinius. PINTIAN. Legendum videtur *Cophenem*, ſeu *Cophena*. Nam dupliciter declinatur, aut *Cophen Cophenis*, aut *Cophes Cophetis*. Priorem inflexionem Arrianus in utraque compoſitione: poſteriorem Strabo, & Plinius ſecuti ſunt. IDEM.

35. *Pòſt ubi aliquot ſaepe magnis flexibus cinxit jugum, ingens iterum, rectus ſolidusque deſcendit*] Nunquam potui intelligere hunc locum; adeo vaniſſimis diſtinctionum quiſquiliis eum torquent editores. Prout allego, ſic invenies in editione Sanctii, Stephanique ac Voſſii, quum Vadianus ediderit *flexibus cinxit jugum, ingens iterum rectus ſolidusque*. Schottus, quem ſecuti Germani, *cingit jugum, ingens iterum, rectus, ſolidus*

jugum ingens, iterum rectus solidusque descendit: donec ad laevam dextramque se diducens, duobus ostiis longè distantibus exeat. [36] Ad Tamum insula est Chryse, ad Gangen Argyre:
80 [37] altera aurei soli (ita veteres tradidere) altera argentei: atque, ut maximè videtur, aut ex re nomen; aut ex vocabulo fabula est. Taprobane, aut grandis admodum insula, aut prima [38] pars Orbis alterius Hipparcho dicitur: sed
85 quia habitatur, [39] nec quisquam circummeasse traditur, prope verum est. [40] Contra Indi ostia,

solidusque descendit. Sed qualecunque illud, velim doceant me illi omnes, quare hic Indus dicatur ingens iterum? ubi Pomponius statuit eum minorem factum? Profectò nuspiam; & licet discerpatur, ne sic quidem statuit eum diminutum. Verbum de eo nullum est. Dico prorsus *τὸ iterum* conjungi debere cum *τοῖς rectus solidusque*; at *τὸ ingens* cum praecedenti *jugum*, quod certè tale fuisse docent magni illi flexus. Itaque distinguo: *Pòst ubi aliquot saepe magnis flexibus cinxit jugum ingens, iterum rectus solidusque descendit.* Sed & in duobus MSS. legitur *pòst ubi saepe aliquot magnis.* Planè ut de Nilo lib. 1. cap. 9. *Cùm diu simplex saevusque descendit, circa Meroen latè patentem* (agnoscis hic magnos flexus & ingens jugum) *insulam, in Aethiopiam diffunditur: ubi rursus coit,* &c. Quis credat Vossium in severa ista aetate sic potuisse nugari, ut rogaret [Quomodo Indus rectus solidusque potest descendere, ubi magnis flexibus cingit jugum ingens] quum planè videat ab me citari *cinxit*, hoc est, quum rursus coiit. Ergo de se mentitur, se existimavisse olim *cinxit*, non *cingit* legendum esse, eam tamen lectionem non admisisse. Nonne editio Vossiana, nonne *Observationes* testimonium contra eum dicunt, & docent sanè admisisse & ratiocinatum in eo fuisse? sed immoriatur ineptiae suae. GRONOV.

36. *Ad Tamum insula est Chryse*] Legendum ut monui *Tabin.* PINTIAN.

37. *Altera aurei soli*] Fabulae fidem non habet Plinius lib. VI. cap. 46. ex quo leg. suprà: *Ad Indum Argyre*, non, *ad Gangem.* SCHOTT.

38. *Pars orbis alterius Hyprachus dicitur*] Scribe *Hipparcho*, id est, ab Hipparcho. BARBARUS.

39. *Nec quisquam circum eam esse traditur*] Legendum *isse* non *esse*: hoc est, *circumisse*, *lustrasse.* Schema est Tmesis. PINTIAN.

40. *Contra inde illa ostia sunt quae vocant Solis*] Locus etiam corruptissimus, & tantùm non deploratus. Castigo: *Contra Indi ostia insula est, quam vocant Solis,* ex Arriano historico in *Indica conscriptione*, prodente hanc Solis insulam, quam ipse *Nasacalam* nominat, in ora Ichthyophago-

rum

ostia, illa sunt, quae vocant Solis, [41] adeò inhabitabilia, ut ingressos vis circumfusi aëris exanimet confestim; [42] & [43] inter ipsa ostia Patalene. Regio ob aestus intolerabilis, alicubi cul- 90 toribus

rum esse. Porrò idem Arrianus auctor est super Ichthyophagos habitari interiora à Gedrosiis. Rursus Ptolemaeus scribit Gedrosios ab Oriente terminari Indo amne. Ergo videtur colligi ex Arriano & Ptolemaeo & Pomponio contra Indi ostia esse insulam Solis. Meminit etiam hujus insulae Plinius in sexto his verbis: *Deinde Ichthyophagi tam longo tractu, ut viginti dierum spacio navigaverint. Insula Solis, & eadem cubile Nympharum rubens, in qua nullum non animal absumitur incertis causis.* Accedit Plutarchi auctoritas in libro *de Montibus & Fluminibus*, *Indum* scribentis magno impetu decurrere in Ichthyophagorum terram. Ceterùm ut hac quoque parte juvemus studiosos Plinianae lectionis, putamus antè dicta Plinii verba vitiosissima, ut reor, sic esse restituenda: *& eadem cubile Nymphae Nereidis*, ex eodem Arriano in eadem *Indica historia*, narrante Nympham quandam Nereidem eam insulam tenuisse: etsi ego pro comperto habeo Plinium verborum parcissimum & suprà quàm dici possit brevem, non scripsisse *Nymphae Nereidis*, sed *Nereidis* tantùm. Sic lib. x. *Nereidum falsa opinio*, & in eodem, *complures in litore apparere Nereidas*: & paullò pòst, *Nereidas verò multas*: & lib. XXXVI. cap. 5. *Nereides suprà Delphinos & Cete, & Hippocampos sedentes.* Verbum ergo est adventitium *Nymphae*, & expositio illius *Nereidis*. Deinde procedente ulterius incuria & inscitia ex *Nymphae Nereidis*, factum est *Nympharum rubens*. PINTIAN. Vulgati *inde illa*. Nos minori commutatione *Indi* reponendo locum in Integrum restituimus. Pintianus audacius: *Contra Indi ostia insula est, quam vocant Solis, ideo inhabitabilis, quòd ingressos*, &c. SCHOTT.

41. *Adeò inhabitabilis, ut ingressos*, &c.] Lego, *ideò inhabitabilis quod ingressos*, &c. PINTIAN.

42. *Et inter ipsa ostia rara tenet regio*] Scribendum puto: *At inter ipsa ostia rara viret regio*, adstipulante Arriano in *historia Indica*. IDEM.

43. *Inter ipsa ostia Patalene regio*] Sic leg. videri monuit me Franc. Sanctius, cui assentior. Vulgati enim veteris scripturae vestigia retinent, *rara tenet regio*: lege *Patalene regio*. Pintianus, *rara viret regio*: quod abjudico. Plinius enim Indum duas insulas facere scribit *Prasianen* & *Patalen*, lib. VI. *Nat. Hist.* cap. 20. & Aethicus urbes Orientalis Oceani *Patalen*, & *Patalaten* nominat, & Dion. Afer de Indo flu.

Δισσὰ δ' οἱ στόματ' ἐστὶ μέσην δ' ἐπιδέδρομε νῆσον,
Νῆσον τὴν καλέουσιν ἐπιχθόνιοι Παταληνήν.
Κεῖνος δὲ πολιῶν ἀποτέμνεται ἔθνεα φωτῶν.

And. Papius noster sic vertebat:

Atque ejus duplici circùm concluditur ore
Insula, quam proprio Patalenen nomine dicunt:

Mul-

toribus egens, [44] inde ad principia Rubri maris pertinet. Ipsa invia atque deserta; humus cineri magis fit quàm pulveri similis; ideoque per eam rara & non grandia flumina emanant, [45] quo-95rum Tuberonem & Arusacen notissima accepimus.

Multaque praeterea distinguit secla virorum.

Ubi ex Arriano Eustathius: Δίστομός ἐστιν ὁ Ἰνδὸς καὶ Δέλτα ποιεῖ, καὶ οὗτος ἐν τῇ τῶν Ἰνδῶν γῇ, τῷ Αἰγυπτίῳ Δέλτα παραπλήσιον· πόλις δὲ ἐν αὐτῇ ἀξιόλογος τὰ Πάταλα, ἀφ' ὧν ἡ νῆσος Παταληνή. Meminit & Strabo lib. xv. ὁ δὲ Ἰνδὸς δυσὶ στόμασιν εἰς τὴν μεσημβρινὴν ἐκπίπτει θάλατταν, ἐμπεριλαμβάνων τὴν Παταληνὴν καλουμένην χώραν, παραπλησίαν τῷ κατ' Αἴγυπτον Δέλτα. SCHOTT.

44. *Inde ad principia Rubri maris pertinent invia atque deserta humus*] Legendum *pertinens*, non *pertinent*. PINTIAN.

45. *Quorum Tuberonem & Arusacen notissima accepimus*] Scribo, *Tonderon & Arosapen*, ex Plinio lib. VI. cap. 23. tam ex scripta quàm Romana lectione. IDEM.

CAP. VIII.

MARE RUBRUM, AC UTERQUE HUJUS SINUS PERSICUS ET ARABICUS.

RUBRUM mare Graeci, [1] sive quia ejus coloris est, sive quia ibi Erythras regnavit, Ἐρυθρὰν θάλασσαν appellant: procellosum, asperum mare, profundum, & magnorum animalium magis quàm cetera capax. Primò recedentes oras [2] aequabiliter impellit; & ut non intret inte-

1. *Sive quia ejus coloris est*] Legendus Strabo lib. XVI. extremo. SCHOTT.

2. *Aequabiliter*] Ita edidi nunc demum, quum praeter Gudiani Codicis auctoritatem fieret mihi fides ejus ab Mediolanensi, etsi huc usque maluerint edere *aequaliter*.

interiùs, aliquantum patens ſinus arcuat. Sed quas ripas inflexerat, bis irrumpit; duoſque iterum ſinus aperit. Perſicus vocatur dictis regionibus propior; Arabicus ulterior. Perſicus, 10 quâ mare accipit, utrinque rectis lateribus grande oſtium quaſi cervice complectitur: dein terris in omnem partem vaſtè & aequa portione cedentibus, magno litorum orbe pelagus incingens, reddit formam capitis humani. Arabici 15 & os arctius & latitudo minor eſt, major aliquanto receſſus, & multo magis longa latera. Init penitus, introrſuſque, dum Aegyptum penè & montem Arabiae Caſium attingit, quodam faſtigio minùs ac minùs latus, [3] & quo ma- 20 gis penetrat anguſtior. Ab his, quae diximus, ad ſinum Perſicum (niſi ubi Chelonophagi morantur) deſerta ſunt. [4] In ipſo Carmanii navigantium dextra poſiti, ſine veſte ac fruge, ſine pecore ac ſedibus, piſcium cute ſe velant, car- 25 ne veſcuntur, praeter capita [5] toto corpore hirſuti. Interiora [6] Cedroſi, dehinc Perſae habitant. [7] Sabis per Carmanios, ſuprà [8] Andanis &

liter. GRONOV.

3. *Et quo magis penetrat anguſtior*] Legendum *penetratur*, non *penetrat*: ut in Hiſpania de ſinu Sucronenſi, *major hic & magno ſatis ore, pelagus accipiens, & quo magis penetratur anguſtior, Setabin & Duriam*. &c. PINTIAN.

4. *In ipſo Carmanii navigantium dextra poſiti*] Rectior lectio: *In ipſo navigantium Carmanii dextra poſiti.* Nam ſunt etiam *Carmanii* in illa ora, antequam intres ſinum Perſicum. IDEM.

5. *Toto corpore hirſuti*] *Hirti* mallim, ut & infrà cap. 10. & Plinius lib. VI. cap. 31. & alibi ſaepe. SCHOTT.

6. *Gedroſi & Perſae*] Haec ſunt *Sophi*, & hae regiones vocantur *Turqueſtan.* OLIVAR.

7. *Sethis per Carmanios, ſupra Sandis & Coros effluunt*] Plinius oppidum Carmaniae *Zethin*, & (ut vetuſti codices habent) *Cethin* vocat. Ptolemaeus flumina haec, *Andanin & Corium* appellat, ut ad hunc modum ſcribi poſſit: *Cethis per Carmanos, ſupra Andanis & Corios effluunt.* BARBARUS. Plinius *Zetis* meminit oppidi *Carmaniae* & *Sabis* fluvii. Sed ſitne idem cum hoc Pomponii an diverſus, parum conſtat. Plinii vetus codex *Cheris* legit, non *Zetis*, & paullò antè. PINTIAN.

 8. *Andanis*

& Coros effluunt. In parte, quae pelagi oftio
30 adverfa eft, Babyloniorum fines Chaldaeorumque funt, & duo clari amnes, Tigris Perfidi
propior, ulterior Euphrates. Tigris ut natus
eft, ita defcendens ufque in litora permeat: Euphrates, immani ore aperto, non exit tantùm,
35 unde oritur, fed & vaftè quoque decidit; [9] nec
fecat continuò agros, fed latè diffufus in ftagna,
diu fedentibus aquis piger, & fine alveo patulus,
pòft ubi marginem rupit, verè fluvius, acceptifque ripis celer & fremens, per Armenios &
40 Cappadocas occidentem petit; ni Taurus obftet,
in Noftra maria venturus. Inde ad meridiem
avertitur, & primùm Syros, tunc Arabas ingreffus, non perdurat in pelagus, verùm ingens
modò & navigabilis, [10] inde tenuis rivus, de-
45 fpectus emoritur, & nufquam manifefto exitu
effluit,

8. *Ardanis & Corios*] Ptolemaeus *Carios*, nòn *Corios*. IDEM.

9. *Nec fecat continuo agros, fed latè diffufus in ftagna*] Adverfativa in MS. non exftabat, imò nec eft in editione Juntina, nec in MS. Mediolanenfi. Unde meritò reor eam non effe Pomponii, cujus haec quoque elegantia eft, ut aliorum Latinorum lib. III. cap. 3. *Nandi non patientia tantùm illis, ftudium etiam eft.* Hic locus ad rem facit, quod negat in *Appendice* Voffius, tantùm, ut pateat, quam malint τὸ *fed*, ubi vulgus ponit, elegantiores omittere, quod ignoravit mifer. Sed fcilicet ibi occurrit *non tantum*, quod non eft in noftro loco: Habeat ergo, ubi illud non eft, locum ex praeclara obfervatione Victorii ad Ciceronis *Epiftolam ad Atticum* 15. lib. III. *ut cùm idem verbum crebrius ponatur, non offendat animum, etiam concinniorem orationem reddat.* Quod fi & hìc intermifceri voculam *etiam* caufabitur, eat tunc vel ad Martialem,

——————— *aures*
Non auditoris, judicis effe puto:

vel ad Statium,

——— *folis abjecit in arvis*
Non regem dominumve; alienos
impia partus.

Quae collegerunt Paternae notae ad Livium lib. XXVIII. cap. 39. Vellem clarius monftraviffet ambiguitatem & confufionem, qua duplici dote totus conflatus fuit Ifaacus GRONOV.

10. *Inde tenuis rivus defpectus emoritur*] Lego, *in perennes rivos difperfus emoritur*: poffet etiam legi *difpeffus*. PINTIAN.

11. *Ut*

effluit, [11] ut alii amnes, ſed deficit. Alterum latus ambit plaga, quae inter utrumque pelagus excurrit. Arabia dicitur, cognomen Eudaemon, anguſta, verùm cinnami & thuris aliorumque odorum maximè ferax. [12] Majorem Sabaei tenent partem, oſtio proximam & [13] Carmaniis [14] contrariam Macae. Frontem, quae inter oſtia oſtenditur, ſilvae cauteſque exaſperant. [15] Aliquot ſunt in medio inſulae ſitae: Ogyris, quòd in ea Erythrae regis monimentum eſt, magis clara quàm ceterae. [16] Alterum ſinum undique Arabes incingunt. Ab ea parte, quae introeuntibus dextra eſt, urbes ſunt, [17] Carra, [18] & Arabia,

50

55

11. *Ut alii amnes, ſed deficit*] Haec Pomponianae lectioni inſerta videntur, vel aſſuta potius. SCHOTT.

12. *Majorem Sabaei tenent partem. Oſtio proximam & Carmanis contrariam partem Macae, quae inter oſtia oſtenditur*] Scribendum arbitror, *Majorem Sabaei tenent partem. Oſtio proximam & Carmanis contrariam Macae, partem quae inter oſtia extenditur*, &c. PINTIAN.

13. *Carmaniis contrariam partem magnae*] Scribendum, *Carmanis contrariam partem Macae*: Plinius, Ptolemaeus, ceteri. Sunt & *Macae* in Libya. IDEM. *Mace* fortè ſcrib. ſine diphthongo. Hoc promontorium Carmaniae promontorio objacens *Harmozonta* Plinio eſt, & Ptolemaeo. *Mache* autem urbs Oceani Orientalis Aethico: *Mathae* verò gens Indiae, apud quos Erineſes oritur, teſte Arriano in *Periplo Indiae*. SCHOTT.

14. *Contrariam partem Macae*] Rectius, *Contrariam Macae frontem, quae inter oſtia extenditur*. IDEM.

15. *Aliquot ſunt in medio inſulae ſitae. Ogyris quod in eo* &c.] Videtur legendum: *Aliquot ſunt in eo inſulae, ſed Ogyris quod in ea*, &c. Hanc inſulam Strabo lib. XVI. *Tyrrhinem*; Arrianus in *Indica hiſtoria*, *Hoaracta* nominat. PINTIAN.

16. *Alterum ſignum undique Arabes incingunt*] Scribe, *ſinum*, non *ſignum*. BARBARUS.

Alterum, &c.] Caput nonum nihil habet niſi Solis urbem, quam *Heliopolin* alii vocarunt, juxta ſinum Arabicum, ad quam venete filii Iſraël. OLIVAR.

17. *Cara, Arabia, Gandamus*] Stephanus *Carrae* Carrarum: *Ad mare*, inquit, *Rubrum ſunt Carrae, cognomines iis, quae ſunt in Meſopotamia, Craſſi nobiles interitu.* De *Arabia* emporio Ptolemaeus. Tertium loci nomen haud comperi. BARBARUS. Propoſito ſemper ob oculos Melae inſtituto exſequendi clariſſima quaeque, ſic lego: *Urbes ſunt Carna, Mariaba; & Agdamus.* Primam ex Strabone, cui eſt *Carna* magna Minaeorum urbs; meminit & Ptolemaeus: Secundum ex eodem, me-

rabia, & Gadamus: in altera, [19] ab intimo angulo prima, Berenice, inter [20] Heroopoliticum & Strobilum: [21] deinde inter promontoria Μυὸς ὅρμον
60

metropolin Sabaeorum, qui cùm sint Arabum ditissimi, verisimile est metropolin eorum à Pomponio celebratam esse: Tertiam ex Ptolemaeo. De *Mariaba* & Stephanus, in quo vitiosè scriptum est metropolin esse *Sabinorum*, pro *Sabaeorum*. Idem *Carnam*, *Carnanam* nominat, & à Sunio *Carnaniam* appellari ait. Posset etiam, & forrasse rectius, pro *Carrae* substitui *Gerra*. *Sabaei* enim & *Gerrhaei* omnium Arabum ditissimi sunt, Straboni lib. XVI.. Nec me fallit memorari à Ptolemaeo Arabiae emporium in Arabia Felici, & à Stephano Plinioque *Carras* urbem, & Carraeorum latissimos & fertilissimos campos in eadem, sed non ideo prioris sententiae poenitet. PINTIAN.

18. *Et Arabia*] Non me fugit mutasse Fredenandum. Ego à vulgata non recedo. *Arabiam* enim & *Eudaemona*, Arabiae urbes ponit & Acthicus in *Cosmogr.* & Atrianus in *Periplo maris Rubri.* Quod sequitur, *verùm inflexus, & non Rubri maris*, ferri fortasse potest: tametsi Pintianus alia interpunctione: *Extra sinum (verùm inflexu etiamnum Rubri maris) pars*, &c. SCHOTT.

19. *Ab intimo angulo prima Beronice*] Ventum est ad lolum longè omnium in universo opere laboriosissimum, maximis implicatum erroribus, ac pene dixerim Barathrum, & Chaos quoddam: neque enim ordo tantùm civitatum luxatus est, & depravata nomina; sed, ut suspicor, barbara insuper aliquot vocabula intermista sunt. Statui nihilominus vires experiri, etsi impares animo, & cum septemcipiti Hydra congredi. Primùm igitur per partes quid de singulis sentiam strictim dicam; postea subjungam, quomodo in totum legendum mihi videatur. Igitur ubi posita est urbs *Beronice*, poni *Arsinoe* debuit, & è contrario, auctoribus Ptolemaeo, & Plinio. Nam post *Heroopolin* statim constituunt *Arsinoen*. Praeterea iidem Auctores, itemque Strabo & Stephanus, *Berenice* per *e* in secunda enunciant, non *Beronice*. PINTIAN.

20. *Hieropoliticium*] Scribo *Heroopoliticum*. Ita enim vocatur sinus ab urbe, quam *Heroum oppidum* Plinius; Graeci *Heroopolin* vocant omnes. BARBARUS.

Hieropolitinum] Minas corruptè legetur *ultra Heroopolin & Cambysu* ex Plinio lib. VI. cap. 29. PINTIAN

21. *Deinde inter promontorium Moronenon & Coloca Philoteris*] Scribo non tanto lectionis detrimento; *Deinde muris Hormos & ad Monolenm lacum Philoteris*, ex Ptolemaeo, qui post *Arsinoen* meridiem versus collocat in hoc tractu Μυὸς ὅρμον, hoc est, *muris stationem*: quod nomen pro dimidio vertit Mela, quod fecit in *Aegos fluviis* urbe Thraciae, & Νότυ κέρας promontorio Africam Asiamque disterminante, ut mox dicemus. Μυὸς ὅρμον in hoc tractu omnes celebrant, nec minus *Philoterida* urbem Satyri aedificium: nam Strabo, Ptolemaeus, Plinius, Stephanus *Philoteram* appellant; Apollodorus referente Stephano *Philoterida*, quem secutus videtur Pomponius. de *Moneleo* verò lacu, ad quem sita

ὅρμον & [22] Coloba, Philoteris & Ptolemais: ultrà Arſinoë, & alia Berenice: tum ſilva quae hebenum odoreſque generat, & manu factus amnis, ideoque referendus, quòd ex Nili alveo 65 [23] dioryge adductus. [24] Extra ſinum, [25] verùm in

ſita eſt *Philoteris*, Plinius in ſexto. Poſſet etiam legi non minus commodè: *Deinde inter promontorium Drepanon & Colobon Philoteris*, &c. ex Ptolemaeo, qui inter haec duo promonroria ſtatuit *Myos hormon*, *Philoteram*, *Berenicen*, & *Ptolemaidem Theron.* De *Colobis*, id eſt, *debilibus* ſeu *curtis*, ut Strabonis vertit Interpres, Strabo ipſe lib. XVI. Sed ampliemus judicium, creſcente ſubinde, ut in dubiis fieri ſolet, conjectura; conſideremuſque, an neutro modo legendum ſit, ſed ſic potius: *Muris promontorium & Aenon antè dicta Philoteris*, ex Plinio lib. VI. cap. 29. ut quod Graeci ὅρμον dicunt, hoc eſt, *ſtationem*, Mela interpretatus ſit *promontorium.* Poteſt enim fieri, ut quod eſt *promontorium*, ſit aliquando etiam *ſtatio navium.* Legendus igitur in univerſum totus hic locus ad hunc maximè modum: *In altera ab intimo angulo ultra Heroopolin & Cambyſu prima Arſinoe. Deinde Muris Hormos, & ad Monoleum lacum Philoteris, & Ptolemais, & Berenice, & alia Berenice. Tum ſilva*, &c. ex citatis auctoribus. Sed ut retineamus morem noſtrum ſubveniendi pro tenuitate noſtra clariſſimo auctori Plinio, innumeris adhuc plagis diſcerpto; ſciendum *Ptolemaidem* urbem paulò antè dictam, appellatam eſſe cognomento, Ἐπιθήρας, hoc eſt, *ad venatus*; in Plinio autem vitiosè legi Ἐπιθηρείας, ex caſtigatione Hermolai. Nam quis, obſecro, tam Opicus & Graecè amuſos, qui θήρας neſciat Graecè ſignificare *venatum*, potiùs quàm θηρείαν. Denique & Plinii vetus codex Ἐπιθήρας habet, & à Ptolemaeo *Ptolemais* θηρῶν, hoc eſt, *venationum* nominatur, & à Strabone XVI. πρὸς θήραν, id eſt, *ad venationem.* Et in eodem libro, *Sunt*, inquit, *plures* θῆραι, id eſt, *venationes.* Non omittendum antequam ad reliqua tranſeamus, Strabonem contra ceteros, poſt *Heroopolin* conſtituere *Philoteram*, deinde *Arſinoen.* Ptolemaeus enim & Plinius priùs *Arſinoen*, deinde *Philoteram.* PINTIAN.

22. *Collaca Philopteris & Phiomalis*] Scribendum *Colaca*, ut ſit *Colax* Colacis promontotii ejus nomen. Item *Philoteris*, & *Ptolemais*, ex Plinio, Ptolemaeo, Stephano: ut in Plinio monſtravimus. BARBARUS.

23. *Diorige*] Scribendum eſt *dioryge.* Vox ea & Giaeca eſt, & familiaris Straboni, foſſas & alveos manufactos ſignificans. IDEM. Scribo *diorychę* non *dioryge.* *Diorychos* enim inflectitur, non *Diorygos*, ex omnibus gregatim tam antiquis, quàm recentioribus Grammaticis. Sic etiam Herodotus in *Polymnia* & aliis libris: Sic Thucydides in primo: Sic Strabo in undecimo: Sic omnes. Sicubi verò apud ipſum Strabonem, aliumve Auctorem aliter ſcriptum invenitur, perperam ſcriptum eſt. Ut non parum incesſendus ſit Hermolaus vir Grae-

cè

in flexu tamen, etiam non modico, Rubri maris, pars bestiis infesta, ideoque deserta est: partem [26] Panchaei habitant, [27] hi quos ex facto,
70 quia serpentibus vescuntur, Ophiophagos vocant. Fuere interiùs [28] Pygmaei, minutum genus, & quod pro satis frugibus contra grues dimicando deficit. Sunt multa volucrum, multa serpentium genera: de serpentibus memorandi maximè,
75 [29] quos parvos admodum, & veneni praesentis, certo anni tempore ex limo concretarum paludium emergere, [30] in magno examine volantes Aegyptum tendere, atque in ipso introitu finium, ab avibus, quas Ibidas appellant, adverso agmine

cè ac Latinè juxtà doctus, qui in quarto *Plinianarum Castigationum*, *dioryge* legit in Pomponio, contra praecepta Graeci sermonis & usum Auctorum. PINTIAN.

24. *Extra sinum verum inflexus & non Rubri maris*] Castigo, *Extra sinum, verum inflexu etiamnum Rubri maris.* IDEM.

25. *Veruntamen in flexu etiamnum modico Rubri*] MSS. duo, *verum in flexu tamen etiamnum modico Rubri.* Quod voluit etiam Editio Juntina, *Verum in flexum tamen*, nec quidquam ibi mutat Mediolanensis. GRONOV.

26. *Candaei habitant: Si quos*] Ad Pintiani conjecturam autem legi posset concinnius, *Candaei habitant: quos Ophiophagos vocant.* Et mox pro conjunctione *& veneni*, adversativam malim *sed.* SCHOTT.

27. *Hi quos ex facto quia serpentibus vescuntur, Ophiophagos appellant*] Lego, *Hos, quia serpentibus vescuntur, Ophiophagos appellant*; reliqua superfluunt. Eadem brevitate usus est Plinius in sexto, ubi de *Ophiophagis* loquitur. PINTIAN.

28. *Pygmaei minutum genus*] De his Aristot. II. *de gener. Animal.* & VIII. *de Natura anim.* cap. 12. Plinius saepius. Homer. *Iliad.* γ. initio, & Solinus cap. 16. *Urbe*, inquit, *Gerania Thraciae Pygmaeos a gruibus pulsos.* Agell. lib. IX. cap. 4. *Noct. Attic.* Dicti à nomine πυγὼν, *cubito.* D. Hieron. in 27. cap. *Ezech. bellatorem*, & ad pugnam promtissimum exponit. Ad utrumque Juvenalis respexit *Sat.* XIII.

Pygmaeus parvus currit bellator in armis.

De Ibide avi Herod. *Euterpe*, Arist. Plinius, denique Philosophi & Historici omnes. SCHOTT.

29. *Quos parvos admodum & veneni praesentis*] Melius, *sed veneni praesentis.* PINTIAN.

30. *In magno examine volantes Aegyptum tendere*] Lego inverso praepositionis loco, *magno examine volantes in Aegyptum tendere.* IDEM.

31. *Pyg.*

agmine excipi [31] pugnaque confici traditum est: 80
de volucribus praecipuè referenda [32] Phoenix,
semper unica; non enim coitu concipitur, par-
tuve generatur: sed ubi quingentorum annorum
aevo perpetua duravit, super exaggeratam va-
riis odoribus struem sibi ipsa incubat, solvi- 85
tur-

31. *Pugnaque confici*] Aldus *pugnas*. Scribo *pugnantes*. SCHOTT.

32. *Phoenix*] De hac avi quoque Plinius lib. x. cap. 2. Solinus cap. 36. & Aur. Victor noster in *Hist. Augusta*, & Corn. Tacitus v. *Annali* sub Claudio, anno V. C. octingentesimo Phoenicen visum refert. Quòd verò ex se ipsa renascatur, Resurrectionis, quam piè Christiani credimus, signum visum est Orthodoxis Ecclesiae Patribus: ut eandem semini & grano in terra putrefacto D. Paullus contendit 1. *Corinth.* cap. 15. Loca non pigebit indicare, si quis fortè requirat, ut aliis investigandi laborem traediumque adimam. D. Clemens *Constitut. Apostolic.* lib. v. cap 8. Ambrosius lib. *de fide Resurrect.* Eusebius in *Vita Constantini*. Cyrillus *Catechesi* XVIII. Greg. Nazianz. Lactantius & Claudianus in *Carmin.* Nos etiam pro ineuntis anni felici auspicio carmine olim lusimus ad Casp. Cardillum Villalpandeum Philosophum & Theologum insignem, Compluti artissima familiaritate conjunctum, in librum, quem *de Animae immortalitate*, pro Aristotele (quem Athei quidam, & impii, animam una cum corpore morte damnasse, falsò affirmant) conscripsit:

Qualis & Eois Phoenix quae visitur oris.
Unica semper avis: quà divitis ostia Nili
Foecundantis agros labuntur Solis ad urbem,
Atque Arabum felix regio quà spirat odorem,
Exstruit haec nidum beneolentis termite amomi:
Agglomerat casiam, nardos, & tura Sabaea.
Quingentis plureis ubi viderit ordine messes
Phoebus; jam senii, & vitae pertaesa prioris
Certa mori, medium Solem contra adspicit, alas
Verberat, attritu scintillam excudit, & ignis
Emicat: hinc flammam pyra jam liquefacta recepit.
Aestuat ipse soli genius, Sol, aethera, & aër.
Fit rogus ipsa sibi, & condit de more sepulcrum.
Nec mora, cernere erit, dictu mirabile monstrum:
De cinere ipsa suo (sic fama) renascitur ales.
Jam melior, senio procul, aevique integra surgit,
Remigio alarum pernix vaga nubila tranat.
Gestit ovans cursu terras lustrare jacentes.
Talis quum posito revirescit tergore serpens
Exuvias linquens, annis dum effoeta senectus.
Non aliter quum mors anima seduxerit artus, &c.

IDEM.

33. Pu-

turque: deinde [33] putrescentium membrorum tabe concrescens, ipsa se concipit, atque ex se rursus enascitur: cùm adolevit, ossa pristini corporis inclusa myrrha Aegyptum exportat, at-
90 que in urbe, quam Solis appellant, fragrantibus archio bustis inferens, memorando funere conse-

33. *Putrescentium membrorum tabe*] Legendum opinor *tabo*. Ex rabe enim nihil concrescit, nec tabes est putrescentium membrorum. Id verum. Et tamen resistit Vossius, quia, ait, nusquam invenias ex putrescentibus membris nasci tabum, passim verò invenias putridam tabem. Quid ergo est apud divinum vatem in fine tertii *Georg*.

——— *dilapsa cadavera tabo.*

nunc alibi,

——— *membra fluentia tabo.*

nunc,

——— *sanie taboque fluenteis.*

& apud Silium

——— *& manantia corpora tabo.*

An dilapsa ac fluentia ac manantia notant quid aliud quàm putrescentia? Quid aliud voluit Tacitus lib. II. *Hist.* 70. *Trunci artus, putres virorum equorumque formae, infesta tabo humus?* Unde confirmatur ejus locus lib. III. *Hist.* 35. *noxia tabo humus.* Ita codices melioris notae, quibus assurgere debet recens ille Agricolae, unde producitur *tabe*. Sidonius Apollin. lib. VIII. *Epist.* II. *Terra tabo madefacta continuo.* Pergit Vossius: [Nusquam quoque reperies ex tabo seu atro cruore nasci phoenicem, sed vel ex sanie alba vel ex cinere ossium permixto medullis] An sanies utique est alba, & tabum atrum? Cur igitur junxit Virgilius VIII. *Aeneïd.*

Ora virum tristi pendebant pallida tabo.

Cur junxit Lucanus lib. VI.

Stillantis tabi saniem.

hoc est, atrum ex sententia Vossii & album? An hinc venit sanies alba? De phoenice quid ait Clemens? nempe σηπομένης τῆς σαρκὸς, tum ἐκ τῆς ἰκμάδος τοῦ τετελευτηκότος ζώου. Cur junxerat Lucilius, *Latere penderes saxa spargens tabo, sanie & sanguine atro.* Nec ibi sistit: sed ait. [Nec dicit Mela phoenicem ex tabe concrescere, sed solvi tabe putrescentium membrorum, &c. Si pravam Librarii tollas distinctionem, omnia clara erunt: *sibi ipsa incubat, solviturque deinde putrescentium membrorum tabe: concrescens ipsa se concipit*, &c.] An credideras tale acumen hinc proditurum. Primò nuspiam sic Mela τὸ *deinde* in ista serie ponit; semper à principio. Deinde unde concrescit? Supposuit enim ultimam corruptionem & putrefactionem, suppòsuit quoque dissolutionem. Immò concrescit ex eo, in quod membra putrefacta abie-

ſecrat. [34] Ipſum promontorium, quo id mare clauditur, à Cerauniis ſaltibus invium eſt.

abierunt. Id voca prout libet. De eadem re agunt ad Taciti lib. 11. *Annal.* cap. 69. GRONOV.

34. *Ipſum promontorium, quo id mare clauditur, à Cerauniis ſaltibus invium eſt.*] Locus ex numero eorum, qui inſigniter in hoc Opere corrupti ſunt. Nam quid oro *Cerauniis* Epiri montibus; aut Cerauniis illis, quos dixit primo libro in Caſpium pelagus obverſos, cum mari Rubro? Reſtituitur autem, ni fallor, ſi legatur hoc modo: *Ipſum promontorium, quo id mare clauditur, Ceras Auſtri Aſiae ultimum eſt.* Par enim erat, cùm Aſiae terminum in mediterraneo Nilum ſtatuiſſet, idem in ora facere, ne diſtinctio disterminatioque duarum orbis, & quidem majorum partium remaneret imperfecta, caecaque. Quae res nonnullos movit ut nollent Aſiae & Africae terminum Nilum facere, ſed ſinum *Arabicum* & iſthmum *Peluſii*, ex quibus eſt celeberrimus Auctor Strabo primo Γεογραφικῶν. Cujus verba quod attinet ad *Auſtri Ceras*, ut ipſe appellat, materiam ſuggeſſerunt huic meae caſtigationi. Ea ſunt ex lib. XVI. *Poſtea Elephas mons in mare expoſitus, & foſſa & Pſygmu portus ingens, & Cynocephalorum aquatio, & Notu Ceras ultimum hujus orae promontorium. Cùm verò ad Meridiem deflexit, negat ſe ulterius portum aut aliorum locorum deſcriptionem habere, quòd incognita ſint.* Haec Strabo. Cujus Interpres promontorii nomen Latinè vertens *Auſtri cornu* reddidit; non rectè. Meminit ejus promontorii & Ptolemaeus, ultimum penè illius orae & ipſe faciens: cujus etiam Interpres non feliciùs quàm ille Strabonis *Noti cornu* tranſtulit. Praeterea ultimum Aſiae promontorium eſſe *Notu* ſive *Auſtri Ceras* planum faciunt Pomponii verba quae protinus ſequuntur: Nam proximos ipſi promontorio facit Aethiopas Meroën habitantes: Meroë autem Nili inſula eſt: Nilus Aſiae terminus eſt. Item mirandum non eſt, Melam praepoſtero ordine nominaſſe *Ceras Auſtri*, cùm Strabo, Ptolemaeus, Hanno, *Auſtri* ſive *Notu Ceras* nominent. Fecit hoc & in urbe Thraciae, quam ipſe *flumen Aegos* nominavit, cùm ceteri omnes *Aegos fluvios* appellent verſo dictionum ordine. Niſi fortè hoc etiam inter cetera depravatum eſt, & pro *Auſtri* ſive *Notu Ceras*, quod Mela ſcriptum reliquit, praepoſterè poſitis verbis *Ceras Auſtri* Librarii ſcripſerint. PINTIAN.

CAP.

CAP. IX.

AETHIOPIA.

[1] Aethiopes ultrà sedent, [2] Meroën [3] habent, terram quam Nilus [4] primo ambitu amplexus insulam facit: [5] pars, quia vitae spatium dimidio ferè quàm nos longiùs agunt, Macrobii; pars, [6] quia ex Aegypto advenere, dicti Automoloe: pulchri forma, [7] aequi corporis, [8] parumque venerati opes, veluti optimarum aliis virtutum. In illis mos est, cui potissi-

1. *Aethiopes ultrà sedent. Moeroëni habent terram quam Nilus*, &c.] Scribendum reor: *Aethiopes ultra sunt Meroën habitantes, quam Nilus.* Nam à *Meroë* gentile nomen *Meroites* fit, non *Moeroënus*, Stephano, & Straboni. PINTIAN.

2. *Meroëni habent*] Minori audacia ex *Meroëni*, *Meroën* mutavi. Vulgata lectio aliter proba est: immò eleganter *habere*, pro *habitare*: quo Mela, Sallust. & quis non? usus est. SCHOTT.

3. *Habent terram*] Dele *terram*, & *habent*, pro *habitant*, venustè. Alii tentant, *qui Meroën habent quam Nilus*, &c. Naevius in *Tarentilla* apud Fl. Carisium lib. II. Gramm. *Ubi isti duo adolescentes habent, qui hic antè parta patria peregrè prodigunt?* IDEM.

4. *Primo ambitu*] Nam alios facit Nilus in Tachempso, Elephantide, & Delta. OLIVAR.

5. *Pars quia vitae spatium*] Perturbata haec omnia. Fortè leg. alio ordine verbis in suum, unde exciderunt, locum tralatis, ex Herodoto *Euterpe* & *Thalia*: *Pars quia ex Aegypto advenere dicti Automoloe: pars quia vitae spatium dimidio ferè quàm nos longius agunt, Macrobii: pulcri forma, proceri corporis*, &c. SCHOTT.

6. *Quia ex Aegypto advenere dicti Automolae*] Scribo per *oe* diphthongon in fine *Automoloe* ex Herodoto, & Stephano. PINTIAN.

7. *Aequi corporis*] Fortè leg. *proceri corporis*: vel, *pulcri forma corporis, aequi.* Aequitatem enim justitiamque tribuit *Polyhistor* Solini cap. 33. Vel sic, *pulcri forma, aequo, corpore.* Eruditus Lector arbitrabitur. SCHOTT.

8. *Parumque veneratiores veluti optimarum alii virtutum*] Hunc etiam locum pessimè à Librariis, Correctoribusve, aut utrisque habitum, si non restitui, saltem in meliorem statum redigi posse censeo, sic scriptum: *Eorumque veneratione mollitus Aethiopum aliorum victus.* Habeo hujus castigationis auctorem Herodotum in *Euterpe*, tradentem adventu horum Automolorum factos esse Aethiopas meliores, ac mansuetiores;

potiſſimum pareant, [9] ſpecie ac viribus legere. [10] Apud hos plus auri quàm aeris eſt: ideo quod minus eſt., pretioſius cenſent. Aere exornantur, auro vincula fontium fabricant. Eſt locus apparatis epulis ſemper refertus; [11] & quia ut libet veſci volentibus licet, [12] ἡλίου τράπεζαν appellant; & quae paſſim appoſita ſunt, affirmant innaſci ſubinde divinitus. Eſt lacus, quo perfuſa corpora quaſi uncta pernitent: bibitur idem; adeò eſt liquidus, & ad ſuſtinenda quae incidunt, aut immittuntur, infirmus, [13] ut folia etiam proximis deciſa frondibus, non innatantia ferat, ſed peſſum & penitus accipiat. Sunt & ſaeviſſimae ferae omni colore varii Lycaones, & quales accepimus, Sphinges. Sunt [14] mirae aves cor-

10

15

20

res: imbutos moribus & diſciplinis Aegypriorum. PINTIAN.

9. *Specie ac viribus legere*] Dignitas enim formae in viris ad parendum invitat Virgil. IX. *Aeneid.*

Gratior eſt pulcro veniens de corpore virtus.

Et Euripides: Πρῶτον μὲν εἶδος ἄξιον τυραννίδος, apud Porphyrium *de quinq. vocibus*, & Stobaeum *Serm. de Pulcritudine.* Archidamum regem quòd exiguam duxiſſet uxorem, à Lacedaemoniis multatum auctor Plutarch. περὶ παίδων ἀγωγῆς, & Athenaeus lib. XIII. Δειπνοσοφιστῶν. SCHOTT.

10. *Apud hos plus auri quàm Perſis eſt*] Caſtigo: *Apud hos plus auri quàm aeris eſt*, ex Herodoto, & his quae protinus ſequuntur. PINTIAN.

11. *Et quia ut libet veſci volentibus licet*] Lego, *& quibuslibet veſci volentibus licet.* Nam inepta erat ratio, ob id vocari *menſam Solis* quod volentibus veſci liceret: non enim ea ratione ſic dicta eſt, ſed quia, ut protinus ſubdit, ea quae paſſim apponerentur, videri vellent naſci ſubinde divinitus: quod ab Herodoto, ut pleraque omnia, deſumtum. Proinde quod ſequitur, *Et quae paſſim appoſita ſunt*, tectius legeretur, *quod quae paſſim appoſita.* IDEM.

12. Ἡλίου τράπεζαν] Solis menſam. OLIVAR.

13. *Ut folia etiam proximis deciſa frondibus*] Legendum exiſtimo, *ut folia etiam proximis decidua montibus:* poſſet etiam legi *decuſſa.* PINTIAN.

Ut folia etiam] Si Herodotum expreſſit, ſcripſit Mela, *ut ligna etiam aut lignis deciſa non innatantia ferat, ſed peſſum*, &c. De *Sphingibus* Diod. Sicul. lib. IV. & Plin. VIII. cap. 21. SCHOTT.

14. *Mirae aves cornutae Tragopanes*] Valde jactata fuit in edi-

15 cornutae 16 Tragopanes, 17 & equinis auribus

tionibus vox ultima. *Tragapomenes* olim lectum. Heimolaus citat *Tragopomenes*, & vel hoc retinet, vel ex Plinio reponit *Tragopanades*, nulla addita causa. Pintianus *Tragopogones*, respiciens Ptolemaei gallinas barbatas, quas nunc ne somniavit quidem Mela. Turnebus, Schottus & Salmasius *Tragopanes*, & non modò his se comitem dare potuit Vossius, sed etiam conatur probare. Dicit *Tragopanes* dictos ut Αἰγίπανες, & Ἑρμόπανες. Quid ergo? an haec quoque monstra ex avium genere sunt? Non sanè, (nisi forsan Vossius viderit, aut illis quoque ut hircis cornutis addat alas) non magis quàm Tertullianei *Cynopanes*, quos ait fuisse canes cornutos, non volucres. Quid ergo contumeliosius, quàm impingere Melae vocabulum tale, quod ad sententiam ejus planè accommodari non potest? Ut enim per *Cynopanes* non nisi cornuti canes, sic per *Tragopanes* non nisi cornuti hirci intelligi possunt, quales sunt omnes ejus generis, nec tanquam monstra annotari vel possunt vel merentur; etiam certè in eo vocabulo nihil de alis exprimitur: & tam boni sunt tragopanes, quam *cynopeinae*, quas ita explodit ipse in alio, vel maximè explodendus. Ne quaeram, an *Tragopanes* & *Aegipanes* non potuerint conjungi ab Mela. In MS. legi *tragapomenes*, nec aliter in Mediolanensi vidit Frater. Ut habeas aves cornutas, lege ex tanta haesitatione *tragopaones*. At Vossius ait me affirmare sine haesitatione sic legendum esse: quod vides multum discedere ab eo quod scripsi; quo nihil aliud nisi offam petulco isti Cynico objeci, satis gnarus cum impetu involaturum. Sed etiam addit, rogitans, si hircis cornutis accedant alae, an non etiam fiant aves. Ita Victoriam, Cupidinem & Deos Gentilium, quibus alas frequenter addebant, Vossius censuit esse aves? Quod si Vossio adderentur alae, quid tandem monstri fieret? Avis quidem sine dubio. *Tragopaones* agitat apud se, utrùm haberet pro Graeco an Graeco-Latinum diceret? Quid si dixero Alexandrinum? quid si Macedonicum? Utique nuper docebat me, res novas vocabulis novis & inusitatis efferri solitas. Immo ut scias, Lector, hac me pila irritare voluisse furorem μυκῶντος Vossii; ego planè censeo & censui alia omnia ab MS. significari: in quibus quum sit *Tragapomenes*, apparet simile id compositum esse illis Τραγέλαφος, Τραγάκανθα, ubi vocalem, quae sequitur litteras τραγ. patet non esse appendicem harum litterarum, sed primam partem sequentium. Ita hoc vocabulum compositum statuo fuisse ex τραγ & ὀπιμᾶδυις, quodcunque avium (aves enim denotari debent his litteris, ut in composita voce appareant aves cornutae) genus sub illa corrupta voce lateat. Quam ad rem ut te adjuvem, nec quid suspicer celem, vide an ex vicinia litterarum non fuerit Τραγατταγῆνες, *Tragattagenes*. Ἀτταγῆνα nullus non eorum, qui operam istam sumserunt, vel apud antiquos vel nostros Interpretes tibi explicabit. GRONOV.

15. *Cornutae Tragapomenes equinis auribus*] Scribendum aut hìc *Tragopanades*, ex Plinio lib. x. ubi hanc ipsam describit avem, aut

bus Pegasi. [18] Ceterùm oras ad eurum sequen- 25
tibus nihil memorabile occurrit. Vasta omnia,
vastis praecisa montibus, ripae potiùs sunt quàm
litora. Inde ingens & sine cultoribus tractus.
[19] Dubium aliquandiu fuit, essetne ultrà Pela-
gus; [20] caperetne Terra circuitum, [21] an ex- 30
hausto

aut lectio Pliniana corrigenda, *Tragopomenes.* Verbum autem, *equinis auribus*, jungendum cum sequenti, hoc modo, *Et equinis auribus Pegasi.* Plinius, *Pegasi equino*, inquit, *capite volucres.* BARBARUS.

16. *Tragopomenes*] Plinius in decimo *Tragopanades:* Solinus *Tragopae.* Fortè scribendum non *Tragopomenes*, sed *Tragopogones*, hoc est, praeter cornua, hircinam etiam barbam habentes. Nam Ptolemaeus in India, *Hic*, inquit, *ferunt esse gallinas barbatas:* & Plinius inter aquilarum genera, *barbatas* etiam enumerat. PINTIAN.

Tragopomenes, equinis auribus & Pegasi] Malè. Plinius enim lib. x. cap. 49. *Pegasos equino capite volucres, & gryphas aurita aduncitate rostri fabulosos reor: illos in Scythia, hos in Aethiopia.* Ubi adverte *hos* referre antecedens remotius, contra Gram. praecepta: sup. enim gryphos in Scythia collocat Pomponius lib. II. cap. I. *Tragopomenes* verò mihi de mendo suspecta vox, & *Tragopanes* levi commutatione tentabam: aliter atque Pintianus *Tragopogones.* Solinus *Tragopas* cap. 33. vocat, & ibid. Plinius *Tragopanadem*; minus, quàm Mela, corruptè uterque: unde fort. veram lectionem erit eruere. Cum enim *Pan* Deus cornutus sit, ut Antiquitas credidit; ab eo avi cornutae nomen tributum conjicere licet. Quare in Plinio *Tragopana* legit doctiss. Turnebus lib. VI. *Advers.* cap. 19. prono sanè errore ex bis repetita voce *de;* aut priori dictioni addita. Sic igitur legit: *Equidem & Tragopana, de qua* (vulg. *Trago panadem de qua*) *plures affirmant majorem aquila, cornua in temporibus curvata habentem ferruginei coloris, tantùm capite phoenicio.* Idem mox *rupes*, pro *ripae* reponit. Non sequor. Mela enim in Antithesi ludit. SCHOTT.

17. *Et equinis auribus Pegasi*] Plinius, & Solinus, *equinis capitibus.* PINTIAN.

18. *Ceterùm oras ad eurum sequentibus*] Legendum videtur, *corum*, non *eurum.* Monstrat enim oram Africae porrectam ab oriente in occidentem. Flat autem corus ab occasu solstitiali inter favonium & septentrionem, Graecè 'Αργέστης, Plinio in secundo, & Vitruvio in primo. Fefellit haec menda Plinii doryphoros Solinum, & Marcianum. Emendationi nostrae favent verba Plinii lib. VI. cap. 29. *A Moselite*, inquit, *promontorio Atlanticum mare incipere vult Juba, praeter Mauritanias suas Gadeis usque navigandum coro.* IDEM.

19. *Dubium aliquando fuit*] Nunc tota illa regio est explorata. OLIVAR.

20. *Caperetne terra circuitum, an exhausta fructu sine fine Africa se extenderet*] Lego, *an exusta aestu sine fine Africa se extenderet:* ut suprà de sinu Caspio: *idem ne Oceanus an tellus infesta frigoribus, sine ambitu ac sine fine projecta,* &c.

hausto fluctu sine fine se Africa extenderet: [22] verùm & si [23] Hanno Carthaginiensis exploratum missus à suis, cùm per Oceani ostium exisset, magnam partem ejus circumvectus, [24] non
35 se mari [25] sed commeatu defecisse memoratu retulerat: & Eudoxus quidam avorum nostrorum temporibus, [26] cùm Lathurum regem Alexandriae profugeret, Arabico sinu egressus, per hoc pelagus (ut Nepos affirmat) Gades usque per-
40 vectus est; ideo ejus orae notae sunt aliquâ.
Sunt

&c. PINTIAN.

21. *An exhausta fructu*] Pint. *an exusta aestu*: Turnebus verò, *an inexhausto tractu*: quod in vet, exempl. repperisset, *an inexhausta fructu*. Idem mox, *verum & Hanno legit*, non pro adverbio *verùm*: & *τὸ memoratum*, quod in vulgatis legitur, delet: pro quo Franc. Sanctius *commentario* reponebat; fortè quòd Plinius lib. II. cap. 67. navigationem eam in litteras misisse Hannonem scribat. Ego à vulgata lect. ne latum quidem unguem discedendum censeo: nec enim abhorret ab hoc dicendi genere Mela, pro *memorandum*, vel *memoria dignum*: quod quivis in ejus lectione non admodum hospes facile, vel me tacente, jam observavit. Plinii verba quia hinc tralata ob oculos ponam, ut conferri inter se queant: *Anno Karthaginis potentia florente, circumvectus à Gadibus ad finem Arabiae, navigationem eam prodidit scripto: sicut ad extera noscenda missus eodem tempore Himilco. Praeterea Nepos Corn. auctor est Eudoxum quendam sua aetate, cùm Lathyrum Regem fugeret, Arabico sinu egressum, Gades usque pervectum: multoque ante eum Caelius Antipater, vidisse se qui navigasset ex Hispania in Aethiopiam commercii gratia*. Haec ille. Vide suprà cap. 5. extremo. SCHOTT.

22. *Verum etsi Hanno Carthaginensis*] Particula *si* redundat: & *Anno* sine adspiratione cum duobus *n* scribunt Graeci. PINTIAN.

23. *Hanno exploratum missus*] Qui hîc *commentario*, pro *memoratum* reponunt, Plinii se auctoritate tueri possunt lib. v. cap. I. *Fuere & Hannonis Carthaginensis ducis Commentarii, Punicis rebus florentissimis explorare Africae ambitum jussi: quem secuti plerique è Graecis nostrisque ad alia quaedam fabulosa, & urbes multas ab eo conditas ibi prodidere, quarum nec memoria ulla nec vestigium exstat*. SCHOTT.

24. *Non se mari*] Malo, *non se mare, sed commeatum defecisse retulerat*. Sup. paullo *etsi* expungo. IDEM.

25. *Sed commeatu defecisse memoratum retulerat*] Verbum *memoratum*, ociosum mihi videtur: vel lege si placet, *memoratur retulisse*. Ipse Auctor paulò pòst, *Hoc Hanno retulit*. PINTIAN.

26. *Cùm Jachanum regem Alexandriae*] Scribo *Lathurum*, sive *Lathyrum*, ex Plinio, Strabone, ceteris, qui de hoc ipso *Eudoxo* & rege tradunt haec. BARBARUS.

27. *Alii*

Sunt autem trans ea, quae modò deserta diximus, muti populi, & quibus pro eloquio nutus est; alii sine sono linguae; alii sine linguis; [27] alii labris etiam cohaerentibus, nisi quòd [28] sub naribus etiam fistula est, [29] per quam bi- 45 bere avenis, &, cùm incessit libido vescendi, grana singula frugum passim nascentium absorbere dicuntur. Sunt quibus ante adventum Eudoxi [30] adeò ignotus ignis fuit, adeóque visus mirum in modum placuit, ut amplecti etiam 50 flammas, & ardentia sinu abdere, donec noceret, maximè libuerit. Super eos grandis litoris flexus grandem Insulam includit, in qua tantùm feminas esse narrant, toto corpore hirsutas, & sine coitu marium sua sponte fecundas; adeò as- 55 peris efferisque moribus, [31] ut quaedam contineri ne reluctentur vix vinculis possint. Hoc Hanno retulit, & quia detracta occisis coria pertulerat, fides habita est. Ultra hunc sinum mons altus [32] (ut Graeci vocant) [33] Θεῶν ὄχημα perpe- 60 tuis

27. *Alii labris etiam cohaerentibus, nisi quòd sub naribus etiam fistula est*] Dictionum ordinem vitiatum esse puto, scribendumque: *Alii labiis etiam cohaerentibus, naribus etiam, nisi quòd subest fistula*, ex Plinio, & Solino. PINTIAN.

28. *Sub naribus etiam fistula*] *Eis* malim quàm *etiam*. Et mox *per quam bibere avenis, & cùm incessit libido*. SCHOTT.

29. *Per quam bibere avent, sed cùm incessit libido vescendi, grana singula frugum passim nascentium absorbere dicuntur*] Locus est mutilatus: Lego, *per quam bibere avenae calamis, & cùm incessit libido vescendi grana singula frugis ejus passim nascentis absorbere dicuntur*, ut *bibere* sit modi infiniti, ex Plinio, & Solino. PINTIAN.

30. *Adeò ignotus ignis*] Gemina de Satyro & Prometheo narrat Plutarchus lib. *de Utilitate ex inimicis capienda*. SCHOTT.

31. *Ut quaedam contineri ne reluctentur vix vinculis possint*] Cur quaedam poterant, quaedam non poterant, si omnes erant asperis efferisque moribus, ut paulo antè dixit? Rectior ergo lectio, *ut captae contineri*, &c. PINTIAN.

32. *Ut Graeci vocant Theon*] Addi potest, *Ochema*, ut legas, *Theon Ochema*, hoc est, deorum vehiculum, ex Plinio, Strabone, ceteris, id est, Θεῶν ὄχημα. BARBARUS.

33. Θεῶν ὄχημα] Deorum vehiculum. OLIVAR.

 34. *Lon-*

tuis ignibus flagrat. Ultra montem viret Collis [34] longo tractu longis litoribus obductus, unde visuntur patentes magis campi, quàm ut perspici possint, Panum Satyrorumque. [35] Hinc opi-
65 nio causae fidem cepit, quòd cùm in his nihil culti sit, nullae habitantium sedes, nulla vestigia, solitudo in diem vasta, & silentium vastius, nocte crebri ignes micant, & veluti castra latè jacentia ostenduntur, crepant cymbala &
70 tympana, audiunturque tibiae sonantes majus humanis. Tunc rursus Aethiopes, nec jam dites ut hi, quos diximus, nec ita corporibus similes, sed minores incultique sunt, [36] & nomine Ἑσπερίων. [37] In horum finibus [38] fons est, quem
75 Nili esse aliquâ credibile est. [39] Nuchul ab incolis dicitur: & videri potest non alio nomine appel-

34. *Longo tractu longis litoribus*] Emendatius, ut puto, *longo tractu longi litoris*. PINTIAN.

35. *Hinc opinio ea fidem cepit*] Permutato ordine melius, *Opinio ea hinc fidem cepit*. IDEM.

36. *Et nomine Hesperio*] Scribo *Hesperii*. Nihil *Hesperiis Aethiopibus* apud cunctos Geographos notius. IDEM.

37. *In horum finibus fons est*] Ut in fine Aethiopum Occidentalium. OLIVAR.

38. *Fons*] Nunc *Nigra*, palus & fluvius inde procedens, *Niger* fluvius à Lusitanis dictus: hunc eundem fontem nos in Charta nostra Africana Nili fontem fecimus, sequuti non modò Melam, sed eos, qui nostro seculo regionem illam viderunt. Lusitani primi ex nostris, per fluvium Asenagam & fluvium Gambre vecti, illuc venerunt, & cùm sciscitarentur ex eis, qui ad mercatum *Hedeni* venirent, de progressu fluvii, responderunt Arabes, hunc eundem Nilum esse. IDEM.

39 *Nuchul ab incolis dicitur*] Hermolaus in *Plinianis Castigationibus* lib. v. *Nulueh* in Pomponio legit, non *Nuchul*. PINTIAN.

Nuluch ab incolis] *Nigrin* videtur Plin. appellare lib. v. cap. 9. & lib. VIII. cap. 21. ubi de *Catoblepis*. In Aethico, à quo Paullus Orosius lib. I. omnia est mutuatus, *Nuchul* scribitur, transpositis litteris. Vulgatam lect. libenter sequor, cùm alii Scriptores auctoritatis pondere nutare non cogunt. Minus etiam à Nili nomine corruptum *Nuluch* à Barbaris, quàm *Nuchul*: sed haec arbitrarii juris sunto: non enim ex his pendent fortunae Graeciae, ut ille ait. *Melo* verò vett. Latinis dicebatur: auctor Festus & Servius in I. *Aen.* ut *Atlas*, etiam *Telamo*. *Melas* Eustathio, & Plutarcho *de fluminibus*. Hinc Sta-

sio

appellari, ſed à barbaro ore corruptus. [40] Alit papyrum & minora quidem, ejuſdem tamen generis animalia. [41] Aliis amnibus in Oceanum vergentibus, ſolus in mediam regionem & ad 80 orientem abit: & quonam exeat, incertum eſt. Inde colligitur, Nilum hoc fonte conceptum, actum-

tio Papinio, & Ovidio *binominis fluvius* dicitur; ni fortè propter *Aſtuſapen*, & *Aſtaboram*: de qua ad lib. 1. cap. 9. dicere memini. SCHOTT.

40. *Alit & flumen & minora quidem ejusmodi tamen generis animalia*] Aldus & brevius & minus corruptè, *Alter purum & minora*, &c. Scribendum reor, *Aluntur minora quidem*, &c. PINTIAN. Lego, *alit & fl. minora*. Vel, *aluntur plura & minora quidem*. Aliter paullò Freden. Pintianus. SCHOTT.

Alit & flumen] Immenſum temere adminiſtratus locus, ſi quis Vadianum aut Pintianaea inſpexerit. Summa tamen eſt in MSS. plerisque legi *aliter pyrum*, vel *aliter pyrbum*, quorum hoc exſtare in Chiſiano ſcimus, quum Juntina exhiberet *purum*. Henr. Stephanus tamen teſtari potuit pro voce illa *flumen* ſe legiſſe in vet. *papyrum*. Itaque Voſſius quoque ex citatis modò lectionibus ſcriptis ait legendum videri *alit papyrum*: ſed tamen diſcedit ad rariſſimam vocem obtendens ſanè optimos & antiquiſſimos codices. Quid dicemus? Quare autem ex *aliter pyrum* videtur legendum *alit papyrum*? an *papyrus* vox fuit ignota Librariis, ut eam corruperint? an facilis eſt corruptela τῶν *er* in *pa*? Mihi id nequaquam videtur; & poſthac ſpero aliis quoque. Certè enim adhuc firmi ſumus, ex ſcriptura, quae in tot ſcriptis codicibus inventa eſt, corrigendum eſſe, *alit & ſcirpum*. Hae litterae prorſus illuc dirigunt, tantùm tranſpoſitae, ut in hoc ſcripto ſaepius accidit. Adeantur modò, quae eximii Viri, Druſius & Grotius collegerunt ad *Geneſeos* cap. XLI. 2. & *hiſtoriam Jobi* cap. VIII. 11. in quorum fauſta citatione finimus. Ut pareat nihil ab Voſſio in hac *Appendice* actum eſſe, niſi ut oſtenderet ſe à capite ad calcem φληνάζειν, vel maximè hac notula docemur. Illic enim ei vocatur *hic Mauritaniae fons*. An Mela agit de fonte Mauritaniae? Planè ſic agunt mente commoti. Utique quum *ſcirpum* reſtitui, ſubintellexi quoque ejuſdem generis, & qualis circa Nilum oriebatur, non circa alios fluvios & quidem Europae. Quid dixiſſet ad haec verba Plinii lib. VII. *Hiſt. Nat.* 56. ſcribentis naves eſſe *in Nilo ex papyro & ſcirpo & arundine*. An hic aliunde illuc fuit invectus? Sed ita ſolebat Voſſius quaerere σκινδαλάμους καὶ ἀκάνθας καὶ λαβὰς τῇ συκοφαντίᾳ. Nunc verò quum delierit μωραίνειν, etiam nos illi commeatum hinc damus, gratiam facientes maledicae clauſulae, qua fruantur Voſſiocolaces. GRONOV.

41. *Aliis omnibus in Oceanum vergentibus*] Videtur deeſſe conjunctio, *que*, legendumque cum majore littera, *Aliiſque omnibus in Oceanum vergentibus*. Poteſt etiam legi *amnibus*, non *omnibus*: ſicque habent Aldi exemplaria. Vitruvii verba lib. VIII. quo-

[42] actumque aliquandiu per invia, & ideo ignotum, [43] iterum se, ubi [44] ad Eoa possit, ostendere: ceterùm spatio, quo absconditur, effici, ut hic aliò cedere, ille aliunde videatur exsurgere. Catoblepas, non grandis fera, [45] verùm grande & praegrave caput aegrè sustinens, atque ob id in terram plurimùm ore conversa, apud hos gignitur: ob vim singularem magis etiam referenda, quòd cùm impetu morsuque nihil unquam saeviat, oculos ejus vidisse mortiferum. [46] Contra eosdem sunt insulae [47] Gorgades, domus (ut ajunt) aliquando Gorgonum. Ipsae terrae

niam mirè cum his Pomponii congruunt, subjeci: *Ex Mauritania autem caput Nili fluere ex eo maximè cognoscitur, quod ex altera parte montis Atlantis sunt alia capita item profluentia ad occidentis Oceanum: ibique nascuntur ichneumones, crocodili, & aliae similes bestiarum, piscíumque naturae, praeter Hippopotamos.* Et paulò antè: *Deinde ex lacu Heptabolo sub montes desertos subterfluens per meridiana loca manat & influit in paludem quae appellatur Coloë.* PINTIAN.

42. *Actum aliquandiu per invia*] A Gatamantibus usque ad montes Lunae. OLIVAR.

43. *Iterum se ubi ad eoa processerit*] Aldus: *iterum se ubi ad ea possit*, fortè, *iterum se ubi adiri possit*. Quid Pintianus reponat in promtu est. Fortè *ad Eoam cesserit*, vel *ad Auroram cesserit*: nam hoc verbo pòst paullò utitur. SCHOTT.

44. *Ubi ad eoa*] Id est, ad montes Lunae versus orientem. OLIVAR.

45. *Verum grave & pergrande caput*] Lego, *verùm praegrave caput*: reliqua superfluunt ex Plinio, & Solino. PINTIAN.

46. *Contra eosdem sunt insulae Gorgones*] Mariangelus *Gorgades* magis probat, cui ut subscribam sunt causae, quod in Plinio scripto totiens citato *Gorgades* legitur, & in Pomponio antè Correctores, *Dorcades* scriptum erat verò propius. Marcianus *Gorgones* nominat, sed error est, ut puto, Librarii, non Auctoris. IDEM.

47. *Dorcades domus, ut ajunt, aliquando Gorgonum*] Plinius lib. VI. *Gorgones*, inquit, *insulae narrantur, Gorgonum quondam domus.* BARBARUS.

48. *Cui Hesperu ceras nomen est*] Scribendum videtur, *cui Hesperion ceras nomen est*, ex Plinio, Solino, Marciano, Philostrato in *Vita Apollonii*. *Sunt*, inquit Marcianus, *Gorgones insulae adversae promontorio quod vocatur Hesperion ceras.* Ptolemaeus *Hesperiu ceras* appellat, ut subintelligatur *sinus*: nam *Hesperius sinus* est etiam Ptolemaeo. Ceterùm in Pomponio nihil mutandum censeo, quia Plinius in quinto, promontorium hoc *Hesperu* etiam nominat, etsi in Plinianis exemplaribus tam scriptis, quàm impressis *Hesperum* falsò legatur, & Hanno in *Periplo*, magnum sinum *Hes-*

terrae promontorio, [48] cui [49] Ἑσπέρυ Κέρας no- 95
men est, finiuntur.

Hesperu ceras vocat, ficuti & alterum *Notu ceras*, cujus Ptolemaeus, ut super. cap. dixi, meminit. PINTIAN.

49. Ἑσπέρυ κέρας] Id est, Hesperi cornu. OLIVAR.

CAP. X.

ATLANTICUM MARE AC HUIC ADSITA AETHIOPIAE AC MAURITANIAE PARS.

[1] INDE incipit [2] frons illa, quae in occidentem vergens mari Atlantico abluitur. Prima ejus [3] Aethiopes tenent, media nulli; nam aut exusta sunt, aut arenis obducta, aut infesta serpentibus. Exustis insulae appositae sunt, quas 5 Hesperidas tenuisse memoratur. [4] In arenis [5] mons est Atlas, [6] densè consurgens, verùm incisis undique rupibus praeceps, invius, &, quò

1. *Inde*] Id est, à capite quod *Verde* Lusitani vocant. OLIVAR.

2. *Frons*] Africae usque ad Ampelusiam, id est, Caput Canteri. IDEM.

3. *Aethiopes*] Pars regni Nigritarum. IDEM.

4. *In arenis mons est*] Atlantem intelligit, dictum vulgò *Majuste*. IDEM.

In arenis mons est satis, &c.] Scribendum puto, *in arenis mons est Atlas*. Nam omni ratione caret, Melam, cùm aliis montibus non ita celebribus nominà reddiderit, innominatum reliquisse montem totius Occidentis clarissimum, fabulis memorandum, quique Oceano occidentali nomen dederit, denique ab omnibus decantatissimum. De Atlante autem loqui hic Melam evidentius est, quàm ut monstrari egeat. PINTIAN.

5. *Mons Atlas*] Leg. Augustinus lib. XVIII. *de Civitate Dei*, cap. 8. & Vitruvius lib. VI. cap. 10. SCHOTT.

6. *De se consurgens*] Scribo. *dense consurgens*, sicque habent Aldi exemplaria. Confirmat hanc lectionem Herodotus, qui Atlantem densum esse pressumque, hoc est, succinctum & minimè in lacinias, ramentave diffusum scribit. PINTIAN.

Satis

quò magis surgit, exilior; qui quòd altiùs quàm
10 conspici potest, usque in nubila erigitur, caelum & sidera non tangere modò vertice, sed sustinere quoque dictus est. Contrà [7] Fortunatae insulae abundant sua sponte genitis, & subinde aliis super aliis innascentibus nihil sollicitos alunt,
15 beatiùs [8] quàm aliae urbes excultae: una singulari duorum fontium ingenio maximè insignis: alterum qui gustavere risu solvuntur in mortem; ita affectis remedium est ex altero bibere. Ab eo tractu, quem ferae infestant, proximi sunt
20 [9] Himantopodes inflexi lentis cruribus, quos serpere potiùs quàm ingredi referunt: deinde

[10] Pharusii, aliquando tendente ad Hesperidas Hercule

Satis de se] Fort. *spatiose*. Pintianus, *satis dense*. Non improbo. SCHOTT.

7. *Fortunatae*] Nunc dictae *Canariae*. OLIVAR.

Fortunatae insulae] Straboni lib. III. ex Hom. in Mauritaniae finibus; & Gadibus oppositae. SCHOTT.

8. *Quum aliae*] Rectius *alios*. Et mox, *inflexis lenti cruribus*, libentius legerim, si per S. P. Q. litterarum liceat. IDEM.

9. *Synaptodes inflexi lentis cruribus*] Scribendum *Himantopodes*, ex Plinio, Solino, ceteris, qui eos à *loro* vocant *Loripedes*, id enim *ἱμὰς* significat: ob id adjecit Pomponius, *lentis cruribus*, quasi loreis diceret: nam & genus avium ex eodem argumento ita nominatur Plinio. BARBARUS.

Himantopodes] Quasi loripedes. De his Plin. lib. v. cap. 8. SCHOTTUS.

10. *Pharusii*] Nunc *Asenagi*. OLI-

Hercule [11] dites; nunc inculti, & nisi quòd pecore aluntur, admodum inopes. [12] Hinc jam laetiores agri amoenique saltus ebeno, terebintho & ebore abundant. 25 [13] Nigritarum Gaetulorumque passim vagantium ne litora quidem infecunda sunt, purpura & murice efficacissimis ad tingendum; [14] & ubique quae tinxere clarissima. Reliqua est ora [15] Mauritaniae exterior, & in 30 finem

OLIVAR.

11. *Dites, nunc inculti*] Fuit cùm *comites* leg. pro *dites* pararem, & ex compendiis litterarum natum mendum: quòd Plinius v. cap. 8. Solinus cap. 34. & Marcianus Capella Pharusios Herculis ad Hesperidas tendentis comites faciant. Atqui itineris taedio si hic in Libya resederunt, quomodo subito dites? Nisi fortè Mela alios Auctores secutus est: quare nihil immuto: mox enim *inopes* opponit. Pòst paullò *terebintho arbore* germana lectio, quod quivis non praefractus facile dabit: reliquae enim voces nihili. SCHOTT.

12. *Hinc jam laetiores agri amoenique saltus. Terotae & Berini ebore abundant*] Turpis etiam haec est, & impudens verborum depravatio. Nemo enim è toto Geographorum Historicorumve coetu Auctorem dabit, qui referat non modo populos *Terotas* & *Berinos*, sed ne tenuem quidem illorum similitudinem aut vestigium aliquod. Quapropter sic corrigendum censeo: *Hinc jam laetiores amoenique saltus Terebintho arbore abundant.* Nam praeter Syriam & alia loca, in quibus nascitur *Terebinthus* arbor, nasci etiam in Africa Dioscorides auctor est lib. I. Item amoenam esse arborem, nec frondiperdam idem Dioscorides prodit. Plinius quoque inter arbores enumerat quae montes amant, quibusque folia nunquam decidant: quae qualitas praecipua est amoenitatis arborum causa. PINTIAN.

13. *Nigritarum*] Lata est regio Nigritarum à fluvio Asenaga usque ad Aequinoctialem, totum illum tractum possident: ab occidente, terminantur ostio Asenagae fluvii; à meridie, parte Oceani, quae est inter ostium Asenagae usque ad Caput Sancti Joannis; ab oriente, tractu fluvii Nigri, à Garamantibus usque ad Aequinoctialem; à septentrione, ejusdem fluvii tractu: à Nigra palude usque ad vallem Garamanticam, ut ex nostra Charta Africana facilè cuivis manifestum erit. Haec regio nunc divisa est in regnum Mellis, & regnum Guineae: pars fertilis, ea videlicet, quae est à fluvio Asenaga usque ad Caput Manti: sed ab hoc Capite usque ad Caput Sancti Joannis arida & sterilis. OLIVAR.

14. *Et ubique quae tinxere clarissima*] Haec verba puto falsò esse adjecta: tum quod non videantur necessaria, quia statim antè dixit, *efficacissimis ad tingendum;* tum etiam quòd Plinius lib. IX. cap. 36. ubi Getulicae purpurae meminit, non tribuit ei hanc palmam. PINTIAN.

Et ubique quae tinxere] Fortè, *ubi quaeque tetigere clarissima*, absque conjunctione, &c. SCHOTT.

15. *Mauritaniae*] Exterioris, quae olim dicta est Tingitana, nunc divisa in provinciam Tanger, regnum Fez, & provinciam Marruecos

finem sui fastigantis se Africae novissimus angulus; iisdem opibus, sed minùs dives. Ceterùm solo etiam ditior [16] & adeò [17] fertilis est, ut frugum genera non cùm serantur modò benig-35 nissimè procreet; [18] sed quaedam [19] profundat etiam non sata. Hîc Antaeus regnasse dicitur, [20] & [21] (signum quod fabulae clarum prorsus) ostenditur collis modicus resupini hominis imagine jacentis, illius, ut incolae ferunt, tumu-40 lus: [22] unde ubi aliqua pars eruta est, solent imbres spargi, [23] &, donec effossa repleantur, eveniunt. Hominum pars silvas frequentant, minùs, quàm quos modò diximus, vagi: pars in urbibus agunt; quarum, ut inter parvas, opu-45 lentissimae habentur, [24] procul à mari Gilda, Volu-

ruecos: quanquam sunt qui addant provinciam Asaphi, ubi est Asamor. OLIVAR.

16. *Et adeò fertilis etiam*] Verbum *etiam* redundat, praecessit enim mox antè, *ceterùm solo etiam ditior*. PINTIAN.

17. *Fertilis etiam*] Lego commutato ordine, *adeò fertilis, ut frugum etiam genera*, &c. Mox, *profundat ex se nata*, malim: sup. enim *sua spontè genita* vocat. SCHOTT.

18. *Sed quaedam profundat etiam nata*] Scribo, *sed quaedam profundat sponte nata*: ut non multò antè: *Contrà Fortunatae insulae abundant sponte sua genitis*. PINTIAN.

19. *Profundat sponte nata*] De his, ni fallor, Sallustius lib. v. *Histor.* quantum ex reliquis fragmentis tanquam naufragii tabulis ab amiciss. Lud. Carrione J. C. collectis intelligere licet, citante: *Cujus duas insulas propinquas inter se, & x. stadium procul à Gadibus sitas, constabat suopte ingenio alimenta mortalibus gignere.* Vide sup. cap. 6. de Insulis, quae juxta *Cassiteridas*. SCHOTT.

20. *Et signum quod fabulae clarum prorsus ostenditur*] Aut verbum *quod* superfluum est, aut legendum *quoddam*. PINTIAN.

21. *Signum quod fabulae*] Provocabulum *quod* abundat: aut *quondam* scriptum Mela reliquit. SCHOTT.

22. *Unde ubi aliqua*] Portenti simile. Legendus Strabo lib. ult. *Geographiae*, Plutarch. in *Sertorio*, & Jo. Goropius Becanus, vir doctiss. lib. 11. *Originum Antuerpiensium*, de Gigantomachia: quod opus, licet aemulos aliquot reperit, plures tamen admiratores habet, qui utilissimum praedicant. IDEM.

23. *Et donec effossa repleantur eveniunt*] Melius *deveniunt*, ut de Imera Siciliae fluvio: *alio ore in Libycum, alio in Thuscum devenit*. PINTIAN.

24. *Procul à mari*] Constat nunc Babam, hoc est, Fez, esse mediterraneam & opulentissimam. Haec & alia, quorum meminit Pom-

Volubilis, Prisciana: propius autem Sala [25] & [26] Lixo flumini Lynxo proxima. Ultrà est [27] colonia & fluvius Zilia, & unde initium fecimus,

Pomponius, in Charta nostra Africana aperta sunt; ad quam mittimus Geographiae studiosum. OLIVAR.

Procul à mari Gildano, Dulbritania] Scribendum fortasse *Silda*, *Volubilis*, *Prisciana*. ex Ptolemaeo & Plinio. PINTIAN.

25. *Et Lyxo flumini Lunxo proxima*] *Lynxo* civitas in recto & cum *y* in prima nominatur Artemidoro, referente Stephano; *Lynx* ipsi Stephano est etiam cum *y*, à Barbaris Strabone auctore appellata *Tinga*. Artemidoro, eodem teste, *Linga* dicitur. Eratostheni *Lexon* cum *e* longo, modo Strabonis exemplar non sit vitiosum. Plinio *Lixos* nominatur & urbs, & fluvius tam scriptae, quàm impressae lectionis. Romana etiam exemplaria non aliter legunt. A Ptolemaeo *Lix* appellatur fluvius, civitas autem *Lixa*. IDEM.

26. *Lixio flumini Juno proxima*] Scribendum, *Lyxo flumini Junxo proxima*, id est, Λύγξῳ. ut lib. v. Plinii docui. BARBARUS.

27. *Colonia & fluvius Gna*] Legendum, *Colonia & fluvius Zilia*, evidentissimè ex Plinio lib. v. Ptolemaeo quarto, & Strabone ultimo. Plinius *Zili* vocat, Strabo *Zelin e* longo, Ptolemaeus *Ziliam*. Plinii vetus exemplar *Zulil* habet; Romana impressio *Zubil*. Habetur tamen fluvius *Agna*, sed procul ab hoc tractu à Ptolemaeo redditus, & à Castigatoribus tum corruptus, tum imprudenter huc tralatus. Ceterùm antequam finis opusculo imponeretur; admonere Lectorem libuit, in eo quod lib. II. in *Italia* dixi pro *Fanestris colonia* legi posse, *Fanum Fortunae* ex Strabone, Ptolemaeo, Plinio, sic eam nominantibus: magisque ex Analogia fieri à *fano Fanensis* quàm *Fanestris*, addubitare me nunc an prior lectio mutanda sit. Tum quod eodem jure quo à *campus campestris* & multa hujusmodi, eodem & à *fano* deduci possit *fanestris*, & *fanensis*, magis esse gentile nomen, quàm possessivum videatur. Tum etiam quòd Plinius in tertio *Fanum* coloniam esse tradat, & *coloniae Juliae Fanestris* mentio habeatur à Vitruvio lib. v. Itaque rem in medium relinquo. Haec sunt, humanissime Lector, quae mihi homini duplici professione, & aliis occupationibus, tum publicis, tum domesticis distento, digna visa sunt, quae in Pomponium, ejusdem mecum nationis Scriptorem, annotarem. Non tantum mihi assumo, ut putem Auctorem, praeter ceteros, qui ad tempora nostra descenderunt, miserabiliter depravatum, pristino statui reposuisse: Nec enim opus undique absolutum, & ut dici solet, sartum tectum promitto. Erunt procul dubio non pauca, quae nos subterfugerint: ea viri doctrinis excellentes, quorum, ubi studia liberalium disciplinarum sunt in honore, magnus est hac tempestate proventus, in lucem eruent. Ego in postremo terrarum orbe propè dixerim relegatus, omnibus litterarum praesidiis destitutus, ocio ad scribendum, copia emendatorum codicum, consuetudine vel mediocriter doctorum, spe omni aut emolumenti aut honoris, aut obscurae saltem grati animi significationis; multis insuper solicitudinibus & anxietatibus vexatus, quae mihi ab invidis, ingratis, perfidis,

mus, [28] Ampelusia in Nostrum jam fretum ver-
50gens promontorium, Operis hujus atque Atlantici litoris terminus.

dis, & sceleratissimis hominibus conflatae sunt; quod tamen inter tot difficultates mediocri diligentia, ingenio, lectione, consequi potui, ad communem studiosorum utilitatem in medium protuli. Idque quàm paucissimis verbis fieri potuit. Ne (quod plerique omnes Auctorum expositores libenter factitare solent) ego quoque in Pomponium (brevissimum alioqui Scriptorem) longas conderem Iliadas. Jam verò genus orationis ad haec mussitanda placuit neglectum, humile, ac plane rusticanum, ad vulgarem, popularemque sensum accommodatum ficos, ficos, & scapham, ut Comicus ait, scapham vocans: Vel pro materia, *Ornari* enim *res ipsa negat, contenta doceri;* vel quod non ut gloriam aliquam aucuparer, susceptus est à me hic labor; sed eo duntaxat animo, ut quod patriae, pietati officium deberem, quoquo possem modo dissolverem. Quamobrem si quam mihi laudem ex emissis operibus comparari posse sperem, aliunde quaesita si contigerit, non erit ingrata: ex praesenti Commentariolo nullam mihi deposco,

Sed veniam pro laude peto, laudatus abundè,
Non fastiditus si tibi, Lector, ero.

PINTIAN.

28. *Ampelusia in nostrum jam fretum vergens promontorium, Operis hujus atque Atlantici litoris terminus.*] Convenientior, & Auctoris elegantiae & Operis calci lectio, permutatis ultimis verbis; *Atlantici litoris, atque Operis hujus terminus.* IDEM.

JOAN-

JOANNIS OLIVARII

DEFINITIONES ALIQUOT GEOGRAPHICAE.

URBS & OPPIDUM aedificia continent; } ex Nonio Marcello.
CIVITAS verò cives;
FLUVIUS, quòd fluat.

AMNIS, quòd ambiendo fluat; ex Varrone.

FRETUM, anguſtum eſt mare inter duas terras.

ISTHMOS, arcta terra inter duo maria.

PROMONTORIUM, à prominendo, pars montis, quae mari prominet.

CHERSONESUS lingua communi, & CHERRONESUS lingua Laconica, terra eſt ferè inſula: Latini vocant PENINSULAM.

INSULA, eſt terra aquis circumdata.

CONTINENS, terra eſt alteri ita continua, ut inde abſque marina navigatione omnes tres partes terrae peragrare poſſimus.

SINUS, metaphoricῶs dicitur à ſinu corporis, quae pars eſt inter pectus & complexum brachiorum: hinc quia litora curva complectuntur maria, vocantur ſinus.

LACUS eſt, qui perpetuam habet aquam;

STAGNUM, quod temporariam, hoc eſt, hyeme collectam ex pluvia.

PALUS, eſt aqua nimis profunda, & latiſſimè diffuſa.

REGIO, provincia dicitur; quae quoniam à Regibus regebatur, dicta eſt regio.

MONS, pars terrae alta & prominens.

RAMENTUM MONTIS, mons eſt ex alio ortus monte.

PORTUS, à portando, locus juxta mare concluſus, quò importantur merces & exportantur; ubi naves tutò hyemare poſſunt: & hoc differt ab STATIONE, in qua ad tempus ſolùm breve.

APERTUM MARE, vulgò *Playa* dicitur, quòd nullum habeat ſeceſſum tutum à tempeſtate.

PONS, in portu *Molle* dicitur.

VICUS, pars eſt urbis, ſive, quae aliquando fuit pars urbis.

VILLA, domus eſt ruſticana.

PAGUS, plures domus ruſticanae conjunctae, non clauſae moenibus.

CASTELLUM, domus ruſticanae clauſae moenibus.

GEOGRAPHICA
ET HISTORICA
HERODOTI,
QUAE LATINE MELA *EXSCRIPSIT*,

παραλλήλως concinnata

AB

ANDREA SCHOTTO,

Antverpiano,

Graecarum litterarum in Academia Toletana doctore.

CL. V.

JACOBO SCHOTTO

FRANC. F.

PATRICIO ANTVERPIANO

D. DE BOUTERSEM ET R. P. ANT-VERP. AB ELEEMOSYNIS,

FRATRI SUO CARISS.

AND. SCHOTTUS

LIB. MER. DD.

RECTE *M. Porcius Cato, in Originibus, non minus otii, quàm negotii dandam esse rationem censuit: & Scipionem illum, qui primus Africanus est appellatus, dicere solitum accepimus, numquam se minus otiosum, solumque esse, quàm cùm solus esse videretur. Ea est enim ingenii vis, ea agitatio, in hominibus* μεμμέροις, *& eruditis, nullum ut sine fruge tempus transigant, quin vel secum ipsi commententur, vel cum libris litteratisque hominibus colloquantur. Nec dubito, mi frater, quin plurimi, quòd tamquam ad mercatum bonarum artium profectus sim, hanc studiorum meorum peregrinationem, more institutoque majorum incboatam, otium interpretentur. Ego verò vel* σχολὴν, *vel* λέσχην *dici facilè patior, dum hinc prudentiam ad omnem Reipub. usum parari, eruditionemque augeri mihi vicissim concedant: qualis in Ulysse* πολυτρόπῳ *laudatur, qui* Πολλῶν ἀνθρώπων ἴδεν ἄστεα,

 καὶ νόον

καὶ νόον ἔγνω: *Equidem ut meae peregrinationis fructus aliquando exstet, dabo operam, si vita suppeditabit: jam enim Bibliotheca, apud te deposita, careo. Quoniam verò te absentiam mei molestè ferre crebris litteris amicè significasti, ut hoc desiderium si non tollere, mitigare saltem aliqua ex parte queam; mitto ad te Pomponium Melam, scriptorem Hispanum (quem in ipsò itinere Hispaniensi Itinerarii vice fungentem magnam partem fecimus meliorem & Commentario explicavimus) recens cum Herodoto comparatum. Id enim optimum commentandi genus semper existimavi, quo digiti ad fontes intenduntur, & Latina cum Graecis, unde illa fluxerunt, committuntur. Hinc certè magna ad Lectorem utilitas redit: partim ut cum Graecis Latina conjungens, par sit in utriusque orationis facultate; partim ut non semper antiquos verba appendere solitos, saepius etiam liberius evagatos intelligat. Aliud est enim Interpretem agere, alienisque vestigiis perpetuò insistere; aliud hinc inde mutuari, quasique usucapionis jure facere suum, & in succum nervosque convertere. Tu verò, mi frater, tanquam ex me natum partum amplectere, qui mihi ad studia excolenda auctor semper, hortatorque exstitisti: re consilioque jam inde à puero humaniter juvisti, Franc. parentem optimum, ut largè suppeditaret, animando: & sortem meam, ut omnium praestantissimam laudando, quam assiduè cum tua commutare velle diceres: quòd procul à negotiis, ambitione, strepitu forensi, à tumultu, & factionibus abhorrens in otio litterario verser, immortalitatis studio flagrans. Gentem adhaec* SCHOTTORUM, *non ignobilem, litteris etiam inclarescere, & cum omni posteritate adaequari saepe gavisus es. Ego verò singularem prudentiam tuam Naturae beneficio comparа-*

paratam, numquam satis admirari soleo; qualis haud scio an in alio cive reperiri possit: ut si de Rep. quaeque in disputationem cadere solet, re omni, ponere quis velit, ita disertè, ita copiosè sine omni perturbatione disseras, ut ab ore pendentes obstupescant, semperque prudentiores discedant: verumque esse exemplo tuo confirmes, in eloquentia, tametsi dux certior ars esse existimetur, plurimum valere Naturam. Quae res facit, ut cives omnes tui te admirentur, & ament: exteri etiam, qui te libenter utuntur, plures hujusmodi Zophyros in Rep. egregiis ceteroquin viris opibusque refertissima, exoptent. Te igitur in omni sermone absentem praedicare, in ore & oculis ferre; te suspicere consueverunt. Sed mihi tempero, ne mutuum muli. Jure enim illud Comici Adelphis usurpavero:

Nunquam ita magnificè quidquam dicam: id virtus quin superet tua.
Itaque unam hanc rem me habere praeter alios praecipuam arbitror:
Fratrem homini neminem esse primarium artium magis principem.

Hoc tantum in praesens: prudenter judicasse S. P. Q. Antverpianum, qui Te, laborante, & tantum non afflicta patria, in IV. *Virûm ordinem, qui ab Eleemosynis sunt, adoptarunt: quo nullus major in florentissima illa civitate honor, Senatorio etiam & Consulari honorificentior, utilior certè. Hic enim vulgi studio, & ambitu, prensandoque paratur ab iis, qui fumosis majorum imaginibus se jactant; Vestri verò ordinis dignitas non nisi O. B. de R. P. meritis tribuitur, & longo usu experimentisque probatis; ac potentioribus, qui inopes sublevent, & fove-*

foveant. Qua una virtute urbs hactenus salva permansit, post pestilentem illam stragem, qua olim paenè exhausta interierat (quo tempore & parens noster eandem dignitatem, summa cum laude, & bono publico gessit) postque unam alteramve direptionem militarem, & conflagrationem: quae, ut norunt omnes, maximam partem ad nostram familiam pertinuit, quòd civium nemo majorem jacturam bonorum fecerit; incensis, soloque aequatis quaternis turritis aedibus omnium augustissimis. Sed quid vulnus, cui jam dies ipsa cicatricem obduxit, refrico? Certè in summa calamitate, singularis illa tua constantia eluxit, an praeluxit potius? qua animum praeceptis Christianae Philosophiae ad quævis fortunae impetum obfirmasti. Taceo prudentiam, qua jure optimo familiam ducis. In quem tota domus inclinata recumbit; ita rerum nostrarum satagis, ac si pater sis: quaque R. P. in summo discrimine minimè deserendam putasti. Sed omnium suffragiis, tametsi repugnares diu, renunciatus, laboranti patriae succurris: quum nunquam major pauperum copia, vastatis agris, exspoliatis finitimis, iterumque direptis; agricolis fame, ferro, peste, frigore, & moerore contabescentibus, civibus etiam nuper quàm plurimis febri ardentissima absumptis. Piè igitur bona fortunasque impendisti, magno licet incommodo rei familiaris, negociorum, temporisque biennii, quo rebus prolatis à negociatione cessandum. Sed tu adversa juxtà atque secunda fers excelso animo, cum eâdem navi jacteris: & Eleemosynis, ex praecepto divino, redimis peccata tua. Utrumque verò fratrem Franc. & Henricum, in causis agendis diu multumque cum laude versatos, ab administratione Reipub. omnino abstinere audio; cùm alter Orator civitatis renunciaretur; alter in Senatum esset

esset adscitus: nunc enim, si aliàs unquam, utile praeceptum, λάθε βιώσας.

> Nec vixit malè, qui vivus, moriensque fefellit.

Deum O. M. precor, ut pace composita, bellum civile crudelissimum à finibus nostris averruncet, & in Turcas potius convertat: ut instaurata R. P. & Ecclesia Dei à persecutionibus respirante, studiis suus honos redeat, Academiae nostrae vigeant, consilioque, qua possint adjuvent. Claudam Lucretianis:

> Nam neque nos agere hoc patriai tempore iniquo
> Possumus aequo animo; neque Schotti clara propago,
> Omnibus in rebus communi deesse saluti.

Vale, & mea, ut soles, tuere. Ex a. d. IV. *Non. Majas.* CIƆ. IƆ. XXCI.

ΗΡΟΔΟΤΟΣ ΚΛΕΙΩι.

Cap. 171. Οὐ μέντοι αὐτοί γε ὁμολογέουσι τούτοισι [Κρῆσιν] οἱ Κᾶρες, ἀλλὰ νομίζουσιν αὐτοὶ ἑωυτοὺς εἶναι αὐτόχθονας ἠπειρώτας, καὶ τῷ οὐνόματι τῷ αὐτῷ ἀεὶ διαχρεωμένους τῷ περ νῦν.

ΕΥΤΕΡΠΗι.

Cap. 20. Ἑλλήνων μέν τινες ἐπίσημοι βουλόμενοι γενέσθαι σοφίην, ἔλεξαν περὶ τοῦ ὕδατος τούτου τριφασίας ὁδούς. τῶν τὰς μὲν δύο τῶν ὁδῶν οὐδ᾽ ἀξιῶ μνησθῆναι, εἰ μὴ ὅσον σημῆναι βουλόμενος μοῦνον· τῶν ἡ ἑτέρη μὲν λέγει τοὺς ἐτησίας ἀνέμους εἶναι αἰτίους πληθύειν τὸν ποταμὸν, κωλύοντας ἐς θάλασσαν ἐκρέειν τὸν Νεῖλον.

Cap. 21. Ἡ δὲ ἑτέρη ἀνεπιστημονεστέρη μέν ἐστι τῆς λελεγμένης, λόγῳ δὲ εἰπεῖν, θωυμασιωτέρη· ἣ λέγει ἀπὸ τοῦ Ὠκεανοῦ ῥέοντα αὐτὸν ταῦτα μηχανᾶσθαι· τὸν δ᾽ Ὠκεανὸν γῆν περὶ πᾶσαν ῥέειν.

Cap. 22. Ἡ δὲ τρίτη τῶν ὁδῶν, πολλὸν ἐπιεικεστάτη ἐοῦσα, μάλιστα ἔψευσται· λέγει γὰρ δὴ οὐδ᾽ αὐτὴ οὐδὲν, φαμένη τὸν Νεῖλον ῥέειν ἀπὸ τηκομένης χιόνος· ὃς ῥέει μὲν ἐκ Λιβύης διὰ μέσων Αἰθιόπων, ἐκδιδοῖ δὲ ἐς Αἴγυπτον· κῶς ὦν δῆτα ῥέοι ἂν ἀπὸ χιόνος, ἀπὸ τῶν θερμοτάτων ῥέων ἐς τὰ ψυχρότατα;

Cap. 24. Εἰ δὲ δεῖ μεμψάμενον γνώμας τὰς προκειμένας, αὐτέων περὶ τῶν ἀφανέων γνώμην ἀποδέξασθαι, φράσω διό τι μοι δοκέει πληθύνεσθαι ὁ Νεῖλος τοῦ θέρεος. τὴν χειμερινὴν ὥρην ἀπελαυνόμενος ὁ ἥλιος ἐκ τῆς ἀρχαίης διεξόδου ὑπὸ τῶν χειμώνων, ἔρχεται τῆς Λιβύης ἐς τὰ ἄνω. ὡς μὲν νῦν ἐν ἐλαχίστῳ δηλῶσαι, πᾶν εἴρηται. τῆς γὰρ ἀγχοτάτω γε χώρης οὗτος ὁ θεὸς, καὶ κατ᾽ ἥντινα, ταύτην εἰκὸς διψῆν τε ὑδάτων μάλιστα, καὶ τὰ ἐγχώρια ῥεύματα μαραίνεσθαι τῶν ποταμῶν.

POMPONIUS MELA

Lib. 1. Cap. 16.

CARIA ſequitur. Habitatur incertae originis: Alii indigenas; ſunt qui Pelaſgos, quidam Cretas exiſtimant.

* Freden. Pintianus in Retractationibus legit, *habitatores incerti Aborigines.* Quid ſi, *habitatorum incertae originis*, vel *aboriginis*, ut Plinius lib. IV. cap. 22.

Lib. 1. Cap. 9.

I. Creſcit porrò Nilus, ſive quòd ſolutae magnis aeſtibus nives ex immanibus Aethiopiae jugis largiùs quàm ripis accipi queant, defluunt.

II. Sive quòd Sol hieme terris propior, & ob id fontem ejus minuens, in aeſtate tunc altiùs abit, ſinitque integrum, & ut eſt pleniſſimus, ſurgere.

III. Sive quòd per ea tempora flantes Eteſiae, aut auctas à Septentrione in meridiem nubes ſuper principia ejus imbre praecipitant, aut venienti obvii adverſo ſpiritu curſum deſcendentis impediunt: aut harenis quas cum fluctibus littori applicant, oſtia obducunt: fitque major, [vel quòd nihil ex ſemet emittit, vel quòd plus, quàm ſolet, accipit: vel quòd minus quàm debet, emittit.]

Me-

Cap. 46. Γράφουσι δὴ καὶ γλύφουσιν οἱ ζωγράφοι, καὶ οἱ ἀγαλματοποιοὶ, τοῦ Πανὸς, κατάπερ Ἕλληνες, τὤγαλμα, αἰγοπρόσωπον, καὶ τραγοσκελέα. οὔτι τοιοῦτον νομίζοντες εἶναί μιν, ἀλλ᾽ ὅμοιον τοῖσιν ἄλλοισι θεοῖσι.

Cap. 75. Λόγος δέ ἐστι, ἅμα τῷ ἔαρι πτερωτοὺς ὄφις ἐκ τῆς Ἀραβίης πέτεσθαι ἐπ᾽ Αἰγύπτου· τὰς δὲ ἴβις τὰς ὄρνιθας ἀπαντώσας ἐς τὴν ἐσβολὴν ταύτης τῆς χώρης, οὐ παριέναι τοὺς ὄφις, ἀλλὰ κατακτείνειν· καὶ τὴν ἴβιν διὰ τοῦτο τὸ ἔργον τετιμῆσθαι λέγουσι Ἀράβιοι μεγάλως πρὸς Αἰγυπτίων. ὁμολογέουσι δὲ καὶ Αἰγύπτιοι διὰ ταῦτα τιμᾷν τὰς ὄρνιθας ταύτας.

Cap. 85. Θρῆνοι δὲ καὶ ταφαὶ σφέων εἰσὶν αἵδε. τοῖσι ἂν ἀπογένηται ἐκ τῶν οἰκηίων ἄνθρωπος, τοῦ τίς καὶ λόγος ᾖ, τὸ θῆλυ γένος πᾶν τὸ ἐκ τῶν οἰκηίων τούτων, κατ᾽ ὦν ἐπλάσατο τὴν κεφαλὴν πηλῷ καὶ τὸ πρόσωπον. κἄπειτα ἐν τοῖσι οἰκηίοισι λιποῦσαι τὸν νεκρὸν, αὗται ἀνὰ τὴν πόλιν στροφώμεναι, τύπτονται ἐπεζωσμέναι, καὶ φαίνουσαι τοὺς μαζοὺς σὺν δέ σφι αἱ προσήκουσαι πᾶσαι· ἑτέρως δὲ οἱ ἄνδρες τύπτονται, ἐπεζωσμένοι καὶ οὗτοι. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, οὕτω ἐς τὴν ταρίχευσιν κομίζουσι. εἰσὶ δὲ οἳ ἐπ᾽ αὐτῷ τούτῳ κατέαται, καὶ τέχνην ἔχουσι ταύτην.

Cap. 100. Μετὰ δὲ τοῦτον, (τὸν Μῆνα πρῶτον βασιλεύσαντα Αἰγύπτου) κατέλεγον οἱ ἱρέες ἐκ βίβλων ἄλλων βασιλέων τριηκοσίων τε καὶ τριήκοντα οὐνόματα· ἐν τοσαύτῃσι γενεῇσι ἀνθρώπων, ὀκτωκαίδεκα μὲν Αἰθίοπες ἦσαν, μίη δὲ γυνὴ ἐπιχωρείη.

Cap. 142. Οὕτω ἐν μυρίοισί τε ἔτεσι * καὶ χιλίοισι, καὶ τριηκοσίοισί τε καὶ τεσσαράκοντα, ἔλεγον (ἱρέες)

θεὸν

Lib. I. *Cap.* 8.

Aegipanum, quae celebratur, ea forma est.

De *Psammeticho* & *Automolis* Herodotus *Euterpe* cap. 2. 28. 30. & 151. & Mela lib. III. cap. 9.

Lib. III. *Cap.* 8.

De serpentibus memorandi maximè, quos parvos & veneni praesentis certo anni tempore ex limo concretarum paludum emergere magno examine volantes in Aegyptum tendere, atque in ipso introitu finium ab avibus quas Ibidas appellant, adverso agmine excipi, pugnaque confici traditum est.

Lib. I. *Cap.* 9. *de Aegyptiis.*

Cultores regionum multo aliter à ceteris agunt. Mortuos fimo obliti plangunt, nec cremare, aut fodere, fas putant: verùm arte medicatos intra penetralia collocant sui. Literis perversè utuntur.

*Ego pro *fimo*, *limo* legi malim parva commutatione. πηλὸς enim lutum est & terra aqua macerata. Mox, *suis litteris perversè utuntur*, putavi provocabulum redundare, & ad priora interpunctione referendum. Herodoti enim Musa apertè, non viros ipsos sed conductitios servos id facere. Fortè *collocant suis*, id est, per suos ferri queat. Herodot. ταρίχευσιν *condituram* vocat: Mela, *arte medicatos* reddidit.

Lib. I. *Cap.* 9.

Ipsi vetustissimi, ut praedicant, hominum; trecentos & triginta reges ante Amasim, & supra tredecim millium annorum aetates certis Annalibus referunt: mandatumque literis servant, dum Aegyptii sunt, quater cursus suos vertis-

θεὸν ἀνθρωποειδέα οὐδένα γενέσθαι. οὐ μέντοι οὐδὲ πρότερον, οὐδὲ ὕστερον ἐν τοῖσι ὑπολοίποισι Αἰγύπτου βασιλεῦσι γενομένοισι, ἔλεγον τοιοῦτον οὐδέν. ἐν τοίνυν τούτῳ τῷ χρόνῳ τετράκις ἔλεγον ἐξ ἠθέων τὸν ἥλιον ἀνατεῖλαι. ἔνθά τε νῦν καταδύεται, ἐνθεῦτεν δὶς ἐπαντεῖλαι. καὶ ἔνθεν νῦν ἀντέλλει, ἐνθαῦτα δὶς καταβῆναι, καὶ οὐδὲν τῶν κατ' Αἴγυπτον ὑπὸ ταῦτα ἑτεροιωθῆναι.

Αἰγύπτιοί τε καὶ οἱ ἱρέες ἔλεγον ἀποδεικνύντες ἀπὸ τοῦ πρώτου βασιλέως, ἐς τοῦ Ἡφαίστου τὸν ἱρέα τοῦτον τὸν τελευταῖον βασιλεύσαντα, μίην τε καὶ τεσσαράκοντα, καὶ τριηκοσίας ἀνθρώπων γενεὰς γενομένας, καὶ ἐν ταύτῃσι ἀρχιερέας, καὶ βασιλέας ἑκατέρους τοσούτους γενομένους. καί τοι τριηκόσιαι μὲν ἀνδρῶν γενεαὶ δυνέαται μύρια ἔτεα. γενεαὶ γὰρ τρεῖς ἀνδρῶν, ἑκατὸν ἔτεα ἐστί. μιῆς δὲ καὶ τεσσαράκοντα ἔτι τῶν ἐπιλοίπων γενεῶν, αἳ ἐπῆσαν τῇσι τριηκοσίῃσι, ἐστι τεσσαράκοντα καὶ τριηκόσια καὶ χίλια ἔτεα.

Cap. 124. Τῇ δὲ πυραμίδι αὐτῇ χρόνον γενέσθαι εἴκοσι ἔτεα ποιευμένῃ, τῆς ἐστι πανταχῇ μέτωπον ἕκαστον ὀκτὼ πλέθρα, ἐούσης τετραγώνου καὶ ὕψος ἴσον· λίθου δὲ ξεστοῦ τε καὶ ἁρμοσμένου τὰ μάλιστα. οὐδεὶς τῶν λίθων τριήκοντα ποδῶν ἐλάσσων.

Cap. 148. Ὁ δὲ δὴ λαβύρινθος, καὶ τὰς πυραμίδας ὑπερβάλλει. τοῦ γὰρ δυώδεκα μέν εἰσι αὐλαὶ κατάστεγοι, ἀντίπυλοι ἀλλήλῃσι· ἓξ μὲν πρὸς βορέην, ἓξ δὲ πρὸς νότον τετραμμέναι συνεχέες. τοῖχος δὲ ἔξωθεν ὁ αὐτός σφεας περιέργει. οἰκήματα δ' ἔνεστι διπλᾶ, τὰ μὲν ὑπόγαια, τὰ δὲ μετέωρα ὑπ' ἐκείνῃσι τρισχίλια, ἀριθμὸν πεντακοσίων καὶ χιλίων ἑκάτερα.

Cap. 149. Τοῦ δὲ λαβυρίνθου τούτου ἐόντος τοιούτου θῶυμα ἔτι μέζον παρέχεται ἡ Μοίριος καλεομένη λίμνη, παρ' ἣν ὁ λαβύρινθος οὗτος οἰκοδόμηται. τῆς τὸ περίμετρον

τῆς

ſe ſidera; ac Solem bis jam occidiſſe, unde nunc oritur.

* Καὶ χιλίοισι καὶ τριηκοσίοισι] Laur. Valla, vir ceteroquin doctiſſimus & linguae Latinae inſtaurator, vertit: *Ita intra decem millia trecentoſque & quadraginta annos, negabant ullum Deum forma humana exſtitiſſe.* Malè: Vertendum enim: *Ita intra undecim millia, trecentoſque & quadraginta annos &c.* Nihilominus tamen adhuc error calculi manet, ſive Herodoto imputandus is eſt, ſive librariis. Si enim probè à me ſubducta ratio eſt, leg. *οὕτω ἐν μυρίοισί τε ἔτεσι καὶ χιλίοισι, καὶ τριηκοσίοισί τε καὶ ἑξήκοντα ἓξ ἔλεγον ἱρέας. &c.* Excurrunt enim 11366. anni, menſes octo: & Melam *ſupra decem millium annorum* ſcripſiſſe praeſtare auſim, ſi, ut ſolet, Herodotum fide bona exſcripſit.

Lib. 1. cap. 9. emendante Pintiano.

Pyramides: quarum maxima (tres namque ſunt) tricenum pedum lapidibus exſtructae quatuor frontibus octona ſoli jugera ſua ſede occupat.

vel, *quae ſedet, occupat.*

Ibidem.

Pſammetichi opus Labyrinthus *, domos ter mille, & regias duodecim perpetuo parietis ambitu complexus, marmore exſtructus ac tectus, unum in ſe deſcenſum habet, intus paene innumerabiles vias. &c.

* In numero diſcrepat Mela ab Herodoto, Strabone, & Plinio lib. XXXVI. cap. 12.

Lib.

τῆς περιόδου εἰσὶ στάδιοι ἑξακόσιοι καὶ τρισχίλιοι, σχοίνων ἑξήκοντα ἐόντων, ἴσοι καὶ αὐτῆς Αἰγύπτου τὸ παρὰ θάλασσαν. κέεται δὲ μακρὴ ἡ λίμνη πρὸς βορέην τε καὶ νότον, ἐοῦσα βάθος, τῇ βαθυτάτη αὐτὴ ἑωϋτῆς πεντηκοντόργυιος. ὅτι δὲ χειροποίητός ἐστι καὶ ὀρυκτὴ, αὐτὴ δηλοῖ. ἐν γὰρ μέσῃ τῇ λίμνῃ μάλιστά κῃ ἑστᾶσι δύο πυραμίδες, τοῦ ὕδατος ὑπερέχουσαι πεντήκοντα ὀργυιὰς ἑκατέρη· &c.

Cap. 177. Ἐπὶ Ἀμάσιος δὲ βασιλῆος λέγεται Αἴγυπτος, μάλιστα δὴ τότε εὐδαιμονῆσαι καὶ τὰ ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ τῇ χώρῃ γινόμενα, καὶ τὰ ἀπὸ τῆς χώρης τοῖσι ἀνθρώποισι. καὶ πόλις ἐν αὐτῇ γενέσθαι τὰς ἁπάσας τότε δισμυρίας τὰς οἰκεομένας.

ΘΑΛΕΙΑ.

Cap. 23. Ἐπὶ κρήνην σφι ἡγήσασθαι, ἀπ' ἧς λουόμενοι, λιπαρώτεροι ἐγίνοντο, κατάπερ εἰ ἐλαίου εἴη. ὄζειν δὲ ἀπ' αὐτῆς, ὡσεὶ ἴων. ἀσθενὲς δὲ τὸ ὕδωρ τῆς κρήνης ταύτης οὕτω δή τι ἔλεγον εἶναι οἱ κατάσκοποι, ὥστε μηδὲν οἷόν τε εἶναι ἀπ' αὐτοῦ ἐπιπλέειν, μήτε ξύλον, μήτε τῶν ὅσα ξύλου ἐστὶ ἐλαφρότερα, ἀλλὰ πάντα σφεα χωρέειν ἐς βυσσόν. τὸ δὲ ὕδωρ τοῦτο εἴ σφί ἐστι ἀληθέως οἷόν τι λέγεται, διὰ τοῦτο ἂν εἶεν τούτῳ τὰ πάντα χρεώμενοι, Μακρόβιοι. ἀπὸ τῆς κρήνης δὲ ἀπαλλασσομένων, ἀγαγεῖν σφέας ἐς δεσμωτήριον ἀνδρῶν, ἔνθα τοὺς πάντας ἐν πέδῃσι χρυσέῃσι δεδέσθαι. ἔστι δὲ ἐν τούτοισι τοῖσι Αἰθίοψι πάντων ὁ χαλκὸς σπανιώτατον καὶ τιμιώτατον. θεησάμενοι δὲ καὶ τὸ δεσμωτήριον, ἐθηήσαντο καὶ τὴν τοῦ ἡλίου λεγομένην τράπεζαν.

Cap. 28. Ὁ δὲ Ἆπις οὗτος ὁ Ἔπαφος γίνεται μόσχος ἐκ βοός, ἥτις οὐκέτι οἵη τε γίνεται ἐς γαστέρα ἄλλον βάλλεσθαι γόνον. Αἰγύπτιοι δὲ λέγουσι σέλας ἐπὶ τὴν βοῦν ἐκ τοῦ οὐρα-

Lib. I. *cap.* 9.

Moeris,* aliquando campus, nunc lacus, viginti millia passuum in circuitu patens, altior quàm ad navigandum magnis onustisque navibus satis est.

Ibidem.

Viginti millia urbium Amasi regnante habitarunt, & nunc multas habitant.

* *In quarum nominibus recensendis diversus abit ab Herodoto, nescio quos auctores secutus.*

Lib. III. *cap.* 10.

Apud Aethiopes plus auri quàm aeris (*malè hactenus*, Persis) est. ideo quod minus est, preciosius censent. Aere exornantur; auro vincula fontium fabricant. Est lacus, quo perfusa corpora quasi uncta pernitent. bibitur idem: adeò est liquidus, & ad sustinenda quae incidunt, aut immittuntur, infirmus, ut folia etiam proximis decisa frondibus, non innatantia ferat, sed pessum & penitus accipiat. Est locus, apparatis epulis semper refertus, & quibuslibet vesci volentibus, licet: ἡλίου τράπεζαν appellant, & quae passim apposita sunt, affirmant innasci subinde divinitus.

Lib. I. *cap.* 9. *de Aegypto.*

Apis populorum omnium numen est: bos niger, certis maculis insignis & cauda linguaque dissimilis aliorum: rarò nascitur, nec

οὐρανοῦ κατέχειν. καί μιν ἐκ τούτου τίκτειν τὸν Ἆπιν. ἔχει δὲ ὁ μόσχος οὗτος ὁ Ἆπις καλεόμενος σημήϊα τοιάδε. ἐὼν μέγας ἐπὶ μὲν τῷ μετώπῳ λευκὸν τετράγωνον φορέει. Ἐπὶ δὲ τοῦ νώτου αἰετὸν εἰκασμένον. ἐν δὲ τῇ οὐρῇ τὰς τείχας διπλᾶς· ἐπὶ δὲ τῇ γλώσσῃ, κάνθαρον.

Cap. 102. Ἐν δὴ ὦν τῇ ἐρημίῃ ταύτῃ καὶ τῇ ψάμμῳ, γίνονται μύρμηκες, μεγάθεα ἔχοντες κυνῶν μὲν ἐλάσσονα, ἀλωπέκων δὲ μείζονα. εἰσὶ γὰρ ἐξ αὐτέων καὶ παρὰ βασιλεῖ τῶν Περσέων ἐνθεῦτεν θηρευθέντες. οὗτοι ὦν οἱ μύρμηκες ποιεύμενοι οἴκησιν ὑπὸ γῆν, ἀναφορέουσι τὴν ψάμμον, κατάπερ οἱ ἐν τοῖσι Ἕλλησι μύρμηκες, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον. εἰσὶ δὲ καὶ τὸ εἶδος ὁμοιότατοι οὗτοι. ἡ δὲ ψάμμος ἡ ἀναφερομένη, ἐστὶ χρυσῖτις. ἐπὶ δὲ ταύτην τὴν ψάμμον στέλλονται ἐς τὴν ἔρημον οἱ Ἰνδοί, ζευξάμενος ἕκαστος καμήλους τρεῖς. &c.

ΜΕΛΠΟΜΕΝΗ Ι.

Cap. 7. Τὰ δὲ κατύπερθε πρὸς βορέην λέγουσι ἄνεμον τῶν ὑπεροίκων τῆς χώρης, οὐκ οἷά τε εἶναι ἔτι προσωτέρω οὔτε ὁρᾷν, οὔτε διεξιέναι, ὑπὸ πτερῶν κεχυμένων.

Cap. 31. Περὶ δὲ τῶν πτερωτῶν, τῶν Σκύθαι λέγουσι ἀνάπλεων εἶναι τὸν ἠέρα. καὶ τουτέων εἵνεκα οὐκ οἷοί τε εἶναι οὔτε ἰδεῖν τὸ πρόσω τῆς ἠπείρου, οὔτε διεξιέναι τήνδε ἔχω περὶ αὐτέων τὴν γνώμην· τὰ κατύπερθε ταύτης τῆς χώρης αἰεὶ νίφεται, ἐλάσσονι δὲ τοῦ θέρεος ἢ τοῦ χειμῶνος, ὥσπερ καὶ εἰκός. ἤδη ὦν ὅστις ἀγχόθεν χιόνα ἁδρὴν πίπτουσαν εἶδε, οἶδε τὸ λέγω· ἔοικε γὰρ ἡ χιὼν πτεροῖσι, καὶ διὰ τὸν χειμῶνα τοῦτον ἐόντα τοιοῦτον, ἀοίκητα τὰ πρὸς βορέην ἐστὶ τῆς ἠπείρου ταύτης. τὰ ὦν πτερὰ, εἰκάζοντας τὴν χιόνα, τοὺς Σκύθας τε καὶ τοὺς περιοίκους δοκέω λέγειν.

coitu pecoris, ut ajunt, ſed divinitus & caeleſti igne conceptus: diesque quo gignitur, genti maximè feſtus.

Lib. III. *cap.* 7. *de India.*

Alit formicas non minores maximis canibus, quas more Gryphorum aurum penitus egeſtum cum ſumma pernicie attingentium cuſtodire commemorant.

Lib. II. *Cap.* I. *de Scythia Europaea.*

Rhiphaeis montibus (nam & huc illi pertinent) proxima cadentes aſſiduè nives adeò invia efficiunt, ut ultra ne viſum quidem* intendentium admittant.

* Ubi fort. legend. *incedentium.*

Et Lib. III. *Cap.* 5.

In Aſiatico littore primi Hyperborei ſuper aquilonem Rhiphaeoſque montes, ſub ipſo ſyderum cardine jacent.

Cap. 9. Ἐνθαῦτα δὲ αὐτὸν (τὸν Ἡρακλέα) εὑρεῖν ἐν ἄντρῳ μιξοπάρθενόν τινα ἔχιδναν διφυέα. τῆς τὰ μὲν ἄνω ἀπὸ τῶν γλουτέων, εἶναι γυναικός. τὰ δὲ ἔνερθεν, ὄφιος.

Cap. 10. Τὴν δὲ ἐπεὶ οἱ γενομένους τοὺς παῖδας ἀνδρωθῆναι, τοῦτο μέν σφι οὐνόματα θέσθαι. τῷ μὲν, Ἀγάθυρσον, αὐτέων· τῷ δὲ ἑπομένῳ, Γελωνόν. Σκύθην δὲ τῷ νεωτάτῳ. *Infra*: Καὶ ἀπὸ μὲν Σκύθεω τοῦ Ἡρακλέως γενέσθαι τοὺς αἰεὶ βασιλῆας γινομένους Σκυθέων.

Cap. 18. Ἀπὸ δὲ (Ὑλαίης) ταύτης ἄνθρωποι οἰκέουσι Σκύθαι γεωργοί. τοὺς Ἕλληνες οἱ οἰκέοντες ἐπὶ τῷ Ὑπάνι ποταμῷ καλέουσι Βορυσθενεΐτας. σφέας δὲ αὐτοὺς, Ὀλβιοπολίτας. οὗτοι ὦν οἱ γεωργοὶ Σκύθαι νέμονται τὸ μὲν πρὸς τὴν ἕω, ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδοῦ κατήκοντες ἐπὶ ποταμὸν τῷ οὔνομα κεῖται Παντικάπης. Μετὰ δὲ τὴν ἔρημον Ἀνδροφάγοι οἰκέουσι, ἔθνος ἐὸν ἴδιον, καὶ οὐδαμῶς Σκυθικόν.

Cap. 19. Τὸ δὲ πρὸς τὴν ἕω τῶν Γεωργῶν τούτων Σκυθέων, διαβάντι τὸν Παντικάπην ποταμὸν, Νομάδες ἤδη Σκύθαι νέμονται, οὔτέ τι σπείροντες οὐδὲν, οὔτε ἀροῦντες. ψιλὴ δὲ δενδρέων ἡ πᾶσα αὕτη γῆ, πλὴν τῆς Ὑλαίης. οἱ δὲ Νομάδες οὗτοι τὸ πρὸς τὴν ἕω, ἡμερέων τεσσέρων καὶ δέκα ὁδὸν νέμονται χώρην, κατατείνουσαν ἐπὶ ποταμὸν Γέῤῥον.

Cap. 21. Ὑπεροικέουσι δὲ τούτοισι δευτέρην λάξιν ἔχοντες Βουδῖνοι, γῆν νεμόμενοι πᾶσαν δασέην ὕλῃ παντοίῃ. Βουδίνων δὲ κατύπερθε πρὸς βορέην, ἔστι πρώτη μὲν ἔρημος,

Lib. II. *Cap.* I.

Basilidis ab Hercule & Echidna generis principia sunt.

* Ergo malè pro *Echidna* Laur. Valla *serpentinae naturae*, reddidit: Mela *βασιλῆας Basilidas* gentem convertit, aut alium auctorem secutus est. Strabo lib. VII. inter Sarmatas & Basileorum meminit: Ptolemaeus quoque *βασιλισκεῖυς Σαρμάτας* nominat, qui & à Graecis Ρηγῖνες dicti, fortè de latino *Regis* nomine facta voce. Iosephus lib. I. *Judaic. Antiquitatum* cap. 7. Α'χανάξης 'Αχαναξας ᾤκισεν, οἳ νῦν Ρηγῖνες ὑπ' 'Ελλήνων καλοῦνται. D. quoque Hieronym. in Genesim: *Aschanaz Graeci Reginos vocant, Sarmatae sunt.*

Lib. II. *Cap.* I.

Colunt Georgi, exercentque terras. Silvae deinde sunt, quas maximas hae terrae ferunt, & Panticapes, qui Nomadas Georgosque disterminat. Tum Borysthenes gentem sui nominis abluit, inter Scythiae amnes amoenissimus, turbidis aliis, liquidissimus defluit: placidior quàm caeteri, potari pulcherrimus *&c.* quadraginta dierum spacio navigabilis, secundùm Borysthenida & Olbida Graeca oppida egreditur.

Lib. III. *Cap. 6. Contra.*

Scythae sunt Androphagoi & * Sagae, distincti regione, quia feris scatet, inhabitabili.

* Fortè *Sacae* leg. ut infr.

Lib. II. *Cap.* I.

Silvae deinde sunt; quas maximas hae terrae ferunt: & Panticapes, qui Nomadas Georgosque disterminat. *Infrà*: Vagi Nomades, peco-

ἔρημος, ἐπ' ἡμερέων ἑπτὰ ὁδόν. μετὰ δὲ τὴν ἔρημον ἀποκλίναντι μᾶλλον πρὸς ἀπηλιώτην ἄνεμον, νέμονται Θυσσαγέται, ἔθνος πολλὸν καὶ ἴδιον· ζώουσι δὲ ἀπὸ θήρης. συνεχέες δὲ τούτοισι ἐν τοῖσι αὐτοῖσι τόποισι κατοικημένοισι εἰσὶ, τοῖσι οὔνομα κεῖται Ἰύρκαι, καὶ οὗτοι ἀπὸ θήρης ζώοντες.

Cap. 23. Οἰκέουσι ὑπώρεαν οὐρέων ὑψηλῶν ἄνθρωποι λεγόμενοι εἶναι πάντες φαλακροὶ ἐκ γενετῆς γινόμενοι, καὶ ἔρσενες καὶ θήλεαι ὁμοίως, καὶ σιμοὶ, καὶ γένεια ἔχοντες μεγάλα· φωνὴν δὲ ἰδίην ἱέντες. ἐσθῆτι δὲ χρεώμενοι Σκυθικῇ· ζῶντες δὲ ἀπὸ δενδρέων. ποντικὸν μὲν οὔνομα τῷ δενδρέῳ ἀπ' οὗ ζῶσι. Πρέβατα γάρ σφι οὐ πολλά ἐστι· οὐ γάρ τοι σπουδαῖαι αἱ νομαὶ αὐτέθι εἰσί. ὑπὸ δενδρέῳ δὲ ἕκαστος κατοίκηται, τὸν μὲν χειμῶνα, ἐπεὰν τὸ δένδρεον περικαλύψῃ πίλῳ στεγνῷ λευκῷ· τὸ δὲ θέρος ἄνευ πίλου. τούτους οὐδεὶς ἀδικέει ἀνθρώπων· ἱροὶ γὰρ λέγονται εἶναι. οὐδέ τι ἀρήϊον ὅπλον ἐκτέαται. καὶ τοῦτο μὲν, τοῖσι περιοικέουσι οὗτοί εἰσι οἱ τὰς διαφορὰς διαιρέοντες· τοῦτο δὲ, ὃς ἂν καταφεύγων καταφύγοι ἐς τούτους, ὑπ' οὐδενὸς ἀδικέεται· οὔνομα δέ σφι ἐστὶ Ἀργιππαῖοι.

Cap. 25. Τὸ μὲν πρὸς ἠῶ τῶν φαλακρῶν γινώσκεται ἀτρεκέως ὑπὸ Ἰσσηδόνων οἰκεόμενον.

Cap. 27. Τὸ δὲ ἀπὸ τούτων τὸ κατύπερθε Ἰσσηδόνες εἰσὶ οἱ λέγοντες μονοφθάλμους ἀνθρώπους, καὶ χρυσοφύλακας γρύπας εἶναι· καὶ οὐνομάζομεν αὐτοὺς Σκυθιστὶ Ἀριμασπούς. ἄριμα γὰρ ἓν καλέουσι Σκύθαι, σποῦ δὲ τὸν ὀφθαλμόν.

Cap.

rum pabula ſequuntur: atque ut illa pecori durant; ita hi ſtatam ſedem agunt.

Et Lib. III. *Cap.* 5.

Ad introëuntium dexteram Scythae Nomades freti littoribus inſident.

Lib. I. *Cap.* 19.

Fecundos pabulo, ad alia ſteriles nudoſque campos tenent Budini: Geloni urbem ligneam habitant. Juxtà Thyſſagetae Iurcaeque vaſtas ſilvas occupant aluntur que venando.

Lib. I. *Cap.* 21.

Tum continuis rupibus latè aſpera & deſerta regio ad Argippaeos uſque promittitur. [* His juſtiſſimi mores.] Pro domibus nemora, alimenta baccae. Et maribus & feminis nuda ſunt capita. Sacri itaque habentur, adeóque ipſos nemo de tam feris gentibus violat, ut aliis quoque ad eos confugiſſe pro aſylo ſit.

* Puto verba transpoſita, legendumque: *His juſtiſſimi mores. Sacri itaque habentur.* Vel potius, cùm praepoſterè collocata verba viderem, in eam conjecturam veni; ut credam reponendum, *His ſimi nares*: unde factum, ab imperitis, *His juſtiſſimi mores.* Herodotus enim diſertè σίμυς hoc loco vocat eodem narrandi ordine. Sed cur *Sacri itaque?* an quia calvitium ob raritatem divinum quid putabant? Vide Syneſium. Sed vulgata non temere muto: nam de Iſſedonibus Herodot. pòſt: ἀλλως ϡ δίκαιοι ϰ̓ ὗτοι λέγονται εἶναι.

Lib. II. *Cap.* I.

Deinde eſt regio, ditis admodum ſoli, inhabitabilis tamen, quia Gryphi ſaevum & pertinax ferarum genus aurum terra penitus egeſtum mirè amant, miréque cuſtodiunt: & ſunt infeſti attingentibus. Hominum primi ſunt Scythae, Scytharumque queis ſinguli oculi eſſe dicuntur, Arimaſpi. Ab iis Iſſedones uſque ad Moeotida.

Cap. 26. Νόμοισι δὲ Ἰσσηδόνες τοιοῖσιδε λέγονται χρᾶσθαι. ἐπεὰν ἀνδρὶ ἀποθάνοι πατὴρ, οἱ προσήκοντες πάντες προσάγουσι πρόβατα, καὶ ἔπειτα ταῦτα θύσαντες, καὶ καταταμόντες τὰ κρέα, κατατάμνουσι καὶ τὸν τοῦ δεκομένου τεθνεῶτα γονέα. ἀναμίξαντες δὲ πάντα τὰ κρέα, δαῖτα προτίθενται. τὴν δὲ κεφαλὴν αὐτοῦ ψιλώσαντες καὶ ἐκκαθήραντες, ἀποχρυσοῦσι, καὶ ἔπειτα ἅτε ἀγάλματι χρέωνται, θυσίας μεγάλας ἐπετείους ἐπιτελέοντες. παῖς δὲ πατρὶ τοῦτο ποιέει, κατάπερ οἱ Ἕλληνες τὰ γενέσια.

Cap. 33. Πρῶτον δὲ τοὺς Ὑπερβορέους πέμψαι φερούσας τὰ ἱρὰ δύο κόρας, τὰς οὐνομάζουσι Δήλιοι εἶναι Ὑπερόχην τε καὶ Λαοδίκην. ἅμα δὲ αὐτοῖσι ἀσφαλείης εἵνεκεν πέμψαι τοὺς Ὑπερβορέους τῶν ἀστῶν ἄνδρας πέντε κομπούς, τούτους οἳ νῦν Περιφερέες καλέονται, τιμὰς μεγάλας ἐν Δήλῳ ἔχοντες. ἐπεὶ δὲ τοῖσι Ὑπερβορέοισι τοὺς ἀποπεμφθέντας ὀπίσω οὐκ ἀπονοστέειν, δεινὰ ποιευμένους, εἴ σφεας αἰεὶ καταλάμψεται, ἀποστέλλοντας μὴ ἀποδέκεσθαι. οὕτω δὴ φέροντας ἐς τοὺς οὔρους τὰ ἱρὰ ἐνδεδυμένα ἐν πυρῶν καλάμῃ, τοὺς πλησιοχώρους ἐπισκήπτειν, κελεύοντας προπέμπειν σφέας ἀπ' ἑωυτῶν ἐς ἄλλο ἔθνος. καὶ ταῦτα μὲν οὕτω προπεμπόμενα ἀπικνέεσθαι λέγουσι ἐς Δῆλον.

Cap. 47. Ἴστρος μὲν πεντάστομος, μετὰ δὲ Τύρης τε, καὶ Ὕπανις, καὶ Βορυσθένης, καὶ Παντικάπης, καὶ Ὑπάκυρις, καὶ Γέρρος, καὶ Τάναϊς· ῥέουσι γὰρ οἵδε κατὰ τάδε. Ἴστρος μὲν ἐὼν μέγιστος ποταμῶν πάντων, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν, ἴσος αἰεὶ αὐτὸς ἑωυτῷ ῥέει καὶ θέρεος καὶ χειμῶνος.

Ibidem.

Issedones funera parentum laeti & victimis ac festo coitu familiarium celebrant. Corpora ipsa laniata, & caesis pecorum visceribus immista epulando consumunt. Capita ubi fabrè expolivêre; pro poculis gerunt. Haec sunt apud eos ipsos pietatis ultima officia.

Statim de Axiacis.

Pocula ut Issedones parentum, ita inimicissimorum capitibus expoliunt.

Lib. III. *Cap.* 5.

Hyperborei sacris operati, maximè Apollinis, quorum primitias Delon misisse initio per virgines suas; deinde per populos subinde tradentes ulterioribus: moremque eum diu, & donec vitio gentium temeratus est, servasse referuntur.

Plinius Lib. IV. *Cap.* 12.

Nec libet dubitare de gente Hyperborea, cum tot auctores prodant, frugum primitias solitos Delon mittere Apollini, quem praecipuè colunt. Virgines ferebant eas, hospitiis gentium per annos aliquot venerabiles; donec violata fide in proximis accolarum finibus deponere sacra ea instituêre, hique ad conterminos deferre, atque ita Delon usque. Mox & hoc ipsum exolevit.

Lib. II. *Cap.* I.

Callipidas Axiacasque ab Istricis Tyra separat: surgit in Neuris. Qua exit, sui nominis oppidum attingit. At ille qui Scythiae populos à sequentibus dirimit, apertis in Germania fontibus, alio quàm desinit nomine, exoritur. Nam per

 imma-

μῶν. πρῶτος δὲ τὸ ἀπ' ἑσπέρης τῶν ἐν τῇ Σκυθικῇ ῥέων, κατὰ τοιόνδε μέγιστος γέγονε, ποταμῶν καὶ ἄλλων ἐς αὐτὸν ἐκδιδόντων. εἰσὶ δὲ οἵδε οἱ μέγαν αὐτὸν ποιεῦντες· διὰ μέν γε τῆς Σκυθικῆς χώρης, πέντε μὲν οἱ ῥέοντες. *Paullò pòst*: ῥέει γὰρ δὴ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης ὁ Ἴστρος, ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν, οἳ ἔσχατοι πρὸς ἡλίου δυσμέων μετὰ Κύνητας οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ. ῥέων δὲ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης, ἐς τὰ πλάγια τῆς Σκυθίης ἐσβάλλει. τουτέων ὦν τῶν καταλεχθέντων καὶ ἄλλων πολλῶν συμβαλλομένων τὸ σφέτερον ὕδωρ, γίνεται ὁ Ἴστρος ποταμῶν μέγιστος· ἐπεὶ ὕδωρ γε ἓν πρὸς ἓν συμβάλλειν ὁ Νεῖλος πλήθεϊ ἐπικρατέει. ἐς γὰρ δὴ τοῦτον, οὔτε ποταμὸς, οὔτε κρήνη οὐδεμίη ἐσδιδοῦσα, ἐς πλῆθός οἱ συμβάλλεται.

Cap. 52. Τρίτος δὲ Ὕπανις ποταμὸς ὁρμᾶται μὲν ἐκ τῆς Σκυθικῆς. ῥέει δὲ ἐκ λίμνης μεγάλης, τὴν πέριξ νέμονται ἵπποι ἄγριοι λευκοί. καλέεται δὲ ἡ λίμνη αὕτη ὀρθῶς, μήτηρ Ὑπάνιος. ἐκ ταύτης ὦν ἀνατέλλων ὁ Ὕπανις ποταμὸς ῥέει. ἐπὶ μὲν πέντε ἡμερέων πλόον βραχὺς καὶ γλυκύς ἐστι· ἀπὸ δὲ τούτου πρὸς θαλάσσης τεσσέρων ἡμερέων πλόον, πικρὸς δεινῶς. ἐκδιδοῖ γὰρ ἐς αὐτὸν κρήνη πικρὴ, οὕτω δή τι ἐοῦσα πικρὴ, ἣ μεγάθεϊ σμικρὴ ἐοῦσα, κιρνᾷ τὸν Ὕπανιν, ἐόντα ποταμὸν ἐν ὀλίγοισι μέγαν. ἔστι δὲ ἡ κρήνη αὕτη ἐν οὔροισι χώρης τῆς τε ἀροτήρων Σκυθέων καὶ Ἀλαζόνων. οὔνομα δὲ τῇ κρήνῃ, καὶ ὅθεν ῥέει τῷ χώρῳ, Σκυθιστὶ μὲν Ἀμαξαμπαῖος· κατὰ δὲ τὴν Ἑλλήνων γλῶσσαν, Ἱραὶ ὁδοί.

Cap. 46. Τοῖσι Σκύθαις μήτε ἄστεα, μήτε τείχεα ᾖ ἐκτισμένα, ἀλλὰ φερέοικοι ἐόντες πάντες, ἔωσι ἱπ-

ποτο-

immania magnarum gentium diu Danubius eſt. Deinde aliter appellantibus accolis, Iſter fit: acceptiſque aliquot amnibus ingens jam, & eorum qui in noſtrum mare decidunt tantum Nilo minor: totidem quot ille oſtiis, ſed tribus tenuibus, reliquis navigabilibus effluit.

Lib. II. *Cap.* I.

Callipidas Hypanis includit: ex grandi palude oritur, quam Matrem ejus accolae appellant: & diu qualis natus eſt defluit. Tandem non longè à mari ex parvo fonte, cui Exampeo cognomen eſt, adeò amaras aquas accipit, ut ipſe quoque jam ſui diſſimilis & non dulcis hinc defluat.

Lib. I *Cap.* 9.

Proximis nullae quidem urbes: ſtata tamen domicilia ſunt quae mapalia appellantur: victus aſper & immunditiis carens.

Et

τοτοξόται, ζώοντές τε μὴ ἀπ' ἀρότρου, ἀλλ' ἀπὸ κτηνέων, οἰκήματά τέ σφι ᾖ ἐπὶ ζευγέων.

Cap. 53. Τῶν δὲ λοιπῶν Βορυσθένης ἐστὶ πολυαρκέστατος, ὃς νομάς τε καλλίστας καὶ εὐνομιδεστάτας κτήνεσι παρέχεται, ἰχθύας τε ἀρίστους διακεκριμένον καὶ πλείστοις· πίνεσθαί τε ἥδιστός ἐστι· ῥέει τε καθαρὸς παρὰ θολεροῖσι, σπόρος τε παρ' αὐτὸν ἄριστος γίνεται. ποίη τε, τῇ οὐ σπείρεται ἡ χώρη, βαθυτάτη. ἅλες τε ἐπὶ τῷ στόματι αὐτοῦ αὐτόματοι πήγνυνται ἄπλετοι· κήτεά τε μεγάλα ἀνάκανθα, τὰ ἀντακαίους καλέουσι, παρέχεται ἐς ταρίχευσιν· ἄλλά τε πολλὰ θωϋμάσαι ἄξια. μέχρι μὲν νυν Γέῤῥου χώρου, ἐς τὸν τεσσεράκοντα ἡμερέων πλόος ἐστὶ, γινώσκεται ῥέων ἀπὸ βορέω ἀνέμου· τὸ δὲ κατύπερθε δι' ὧν ῥέει ἀνθρώπων οὐδεὶς ἔχει φράσαι. φαίνεται δὲ ῥέων δι' ἐρήμου ἐς τῶν γεωργῶν τῶν Σκυθέων τὴν χώρην. *Pòst paulò:* πέρην δὲ τοῦ ἱροῦ Δήμητρος ὑπὸ τῷ Ὑπάνι Βορυσθενῖται κατοίκηνται.

Cap. 59. Ἀγάλματα δὲ καὶ βωμοὺς καὶ νηοὺς οὐ νομίζουσι ποιέειν πλὴν Ἄρηϊ.

Cap. 61. Τῆς δὲ γῆς τῆς Σκυθικῆς αἰνῶς ἀξύλου ἐούσης, ὧδέ σφι ἐς τὴν ἕψησιν τῶν κρεῶν ἐξεύρηται· ἐπεὰν ἀποδείρωσι τὰ ἱρήϊα γυμνοῦσι τὰ ὀστέα τῶν κρεῶν. ἔπειτα δὲ ἐσβάλλουσι, ἢν μὲν τύχωσι ἔχοντες λέβητας ἐπιχωρείους, μάλιστα Λεσβίοισι κρητῆρσι προσεικέλους, χωρὶς ἢ ὅτι πολλῷ μέζονας· ἐς τούτους ἐσβάλλοντες, ἕψουσιν ὑποκαίοντες τὰ ὀστέα τῶν ἱρηΐων. καὶ οὕτω βοῦς τε ἑωϋτὸν ἐξέψει καὶ τἄλλα ἱρήϊα ἑωϋτὸ ἕκαστον.

Cap.

Et Lib. II. *Cap.* I.

Agathyrſi & Sauromatae ambiunt, qui pro ſedibus plauſtra habent, dicti ἁμαξόϐιοι.

* Seneca *Hercule Furente*, de Fortuna:
Intravit Scythiae multivagas domos,
Et gentes patriis ſedibus hoſpitas.

Lib. II. *Cap.* I.

Tum. Boryſthenes gentem ſui nominis abluit: inter Scythiae amnes amoeniſſimus, turbidis aliis liquidiſſimus defluit: placidior quàm ceteri, potarique * pulcherrimus. Alit laetiſſima pabula magnoſque piſces, quibus & optimus ſapor, & nulla oſſa ſunt. Longè venit, ignotiſque ortus è fontibus, quadraginta dierum iter alveo ſtringit, tantoque ſpacio navigabilis, ſecundùm Boryſthenida & Olbida, Graeca oppida egreditur.

* *Potarique pulcherrimus*] *Potarique dulciſſimus* Melam ſcripſiſſe ut credam, adducor Herodoti auctoritate. Sic enim ille; πίνεσθαί τε ἥδιστός ἐστι.

Ibidem.

Mars omnium Deus.

Lib. II *Cap.* I. *de Scythis.*

Pro ſimulachris enſes & tentoria dedicant, hominesque pro victimis feriunt. Terrae latè patent, & ob excedentia ripas ſuas plerumque flumina, nuſquam non ad pabula fertiles. Alicubi uſque adeò ſteriles ad cetera, ut qui * habitant, lignorum egentes ignes oſſibus alant.

* *Qui habitant*] Si Herodotum ſequitur, ſcripſit, *ut qui ſacrificant.* Eruditus Lector arbitrabitur.

Lib.

Cap. 62. Ἐπὶ τούτου δὴ τοῦ ὄγκου ἀκινάκης σιδήρεος ἵδρυται ἀρχαῖος ἑκάστοισι· καὶ τοῦτ' ἐστὶ τοῦ Ἄρεος τὸ ἄγαλμα. τούτῳ δὲ τῷ ἀκινάκει θυσίας ἐπετείους προσάγουσι προβάτων καὶ ἵππων. καὶ δὴ καὶ τοῖσδ' ἔτι πλέω θύουσι ἢ τοῖσι ἄλλοισι θεοῖσι. ὅσους δ' ἂν τῶν πολεμίων ζωγρήσωσι, ἀπὸ τῶν ἑκατὸν ἀνδρῶν ἄνδρα ἕνα θύουσι τρόπῳ οὐ τῷ αὐτῷ, ᾧ καὶ τὰ πρόβατα, ἀλλ' ἑτεροίῳ.

Cap. 64. Ἐπεὰν τὸν πρῶτον ἄνδρα καταβάλῃ ἀνὴρ Σκύθης, τοῦ αἵματος ἐμπίνει. ὅσους δ' ἂν φονεύσῃ ἐν τῇ μάχῃ, τουτέων τὰς κεφαλὰς ἀποφέρει τῷ βασιλεῖ. ἀπενείκας μὲν γὰρ κεφαλὴν, τῆς ληΐης μεταλαμβάνει τὴν ἂν λάβωσι· μὴ ἐνείκας δὲ, οὔ. *Mox, de pelle humana detracta.* Ὃς γὰρ ἂν πλεῖστα δέρματα χειρόμακτρα ἔχει, ἀνὴρ ἄριστος οὗτος κέκριται. πολλοὶ δὲ αὐτέων ἐκ τῶν ἀποδερμάτων καὶ χλαίνας ἐπείνυσθαι ποιεῦσι, συρράπτοντες κατάπερ βαίτας.

Cap. 65. Πολλοὶ δὲ καὶ ὅλους ἄνδρας ἐκδείραντες, καὶ διατείναντες ἐπὶ ξύλων, ἐπ' ἵππων περιφέρουσι. ταῦτα μὲν δὴ οὕτω σφι νενόμισται. αὐτὰς δὲ τὰς κεφαλὰς, οὔτοι πάντων, ἀλλὰ τῶν ἐχθίστων, ποιεῦσι τάδε· ἀποπρίσας ἕκαστος πᾶν τὸ ἔνερθεν τῶν ὀφρύων, ἐκκαθαίρει.

Cap. 66. Ἅπαξ δὲ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑκάστου οὐνομάρχης ἕκαστος ἐν τῷ ἑωϋτοῦ νομῷ κιρνᾷ κρητῆρα οἴνου, ἀπ' οὗ πίνουσι τῶν Σκυθέων ὅσοις δὴ ἄνδρες πολέμιοι * ἀραιρημένοι ἔωσι· τοῖσι δ' ἂν μὴ κατεργασμένον ᾖ τοῦτο, οὐ γεύονται τοῦ οἴνου τούτου, ἀλλ' ἠτιμωμένοι ἀποκατέαται. Ὄνειδος δέ σφι ἐστὶ μέγιστον τοῦτο· ὅσοι δὲ ἂν αὐτῶν καὶ κάρτα πολλοὺς ἄνδρας ἀναιρηκότες ἔωσι, οὗτοι δὲ σὺν δύο κύλικας ἔχοντες, πίνουσι ὁμοῦ.

Cap.

* Pro ἀραιρημένοι, quod in Aldino est, quo usus sum, leg. censeo ἀναιρημένοι.

Lib. II. *Cap.* I.

Bella caedesque amant: mosque est bellantibus, cruorem ejus, quem primum interemerint, ipsis è vulneribus ebibere. Ut quisque plures interemerit, ita apud eos habetur eximius. Ceterùm expertem esse caedis inter opprobria vel maximum. Inter epulas, quot quisque interfecerit referre, laetissima & frequentissima mentio: binisque poculis, qui plurimos * retulere perpotatis, interlocantur: is honos praecipuus est. Pocula ut Issedones parentum, ita inimicissimorum capitibus expoliunt. Apud Anthropophagos ipsae etiam epulae visceribus humanis apparantur. Geloni hostium cutibus equos, seque velant: illos, reliqui corporis; se, capitum.

* Fortè in Mela leg. *qui plurimos retulere, perpotant.* ut *τὸ interlocantur* redundet, pro quo Pintianus, *interjungunt:* qua voce & Martialem usum nunc didici: & *interjunctas dextras* dixit Livius, quod Maro, & *dextram jungere dextrae.* Sed tamen vereor ut hic quadret. Herodotus *Erato*: *Σπαρτιῆται ἐπεὰν ζωρότερον βούλωνται πίνειν, ἐπισκύθιζον λέγουσι.*

Ibidem

Cap. 70. Ὅρκια δὲ ποιεῦνται Σκύθαι ὧδε, πρὸς τοὺς ἂν ποιέωνται· ἐς κύλικα μεγάλην κεραμίνην οἶνον ἐγχέαντες, αἷμα συμμίσγουσι τῶν τὰ ὅρκια ταμνομένων, τύψαντες ὑπέατι, ἢ ἐπιταμόντες μαχαίρῃ σμικρὸν τοῦ ζώματος· καὶ ἔπειτα ἀποβάψαντες ἐς τὴν κύλικα ἀκινάκεα, καὶ ὀϊστούς, καὶ σάγαριν, καὶ ἀκόντιον. ἐπεὰν δὲ ταῦτα ποιήσωσι, κατεύχονται πολλά, καὶ ἔπειτα ἀποπίνουσι αὐτοί τε οἱ τὸ ὅρκιον ποιεύμενοι, καὶ τῶν ἑπομένων οἱ πλείστου ἄξιοι.

Cap. 78. Οἱ δὲ Βορυσθενεῖται οὗτοι λέγουσι σφέας αὐτοὺς εἶναι Μιλησίους.

Cap. 81. Ἔστι μεταξὺ Βορυσθένεός τε ποταμοῦ, καὶ Ὑπάνιος χῶρος· οὔνομα δέ ἐστι οἱ Ἐξαμπαῖος, τοῦ καὶ ὀλίγον τι πρότερον τούτων μνήμην εἶχον, φάμενος ἐν αὐτῷ κρήνην ὕδατος πικροῦ εἶναι, ἀπ' ἧς τὸ ὕδωρ ἀποῤῥέον τὸν Ὕπανιν ἄποτον ποιέει.

Cap. 103 Θύουσι Ταῦροι μὲν τῇ παρθένῳ τούς τε ναυηγούς, καὶ τοὺς ἂν λάβωσι Ἑλλήνων ἐπαναχθέντας. τὴν δὲ δαίμονα ταύτην τῇ θύουσι, λέγουσι αὐτοὶ Ταῦροι Ἰφιγένειαν τὴν Ἀγαμέμνονος εἶναι.

Cap. 105. Κινδυνεύουσι δὲ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι (Νευροὶ) γόητες εἶναι. λέγονται γὰρ ὑπὸ Σκυθέων καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ Σκυθικῇ κατοικημένων, ὡς ἔτεος ἑκάστου ἅπαξ τῶν Νευρῶν ἕκαστος, λύκος γίνεται ἡμέρας ὀλίγας, καὶ αὖτις ὀπίσω ἐς τὠυτὸ κατίσταται. ἐμὲ μὲν νυν ταῦτα λέγοντες οὐ πείθουσι. λέγουσι δὲ οὐδὲν ἧσσον, καὶ ὀμνύουσι δὲ λέγοντες.

Cap.

Ibidem Mela de iisdem.

Ne foedera quidem incruenta sunt. Sauciant se qui paciscuntur, exemptumque sanguinem, * ubi permiscuere, degustant. Id putant mansurae fidei pignus certissimum.

* *Ubi permiscuere*] Credo scripsisse Melam, *ubi vino permiscuere* Herodoti auctoritatem secutus.

Lib. II. *Cap.* I. *de Borysthene fluvio.*

Secundum Borysthenida & Olbida Graeca oppida egreditur.

Lib. II. *Cap.* I.

Callipidas Hypanis includit: ex grandi palude oritur, quam Matrem ejus accolae appellant, & diu qualis natus est defluit. Tandem non longè à mari ex parvo fonte, cui * Exampeo cognomen est, adeò amaras aquas accipit, ut ipse quoque jam sui dissimilis, & non dulcis hinc defluat.

* Suprà Herodotus, corruptè fortasse Ἀμαξάμπειον vocavit.

Ibidem.

Tauri Iphigeniae & Orestis adventu maximè memorati: immanes sunt moribus, immanemque famam habent solere pro victimis advenas caedere.

Lib. II. *Cap.* I.

Apud Anthropophagos ipsae etiam epulae visceribus humanis apparantur. Melanchlaenis atra vestis, & ex ea nomen. Neuris statum * singulis tempus est, quo, si velint, in lupos, iterumque in eos qui fuere, mutentur.

Cap. 106. Ἀνδροφάγοι δὲ ἀγριώτατα πάντων ἀνθρώπων ἔχουσι ἤθεα, οὔτε δίκην νομίζοντες, οὔτε νόμῳ οὐδενὶ χρεώμενοι. νομάδες δὲ εἰσί· ἐσθῆτα δὲ φορέουσι τῇ Σκυθικῇ ὁμοίην· γλῶσσαν δὲ ἰδίην.

Cap. 107. Μελάγχλαινοι δὲ εἵματα μὲν μέλανα φορέουσι πάντες, ἀπ' ὧν καὶ τὰς ἐπωνυμίας ἔχουσι. ἀνδροφαγέουσι δὲ μοῦνοι τούτων· νόμοισι δὲ Σκυθικοῖσι χρέωνται.

Cap. 108. Οὔνομα δὲ τῇ πόλι ἐστὶ Γελωνός. τοῦ δὲ τείχεος μέγαθος κῶλον ἕκαστον, τριήκοντα σταδίων ἐστί. ὑψηλὸν δὲ καὶ πᾶν ξύλινον· καὶ οἰκίαι αὐτῶν ξύλιναι, καὶ τὰ ἱρά· ἔστι γὰρ δὴ αὐτόθι Ἑλληνικῶν θεῶν ἱρά, Ἑλληνικῶς κατεσκευασμένα ἀγάλμασί τε καὶ βωμοῖσι, καὶ νηοῖσι ξυλίνοισι.

Cap. 109. Ὑπὸ μέντοι Ἑλλήνων καλέονται καὶ οἱ Βουδῖνοι, Γελωνοί, οὐκ ὀρθῶς καλεόμενοι· ἡ δὲ χώρη σφέων πᾶσά ἐστι δασέη ἴδῃσι παντοίῃσι. ἐν δὲ τῇ ἴδῃ τῇ πλείστῃ ἐστὶ λίμνη μεγάλη τε καὶ πολλή, καὶ ἕλος, καὶ κάλαμος περὶ αὐτήν.

Cap. 117. Τὰ περὶ γάμων (τῶν Ἀμαζόνων) ὧδέ σφι διακέεται. οὐ γαμέεται παρθένος οὐδεμίη, πρὶν ἂν τῶν πολεμίων ἄνδρα ἀποκτείνῃ. αἱ δέ τινες αὐτέων καὶ τελευτῶσι γηραιαὶ πρὶν γήμασθαι, οὐ δυνάμεναι τὸν νόμον ἐκπλῆσαι.

Cap. 172. Γυναῖκας δὲ νομίζοντες πολλὰς ἔχειν (Νασαμώνων) ἕκαστος, ἐπίκοινον αὐτέων τὴν μίξιν ποιεῦνται, τρόπῳ παραπλησίῳ, τῷ καὶ Μασσαγέται, ἐπεὰν σκίπωνα προστήσωνται, μίσγονται. πρῶτον δὲ γαμέοντος Νασάμωνος ἀνδρὸς νόμος ἐστὶ τὴν νύμφην νυκτὶ τῇ πρώτῃ διὰ πάντων διεξελθεῖν τῶν δαιτυμόνων μισγομένην· τῶν δὲ ὡς ἕκαστός οἱ μιχθῇ, διδοῖ δῶρον τὸ ἂν ἔχῃ φερόμενος ἐξ οἴκου.

* Credo leg. *ſtatum ſingulis annis tempus eſt.* Graece, ὡς ἔτεος ἑκάστου.

Lib. 1. *Cap.* 21.

Regna Amazonum, fecundos pabulo ad alia ſteriles, nudoſque campos tenent Budini, Geloni urbem ligneam habitant.

Ibidem.

Feminae nubunt: verùm ut nubiles habeantur, non in aetate modus eſt. Niſi quae hoſtem intercmere, virgines manent.

Lib. 1. *Cap.* 8.

Quod ſingulis aliquot ſimul conjuges: & plures ob id liberi agnatique ſunt, nuſquam pauci degunt. *Pòſt:* Apud Auſenſes nulli certa uxor eſt. Ex his qui tam confuſo parentum coitu paſſim incertique naſcuntur, quos pro ſuis alant, formae ſimilitudine agnoſcunt. Augilae Manes tantum Deos putant, per eos dejerant: eos ut ora-

οἴκου. Ὅρκοισι δὲ καὶ μαντικῇ χρέωνται τοιῇδε. ὀμνύουσι μὲν τοὺς παρὰ σφίσι ἄνδρας δικαιοτάτους καὶ ἀρίστους λεγομένους γενέσθαι τούτους, τῶν τύμβων ἁπτόμενοι. μαντεύονται δὲ ἐπὶ τῶν προγόνων φοιτέοντες τὰ σήματα· καὶ κατευξάμενοι ἐπικατακοιμέωνται. τὸ δ᾽ ἂν ἴδοιεν τῇ ὄψει ἐνύπνιον, τούτῳ χρέωνται.

Herodotus haec omnia citra exceptionem tribuit Nasamonibus populis Ἀυγιζίων: nihil Augilis. Ubi fortè Ἀυγιλίων leg. ex Stephano περὶ πολίων. Mela Αὐζίων videtur legisse: vertit enim *Ausenses*: nisi fortè *Auschisenses* vel *Auschilenses* leg. cuiquam videatur. Quem Αὔγιλα χῶρον vocat Halicarn. puro ex Pomponio Αὔγιλα scrib. ut ex ambiguitare litterarum ι. & υ. in corrupta linguae Graecae pronunciatione natum mendum appareat. De his inf. Quos vero τοὺς προγόνους Herod. *Manes* Mela reddidit. Plinius lib. v. cap. 8. *inferos* exscripsit: non rectè mea sententia. Mortuos enim intelligit majores & parentes Augylarum, ἄνδρας δικαιοτάτους καὶ ἀρίστους λεγομένους γενέσθαι. Aesculapio sic incubabant antiqui. vide Strabonem, & Plautum *Curcul.*

Cap. 174. Τουτέων δὲ κατύπερθε πρὸς νότον ἄνεμον, ἐν τῇ θηριώδεϊ οἰκέουσι * Γαράμαντες, οἳ πάντα ἄνθρωπον φεύγουσι, καὶ παντὸς ὁμιλίην. καὶ οὔτε ὅπλον ἐκτέαται ἀρήϊον οὐδὲν, οὔτε ἀμύνεσθαι ἐπιστέαται. Οὗτοι μὲν δὴ κατύπερθε οἰκέουσι Νασαμώνων.

Cap. 175. Ἐς δὲ τὸν πόλεμον, στρουθῶν καταγαίων δορὰς φορέουσι προβλήματα [Μάκαι. †.] Διὰ δὲ αὐτῶν Κίνυψ ποταμὸς ῥέων ἐκ λόφου καλευμένου Χαρίτων, ἐς θάλασσαν ἐκδιδοῖ.

Cap. 180. Οὗτοι δὲ καὶ οἱ Μάχλυες πέριξ τὴν Τρι-

τω-

* Equidem in Herod. Γαμφάζαντες non Γαράμαντες leg. contenderim, & locum ab indoctis librariis corruptum, qui Garamantes esse audierant: De Gamphasantibus verò nunquam in mentem ne per somnium quidem venerat. Eadem enim Mela & ex eo Plinius lib. vi. cap. 8. & Martianus Capella lib. vi.

† Julius Pollux lib. i. *Onomast.* Ἀρκτῶν καὶ στρουθῶν δοραῖς ἀντὶ θωράκων καὶ ἀσπίδων ἐπερρίπτοντο.

cula consulunt, precatique quae volunt, ubi tumulis incubuere, pro responsis ferunt somnia.

Feminis eorum solemne est, nocte, qua nubunt, omnium stupro patêre, qui cum munere advenerint: & tum cum plurimis concubuisse maximum decus: in reliquum pudicitia insignis est.

Lib. I. Cap. 8.

Nudi sunt Gamphasantes, armorumque omnium ignari: nec vitare sciunt tela nec jacere: ideoque obvios fugiunt, neque aliarum quàm quibus idem ingenii est, aut congressus, aut colloquia patiuntur.

Ibidem.

Primores sagis velantur: vulgus bestiarum pecudumque pellibus.

Lib. I. Cap. 7.

Ultrà est Oea oppidum, & Cinyps fluvius per uberrima arva decidens.

Lib. I. Cap. 7.

Super hunc Syrtis ingens palus amnem Tritona recipit: ipsa Tritonis: unde & Minervae cognomen inditum est, ut incolae arbitrantur ibi genitae; faciuntque ei fabulae aliquam fidem, quòd quem natalem ejus putant, ludicris virginum inter se decertantium celebrant.

τωνίδα λίμνην οἰκέουσι. τὸ μέσον δέ σφι οὐρίζει ὁ Τρίτων. καὶ οἱ μὲν Μάχλυες τὰ ὀπίσω κομέουσι τῆς κεφαλῆς· οἱ δὲ Αὐσέες τὰ ἔμπροσθεν. ὁρτῇ δὲ ἐνιαυσίῃ Ἀθηναίης αἱ παρθένοι αὐτῶν δίχα διαστᾶσαι μάχονται πρὸς ἀλλήλας λίθοισί τε καὶ ξύλοισι, τῷ αὐθιγενέϊ θεῷ λέγουσαι τὰ πάτρια ἀποτελέειν, τὴν Ἀθηναίην καλέουσι. τὰς δὲ ἀποθνησκούσας παρθένους ἐκ τῶν τρωϋμάτων ψευδοπαρθένους καλέουσι. Τὴν δὲ Ἀθηναίην φασὶ Ποσειδέωνος εἶναι θυγατέρα καὶ τῆς Τριτωνίδος λίμνης· καί μιν μεμφθεῖσάν τι τῷ πατρὶ δοῦναι ἑωϋτὴν τῷ Διΐ. τὸν δὲ Δία ἑωϋτοῦ μιν ποιήσασθαι θυγατέρα. ταῦτα μὲν λέγουσι. Μίξιν δὲ ἐπίκοινον τῶν γυναικῶν ποιέονται, οὔτε συνοικέοντες, κτηνηδόν τε μισγόμενοι. ἐπεὰν δὲ γυναικὶ τὸ παιδίον ἁδρὸν γένηται, συμφοιτέουσι ἐς τὠυτὸ οἱ ἄνδρες τρίτου μηνός, καὶ * τῷ ἂν ἥκῃ τῶν ἀνδρῶν τὸ παιδίον, τούτου παῖς νομίζεται.

Cap. 181. Πρῶτοι μὲν ἀπὸ Θηβέων διὰ δέκα ἡμερέων ὁδοῦ Ἀμμώνιοι, ἔχοντες τὸ ἱρὸν ἀπὸ τοῦ Θηβαιέος Διὸς καὶ γὰρ τὸ ἐν Θήβῃσι, ὡς καὶ πρότερον εἴρηταί μοι, κριοπρόσωπον τοῦ Διὸς τὤγαλμά ἐστι. τυγχάνει δὲ καὶ ἄλλο σφι ὕδωρ κρηναῖον ἐόν· τὸ τὸν μὲν ὄρθρον γίνεται χλιαρὸν, ἀγορῆς δὲ πληθυούσης ψυχρότερον. μεσαμβρίη τέ ἐστι, καὶ τὸ κάρτα γίνεται ψυχρόν. τηνικαῦτα δὲ ἄρδουσι τοὺς κήπους. ἀποκλινομένης δὲ τῆς ἡμέρης, ὑπίεται τοῦ ψυχροῦ, ἐς οὗ δύεταί τε ὁ ἥλιος, καὶ τὸ ὕδωρ γίνεται χλιαρόν. ἐπὶ δὲ μᾶλλον ἰὸν ἐς τὸ θερμὸν, ἐς μέσας νύκτας πελαγίζει. τηνικαῦτα δὲ ζέει ἀμβολάδην. παρέρχονταί τε μέσαι νύκτες, καὶ ψύχεται μέχρι ἐς ἠῶ. ἐπίκλησιν δὲ αὕτη ἡ κρήνη καλέεται ἡλίου,

Cap.

* Laur. Valla reddidit: *apud quem virum habitare sustinet.* Malè. Ex Mela discere poterat vertendum, *cui forma similis fuerit.* Mox in Herod. Aldino: παρατείνουσα ὑπὸ Θηβαίων τε Αἰγυπτίων ἐπὶ Ἡρακλήιας στήλας: puto mendosum esse, legendumque ἀπὸ Θηβαίων.

Lib. 1. *Cap.* 8.

Apud Ausenses nulli certa uxor est. Ex his qui tam confuso parentum coitu passim incertique nascuntur, quos pro suis alant, formae similitudine agnoscunt. *Et sup.* Quod singulis aliquot simul conjuges, & plures ob id liberi agnatique sunt, nusquam pauci degunt.

Ibidem.

Ad Catabatmon Cyrenaica provincia est, in eaque sunt Ammonis oraculum, fidei inclytae: & fons quem Solis appellant. Fons media nocte fervet, mox & paullatim tepescens, fit luce frigidus: tunc ut Sol surgit ita frigidior: subinde per Meridiem maximè riget. Sumit deinde tepores iterum, & prima nocte calidus, atque ut illa procedit, ita calidior. Rursus cùm est media, perfervet.

* De Ammonis oraculo Plinius lib. v. cap. 5. & lib. vi. cap. 29. De fonte Solis ibidem lib. & cap. 5. & lib. ii. cap. 103. & Arrianus *de gestis Alexandri* initio: Lucretius lib. vi. & Strabo lib. xvii. *Geograph.*

Cap. 183. Ἕτερος ἁλὸς κολωνὸς, καὶ ἄνθρωποι οἰκέουσι ἐν αὐτῷ, τοῖσι οὔνομα Γαράμαντές ἐστι, ἔθνος μέγα ἰσχυρῶς. ἐν τοῖσι καὶ οἱ ὀπισθονόμοι βόες γίνονται. ὀπισθονόμοι δὲ διὰ τόδε εἰσί· τὰ κέρεα ἔχουσι κεκυφότα ἐς τὸ ἔμπροσθεν. διὰ τοῦτο ὀπίσω ἀναχωρέοντες, νέμονται, ἐς γὰρ τὸ ἔμπροσθεν οὐκ οἷοί τε εἰσὶ, προεμβαλλόντων ἐς τὴν γῆν τῶν κερέων. ἄλλο δὲ οὐδὲν διαφέρουσι τῶν ἄλλων βοῶν, ὅτι μὴ τοῦτο, καὶ τὸ δέρμα ἐς παχύτητά τε, καὶ τρίψιν. *Mox*: Σιτέονται δὲ οἱ Τρωγλοδύται ὄφις, καὶ σαύρους, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἑρπετῶν. γλῶσσαν δὲ οὐδεμιῇ ἄλλῃ παρομοίην νενομίκασι, ἀλλὰ τετρίγασι, καταπερ αἱ νυκτερίδες.

Cap. 184. Ἀπὸ δὲ Γαραμάντων διὶ ἀλλέων δέκα ἡμερέων ὁδοῦ, ἄλλος ἁλός τε κολωνὸς, καὶ ὕδωρ, καὶ ἄνθρωποι περὶ αὐτὸν οἰκέουσι, τοῖσι οὔνομά ἐστι Ἄτλαντες, οἱ ἀνώνυμοί εἰσι μοῦνοι ἀνθρώπων, τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. ἁλέσι μὲν γάρ σφι ἐστὶ Ἄτλαντες οὔνομα, ἑνὶ δὲ ἑκάστῳ αὐτέων οὔνομα οὐδὲν κέεται. οὗτοι τῷ ἡλίῳ ὑπερβάλλοντι καταρῶνται, καὶ πρὸς τούτοισι πάντα τὰ αἰσχρὰ λοιδορέονται, ὅτι σφέας καίων ἐπιτρίβει, αὐτούς τε τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τὴν χώρην αὐτέων.

Ibid. Ἔχεται δὲ τοῦ ἁλὸς τούτου ὄρος, τὸ οὔνομα Ἄτλας. ἔστι δὲ στεινὸν καὶ κυκλοτερὲς πάντη. ὑψηλὸν δὲ οὕτω δή τι λέγεται, ὡς τὰς κορυφὰς αὐτοῦ οὐκ οἷά τε εἶναι ἰδέσθαι. οὐδέκοτε γὰρ αὐτὰς ἀπολείπει νέφεα οὔτε θέρεος, οὔτε χειμῶνος. τοῦτο κίονα τοῦ οὐρανοῦ λέγουσιν οἱ ἐπιχώριοι εἶναι. ἐπὶ τούτου τοῦ ὄρεος οἱ ἄνθρωποι οὗτοι ἐπωνυμοι ἐγένοντο. καλέονται γὰρ δὴ Ἄτλαντες. λέγονται δὲ οὔτε ἔμψυχον οὐδὲν σιτέεσθαι, οὔτε ἐνύπνια ὁρᾶν.

Di

Lib. I. *Cap.* 8.

Ex his, qui ultra deserta esse memorantur, Atlantes Solem execrantur, & dum oritur & dum occidit, ut ipsis agrisque pestiferum. * Nomina singuli non habent. Troglodytae nullarum opum domini, strident magis quàm loquuntur. Specus subeunt, aluntur que serpentibus. Apud * Garamantas etiam armenta sunt, eaque obliqua cervice pascuntur. Nam pronis directa in humum cornua officiunt.

* *Nomina singuli non habent*] Herodot. ἁλέσι μὲν γάρ σφι ἐστὶ Ἄτλαντες οὔνομα. id est, *universis enim*, vel *confertis*, *nomen est Atlantes*. Valla sollemne illud suum servat, & pro ἁλέσι ἅλες legit, & *sales* insulse reddidit: quo nihil alsius.

* Pintianus totum hunc locum ex Herodoto & Plinio lib. XI. cap. 37. & lib. IIX. cap. de bubus, restituit auxitque: *Specus subeunt aluntur que serpentibus. Armenta habent, quae obliqua cervice pascuntur: nam pronis directa in humum cornua officiunt. Apud Garamantas etiam armenta sunt, quae retrò ambulantia pascuntur. Apud Ausenses nulli certa uxor*, &c.

Lib. III. *Cap.* II.

In arenis mons est Atlas, dense consurgens: verùm incisis undique rupibus praeceps, invius, & quo magis surgit, exilior. Qui, quòd altius quàm conspici potest, * usque in nubila erigitur, caelum & sidera non tangere modò vertice, sed sustinere quoque dictus est.

* *Usque in nubila erigitur*] Fortè *erigi* ex Herodoto leg. non [illegible] existimabit.

De Zygantibus loquens.

Cap. 194. Μιλτουῶνται δ' ὦν πάντες οὗτοι, καὶ πιθηκοφαγέουσι· οἱ δέ σφι ἄφθονοι ὅσοι ἐν τοῖσι οὔρεσι γίνονται.

Τ Ε Ρ Ψ Ι Χ Ο Ρ Η Ι.

Cap. 58. Οἱ Φοίνικες οὗτοι οἱ σὺν Κάδμῳ ἀπικόμενοι, τῶν ἔσαν οἱ Γεφυραῖοι, ἄλλα τε πολλὰ, οἰκήσαντες ταύτην τὴν χώρην, ἐσήγαγον διδασκάλια ἐς τοὺς Ἕλληνας, καὶ δὴ καὶ γράμματα, οὐκ ἐόντα πρὶν Ἕλλησι, ὡς ἐμοὶ δοκέει. πρῶτα μὲν, τοῖσι καὶ ἅπαντες χρέωνται Φοίνικες.

Π Ο Λ Υ Μ Ν Ι Α Ι.

Cap. 58. Ὁ δὲ κατ' ἤπειρον στρατὸς πρὸς ἠῶ τε καὶ ἡλίου ἀνατολὰς ἐποιέετο τὴν ὁδὸν διὰ τῆς Χερσονήσου, ἐν δεξιῇ μὲν ἔχων τῆς Ἕλλης τάφον τῆς Ἀθάμαντος, ἐν ἀριστερῇ δὲ Καρδίην πόλιν. διὰ μέσης δὲ πορευόμενος πόλιος

Et Lib. 1. Cap. 8.

Atlantes nomina ſinguli non habent: Non veſcuntur animalibus, neque illis in quiete qualia caeteris mortalibus viſere datur.

Lib. 11. cap. 1. de Agathyrſis.

Ora artusque pingunt: ut quique majoribus praeſtant, ita magis vel minus: Caeterùm iiſdem omnes notis, & ſic ut ablui nequeant.

Et Lib. 111. Cap. 6. de Britannis.

Incertum ob decorem, an quid aliud, vitro corpora infecti.

Lib. 1. Cap. 12.

Phoenicem illuſtravere Phoenices, ſolers hominum genus, & ad belli pacisque munia eximium. Literas & literarum operas, aliaſque etiam artes; maria navibus adire, claſſe confligere, imperitare gentibus: regnum praeliumque commenti.

Lib. 1. Cap. 2.

Ex fluvio quem accipit Melas dictus: duas urbes amplectitur, Alopeconeſum & in altero Iſthmi littore ſitam Cardiam. Eximia eſt Aenos, ab Aenea profugo condita. Circa Hebrum Cicones,

πόλιος, τῇ οὔνομα τυγχάνει ἐὸν Ἀγορὴ, ἐνθεῦτεν δὲ κάμπτων τὸν κόλπον τὸν Μέλανα καλεόμενον καὶ Μέλανα ποταμὸν, οὐκ ἀντισχόντα τότε τῇ στρατιῇ τὸ ῥέεθρον, ἀλλ' ἐπιλιπόντα· τοῦτον τὸν ποταμὸν διαβὰς, ἀπ' οὗ καὶ ὁ κόλπος οὗτος τὴν ἐπωνυμίην ἔχει, ἤιε πρὸς ἑσπέρην, Αἶνόν τε πόλιν Αἰολίδα καὶ Στεντορίδα λίμνην παρεξιὼν, ἐς ὃ ἀπίκετο ἐς Δορίσκον. Ὁ δὲ Δορίσκος ἐστι τῆς Θρηΐκης αἰγιαλός τε καὶ πεδίον μέγα, διὰ δὲ αὐτοῦ ῥέει ποταμὸς μέγας Ἕβρος, ἐν τῷ τεῖχός τε ἐδέδμητο βασιλήϊον, τοῦτο τὸ δὴ Δορίσκος κέκληται, καὶ Περσέων φρουρὴ ἐν αὐτῷ κατεστήκεε ὑπὸ Δαρείου ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου ἐπεί τε ἐπὶ Σκύθας ἐστρατεύετο. ἔδοξε ὦν τῷ Ξέρξῃ ὁ χῶρος εἶναι ἐπιτήδεος ἐνδιατάξαι τε καὶ ἐξαριθμῆσαι τὸν στρατόν· καὶ ἐποίεε ταῦτα. τὰς μὲν δὴ νέας τὰς πάσας ἀπικομένας ἐς Δορίσκον, οἱ ναυάρχοι, κελεύσαντος Ξέρξεω, ἐς τὸν αἰγιαλὸν τὸν προσεχέα Δορίσκῳ ἐκόμισαν. ἐν τῷ Σάλη τε Σαμοθρηΐκη πεπόλισται πόλις, καὶ Ζώνη. τελευταία δὲ αὐτοῦ Σέῤῥειον, ἄκρη ὀνομαστή. ὁ δὲ χῶρος οὗτος τὸ παλαιὸν ἦν Κικόνων. ἐς τοῦτον τὸν αἰγιαλὸν καταχόντες τὰς νέας ἀνέψυχον ἀνελκύσαντες. ὁ δὲ ἐν τῷ Δορίσκῳ τοῦτον τὸν χρόνον τῆς στρατιῆς ἀριθμὸν ἐποιέετο. ὅσον μὲν νυν ἕκαστοι παρεῖχον πλῆθος ἀριθμὸν, οὐκ ἔχω εἶπαι τὸ ἀτρεκές· οὐ γὰρ λέγεται πρὸς οὐδαμῶν ἀνθρώπων. σύμπαντος δὲ τοῦ στρατοῦ τοῦ πεζοῦ τὸ πλῆθος, ἑβδομήκοντα καὶ ἑκατὸν μυριάδες. ἐξηριθμήθησαν δὲ τόνδε τὸν τρόπον. συνηγάγοντο ἐς ἕνα χῶρον μυριάδα ἀνθρώπων, καὶ συννάψαντες ταύτην ὡς μάλιστα εἶχον, περιέγραψαν ἔσωθεν κύκλον. περιγράψαντες δὲ καὶ ἀπέντες τοὺς μυρίους, αἱμασιὴν περιέβαλον κατὰ τὸν κύκλον, ὕψος ἀνήκουσαν ἀνδρὶ ἐς τὸν ὀμφαλόν. ταύτην δὲ ποιήσαντες, ἄλλους ἐσεβίβαζον ἐς τὸ περιοικοδομημένον, μέχρις οὗ πάντας τούτῳ τῷ τρόπῳ ἐξηρίθμησαν.

cones. Trans eundem Dorifcos, ubi Xerxem copias fuas, quia numero non poterat, * fpacio menfum ferunt. Deinde promontorium Serrium, ex quo canentem Orphea, fecuta narrantur nemora, & Zone.

* *Spacio menfum ferunt*] Sic & Plinius lib. IV. cap. II. *Natur. Hiftoriae.* In numero immane quantum difcrepant Hiftorici. Valla in Herodoto vertit, centum & feptuaginta myriades, id eft, decies fepties centena millia. 1700000. Vide Diodorum Siculum lib. XI. *Biblioth.* Ifocratem *Panathenaico*, & Plinium lib. XXXIII. cap. 10. Juftinus lib. II. *Hiftoriarum Philippicarum Epitomae.* *Xerxes feptingenta millia de regno armaverat, & trecenta millia de auxiliis: ut non immerito proditum fit, flumina ab exercitu ejus ficcata, Graeciamque omnem vix capere exercitum potuiffe: Naves quoque decies centum millia numero habuiffe dicitur.* Ceterum de *Sala* Mela extremo lib. III.

Recensens exercitum Xerxis.

Cap. 64. Τούτους δὲ ἐόντας Σκύθας Ἀμυργίους, Σάκας ἐκάλεον. οἱ γὰρ Πέρσαι πάντας τοὺς Σκύθας καλέουσι Σάκας.

ΟΥΡΑΝΙΑ.

De Atheniensium classe ad Salaminem contra Xerxem.

Cap. 42. Ἐς Πώγωνα τὸν Τροιζηνίων λιμένα προείρητο συλλέγεσθαι.

Lib. III. *Cap.* 5.

Scythici populi, fere omnes in unum Sacae (*ſic leg.*) appellati. Et *cap.* 6. Scythae ſunt Androphagoi, & Sacae, definiti regione, quà feris ſcatet, inhabitabili.

Lib. II. *Cap.* 3.

Troezenii fide ſocietatis Atticae illuſtres: portus Saronicus & Schenitas & * Pagonus.

* Leg. igitur *Pogonus* per quartam vocalem, ut Graecis **Πώγων.** Dici ſanè non poteſt, quàm multa in auctoribus antiquis loca in integrum reſtitui poſſent, ſi ad Graecos fontes longè uberrimos, unde fluxerunt, referantur. Vellem idem in Cicerone & Plinio alii abſolviſſent, alterum quorum; ab H. Stephano inchoatum; alterum à Joach. Perionio promiſſum tantùm, laboris fortaſsè magnitudine utriſque deterritis, imperfectum jacet.

EPI-

EPISTOLA JO. CHRISTOPHORI CALVETI STELLAE AD ANDREAM SCHOTTUM.

JO. CHRISTOPHORUS CALVETUS STELLA ANDREAE SCHOTTO S. P. D.

LEGI, doctissime Schotte, summa cum animi mei voluptate, quae de Fredinandi Nunesii Pintiani praeceptoris mei vita, doctè simul & eleganter scripsisti. Vivet per te in hominum memoria Pintianus, cujus nomen, quod jam penè exstinctum erat, deinceps durabit. Ceterùm quod de insula *Antro* petis, cujus unus tantùm Pomponius Mela, quod sciam, meminit lib. III. cap. 2. Etsi hunc nodum dilucidè atque perspicuè per te ipse expedire potes; tamen ut existimationi, quam de me concepisti, satisfaciam, sic habe. Mela enim de Garumna fluvio agens: *In eo*, inquit, *est insula Antros nomine, quam pendere, & attolli aquis increscentibus ideo incolae existimant, quia cùm videatur editior, aquis objacet; ubi se fluctus implevit, illam operit, nec, ut priùs, tantùm ambit: & quòd ea, quibus antè ripae collesque, ne cernerentur, obstiterant, tunc velut ex loco superiore perspicua sunt.* Pulchrè quidem Mela. Satis enim constat ripas fluminum plerumque ipsis fluviis altiores esse: ideo nihil ferè de continenti navigantibus apparere, nisi ea tantùm, quae litoribus sunt exposita. At cùm navis impetu fluctuum in altum subvehitur, jam conspicua erunt in continenti, quae priùs in imo videri non poterant: idem in *Antro* insula fieri existimandum est. Nam cùm videatur editior, id est, altior, objacet undis,

dis, id est, circumjacet aquis, nempe fluctibus retro fluentibus: unde ejus tantùm latera & ripae cernuntur. At quoties fluctus se implevit, id est, maximè intumuit, quod fit ipso pelagi in eam fluctu, ac incremento aquae, operitur insula, non aquis, sed increscente fluctu propter ejus tumorem tegi videtur; & tanto fit depressior, quanto antea refluente unda videbatur altior: & propterea pendêre ab incolis existimatur. Nec ut priùs tantùm ambit, id est, fluctus non undique eam acquè circumdat, ac priùs: tunc enim refluente fluctu omni ex parte non secus, atque alia quaevis insula, in quam nullus fiat aestus pelagi, aquis ambitur retro cedentibus tunc fluctibus, & in mare tranquilliùs redeuntibus: at contrà fit ferente se in eam fluctu magno impetu. Neque enim ut priùs tantùm insulam ambit, sed eam dumtaxat partem, ubi aestus furit. Siquidem tantus est fluctus tumor, ut ea pars, in quam Oceani accessus fertur, ambita tantùm censeatur: reliqua verò, etiamsi verè ambita sit quietioribus ibi undis existentibus, non videatur. Et ideo sunt perspicua, quae insunt in insula ex loco superiore, id est, ex fluctibus increscentibus, cùm antea, remeantibus, quo minus cernerentur, favebant ripae & colles. Ergo altior apparet, cùm aquis circumdatur fluctibus refluentibus, & tunc ejus tantùm ripae & colles cernuntur. Pendet, cùm fluctus intumuit, & ubi fertur, ibi maximè eam ambit: & ideo cùm altior ipsa insula sit fluctus, omnia ejus plena & manifesta videri, tanquam si ex superiori loco, id est, ex intumescente fluctu, ea contemplaretur aliquis navi vectus, cùm antea ripae & colles impedimento essent fluctibus jam refluentibus, & Oceano tranquilliori. Sed quid tam accuratè hac de re apud te dissero? qui ingenio, doctrina, litteris, & Linguarum peritia adeò excellis, nihil ut in Mela tam sit obscurum, tamque difficile, quod exquisito judicio tuo non expendas: mirificè atque expeditè non explices, quo Pomponium Melam nitori suo, ut facis, restituas. Vale, mi Schotte. Salmanticae, Idibus Februarii, Anno M. IↃ. LXXXI.

EPISTOLA
ANDREAE SCHOTTI
AD
ABRAHAMUM ORTELIUM.

ABRAHAMO ORTELIO

Antverpiano v. c. Philippi II. Hisp. Regis Geographo,

Civi suo cariſſimo,

ANDREAS SCHOTTUS, S. P. D.

PROMISERAM, memini, doctiſſime Orteli, noſtras olim Obſervationes, jam tum penè affectas in Pomponium Melam, compoſitum à me Lutetiae ad Divi Victoris cum vetuſtiſſimo exemplari calamo exarato, & unde hauſit, Auctoribus Graecis, praeſertim Herodoto. En tibi fidem meam libero: quare, qui meas eſſe aliquid putare nugas ſoles, ut accuratè recenſeas, & culpas damnes, obelóque fodias, oro obteſtorque: cùm patriae communis amore, tum quia ceteris in hoc ſtudiorum genere antiſtas; ideoque de his optimè judicare & poſſis & ſoles. Tu enim mihi inter doctiſſimos, quia civis meus, & inter cives, quia doctiſſimus, unus (ut Plato Antimacho) inſtar es omnium,

Deſcripſti radio totum qui gentibus orbem,

& Univerſum hoc in Theatro, tanquam in illuſtri loco & ore omnium, ſpectandum propoſuiſti; in ea Urbe, quae (ut olim à Polemone *Roma*) τῆς οἰκουμένης ἐπιτομὴ jure optimò & cenſeatur, & appelletur: nec enim praeſtantibus ingeniis, quàm exoticis mercibus & opibus ſe venditat. Ego verò cùm rei gerundae cauſſa iter in Hiſpaniam haberem, & turbante Belgio, flagranteque bello civili, Bibliotheca & patria aliquandiu carendum viderem,

rem, *Melam* Hispanum Scriptorem Itinerarii vice tanquam fidum comitem assumsi: & cum illo, re ex sententia gesta; in hac studiorum meorum peregrinatione more institutoque majorum inchoata horis subsecivis collocutus, hoc *Specilegium* feci, post Pintianum, cujus ad te Castigationes mitto, ut olim in integrum Plinium Observationes ejusdem: sed vereor ne in tanta loci intercapedine perierint. Uterque liber spissè sanè hîc reperiri potuit, & tantùm non interciderat: adeò verum est Christi illud oraculum, ὐκ ἔςι προφήτης ἄτιμος, εἰ μὴ ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ. Observationes ejusdem in Plinium utinam te hortante Plantinus noster, typographus omnium, quot sunt, quot erunt, maximè industrius, in vulgus edat, cum Jac. Susii & Brugensium Notis: esset cur R. P. litterariae, patriae, & Plinio ipsi jam penè in integrum restituto, gratularemur. Nos Toletanum codicem MS. quo usus est Pintianus, inspeximus: non pauca relicta collegimus: Solinum quoque & Capellam cum MSS. compositos recensuimus: sed maturescere finam: cupio enim, Deo favente, peregrinationis meae fructum aliquando exstare & in patriam redundare, ne planè cessasse videamur. Interea si haec tibi probavero, benè operam positam existimabo, nec calumniatores metuam: sin minus, in spongiam tuam incumbere cum Ajace Augusti facilè patiar. Vale, mi Orteli. Salutem à me illis non de vulgo amicis, Corn. Pruenio, Viviano, Lipsio, Carrioni, Papio, Levineio, Pulmanno, Plantino, Raphelengio, ceteris. Toleti a. d. x. Kal. Januar. Ann. partus virginei CIↃ. IↃ. LXXX.

EPISTOLA ANDREAE SCHOTTI AD CHRISTOPHORUM PLANTINUM.

ANDREAS SCHOTTUS CHRISTOPHORO PLANTINO,

Omni bono de R. P. merito; ἰσηγέτῃ.

Ain' verò, Plantine, Corn. Valerium, & Theod. Langium fuiſſe? Nuper etiam Theod. Pulmannum? O triſtem nuncium! quo ita percuſſus ſum, vix ut apud me ſim. Illis enim Lovanii Grudiorum in Graecis Latiniſque totum biennium publicè privatimque operam dedi: hoc verò Antverpiae meae jucundiſſimè ſum uſus, homine in illuſtrandis & ad vetera exemplaria comparandis Poëtis antiquis diu multùmque verſato. Quantum enim otii ab aliis rei domeſticae negotiis ſuppeditare poteraſ, omne id ad vitam legendo, ſcribendoque ex Vartonis praecepto, procudendam conferebat. Langius omnem in Graecis litteris aetatem conſumſerat, quas Burdigalae apud Gallos, annos ferè decem profeſſus eſt; reliquo tempore in Gymnaſio trilingui Buſleidiano, collega Petri Nannii viri doctiſſimi, qui Latinae Eloquentiae & Philoſophiae doctor erat; huic Corn. Valerius ſuccenturiatus, ita fideliter provinciam ſubivit, nihil ut purius aut terſius dici, quàm ab illo, poſſe videretur. Diſciplinarum eum orbem, quem Graeci ἐγκυκλοπαιδείαν vocant, Latinis litteris conſcripſit: quo nihil ſanè in eo genere hactenus prodiit accuratius, nec aliud puerorum manibus teritur, apud omnes ferè nationes, aut frequentius, aut utilius. Jam Comment. Linguae Latinae in manibus habebat affectos, & inibi ut abs te, qui reliqua elegantiſſimis typis ſaepenumero beaſti, excuderentur. Sed hinc ſcena rerum inverſa, factiones ſeceſſioneſque

exorſ

exortae; hinc finitimarum urbium odia, ſtrages, direptiones, vaſtitas agrorum, belli calamitas nata, quae, ut ille ait,

Poſtquam pluris annos arva calvitur;

Ingens fames & inedia ſubſecuta: ex qua, ut fieri amat, peſtilitas, interneciones, caedes, doctorum hominum, quorum ſemper Lovanii frequens concurſus erat, fuga. Quae quidem ſenem quotidie ſpectantem mirificè angebant, ut jam ad caeleſtem patriam commigrare ſeriò optaret, ubi beati ſempiterno aevo fruantur. Videbat enim R. P. faciem commutatam; Galliae Belgicae (quod Deus ne ſiverit) ruinam animo praeceperat: ſtudiorumque exſilium impendere, quod omen & Deus avertat, divina mente cygneaque cantione praeſagiebat: quod omnium totius orbis Academiarum amoeniſſimum Muſarum fuerat domicilium, nunc militibus refertum, nihil praeter tympana & tubas ſonare ex animo dolebat. Equidem de me affirmare hoc poſſum, non mediocriter affici me (ἄνθρωπος γάρ εἰμι) cùm illorum obitu, tum loci illius interitu; quibus quantum id eſt, quod diſcendo, docendoque ſumus conſecuti, acceptum referimus. Nec interim injucunda recordatio Genii illius ſoli, caelique Lovanienſis: ut facilè augurer fore, ut nuſquam gentium ſtudiis aptiorem locum videam: quod & exteri ipſi non invitè agnoſcunt: ii praeſertim, qui Galliae, Italiae, Hiſpaniae, Germaniae, & Britanniae Academias luſtrarunt, verum id eſſe vi veritatis ingenuè confitentur. Alibi quidem Collegiis opes affluentiores; alibi fortaſſe ſtudioſorum frequentior numerus, ſed otioſorum. Eſt ubi ſingulae diſciplinæ uberiùs doceantur; at nuſquam, credo, gentis humanitas major, vel civium in Litteratos vehementior affectus. Nuſquam caeli clementia ſalubrior: nuſquam omnes ſimul diſciplinae tanta diligentia fideque, rejectis quae ad inanem oſtentationem & Sophiſticen pertinent, docentur, quàm Lovanii. Jam verò moeſtus recolo illas non de vulgo animas, vita, doctrinaque Theologos, Latomum, Dorpium, Tapperum, Driedonem, Heſſelium, Alardum, mitraque inſignes, Sonnium, Janſenium, Lindanum, Curtium; & è familia DD. Franciſci & Dominici, Sasboudum,

 Titel.

Titelmannum, & Backerium: quosque ipse audivi, Bayum, Hunnaeum, Molanum, Baliolanum, & Gravium. Recordor Juris legumque peritos, Damhouderios, Vanderanos, Molinaeos, Leoninos, Wamesios, Ramos, Zuerios: Mathematicorum memini, Gemmae, Beausardi, & Zeelstii. Occurrunt Medici, Gemma filius, Tremelius, Biesius, Dodonaeus, Pantinus, Bruhelius: Philosophi verò acutissimi, Beveri, Crocardi, Othones, Lyrani. Obversantur & Eloquentiae Professores, Linguarumque, And. Balenus, Goclenius, Nannius, Barlandus, Ceratinus, Paludanus, Leopardus, Olivarius, ceteri: nam hi ferè libris editis, in vulgus noti sunt. Omitto praestantissima ingenia eorum, qui è Grudiis, ut olim ex equo Trojano meri heroës, doctissimi prodierunt; Lipsium, Carrionem, Canteros, Giselinum, Fruterium, Gifanium, Duzam, Torrentium, Levineium, Papium, Modium, ceteros: qui rem litterariam mirificè exornant, & Belgii decus gnaviter tuentur, nec, ut spero, intermori sinent, quin potiùs aliò migrantes Musas, tamquam è fuga, obtorto collo retrahent. Aliorum igitur interitum eo fero constantius: cùm,

Quòd sciam nihil in vita proprium mortali datum,

ut ait Lucilius: eaque nobis lege vitae usuram datam, non mancupi; sed ut depositum nihil cunctando reddamus: tum quòd illorum laudibus hi succrescant; qui si Reip. tranquillitas & secunda aura afflabit, nomen illorum facilè obscurabunt. Accedit ad haec; te etiam, Plantine, ita studia libris, elegantissimis formulis, & emendatissimè edendis provehere, pomoeriaque quàm latissimè proferre, ut barbaries sequioris seculi minimè metuenda sit, & publicum dumtaxat bonum respicere ipse, & privato commodo longè anteponere videaris. Tot enim labores pro R. P. litteraria exantlasti, ut, quod ex M. Tullii Oratione *pro M. Aemilio Scauro* laudat Asconius, *flagrantes studio laudis, in spem impuleris, posse virtutem sine praesidio Fortunae, quò contendisset* LABORE ET CONSTANTIA *pervenire*. Macte igitur, & perge litterarum studiosis facem industria tua diligentiaque accendere: nec te à benemerendi officio, rebusque gerun-

gerundis abduci quorundam improbitate aut calumnia patiaris. De me si fortè scire aves; non omnino cessamus: *Serimus arbores, quae alteri seculo prosint:* conamur saltem. Observationum libros è Graecis Latinisque Auctoribus cudimus: ubi maturuerint, ad te mittam, ut si genio ipsi suo, vel nulla re alia, industria saltem tua in excudendo commendentur, & in apertum referantur. Senecae quoque Controversias cum antiquissimo MS. ex Bibliotheca Ant. Covarruviae v. c. comparavi: unde & Graeca omnia, hactenus à doctis efflagitata, & incredibili studio quaesita, quòd in editis nec vola, nec vestigium appareat, quantum de characteribus semi-Latinis conjectando fieri poterit, reponemus. Reliqua praetereo: adhuc enim messis in herba est. Interim Deum O. M. *precor, veniam petens ut quae egi, ago, axim, verruncet benè*, ut ille ait. In hac tamen studiorum peregrinatione, more majorum suscepta, cum Varronis illo Sesquiulysse: *Metuo ne me quoque, cùm domum jam ab Ilio cessim revertero, praeter canem cognoscat nemo.* Juvat tamen,

Neptunum procul è terra spectare furentem,

aliorumque naufragia intueri, quàm eadem navi jactari malo: & ut ait Sophocles, κἂν ὑπὸ στέγῃ Πυκνᾶς ἀκούειν ψικάδος εὑδούσῃ φρενί. Sed de Repub. ut nùnc tempora sunt, pax. Studia tractemus, & rectum clavum teneamus, ut nos aliquando vixisse posteris testemur. Vale, vir optime, & me amare perge. Salutem à me Raphelengio, & Moreto, generis: Abr. quoque Ortelio & Corn. Pruenio civibus meis carissimis. A. D. III. Nonas Majas, An. CIϽ. IϽ. LXXXI.

PETRI

PETRI CIACCONII
NOTAE
IN
POMPONIUM MELAM.

PETRI CIACCONII, TOLETANI, NOTAE IN POMPONIUM MELAM.

PROOEMIUM.

I. 1. O*Rbis situm dicere aggredior*] *Situs* frequenter *positionem* significat: Cicero *in Verrem* de Syracusis: *Nam & situ est cùm munito, tum ex omni aditu, vel terra*, vel *mari*, *praeclaro ad adspectum.* Aliquando *formam*: Plinius lib. VI. cap. 26. *Necessarium est Medorum situm, terrarumque faciem circumscribere*: & Livius lib. I: *Albam ab situ Longam fuisse appellatam* scribit, & Dionysius ab altera Alba distinctam τοῦ σχήματος ἐπικατηγορήσει. Nonnunquam verò *regionem* significat: Plinius lib. III. *Praoem. Quoniam commune omnibus fuit*, inquit, *ut eos quisque diligentissimè situs diceret, in quibus ipse prodebat.* Et cap. 17. *In hoc situ interiit opidum Orobiorum Berrae.* Et lib. VI. cap. 8. *Nunc reddatur ingens in mediterraneo sinus, rebus nuper in eo situ gestis à Domitio Corbulone.* Quandoque *habitationem*, ut ipse Pomponius lib. II. cap. 1. *Asiae in nostrum mare Tanaimque vergentis, quem dixi, finis ac situs est.* Verùm hoc loco *situs* haec omnia complectitur atque comprehendit: idque ita esse Mela paulò inferiùs docet, cùm quid *situs* nomine intelligeret declarans ait: *Et primum quidem, quae sit forma totius, quae maximae partes, quo singulae modo quaeque sint, utque habitentur, expediam.* Nam quod ad positionem attinet, terram scribit eminentem è mari, esse in medio mundi universi sitam. De ejus forma quatuor primis capitibus agit. De regionibus earumque habitatione, toto deinceps Opere. Inferiùs etiam cap. 1. *Illius*, inquit, *situ ob ardorem intercedentis plagae incognito, hujus dicendus est.* Videndus Seneca *Natural. Quaest.* lib. VI. cap. 6. (1)

I. 2.

(1) De terra ex aquis emergente & eminente.

l. 2. *Et facundiae minimè capax*] Deterruit ea res Ciceronem totius facundiae eloquentiaeque Parentem, & ab instituto opere Geographiae revocavit; sic enim scribit ad Atticum: Γεωγραφικὰ, *quae constitueram, magnum opus est: ita valde Eratosthenes, quem mihi proposueram, à Serapione & Hipparcho reprehenditur. Quid censes, si Tyrannio accesserit? Et hercule, sunt res difficiles ad explicandum, &* ὁμοειδεῖς; *nec tam possunt* ἀνθηρογραφεῖσθαι *quàm videbantur.*

l. 4. *Perplexo satis ordine*] Atque ita Mela in tradendis gentium locorumque nominibus, aliquando facundiae & numeri orationis potiùs rationem habet, quàm ordinis, quo sita sunt, ut suis locis annotabimus, ut initio cap. 2.

l. 9. *Pretium operae*] Sic Seneca lib. *Natural. Quaestionum* VI. cap. 4. *Quod erit*, inquit, *pretium operae? quo nullum majus est, nosse naturam. Neque enim quidquam habet in se hujus materiae tractatio pulchrius, cùm multa habeat futura usui, quàm quod hominem magnificentia sui detinet; nec mercede, sed miraculo colitur.* Haec ille.

l. 10. *Nunc autem, ut quaeque erunt clarissima, & strictim*] Sallustius, ut quidem citatur à Nonio Marcello. *Strictim, ut quaeque memoria digna videbuntur, perscriberem.* Et rectè quidam particulam *autem* hic abundare existimant.

l. 12. *Quae sit forma totius*] Cùm inferiùs terram universam in quinque Zonas distinguat, earumque unam tantùm à nobis habitari tradat, tamen eam nunc partem, *totum orbem* appellat, inferiùs verò *universum*; cùm scribit: *Hoc mari, & duobus inclytis amnibus, Tanai & Nilo, in tres partes universum dividitur.* Et superiùs *orbem. Orbis*, inquit, *situm dicere aggredior.* Et cap. 4. *Donec cursus incoepti Operis intra extraque circumvectus orbem.* Plinius etiam lib. III. initio, *Terrarum*, inquit, *orbis universus in tres dividitur partes.* Seneca verò eam terrae portionem appellat, *omnia*, in *Declamationibus: Ita*, inquit, *est natura rerum, post omnia Oceanus; post Oceanum, nihil*: & *universa* in *Quaestionibus Natural.* Sed adhuc angustiùs Plinius, *Terrarum orbem*, *Asiam* vocat, lib. VI. cap. 11. *Ibi loci terrarum orbe portis excluso.* & cap. 1. ejusdem libri de Bosporis;

Ali-

Alitum quippe cantus, canumque latratus invicem audiuntur: vocis etiam commercia inter duos orbes manent, nisi cùm id ipsum auferunt venti. Lucanus verò etiam *orbem Hiberum*, *Hispaniam* appellat.

l. 13. *Quo singulae modo quaeque sint, utque habitentur*] Hoc est, qua forma singulae partes sint, & quae eas gentes inhabitent: infr. cap. 4. *Haec summa nostri orbis, hae maximae partes, hae formae, gentesque partium.*

l. 14. *Oras omnium & litora*] Sic Seneca: *Urbes, oraeque terrarum, ac litora, & ipsum mare in servitutem fati venit.* Sed id inferiùs cap. 4. *oras* dixit *ac situs*: *Nunc*, inquit, *exactiùs oras situsque dicturo.* & lib. II. cap. I. *Asiae in nostrum mare Tanainque vergentis, quem dixi, finis ac situs est.* Nisi quis ex hoc loco utrobique *litus* pro *situs* legere velit.

l. 15. *Ut intrà extràque sunt*] *Intrà* ad mare mediterraneum, quod *internum* etiam vocant, retulit. Graeci τὴν ἔσω θάλασσαν; *extrà* verò ad Oceanum, quem τὴν ἔξω θάλασσαν iidem appellant: sic Latini *externum.* Inf. cap. 4. *Intrà extràque circumvectus orbem.* & Plin. lib. VI. cap. 31. *Abundè orbe terrarum extrà, intrà indicato.*

l. 16. *Atque ut ea subit*] Liber MS. rectiùs, *utque ea subit.* Est autem superiorum expositio: mare enim nostrum subit atque intrat terras, Oceanus circumluit

l. 17. *Quae in natura regionum incolarumque memoranda sunt*] Cicero *Epist. ad Q. Fratrem* extremo secundo libro: *Te verò ὑπόθεσιν scribendi egregiam habere video: quos tu situs, quas naturas rerum & locorum, quos mores, quas gentes, quas pugnas, quem verò ipsum imperatorem habes?* (Libentiùs legerem, *memoranda sint.*)

l. 19. *Paulò altiùs summa repetetur*] Cùm promisisset, se orbis situm esse dicturum, necessarium illi fuit rem paullo altiùs repetere, & à caelo exordiri, in cujus medio terrarum orbis situs est. Cic. lib. I. *Epist. ad Famil.* 9. *Quod tibi ut planiùs exponam, altiùs paulò rationem consiliorum meorum repetam necesse est.*

LIB.

Lib. I. Cap. I.

I. 1. O*Mne igitur hoc*] Graeci auctores caelum hoc, cujus complexu cuncta teguntur & continentur, τὸ πᾶν, τὰ πάντα, sive τὰ ὅλα, frequenter vocant; & eorum imitatione Latini id ipsum, *omne*, *totum*, *universum*, *omnia*, *universa*, universumque etiam mundùm appellarunt; sed exemplis, quae multa sanè collegi, brevitatis causa supersedendum duxi, uno tantùm Senecae loco contentus ero ex epist. CIII. *Illi*, inquit, *patria est*, *quodcunque universa circuitu suo cingunt*, *hoc omne*, *intra quod jacent maria cum terris*, *intra quod aër humanis divina secernens*; *intra quod disposita tot numina in aditus suos excubant*, &c.

l. ead. *Quidquid id est*] Sic quidem in rebus dubiis Antiqui loquebantur. Lucret. lib. V.

Lunaque sive notho fertur loca lumine lustrans,
Sive suam proprio jactat de corpore lucem,
Quidquid id est, *nihilo fertur majore figura*.
Quam, *nostris oculis* (1) *quam cernimus*, *esse videtur*.

Et Seneca in *Thyeste* vers. 825.

Sed quidquid id est, *utinam non sit!*
Trepidant nostra pectora magno
Concussa metu.

Dubitat sanè Mela, quid ipsum *caelum* sit; cùm de eo tot summi Philosophi dissentirent, neque inter eos, qui illud numen esse affirmabant, quis planè Deus esset, omnino conveniret. Euripides enim *Jovem* esse ait, cùm scribit:

Ὁρᾷς τὸν ὑψοῦ τόνδ' ἄπειρον αἰθέρα,
Καὶ γῆν πέριξ ἔχονθ' ὑγραῖς ἐν ἀγκάλαις·
Τοῦτον νόμιζε Ζῆνα· τόνδ' ἡγοῦ Θεόν.

Quos versus ita transtulit Ennius, ut est apud Ciceronem lib. II. *de Natura Deorum*:

Vides

(1) Leg. *quum cernimus*.

Vides sublime fusum, immoderatum aethera,
Qui tenero terram circumvectu amplectitur:
Hunc summum habeto Divûm: hunc perhibeto Jovem.

Alii verò *Saturnum.* Varro lib. IV. *de Ling. Lat. Principes*, inquit, *Dei, Caelum & Terra; ii Dei, iidem, qui in Aegypto Serapis & Isis: ut iidem Principes in Latio Saturnus & Ops.* Denique alii alium. Mela igitur aut incertus, quid Caelum esset, aut ne illud ipsum Numen offenderet, alieno & non ingrato nomine appellans, *quidquid id est*, dixit. Solebant enim veniam à Diis petere, si eos fortè non suo, aut eo, quo non gauderent, nomine nuncupassent. Sic Horatius:

Matutine Pater, seu Jane libentius audis.

Euripides: Ζεὺς, εἴτ' Ἀΐδης ὀνομαζόμενος στέργεις. & Macrobius: (1) *Dis Pater, sive Jovis manes, sive vos quo alio nomine fas est nominare.* Sed appositissimè omnium ad id, quo de agitur, Plato in *Timaeo*: ὁ δὴ πᾶς οὐρανὸς, ἢ κόσμος, ἢ καὶ ἄλλο ὅ, τι ποτὲ ὀνομαζόμενος, μάλιστ' ἂν δέχοιτο, ΤΟΥΤΟ ἡμῖν ὠνομάσθω, hoc est, ut Cicero transtulit, *omne igitur hoc, sive caelum, sive mundus, sive quovis alio vocabulo gaudet*, HOC *à nobis nuncupatus sit.* Atque hic quidem videtur non ineptus sensus hujus loci. Sed quoniam in MSS. libris, vulgatisque etiam aliquot, pronomen *id* non legitur, si eam lectionem sequamur; *omne hoc quidquid est*, nihil ampliùs valebit, quàm, *omne hoc.* Plinius lib. II. cap. 68. *Nam cùm sint ejus quinque partes, quas vocant Zonas, infesto rigore & aeterno gelu premitur omne quidquid est subjectum duabus extremis, utrinque circa vertices.* Et cap. 67. de orbe terrarum: *Quae contemplatio, apta detegendae mortalium vanitati, poscere videtur, ut totum hoc, quidquid est, in quo singulis nihil satis est, ceu subjectum oculis, quantum sit, ostendam.* Et lib. VII. cap. 6. *adeòque incessus, atque omne, quidquid dici potest, in gravida refert.* Macrobius quoque in *Somn. Scipionis* lib. I. cap. 19. de stellis, *Quod illae supra solem locatae in ipso purissimo aethere sunt, in quo omne, quidquid est, lux naturalis & sua est.*

I. ead.

(1) Lib. III. *Saturn.* cap. 8.

l. ead. *Cui mundi caelique nomen indidimus*] Sic Plinius lib. II. cap. I. *Mundum, & hoc, quod nomine alio caelum appellare libuit.* Graeci eadem ratione οὐρανὸν & κόσμον nominarunt Plato in *Politico*: ὃν δὴ οὐρανὸν καὶ κόσμον ὀνομάζομεν. Cicero in *Timaeo*: *Quumque eum similem universi natura efficere vellet; ad volubilitatem rotundavit, comiteque eum sapientia quam optimae mentis effecit, circumque omne caelum aequaliter distribuit, ut hunc varietate distinctum, benè Graeci κόσμον, nos lucentem mundum nominaremus.* Varro in *Satyra*, cui nomen fecit *Dolium*, sive *Seria*:

Mundus domus est maxima homulli;
Quam quinque altitonae fragmine Zonae
Cingunt: per quam limbus pictus bis sex signis
Stellimicantibus, altus in obliquo aethere,
Lunae Bigas Solisque acceptat, & appellatur à caelatura
Caelum, Graecè ab ornatu κόσμος,
Latinè à puritie mundus. (1)

l. 2. *Unum est*] Hoc loco decepti quidam docti Viri scripsere, Melam hic de universo mundo agere, non de caelo, idque adeo, quia unum esse caelum nullus planè Philosophorum, plures verò esse mundos, quidam, atque hi non obscuri, scripserint: sed ii nimirum meminisse debuerunt, Aristotelem lib. II. *de Caelo* cap. 6. hoc ad verbum tradidisse: Ὅτι μὲν ἓν εἷς καὶ μόνος ἐστὶν οὐρανὸς, καὶ οὗτος ἀγέννητος, καὶ ἀΐδιος, ἔτι δὲ κινούμενος ὁμαλῶς, ἐπὶ τοσοῦτον ἡμῖν εἰρήσθω: hoc est, *unicum igitur esse caelum, atque hoc ingenerabile, & sempiternum, & uniformi semper motu cieri, ex iis, quae diximus, satis patuit.* Quem locum enarrans Simplicius ait, Aristotelem unum esse caelum dixisse, non quòd Planetarum globos sphaerasque non nosset, cùm eos ipse & in Libris *de Caelo*, & in *Metaphysicis* satis diligenter enumeret, sed quòd unius mundi una esset caelestis regio. Idem-

(1) Duo diversa haec sunt fragmenta, & ex diversis Auctoribus hausta. Posterius incipit ab * *Et appellatur*, vel *vocatur*, ut in Editis exhibetur.

* Non credo esse fragmentum vetusti scriptoris. Legitur inter fragmenta Varronis pag. 96. nescio à quo è Plinio lib. II. cap. 4. Sed non illius verbis descriptum. DUKER.

Idemque ſenſit illo loco lib. II. ubi Ariſtoteles ſcribit: πᾶς οὐρανὸς εἷς ἐστι καὶ ἀΐδιος, hoc eſt, *omne caelum unum eſt, & aeternum.* Nam de caelo, non de mundo, ibi Ariſtotelem agere planè confirmat.

l. 3. *Se cunctaque amplectitur*] Legendum *complectitur*, ex antiquo Libro: & haec verba ſatis oſtendunt Melam de caelo hîc ſolum ſermonem inſtituiſſe, cùm dicat, illud extremitate ſuprema ſe cunctaque alia complecti: declarant id quoque & ea quae ſequuntur.

Ibid. *Partibus differt*] Manilius lib. IV. has etiam caeli partes enumerat, cùm ait:

Quatuor in partes caeli deſcribitur orbis,
Naſcentem, lapſumque diem, medioſque calores,
Teque Helice.

Verùm eae partes in horizonte cujuſque loci collocandae potiùs conſtituendaeque ſunt, quàm in ipſo caelo: cùm enim id aſſiduè continenterque verſetur, neceſſe eſt aliquas ex iis partes frequenter mutari, atque in aliarum locum alias ſubinde ſuccedere.

l. 6. *Quâ decurrit, Meridies*] Hoc ideo dixit, quòd cùm noſtrum orbem citra Zodiacum exiſtimaret eſſe ſitum, neceſſe erat omnem ſolis curſum illi à Meridie eſſe. Sic Macrobius in *Somn. Scip.* lib. II. cap. 7. *Omne*, inquit, *iter Solis in noſtro Meridie eſt.* Et Vitruvius lib. VIII. cap. 2. *Auſter verò & venti reliqui, qui à Solis curſu impetum faciunt.* (1) *à Solis curſu* pro *à Meridie* dixit.

l. 7. *Hujus medio terra ſublimis*] Contrà Cicero, *infimam in mundi medio terram eſſe* ait, non *ſublimem*, ſexto de Rep. libro, (2) *Terra*, inquit, (3) *complexa medium mundi locum.* Et iterum: *Nam ea, quae eſt media* (4), *& nona tellus, neque movetur & infima eſt.* Sed nimirum id eſt, quod Idem *prima Tuſculana* (5) ſcribit, *tum globum terrae eminentem è mari, fixum* (6) *è medio mundi univerſi loco.* Eſt ergo *ſublimis* hîc, *eminens è mari, atque exſtans.* Licet idem lib. *de natura*

(1) *Ubi à Solis.* (2) Sive in Somnio Scipionis cap. 5. (3) *Immobilis, ima ſede ſemper haeret complexa m. m. l.* (4) Scilicet Globorum mundi. (5) cap. 28. (6) *in medio.*

tura Deorum II. aquam terra esse altiorem tradat his verbis: *eademque ratione mare, cùm supra terram sit, medium tamen terrae locum expetens, conglobatur undique aequabiliter, neque redundat unquam, neque effunditur.* Et Virgilius lib. III. *Aeneid.*

Cùm procul obscuros colles, humilemque videmus
Italiam.

Ejus Interpres Servius, *rem*, dicit, *Physicam exprimit: quia omne quod continet, altius est eo quod continetur:* nam quomodo haec intelligenda sint, alibi latius diximus.

l. 8. *Eademque in duo latera ab oriente divisa*] *Latera* mox *partes* appellat, ut lib. II. cap. 5. cùm ait, *Galliae Lemanno lacu & Gebennicis montibus in duo latera divisae.* Antiqui enim jam inde ab (1) Niceta Pythagoreo terrarum orbem in duas oras longè inter se distantes, rursusque in quinque Zonas, divisum esse dixerunt: & sic complexus est Cicero I. *Tuscul. Tum globum terrae è mari eminentem, fixum in medio mundi universi loco, duabus oris distantibus habitabilem & cultum: quarum altera, quam nos incolimus, sub axe posita ad stellas septem, unde*

Horrifer Aquilonis stridor gelidas molitur nives.

Altera Australis, ignota nobis, quam vocant Graeci ἀντάξονα, sive, ut ego legendum existimo, ἀντίχθονα: scribit enim Plutarchus lib. III. *de Placitis Philosoph.* cap. 9. Nicetam Pythagoreum existimasse duplicem esse terram, ταύτην, καὶ τὴν ἀντίχθονα; ceteras partes incultas, quòd aut frigore rigeant, aut urantur calore. Ceterùm hujus loci non magna perversio in magnos errores Viros alioqui doctos induxit, quos facilè vitare poterant, si pro *eademque*, legerent, *eodemque*. Terra, inquit, undique Oceano cingitur, atque eodem in duas partes divi-

(1) Plutarcho quidem est 'Οικέτης, sed credo Ciacconium scripsisse *Niceta* & *Nicetam*, quanquam fortasse verius est, *Iceta* & *Icetam*, sive *Hiceta* & *Hicetam*. Vide Xylandrum ad Plutarchum, Gruterum ad Cicer. lib. IV. Academ. cap. 39. Menagium ad Laertium VIII. 85. Davisium ad Ciceronem. DUKER.

dividitur: eam autem hujus loci germanam esse lectionem, tum ex omni Antiquitate, tum ex ipso Mela facilè ostendam. Et primum quidem M. Manilius de duobus Hemisphaeriis loquens, sic scribit:

Pontus utrosque suis distinguit & alligat undis.

Alligat & distinguit, dixit quod Mela, *cingit & dividit*. Praeterea Cic. in *Scipionis Somn. Duo*, inquit, *sunt habitabiles: quorum Australis ille, in quo qui insistunt, adversa vobis urgent vestigia, nihil ad vestrum genus. Hic autem alter subjectus Aquiloni, quem incolitis, cerne, quàm vos tenui parte contingat. Omnis enim terra, quae colitur à vobis, parva quaedam est insula, circumfusa illo mari, quod Atlanticum, quod magnum, quod Oceanum appellatis in terris.* Omnem hanc terram, quae à nobis incolitur, circumfundi ait Oceano, & ab altero, quem Antichthones habent, dividi. Videndus eum in locum Macrobius lib. II. cap. 9. & lib. *Saturn.* I. cap. 23. *Unda Oceani soli velut dapes ministrat, ideo enim, sicut & Posidonius & Cleanthes affirmant, solis meatus à plaga, quae usta dicitur, non recedit, quia sub ipsa currit Oceanus, qui terram & ambit & dividit.* Haec ille. Sed plura Strabo lib. II. Plinius, Cleomedes Marcianus, & alii. Ipse tamen Mela sui optimus interpres, hoc eodem libro cap. 9. *Quòd si est alter orbis, suntque oppositi nobis à meridie Antichthones, neque illud quidem à vero nimium abscesserit, in illis terris ortum amnem, ubi subter maria caeco alveo penetraverit, in nostris rursus emergere.* Et lib. III. cap. 7. *Taprobane aliis grandis admodum insula, aliis prima pars orbis alterius.* De eodem Plin. lib. VI. cap. 22. *Taprobanen alterum orbem terrarum esse, diu existimatum est, Antichthonum appellatione.*

l. ead. *Quae hemisphaeria nominantur*] Scribit lib. II. Strabo à Geographis, caelum omne, terramque quae illi substrata est, aequinoctiali orbe in duo hemisphaeria dividi, alterumque ab illis *Aquilonium*, *Australe* alterum appellari. Pomponius verò, qui ex opinione Philosophi forsan Leucippi terram non globosam, sed planam esse credebat, *latera* potiùs, quàm *hemisphaeria*, voluit nominare.

 l. 10.

l. 10. *Zonis quinque distinguitur*] De Zonis alibi multa diximus. Hae quare à Philosophis excogitatae sint, refert Strabo lib. II. *Geograph.*

l. 12. *Paria agunt anni tempora*] Hoc alibi tradidimus diligentiùs: nunc satis sit dixisse, eos, qui duas oras terrarum incolunt, paria inter se habere quatuor anni tempora, Hiemem, Ver, Aestatem & Autumnum, non tamen eodem tempore: nam cùm his est aestas, illis hiems est, itemque autumnus & ver. Haec ita esse declarat ipse Mela inferiùs cap 9. nam cùm dixisset, *Nilum aestivo sidere exundare*, ejus rei causas reddens, ait: *quòd si est alter orbis, suntque oppositi nobis à meridie Antichthones, ne illud quidem à vero nimium abscesserit, in illis terris ortum amnem, ubi subter maria caeco alveo penetraverit, in nostris rursus emergere, & hac re solstitio accrescere, quod tum hyems sit unde oritur.*

l. 13. *Antichthones alteram*] Diximus suprà ex Plutarcho, Nicetam Pythagoraeum scripsisse duas esse terras, hanc nostram, & alteram ἀντίχθονα: inde ejus inhabitatores *Antichthones* sunt appellati. Ptolemaeus lib. I. magni Operis. (1) παρὰ μὲν τοῖς βορειοτέροις τοῦ ἰσημερινοῦ τῶν ἐπὶ τῇ καθ' ἡμᾶς οἰκουμένῃ πρὸς μεσημβρίαν παραλλάσσειν τὴν σελήνην· παρὰ δὲ τοῖς νοτιωτέροις τοῦ ἰσημερινοῦ τῶν ἀντιχθόνων καλουμένων, πρὸς ἄρκτους παραλλάσσειν. Ipse autem Ptolemaeus Antichthonum terram ἀντοικουμένην appellat. Bassus in Arati enarratione, *divisi*, inquit, *sunt à nobis circulo aequinoctiali, qui Antichthones nominantur: hi alio nomine Antoeci vocantur.* de quibus & Perioecis, & Antipodibus, quos omnes ut adversos, aut aversos, aut obliquos stare nobis Cicero dixit, nos alibi multa.

l. 15. *Haec ergo ab Ortu porrecta ad Occasum*] Sic lib. II. cap. 7. de Cypro, *recto jugo inter Ciliciam Syriamque porrigitur*, hoc est, extenditur: aliàs *projecta* solet dicere, ut lib. III. cap. 6. de Britannia: *Caeterùm ut adhuc habuimus, inter septentrionem occidentemque projecta*: sic enim in libris MSS. legitur. Et eod. lib. cap. 5. *an tellus infesta frigoribus sine ambitu & sine fine projecta.* Nonnunquam & *vecta*; ut lib. II. cap. 3. *Graecia dum Myrtoum pelagus attingat, à septentrione in meridiem vecta*

(1) παρὰ μὲν τοῖς] Δύναται παρὰ μὲν τοῖς.

vecta. Ceterùm hujus habitabilis longitudinem ab ortu ad occasum porrigi, Strabo, Ptolemaeus, Geographique omnes tradunt. Plin. lib. II. cap. 108. *Pars nostra terrarum ambienti Oceano velut innatans, longissimè ab ortu ad occasum patet.*

l. 16. *Et quia sic jacet*] Sunt qui haec verba negant esse Pomponii, quòd de Africa simili modo loquatur inf. cap. 4. cùm ait, *longior tamen ipsa, quàm latior:* quibus propemodum assentior. Sunt, qui non *quia*, sed *qua* legendum existiment, interpretenturque, quà ab ortu ad occasum extenditur. Verùm quum sequitur, *aliquanto, quàm ubi latissima est, longior*, nescio an emendatè legatur, quum Strabo gravis auctor, & Pomponio antiquior, altero tanto, quàm ubi latissima est, longiorem tradat, & eo amplius. Longitudini enim tribuit stadia LXX. M. latitudini XXX. M. & Ptolemaeus (quanquam is inferior Pomponio fuit) longitudinis facit gradus CLXXX. latitudinis LXXIX. Plinius etiam, qui Melam libenter sequitur, antiquos Auctores plures citat, ex iisque colligit, latitudinem terrae à meridiano situ ad Septentriones dimidio minorem, quàm longitudinem esse, lib. II. cap. 108.

l. 19. *Unum à septentrione*] Negat hoc Herodotus, ex cujus scriptis plurima alioquin Mela decerpsit; nam is lib. I. in hanc scribit sententiam: *Caspium mare per sese est, nec cum ullo alio miscetur: nam & illud, quod Graeci omnes pernavigant, & id, quod extra Columnas est, vocatur Atlanticum, & Rubrum, idem est mare. Caspium verò alterum, ac per se ipsum est.* Et Ptolemaeus lib. VII. *Geogr.* cum ait: ἡ δὲ Ὑρκανία, ἡ καὶ Κασπία θάλασσα, πάντοθεν ἀπὸ τῆς γῆς περικέκλεισται νήσῳ κατὰ τὸ ἀντικείμενον παραπλησίως. Atque id ita esse compertum est. Strabo tamen, Plinius & alii ex Antiquis, Oceano Scythico erumpere, falsò tradiderunt, quos in hoc Pomponius potiùs, quàm Herodotum, sequi voluit.

l. 21. *Hoc primum angustum*] Imitatus totum hunc locum Plinius lib. IV. cap. 12. *Mare angusto meatu terras irrumpit, septem stadiorum intervallo Europam auferens Asiae. Primas angustias Hellespontum vocant: hac Xerxes Persarum Rex, constrato navibus ponte, duxit exercitum. Porrigitur inde tenuis Euripus* LXXVI. M. *pass. spatio ad Priapum urbem Asiae, qua Magnus Alex-*

ander transcendit. Inde exspatiatur aequor, rursusque in arctum coit: laxitas Propontis appellatur, angustiae Thracius Bosporus, latitudine D. pass. quâ Darius pater Xerxis copias ponte transvexit.

l. ead. *Neque amplius decem millibus*] Plinius initio lib. III. veriùs: *Quindecim* M. *pass. in longitudinem, quas diximus, Oceani fauces patent, quinque* M. *in latitudinem à vico Mellaria Hispaniae ad promontorium Africae Album, auctore T. Gracula juxtà genito. T. Livius ac Nepos Cornelius latitudinis tradiderunt, ubi minimum,* VII. M. *pass. ubi verò plurimum, decem millia.* Strabo longitudinis stad. CXX. latitudinis LXX. quod ferè idem est cum Plinio.

l. 22. *Terras aperit atque intrat*] Iisdem ferè verbis Plin. lib. III. Prooem. *Gaditano*, inquit, *freto irrumpens Oceanus Atlanticus in maria interiora diffunditur. Hinc intranti dextra Africa est, laeva Europa.* Et cap. I. *Avido meatu terras, quaecunque venientem expavêre, demergens.*

l. 24. *Ex diverso prope coëuntibus*] *Ex diverso* dixit saepe Pomponius pro ex contrariis partibus: paulò inf. *Tanais à septentrione ad meridiem vergens, in mediam ferè Maeotida defluit, & ex diverso Nilus in pelagus.* Coëunt verò ad Hellespontum Europae littora & Asiae: illa à septentrione, haec à meridie. Plinius quoque Melam expressit lib. V. cap. 2. *Rursusque coëuntibus terris angustiae.*

l. 25. *In arctum agitur*] (1) Terentius, *in arctum cogitur*, dixit *Heautontim.* act. IV. sc. 2.

Nimis in arctum meae coguntur copiae.

& Plin. lib. IV. cap. 12. *Inde exspatiatur aequor, rursusque in arctum coit: laxitas Propontis appellatur.* Sed Seneca *Nat. Quaest.* lib. VI. cap. 18. *Ubi illum*, inquit, *extrinsecus superveniens causa sollicitat, compellitque & in arctum agit.*

l. ead. *Ut minus mille passibus pateat*] Herodotus lib.

(1) Scripsit hoc Ciacconius ex memoria: nam Terentius reliquit: *In angustum oppidò nunc meae coguntur copiae*: locus est Heaut. IV. 22.

lib. IV. & Strabo, *stadiis septem*. Plinius initio lib. VI. *Angustiae ad Hellespontum octingentorum septuaginta quinque passuum.* Et lib. V. cap. 32. *Abydum oppidum, ubi angustiae septem stadiorum.* Xenophon verò lib. II. Ἑλληνικῶν, *quindecim*.

l. 27. *Quàm fuit arctius*] Quoniam qui plurimum tribuerunt iis angustiis, dedere stadia quinque.

l. ead. *Exit in spatium*] *Spatium* appositè hîc appellat.

l. 29. *Ingens iterum & magnae paludi conjungitur*] Legendum existimo, *vastae paludi*, auctoritate adductus Herodoti, à quo complura descripsit Mela, qui lib. IV. cap. 86. *Pontus hic*, inquit, *paludem habet influentem in se, non multo quàm ipse est minorem, quae Maeotis appellatur, & Mater Ponti.* Adjuvat hanc conjecturam adversativa particula, quae sequitur statim. Sed ne quid dissimulem, *ingens & immensum*, aut, *ingens & immane*, solet dicere Cicero: *magnum* enim aliquanto minus est quàm *ingens*.

l. 37. *Thracius Bosporus*] Plin. lib. VI. (1) *Invitis hoc accidisse terris, indicio sunt tot angustiae, atque tam parva naturae repugnantis intervalla, ad Hellespontum 875. pass. ad Bosporos duos, vel bubus meabili transitu: unde nomen ambobus.*

l. ead. *Ubi iterum effundit*] Vocem *iterum* abundare quidam opinatur, praecessit enim paulò antè.

l. 41. *In tres partes universum dividitur*] Vide quae suprà scripsimus ad eum *Prooemii* locum, *quae sit forma totius*. Scriptus quidam liber *universa* habet, ut ad terram referatur. Ceterùm, quod ait, *in tres partes terrarum orbem dividi*, constantior quidem ea opinio est. Fuere tamen, qui in duas tantùm dividerent. Sallustius *Jugurthino bello* (2): *In divisione orbis terrarum plerique in parte tertia Africam posuere; pauci tantummodo Asiam & Europam esse, sed Africam in Europa.* Plinius lib. III. cap. I. *Europam plerique meritò orbis non tertiam portionem fecere, verùm aequam, in duas partes ab amne Tanai ad Gaditanum fretum universo orbe diviso.* Varro lib. I. *de Re Rustica* cap. 2. *Primùm*, inquit, *cùm orbis terrae divisus sit in duas partes ab Eratosthene, maximè*

(1) cap. I. (2) cap. 17.

ximè ſecundum naturam (1) *ad meridiem verſus* , *& ad ſeptentriones*. Et iterum lib. *de Ling. Lat.* IV. *Ut omnis natura in caelum & terram diviſa eſt*, *ſic caelum in Regiones*, *terra in Aſiam & Europam. Aſia enim jacet ad meridiem & Auſtrum* , *Europa ad ſeptentriones & aquilonem*. Lucanus etiam lib. IX. v. 411.

> *Tertia pars rerum Libye*, *ſi credere famae*
> *Cuncta velis: at ſi ventos caelumque ſequaris*,
> *Pars erit Europae.*

Silius Italicus , Salluſtio Lucanoque contrarius , ſcribit lib. I. (2)

> *Aeſtivo Libye torquetur ſubdita Cancro*,
> *Aut ingens Aſiae latus*, *aut pars tertia terris.*

Sed de hac terrarum diviſione inferiùs dicemus.

Cap. II.

l. 1. *Tribus hanc è partibus tangit Oceanus*] Sic Plin. lib. VI. cap. 13. de Oceano, *Tribus hic è partibus alluens Aſiam*, *ſcythicus à ſeptentrione* , *ab oriente Eous*, *à meridie Indicus vocatur. Tangit* verò legendum eſt, non , ut quidam arbitrantur , *cingit:* ut cap. 5. dictum eſt, *Atlanticum eſſe Oceanum*, *qui terras ab occidente contingeret.* Et cap. 22. *Hac ingreſſos lacus accipit*, *longè latéque diffuſus*, *quà terras tangit* , *incurvo circumdatus litore.* Lego praeterea, *ut locis*, *ita nominibus differens*, ex ſcripto Libro. (3)

l. 4. *Ipſa ingenti & perpetua fronte*] *Perpetua* eſt quaſi directa, quòd neque ſinus admittat, neque promontoria projiciat: lib. III. cap. 1. *Deinde ad Septentriones toto latere terra convertitur à Celtico promontorio ad Scythicum uſque* , *perpetua ejus ora* , *niſi ubi modici receſſus ac parva promontoria ſunt.*

l. ead. *Verſa ad orientem*] Sic lib. III. cap. 1. *Hactenus*

(1) *Ad Meridiem verſus Aſiam*, *ad Septentriones Europam.* (2) Malè in apogr. 6. v. 194. DUKER. (3) At hoc in nullis Ego reperi ſeu Scriptis ſeu Editis, qui pariter vulgatum tuentur.

tenus enim ad occidentem versa litora pertinent. Et statim lego, *& pelagus inter ambas immissum efficit.* (1)

l. 7. *Cùm aliquatenus solida processit*] Hoc est, nullo mari interrupta, sed ita ut coepit, occidentem versus procedens: sic de Italia lib. II. cap. 4. *Inter Superum mare & Inferum excurrit diu solida.*

l. 9. *Arabicum mare & Persicum*] Si ab orientali fronte Asiae in occidentem progrediamur, priùs occurrit Persicum quàm Arabicum mare, sed in locorum nominibus ordinem persequi non est facundiae admodum benigna materia, ut in *Prooemio* testatus est Mela: ideo Provinciarum locorumque ordinem interrumpit aliquando, ut hoc ipso capite, *in flexu* inquit, *ipso Cilicia: extrà autem Lycia & Pamphylia*, cùm Ciliciae propior sit Pamphylia quàm Lycia.

l. 15. *Ora ejus*] *Ora* hîc extremitatem & terminum notat, ut apud Cic. lib. II. *de Finibus. Sine ora & extremitate regio.* Sic cap. seq. de Europa: *Ora ejus à Tanai ad Hellespontum.* Item Pintianus legendum censet. *Ripa descendit in pelagus*, ut paullò inferiùs dixit: *fit ripa, qua Tanais est.*

l. 17. *Et diu, sicut illud incedit*] Ab (2) occidentali ostio Nili ad sinum Issicum, neque omnino adversa pelago objacet terra, neque omnino cedit, ac se patitur demergi, sed obliqua quodammodo venienti litora porrigit, & ab eo *flexu* vi majore resistere incipit, & quasi victrix ingentem frontem in altum agit: sic cap. 12. *Inde jam non obliqua pelago, sed adversa adjacens Asia, grandem sinum inflexo tractu litoris accipit.* In Libro autem MS. hîc, & paulò superiùs, *dein* (3) legitur, non *deinde*: & inferiùs, *post ingenti fronte.*

l. 19. *Ingenti ambitu*] Sinum Issicum, *ingentem ambitum* vocat, & cap. 12. *grandem sinum.* Et lib. II. cap. 7. *In sinu*, inquit, *quem maximum Asia recipit, prope media Cyprus est.* Sic Dionysius. (4)

Ἰσσικὸς ἑλκόμενος βορέην. ἔπι κόλπος ἀπείρων.

l. 20.

(1) Sed repugnant MSti, nec opus est ulla hic mutatione. (2) An *orientali*? (3) Quod & in Vossiano uno reperi utroque in loco. (4) v. 119.

l. 20. *Ad Hellesponticum fretum extendit*] Scriptus Liber, *ad Hellespontum*: fortasse, *ad Hellesponti fretum*, scripsit Mela.

l. 22. *Ad Ponticum latus curva*] Quòd suprà dixerit, *ingenti ambitu incurvat*, & quia orationis numerus id exposcere videtur, legerem, *incurrit*. (1)

l. 23. *Transverso margine*] *Margine* posuit pro litore, ut in Hispania lib. III. cap. I. *Tunc reducta iterum, iterumque recto margine jacens*. & *transverso* pro obliquo, nam de hoc aditu Maeotidos cap. 21. sic scribit: *Obliqua tunc regio, & in latum modicè patens, inter Pontum, paludemque ad Bosporum excurrit*.

l. 29. *Spectant enim etiam meridiem Indi*] Scriptus Liber, *& meridiem*.

l. 31. *Diu continuis gentibus occupant*] Ut singula singulis respondeant, videtur leg. *usque ad Indum continuis gentibus occupant*. Sequitur enim, *spectant & septentrionem Scythae, ac litus Scythicum, nisi unde frigoribus arcentur usque ad Caspium sinum possident*. Et quemadmodum Scythis mare Caspium finis est, ita Indis ab Occidente fluvius Indus. Mela lib. III. cap. 7. *India non Eoo tantùm opposita pelago, sed & ei, quod à meridie Indicum diximus, & hinc Tauri jugis, ab Occidente Indo finita*.

l. 36. *Gedrosis & Persis*] Scribendum omnino, *Gedrosia* ex omnibus Geographis Γεδρωσία: quamvis soleat dicere, *Attis* & *Attica*, *Boeotis* & *Boeotia*, lib. II. cap. 3.

l. 39. *Caspiani*] Communi nomine nunc omnes, qui sinum Caspium cingunt, *Caspianos* vocat: lib. verò III. cap. 5. eos in plures gentes distribuit; sic lib. I. cap. 2. de Ponto: *Circa Pontum aliquot populi, alio alioque fine, uno omnes nomine Pontici dicuntur*.

l. 41. *Ultrà Amazones*] Vidi Librum, in quo erat scriptum, *inde Amazones, ultraque eas Hyperborei*.

l. 43, *Gandari & Paricani*] Leg. *Gandarae, Paricani*, ex Hecataeo apud Stephanum, aut *Gandari, Paricani*,

(1) Crediderim perperam sic scripsisse harum Notarum descriptorem, quum nulla hic Editio *currit*, sed *curva* exhibeat, & Ciacconius in Collectaneis suis, ex quibus dein Notas confecit, scripserit ipse *curva* & emendarit *incurva*. Sed neque eo est opus.

ricani, ex Plinio lib. VI. cap. 16. & infrà: *Bactri* & *Susiani*. & abundat.

l. 44. *Pharmacotrophi*, *Bomarei*] Plin. lib. VI. cap. 16. *Harmatotrophi*, & ſcriptus Liber *Comarae* habet, non *Bomarei*: leguntur quidem apud Plinium eod. cap. *Bomarei* & *Chomari*, & paulò inf. in Pomponio, *Comari*.

l. 45. *Rophanes*, *Dahae*] Referuntur quidem à Plinio lib. VI. cap. 16. *Ochani* inter eos, quos hîc memorat Mela, ut pro *Rophanes*, *Ochani* ſubſtitui poſſit. Sed lib. III. cap. 5. cùm de Caſpio ſinu Pomponius agit, ſic ſcribit: *Jaxartes & Oxos per deſerta Scythiae ex Sogdianorum regionibus in Scythicum exeunt, hic juxta Dahas primùm inflectitur.* Vid. an *Sogdiani*, *Dahae* leg. hîc ſit.

l. ead. *Super Scythas*, *Scytharumque deſerta*, *at ſuper Caſpium*] Pintianus legendum cenſet, *Dahae ſuper Scythas Scytharumque deſerta. At ſuper Caſpium.* His autem vocibus, *ſuper* & *ultra*, ita plerumque utitur Mela, ut cùm litorum ordinem ſequitur, *ultra* ponat; quum verò ad interiora terrarum deſcribenda procedit, *ſuper* eos qui litoribus aſſident, dicat eſſe, qui incolunt mediterranea.

49. *Cimmerii*, *Scythae*, *Heniochi*, *Georgi*] Cùm Scythas ſuprà memorarit, Scytharumque haec nomina ſint, videant Eruditi, an hoc loco *Scenitae* potiùs legi debeat, ex Strabone lib. XI. *Τὸ πρῶτον μέρος οἰκοῦσιν, ἐν μὲν τῶν πρὸς ἄρκτον μερῶν, καὶ τὸν Ὠκεανὸν, Σκυθῶν τινὲς, Νομάδες, καὶ ἁμαξικοί· ἐνδοτέρω δὲ τούτων Σαρμάται, καὶ οὗτοι Σκύθαι, Ἄορσοι καὶ Σιρακοὶ, μέχρι τῶν Καυκασίων ὀρῶν· ἐπὶ μεσημβρίαν τείνοντες, οἱ μὲν, Νομάδες, οἱ δὲ Σκηνῖται καὶ Γεωργοί.* Et an pro *Corſitae*, *Phoriſtae*, *Riphaces*, quae nomina apud nullum Geographum leguntur, eſſe debeat, *Aorſi*, *Choeanoetae*, (horum enim cum *Aorſis* Strabo meminit), *Siraces*; an verò *Cercetae*, *Coraxi*, *Phthiropagi*, ut Pintianus exiſtimat.

l. 53. *Mardi*, *Antibarani*] Vulgata quaedam exemplaria, *Mario* habent, pro *Mardi*: ſcriptus Liber, *Mati*, & quidem Plinius *Matianos* poſt *Aorſos* collocat, lib. VI. cap. 16. ſed eodem etiam capite *Marſos*; Pomponius lib. III. cap. 5. *Amardos* ad ſinum Caſpium ponit. Pintianus

tianus tamen *Macrones* ac *Tibarani* legit.

l. 54. *Murrani*, *Vegeti*] Haec nomina tanquam ſpuria quidam rejiciunt, quòd apud nullum Geographum reperiantur.

l. 57. *Interiora litora tenent*] Leg. exiſtimo, *interiora & litora tenent*, quaſi diceret, Gentes, quae Aſiae meridianum latus habitant, latè patentes ſunt: tenent enim ut litora, ſic etiam interiora terrarum: hae autem gentes ſunt, Indi, Ariani, Arii, Gedroſii & Perſae. Sic lib. I. cap. 19. fin. *Ripas & ripis haerentia poſſident.*

l. 58. *Super hunc ſunt Parthi & Aſſyrii: ſuper illum alterum Babylonii, & ſuper Aethiopas Aegyptii*] Egregiè reſtituit hunc locum Pintianus, ſic: *ſuper hunc ſunt Parthi, Aſſyrii & Babylonii, ſuper illum alterum & ſuper Aethiopas Aegyptii.* lib. III. cap. 8. de ſinu Perſico. *In parte, quae pelagi oſtio adverſa eſt, Babyloniorum fines Chaldaeorumque ſunt.*

l. 63. *Sequentia litora attingit*] Hoc eſt, ea litora, quae Aegypto conjuncta ſunt, ſic cap. 19. *Is flumen Rhyndacum in ea, quae ſequuntur, emittit.* Et lib. III. cap. 4. *Ab iis quae ſequuntur Viſula nunc diſcreta.* Et lib. II. cap. I. *At ille, qui Scythiae populos à ſequentibus dirimit.*

l. 64. *Ad flexum illum, quem ſuprà retulimus*] Hoc eſt, ad ſinum Iſſicum.

l. 69. *Omnes uno nomine Pontici dicuntur*] Scripti Libri, *uno omnes nomine Pontici. Ad lacum.* Sed fortaſſe ſcribendum, *uno omnes nomine. Ad lacum Maeotici.*

CAP. III.

l. 4. *Ora ejus, forma litorum, à Tanai ad Helleſpontum*] Voces, *forma litorum*, ex ora Libri in contextum irrepſiſſe credo.

l. 6. *Quà flexum paludis ad Boſporum redigit*] Vulgata quaedam exemplaria & MSS. legunt, *ad Ponticum redigit*: ut legendum videatur, *quà flexum paludis ac Ponticum agit*: ita enim loquitur infrà cap. 12. *Ceterùm altero ferè tanto, quâ dehiſcit, quâque flexum agit, am-*

plior,

plior. Atque eo magis hanc lectionem amplector, quòd in MSS. Libris statim non legitur vox *Ponto*, sed (1) f... *Qua Propontidi*.

l. 7. *Qua Ponto, Propontidi, & Hellesponto latere adjacet*] Diximus in scriptis Libris non esse vocem *Ponto*. Reliqua sic legerem, *quâ Propontidi & Hellesponto adjacet:* aut, *& Hellesponti freto adjacet*. Sic cap. superiori: *Post se ingenti fronte ad Hellesponti fretum extendit*.

l. 10. *Tres maximos sinus efficit*] Hos sinus alii aliter determinavere. Plinius tamen primum sinum à Calpe Hispaniae, extimo monte, ad promontorium Italiae Brutium; secundum à Lavinio ad Acroceraunia Epiri; tertium ab illis ad Hellespontum extendi ait. Pomponius verò Graecia, non Acrocerauniis, secundum à tertio dividit.

l. 11. *Totidemque in altum se magnis frontibus evehit*] Ad Graeciam, Italiam & Hispaniam.

l. 13. *Praecipuè media*] Lib. III. cap. 1. multos sinus & promontoria occidentalis frontis Hispaniae numerat, *media praecipuè parte*, hoc est, ad Lusitaniam.

l. 14. *Semel iterumque grandi recessu abducitur*] Primus recessus in Gallia est, de quo lib. III. cap. 2. scribit: *Gallia Cantabricis fit adversa terris, & grandi circuitu inflexa, ad occidentem litus advertit*. Alter est in Germania, *super Albim*, inquit lib. III. cap. 3. *Codanus ingens sinus magnis parvisque insulis refertus est*. Sed eodem lib. cap. 1. hos recessus *parvos* appellat, his verbis: *Dein ad Septentriones toto latere terra convertitur, à Celtico promontorio ad Scythicum usque perpetua ejus ora, nisi ubi modici recessus & parva promontoria sunt*. Sed *parvos* esse ait respectu totius lateris terrarum.

l. 19. *Quod Graji Tyrrhenum perhibent*] *Quod* abundat in MS. libro. Livius v. fol. 60.

l. 21. *A Tanai media fermè Pontici lateris*] Scriptus Liber, *à Tanai in media fermè*. Rectè. Extenditur enim Europaea Scythia à Tanai ad flumen Istrum, quod ferè in medium Pontici lateris exit. lib. III. cap. 1. *At ille, qui Scythiae populos à sequentibus dividit, alio, quàm desinit, nomine exoritur*. Et cap. 2. *His Thracia proxima est*

(1) scribatur.

est à Pontici lateris fronte, usque in Illyricos penitus immissa, quà latera agit, Istro pelagoque contingitur.

l. 22. *Hinc in Aegaei partem continens, Thraciae ac Macedoniae conjungitur*] Liber scriptus *pertinens* habet, ut legi possit, *hinc in Aegaeum pertinens Thracia, cui Macedonia adjungitur:* nam Thracia à flumine Istro ad Pallenen peninsulam, in Aegaeo pertinet: infr. lib. II. cap. 3. *A Pallene Macedonia est.*

l. 27. *Ultrà Hispania est*] Abundat *est* in scripto Libro.

l. 28. *Denique etiam ad septentrionem*] Leg. fortasse, *dehincque etiam:* ut lib. III. cap. 8. *Interiora Gedrosii, dehinc Persae habitant.* Codices tamen scripti habent, *diuque etiam.*

l. 29. *Diversis frontibus vergit.*] Variè utitur his vocibus, *frons* & *latus:* nam quas hîc appellat *frontes*, rursus lib. II. cap. 6. *latera* vocat: *Tarraconensis*, inquit, *altero capite Gallias, altero Baeticam Lusitaniamque contingens, mari latera objicit nostro, quà meridiem; quà septentrionem spectat, Oceano.* lib. II. cap. 2. *eaque à Pontici lateris fronte usque in Illyricos penitus immissa. Diversis* verò, hoc est, ad septentrionem & meridiem versis: cap. 17. *Diversis frontibus, diversa maria prospectant.*

l. 30. *Longè & à nostris litoribus, huc usque promissa*] Hoc est, Galliae latus alterum, quà Oceano alluitur, longè protenditur: à Pyrenaeis enim montibus usque ad Rhenum pertinet, introrsus verò à nostris litoribus ad Oceanum usque promittitur. Lib. III. cap. 2. *Tum ad Septentriones conversa, iterum longo rectoque tractu ad ripas Rheni amnis expanditur.* Ceterùm in duobus MSS. exemplaribus est, *permissa*, ut etiam lib. II. cap. 5. *Illinc à Rheno ad Pyrenaeos usque permittitur,*

Cap. IV.

l. 1. *Nilo terminata, pelago à ceteris*] Varro Atacinus, ut quidem citat Carisius, de Africa:

Cingitur Oceano, Lybico mare, flumine Nilo.

l. 6. *Ita media praecipuè in juga exsurgens*] Non hoc

hoc ad Mauritaniam tantùm fit, quod quibusdam Viris doctis video placere, sed per mediam Africae longitudinem, ab Aegypto ad Herculis Columnas montium dorsum excurrere ait Herodotus in lib. IV. cap. 181. *In mediterraneis Africa feris est frequens: supra hanc partem efferatam supercilium soli sabulosum est, porrectum à Thebis Aegyptiis ad Columnas Herculis.* Eodem autem modo in relatione Italiae locutus est Mela lib. II. cap. 4. *Ab Alpibus incipit in altum excedere, atque ut procedit, se media perpetuo jugo Apennini montis attollens.*

l. 7. *Pergit incurva ad occasum*] Hoc est, in modum falcis curvata: sic enim à Dionysio describitur; à Strabone verò non dissimili forma.

l. 8. *Fastigiatque se molliter*] Ut *vestigium* dicitur à *vestigo*, *contagium* à *contago*, ita *fastigium* à *fastigo*, non à *fastigio*; & in MSS. exemplaribus, quae prae se ferunt antiquitatem scripturae, semper *fastigo* scriptum reperitur, itaque in antiquis Melae exemplaribus semper hoc verbum exaratum reperi, quare scribendum hîc *fastigatque se molliter.* Silius Italicus lib. V. (1).

——— Mediamque per alvum
Sensim fastigans.

Molliter autem est paullatim: infr. cap. 18. *Quod praetervectos sinus excipit non parvus, sed longè ac molliter flexus, retrahensque paulatim oras usque ad ima montis Idae.* Et lib. II. cap. 2. *Aegaeum statim pelagus, vastè longum litus impellit, summotasque vastiùs terras, hinc ad promontorium, quod Sunium vocant, magno ambitu mollique circumagit.* Et Caesar lib. II. *de Bello Civil.* cap. 10. *Has* (columellas) *inter se capreolis molli fastigio conjungunt.*

l. 12. *Arenis sterilibus obducta*] Magna pars Africae terrae arena quasi tecta est, hoc enim *obducta* significat. Cicero lib. II. *de Legib. Redditur terrae corpus, quod ita locatum ac situm, quasi operimento matris obducitur.* Sic (2) lib. III. cap. 10. *Media nulli tenent: nam aut exusta sunt, aut arenis obducta, aut infesta serpentibus.*

l. ead.

(1) v. 49. (2) Sic * infrà lib.
* Τὸ *infrà* videtur addidisse A. Perizonius, ne quis putaret indicari lib. III. Cicer. *de Legibus.* DUKER.

l. ead. *Ob situm caeli terrarumque*] Sallustius *Jugurth. bello*, (1) de eadem Africa: *Caelo solique penuria aquarum.* eadem & Q. Curt. lib. IV.

l. 17. *Ab ea parte, qua Libyco adjacet*] Scriptus Liber, *in ea parte.*

l. 19. *Quam Cyrenas vocant*] Provincia frequentiùs *Cyrenaica* appellatur, & urbs ipsa *Cyrene.* Mela ipse cap. 8. h. l. *Inde ad Catabathmon Cyrenaica provincia est.* & infrà: *Atque unde terris nomen est, Cyrene.* Plinius tamen eam aliquoties *Cyrenas* vocat: ut lib. XIX. cap. 3. *Septem annis*, inquit, *ante oppidum Cyrenarum, quod conditum est urbis nostrae anno* CXLIII.

l. ead. *Deinde totius regionis vocabulo cognomen inditum est Africa*] In scripto Libro legitur *dein*, (3) & vox *Africa* deest.

l. 21. *Cetera Numidae & Mauri tenent*] Hanc Maurorum regionem Plinius in *Mauritaniam Tingitanam*, & *Caesaream* dividit, itemque Ptolemaeus.

l. 22. *In Atlanticum pelagus expositi*] Hoc est, non tantùm nostro mari adjacent, sed usque ad Atlanticum etiam pertinent. Sic cap. 6. *Ab eo Numidia ad ripas exposita fluminis Ampsagae.*

l. 23. *Ultrà Nigritae sunt*] Persequitur Atlantici Aethiopicique Oceani litora.

l. 26. *Super ea, quae Libyco mari abluuntur*] Sic lib. II. cap. 3. *De locis atque urbibus, quae mare non abluit.* Enumeratis autem gentibus, quae mare nostrum & Oceanum attingunt, interiora terrarum describens ait: *Super eos, qui Libyci maris litora obsident, esse ab Oriente Libyes Aegyptios, deinde Leuco-Aethiopes, ultimos verò Gaetulos, in plures partes dispersos.* Plinius lib. V. cap. 7. conjuncto vocabulo *Libyaegyptios* vocat, non *Libyes Aegyptios.*

l. 30. *Tum primos ab oriente*] Post deserta, quae per mediam Africam ab oriente in occidentem ferè pertinent, primi sunt hominum Garamantes. Haec ab Herodoto lib. II. (4) Pomponius accepit: à Pomponio Plinius: sic enim lib. V. cap. 8. *Ab his omnibus vastae solitudines orientem versus usque Garamantas, Augilasque*

(1) cap. 13. (2) cap. 7. (3) Et sic in Vatic. quoque.
(4) Immo verò lib. V, cap. 183. 184.

que & Troglodytas. Ceterùm scripti Libri constanter *Trogodytas* (1) habent.

l. 32. *Intrà, si credere libet*] Dubitant quidam, legendumne sit, *ultrà: intrà* tamen melius est. Sic enim cap. 6. *interiùs & longè satis à litore.*

l. 34. *Blemmyae & Gamphasantes*] Scriptus liber, *Aegipanes, Blemyes, Gamphasantes. Blemyes* enim hi à Stephano & aliis appellantur.

l. 37. *Haec summa nostri orbis*] Anacephalaeosis est horum quatuor capitum, & se reddidisse ostendit, quod in *Prooemio* promiserat; cùm dixit: *Et primùm quae sit forma totius, quae maximae partes, quo singulae modo quaeque sint, atque habitentur, expediam.*

l. 38. *Nunc exactiùs oras; situsque dicturo*] Subjunxerat superioribus in *Prooemio*: *Deinde rursus oras omnium & litora, ut intrà extráque sunt.* *Orae* autem *fines* significant: sic enim lib. II. c. I. *Asiae in nostrum mare Tanaimque vergentis, quem dixi, finis ac situs est.*

l. 42. *Stringere litora*] Sic Seneca *Natur. Quaest.* l. IV. c. 2. *Nunc tota exteri maris ora mercatorum navibus stringitur.* Virg. lib. VIII. *Aeneid.* v. 62.

> ——— *ego sum pleno quem flumine cernis*
> *Stringentem ripas, & pinguia culta secantem,*
> *Coeruleus Tibris, caelo gratissimus amnis.*

l. 46. *Illic unde coeperit, redeat.*] Legendum existimo, *coeperat:* licet lib. III. c. 5. *cursu, unde coeperit, subinde repetito.*

CAP. V.

l. 4. *Primae partes illae Europae, hae Africae*] Legerem, *prima pars illa Europae, haec Africae*: aut, *primae partes Europae & Africae.*

l. 7. *Afri aliter, sed idem significante vocabulo*] *Syloën* appellatum suspicor ab Herodoto lib. IV. *Navigavit*, inquit, *ad Columnas Herculis: quibus transmissis, circumvectus Africae promontorium nomine Syloës, in meri-*

(1) Etiam Nostri omnes praeter Voss. 2. qui *Trogloditas* habet.

meridiem cursum tenebat. Straboni, *Cotes*, *αἱ Κώτεις*, Ptolem. *Κώτης*.

l. 9. *Specus Herculi sacer*] Strabo lib. XVII. (1) *Ajunt* (2) *ibi esse specum, qui aestus maris accipit, cùm ab eo septem distet* (3) *stadia: adjacere verò huic humilem & depressum locum, qui aram Herculis habeat, quae nunquam aestibus inundetur.*

l. ead. *Tingi*] Sic quidem Plinius: Strabo (4), *à Barbaris*, inquit, *appellatur Tinx*, *ab Artemidoro Linx*, *ab Eratosthene Lixos*. Sed Plinio alia est *Lixos* lib. v. c. 1. & de ara Herculis alia fabula. *Tinx* Stephano, & Ptolemaeo est *Tingis*. Melae liber scriptus *Tinge* (5). Hoc oppidum etiam *Caesariam* appellari tradit Ptolemaeus, Plinius ait à Claudio Caesare coloniam eò deductam, *Traductam Juliam* esse appellatam (6).

l. 11. *Parma elephantico tergore exectо, ingens, & nulli nunc usuro habilis*] Torsit hic locus eruditos viros, dum vocem *execto* emendare nituntur: sed aut ea vox prorsus abundat, ut sit, *parma elephantino tergore; ingens & nulli nunc usui habilis.* aut legendum *extento.* Paullus Diaconus lib. IV. de Mauris: *Scuta etiam, quae elephanti corio extento atque durato habilia & tuta gestabant.* Ut ab eodem Mela Paullus sua accepisse videatur. Strabo etiam lib. XVII. de iisdem Mauris: *οἱ δὲ πεζοὶ ταῖς τῶν ἐλεφάντων δοραῖς, ὡς ἀσπίδας περιβάλλονται, τὰς δὲ τῶν λεόντων, καὶ παρδάλεων, καὶ ἄρκτων ἀμπέχονται.* Atque etiam nunc Mauri graveis parmas ex corio conficiunt, praecipuè equites, quibus totum corpus prope tegunt. *Adargas* vocant.

l. 19. *Addit fama nominis fabulam*] Scriptus liber dandi casu, *nomini*.

l. ead. *Herculem ipsum*] Plinius initio lib. III. *Proxima autem faucibus utrinque impositi montes coërcent claustra, Abyla Africae, Europae Calpe, laborum Herculis metae: quam ob causam indigenae Columnas ejus Dei vocant,*

(1) pag. 826. (2) *Ibi*] in sinu Emporico. (3) Verte, potius *usque in.* (4) d. l. (5) Immo & omnes MSti, septem numero. (6) Sed revera alia fuit urbs *Linx*, sive *Tinx*, sive *Lixos*, quam Strabo *πολίχνιον μικρὸν* dicit, *parvum oppidulum*, alia *Tinge*, à qua regio *Tingitana provincia* dicitur apud Plinium lib. v. cap. 2. Vide Casaubonum ad Strabonem d. l.

vocant, creduntque perfoſſas excluſa antea admiſiſſe maria, & rerum naturae mutaſſe faciem.

l. 23. *Summotaſque vaſtiùs terras*] Hoc de Mauritania tantùm intelligendum eſt: ſequitur enim, *ceterùm regio ignobilis. Terras* autem Mela appellare ſolet, quum deſcribit Provinciam, ut infr. cap. 8. *Atque unde terris nomen eſt, ipſa Cyrene.* & in Hiſpania: *Hinc jam terrae magis in altum eunt.* Sic Dionyſ. γαιάων Ἀσίης dixit, ubi Euſtathius ait, γαίας, χώρων λέγει.

l. 28. *Ex iis tamen, quae commemorare non piget*] Lego, *pigeat.* Sic lib. III. cap. 6. *Sed earum, quas praeterire non libeat.* Plin. lib. III. cap. 23. *reliqui in eo conventu, quos nominare non pigeat.* & lib. VI. cap. 17. *Gentes, quas memorare non pigeat, ab Emodis montibus* &c.

l. 30. *In ordinem expoſiti*] Fortè, *ordine expoſiti*: lib. II. c. 7. *Et quo dicentur ordine ad promontorium Tauri montis expoſitae.* & mox cap. 6. *Ab eo Numidia ad ripas expoſita fluminis Ampſagae.*

l. 31. *Septem ob ſimilitudinem fratres*] Plinius lib. V. cap. 2. *In Abyla quoque monte, & quos ſeptem fratres à ſimili altitudine appellant, ii freto imminent juncti Abylae.*

l. 32 *Tamuada fluvius*] Plin. lib. V. c. 2. *Tabuda*; Ptolemaeo, *Thaluda.*

l. ead. *Et Ruſicada*] Scriptus liber, *Ruſigada.* Plinius tamen lib. V. cap. 2. *Ruſadir* vocat, Ptolemaeus *Ryſidiron.*

l. ead. *Siga*] *Siga* & *portus magnus* à Ptolemaeo ultra Mulucham fluvium collocantur. (1)

l. 35. *Amnis eſt ingentium olim regnorum terminus Bocchi, Jugurthaeque*] Scriptus liber & quaedam etiam vulgata, *amnis eſt nunc gentium, olim regnorum terminus.* (2) Salluſt. *Jugurthae bello*: *Haud longè à flumine Mulucha, quod Jugurthae, Bocchique regnum dividebat.* Et vidi codicem antiquum, in quo ſcriptum erat, *nunc gentium, olim regnorum quoque terminus.*

CAP.

(1) Sed is Ptolemaei fluvius in extima Mauritania cis Malvam fl. ponitur, qui diſtinguit duas Mauritanias, ut adeò Ptolemaei *Mulucha* ſeu *Molochas* ad hunc Melae nihil pertineat; quem tamen & ipſe poſtea ſuo loco, ſed corruptè Χάλνηκαθ nominat. (2) Sic ferè omnes & Vinetus, ut adeò rectè id revocaverit Voſſius.

Cap. VI.

l. 1. *Ab eo Numidia ad ripas exposita fluminis*] Codex scriptus, *ab eo Numidia à Graecis appellata* Μεταγωνῖτις *ad ripas exposita fluminis.* Ceterùm nescio an ex Plinio id sit additum, qui lib. v. c. 3. scribit, *ab Ampsaga Numidia est, Masinissae clara nomine, Metagonites à Graecis appellata.* Idem Plinius lib. v. cap. 13. *Numidae, Nomades* (Graecis dicti) *à permutandis pabulis, mapalia sua, hoc est, domos plaustris circumferentes.* Sallustius *Jugurth.* (1) *quia saepe mutantes agros, alia deinde atque alia loca petiverant, semet ipsi Numidas appellavere.* & infr. *ac postea Numidae nomo propter multitudinem à parentibus digressi, possedere ea loca, quae proximè Carthaginem Numidia appellatur.* Sed legendum: *At postea, Numidae propter multitudinem*, &c. Festus: *Numidas dicimus, quos Graeci Nomadas, sive quòd id genus hominum pecoribus negotiatur; sive quòd herbis ut pecora aluntur.* Praeterea Plinius ait, ab Ampsaga flumine Numidiam incipere, Mela eodem terminari.

l. 4. *Cirta procul à mari*] *Cirta* fortè fuit dicta *Sittianorum*, deductis eò iis, qui cum P. Sittio bellum Regi Jubae inferendo, magnum adjumentum Caesari Dictatori bello Africano attulerunt: quemadmodum refert Appianus lib. IV. & Dio lib. XLIII. Plin. lib. v. c. 3. *In mediterraneo*, inquit, *colonia Cirta, Sittianorum cognomine.* Verùm Sallustius non procul à mari eam esse sitam ostendit in *Jugurth. Interim*, inquit, *haud longè à mari prope Cirtam oppidum, utriusque exercitus consedit.* Mela tamen eas Urbes, quae mari non abluuntur, procul ab eo esse scribit. Ceterùm, ne quid dissimulem, in antiquo libro *Romanorum Coloniam*, scriptum reperi, non *Sittianorum*: Ptolemaeus certè eam *Cirtam Juliam* appellat, & in Sallustianis Livianisque codicibus constanter scribitur *Cirtha*, in reliquis, *Cirta.*

l. 6. *Regum domus Jubae & Syphacis*] In libro Latini Latinii deest vox *Jubae*: fortasse rectè; quòd Syphacis regia fuit, refert Livius lib. XXX. (2) *Cirtha caput regni*,

(1) cap. 18. & deinde ibid. (2) cap. 12. & paullò pòst, ac Strabo lib. XVII. pag. 832.

regni Syphacis erat. De ejus opulentia Strabo lib. XVII. *Cirta est in mediterraneo, Sanasse* (fortè *Masinissae*) *& successorum ejus regia, urbs munitissimu & optimè structa, cum à ceteris, tum à Micipsa, qui & Graecos in eam habitatum deduxit, & tantam effecit, ut equitum* X. M. *peditum* XX. *emitteret.* Fuit igitur antiquorum Regum domus & Syphacis.

l. 7. *Jol ad mare*] Plin. lib. V. cap. 9. *Ibi oppidum celeberrimum, Caesarea, antea vocitatum Jol, Jubae regia, à Claudio coloniae jure donata, ejusdem jussu deductis eo veteranis.* Strabo lib. XVII. *In hac ora fuit Civitas quaedam Jol, quam eùm Juba Ptolemaei pater munivisset, mutato nomine Caesaream vocavit.*

l. 9. *Citra hanc, nam in medio fermè litore, sita est*] Jol in medio ferè Numidiae litore sita fuit, sed quoniam in ea regione nihil erat illustrius, eam primo loco numerat: deinde refert quae citra eam, quaeque ultra sint. Fecit hoc aliàs, ut infr. cap. 20. *Quorum in litoribus penè mediis promontorium est Carambis. Citrà Parthenius amnis.*

l. 10. *Cartenna & Arsennaria*] Ptolemaeus, atque item Plinius, priùs *Arsennariam*, deinde *Cartennam* collocavit. & Antoninus in *Itinerario*: *Lac Castellum* appellare videtur, quod Mela *Ampsa*. Ceterùm *Laturi sinus, monumenti Regii, Uthesiae urbis, atque Anci fluminis*, nullus Geographorum meminit; reliqua refert Plinius.

l. 14. *Effluentes inter eas*] Lego, *& fluentes inter eas.* At *Audus* & *Nasaba* fluvii referuntur à Ptolemaeo in hoc litore, sed alterum Plinius *Nabar* vocat, ut Mela.

l. 16. *Si fidem res capit*] Sic lib. II. c. 2. *capit opinio fidem.* at verba quae sequuntur, *mirum admodum*, quidam aliena putant. (1)

l. 18. *Ostreorumque fragmenta, saxa attrita, uti solent, fluctibus*] Libri quidam vulgati, & duo MSS. habent *scissa*, non *saxa*, sed eam vocem glossema esse ad *attrita* existimo; & delendum censeo, ut sit: *Ostreorumque fragmenta, attrita, uti solent, fluctibus.*

l. 19.

(1) Putavit & Schottus, sed malè.

l. 19. *Et non differentia marinis*]. Haec etiam verba delenda existimo: sunt enim aliena.

l. 20. *Infixae cautibus anchorae*] Accepit hunc locum ab Ovid. xv. *Metamorph.*

> *Vidi ego, quod fuerat quondam solidissima tellus,*
> *Esse fretum: vidi factas ex aequore terras:*
> *Et procul à pelago conchae jacuere marinae,*
> *Et vetus inventa est in montibus anchora summis.*

Strabo etiam lib. I. ex Eratosthene refert in pluribus locis longè à mari conchas esse, murices, & testarum formas lapidibus inhaerentes visas, & circa Ammonis Oraculum, ad duo aut tria millia stadiorum à mari, multis in locis muricum ostreorumque fragmenta, & naufragiorum reliquias inveniri.

l. ead. *Alia & hujusmodi*] Libri omnes scripti habent, *& alia hujusmodi.*

CAP. VII.

l. 3. *Hippo Regius, & Ruscade, & Tabraca*] Strabo lib. XVII duas urbes *Hippones* vocitatas esse in Africa scribit, ambasque regias: καὶ οἱ δύο Ἱππῶνες, ὁ μὲν πλησίον Ἰτύκης, ὁ δὲ ἀποτέρω πρὸς τῇ Τρητῷ μᾶλλον, ἄμφω βασίλεια. Plinius tamen & Ptolemaeus alterum *Basilicum* vocant, alterum *Diarrhyton*, ut Mela.

l. 4. *Tabraca*] Plinius *Tabracha*, Ptolemaeus *Thabraca.*

l. ead. *Deinde tria promontoria*] Liber scriptus: *Dein tria promontoria, Candidum, Apollinis, & Mercurii.* hunc locum Plinius ex Mela transtulit lib. v. cap. 4. *Tria promontoria, Candidum, mox Apollinis adversum Sardiniae, Mercurii adversum Siciliae, in altum procurrentia, duos efficiunt sinus; Hipponensem proximum ab oppido, quod Hipponem vocant, Diarrhytum à Graecis dictum, propter aquarum irrigua.*

l. 9. *In altero sunt castra Laelia*] Horum nullus Geographorum meminit: & in libro scripto est, *in altero sunt Delia Castra Cornelia*, quare *castra Laelia* abundare existimo.

l. ead.

l. ead. *Castra Cornelia*] Plinius: *locus*, *Castra Cornelia.* Caesar *de bello civili* lib. II. cap. 24. *Curio mittit ad exploranda castra Cornelia.* (sic enim est in antiquo libro non *Corneliana*) *Id autem est jugum directum, eminens in mare, utraque ex parte praeruptum atque asperum, sed paulò tamen leniore fastigio ab ea parte, quae ad Uticam vergit: abest directo itinere ab Utica paulò ampliùs passuum mille.*

l. 12. *Fato Catonis insignis*] Sic Plinius lib. V. cap. 4. *Utica civium Romanorum, Catonis morte nobilis.* Omnes autem Historici loquuntur, Catonem perditis jam suarum partium in Africa rebus, Uticae sibi mortem conscivisse, ne in manus Caesaris perveniret, inde vocatus & ipse *Uticensis.* Stephanus verò à Tyriis conditam tradit: Ἰτύκη πόλις Λιβύης, Τυρίων ἄποικος. De Carthagine verò notissima sunt, quae Mela refert, Sallustius, Appianus, & Strabo.

l. 15. *Etiamnum tam priorum excidio rerum, quàm ope praesentium clarior*] Consuetudine ductus Latini sermonis leg. censebam, *Etiamnum tamen priorum excidio rerum.* sic enim & alii Antiqui locuti sunt, ut Plinius lib. XIV. cap. 4. *Catonum ille primus Triumpho & Censura super cetera insignis, magis tamen etiamnum claritate litterarum.* atque ità postea reperi scriptum in libro Latini Latinii (1). Fieri autem solet, ut civitates excidio saepe clariores sint, ut inf. cap. 18. *Non longè ab Ilio litora incurvat, urbe bello excidioque clarissima.* Et lib. II. cap. 3. *Corinthus olim clara opibus, postea clade notior.* Solinus cap. 27. *Demum*, inquit, *in claritatem secundae Carthaginis, interjectis* CII. *annis, M. Antonio, P. Dolabella Coss. enituit, alterum post Urbem Romam terrarum decus.* vid. Strabon. lib. XVII. & Appian. in *Libyco.*

l. 16. *Hadrumentum, Leptis, Clupea*] Frequentiùs sine adspiratione, & sine litera *n* hujus Urbis nomen legitur, *Adrumetum*; aliquando tamen, *Adrumentum.* Ceterùm eam urbem Strabo *Adrumen* appellat, si codex non fallit. Ptolemaeus *Adrumetton.* *Clupeam* autem primò *Aspidem*, deinde *Clupeam* fuisse vocatam refert Strabo

(1) Sed & Ego in plerisque.

Strabo lib. VI. Κόσσυρος δὲ ἀπὸ τῆς Λιλυβαίου καὶ πρὸ τῆς Ἀσπίδος Καρχηδονιακῆς πόλεως, ἣν Κλυπέαν καλοῦσι, &c. Et Solinus cap. 27. *Clypeam civitatem Siculi exstruunt, & Aspida primùm nominant.* Silius Italicus lib. III. v. 244.

In clypei speciem curvatis turribus Aspis.

Apud Ptolemaeum *Clypea* & *Aspis* referuntur, tanquam duae sint. Ceterùm non sunt eo ordine sitae hae urbes, quo à Mela referuntur Vide Tabulam.

l. 19. *Syrti sinus est*] Lego, *Syrtis sinus est*. Sallust. *Jugurth. Inter duas Syrtes, quibus nomen ex eo inditum, nam duo sint sinus.* Quod autem ad stadiorum numerum oris ac circuitus duarum Syrtium attinet, Auctores inter se non congruunt. *Strabo enim lib. II. minoris Syrtis circuitum scribit esse stadiorum mille sexcentorum, hoc est, pass. CCM. & lib. XVII. os ipsum stadiorum DC. id est, pass. LXXV. M. Plinius verò eundem numerum, quem Mela, ponit lib. V. cap. 4. Polybius tradit ipsum CM. pass. aditu, CCCM. ambitu. Quòd si apud Strabonem legeretur δισχιλίων ἑξακοσίων, & infrà ἑπτακισχιλίων, omnia prope concordarent: essent enim circuitu CCCXXV. M. aditu LXXXVII. M. D. pateretque quâ imare accipit, passuum millia fermè centum, trecenta quâ cingitur: & Syrtis major altero tanto spatio major esset. De ipsarum verò Syrtium natura Strabo lib. XVII. & Sallust. *Jugurth.*

l. 21. *Cingitur*] In scripto libro *cingit* est, non *cingitur*. (1)

l. 24. *Super hunc ingens palus amnem Tritona recipit, ipsa Tritonis: unde & Minervae cognomen inditum est*] *Super* hîc pro *ultra* ponit, ut aliquot aliis locis: nam hanc paludem certiores Auctores inter duas Syrtes collocant. Plinius lib. V. cap. 4. *Ab his* (Philaenorum aris) *non procul palus vasta amnem Tritonem, nomenque ab eo accipit: Pallantine appellata Callimacho, & citra minorem Syrtim esse dicta: à multis verò inter duas Syrtes.* Si verò in ipsam Syrtim minorem influit, (2) in mediter-

(1) Similiter in Vossianis omnibus, tum Lipsiensi & Meo.
(2) Corrige, *in mediterraneo paludem*,

diterranea palude eam esse declarat, non *super*. Accepit autem hanc fabulam ab Herodoto in lib. IV. *Machlyes*, inquit, *pertingunt usque ad Tritonem ingentem amnem, qui in grandem paludem Tritonidem influit.* Et paulo inferiùs: *Horum virgines anniversario Minervae festo in honorem ipsius Deae indigenae* (αὐθιγενεῖ) *inter se bifariam divisae, praeliantur lapidibus, fustibusque, dicentes se morem patrium servare ei, quam Minervam nominamus: & quae virgines è vulneribus decedunt, eas falsas virgines appellant.* Et inferiùs: *Minervam ajunt Neptuni & paludis Tritonidis filiam esse, eamque nonnihil patri infensam dedisse se adoptandam Jovi, Jovemque illam sibi adscivisse filiam.* Festus verò: *Tritonia Minerva à ripa Tritonis fluminis dicta, quòd ibi primitus visa est.* Et in libro scripto, *cognomen inditum* legitur, sine verbo *est*. Vide & Diodorum Siculum lib. IV. *Hist.*

l. 31. *Cinyphs*] Omnes scripti Libri (1), & ex vulgatis quidam *Ciniphs*: atque ita prorsus Herodotus (à quo haec omnia transcribit Mela) ceterique Graeci Auctores. Ptolemaeus tamen *Cinyphus* (2) declinat. Herodotus IV. *Per Macas flumen Cinyphs è colle, qui vocatur Gratiarum, fluens, mari infunditur. Hic collis Gratiarum nemoribus frequens est, cùm cetera, cujus memini, Africa sit arboribus nuda.*

l. 32. *Alia* (3) *Syrte, nomine atque ingenio par priori*] Sic Sallust. *Jugurth. Syrtes duo sunt sinus, prope in extrema Africa, impares magnitudine, pares natura.*

l. 33. *Ceterùm altero ferè spatio, amplior*] Leg. existimo, *altero ferè tanto*, (4) *quâ dehiscit*, &c. & vox, *spatio*, glossema esse videtur. Cicer. in *Oratore*: *Ut necessè sit partem pedis aut aequalem esse alteri parti, aut altero tanto, aut sesqui esse majorem.* & in *Topicis*: *altero tanto major.* Plinius lib. XI. cap. 41. *Bubulum lac caseo fer-*

(1) At meus & Voss. 2. 4. *Cynips*. Lips. *Cinips*, alii corruptè *Cympis*, vel *Cumpis*. Sed & pleraeque antiquissimae Editiones *Cynips*, nisi quòd una ex anonymis tum Vercellensis, & Vineti *Cinyphs*. Apud Herodotum quoque lib. IV. cap. 175. 198. editur Κίνυψ, Κίνυφος.
(2) *Cinyphos* leg. (3) Vox *alia* delenda, & pro *Syrte* leg. *Syrtis*.
(4) Notissima sunt haec & frequentissima. Sed tamen quum nec analogia repugnet vulgatae lectioni à MStis formatae, nec quicquam duri aut ambigui in ipsa constructione occurrat, ac plani..... inde exoriatur, nihil Ego mutari hic velim.

fertilius, quum exprimitur ex eadem majore parte altera tanto. De *flexu* autem & *aditu* suprà diximus.

l. 35. *Ejus promontorium est Borion*]. Plinius lib. v. cap 4. *Promontorium, quod majorem Syrtem includit, Borion appellatur.* Ptolem. Βόρειον ἄκρον τέλος τῆς Σύρτεως. idem & Strabo XVII.

l. 37. *Usque ad Phycunta*] Scriptus Liber, *Phycunta*, (1) ut in Italia, *Sipontum*. In fine autem in eo legitur, *importuoso litore pertinet*. Legendum ergo: *Ab eoque incipiens ora, quam Lotophagi tenuisse dicuntur, usque ad Phycunta (& id promontorium est) importuoso litore pertinet.*

l. 38. *Arae ipsae nomen ex Philaenis fratribus traxere, qui contra Cyrenaicos missi* &c.] Narrat hoc Sallust. in *Jugurth.* & Valerius Max. lib. v. cap. 6. *Cyreneicos* verò est in utroque exemplari manuscripto. & inf. *inde ad Catabathmon Cyrenica Provincia est.* Apud Sallustium & Valerium (2) *Cyren....* Ceterùm quod in vulgatis Plinii Libris legitur, *has aras ex arena esse*, adjectum illi Auctori puto.

l. 45. *Pacti de integro, ut quidquid citra esset* &c.] Pactum hoc ita narrat Valerius: *Cyrenenses juvenes duo de fallacia Philenorum questi, postremò acerbitate conditionis injuriam discutere conati sunt. Dixerunt namque, sic eum finem ratum fore, si se ibi obrui passi essent. Sed consilio eventus non respondit: illi enim non interposita mora, corpora sua hic terra operienda tradiderunt.*

Cap. VIII.

l. 2. *Ammonis Oraculum*] De *Ammonis Oraculo* multa Diodorus Siculus lib. XVII. qui Templum id ab Aegyptio Danao positum fuisse tradit: multa etiam Curtius lib. IV. Arrianus lib. III. qui de ejus fide sic scribit: Ἐπὶ τούτοις δὲ πόθος λαμβάνει αὐτὸν, ἐλθεῖν παρ' Ἄμμωνα ἐς Λιβύην, τὸ μέν τι τῷ θεῷ χρησόμενον, ὅτι ἀτρεκὲς ἐλέγετο εἶναι τὸ μαντεῖον τοῦ Ἄμμωνος, καὶ χρήσασθαι αὐτῷ Περσέα καὶ Ἡρακλέα· τὸν μὲν ἐπὶ τὴν Γοργόνα, ὅτε πρὸς Πο-

λυδ

(1) Leg. *Phyconta.* (2) Scrib. *Cyrenensis.*

λυδέκτυ ἐςέλλετο· τὸν δὲ, ὅτι παρ' Ἀσταῖοι ἦει εἰς Λιβύην, καὶ παρὰ Βάττεω. Sed nemo plura Lucano, qui lib. IX. sic canit versu 511.

Ventum erat ad Templum, Libycis quod gentibus unum
Inculti Garamantes habent: stat Corniger illic
Jupiter, ut memorant, sed non aut fulmina vibrans,
Aut similis nostro, sed tortis cornibus Ammon.

l. 3. *Et fons, quem Solis appellant*] Diodorus lib. XVII. Herodotus IV. Curtius & Arrianus hunc fontem prope Ammonis ipsum Templum esse ajunt: de eo Herodotus, à quo omnes sumsisse verisimile est, sic scribit lib. cit. cap. 181. Τυγχάνει δὲ καὶ ἄλλό σφι ὕδωρ κρηναῖον ἐόν· τὸ τὸν μὲν ὄρθρον γίνεται χλιαρὸν, ἀγορῆς δὲ πληθυούσης ψυχρότερον· μεσαμβρίη τέ ἐςι, καὶ τὸ κάρτα γίνεται ψυχρόν. Ἀποκλινομένης δὲ τῆς ἡμέρης ὑπίεται τοῦ ψυχροῦ, ἐς οὗ δύεταί τε ὁ ἥλιος, καὶ τὸ ὕδωρ γίνεται χλιαρόν. Ἐπὶ δὲ μᾶλλον ἰὸν ἐς τὸ θερμὸν ἐς μέσας νύκτας πελαγίζει. τηνικαῦτα δὲ ζέει ἀμβολάδην· παρέρχονταί τε μέσαι νύκτες καὶ ψύχεται μέχρι ἐς ἠῶ. Ἐπίκλησιν δὲ αὕτη ἡ κρήνη καλέεται ἡλίου.

l. 4. *Et rupes quaedam Austro sacra*] Plinius lib. II. cap. 45. *Quin & in Cyrenaica Provincia rupes quaedam Austro traditur sacra, quam nefas sit attrectari hominis manu, confestim Austro volvente arenas.*

l. 6. *Sic saevit ut aequor fluctibus*] In duobus MSS. libris vox *aequor* non legitur, ut totum locum sic scribendum existimem, *ille immodicus exsurgit, arenisque sic saevit, ut fluctibus.* Solitum enim hoc fieri in Cyrenaica Provincia tradit Arrianus lib. III. Ἄνεμος Νότος ἐπὰν πνεύσῃ ἐν ἐκείνῳ τῷ χώρῳ, τὴν ψάμμον ἐμφορεῖ κατὰ τῆς ὁδοῦ ἐπὶ μέγα καὶ ἀφανίζεται τῆς ὁδοῦ σημεῖα, οὐδέ ἐςιν εἰδέναι ἵνα χρὴ πορεύεσθαι κατάπερ ἐν πελάγει τῇ ψάμμῳ. Sallustius *Jugurth. Ceterùm solet in locis illis tempestas haud secus atque in mari retinere: nam ubi per loca aequalia & nuda gignentium ventus coortus arenam humo excitavit, ea magna vi agitata, ora, oculosque implere solet; ita prospectu impedito, morari iter.*

l. 8. *Mox & paulatim tepescens*] Ex duobus Libris antiquis in altero est, *mox paulatim tepescens*; in altero desideratur dictio *mox*; in ambobus tamen est, *ita frigidior*

dior subinde, ut infrà cap. 18. *Donec pauciores subinde*. Et lib. II. cap. 2. *Alienis subinde aquis fit amplior*. Et paulò infrà in antiquo Libro, *sumit deinde teporem iterum* (1), &, *atque ut illa procedit*, ut ad noctem *illa* referatur.

l. 13. *Promontoria sunt, Zephyrion & Naustathmos*] Ptolemaeus *Naustathmon*, & Portus; (2) Ναύσαθμὸ λιμὴν, *Naustathmos portus:* sed fieri potest, ut promontorium sit & portum habeat: nam & *Zephyrion* stationem habere tradit Strabo lib. XVII. qui *Naustathmon* etiam neutra terminatione vocat.

l. 14. *Portus Paraetonius*] Ptolemaeo & Stephano *Paraetonium*; Strabo (3): πόλις δέ ἐςι καὶ λιμὴν μέγας τετ[ρ]αράκοντα που ςαδίων. καλῦσι δὲ οἱ μὲν Παραιτόνιον τὴν πόλιν, οἱ δὲ Ἀμμωνίαν.

l. ead. *Urbes Hesperia, Apollonia*] Ptolemaeus: *Berenice*, *quae & Hesperides*. Plinius lib. v. cap. 5. *Beronice in Syrtis extimo cornu est, quondam vocata Hesperidum supradictarum*. Stephan. *Hesperis:* atque hìc ita fortasse est legendum; hoc autem sunt ordine, *Hesperis, Arsinoë, Ptolemais, Apollonia, Cyrene*, & ab his quinque urbibus *Cyrenaica provincia Pentapolitana* est appellata.

l. 17. *Catabathmos vallis devexa in Aegyptum*] Plinius lib v. cap. 5. *Finis Cyrenaicus Catabathmos appellatur, oppidum & vallis repentè convexa*. Sallustius *Jugurth. Africa fines habet ab occidente, fretum nostri maris & Oceani: ab ortu satis declivem latitudinem, quem locum Catabathmon incolae appellant*. Verùm legendum existimo, *declivem altitudinem*. est enim vallis devexa. Et paulò inferiùs apud Sallustium, ubi est, *Igitur ad Catabathmon, qui locus Aegyptum ab Africa dividit, secunda mari prima Cyrene est, colonia Thereûn, ac deinceps duae Syrtes*, legendum puto, *à Catabathmo*.

l. 22. *Proximae nullae quidem urbes stant, tamen domicilia sunt*] Lego, *Proximis nullae quidem urbes, stata tamen domicilia sunt, quae mapalia appellantur*. ut lib. III. cap. 4. *Non se urbibus tenent, ac ne statis quidem,*

(1) Sic quoque Lipſ. & Voſſ. 3. ſed reliqui *tepores*. (2) Ναυςαθμον. (3) Lib. VII. pag. 798. *

* Eſt lib. XVII. pag. 799. DUKER.

dem sedibus, sequuntur vagi pecora. & lib. II. cap. I. *Nomades pecorum pabula sequuntur atque ut illa perdurant, ita hi statam sedem agunt.* Sallustius *Jugurth. Supra Numidiam Gaetulos accepimus, partim in tuguriis, alios incultiùs vagos agitare.*

l. 23. *Quae mapalia appellantur*] Sallustius *Jugurth. Ceterùm adhuc aedificia Numidarum agrestium, quae mapalia illi vocant, oblonga, incurvis lateribus tecta, quasi navium carinae sunt.* Festus: *Mapalia casae Poenicae appellantur.* Cato lib. III. *Originum: Mapalia vocantur, ubi habitant; & quasi cohortes rotundae sunt.* Dicuntur & *magalia*: Virg. IV. *Aeneid.*

Ut primùm alatis tetigit mapalia plantis.

Ubi Servius: *Afrorum casas*, inquit, *Magalia & Mapalia idem significant*; sed *Magalia*, *ma*, *producit*, *Mapalia verò corripit*, *ut & certis habitata mapalia tectis.* Meminit etiam Livius, Tacitus, & Plautus.

l. 24. *Victus asper*] Quid nomine *victûs* intelligatur, scribit Ulpianus in *L.* 43. *D. de verborum significat: Verbo victûs continentur, quae esui, potuique cultuique corporis, quaeque ad vivendum homini necessaria sunt. Vestem quoque victûs habere vicem Labeo ait.* item Cajus *L.* 44. *D. eod. Tit. & cetera quibus tuendi curandive corporis gratia utimur, ea appellatione significantur.*

l. 26. *Humi quies epulaeque capiuntur*] Sallustius *Jugurth. Libyes asperi incultique, queis cibus erat caro ferina, atque humi pabulum.*

l. 30. *Quia id solum optimum est, quoad potest, pareitur*] Liber Latinii, *quia id solum opimum est, quod potest, parcitur.* Livius XXIX. (1) *Familiae aliquot cum mapalibus, pecoribusque suis (ea pecunia illis est) persecuti sunt Regem.*

l. 33. *Ubi dies deficit, ibi noctem agunt*] Salluft. *Jugurth. Vagi; palantes, quas nox coëgerat, sedes habebant.*

l. 35. *Nihil in commune consultant*] *In commune consulere* est publico commodo studere. Tacitus in *Vita Agricolae* de Britannis: *Nec aliud adversus validissimas* gen-

(1) cap. 31.

gentes pro nobis utilius, quàm quod in commune non consulunt. Rarus duabus tribusque civitatibus ad propulsandum commune periculum conventus. & lib. XV. (1) *Histor. Per Gallias edixere, ut missis legatis in commune consultarent.*

l. 40. *Et dum oritur, & dum occidit*] Sic quidem apud Plinium lib. V. cap. 8. legitur: *Atlantes degeneres sunt humani ritus, si credimus: nam neque nominum ullorum inter eos appellatio est, & solem orientem occidentemque dira imprecatione contuentur, ut exitialem ipsis agrisque.* Sed quoniam ea ex Herodoto scripta sunt, ab eo petenda videntur: is igitur lib. IV. (2) sic scribit: Ἄτλαντες οἱ ἀνώνυμοί εἰσι μοῦνοι ἀνθρώπων τῶν ἡμεῖς ἴδμεν· ἀλέσι μὲν γάρ σφι ἐστὶ Ἄτλαντες οὔνομα, ἑνὶ δὲ ἑκάστῳ αὐτέων οὔνομα οὐδὲν κέεται· οὗτοι τῷ ἡλίῳ ὑπερβάλλοντι καταρῶνται, καὶ πρὸς τούτοισι πάντα τὰ αἰσχρὰ λοιδορέονται, ὅτι σφέας καίων ἐπιτρίβει, αὐτούς τε τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τὴν χώρην αὐτέων. Eustathius tamen in Dionysium (3) hunc Herodoti locum adducens, ὑπερβαλλόντως, inquit, καταρῶνται τῷ ἡλίῳ. & Marcianus Capella, qui Pomponium aut Plinium plerumque sequitur, de his loquens ait: *qui neque inter se nomina habent, & Soli imprecantur, quod eos, cum messibus semper amburat.* Quare haec verba.... posita (4) omnino abundare existimo, & apud Plinium legendum: *solem dira imprecatione contuentur* (5), & si sciam Solinum scribere, *diris Solis ortus excipiunt, diris occasus prosequuntur.* Vid. & Strabo lib. XVII.

l. 42. *Non vescuntur animalibus*] Herodotus IV. Λέγονται δὲ οὔτε ἔμψυχον οὐδὲν σιτέεσθαι, οὔτε ἐνύπνια ὁρᾶν. Plinius lib. V. cap. 8. *Neque insomnia visunt, qualia reliqui mortales.* Sic & Solinus cap. 31.

l. 43. *Troglodytae*] In duobus scriptis codicibus constanter scriptum est, *Trogodytae:* & ea quidem omnia ab Herodoto transtulit lib. VI. Σιτέονται οἱ Τρωγλοδύται ὄφις καὶ σαύρους, καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν ἑρπετῶν. γλῶσσαν δὲ οὐδεμιῇ ἄλλῃ παρομοίην νενομίκασι, ἀλλὰ τετρίγασι, καθάπερ αἱ νυκτερίδες. Quod verò ait, *specus subeunt*, etsi id sonet Troglodytarum nomen,

(1) Hist. lib. IV. cap. 67. (2) Cap. 184. (3) v. 66. (4) Scrib. *verba suprà posita.* (5) Omissis *orientem occidentemque.* Sed nulla justa ratione haec ex Plinio, & illa ex Mela, *& dum oritur, & dum occidit*, exturbare conatur.

nomen, tamen tradit Strabo lib. XI. εἰσὶ δὲ καὶ Τρωγλοδύται τινες, ἐν φωλεοῖς οἰκοῦντες διὰ τὰ ψύχη. Plinius lib. V. cap. 8. *Troglodytae ſpecus excavant: hae illis domus, victus ſerpentium* (1) *carneſque, ſtridorque, non vox, adeóque ſermonis commercio carent.* Sed quòd nullarum ſint opum domini, ab Herodoto non traditur. Solinus tamen cap. 31. *Nullus*, inquit, *illis habendi amor: à divitiis paupertate ſe abdicarunt voluntaria.*

l. 46. *Apud Garamantas etiam armenta ſunt ea, quae* &c.] Scriptus Codex, *eaque* habet, ut legi poſſet, *apud Garamantas jam armenta ſunt, eaque obliqua cervice paſcuntur.* cùm enim dixiſſet, Troglodytas nullarum opum dominos eſſe, ſubjungit, apud Garamantas jam armenta eſſe, ſed peculiari quadam natura. Solinus cap. 29. de Garamantibus: *Armenta gentis illius obliquis cervicibus pabulantur, nam ſi recta ad paſtum ora dirigant, officiunt prona in humum cornua & obnixa.* Verùm hoc Troglodytarum bubus Plinius tribuit lib. XI. cap. 37. *Mobilia eadem* (cornua) *ut aures Phrygiae armentis, Troglodytarum in terram directa; qua de cauſa obliqua cervice paſcuntur.* Non congruit tamen, eos nullarum opum dominos eſſe, & armenta habere: quare Plinius memoriâ lapſus fortaſſe eſt. Herodotus quidem in Libya eſſe boves tradit, qui retro ambulantes paſcuntur, quod directa in humum cornua vulgarem paſtionis modum non admittant: atque id Mela tradere prorſus voluit, ſed quoniam in eo Herodotum ut fabuloſum reprehenſum fuiſſe intellexit, ut ab Athenaeo traditur in extremo libro quinto, rem veriſimiliorem efficere voluit, & *obliqua cervice eos paſcere* dixit. Haec tamen armenta non apud Garamantas eſſe tradit Herodotus, ſed apud alios diſtantes ab his triginta dierum itinere: ſic enim ſcribit ille in libri IV. capite 183. *Quemadmodum apud alios, incolentibus illic hominibus, quibus nomen eſt Garamantibus, natione ſanè magna, qui inducta ſupra ſolem humo, ita ſerunt. Ab his ad Lotophagos breviſſimum iter: à quibus triginta dierum ſpatium eſt ad eos, apud quos gignuntur boves praepoſterè paſcentes: ideo autem praepoſterè paſcuntur quòd cornua inflexa anteriùs habent, & ob id ceſſim*

(1) Leg. *carnes, ſtridorque.*

cessim euntes pascuntur. Nec tamen id.... (1) vidit Mela, sed cum suprà cap. 4. interiores Africae, & quae ultra deserta esse memorasset, quatuor tamen (2) describeret, *Garamantes*, *Augilas*, *Troglodytas*, *& ultimos ad occasum Atlantes*, finitimas gentes hîc veluti contribuit: sic paulò inferiùs, quod Herodotus *Ausensibus* tribuit, ipse *Garamantibus* accommodat, ut videbimus. Ceterùm non idem juris esse videtur Plinio, qui lib. VIII. cap. 45. *Boves*, inquit, *animalium soli & retro ambulantes pascuntur; apud Garamantas quidem haud aliter.* Meliùs Athenaeus, qui hoc non apud Garamantas, sed apud quandam Libyae gentem accidere, tradidisse Herodotum unum omnium Historicorum refert, sed fabulosum esse, & fide omnino carere ἐπιθετομ... (3).

l. 50. *Quos pro suis colant formae similitudine agnoscunt*] Sic quidem loquitur D. Hieronymus. (4) *Multos videmus ob nimiam paupertatem virorum sarcinam declinare & ancillas suas habere pro uxoribus, susceptos ex his liberos colere ut proprios.* Mallem tamen legere, *quos pro suis tollant.* Sic Terentius in *Andria*: *Quicquid peperisset, decreverunt tollere.* & in *Hecyra*: *Tollemus scilicet nostrum.* Q. Curtius lib. IX. *Genitos liberos non parentum arbitrio tollunt aluntque, sed eorum quibus spectandi infantum habitum cura mandata est.* Ceterùm haec, ut dixi, de Ausensibus ita narrat Herodotus lib. IV. Μίξιν δὲ ἐπίκοινον τῶν γυναικῶν ποιέονται, οὔτε συνοικέοντες, κτηνηδόν τε μισγόμενοι· ἐπεὰν δὲ γυναικὶ τὸ παιδίον ἁδρὸν γένηται, συμφοιτέουσι ἐς τὠυτὸ οἱ ἄνδρες τρίτου μηνὸς, καὶ τῷ ἂν οἴκῃ τῶν ἀνδρῶν τὸ παιδίον, τούτου παῖς νομίζεται. Sed hoc ipsum Nicolaus *de moribus Gentium* apud Stobaeum *Sermone* CLXV. tribuit Limyrniis. Plinius: *Garamantes matrimoniorum exsortes passim cum feminis degunt.* Sed haec à Mela, non ab Herodoto accepit.

l. 52. *Augilae manes tantùm Deos putant*] Transtulit haec omnia ex Herodoto lib. IV. sed eadem, quâ suprà, licentia usus: nam haec non *Augilis*, sed *Nasamonibus* Herodotus tribuit. Sic enim ait: Γυναῖκας δὲ νομίζοντες πολλὰς ἔχειν ἕκαστος, ἐπίκοινον αὐτέων τὴν μίξιν ποιεῦνται. Πρῶτον δὲ γαμέοντος Νασάμωνος ἀνδρὸς νόμος ἐστὶ τὴν νύμφην νυκτὶ

τῇ

(1) Scrib. *non.* (2) Leg. *tantùm.* (3) ἐπιθδόνομον βίῳ.
(4) ad Oceanum epist. 83.

τῇ πρώτῃ διὰ πάντων διεξελθεῖν τῶν δαιτυμόνων μισγομένην· τῶν δὲ ὡς ἕκαστος οἱ μιχθῇ, διδοῖ δῶρον τὸ ἂν ἔχῃ φερόμενος ἐξ οἴκου. Ὅρκοισι δὲ καὶ μαντικῇ χρέονται τοιῇδε· ὀμνύουσι μὲν τοὺς παρὰ σφίσι ἄνδρας δικαιοτάτους καὶ ἀρίστους λεγομένους γενέσθαι τούτους, τῶν τύμβων ἁπτόμενοι· μαντεύονται δὲ ἐπὶ τῶν προγόνων φοιτέοντες τὰ σήματα, καὶ κατευξάμενοι ἐπικατακοιμέονται· τὸ δ' ἂν ἴδοιεν τῇ ὄψει ἐνύπνιον, τούτῳ χρέωνται. Quanquam quòd manes tantùm Deos colant; quòd uxorum in reliquum pudicitia insignis sit, ab Herodoto non traditur; sed ex Mela accepere Plinius & Solinus cap. 34. *Augilae verò solos colunt inferos. Feminas suas primis noctibus nuptiarum adulteriis cogunt patere; mox ad perpetuam pudicitiam legibus adstringunt severissimis.* Porrò apud Herodotum corruptè legitur *Algila* pro *Augila*: Stephanus enim *de Urbibus*: Αὔγιλα, οὐδετέρως, πόλις Λιβύης. Et gentile nomen..... (1) non *Augilum* esse tradit. Ptolemaeus tamen lib. IV. καὶ ἐν τοῖς Αὐγίλαις, καὶ ἐν τοῖς Νασάμωσι τὰ Αὔγιλα.

l. 59. *Nudi sunt Gamphasantes*] Sic Plinius lib. v. cap. 8. *Gamphasantes nudi, praeliorumque expertes, nulli externo congregantur.* Idem scribunt Solinus cap. 3. & Marcianus Capella. Herodotus lib. IV. (2) ἐν τῇ θηριώδεϊ χώρᾳ οἰκέουσι Γαράμαντες, οἳ πάντα ἄνθρωπον φεύγουσι, καὶ παντὸς ὁμιλίην. Καὶ οὔτε ὅπλων ἐκτέαται ἀρήιον οὐδὲν, οὔτε ἀμύνεσθαι ἐπιστέαται. Atque *Garamantes* etiam Laur. Valla vertit, & Stephanus *de Urbibus*. Γαράμαντες, ἔθνος Λιβύης. Ἡρόδοτος τετάρτῃ· οἳ πάντα ἄνθρωπον φεύγουσι, καὶ παντὸς ὁμιλίαν. Verùm ex hoc loco Pomponii & Plinio, Marciano & Solino, tam apud Herodotum (3) quàm apud Stephanum *Gamphasantes* legendum. Ceterùm quòd nudi sint, ab Herodoto non traditur.

l. 62. *Quàm quibus idem ingenii est*] Scriptus Liber, *quibus idem ingenium est*: sed parum refert.

l. 63. *Blemmyis capita absunt*] Diximus in scriptis Libris legi, *Blemyis*. (4) Plinius lib. v. cap. 8. *Blemyis traduntur capita abesse, ore & oculis pectori affixis.* Solinus cap. 31. *Blemyas, (sed non eos qui vicina Rubro mari incolunt) credunt truncos nasci parte, qua caput est,*

(1) Leg. Αὐγιλιτῶν.
(2) cap. 174.
(3) Nisi Herodotus ipse istic erraverit.
(4) vel *Blemiis*, ut in Vossianis plerisque reperi.

est, os tamen & oculos habere in pectore. Marcianus: *Blemyae sine capite sunt, atque os & oculos in pectore gerunt.*

l. 64. *Satyris praeter effigiem*] Sic Plinius lib. v. cap. 8. *Satyris praeter figuram nihil moris humani.* Solinus cap. 31. *Satyri de hominibus nihil aliud praeferunt, quàm figuram.* Marcianus: *Satyri hominum nihil habent, nisi faciem.*

l. 65. *Aegipanum quae celebratur* &c.] Plinius lib v. cap. 8. *Aegipan, qualis vulgo pingitur, forma.* Marcianus: *Aegipanes quales pinguntur, exsistunt.* Sic & Solinus: quales verò soleant pingi, tradit Herodotus lib. II. (1) Γράφουσι οἱ ζωγράφοι τοῦ Πανὸς, κατάπερ Ἕλληνες, τὤγαλμα αἰγοπρόσωπον καὶ τραγοσκελέα. Vid. Servium ad *Ecl.* II. Virgilii.

Cap. IX.

l. 2. *Penitus immissa*] Declarat hunc locum Plinius lib. v. cap. 9. his verbis: *Proxima Africae incolitur Aegyptus, introrsus ad meridiem recedens; donec à tergo praetendantur Aethiopes.* Sic Mela lib. III. cap. 8. de Arabico sinu: *Init penitus, introrsumque dum Aegyptum penè & montem Arabiae Casium attingat.* Solinus cap. 32. *Aegyptus à meridie introrsus recedit, quoad praetendant Aethiopes à tergo.* Marcianus: *Verùm Aegyptus introrsus ad meridiem tendit, donec à tergo Aethiopes obversentur.*

l. 4. *Terra expers imbrium, mirè tamen fertilis*] Plinius in *Panegyrico*: *Aegyptus alendis augendisque seminibus ita gloriata est, ut nihil imbribus caeloque deberet: siquidem proprio semper amne perfusa, nec alio genere aquarum solita pinguescere, quàm quas ipse devexerat; tantis segetibus induebatur, ut cum feracissimis terris, quasi nunquam cessura, certaret.*

l. 5. *Hominum aliorumque animalium perfecunda generatrix*] Strabo lib. xv. (2) *Nilus ceteris amnibus fecundior est, & producit ingentia animalia, tum etiam amphibia.*

(1) cap. 46.
(2) pag. 695.

phibia. Aegyptiae quoque mulieres interdum uno partu quatuor pueros enituntur: auctorque est Aristoteles, quandam septem peperisse uno partu. qui Nilum τρόφιμον καὶ γόνιμον (1) appellat, id est, ad generandum alendumque efficacem, propter moderatum solis ardorem coctionemque relinquentis nutrimentum evaporantisque superflua: quâ de causa evenire solet (2), ut Nili aquae dimidio minori igne decoquantur, quàm ceterae. Diodorus Siculus lib. I. cap. 3. de Aegypto: *terra inculta pecori ad pastum relicta, adeò exuberans herbis, ut oves bis in anno pariant, bis lanam praebeant.* Vide & Solinum.

l. 6. *Nilus efficit, amnium in Nostrum mare permeantium maximus*] Herodotus IV. *Ister omnium, quos novimus, amnium maximus.* Sed Melam in hoc ab Herodoto rectè discedere, & omnino Istrum Nilo esse minorem, recentiores, qui amborum ostia videre, tradunt; & Diodorus Siculus lib. I. cap. 3. Vid. Sallustius *proxima magnitudine Nili esse Istrum flumen* (3) dixit. Vid. Agellium lib. X. cap. 7.

l. 8. *Ex desertis Africae missus*] Lego, *emissus*, ut suprà cap. 5. *parvis oppidis habitatur, parva flumina emittit.* Et inf. cap. 19. *mons Olympus, ut incolae vocant, Mysius; is flumen Rhyndacum in ea; quae sequuntur, emittit.* Ceterùm Nilum ex desertis Africae emitti Herodotus lib. II. primus omnium dixit, quem Pomponius hic & inf. lib. III. cap. 9. sequitur: sed ea opinio Diodoro Siculo non placet. Mox pro *& cùm diu*, legerem, *sed cùm diu.* (4).

l. 10. *Circa Meroën latè patentem insulam in Aethiopiam diffunditur*] Legendum existimem, *latè patentem insulam Aethiopum diffunditur.* Ait enim, primò Nilum simplicem, hoc est, uno alveo decurrere, deinde ad Meroen Aethiopum insulam in duo brachia dividi. Sic lib. III. cap. 8. *Aethiopes ultra, qui Meroën habent, quam Nilus primo ambitu amplexus, insulam facit.* Plinius

(1) *γόνιμον*] Sed in Strabone legitur πολύγονον. DUKER.

(2) *Solet*] Ex eo quod scriptum fuerat, in textu Cl. Perizonius fecerat *ait*. DUKER.

(3) Leg. *ait apud* A.

(4) Sequitur, ut solet, Vossius, sed non est opus, reluctantibus MStis,

nius lib. II. cap. 73. *Rursus in Meroë insula, quae est caput gentis Aethiopum.* Vel lege, *diffinditur: diffindi* autem est *dividi.* Varro *de Re Rustica* lib. I. cap. 2. *Ego hic, ubi nox & dies modicè redit & abit, tamen aestivum diem, si non diffinderem meo insititio somno, meridie vivere non possem.* Et lib. III. cap. 2. Se ipsum declarans scribit; *quid ni?* inquit: *ubi aestate diem meridie dividere soleam.* Cicero lib. *de Universo*: *Hanc igitur omnem conjunctionem duplicem in longitudinem diffindit.* Et alibi *saxum diffindi* dixit. & Cato *de Re Rust.* cap. 161. *Arundinem mediam diffinde*: *diem* autem *diffindi*, ut in Pandectis Florentinis legitur, est & apud Livium lib. IX. sed ut Budaeus existimat, *diem diffundi* est prolatari judicium.... & aliam (1) rem in alium diem differri. *Meroen* verò *latè patere* & magnitudine omnes Nili insulas antecellere tradit Diodorus Siculus lib. I. cùm pateat, longitudine stadiorum ∞. ∞. ∞. latitudine mille. Idem scribit Strabo lib. XVII. Vide Josephum.

l. 12. *Altera Astapes dictus est*] Liber scriptus, *altera Astape dictus*: cui favere videtur Diodorus lib. IV. qui fluvium hunc *Astapen* vocat, si Latinus codex non fallit. nam nunc Graeci copia non erat: is tamen lib. I. *Astapon* vocat, ut Strabo, etsi ille *Astaboron* & *Astapon* flumina è lacubus profluentia in Nilum influere dicat, non ipsius Nili partes esse. Plinius lib. V. cap. 9. *Circa clarissimam insularum Meroën Astabores laevo alveo dictus, hoc est, ramus aquae venientis è tenebris: dextero verò Astusapes, quod latentis significationem adjicit.*

l. 13. *Ubi rursus coit, ibi nomen hoc capit*] Plinius lib. V. cap. 9. *Nec antè Nilus, quàm se totum aquis concordibus rursus junxit: sic quoque etiamnum Syris, ut antè, nominatus per aliquot millia.*

l. 14. *In immanem lacum devenit*] Haec omnia cum Nili cursu ex Herodoto propone... clariora erunt. (2)

l. 16. *Tachempso alteram insulam*] Herodotus II. (3) Ταχομψώ. & Plinius lib. VI. cap. 29. *Tacompsi* oppidi meminit. Stephanus tamen Ταχεμψώ, νῆσος Αἰ-

(1) *Prolatari, & judicium aliamve.*
(2) *Propone, & clariora erunt.*
(3) cap. 29.

Αἰθιοπίας πρὸς τῇ Λιβύῃ, & Ptolemaeus lib. IV. quanquam apud eum corruptè legitur μεταχομψώ. alio tamen loco Stephanus: Χομψὼ νῆσος ἐν τῷ Νείλῳ, μέση Αἰθιοπίας καὶ Αἰγύπτου, ὡς Ἡρόδοτος δευτέρᾳ.

l. 17. *Ad Elephantidem*] Scripti Libri *Elephantilem*: legendum tamen *Elephantinem* ex omnibus Geographis, De *Cercasoro* oppido idem Herodotus lib. II. cap 15.

l. 21. *Semel iterumque divisus ad Delta & Metelin*] Veteres libri, *ad Deltam & ad Metelim*. Sed haud dubiè ex ora Libri in contextum ea verba irrepsere, itaque delenda esse censeo, legendumque, *dein semel iterumque divisus, it per omnem Aegyptum*. Sic in Italia lib. II. cap. 4. *Mare, quod inter utraque admittit, tenuibus promontoriis semel iterumque distinguens, non uno margine circuit*. Et hoc libro cap. 3. *Nisi ubi semel iterumque grandi recessu abducitur, directo pène litore, extenta est*. Et lib III. cap. I. *Quae, nisi quòd semel iterumque paullum in semet abducitur, ad Contabros penè recta est*. Sunt igitur verba annotantis, ad quae loca divisio fluminis fieret, sed imperitè tamen: atque ut id manifestius fiat, libuit omnem Nili cursum ex Herodoto adscribere, à quo haec magna ex parte Pomponius transtulit. Is ergo lib. II. Nili cursum à Catadupis ad mare describit, & rursus à Catadupis ad fontem, quae simul juncta in hunc modum se habent: „ Nilus à Catadupis incipiens mediam interfluens Aegyptum irrumpit „ mare, uno quidem alveo usque ad Cercasoron (Κερκάσωρον) urbem; tripartito deinceps: quorum alveorum unus ad auroram, quod Pelusium ostium; alter „ ad vesperam tendit, quod Canobicum ostium nominatur." Et paullo inferiùs: „ Aliud ab ullo audire non „ potui, nisi, (cùm ipse inspiciendi gratia ad Elephantinem usque urbem profectus sum) quiddam longissimae narrationis, quod ex fama illic jam inquirendo „ accepi, eunti ab urbe Elephantine ad superiora esse „ locum acclivem, ubi necesse sit, navigio utrinque „ alligato, tanquam bove, pergere, &, si funis abrumpatur, abire navigium, rapiente fluminis impetu. „ Et postea pervenire planum in locum, ubi sit insula „ Nilo circumflua, nomine Tachompso. Ab Elephantine desuper jam Aethiopes incolere & dimidium in- „ sulae,

„ sulae, n.. (1) alterum dimidium incolere Aegyptios.
„ Huic insulae ingens lacus contiguus est, quem circum
„ Aethiopes pastores pascunt; quem praetergressus in
„ Nili alveum, qua lacui committitur, devenias. De-
„ inde egressus itinere pedestri quadragintadierum per-
„ gas propter flumen; nam in Nilo acutos scopulos
„ exsistere & saxa frequentia, per quae navigare non li-
„ cet. Peragrato quadraginta diebus eo loco, alterum
„ navigium rursus ingressus, duodecim diebus subvehe-
„ ris, dum venias in oppidum magnum, nomine Me-
„ roën, quae fertur aliorum Aethiopum esse metropo-
„ lis." Et inferiùs: „ Fluit autem ab Hespero & occasu."
„ Et inf. „ Ex A... (2) enim Nilus fluit, eamque me-
„ diam secat, pari tractu, atque Ister Europam *&c.*" En
quemadmodum Nilus ex desertis Africae emissus circa
Meroën findatur, ab eaque partim asper, parva (3) navigia
patiens, in immanem lacum deveniat, deindeque *Ta-chompso* insulam amplectatur, & usque ad *Elephantinem* urbem, non jam Aethiopum, sed Aegyptiam, uno al-
veo fervensque decurrit (4); deinde quemadmodum
juxta *Cercasorum* oppidum triplex esse incipiat. Quòd
autem divisio semel iterumque fiat ad Deltam & Me-
lim ab eo non traditur, nec Pomponius scripsit.

l. 26. *Aestivo sidere exundans*] *Sidus* hîc tempesta-
tem significat, ut apud Virg. IV. *Aen.*

Quin etiam hiberno moliris sidere classem.

Et in *Georgicis*:

——— ——— ——— ——— *quo sidere terram*
Vertere, Maecenas.

Id est, tempore. Exundat verò, ut Plinius auctor est
lib. v. cap. 9. *Incipitque crescere Luna nova, quaecunque post solstitium est, sensim modicéque, Cancrum sole transeunte, abundantissimè autem Leonem: & residit in Virgine iisdem, quibus accrevit, modis: in totum autem revoca-*

(1) *nam.*
(2) *Ex Libyā.*
(3) *partim.*
(4) *decurrat.*

vocatur int.. ripas (1) *in Libra*, *ut tradit Herodotus*, *centesimo die.* Vide Strabonem lib. XVII. & Diodorum lib. I.

l. 27. *Adeò efficacibus aquis ad generandum alendumque*] Diximus suprà hac de causa Nilum appellari ab Aristotele γόν.μον (2) καὶ τρόφιμον, quod idem ad verbum est. Diodorus Siculus lib. I. *Nilus & multa generat & suapte natura quae genuit, facillimè nutrit.*

l. 28 *Ut praeter id, quòd scatet piscibus*] Enumerat Strabo lib. XVII. plura piscium genera, qui in Nilo gignuntur. Sed pro *praeter id quod*, vetus Codex habet, *praeter quod*: fortè, *praeterquam quòd.*

l. 29. *Hippopotamos*, *Crocodilosque*] De *Hippopotamis*, hoc est, fluviatilibus equis, Herodotus II. *Quadrupedes*, inquit, *sunt bifidis pedibus*, *ungulis bovinis*, *simo naso*, *equina juba*, *eminentibus & cancellatis dentibus*, *fulgida cauda*, *equina voce*, *magnitudine maximi tauri*, *tam crasso corio*, *ut ex eo arefacto fiant pila missilia.* Idem ferè tradit Aristoteles lib. II *de Animalibus* cap. 2. & Plinius lib. VIII. cap. 25. Aelianus lib. V. cap. 53. aliquanto tamen aliter sculpti hodie visuntur Romae, pluribus locis ex illa antiquitate ad unum, ut creditur, expressi. De Crocodilo plura Herodotus lib. II. Aristot. II. cap. 10. Plinius VIII. cap. 25. Diodorus Siculus lib. I.

l. 42. *Plenissimus surgere*] F. *fluere.* Vid. infrà. (3)

l. 48. *Itque major* (4)] Sic infrà cap. 12. *Classe confligere*, *imperitare gentibus*, *regnum praeliumque commenti.* nam regnum & praelium idem est, quod *imperitare gentibus* & *classe confligere.* Et II. 2. *ad ferociam & numerum*, *ut multi immitesque sunt.*

l. 50. *Quòd si est alter orbis*] Seneca lib. IV. Nat. Quaest. I. 2. & lib. VI. cap. 8. Herodot. lib. II.

l. 62.

(1) Leg. *intra ripas.*

(2) Leg. γόνιμον.

(3) Lib. III. cap. 6. *Praegrandia flumina alternis motibus modò & in pelagus*, *modò retro fluentia.* Sed minimè opus. Nam *surgere* rectè prorsus dicitur, pro oriri. Sic cap. super. *ut sol surgit.* Quin de fluvio, ut hic, ita II. I. *Tyras in Neuris surgit.* & II. 5. *Rhodanus non longè ab Istri Rhenique fontibus surgit.*

(4) Cl. Perizonius quidem hîc nonnulla emendaverat. Sed mihi iis non rectè praescribi videntur verba *Itque major.* DUKER.

l. 62. *Quatuor ferè soli jugera*] Herodotus 450000. Frons quadrata, cujus quodvis latus quadrijugerum ferè est & altitudo par. Verùm Herodotus octo jugera continere ait quodvis latus. Sed fieri potest, ut Mela alium auctorem sequatur, qui verosimiliora tradiderit: nam de Pyramidibus multos scripsisse Plinius refert.

l. ead. *Quatuor ferè soli jugera*]. Nisi esset Geometriae atque Arithmeticae expers, 64 diceret. Tanta est enim area, quam obtinet soli quadratum, quod octo continet jugera quolibet latere. Ut magis etiam mentiretur, hunc locum in *Retractationibus* ita legit: *Pyramides, quarum maxima, tres jamque sunt, tricenum pedum lapidibus exstructa, quatuor frontibus octona soli jugera sua sede occupat*, vel *qua sedet*. Verùm in magna ignoratione versatus fuit Pintianus, qui quid sit *plethrum*, quid *jugerum*, ignoravit: nam Herodotus octo plethra habere quamvis frontem dicit.

l. 63. *Sua sede*] V. C. *qua sede*. Fortè, *qua sedet*, ut habet alter V. C.

l. 65. *Viginti millia passuum*] Fortè legendum *quingenta millia*. Vide Aldum filium de Legibus 113.

l. 70. *Unum in se descensum habet*] Lib. 1. cap. 13. *Unus in eum descensus est*.

l. 78. *Aliter à ceteris*] F. *ac ceteris*. (1)

l. ead. *Fimo obliti*] F. *limo*. nam Herodotus luto oblini ait lib. 11. fol. 151. Diod. fol. 117.

l. 90. *Capitale sit*] Ut ibin & accipitrem. Herodotus 11. (2) Tullius Tuscul. v. (3) *Aegyptiorum morem quis ignorat? quorum imbutae mentes pravitatis erroribus, quamvis carnificinam priùs subierint, quam Ibim, aut Aspidem, aut Felem, aut Canem, aut Crocodilum violent, quorum etiam si imprudentes quippiam fecerint, poenam nullam recusent.*

l. 98. *Trecenos & triginta reges*] Nihil hîc mutat Pintianus ex vetere lectione. Legendum fortasse ex Herodoto in 11. *Trecentos & triginta reges & ante Amasin sep-*

(1) Blanditur id mihi sic satis. Vellem MSti id firmarent. Non nego tamen rectè dici *alius ab* etiam per ellipsin. Phaedrus Praef. lib. 111. v. 41. *Quod si accusator alius Sejano foret*. Cicero Famil. xi. 2. *Nec quidquam aliud libertate communi quaesisse*.
(2) 65.
(3) cap. 27.

septendecim millium annorum aetates. Non autem ait Herodotus trecentos & triginta reges ante Amasim fuisse, sed à Mene, qui primus Aegypti fuit rex, Sacerdotes alios trecentos & triginta reges nominari.

l. 102. *Elephantis & Thebae*] Aliàs, *Elephantine, Thebae*, seu potiùs *Elephantin & Thebae.* Herodotus fol. 62.

l. 102. *Quater cursus suos vertisse sidera*] Cùm motus primi mobilis simplex sit & unius sui, impossibile est hoc fieri. Ubicunque enim polos statuamus, sive in aequinoctiali, sive alio (1) quovis loco, semper ab eadem parte, laeva, aut dextra, orietur sol, nisi dicerent Aegyptii primo mobili eum motum inesse, qui Oceano, ut tot annis aruerit, totidemque reviresceret, ut sex horis currit, sex horis recurrit. Manilius lib. 1. (9)

> *Nunquam transversos solem decurrere ad Arctos,*
> *Nec mutare vias, & in ortum vertere cursus,*
> *Auroramque novis nascentem ostendere terris.*

l. 103. *Ac solem bis jam occidisse unde nunc oritur*] Non est necesse addere (3). Fieri enim non potest, quia Sol toties occiderit, ubi ortus ante fuit, quoties ortus est, ubi antea occidebat.

Ibid. *Utque ut Homero*] Vel pro *uti quae* legendum *quae.*

CAP. X.

l. 1. *Arabia hinc ad Rubrum mare pertinet*] Non ad sinum Arabicum, quem indocti quidam *mare Rubrum* appellant, sed ad *mare Rubrum*, de quo lib. III. Mela, cujus partes sunt Persicus & Arabicus Sinus.

Ibid. *Pertinet*] Id est, dirigitur, extenditur, pervenit; ita interpretatur Edicti verba Ulpianus *in L.* 1. §. 10. *D. de Cloacis.*

(1) *Sive in alio.*
(2) v. 524
(3) *bis, quae voluit Pintianus.*

l. 2. *Et ditior*] *Editior* videbatur legendum, ut antitheta essent *laeta & editior*, *planae & sterili*. Sed quum Plinius lib. v. cap. 11. *Arabiam ad mare Rubrum pertinere & odoriferam illam, ac divitem, & beatae cognomine inclitam*, scribat; ampliandum censeo. Quanquam defendi potest *editior* ex ipso Mela lib. III. cap. 8. de Arabia Felice, *quae inter ostia extenditur* (Persici & Arabici Sinus) *sylvae cautesque exasperant*. (1)

l. 3. *Casio monte attollit*] Plinius lib. v. cap. 29. *Attollitur monte Pione*. Lucanus lib. VIII. v. 539.

Perfida quâ tellus Casiis excurrit arenis.

l. 5. *Azotum*] Ptolemaeus ante *Azotum* collocat *Jamnitorum Portum*.

l. 6. *A quarta vigilia ortum Solis ostendat*] Id est, Solem orientem iis, qui in montis vertice sunt aut in mari, ut saepe, (2) aut in altitudine, ut lib. II. cap. 2. de Haemo: *In tantum altitudinis abit, ut cerni nequeat*. (3) Hoc falsum esse ostendit Petrus Monius in extremo Libro *de Crepusculis* (4). Vide item Arrianum qui in *Periplo Rubri Maris* de Arabia agens, quae est ad mare Rubrum, inquit, κόλπος λεγόμενος Σαχαλίτης καὶ χώρα λιβανωτοφόρος· ὀρεινὴ δὲ καὶ δύσβατος, ἀέρα παχὺν ἔχουσα καὶ ὁμιχλώδη. Vides hîc regionem, quae thure & odoribus abundat esse. Idem dicit Plinius lib. XII. cap. 14. Quin vides ut non sit dubitandum de integritate lectionis. Quare hîc à Mela rectissimè scriptum. Cleomedes lib. II. 191. ait ex altissimis montibus maximum apparere solem exorientem. Ceterùm haec non debuerunt in caput sequens transferri, cùm Mela ipse alterius montis Casii non meminerit. Neque enim quod Mela ab aliis diversum

(1) Nihil in Mela mutandum, quod & ipse Ciacconius dein videtur sensisse.

(2) *Aut jam in*.

(3) *Abit, ut Euxinum & Adriam ex summo vertice ostendat*.

(4) *Vide item........ rectissimè scriptum*] Haec omnia usque ad verbum *Cleomedes* cancellata, & adnotatum erat, verbis *solem exorientem*, subjicienda esse haec quae ad caput sequens scripta sunt. „Non quicquid Mela diversum ab aliis adfert, statim tollendum: non „enim obscurum est, quòd diversa inter se Auctores tradant, in Geo„graphia praecipuè, nec haec verba in Syriam potuerunt transferri, „cùm Mela ipse alterius montis Casii non meminerit."

ſum adfert, ſtatim tollendum, quum non obſcurum ſit, quot diverſa inter ſe Auctores tradant, & praecipuè in Geographia.

CAP. XI.

l. 1. *Terraſque etiam latiùs*] Fortè ſic eſt diſtinguendum, *terraſque etiam latiùs, introrſus aliis, aliiſque nuncupata nominibus.* Nam *introrſus* his appellatur verbis, in littore non Palaeſtina (1), Phoenicia, Antiochia: Plinius lib. v. cap. 12. *Palaeſtina*, inquit, *quae* (2) *contingit Arabas: deinde eſt Phoenice, & quà recedit intus, Damaſcena, Babylonia, Meſopotamia, Sophene, Comagena, Adiabene, Aſſyria antè dicta, & ubi Ciliciam attingit, Antiochia.* Inde in Aldinis ſic legitur (3).

l. 14. *Gaza*] Ptolemaeus, Strabo, Plinius, omnes primò *Gazam*, pòſt *Aſcalonem*, deinde *Azotum* collocant, ut mirum ſit à Mela *Azotum* collocari in Arabia. De Gaza Stephanus: Μυθολογοῦσι δέ τινες ἀπὸ Διὸς κλισθῆναι καὶ ἐν αὐτῇ ἀπολιπεῖν τὴν ἰδίαν Γάζαν, οὕτω τῶν Περσῶν τὰ χρήματα καλοῦντων.

CAP. XII.

l. 3. *Literas & literarum operas*] Pomponius L. 11. D. de capt. & poſtlim. rev. (4) *Labeo ingenii qualitate & fiducia doctrinae, qui & ceteris operis ſapientiae operam dederat, plurima innovare inſtituit.* (5) Literarum operas *ſummas* intelligit, nam Strabo Arithmetica & Aſtronomica Phoenicas inveniſſe aſſerit.

l. 5. *Regnum praeliumque commenti*] Iſta tria verba à Librariis per ignorantiam verſibus Auctoris immixta fuiſſe,

(1) *His appellatur nominibus, in littore verò Palaeſtina.*
(2) *quà.*
(3) Sed neſcio quid ſibi velint viri doctiſſimi ita diſtinguentes: quum utique *aliis aliiſque*, ut alibi, ita & hic conjunctim de eadem re ſint accipienda, & revera introrſus maximè in varias Syria dividatur regiones, & ita diverſis, h. e. *aliis aliiſque* appelletur nominibus.
(4) Locus eſt in Tit. de Origine Juris Reg. 47.
(5) *Per literarum.*

fuisse, ab aliquibus creditum. At sine illis manca fuerit oratio, quae Melae semper fluit. Vid. Diodor. Sic. lib. v. & Curt. lib. IV.

l. 9. *Jacto opere. Vici tenent ulteriora*] Aldus: *deficit: quod ab imp. Al. jacta opera vici tenent ulteriora.* & lib. II. cap. 2 *Ima ejus tenent parvae Pelasgorum coloniae.* V. C. *vi tenent interiora.* (1) In Ald. quoque est *tenet.*

l. 17. *Adversa adjacens Asia*] Auctor Diodorus lib. XVI. 890. Sic lib. II. cap. 3. *Ut modò latere ita nunc fronte pelago adjacens.* & ibid. *& ipsa pelago Pylos adjacet.*

l. 21. *Navigabilibus alveis*] Seneca *ad Helviam de Consol.* cap. 9. *Atqui non est haec terra frugiferarum aut laetarum arborum ferax, non magnis & navigabilibus fluminum alveis irrigatur.*

l. 24 *Pars Syriae, cui Antiochiae cognomen additur*] Non est verisimile à Pomponio, qui clarissima consectatur, Antiochiam, celeberrimam urbem, ab omnibus Geographis celebratam, & quae regioni nomen dederit, esse omissam. Quare sic legendum fortè, *cui Antiochia cognomen addidit:* nam sequitur statim, *in ora ejus.* quomodo post mediterranea oppida enumerata Pomponius saepe facit. ut cap. superior. II. de Syria: *& ubi se Ciliciae committit, Antiochia.*

l. 26. *Berythos*] Substituendum fortasse *Balnea* ex Plinio lib. v. cap. 20. aut *Balaneae* ex Ptolemaeo: nam *Berytos* statim post *Sidonem* ab omnibus collocantur.

l. ead. *Arosos*] Ante emendationem Hermolai Barbari legebatur *Arosos*, pro qua ipse substituit *Arados*, nulla ratione. Nam hujus insulae postea meminit Auctor lib. II. cap. 7. *Arados in Phoenice*, inquit, *parva.* Legendum haud dubiè *Rosos*, ex Plinio, Strabone: Ptolemaeo Ῥῶσος. *Laodice Arosos*, *Laodicea Rosos.* (2) Strabo. (3) *inter Issum & Seleuciam* Ῥῶσσος. Emendabimus obiter locum Curtii lib. IV. *Nardus quoque insula deditur:*

(1) Etiam Voss. 2. legit *vi tenent*, sed liquido *ulteriora*, non *interiora.*

(2) Ergo pro *Laodice Arosos* lege *Laodicea Rosos.*

(3) lib. XVI. pag. 751.

tur: in aliis legas *Arrhodos*. Lege *Arados quoque*. Omnes autem hoc ordine, *Maratho*, *Balanea*, *Paltos*, *Laodicea*, *Orontes*, *Seleucia*, *Rhoſſos*. Strabo nunc ſimplici *s*, nunc duplici. Plinius (1) ſimplici *Rhoſos*.

l. 27. *Lycos*] *Lycos* fluvius non hoc loco ponitur Straboni, ſed juxta Byblon. De Hypato nulla mentio apud Plinium in ſinu Iſſico.

l. ead. *Lycos*, *Hypatos*, *&* *Orontes*] Strabo lib. XVI. δὶ ἧ ῥεῖ ὁ Ἄρκευθος ποταμὸς, καὶ ὁ Ὀρόντης, καὶ ὁ Λαβώτας· ἐν δὲ τούτῳ ἐστὶ τῷ πεδίῳ καὶ ὁ Μελεάγρου χάραξ, καὶ Οἰνοπάρας ποταμός. Verùm ex hoc loco non colligas, quod ait Pintianus, nam in mediterraneis fluit *Helabotas*, & *Oronti* is, ut credo, miſcetur, nec in mare perdurat. Legendum fortaſſe *Lycos*, *Pinarus* *&* *Orontes*, ex Plinio lib. v. cap. 27.

l. 29. *Cilicas*] Pintianus in *Retractat. Cilicia.* ſed fortè leg. *è Cilicia*: nam cùm omnes Amanum montem terminum ſtatuant Syriae & Ciliciae, Myriandros jam erit è Cilicia.

CAP. XIII.

l. 1. *At in receſſu intimo*] In Retractationibus, *Ac in receſſu intimo locus magni*, vel *Ejus in receſſu*. *At* (2) rectè legitur. Dixerat enim ſuprà de oris hujus ſinus, urbes eſſe Seleuciam, Palton, & Myriandron. *At*, inquit, in ejus ſinus non *orâ*, ſed *receſſu intimo* locus eſt.

l. 5. *Ingenti urbe celebris Iſſo*] Xenophon hanc urbem Ἰσσοὺς vocat, *de Expeditione Cyri Minoris*, ſi codex mendo vacat: Ἐπελαύνει εἰς Ἰσσοὺς τῆς Κιλικίας ἐσχάτην πόλιν ἐπὶ τῇ θαλάσσῃ οἰκουμένην, μεγάλην καὶ εὐδαίμονα.

l. 6. *Amanoides promontorium*] Strab. XIV. *Amanides portae*. Plin. *Portae Ciliciae*. V. C. *Aminodes* habet.

l. 9. *Cydnus ultrà per Tarſum exit*] Plinius lib. v. cap. 27. *Cydnus Tarſum, liberam urbem, procul à mari ſecans*, in quo cùm Alexander periclitaretur, penè extinctus eſt. Vitruvius lib. VIII. de Cydno.

l. 11.

(1) lib. v. cap. 22.
(2) Sic & MSti plerique & primae Edit. ante Pintianum. Nonnulli Codd, tamen *ac* habent. Ciacconium & hic ſequitur Voſſius.

l. II. *Pompeiopolis, tum Solae*] At Livius lib. XXXVII. (1) *Pro his cùm gratias egissent Rhodii, de Solis urbe, quae in Cilicia est, egerunt. Argis & illos, sicut sese, oriundos esse: ab ea germanitate fraternam sibi cum iis charitatem esse.* Strabo (2) *Soli civitas memorabilis, Achivorum opus & Rhodiorum, qui ex Cnido venerunt.*

l. 13. *Jacta in id saxa dissiliunt*] Vitruvius lib. VIII. cap. 3. *Saxa Cilicia, quae neque ignis neque ferrum possunt per se dissolvere, quum ab igne sint per calefacta, dissiliunt aceto sparso.* *Dissiliunt* h. e. rumpuntur. lib. III. cap. 6. (3)

l. 16. *Angusto tergore continenti adnexum*] Lib. II. cap. 5. *Angusto aggere continenti adnectitur.* Livius lib. XXIX. *quod* (promontorium) *tenui jugo continenti adhaerens in aliquantum maris spatium extenditur.*

l. 17. *Suprà specus est nomine Corycius*] Servius *ad Virgil.* l. IV. *Georg.* (4) *Corycos civitas est Ciliciae, in qua antrum illud famosum est, penè ab omnibus celebratum.* Extrà Corycius specus in littore, licet Solinus (5) aliud velit cap. 39. Strabo lib. XIV. (6) de Specu Corycio: Ἔστι δὲ καὶ ἄντρον αὐτόθι, ἔχον πηγὴν μεγάλην ποταμὸν ἐξιεῖσαν καθαροῦ τε καὶ διαφανοῦς ὕδατος, εὐθὺς καταπίπτοντα ὑπὸ γῆν· ἐνεχθεὶς δ' ἀφανὴς ἔξεισιν εἰς τὴν θάλασσαν.

l. 27. *Ubi contemplati duràvere, non satiet*] V. C. *ubi contemplari durare non finit.*

l. 39. *Magnum impetum brevi alveo traxit*] Fortè, *magno impetu brevem alveum* (7), ut lib. II. cap. 7. *Unde ille* (Alpheus) *creditur non se consociare pelago, sed subter maria terrasque depressus huc agere alveum, atque hic se rursus extollere.*

l. 45. *Cum aliquo numine se ostentans*] Aliàs *ostentat.*

l. 55. *Natidos*] Aliàs *Nagidos.*

l. 56. *Samiorum coloniae*] Aliàs *Romanorum coloniae.*

l. ead. *Celendris*] Alias *Cetandaris.* V. C. *Celendaris.*

CAP.

(1) cap. 56.
(2) lib. XIV. pag. 671.
(3) De pecoribus. *diutius pasta dissiliunt.*
(4) v. 127.
(5) Non aliter tamen, quàm ut dicat esse extra oppidum in monte, qui ceteri sit impositus.
(6) pag. 671.
(7) Sed nihil opus mutatione. Sensus est, impetum quem cepit ingentem secum traxit brevi alveo.

CAP. XIV.

l. 1. *In Pamphylia est Melas*] Eundem ordinem Strabo sequitur.

l. 3. *Cimonis Atheniensium ducis*] Thucydides lib. I. (1) & infrà ad *Phaselis.*

l. 6. *Aspendos*] Strabo: *est urbs Aspendos satis populosa.*

l. 9. *Oestros*] *Cestros* V. C. & ubique Ptolemaeus.

l. ead. *Cataras*] *Catarractes* Eustathius *ad Dionysium* 39.

l. 13. *Phaselis à Mopso condita*] Plutarchus in *Vita Cimonis* 166. Cicero *in Verrem* lib. IV. *Phaselis illa, quam cepit P. Servilius, non fuerat urbs ante Cilicum, atque praedonum: Lycii illam Graeci homines incolebant. Sed quod erat* &c. Plinius lib. V. cap. 27. *Cataractes; juxta quem Lyrnessus & Olbia, ultimaque ejus orae Phaselis.*

CAP. XV.

l. 3. *Tauri promontorio*] Livius lib. XXXVII. *Postquam superavere Rhodii promontorium, quod ab Sida prominet in altum.*

l. ead. *Sidae portu & Tauri promontorio grandem sinum claudit*] Hunc sinum *Pamphylium* vocat Livius (2) *Ab Sida ad Phaselida, quae est prope Tauri promontorium* (3). Plinius lib. V. cap. 27. *Ultima ejus orae Phaselis. Junctum ei mare Lycium est, gensque Lycia, unde vastus sinus: Taurus mons, ab eois veniens litoribus*, &c. Et inferiùs: *Juxta mare Lymira cum amne.* Ut fortè hîc sit legendum, *Sidae portus & Tauri promontoria*, ut haec duo simul sint & tota Lycia (4) terminetur sinus, qui incipit à Syda Pamphyliae urbe usque ad montem Taurum. Cicero lib. XII. Epist. 15. *Sida, quae extrema regio est* pro-

(1) cap. 160.
(2) lib. XXXVII. cap. 23.
(3) Haec non leguntur illo Livii loco.
(4) *Lycia & term.*

provinciae meae. Fortè autem leg. *Lydis*, quae ante Telmessum collocatur à Ptolemaeo, & sensum hunc haber, à Tauro ad Lydas sinum esse; sin autem legatur, *Sydae*, hic sensus erit, ab urbe Sydae Pamphyliae ad Tauri promontorium grandem sinum esse.

l. ead. *Sydae*] F. Λύδας. *Lydae* quidem urbs est Lyciae Ptolemaeo, sed post Telmesson collocatur. Si legas *Sydae* hunc habet sensum; ab urbe Sida Pamphyliae ad Tauri promontorium sinum esse grandem. Sin autem *Lydae*, à Tauro ad Lydas sinum esse. Sed tum *Lydis* legendum, non *Lydae*. Docti judicent, quomodo hic sit legendum. nam neutra lectio satisfacit.

l. 8. *Magnarum gentium, quâ dorsum agit terminus*] Sic infrà lib. 11. cap. 1. *Nam per immania magnarum gentium diu Danubius est.*

Cap. XVI.

l. 1. *Habitator incertae originis*] Fortè, *habitatur viris incertae originis.* V. C. *habitant.* lib. III. cap. 6. de Erythia: *Geryone habitatam accepimus.* atque alibi: *parvis urbibus habitatur.* In *Retractationibus* legitur, *Habitatores incerti Aborigines*, h. e. majores eorum, qui nunc habitant Cariam, incertum est, unde in eam regionem commeaverint. Sic Plinius lib. IV. cap. 22. *Erythraea dicta est, quam* (1) *Tyrii Aborigines eorum orti ab Erythraeo mari ferebantur.*

l. 4. *Ut aliena etiam bella mercede ageret*] *F. Gererent.*

l. 6. *Pedalion & Crya*] *Crya* locus est Cariae. Plinius lib. V. cap. 27. *In ea*, inquit, (*Caria*) *Pedalium promontorium*, & mox, *Crya fugitivorum.* Legendum itaque *Crya.* nam à Ptolemaeo finis Lyciae statuitur, *Caunus*, à Pomponio verò *Telmessus*, ut mirum sit haec non vidisse Pintianum.

l. 11. *Thisamissa*] Haec ab aliis dicitur *Thisanusa*, & sic V. C. Plinius tria haec simul enumerat oppida, *Thysanusa, Paridion, Larymna.*

l. 12. *Pandion*] V. C. & Plinius *Paridion.*

l. 13.

(1) *quoniam.*

l. 13. *Larumna*] Fortè ſcriptum erat apud Stephanum: Ὑλλάριμα πολίχνιον Καρίας. Sed Strabo & ferè omnes hîc *Larymnam* locant, & Stephanus: Λάρυμα πόλις Καρίας, ut apud Plinium.

l. 15. *Limyra & eodem nomine civitas*] Strabo lib. XIV. pag. 666. ἡ ἐκβολὴ τοῦ Λιρήμου ποταμοῦ. Sed erratum puto, pro Λιμύρου, ut Ptolemaeus habet. Homonymum eſt enim oppidum τὰ Λίμυρα fluvio τῷ Λιμύρῳ· Strabo d. l. Sic in Italia *Vulturnus* amnis, *Vulturnum* oppidum.

l. 16. *Schenus*] Aliàs *Schenis*. V. C. *Scoenus*.

l. ead. *Ambit Hylam*] Apud Plinium *Hydam*. Livius lib. XXXVII. (1) *Magneſiam apud Sipylum, & Cariam, quae Hydrela appellatur.*

l. ead. *Bubeſſus*] Aliàs *Bubetius*. V. C. *Bubaeſſus*. Plinius lib. v. cap. 28. Cariae oppida recenſens. *Regio Bubaſſus, oppidum fuit Acanthus, alio nomine Dulopolis.* ut legi poſſet *Bubeſſus*.

l. ead. *Cynotum*] V. C. *Cyritoum*.

l. 17. *Gnidus in cornu peninſulae*] *Acanthum* ſequitur in Plinio. *Eſt in promontorio Gnidos.* Sed Strabo lib. XIV. (2) Μετὰ δ' οὖν τὰ Λώρυμα τὸ Κυνὸς σῆμά ἐστι, ϗ Σύμη νῆσος, εἶτα Κνίδος Ptolemaeus, *Onugnathos*, *Loryma*. *Peninſulam* appellat eam Cariae partem, quae eſt à portu Gelos ad Halicarnaſſum, & in ejus cornu poſita eſt Gnidos.

Ibid. *In receſſu*] Plinius appellare videtur lib. v. cap. 27. *Phellum*, quam mediterraneam facit Ptolemaeus. Sed *in receſſu* idem eſt, quod in ſinu. Plinius lib. III. cap. 1. (3)

Ibid. *Euthane*] Plinius: *Dein Cariae oppida Pithanum, Euthaniae, Halicarnaſſus.*

l. 20. *Regis Mauſoli*] Hinc *Mauſoleum*. Aulus Gellius lib. x. cap. 18.

l. 21. *Telmiſos*] V. C. *Telmeſos*. Livius lib. XXXVII. cap. 16. *Indè in Telmeſſicum profecti ſinum, qui latere uno Cariam, altero Lyciam contingit.* Strabo XII.

l. 23. *Aryanda*] Plinius *Caryanda*, & Strabo & Stephanus. Vide Plinium, *Halicarnaſſus, indè Mindos, Neapo-*

(1) cap. 56.
(2) pag. 636.
(3) *Oceanus Europam vel maximè receſſibus crebris excavat, ſed in quatuor praecipuè ſinus.*

Neapolis, *Caryanda*, *Bargyla*, *&* *à quo*. (1)

Ibid. *Sinus Jasius & Basilicus.* *In Jasio est Bargylos*] V. C. *Jasus*, & *in Jaso est*. Livius vice versa in Bargylletico sinu Jassum ponit, lib. XXXVII. cap. 17. *Miletum & ceteram oram sociorum praetervecti in Bargylletico sinu exscensionem ad Jassum fecerunt.*

l. 24. *Bargyllis*] Βαργυλία Ptolomaeo. Livius lib. XXXIII. (2) *P. Lentulus à Bargyllis* (3), *P. Villius à Thasso.*

CAP. XVII.

l. 1. *Jonia*] Plinius lib. V. cap. 29. *Jonia ab Jasio sinu incipiens numerosiore ambitu littorum flectitur. In ea primus sinus Basilicus, Posideum promontorium & oppidum, oraculum Branchidarum à littore stadiorum viginti, appellatum nunc Didimei Apollinis.*

l. 2. *Inflexum*] Hoc est, flexum. V. C. *à Posideo promontorio flexum.*

l. 4. *Oraculum Apollinis olim Branchidae, nunc Didymi*] Curtius lib. VII. *Perventum erat in parvulum oppidum, Branchidae ejus incolae erant. Mileto quondam jussu Xerxis, quum è Graecia rediret, transierant, & in ea sede constiterant, quia templum quod Didymeon appellatur, in gratiam Xerxis violaverant.* Pausanias lib. VII, oraculum hoc Διδύμαις vocat.

l. 5. *Miletum urbem quondam* &c.] *Miletus Joniae caput, Lelegeis antè, Pityusa & Anactoria nominata.* Plinius lib. V. cap. 29.

l. 8. *Meritò inclytam*] Pausanias fol. 163. Livius lib. XXXVII. *patria inclytis ingeniis meritò inclyta.*

l. 9. *Utcunque Joniam vocant*] Alii *utramque*.

l. 10. *Hyppia*] Plinius ultra Colophonem statuit *Hippos.*

l. ead. *Latmum montem Endymionis à Luna adamati fabula nobilem*] Tullius *Tusc.* I. *Endymion enim, si fabulas audire volumus, nescio quando in Latmo obdormivit, nondum (ut opinor) est experrectus. Num igitur eum*

(1) *à quo sinus Jasius, oppidum Jasus.*
(2) cap. 39.
(3) *Lentulus Bargyllas.*

eum curare censes, cùm Luna laboret, à qua consopitus putatur, ut eum dormientem oscularetur?

l. 12. *Deinde rursus inflexa*] Aliter, *dein rursus*. Herodotus lib. 1.

l. 18. *Phygela* &c.] Plinius lib. v. cap. 29. *Regio omnibus Jonibus sacra, & ideo Panionia appellata. Juxtà fugitivis conditum (uti nomen indicio est) Phygela fuit.* Item: *In ora autem Manteium, Ephesus Amazonum opus.* Item: *Ab Epheso Manteium aliud Colophoniorum, & intus ipsa Colophon, Haleso affluente: inde Apollinis Clarii fanum, Lebedos.*

l. 20. *Amazones Asia potitae*] Pausanias fol. 163. Diodorus fol. 260.

l. 23. *Thebanorum Epigonos*] Strabo lib. ix. de Cadmi posteris: *Illi porrò arci Cadmeae Thebas muro junxerunt, regnumque confirmarunt, plurimorum Boeotorum imperium adepti, quoad Epigoni exercitum induxerunt.* Et inferiùs: *Derelictas autem fuisse Thebas propter Epigonorum expeditionem, & expertes fuisse Troici belli.*

l. 25. *Ad promontorium quo sinus clauditur*] Fortè ex Plinio lib. v. cap. 29. leg. *Coryneum promontorium*, ut in ipso promontorio sit urbs *Coryna*, de qua infrà, peninsulaque ipsum sit promontorium.

l. 28. *Inde latiùs abit*] Alii *in latius*. Infrà cap. 19. *Obliqua tunc regio & in latum modicè patens.*

l. ead. *Terga jungunt*] V. C. *agunt*, ut suprà cap. 15. de Tauro. *Magnarum gentium, quà dorsum agit, terminus.*

l. 30. *Clazomena*] Ptolemaeo Κλαζομεναί.

l. 32. *In sinu Smyrnaeo*] Lege, *in sinu Smyrna est, & Hermus amnis*, (ex Plinio & Ptolemaeo, qui in eodem sinu Smyrnaeos ponit) & *urbs Leuca: extrà est Phocaea Joniae ultima.* Strabo lib. xiv. Sed Livius, in intimo sinu Phocaeam esse dicit lib. xxxvii. cap. 31. ubi formam ejus describit. Vide quae & Strabo adfert libro xiv. Herodotus lib. 1. ait juxta Φωκίην Hermum in mare exire. Smyrnam autem statuit Colophon; Idem lib. 1. fol. 16.

Cap. XVIII.

l. 2. *Aeolis facta*] Plinius lib. v. cap. 30. Et sic Mela lib. II. cap. 1. de Danubio, *Ister*, inquit, *fit*, id est, dicitur. Legendum autem *Aeoliis* non *Aeolibus*; ut Vellejus lib. 1. *& mox Aeolii*, inquit, *eadem profecti Graecia longissimisque acti erroribus, non minus illustres obtinuerunt locos.*

l. 5. *Myrinam*] Plinius, Ptolemaeus, priùs *Cymen*, pòst *Myrinam* locant. Stephanus Μυρίναν dicit.

l. ead. *Sequentem Pelops statuit, victo Oenomao*] Diodorus fol. 382.

l. 10. *Affirmantis Academiae clarissimum antistitem*] V. C. *artificem.*

l. 12. *Canna oppidum*] Livius *Canas* vocat lib. XXXVII. cap. 8. & Plinius ac Strabo lib. XIII. Hanc etiam appellari Αἰγάτην ait Stephanus.

l. 15. *Isthmos parvis urbibus aspersus est*] Pintianus in *Retractationibus* legendum putat, *Is mons parvis.* & sic V. C. Lego, *Is mons primò parvis*, ut in quibusdam codicibus legitur.

l. 17. *Adrimittium*] Xenophon Ἀτραμύττιον.

l. 18. *Astagram*] V. C. *Austra.*

l. ead. *Cressam*] Aliàs *Cressam.* V. C. *Cresan.*

l. ead. *Eodem, quo dicta sunt ordine adjacentia*] Sic lib. II. cap. 7. *Insularum clarissimae sunt, Tenedos, & quo dicentur ordine ad promontorium Tauri montis expositae.* Unde non ineptè quis suspicaretur, Pomponium non perpetuo urbes ordine, quo jacent, enumerasse, ne videlicet ornatum orationis impediret nominum confusa citatio; nisi quis detorquere suae sententiae vellet locum illum ex prooemio: *Constat enim ferè ex gentium locorumque nominibus, & eorum perplexo satis ordine.* Et illud cap. 4. *Deinde stringere litora ordine quo jacent.* Alioquin in ordine saepe à Ptolemaeo, Plinio, & aliis discedit, cum illis inter se conveniat. Nec ignoro, inquit idem Pintianus, Melam, quo digniora priùs memoret, solere ordine abuti, in *Annotationibus ad Plinium* lib. v. cap. 2.

l. 26. *Sequens tractus tangit*] V. C. *cingit.*

l. 27

l. 27. *Asson*] Plinius lib. v. cap. 30. *Assos*, *eadem Apollonia*.

l. ead. *Aetolorum colonias*] Fortè ex Strabone lib. XIII. fol. 420. legendum *Milesiorum*, aut *Aeoliorum*. Pintianus legendum putat *Aeolum*. Vide locum Velleji sup. cit.

Ibid. Ἀχαιῶν λιμὴν] Livius lib. XXXVII. cap. 9. *Portum*, *quem vocant Achaeorum*.

l. 28. *Hic Sigeum fuit oppidum*; *hic Achivorum fuit bellantium statio*] Eustathius *ad Homerum Iliad*. H. pag. 666. l. 50. Φησὶ γοῦν καὶ ὁ Γεωγράφος, ὅτι Ῥίτειόν, πόλις ἐπὶ λόφῳ, συνεχὴς δὲ τῷ Ῥοιτείῳ ἠϊών· ἐφ᾽ ᾗ μνῆμα καὶ ἱερὸν Αἴαντος, καὶ ἀνδριάς, ὃν Ἀντώνιος μὲν εἰς Αἴγυπτον ἐκόμισε χαριζόμενος τῇ Αἰγυπτίᾳ Κλεοπάτρᾳ σὺν ἄλλοις ἀναθήμασιν, Ἄρατος δὲ ἐπαναγαγὼν, τοῖς Ῥοιτειεῦσιν ἀπέδωκεν· ὃ καὶ ὁ σέβαστος Καῖσαρ ἐποίησεν ἐπὶ ὁμοίων τινῶν. Λέγει δὲ καὶ ὅτι μετὰ Ῥοίτειον τὸ Σίγειον, πόλις κατεσπασμένη, καὶ τὸ Ναύσταθμον, καὶ τὸ Ἀχαϊκὸν στρατόπεδον.

l. 36. *Namque ex summo vertice* &c.] Diodorus Sic. lib. XVII. Solinus cap. 17. de Ida Cretae: *Praeter ceteros Ida est*, *qui ante solis ortum solem videt*.

l. 42. *Incendio similis*] Pro *similis* lege *solis*.

l. 44. *Deinde paulatim*] Lege, *dein* &c.

l. 47. *Extra sinum sunt Rhoetea litora*] V. C. *Roethea*. Plinius lib. v. cap. 30. *Extra sinum sunt Rhoetea litora*, *Rhoeteo* & *Dardanio*, & *Arisbe oppidis habitata*. Dubium eodemne sinu, an extra.

l. 49. *Ab his fit arctius*] Scilicet littoribus.

l. 50. *Nec jam abluit terras*] Seneca lib. IV. *Nat. Quaest*. cap. 2. *Cùm ceteri amnes abluant terras*.

l. 51. *Angusto Hellesponti freto litus obvium findit*] Ut fit in freto Herculeo.

l. 52. *Ut iterum terrae*, *quà fluit*, *latera sint*] Lege, *quàm fuerant*, *latiores sint*. Asia enim ibi latissima est. Sup. lib. I. cap. 2. *Rursus expanditur*, & *fit tam lata*, *quàm fuerat*. Et lib. II. cap. 6. de Hispania: *Hic jam terrae magis in altum eunt*, *latioremque quàm fuerat Hispaniam faciunt*. Vel *latus* dicit esse Asiae Propontis & Pontus, propterea quòd Asiae minor frons sit. Dicit itaque, quà fluit mare, latus esse alterum Asiae, quod respondet Cariae, Lyciae, Pamphiliae &c.

Cap. XIX.

l. 1. *Interiùs Bithyni sunt*] Fortè *ulteriùs*: nam *interiùs* mediterranea significat, ut suprà cap. 6. *Interiùs & longè satis à litore*. Et lib. 11. cap. 1. *Interiùs habitantium ritus asperior*. Apud Servium Sallustius: *Igitur introrsus Asiae Bithynia est, multis antea nominibus appellata: ipsa enim est & major Phrygia*. Plinius lib. v. cap. 32.

Ibid. *Mariandynei*] *Mariandini* Herodoto & Ptolemaeo appellantur. Stephanus, Μαριανδυνία χώρα. Sed dictio *Mariandynei* adjecta videtur ex cap. 2. Et hoc cap. cùm de Ponto agit, *in eo*, inquit, *primùm Mariandyni urbem habent* Legendum autem videtur, *Interiùs Bithyni sunt. At in ora Graeciae*, &c.

l. 2. *Lampsacum & Parion*] Lege *Lampsacus & Parion*. Livius lib. xxxiii. *Smyrna & Lampsacus libertatem usurpabant*. At Nonius Marcellus ex Cicerone *in Verr. Act. 2. Oppidum est in Hellesponto Lampsacum, in primis Asiae provinciae clarum & nobile*. Ubi altera est scriptura. *Lampsacus* olim *Pityusa* vocabatur. Stephanus Byz. Λάμψακος, πόλις κατὰ τὴν Προποντίδα ἀπὸ Λαμψάκης ἐπιχωρίας τινὸς κόρης· ἔστι δὲ Φωκαέων κτίσμα, πάλαι Πιτύουσα λεγομένη, ὡς Δηΐοχος ὁ Κυζικηνός.

l. 9. *Propontis*] Diodorus fol. 179.

l. 11. *In cervice peninsulae Cyzicum*] *Cyzicus* legendum. Vide Stephanum.

l. 12. *Nomen Cyzicus indidit*] Vide Apollodorum & Apollonium. Eum nolens Hercules occidit, ut Orpheus refert.

l. 14. *Minyis imprudentibus*] *Minyeum autem* (Homerus) *vocat Orchomenon à Minyis; atque inde quosdam colonos deductos ad Jolcum dicunt, unde Argonautas Minyas dictos esse* Strabo lib. ix.

l. 15. *Post Placia & Scylace*] Plinius lib. v. cap. 32. *Mox oppida Placia, Ariacos, Scylace, quorum à tergo mons Olympus, Mysius dictus*. Stephano Πλάκη, & Σκυλάκη.

l. 17. *Ut incolae vocant*,] Haec verba adjecta putat Pintianus in *Retractat.* nam Olympus *Mysius* appellatur

latur à Plinio, Ptolemaeo, Stephano, Theophrasto lib. IV. *de Stirpibus.*

l. 25. *Et, quam Colophonii collocavere, Myrlea*] Plinius lib. V. cap. 32. *Apamea, quae nunc Myrlea Colophoniorum.* Stephanus: Μυρλεία πόλις Βιθυνίας, ἡ νῦν λεγομένη Ἀπάμεια ἀπὸ Μύρλου τοῦ Κολοφωνίων ἡγεμόνος.

l. 27. *Cion amplectitur*] Plinius ibid. *Cios cum oppido ejusdem nominis, quod fuit emporium non procul accolentis Phrygiae, à Milesiis quidem conditum.*

l. 29. *Fert Neptuni fanum, in gremio Astacon*] Eustathius *in Dionysium* fol. 31.

l. 31. *Deinde priores terrae* &c.] Aliàs, *dein propriores terrae.* Fortè, *hinc*, vel *dehinc*, *propiores terrae iterum, exiturique in Pontum* &c. infrà lib. III. cap. 8. *Interiora Gedrosi, dehinc Persae habitant.*

l. 37. *Conditore Jasone*] V. C. *conditor Jason.* Antiq. & Meus Vetus codex, *conditore Jaso.* Pintianus legit, *conditor Jason.*

l. 40. *Quà ad laevam & dextram abscessit*] Sic lib. III. cap. 2. *Quantum retro Hispania abscesserat.*

l. 42. *Mollibus fastigiis inflectitur*] Aliàs, *mollibusque.* Curtius libro VIII. *Petra, non ut pleraeque, modicis & mollibus clivis in sublime fastigium crescit. Molle* non arduum dicit, neque abruptum arctumve. Virgilius *Bucol.* Ecloga IX.

Qua se submittere colles
Incipiant, mollique jugum demittere clivo.

Noster lib. II. cap. 2. *Magno ambitu mollique circumagit.* Caesar pro minimè acuminato accipere videtur lib. II. *de Bello Civili. Has inter se capreolis molli fastigio conjungunt.* Persius *Satyra.* III.

Ordo
Quis datus aut metae quàm mollis flexus, & unde.

Caesar lib. V. cap. 8. de Britannia: *Litore molli atque aperto deligatas* (naves) *ad ancboras relinquebat.*

l. 43. *Ad formam Scythici arcus maximè incurvus*] Servius *ad lib.* III. *Aeneid. Sallustius de Ponto: speciem efficit Scythici arcus.*

Ee 4 l. ead.

l. ead. *Brevis*, *atrox*] Ita legendum. Cornelius Tacitus *Annal.* lib. XV. de Paulino Suetonio: *navesque fabricat*, *plano alveo*, *adversus breve litus & incertum.* De Britannia idem lib. I. *Histor.* *Neque discerni poterant incerta ab solidis*, *brevia à profundis*, *eadem freto*, *litori*, *campis facies.* Vide Pintianum, in quo diligentiam quandoque requiras.

l. 48. *Ex colentium saevo admodum ingenio Axenus*] Strabo lib. VII. ex Eratosthene ait ignorasse Homerum Ponti navigationem. Ovid. lib. IV. *Trist.* Eleg. 4.

Frigida me cohibent Euxini litora Ponti:
Dictus ab antiquis Axenus ille fuit.

l. 53. *Heraclea vocitatur*] Strabo lib. XII. ait Milesios priùs condidisse Heracleam. Adde Plinium lib. VI. cap. I. & 2. atque Eustathium. At Xenophon lib. VI. Graecam Megarensium facit coloniam, in Mariandynorum finibus sitam. Arrianus in *Periplô*, & Enarratores Apollonii Rhodii. fol. 170. 171.

l. 54. *Juxtà specus est Acherusia*] *Acherusium* Ammiano lib. II. & in Peloponneso quoque legitur apud Pomponium infrà lib. II. cap. 4. *Et specus illi*, *quem in Ponto Acherusium diximus*, *facie & fabula similis.*

l. 55. *Extractum Cerberum*] Xenophon *de Expedit. Cyri* libro VI. Καὶ ὡρμίσαντο παρὰ τῇ Ἀχερουσιάδι Χερρονήσῳ· ἔνθα λέγεται Ἡρακλῆς ἐπὶ τὸν Κέρβερον κύνα καταβῆναι, οὗ νῦν τὰ σημεῖα δεικνύουσι τῆς καταβάσεως, τὸ βάθος πλέον ἢ ἐπὶ δύο στάδια.

l. 56. *Tum Tios oppidum*] Strabo lib. XII. pag. 238. Edit. Ald. *Ivios.* Sed Stephanus & Arrianus in *Periplo Tios.*

l. 58. *Milesiorum quidem colonia*] Alii, *quondam colonia.*

l. 58. *In litoribus penè mediis promontorium est*] Sic suprà cap. 6. de Iol. *Citra hanc* (*nam in medio fermè litore sita est*) *Cartenna.*

l. 59. *Carambis*] *Carabis* aliàs. Plinius lib. VI. cap. 2. *Promontorium Carambis vasto excursu*, *abest à Ponti ostio* CCCXV. *M. pass. Fuit & oppidum eodem nomine & aliud*, *inde Armene.*

l. 60. *Cromna*] Aliàs *Croninosa*. V. C.

l. 61.

l. 61. *Et à Cytoro Phryxi filio posita Cytoros*] V. C. *&* *à Cythitoro*. Strabo lib. XII. Τὸ Κύτωρον ὠνόμασται ἀπὸ Κυτώρου τοῦ Φρίξου παιδὸς, ὡς Ἔφορός φησι. Et Valerius Flaccus lib. V.

> *Mox etiam Cromnae juga pallentemque Cytoron,*
> *Teque cita penitus condunt, Erithya, carina.*

Plinius *mons Cytorus*.

l. ead. *Tum Cinolis, Anticinolis*] Arrianus non meminit *Anticinolis*, sed Κινώλεως.

l. 62. *Et quae Paphlagoniam finit, Armine*] V. C. *Armene*. Xenophon etiam *de Expeditione Cyri* lib. VI. scribit Ἀρμήνην. & Stephanus ita appellari quibusdam tradit.

l. ead. *Chalybes proximi urbium clarissimas habent Amison & Sinopen; amnium Halyn* &c.] Quid si *urbes* legamus & *amnes*.

l. 63. *Amison*] V. C. *Animium*.

l. 67. *In eo fuit oppidum Themiscyrum: fuere & Amazonum castra*] Vide Orpheum & Appianum fol. 144. Curtius lib. VI. *Cercetae, Mosyni & Chalybes ab laeva sunt; ab altera parte Leucosyri, & Amazonum campi*. Sallustius apud Servium ad Virgilii lib. XI. *Aeneid. Dein campi Threicii, quos habuere Amazones, ab Tanai flumine, incertum quam ob causam digressae*. Ἰσθμὸν esse dicit Strabo, τὸν ἀπὸ τῆς πρὸς Ταρσῷ θαλάττης ἐπὶ πόλιν Ἀμισὸν, καὶ τὸ τῶν Ἀμαζόνων πεδίον τὴν Θεμίσκυραν.

l. 70. *Quibus in risu lusuque summum bonum est*] Stephanus in *Dictionario: Ephorus in quinto ait Tibarenos ludum risumque exercere atque hoc summam felicitatem existimare*.

Ibid. *Ultra Carabin*] Fortè vacant haec verba, aut *ultra Chalybas* legendum. Sive enim *Carambin* sive *Carabin* legas, locum non habet haec dictio. Vide Xenophontem lib. V. *de Expeditione Cyri*.

l. 71. *Mossynocci*] Plinius lib. VI. cap. 4. *Mossyni notis signantes corpora*, & Orpheus in *Argonauticis*. Item Curtius lib. VI. & Nicolaus Damascenus *de moribus Gentium* citante Stobaeo *Serm.* XLII. pag. 304. atque ita legebatur ante emendationem Hermolai. Legendum

itaque videtur. *Ultrà Mossyni.* At vide Dionysium Halicarn. lib. I. fol. 17.

l. 76. *Inedia totius diei afficiunt*] Non videtur hoc loco Mela transtulisse Apollonii verba. Multa enim hîc adducuntur, quorum Apollonius non meminit, & verisimilius est eum ab aliquo accepisse, qui aliter quàm Ephorus ac Olympiodorus rem tradiderit, ut sunt semper auctores varii: certè Xenophon *de Exp. Cyri* lib. V. de eorum rege haec tradit, vide illum locum. Quare legendum videtur *inedia conficiunt.* Cn. Pompejus in *Epistola ad Senatum* in Fragm. Salluſtii 245. *Quem, quantum in vobis est, fame miserrima omnium morte confecistis.* Pomponius inf. hoc cap. *Nec ferrò dimicant, sed quos laqueis intercepere, trahendo conficiunt.* Et lib. III. cap. 8. *Serpentes ab avibus quas Ibides appellant, adverso agmine excipi, pugnaque confici traditum est:* ex quibus verbis apparet, illum in custodia haberi, & quoniam publicè alitur, inedia diei totius affici, si quid malè imperaverit.

Ibid. *Asperi, inculti, pernoxii appulsis*] Fortè, *asperi, incultique, & noxii appulsis.* ut lib. II. cap. I. *Scylla saxum est, Charybdis mare, utrumque noxium appulsis.*

l. 77. *Deinde minus feri*] *Dein minus feri* legendum.

l. 79. *Discheri, Buxedi*] V. C. *Bechires, Buzeres.* Plinius lib. VI. cap. 4. *Bechires, Buzeri.* Dionysius Perieg. v. 765.

Βύζηρές θ' οἱ πρῶτα, καὶ ἀγχόθι φῦλα Βεχείρων.

Adde Stephanum.

l. 82. *Atque indè in sinu adversi litoris*] Fortè, *Atque unde se in sinum adversi litoris flexus attollens.* Et sic legit Aldus, nisi quòd habet *inde*, non *unde.*

l. 84. *Hinc Phasis erumpit*] Stephanus: *Phasis*, inquit, *civitas ad Phasim fluvium posita in Colchis, à Milesiis condita.*

l. 85. *Athemistagora Milesio*] *A Themistagora Milesio* legendum.

l. 92. *Iidem alibi*] *Ii* legendum; & pro *alibi*, *alicubi* V. C.

l. 93.

l. 93. *Ut aliis aliisve appositis gentibus*] *Appositi* V.C. & Aldus.

l. 96. *Quod Graeci mercatores constituisse*] Suprà cap. 17. *Quam Mopsus ejusdem Mantûs filius statuit.* Julius Caesar lib. I. *Belli Civil.* cap. 15. *Quod oppidum Labienus constituerat.* Sed & suprà cap. 11. *Constituta urbs mirae magnitudinis Babylon.*

l. 98. *Ignaris quae terra esset*] *Ignaris quâ terra esset* V. C.

Ibid. *Cygni vox notam dederat*] Servius ad lib. I. *Aeneid.* 397. *Cycni* (augurium) *nullis dant, nisi nautis. Sicut lectum est in Ornithologia*:

Cycnus in auguriis nautis gratissimus ales,
Hunc optant semper, quia nunquam mergitur undis.

l. 100. *Melanchlaeni*] Ante correctionem Hermolai *Menanchlea* legebatur. Verùm cùm de his in Europa agat, non video hîc rectè certó collocari. Herodotus lib. IV. fol. 28. etiam *Melanchlaenos* in Europa collocat.

Ibid. *Reliqua ejus*] Scilicet *littoris.*

l. 103. *Phthirophagi*] Ante emendationem Hermolai legebatur *Cleptitophagi*, aliàs *Cleptriophagi*, vel *Cleotiphagi.*

l. 104. *In confinio Maeotidis Syndones*] *Sindi* mihi videtur legendum, non *Syndones.* Ita praeter ceteros legit Orpheus in *Argonaut*, & Eustathius Dionysii Interpres: Σινδοὶ οἱ καὶ Σικχοὶ λεγόμενοι. Ammianus lib. XXII. 569. *Sindon* post Borysthenis ostia in Europa collocat, *quam incolunt Sindi ignobiles.*

l. 108. *Obliqua tunc regio*] Fortè, *tum regio.*

l. 109. *Inter Pontum Paludemque ad Bosporum excurrit*] Plinius lib. VI. cap. 6. *Ora ipsa Bospori utrinque ex Asia atque Europa curvatur in Maeotin.* Infrà lib. II cap. I. *Obliqua tunc ad Bosporum plaga excurrens, Ponto ac Maeotide includitur.*

l. 110. *Quae duobus alveis in lacum*] Pintianus in *Retractationibus* legit, *quam duobus alveis Anticitos in lacum & in mare profluens Corocondama peninsulam reddit.* In vetusto codice sic legitur: *quam duobus alveis in lacum & in mare profluens Corocanda penè insulam reddit.*

l. 111.

l. 111. *Corocondamam*] V. C. *Corocanda*. Stephanus *Coricondamen* appellat oppidum proximum Sinopae, & paludem *Coricondamitin*.

l. 113. *Cepae*] Straboni Κῆπαι, aut aliàs Κῆποι.

l. 117. *Quasi margine obductus*] Hoc est, nullos sinus efficiens.

l. 120. *Toreatae Arrichi*] Τοῤῥεά], Ἄῤῥυχοι.

l. 122. *Iaxamatae*.] V. C. *Xamatae*.

l. 123. *Ut ne militiae quidem vacent*] Hoc est, ne militiae quidem vacationem habeant.

l. 125. *Illae equestre praelium ineunt*] Fortè *illae equestres praelium ineunt*.

l. 134. *Idem semper & sublimis*] Aliàs *subsimilis*: forsan, *sui similis*, V. C.

l. 135. *Sauromatae*] De Sauromatis Nicolaus Damascenus apud Stobaeum *Serm.* XLII.

l. 139. *Ad alia steriles*] *At* aliàs, *& alia* V. C.

l. 140. *Budini Geloni*] Aliàs, *Budini Gelonion*. Verùm *Coravim* & *Gelonon* urbem in Europa collocat Stephanus, non in Asia. Vide eum in *Gelonon*.

l. 141. *Thyrsagetae*] Aliàs *Thissagetes*.

l. ead. *Turcae*] Aliàs *Lurcae*. Plinius lib. VI. cap. 7. *Turcae* habent Stephanus & Eustathius *in Dionysium*.

l. 141. *Ultraque eum jacet ora*] *Ultra* hîc ponitur pro *supra*.

l. 143. *Ad Arymphaeos usque promittitur*] Noster in Gallia: *ad Pyrenaeum usque promittitur*. & lib. I. cap. 3. *Deinde rursus Gallia est longè & à nostris litoribus huc usque promissa*.

Ibid. *Surgit mons Rhipaeus*] Rhipaeos montes non rectè Veteres, ubi essent, designarunt, qui Tanais ortum in ipsis esse scribunt. Fontes enim habet in paludibus, & planis locis, & *Don* vocatur ab incolis; mons olim *Silis*. Rhipaei verò montes versus oram Oceani in tanta altitudine tot producti continentibus sunt jugis, ut nostri *catenam mundi*, incolae *Semma poias*, quod *mundi cingulum* significat, appellent.

l. 146. *Nuda sunt capita*] Id est, sunt calvi. Ex Herodoto Plinius lib. VI. cap. 13.

LIB.

LIB. II. CAP. I.

l. 2. FINIS *ac situs est*] Sic lib. I. cap. 4. *Nunc exactiùs oras situsque dicturo.*

l. 3. *At per eundem amnem in Maeotida remeantibus*] Fortè, *at per eundem amnem in Maeotida remeantibus; ad dextram Europa est, modò sinistro lateri navigantium opposita, Rhipaeis montibus (nam & huc illi pertinent) proxima cadentes assiduè nives adeò invia afficiunt, ut ultra* &c. Pintianus in *Retractat. lateri* legit & *apposita* cum Aldo, non *opposita*. Item conjunctionem *ac* insuper delendam, & verbum *cadentes* minori littera scribendum monet. Europa, quae nunc, dum ex palude in fontes Tanais navigabatur, sinistra erat, remeantibus in paludem per eundem amnem jam dextera est. Sequitur enim semper ea quae à dextra sunt priùs, ominis gratia. Sic lib. I. cap. 4. *Et ab his potissimùm, quae influenti dextra sunt.* & de Caspio mari lib. III. cap. 5. *Ad introëuntium dextram Scythae Nomades.* & de Persico lib. III. cap. I. *In ipso Carmani navigantium dextra positi*; & de Arabico, loco cit. *Ab ea parte, quae introeuntibus dextra est.* & lib. III. cap. I. *Huc egressos, sequentesque ea, quae exeuntibus dextra sunt.* Omnia ex Herodoto in *Melpomene*, quae hoc capite Mela tradidit, transcripsit.

l. 8. *Nisum intendentium*] V. C. *incedentium.*

l. 10. *Gryphi*] Plautus in *Aulularia*: *divites qui aureos montes colunt.*

l. 17. *Buges*] *Butes* V. C.

l. 18. *Pro sedibus plaustra habent*] Sallustius: *Scythae Nomades tenent, quibus in plaustris sedes sunt.*

Ibid. *Hamaxobitae*] Strabo lib. II. & VII. Ἀμαξικοί.

l. 19. *Obliqua tunc ad Bosporum plaga*] Pro *tunc* lege *tum.* Suprà: *Obliqua tum regio & in latum.*

l. 21. *In paludem vergentia*] Aliàs, *In palude.*

l. 22. *In Bosporum Cimmerium oppida*] *In Bosporum Cimmerica oppida.*

l. 27. *Carambico, quod*] V. C. *Carambie quod*, leg. *Carambico, quod in Asia diximus, par & adversum. Par & adversum* etiam habet V. C. Ideo autem *par* esse dixit,

dixit, quia ſicut Carambis medium Euxinum ſecat, ſic & Criumetopon. Plinius lib. II. cap. 20. & lib. IV. cap. 12. *Promontorium Criumetopon adverſum Carambi Aſiae promontorio, per medium Euxinum excurrens.* Sic Pomponius lib. II. de Hiſpania cap. 6. *Atque ei, quod in Africa Ampeluſiam eſſe dixeramus, adverſum.* Item in Thracia lib. II. cap. 2. *Alter Ponti angulus adverſus Phaſiaco, &, niſi amplior foret, ſimilis.* & lib. I. cap. 7. *Jam Leptis altera & Syrtis, nomine & ingenio par priori.* & lib. I. de Europa: *Cùm contrariis litoribus Aſiae non oppoſita modò, verùm etiam ſimilis.* Caeſar lib. II. cap. 18. *de B. Gall. Ab eo flumine pari acclivitate collis naſcebatur adverſus huic, & contrarius.*

l. 29. *Cherroneſus*] Aliàs *Cerone* V. C.

l. 32. *Subit tum mare*] Plinius lib. IV. cap. 12. *Mare ſubit vaſto receſſu, donec 5000. paſſuum intervallo abſit à Maeotide.*

l. 33. *Quinque millium paſſuum ſpatio*] Aliàs, *quinque millium ſpatio.*

l. 37. *Taphrae*] Strabo lib. VII. ait hunc Iſthmum, ſtadia CCCLX. ad ſtadia decem turribus aedificatis fol. 301.

l. ead. *Sinus Carcinites*] Fortè, *ſinus Carcinitis.* Strabo lib. VII. Sed mendoſè, ut opinor. Herodoto *Cyrcinitis* in *Melpomene.*

l. 39. *Gerrhos inter Baſilidas & Nomadas*] Herodotus lib. IV. *Sextus eſt Hypacyris, qui ex palude manans, medioſque Scythas pecuarios perfluens, in mare evolvitur juxta Carcinitin.* Legendum itaque, *Hypacyris per ipſos Nomadas*: nam pòſt etiam inter Nomadas Georgoſque dicit fluere Panticapen. Adde Plinium lib. IV. cap. 12.

l. 42. *Hypacaris per Nomadas evolvitur*] Aliàs, *Hypaciris poſt ipſos Nomadas evolvitur.* Plinius lib. IV. cap. 12.

l. ead. *Silvae deinde ſunt*] Non id vult Pomponius, maximas ſilvas in Scythia eſſe; nam pòſt dicit, adeò eſſe Scythas lignorum egentes, ut ignes oſſibus alant; ſed ibi eſſe ſilvam omnium Scythiae maximam. Hylaeam eam terram, materia refertam appellat Herodotus lib. IV. cap. 18.

l. 44. *Qui Nomadas Georgoſque diſterminat*] V. C. *diſter-*

disterminant. Gerros Basilidas & Nomadas separat: Hypacyris per Nomadas & Rhipaeos fluit.

l. 45. *Excedens tenui radice litori annectitur*] Sic infrà cap. seq. *in radice magnae peninsulae.* Verbum verò *excedens* supervacuum à Pintiano censetur. Sed ipse Mela lib. III. cap. 2. *Mox tantundem penè in pelagus excedens.* Et in Italia hoc lib. cap. 4. *Ab Alpibus incipit in altum excedere.* Hîc itaque sede sua movendum non censeo. Videtur tamen, inquit idem in *Retractat.* deesse *in altum*, vel *in pontum excedens*, vel aliquid simile.

l. 48. *Facie positi ensis allecta est*] Plinius lib. IV. cap. 12. *Et peninsula ad formam gladii in transversum porrecta.* ut non absurdè *porrecta est* hîc legi possit, aut *porrecti ensis.*

l. 49. *Mare Ponticum*] Fortè *Pontum* V. C.

l. 56. *Alit laetissimâ pabula*] Aliàs, *alit lactissimè pabula* V. C. *laetissima pabula* habet.

l. 59. *Iter alveo stringit*] Sic Curtius de Gange lib. VIII. *à meridiana regione decurrit, & magnorum montium juga recto alveo stringit.* Virgil. *Ecl.* IX. & lib. VIII. *Aeneid.*

——— Ego sum, pleno quem flumine cernis
Stringentem ripas, & pinguia culta secantem.

Adde Solinum cap. 29.

l. 60. *Borysthenida & Olbida Graeca oppida*] Ὀλβία καὶ Βορυσθενίς. V. C. *Olbiam.* Graeca oppida *Olbia* & *Borysthenis.* Herodotus lib. IV. *Dehinc habitant Scythae agricolae, quos Graeci, qui sub Hypane incolunt, Borysthenitas appellant, ipsi verò se Olbiopolitas.* Consule & Arrianum.

l. 62. *Callipidas Hypanis includit*] Hujus fluminis aut gentis Herodotus non meminit. Vitruvius lib. III. cap. 8. *Hypanis de montibus ortus.* Cicero lib. I. *Tuscul. Quaest. apud Hypanim fluvium, qui ab Europae parte in Pontum influit.* Aristoteles ait in eo bestiolas quasdam nasci, quae unum diem vivant. *Includit*, i. e. terminat, separat. Plinius lib. III. cap. 4. de Anione. *qui & ipse Latium includit à tergo.* & lib. VI. cap. 20. *Armant peditum* XXX. M. *elephantos* CCC. *equites* DCCCC. *Hos inclu-*

includit Indus montium corona circumdatus & solitudinibus per ꟾↃCXXXV. M.

l. 64. *Tandem non longè*] Pro *tandem* repone *tantum.*

l. 68. *Intra Callipidas.*] V. C. *inter Callipidas.*

l. 69. *Hos ab Istricis Tyra seperat*] Herodotus lib. IV. cap. 51. *Post hunc Tyrea, qui ab aquilone means ortum trahit ex ingenti palude, quae Scythiam terram à Nebride separat. Ad ostium hujus incolunt Graeci, qui Tyritae vocantur.* paullo antè: *flumen Tyra.* Ammianus lib. XXII. cap. 9. *Tyrus colonia Phoenicum, quam praestringit fluvius Tyras.* Idem Plinius tradit lib. IV. cap. 12. *Clarus amnis Tyra oppido nomen imponens, ubi antea Ophiusa dicebatur.*

l. 74. *Nam per immania magnarum gentium*] *Spatia* interponendum.

l. 75. *Deinde aliter appellantibus accolis fit Ister*] Fortè, *aliter eum appellantibus.* Pintianus lib. I. cap. 18. in Aeolide legendum putat, non *facta*, sed *dicta*, quae opinio ex hoc loco convincitur. *Ister*, inquit Mela, *fit*, id est, dicitur. Castigandus autem Martiani Codex, in quo sic legitur: *Ister fluvius ortus in Germania de cacumine montis novem sexaginta amnes assumens.* Legendum enim *montis Abnobae.* Cornelius Tacitus *de Moribus Germanorum*: *Molli & clementer edito montis Abnobae jugo effusus, plures populos adit.*

l. 79. *Totidem, quot ille, ostiis*] Ovid. lib. II. *Trist.* eleg. I. v. 189.

Solus ad egressus missus septemplicis Istri.

Addc Strabonem lib. VII. de Istro, & Solinum cap. 13.

l. 79. *Navigabilibus*] V. C. *navigabilis.*

l. 82. *Ac festo coitu*] Pro *coitu*, *coetu* legitur in antiquo Codice.

l. 84. *Auro cincta*] Antiqua Exemplaria *juncta*: fortè, *vincta*: & sic legit Aldus. V. C. Solinus cap. 15. *incincta.*

l. 85. *Apud eos ipsos*] Particula *eos* redundare videtur.

l. 89. *Sarmatae*] *Satarchae* aliàs. *Sarichae* V. C. *Sarmatas* autem post *Agathyrsos* Pomponius nominavit, pòst

post mores singulorum ordine reddit; quare non omnino malè haberet *Sarmatae*, si postea adderetur *Satarchae*.

l. 91. *Admodum assiduè*] Aliàs *admodum assiduae*. V. C. De Sarmatis & eorum moribus & victu Diod. Siculus libro v. & Ammianus lib XXXI. & Herodotus. & Turnebus pag. 289. Aliter Cornelius Tacitus.

l. 92. *Demersis in humum sedibus*] Herodotus fol. 294.

l. 93. *Totum braccati corpus*] Ovidius lib. III. *Trist.* eleg. 10.

Pellibus, & sutis arcent mala frigora braccis,
Oraque de toto corpore sola patent.

Idem lib. IV. *Trist.* & lib. V. *Trist.* eleg. 7.

Pellibus & laxis arcent mala frigora braccis,
Oraque sunt longis horrida tecta comis.

Adde Herodotum lib. IV. non longè à principio, & Diodorum Siculum lib. III. pag. 179.

l. 101. *Atque ut illa pecorum durant, ita diu statam sedem agunt*] Cùm paulo ante *pecorum* meminisset, non fuit necesse hic statim iterum addere. Quare legendum puto *atque ut illa perdurant, ita hi statam* &c. sic de Euphrate lib. III. cap. 8. *Tum Arabas ingressus, non perdurat in pelagus, verùm ingens modò & navigabilis, inde tenuis rivus, despectus emoritur.* Fortè etiam pro *statam sedem* leg. *storeas.* Caesar lib. II. *de Bello Civil.* cap. 9. *Storeas autem ex funibus anchorariis tres in longitudinem parietum turris, latas* IV. *pedes fecerunt.*

l. 112. *Exemtumque sanguinem, ubi permiscuere, degustant*] Legendum, *ubi vino permiscuere.* Sallustius ait, *Catilinam humani corporis sanguinem vino permixtum in pateris circumtulisse.*

l. 116. *Binisque poculis, qui plurimos retulere, perpotatis interlocantur*] Ante emendationem Hermolai legebatur, *perpotatis interlocantis honos praecipuus est.* Herodotus lib. IV. *Qui verò plures caedes fecere, ii duobus pariter, quos habent, calicibus potant.* Si conjecturis uti licet, hunc locum sic legerem, ut cum Herodoto

congruat, a quo haec omnia: *binisque poculis*, *qui plurimos retulere*, *perpotant*. *Is honos*, &c. nam *interlocant* ex verbo praecedenti *perpotant* factum existimo, cùm Librarii nescirent, ut saepe usu venit, essetne scriptum *perpotant*, an *ter locant*, aut, quod idem est, *perpotatis* aut *ter locatis*; nam *est* adjunctum fuit ex inferiori clausula. Aliàs *inter perpotantes*, *interlocantes bonos*.

l. 120. *Antropophagos*] Cùm haec ex Herodoto ad verbum descripsit Mela, & *Antropophagos* à Melâ dictos ipse Herodotus eos *Androphagos* vocet, quemadmodum & ipse Mela lib. III. cap. 6. Sic hîc etiam esset legendum.

l. 121. *Epulae visceribus humanis apparantur*] Herodotus lib. IV. *Multi homines excoriatos & stipe lignea extentos super equos circumferunt.*

l. 123. *Melanchlaenis atra vestis*] Melanchlaenos in Asia degere scribit Herodotus fol. 217.

l. 124. *Neuris statum singulis tempus est*] *Statum annis singulis* legendum videbatur ex Herodoto. Sed quum Solinus verè, *Neuri*, inquit, *statis temporibus in lupos transfigurantur*, *deinde acto spatio*, *quod huic sorti attributum est*, *in pristinam faciem revertuntur*, addere non ausim, sed id significare videtur *statum*.

l. 127. *Mars omnium Deus*] *Scytharum* addit V. C.

l. ead. *Enses & cinctoria dedicant*] V. C. *tentoria*. Plinius lib. VII. cap. 7. *Tu cujus semper cinctoria est mens.*

l. ead. *Hominesque pro victimis feriunt*] Solinus cap. 20. *Populis istis*, inquit, *Deus Mars est*: *pro simulacris enses colunt*; *homines victimas habent*; *ossibus adolent ignes focorum*. ubi legendum fortè, *alunt*, non *adolent*. Adde Herodotum lib. IV. non longè à principio. & Diodorum lib. III. fol. 179.

CAP. II.

l. 1. *His Thracia proxima est*, *eaque à Pontici lateris fronte usque in Illyricos*] Id est, mari Aegaeo, nam ab Hellesponto ad Pallenen latus est Thraciae; reliquum autem ejus lateris montibus & iis gentibus terminatur, quas pòst enumerat. Sic suprà lib. I. cap. 3. *Hinc in Aegaei partem*

tem pertinens Thracia. Sic Plinius lib. IV. cap. II. *Ita finit* supra Thraciam *Ister*, *à septentrione*, *& ab ortu Pontus ac Propontis*, *à meridie Aegaeum mare.*

l. 2. *Penitus immissa*] Suprà lib. I. cap. 9. *Asiae prima pars Aegyptus inter Catabathmon & Arabas*, *ab hoc litore penitus immissa.*

l. 3. *Istro pelagoque contingitur*] Tacitus fol. 640.

l. 6. *Quae feruntur*] Aliàs, *feruntur.*

l. ead. *Malignè admodum patiens*] Id est, non largè. Plautus in *Bacchid.* Act. 3. sc. 2.

> *Sisne nec ne*, *ut esse oportet: malus bonus*, *cujusmodi*;
> *Justus injustus*; *malignus largus*; *commodus incommodus.*

Virgilius *Aeneid.* VI. 270.

> *Quale per incertam lunam sub luce maligna*
> *Est iter in sylvis.*

l. II. *Asper atque indecens*] Pro *asper* V. C. legit. *dispar.*

l. 12. *Ceterùm ad ferociam & numerum*, *ut multi inimitesque sint*, *maximè ferax*] Hunc locum nemo ausus est attentare, cùm tamen verba illa, *ut multi immitesque sint*, idem valeant, quod *ad ferociam & numerum.* Haec ideo dixerim, quia sunt quidam nimis religiosi, qui apud Pomponium nullum verbum redundare affirmant.

l. 18. *Orpheo primum initiante*] Id est, instituente. Diodorus Siculus Orpheum sacra Bacchi ex Aegypto in Graeciam primum attulisse narrat. Suidas etiam dicit Orpheum Thracem primum instituisse Graecorum mysteria, & cultum Graecorum θρησκείαν appellatam, quia Thracum esset inventum.

l. 20. *Haemus in tantum altitudinis abit*] Strabo lib. VII. fol. 303. item Livius lib. XLII. de Philippo.

l. 24. *Getae utique*] Haec verba haud dubiè vacant. Vide Solinum de Thracia cap. 16.

l. 32. *Nec feminis quidem segnis est animus*] Suprà lib. I. cap. 5. *Regio solo quàm viris melior*, *& segnitie gentis obscura.*

l. 33. *Votum eximium habent*] Tacitus fol. 630. *cùm spe*

ſpe votoque uxoris ſemel tranſigitur. Sic *ad ſecunda vota tranſire*, Arnobius fol. 134. & 187. Solinus 63. Et Seneca *de Ira* lib. III. cap. 31. *Haec res ſua in reges arma convertit, fidiſſimoſque eò compulit, ut de morte eorum cogitarent, pro quibus & ante quos mori votum habuerant.* Sed Noſter lib. III. cap. 5. *Id eis funus eximium eſt.* Fortè igitur *funus* aut *fatum* legendum.

l. 34. *Et quia plures ſingulis nuptae ſunt, cujus id ſit decus, apud judicaturos magno certamine affectant*] Hoc eſt, ii, qui ſupra Creſtonaeos habitant. Sed ſuprà dixit: *Quia ſingulis aliquot ſimul conjuges.* Tullius *Tuſcul.* lib. V. cap. 27. *Mulieres verò in India, cùm eſt cujuſvis earum vir mortuus, in certamen judiciumque veniunt, quam plurimùm ille dilexerit, plures enim ſingulis ſolent eſſe nuptae. Quae eſt victrix, ea laeta, proſequentibus ſuis, unà cum viro in rogum imponitur: illa victa, moeſta diſcedit.* Idem Valerius Maximus habet lib. II. cap. 16. & D. Hieronymus *contra Jovinianum* lib. I. pag. 40. Euripides in *Creſphonte*, citante Cicerone lib. I. *Tuſc. Quaeſt.*

> *Nam nos decebat coetus celebrantis domum*
> *Lugere, ubi eſſet aliquis in lucem editus,*
> *Humanae vitae varia reputantis mala:*
> *At qui labores morte finiſſet gravis,*
> *Omnes amicos laude & laetitia exſequi.*

l. 36. *Moribus datur*] Quaenam dilecta fuerit praecipuè à marito. Herodotus lib. V. Fortè leg. *amoribus.*

l. 37. *In hoc contenditur*] Fortè, *hoc conceditur.*

l. 42. *Si detur in manus*] Catullus in *Epithalamio Juliae.*

> *Tu fero juveni in manus*
> *Floridam ipſe puellulam*
> *Matris è gremio ſuae*
> *Dedis.*

l. 45. *Publicè aut locantur ducendae, aut veneunt*] Hoc non Thracibus, ſed Babyloniis tribuit Herodotus lib.

lib. I. aitque servari eam legem ab Enetis, qui sunt ex Illyriis. De Massagetis etiam hoc refert Idem lib. I. & de Assyriis Stobaeus *Serm.* XLII. Assyriis id etiam in more esse ait Stobaeus *Serm.* CXLV.

l. 53. *In littoribus Istro proxima*] *In littoribus Istro est proxima*, legitur in V. C.

l. ead. *Istropolis*] Ptolemaeo, Ἰστρόπολις. Lat. vers. *Istropolis*. Straboni & Stephano Ἴστρος.

l. 54. *Calatis & Tritonice*] Hîc à Ptolemaeo & Strabone collocatur *Tomis*. *Tomus* Ptolemaeo & Arriano. Strabo inter Istrum & Calatin collocat Τόμιν.. Stephanus: Τομεύς. Ammianus fol. 569. *Tomi*. Legendum fortè, *Calatis & Tomi*. *Calatis* in Ptolemaei versione Latina *Gallatia*, non *Callatia*, ut Pintianus in *Castigationibus*. Strabo fol. 219. Κάλατις Ἡρακλεωτῶν ἄποικος.

l. 55. *Et portus Caria*] Arrianus in *Periplo*: Ἐνθένδε ἐς Καρῶν λιμένα, ὀγδοήκοντα καὶ ἑκατόν· καὶ ἡ γῆ ἐν κύκλῳ τοῦ λιμένος Καρία κλήζεται. ἀπὸ δὲ Καρῶν λιμένος εἰς Τετρισιάδα στάδιοι εἴκοσι καὶ ἑκατόν.

l. ead. *Tiristris promontorium*] Ante Hermolaum legebatur *Pistris*. Hoc promontorium Strabo lib. VII. videtur appellare Κηῦριζις ἄκρα. Ptolemaeus Τιρίστρια. At in Latino, *Tiristris*. Legendum fortè apud Strabonem, καὶ Τίριστρις ἄκρα.

l. 57. *Et nisi amplior foret, similis*] Sic lib. II. cap. ult. de Creta: *Nisi major esset, Cypro similis.* & alibi de Maeotide: *& citra magnitudinem Ponto similis.*

l. 58. *Bizone*] Βιζώνη Strabo lib. VII. fol. 309.

l. 59. *Crunos*] Κρουνοὶ appellari videtur à Strabone. Plinius lib. IV cap. II. *Nunc habet Dionysiopolim, Crunos antea dictam.*

l. ead. *Anchialos*] Aliàs *Anchiales*.

l. 60. *Odessos*] Ptolemaei Lat. vers. *Odessum*. Arrianus, Ὀδησσός. Strabo lib. VII. Ὀδησὸς cum simplici σ.

l. 61. *Atque ubi Pontus alterum sui flexum angulo finit magno*] Haec verba delenda censet Pintianus in *Retractat.* quoniam eorum sit inutilis repetitio.

l. ead. *Intimo in sinu*] *In* deletur in veteri Codice.

l. 62. *Magna Apollonia*] Lege *magno*, ut ad *angulo* referatur, non ad *Apollonia*, quae non *magna* fuit.

 l. 64.

l. 64. *Quod Thinniam vocant*] Strabo lib. VII. Ἡ Θυνιὰς τῶν Ἀπολλωνιατῶν χώρα.

l. 65. *Exit & incurvis*] *Et* redundat, atque abest à V. C.

l. ead. *Incurvis contra se littoribus obtenditur*] Ora, non promontorium. Tacitus: *Omnium, quas exposui, gentium lateribus obtenditur.* Et suprà lib. I. cap. 4. de Africa: *Quia nec usquam Asiae & non totis hujus littoribus obtenditur*, id est, ora recta non procedit à septentrione in austrum, sed obtenditur curvis alterius lateris littoribus.

l. 66. *Urbemque sustinet*] *Urbesque sustinet* V. C.

l. ead. *Halmydesson & Phileas*] Ptolemaeus statim post *Halmudesson* collocat *Phileam* promontorium & *Phinopolim*, ut hîc *Phileam* sit legendum. Strabo lib. VII. pag. 309. & Ptolemaeus, Σαλμυδησσός. Herodotus, *Salmydesus*. Plinius, *Almedessos*. Xenophon *Salmydessos*. *Halmudessos* aliis vel *Almudessos* vel *Salmudessos* dicitur. Ante Hermolaum legebatur *Helini deson & Philas*. Hermolaus ex Ptolemaeo *Philiam*, aut ex Stephano *Phileas* scribendum censet.

l. 67. *Phinopolim*] Φθινόπολις Straboni, sed, ut puto, mendosè. Livius lib. XXXII. cap. 33. videtur appellare, *Panopolin*, nisi mendum sit.

l. 69. *Selymbria*] Strabo *Selybriam* vocat fol. 309.

l. ead. *In Bosporo Byzantium*] Ptolemaeus: *Byzantium. Bathynii fl. ostia. Athyrae fl. ostia. Selybria. Perinthus.*

l. 70. *Bitynis*] *Bathynias* Plinio lib. IV. cap. II.

l. 71. *Erginos*] Hunc videtur appellare *Arzum* Ptolemaeus.

l. ead. *Tum Rheso regnata quondam pars Thraciae*] Non de mediterraneis hîc agit Mela, sed de oppidis, quae sunt in ora Thraciae. Rhesi autem meminit, quoniam de ejus equis fatalibus apud Homerum aliosque Poëtas crebra mentio. Plinius lib. VI. cap. 20. *Gens Pandae, sola Indorum regnata feminis.*

l. 75. *Et in radice magnae peninsulae sedens*] V. C. *& in radice montis magnae peninsulae sedens.* Mirum est Pintianum non attendisse ad verba cap. praeced. ubi describitur δρόμος Ἀχιλλέως, *terra tum longè distenta excedens tenui radice litori adnectitur.*

l. 80.

l. 80. *Ob multa memorabilis est*] V. C. *ob multa memorabile in ea.* & meus Liber. Aut aliàs, *ob multa memorabile est.*

l. 81. *Flumen Aegos, naufragio classis Atticae insigne*] Plutarchus in *Lysandro.* Hujus non ut fluminis, sed urbis meminit Xenophon lib. II. *Hist. Gr.* Ἐκεῖθεν δὲ εὐθὺς ἐπισιτισάμενοι ἔπλευσαν ἐς Αἰγὸς ποταμοὺς, ἀντίον τῆς Λαμψάκου.

l. 84. *Divisas spatio pelagoque terras*] Sic etiam locutus videtur Tacitus in *Vita Agricolae: Britannia spatio ac caelo, in orientem Germaniae, in occidentem Hispaniae obtenditur.* Ut infrà lib. III. cap. 6. *Gades à continenti angusto spatio & veluti flumine abscissa.* Quid si legas, *plaga pelagoque terras.* Prudentius lib. II. *contra Symmachum*:

> *Distantes regione plagae divisaque ponto*
> *Litora conveniunt.*

l. 87. *Non navigata maria*] Fortè, *non navigato mari.* Cicero *de Finib.* lib. II. *Ut si Xerxes, cum tantis classibus tantisque equestribus & pedestribus copiis, Hellesponto juncto, Athone perfosso, maria ambulavisset, terramque navigasset.* Et paulò pòst: *maria pedibus peragrantem, classibus montes.*

l. 89. *Est & portus Coelos*] Ptolemaeus ex Bilibaldi translatione, *Caela.*

l. 91. *Cynossema*] Κυνὸς σῆμα.

l. 93. *In quam conversa*] V. C. *in quem conversa.*

l. 95. *Macidos*] Demosthenes *pro Corona* pag. 160. Μάδυτον appellat, Ptolemaeus Latinus *Madium*, nam in Graeco non legitur. Aldus legit *Mathios*, quae lectio confirmat legendum esse *Madytos.*

l. 98. *Sunium vocatur*] Aliàs *vocant.*

l. 99. *Magno ambitu mollique*] Sic in Aeolide lib. I. cap. 18. *sed longè ac molliter flexus.* Eadem fortè locutione, qua apud Persium *Sat.* III. 68.

> ——— *& metae quàm mollis flexus.*

l. 100. *Praevectisque Mastusiam*] Aliàs *praevectis*, & V. C. *Praevectis* etiam legi posset, ut suprà lib. cap.

cap. 2. *ab eo ad Sunium tendentibus praenaviganda.* & cap. 4. *Hunc enim praegressos Piceni litora excipiunt.*

l. 102. *Abluens, jugo facie vallis includitur*] Pomponius lib. II. cap. 6. in Hispania: *illud jam in occidentem & Oceanum obliquo jugo excurrens.* Aldus habet *Phacie vallis*: sed aliter habet meus Liber, ut ipse Mela lib. III. cap. 3. *vagum atque diffusum facie amnium spargitur.* & lib. II. cap. I. *Et* (terra) *quasi in mucronem longa colligens latera, facie positi ensis allecta est.*

l. 104. *Alopeconesum*] *Alopeconnesum* Demosthenes *Orat. pro Corona.* & suprà ex eodem Demosthene *Madytos* legendum, non *Macydos*. Sic enim ille: Χεῤῥονησιτῶν οἱ κατοικοῦντες Σηστὸν, Ἐλεοῦντα, Μάδυτον, Ἀλωπεκόννησον, στεφανοῦσιν Ἀθηναίων τὴν βουλὴν καὶ τὸν δῆμον χρυσῷ στεφάνῳ. Herodotus lib. VII. fol. 481. *Chersonesi ora inter Seston & Madyton est salebrosa.* & Eustathius *in Dionysium*: Σηστὸς μὲν Λεσβίων ἄποικος, καθὰ καὶ ἡ Μάδυτος. Stephanus: Μαδυτὸς, πόλις Ἑλλησποντία. Livius lib. XXXI. *Inde progressus ad Chersonesum, Eleunta & Alopeconnesum, tradentibus ipsis recepit. Callipolis quoque & Madytos dedita.*

l. 106 *Eximia est Aenos*] Pro *eximia* legendum fortè, *extra*, id est, extra sinum. ut h. l. cap. 4. & 5. vel *extra eam.* Vide Herodotum lib. VII. & Ammianum Marcellinum fol. 566. Eustathius ad Dionys. Αἶνον in Melanensi sinu esse ait.

l. 107. *Trans eundem Doriscos*] Demosthenes & *Dorisci* & *Serrii*, ut urbium meminit in *Oratione de Chersoneso.* & Livius lib. XXXI.

l. 108. *Ab Aenea profugo condita*] Livius lib. XL. cap. 4. *Proficiscuntur ab Thessalonica Aeneam ad statum sacrificium, quod conditori Aeneae cum magna cerimonia quotannis faciunt.*

l. 110. *Promontorium Serrium*] Ante Hermolaum *Seriphium* legebatur. Solinus cap. 10. de Orpheo, *quem sive sacrorum sive cantuum secreta in Sperchio promontorio agitasse tradunt.* Marcianus Capella lib. VI. *Nam in Spartio promontorio ille vitam, aut sacris, ut ajunt, impendit, aut fidibus.*

l. 116 *Turris, quam Diomedis vocant*] Plinius lib. XXV. cap. 8. *Circa Abderam & limitem, qui Diomedis vocatur, equi pasti inflammantur rabie.* Marcianus lib. cit.

cit. *Mox regio Maronea ac Tyrida oppidum, in quo equi Diomedis stabulati.* Solinus cap. 15. *Regio Maronea, in qua Tyrida oppidum fuit equorum Diomedis stabulum. Sed cessit aevo, solumque turris vestigium adhuc durat.*

l. 118. *Abdera*] Τὰ Ἄβδηρα.

l. ead. *Sed ea magis id memorandum habet*] Fortè, *illa*, vel *at illa.*

l. 120. *Ultra Nestos fluit*] Livio pag. 346. *Nessus.*

l. 121. *Interque eam*] V. C. *eum.* Fortè *ea.*

l. 123. *Calarnea*] V. C. *Calarnia.*

l. ead. *Caprullon*] V. C. *Carpullimen.* Aliàs *Caprullimen.* Pintianus legit, *portus Capros cum insula.* Sed in toto opere insulae non meminit Mela, praeterquam in cap. ult h. l. ubi de omnibus singillatim agit. Quare haec lectio tolerari nequit. Strabo lib. IX. fol 393.

l. 131. *Capit opinio fidem*] Lib. I. cap. 6. *Si fidem res capit.* Silius Italicus: *cepit opinio fidem.*

l. 134. *Verùm totus est totoque longè dorso procedit in pelagus*] Pro *est* fortè leg. *etiam.* V. C. *Verùm totus est, toto longoque dorso procedit in pelagus.*

l. 138. *Et factus freto navigabilis*] Aldus & Antiq. *actus freto*, & V. C. Fortè *perfossus & freto navigabili pervius*, ut in Hispania de Calpe: *atque inde ingressis totus admodum perviùs.* Athenaeus lib. VI. cap. 7. vel legendum *totus etiam.* Sic & loquitur suprà cap. 2.

l. 140. *Acroathon*] Ἀκρόθωον Stephano.

l. 143. *Ut quinque urbium sedes sit*] Herodotus fol. 511.

l. 146. *Ab Eretriis*] Aldus, Antiq. *Haeretris.* V. C. *Eretris.*

Cap. III.

l. 1. *Tum Macedonum populi, quot urbes habitant*] Fortè, *Tum Macedonum populi aliquot urbes habitant.* Infrà lib. III. cap. 1. *Cantabrorum aliquot populi amnesque sunt.* Aliqui (inquit Pintiauus) hunc locum sic accipiunt: post antedictas gentes sequi populos Macedonum, & esse tot numero, quot sint urbes, quas habitant. Quam rectè autem sic intelligatur, arbitrio Lectorum esto. Diod. lib. XLI. fol. 250. Aldus & Antiq. *Tum Mac. p. quod.*

MS. & V. C. habet, & haec vera hujus loci lectio est. Aliàs *à Peneo ad Sepida*. *Sepias* autem est terminus littoris hîc à Mela descripti, ut patet ex sequentibus. Nam infrà hoc. cap. postquam mediterranea enumeravit, & littora ab eo leguntur, inquit, *à promontorio Sepiade per Demetrion.... ad Pagaseum sinum cursus est*. *Sepias* autem promontorium alio loco situm est, quàm Pintianus existimavit, qui id post Peneum collocat.

l. ead. *Cordynia*] Leg. *Erymne*.

l. ead. *Pares ad famam*] Sic suprà: *plures ad ferociam & numerum*.

l. 19. *Castanaea*] Plinio *Castaena*, Straboni Καστhναῖα dicitur.

l. 20. *Meliboeam illuminat*] Fortè, *illustrat*.

l. 22. *Hinc non longè est Olympus*] Fortè leg. *hic est Olympus*. cetera, *non longè*, vacant.

l. ead. *Hic Pelion*, *hic Ossa*] Particula *hic* utrobique juxta Vet. Cod. lectionem vacat: in eo enim legitur, *Olympus*, *Pelion*, *Ossa*.

l. 28. *Libethra*] Plinius lib. IV. cap. 9. *Thessaliae annexa Magnesia est*, *cujus fons Libethra*.

l. ead. *Carminumque fontes objacent*] Aliàs, *carmina*, *fontes objacent*.

l 29. *Objacet tum jam vaste*] Fortè *vasta*.

l. 30. *Myrtoum pelagus*] Μυρτῷον.

l. 32. *Proximè spatiosa est Hellas nomine*] Pro verbo *est* in V. C. conjunctio & habetur: ut legendum sit, *ac proximè spatiosa & Hellas nomine* &c. Atque ita legit Aldus.

l. 34. *Et Ionio magis*] Pro & substituunt *sed* vetera exemplaria.

l. 35. *Donec quinque millia passuum pateat*] Ante Hermolaum legebatur, *quatuor millia*. atque ita V C.

l. 41. *Ob sinus & promontoria*] *Ob* in & mutandum; ut legatur, *& sinus & promontoria*, ex V. C.

l. 42. *Quîs ut fibris littora ejus incisa sunt*] Aliàs: *fimbriis*. Varro fol. 1072. *Antiqui fibrum dicebant extremum*, *unde in sagis fimbriae*, *& in jecore extremum fibra*, *hic fiber dictus est*.

45. *In Macedonia prima est Thessalia*, *deinde Magnesia*, *Phthiotis*. *In Graecia Doris*] Fortè, pro *in Macedonia* erat scriptum *in ea*, scil. Graecia. Hoc autem ita esse

esse videtur, cùm suprà dixerit, *Tum jam vastè & multum prominens Graecia.* Thessaliam autem in Graecia esse, Strabo auctor est. Sic lib. I. cap. de Asia. *In ea primos hominum accepimus ab oriente Indos, Seres, & Scythas.* & cap. II. de Phoenicia. *In ea est Tyros, aliquando insula.* Et cap. 19. *In eo Maryandini urbem habitant.* Livius fol. 238. Infra h. l. cap. 7. de insulis. *Hae Thracum Grajorumque terris objacent.* & lib. III. cap. I. de Hispania. *In ea primi sunt Artabri.* In Aldino exemplari & antiqua lectione non est *in Graecia*, quod magis adjuvat hanc emendationem. At dubium esse potest, quare, cùm in enumeratione Macedoniae Thessaliam & Magnesiae partem numeraverit, deinde non eas provincias Graeciae tribuerit, cùm post eas numeratas dicat, *tum jam vastè & multùm prominens Graecia*; sed dici potest, Thessaliam, ut Strabo ait, in Graecia esse, neque excludi hic à Pomponio, sed ipsum dicere, à Thessalia Graeciam incipere, & à Sepiade illam prominere, cùm antea vastè retracta fuerit in Thermaico sinu. Sic in Europa post Macedoniam locat Graeciam Livius lib. XLV. fol. 346. Solinus cap. 13.

l. 53. *Larissa, aliquando Jolcos*] Fortassis eò retulit, quia patria Jasonis est. Strabo lib. IX.

l. 55. *Pindus & juxta situm Erineon*] Vide Diodorum Siculum fol. 615.

l. 59. *Cithaeron, fabulis carminibusque celebratus*] *Celebratus* pro celeberrimo.

l. 61. *Quàm ut indicari egeant*] V. C. *egeat.*

l. 68. *Pisae*] Aliàs *Pisa.* Πίσαι Herodoto lib. II. & Ptolemaeo. Claudianus *de bello Gild.*

> *Quatitur Tyrrhena tumultu*
> *Ora, nec Alpheae capiunt navalia Pisae.*

l. 74. *Orchomenon*] V. C. *Orchomenos.*

l. 75. *Cyllenius*] Ovidio *Cyllene.*

l. 76. *In Aetolia Naupactos*] Maritimum oppidum omnibus.

l. 77. *Stratos oppida*] V. C. *oppidum.*

l. 82. *Boion-Phtheleon*] V. C. & *Pteleon.*

l. 83.

l. 83. *Pagaseum sinum.... Pagasam*] Aliàs, *Pegasium*, & *Pegasam.*

l. 85. *Et quia Minyae Colchida petentes*] Interponendum, *Aphetae lucum*, ita ut legatur *& Aphetae lucum, quia Minyae.*

l. 86. *Argo navem solvere memoratur*] Aliàs *memorantur* V. C.

l. 87. *Illa praenaviganda*] Aliàs *pernaviganda.* V. C.

l. 89. *Thermopylae opes*] Fortè, *Thermopylae & intus.* Strabo lib. IX.

l. 93. *Marathon magnarum multarumque virtutum testis, jam inde à Theseo*] Ita interpungendum, vel voces *jam inde à Theseo* parenthesi sunt includendae. Nam ibi Theseum Marathonium mactasse taurum inquit Strabo lib. IX. fol. 384.

l. 94. *Persarum maxima clade pernotus:*] Aliàs *Persica maximè clade pernotus.* V. C. Nempe cùm ibi Miltiades copias funditus dedit in stragem, quae ducem Datin Persicum fuerant secutae, non expectatis Lacedaemoniorum auxiliis, tardius & plena luna profectis, ut inquit Strabo ibid.

l. 97. *Phidiaca Nemesis*] De hac consulendi Pausanias, Livius lib. XXXIV. Solinus cap. 12. & 13. Strabo lib. IX. Plinius lib. XXXVI. cap. 5.

l. ead. *Thoricos & Brauron*] Plinius, *Potamos, Brauron, quaedam oppida.* Strabo: *Thoricos, Potamos & Brauron.* V. C. habet *Phociros*, *Brazion.*

l. 99. *Finitque id litus Hellados*] Fortè, *finitque id latus Hellados. Latus*, id est, frons.

l. 100. *Spectat ad orientem*] Particula *ad* expungenda. Sic cap. 7. de Pachyno; *Pachynum vocatur, quae Graeciam spectat.*

l. ead. *Inde ad meridiem terra convertitur usque ad Megaram, Atticae ut modò latere, ita nunc fronte pelago adjacens*] Scrib. *Attica*, & *adjacet.* Plinius lib. IV. cap. 7. *Attica*, inquit, *attingit Isthmum parte sui, quae appellatur Megaris.*

l. 106. *Hoc illi cognomen est*] Aliàs *de illo cognomen est* V. C.

l. ead. *Quia quinque millium spatio*] Aliàs *quatuor milium* V. C. atque ita hîc & suprà ante Hermolaum lege-

legebatur, & sic leges apud Solinum.

l. 112. *Post clade notior*] V. C. *post cladem notior.* Saepe homines notiores sunt cladibus quam virtutibus. Ovidius lib. III. *de Ponto* Eleg. I.

> *Exposuit mea me populo fortuna videndum;*
> *Et plus notitiae quam fuit ante dedit.*
> *Notior est factus Capaneus de fulminis ictu:*
> *Notus humo mersis Amphiaraus aquis.*

l. 114. *Peloponnesi oram sinus & promontoria lacerant*] Plinius: *Tot sinus Peloponnesi oram lacerant, tot maria allatrant.* Plutarchus in *Themistocle.*

l. 115. *Ab oriente Bucephalos*] Portum non promontorium faciunt Plinius & Ptolemaeus.

l. 117. *Ad meridiem Malea.... Ichthys*] *Ichthys* ad occasum non ad meridiem.

l. 119. *Habitant ab Isthmo*] Id est ad orientem.

l. 122. *Scoenitas*] Plin. lib. IV. cap. 5. *Chenitas.* Ptolem. *Schoenus.* Aliàs, *Schoenitas* V. C. *Scoenus.*

l. 124. *Inter Scylleon & Maleam*] Scilicet ad meridiem: nam haec inversa fortè sunt.

l. 132. *Acherusium*] *Acherusiam.*

l. 135. *Hinc Cyparissus, illinc Asine*] *Huic* aliàs, & *illi Asine* vetus Codex & Aldus.

l. 142. *Et velut freto latus ore frequenti incidens*] Vide cap. 6. lib. III. Joannes Scribanus, Grammaticus Hispanus, emendandum censet, *latus orae sequentis.*

l. 145. *Amphilochii Ambracia*] V. C. *Amphilochis.* Plinius & Ptolemaeus, *Argos Amphilochium* vocant, Strabo *Amphilochos*, qui etiam lib. VII. ab Amphilocho *Amphilochicum* vocatum ait. Livius lib. XXXVIII. *Profectus ab Ambracia consul in mediterranea Aetoliae ad Argos Amphilochicum (viginti duo millia ab Ambracia abest) castra posuit.* De Amphilocho, urbis conditore Thucyd. lib. II. *Amphilochus Amphiarai filius post bellum Trojanum, cum domum repeteret, exosus Argo domicilium, condidit in sinu Ambracio urbem, quam nomine primae suae appellavit Argos nomine Amphilochium.* De Ambracia Pyrrhi regia Strabo lib. V. & Liv. lib. eod. fol. 270. Plinius lib. IV. cap. I. Dionysius lib. I. fol. 364. Mirum est,

eſt, Melam Nicopoleos non meminiſſe, quam tamen celebrat Strabo lib. IX. fol. 149.

l. 146. *Oluros*] Aliàs *Olyros*.

l. 147. *Creuſis*] Ptolemaeo *Creuſa.*. Aliàs *Creuſae*. ut Livius lib. XXXI. Strabo.

l. 148. *Oeanthia*] Ptolemaeo *Cerinthia*, *Plicanthe*.

l. ead. *Calidon*] Caeſar, Strabo, *Calydon*, quomodo Vetus Codex & Aldus.

l. 153. *Et quae minus mille paſſibus pateant*] Lege *ut* pro *&*, vel, *ut minus mille paſſibus pateant*. Strabo lib. VII. fol. 142.

l. 158. *Ab iis flexus in Adriam*] Aliàs, *ab iis jam flexus*, *jam* particula interpoſita.

l. 159. *Magno receſſu littorum accepto*] Aliàs *receſſu* Aldus & V. C.

l. 160. *Quà penetrat tamen vaſtius*] Id eſt, in longitudinem. Sic in Hiſpania: *&*, *quo magis penetrat*, *anguſtior*.

l. 162. *Parthini*] Aliàs *Partheni*.

l. 164. *Paulatim Encheleae*] V. C. *Taulantii*. alius V. C. *Paulanti Entellae*. *Taulantii* Dionyſio Halicarnaſſaeo, Straboni, Thucydidi aliiſque noti ſunt.

l. 165. *Illyricos*] Aliàs *Illyrios*.

l. 166. *Liburni & Iſtria*] Leg. *Iſtri*.

l. ead. *Urbium prima Oricum*, *ſecunda Dyrrachium*] Fortè principem potentia, non ordine primam & ſecundam dicit: nam omnes etiam poſt *Oricum*, *Apolloniam* collocant, non *Dyrrachium*, de qua agit Strabo lib. VII. fol. 306. & Thucydides lib. I. fol. 16. Plautus Menechmis Act. II. Sc. I.

Propterea huic urbi nomen Epidamno inditum eſt,
Quia nemo ferme huc ſine damno divortitur.

Appianus haec aliter tradit lib. II. *de Bell. Civil.*

l. 170. *Salona*] *Salonae* Caeſari lib. III. *de bello civili.* Vide Stephanum.

l. ead. *Jadera*] Aliàs, *Jader* V. C.

l. 173. *In quantum res tranſeunt*] Quatuor hae dictiones ſupervacaneae exiſtunt, & ab aliquo ex ſuo capite textui interpoſitae, proinde abolendae: duae dictiones,

nes, *ut ferunt*, quae istam sententiam praecedunt, etiam delendae.

l 178. *Tergestum intimo in sinu*] Aldus, *Tergeste in intimo sinu.* Alius codex, *Tergestum intimo sinu*, abjecta particula *in.* Fortè leg. *Tergeste in intimo sinu Adriae.* Sed & ἄστυ Τεργεσταίων agnoscit in Macedonia Dionysius Periegetes.

CAP. IV.

l. 1. *Quàm quia monstrari eget*] Aliàs, *egeat.*

l. 3. *In altum excedere*] Livius lib. XXXII. *promontorium est adversus Sicyonem in altum excurrens.* Idem lib. v. fol. 60. & Solinus cap. 8.

l. 4. *Atque ut procedit*] Aliàs, *utque procedit.*

l. ead. *Mediam se perpetuo Apennini montis jugo attollens*] Aliàs, *se mediam perpetuo jugo Apennini montis attollens.* Solinus cap. 8

l. 5. *Inter Adriaticum & Thuscum*] Livius lib. v. fol. 60. Solinus cap. 8.

l. 7. *Diu solida*] Lib. I. cap. 2. *Inde cùm aliquatenus solida processit*, id est nullos admittit sinus.

l. 8. *In duo cornua scinditur*] Sallustius apud Servium *ad lib.* III. *Aeneid. Omnis Italia coacta in angustias, scinditur in duo promontoria, Bruttium & Salentinum.*

l. 10. *Alicubi multo*, &c.] Pro *alicubi*, *aliubi* legitur in V. C.

l. 11. *Interiora ejus aliae aliaeque gentes habitant.*] Quas Plinius commemorat lib. III. cap. 5. non hae, quas Pomponius infrà refert.

l. 12. *Sinistrâ parte Carni & Veneti colunt Togatam Galliam*] V. C. *sinistram partem Carni & Veneti colunt Togatae Galliae.* Cur aitem dicatur Togata Gallia, vide Dionem Cassium lib. XLVI pag. 442.

l. 17. *Hetruria*] In aliis passim, *Etruria.*

l. 22. *Capua à Tuscis, & Roma quondam à pastoribus condita*] V. C. habet: *Capua à Tuscis, & Roma quondam pastoribus condita.*

l. 24. *At in oris proxima est à Tergeste Concordia*] Aquileia inter Tergesten & Concordiam est, sed quia non

non eſt in ora, ideo ait Concordiam litoralem proximam eſſe Tergeſte.

l. 25. *Interfluit Timavus*] Non interfluit *Timavus* Concordiam: nam ab ea longè jacet, ſed ait inter Tergeſtum & Concordiam *Timavum* fluere.

l. ead. *Novem capitibus exſurgens*] Claudianus *Paneg. in* III. *Conſul. Honorii*:

> *Tarduſque meatu*
> *Mincius, inque novem conſurgens ora Timavus.*

Virgilius lib. I. *Aeneid.* v. 248.

> *Unde per ora novem vaſto cum murmure montis*
> *It mare proruptum.*

Nam & hic Virgilii locus de novem capitibus intelligendus eſt, non de oſtiis, ſiquidem *os* fontem ſignificat: ut Pomponius infrà lib. III. cap. 2. *Rhenus ab Alpibus decidens propè à capite duos lacus efficit.* Et lib. III. cap. 8. *Euphrates immani ore aperto, non exit tantùm unde oritur, ſed & vaſtè quoque decidit.* Contrà verò *caput* pro oſtio poſuit Caeſar libro IV. *de Bell. Gall.* de Rheno: *multiſque capitibus in Oceanum influit.* Quid ſignificet *caput aquae*, vide L. I. D. *de aqua cottidiana & aeſtiva.*

l. 29. *Superiora latè occupat littora Padus*] Aliàs *ſuperna latè.* V. C. *ſuper ora latè.* Polybius lib. II. fol. 19. de duobus oſtiis Padi.

l. 33. *Ut ſe per ſeptem ad poſtremum oſtia effundat*] Ex Polybio fol. 25.

l. 35. *Inde citus proſilit*] Aliàs, *inde tam citus proſilit.* Suprà lib. I. cap. 19. & infrà lib. III. cap. 3. *Sonanſque devolvitur adeò citus*, &c. *Inde*, id eſt ab eo oſtio.

l. 42. *A Pado ad Anconam tranſitur Ravennam*] V. C. *tranſitur Ravenna.* Livius lib. XXI. fol. 122. *A tergo Alpes magnae vix integris nobis & vigentibus transitae.* Sed fortè dictio *tranſitur* redundat, ut legendum ſit, *à Pado ad Anconam Ravenna*, locutione à Mela & Plinio frequenter uſurpata.

Gg Ibid.

l. ead. *Inter marinas aquas dulcis haustus est*] Seneca lib. III. *Nat. Quaest.* cap. 36. de Lyco.

Sic ubi terreno Lycus est epotus hiatu,
Exsistit procul hinc, alioque renascitur ore.
Sic modò combibitur, tanto modò gurgite lapsus,
Redditur Argolicis ingens Erasinus in undis.

Et Apulejus *Florid.* pag. 328.

l. 43. *Fanestris Colonia & flumen* &c.] Vitruvius lib. v. cap. I. & lib. II. cap. 9. eam appellat *Coloniam Juliam Fanestrim* non semel, & ait ipsum ibi Basilicam collocasse. *Fanum* vocat Caesar *de Bello Civili* lib. I. & Claudian. in *Paneg. Consul. Honor.*

Laetior hinc Fano recipit fortuna vetusto,
Despiciturque vagus praerupta valle Metaurus.

l. ead. *Et illa in angusto*] *At illa in* V. C. & *in illa*.

l. 44. *Metaurus atque Esis*] Legendum *Aesis* cum diphthongo. Strabo fol. 99. Ptolemaeus & Dionysius.

l. ead. *Et illa in angusto duorum promontoriorum*] Fortè leg. *in angulo illorum duorum promontoriorum*. In promontorio, quod portum includit, sitam esse Anconam, Strabo auctor est. Fortè ita claudebatur portus duobus promontoriis, ut apud Teium Geraesticum portum claudi narrat Livius lib. XXXVII. *Promontoriis coëuntibus inter se ita clauditur portus, ut vix duae simul indè naves possint exire.* Habitabatur verò Ancona duobus promontoriis ex diverso coëuntibus, & urbis gremio portum accipiebat.

l. 46. *Ac ideo à Grajis dicta Ancona*] Fortè, *Ancon*. Livius lib. XXXVII. fol. 272. Vetus Codex, & *ideo*.

l. 49. *In quibus Numana*] Pintianus legendum putat, *in quo*, sc. Piceno. Sed non advertit, praecessisse *litora Piceni: in quibus* sc. litoribus.

l. 50. *Claterna*] Aliàs *Clierna*, vel *Cliena*. Ptolemaeus: *Claternas*.

l. 51. *Truentum*] *Truentium* habet V. C.

l. 52. *Idem ei fluvio, qui praeterit, nomen est*] Aliàs, *id ei fluvio*. V. C.

l. 53.

l. 53. *Ab eo Senegallia maritima ad Aterni fluminis ostia*] *Ab eo Frentra* (vel, ut habet alius V: C. *Frentia*) *villiae maritima babent Eterni fluminis ostia, urbes Bucara & Histonium. Dauni alit Trisernum amnem Clateniam, Latrinum, Teanum.* Aliàs: *Ab eo Senagallia, Villa marina, habens Eterni fluminis* &c. vel aliàs: *Ab eo Frentani Matrini habent, & Eterni fluminis ostia.* Ex Ptolemaeo, qui post Cupram locat Ματρῖνον: Plinius tamen *Trinium* vocat lib. III. cap. 12. cùm Strabo pag. 106. post Truentinum fluvium dicat, ὁ Ματρῖνος ποταμὸς, ῥέων ἀπὸ τῆς Ἀδριανῶν πόλεως, ἔχων ἐπίνειον τῆς Ἀδρίας ἐπώνυμον αὐτῆ, legendum puto, *Ab eo Frentani*, quorum suprà meminerat Pomponius: & haec oppida Frentanis tribuuntur à Plinio lib. III. cap. 12. In *Itinerario* Antonini post Pisaurum Senegallia est.

l. 55. *Urbes Bucara, Histonium*] Strabo: *Histonium, Buca, Ortona.* Plinius: *Buca, Istonium, Ortona.*

l. 56. *Claterniam*] Ptolemaeus *Claternas* vocat.

l. ead. *Lucrinum, Theanum*] Aliàs *Latrinum*, vel *Larinum, Teanum.* Cicero *pro Cluentio*: *Alter autem filius Theani Appuli, quod abest Larino* XVIII. M. *passuum, apud matrem educaretur.* Et lib. VIII. *ad Att. Ep.* 11. *Cum Theanum Sidicinum venissem.* Liv. lib. XXII. fol. 133. inquit: *Legione classis Teanum Sidicinum praemissa.*

l. 58. *Extrà Sypuntum, vel, ut Graji dixere, Sypus*] Sic Plinius lib. III. cap. 4. *Oppidum Buxentum, Graecè Pyxus.* Aliàs, *extra Sipontum, vel, ut Graji dixere, Sypillum*, aut ut habet vetustus Codex *Spilluon. Sepus* seu *Sipus* Stephanus & Ptolemaeus.

l. 63. *Et in Calabria Brundusium*] *Et* abundat; & legendum, *in Calabria.*

l. 64. *Valetiam*] Fortè *Valesium.*

l. 65. *Hydrus mons*] Fortè, *Hydrus, mox Salentini*, ut apud Plinium lib. III. cap. 5. *Ab eo* (Brutio) *Graeciae ora, mox Salentini* &c. quod sequitur *tum* glossa est ad particulam *mox* adscripta.

l. 66. *Et urbs Graja Callipolis*] *Graja* legendum videtur, ut sit magnae Graeciae initium. Sic enim appellatur frons Italiae. Similiter Plinius lib. III. cap. 5. *Ab eo* (Brutio) *Graeciae ora, mox Salentini* &c. Livius Graecas urbes has vocat lib. XXXV. fol. 254.

 l. ead,

l. ead. *Gallipolis*] Aliàs, *Callipolis*. Est in *Calabria*.

l. 68. *Frons ejus in duo quidem cornua*] Aliàs, *in duo quidem se cornua*.

l. 71. *Non uno margine circuit*] Aliàs, *neque uno margine circuit*.

l. 74. *Salen & Lacinium*] Ptolemaeus: Ἰαπυγία ἄκρα ἡ καὶ Σαλεντίνη. Legendum, *inter promontoria Salentinum & Lacinium*.

l. 76. *Croton, Turium*] Aliàs, *Croto, Thurium*. De Crotone Livius fol. 248.

l. 77. *Inter promontoria Lacinium, & Zephyrium*] Superfluit vox *promontoria*, ideoque ex pungenda est.

l. 78. *Petilina*] Livius fol. 142. *Petellini populi secus Brutiis*. Idem fol. 143. *Petellina induciis* &c. post verò *Petilina*, & urbs *Petellia* Livio celebrantur.

l. ead. *Coecinum, Scyllaceum, Mistrae*] V. C. habet, *Coecinus, Sillaceum, Mypae*.

l. 80. *Consilinum*] Hermolaus ait hîc legi *Consentia*, nec corrigit ipse. Nescio quis mutavit vocem *Consentia* in *Consilinum*. Vetus Codex habet *Consentina*.

l. ead. *Cauloniam*] Ovidius lib. xv. *Metamorph.*

Romechiumque legit, Caulonaque, Naritiamque.

l. 81. *In Brutia*] Aliàs, *in Brutio*, & sic Aldus & V. C.

l. 82. *Scylla*] Lege *Scyllaceon*.

l. 83. *Metaurum*] Lege *Metaurus*.

l. 84. *Deflexus*] Fortè, *flexus*.

l. ead. *Latus alterum Maticana*] Aliàs, *latus alterum Mativarici*.

l. ead. *In Tuscum mare*] Lege *in Tuscum*.

l. 85. *Hippo, nunc Vibon*] V. C. *Ionium Vibon*. Fortè, *Hipponium Vibon*.

l. ead. *Temesa Clampetia*] V. C. *& Enussa Campetia*.

l. 86. *Velia*] Meminit ejus Cicero lib. VII. *Ep. ad Fam.* 19. & XVI. *ad Attic. Epist.* 7. & alibi, & Livio *Blandae* in Lucanis fol. 151.

l. 91. *Opima Lucaniae loca*] Aliàs, *omnia Lucaniae loca*, V. C.

l. 92.

l. 92. *Vesuvii montis aspectus, Pompeji*] Fortè, *Vesuvii montis aspectu Pompeji.* Plinius lib. III. cap. 5. *Herculaneum, Pompeji, haud procul aspectante monte Vesuvio.*

l. 94. *Lacus Lucrinus & Avernus*] Dion lib. XLVIII. fol. 517. Strabo: *sinus Lucrinus & Avernus.*

l. ead. *Missenum*] Aliàs, *Misenum*; promontorium Straboni.

l. 96. *Linternum*] Aliàs, *Literinum.* V. C.

l. 97. *Sinuessa*] Aliàs, *Sincessa.* Σινυέσσα Straboni. Mirum est Melam hoc loco *Caietae* non meminisse, cum celeberrima urbs sit inter Fundos & Terracinam, cujusque omnes meminere.

l. 98. *Liris*] Fluvius.

l. 99. *Circes domus aliquando Circeji*] V. C. *Circea.* Ita interpungendum, *Circes domus aliquando, Circeji* vel *Circejus*, id est, sunt & Circeji, ubi quondam fuit Circes domus. Solinus cap. 8. scribit, *Circen Circaeos insedisse montes.*

l. 102. *In hoc latere sunt*] Fortè, *in Latio sunt.* Reddit enim nunc urbes populorum, quos suprà in Volsco & in Latio memoraverat; aut legendum *in hoc litore.* Plinius lib. III. cap. 5. & Livius lib. IV. fol. 52.

l. 103. *Cossa*] Aliàs, *Cosa.* Caesar lib. I. *de bello civili.*

l. 104. *Populonia*] *Populonii* memorantur à Livio lib. XXX. fol. 218.

l. 105. *Hetrusca*] *Etrusca.*

l. 106. *Deinde Luna Ligurum & Liguria*] Aliàs, *Ligulia*, & *Tigulia*, ut habet vetus Codex. Sed Ptolemaeus *Lunam* Tuscorum esse ait, non Ligurum.

l. 107. *Sabatia*] *Sabatira* aliàs.

l. ead. *Albigaunum*] Aliàs, *Albincanum. Albincanum* V. C. *Albigauni* Spartiano in *Proculo* sunt. *Albion Intimelium* Tacito lib. II. *Hist.* cap. 13. Ptolemaeo *Albintinimium*, appellatur & Varroni lib. III. *de Re Rust.* cap 9. *Vintimilium.*

l. 109. *Sed Varum quia Italiam finit, aliquanto notius*] Aliàs, *sed Varus quia Italiam finit, aliquanto notior.*

l. ead. *Tum Paulon & Varum flumina*] Aliàs, *tum Paulon & Varus flumina.* V. C. *Paulo.* Plinius lib. III. cap. 5. *Pado fluvius.*

CAP. V.

l. 1. *Lemano*] *Lemanno* aliàs.

l. 2. *In duo latera divisa*] Id est ad mare Tuscum seu Mediterraneum, & ad mare Oceanum.

l. 4. *Ad Pyrenaeum usque promittitur*] Lib. 1. cap. 19. *ad Agrippeos usque permittitur.*

l. 9. *Vasio Vocontiorum*] Plinius *Vasco*, sed mendose. MS. vetus Codex Pomponii habet *Vasto.*

l. 12. *Secundanorum Arausio*] Sic Livius *milites secundarios... legionis* vocat fol. 243. V. C. *Aurato.*

l. 14. *Blytera*] Aliàs, *Beterrae*, V. C. Βαίτεραι Ptolemaeo, Βιλτέρα Straboni: nunc vulgò *Beziers* dicitur.

l 16 *Martius Narbo*] Cicero *pro Fonteio* cap. 3. *Est in eadem provincia Narbo Martius, colonia nostrorum civium, specula Populi Romani, ac propugnaculum istis ipsis nationibus oppositum & objectum.* Vellejus Patereulus fol. 776. *Subinde Porcio & Marcio Coss. deducta colonia Martius Narbo.* & Ausonius Gallus, & Eusebius Olymp. CLXVII. & in *Panegyrico* Sidonius Apollinaris.

l. 17. *In littoribus aliquot sunt cum aliquibus nominibus loca*] Ita V. C. Sed verbum *sunt* vacat. Suprà lib. 1. cap. 19. *Una gens, aliquot populi & aliquot nomina.*

l. 19. *Africo exposita est*] Sic lib. III. cap. 5. *procellis undique expositum.* V. C. *opposita.*

l. 20 *Oppidum Deceatum*] Aliàs, *Deciarum.* Ante Hermolaum legebatur *Detiatum.*

l. 21. *Octavianorum*] V. C. & antiquus liber Plinii *Octavanorum* legit lib. III. cap. 4. quemadmodum *Septimanorum* : & sic legebatur ante Hermolaum.

l. 23. *Tunc post Athenopolis, & Olbia, & Glanon, & Citaristes, & Halycidon*] V. C. *Tum post Athenopolin & Olbiam, & Laurion, & Cytharisten, & Lacydon.*

l. 24. *Halycidon Massiliensium portus*] Eustathius *in Dio-*

Dionysium fol. 21. Λακύδων legit. Vide hîc Hermolaum & Strabonem. In antiquo codice palam *Lacydon* legitur, ut non sit dubitandum de integritate lectionis.

l. 25. *Massilia. Haec à Phocaeis oriunda*] Consule Livium lib. XXI. cap. 20. & praesertim lib. XXXIX. cap. 31. & Ciceronem *pro Flacco*, & Aristotelem in *Politicis*. De moribus Massiliensium Valerius Maximus lib. II. cap. 1.

l. 31. *Fossa Mariana*] Plutarchus in *Mario*. & Solinus cap. 8. Strabo fol. 79. 80.

l. 32. *Est lapideum, in quo Herculem contra Albionem & Bergionem*] Pro *est* reponendum &. Αἰβωνις Straboni fol. 79. Vide Arati Interpretem fol. 106. Sed ibi contra Atheos dimicasse dicitur.

l. 41. *Inde quia in occidentem ablatus*] Vetus Codex: *inde contrà in occidentem*. Fortè, *contra occidentem*: ut cap. 7. seq. *Contra Bosporum Thracium duae parvae* (insulae) *parvoque distantes spatio, & aliquando creditae dictaeque concurrere.*

l. 43. *Hac intrat*] Redundant haec verba.

l. 45. *Cavaras*] Aliàs, *Cavares*. V. C. Pomponii & Plinii.

l. 47. *Mesua collis*] Straboni lib. VI. Σίγιον. Lat. *Singius*. Ptolemaeo *Setium*.

l. 49. *Angusto aggere continenti adnectitur*] Suprà lib. I. cap. 3. *angusto tergore continenti adnexum.*

l. 50. *Arauraris*] Plinio *Araris*. Ante Hermolaum *Arausis*. Fortè *Arauris*; & sic legit Aldus. Hunc fluvium in *Sauconnam* mutavisse nomen auctor est Ammianus Marcellinus, pòst in *Saonam* mutatum, & sic hodie appellatur

l. 51. *Obris fluvius*] V. C. *Orbis*.

l. 53. *Exiguus vadusque est ingentis*] Aliàs *exiguus vadosusque & ingentis*. Verbo *est* in & conjunctionem mutato. *Atax*, de quo hîc fit sermo, nunc vulgò *Aude*.

l. 57. *Lacus accipit eum Rubresus nomine*] De hoc sic Plinius lib. IX. cap. 8. *est provinciae Narbonensis & in Nemausiensi agro stagnum, Laterra appellatum, ubi cum homine delphini societate piscantur.*

l. ead. *Rubresus*] Plinio *Rubrensis*. Nunc *Lago de Perpignan*, o *lago de Vendres*.

l. 59. *Leucata*] *Leocata* & *lacus Leocatae* vulgò nunc dicuntur.

l. 60. *Salsusae fons*] Antiquus Codex, ut & Aldus *Salsule*. De fonte ipso vide Gasparem Battieros Lusitanum in *Chorographia* fol. 154. *Fuente de Salsas una legua de la fortaleza de Salsas.*

l ead. *Non dulcibus sed salsioribus quam marinae sint, aquis defluens*] Antiquus Codex & Aldus, *non dulcibus aquis defluens.* Lege, *non dulcibus aquis, sed salsioribus, quia marinae sunt, defluens.*

l. 67. *Suffusum mare ostenditur*] Strabo de Rheno, Rhodano, & duobus aliis, qui in eum influunt, lib. IV. fol. 178. *His tribus fluviis evenit, ut initio in aquilonem, dehinc in occidentem deferantur, jamque in unum tandem amnem confluant: in austrum iterum curvatus excurrit, quoad erumpat, aliis acceptis fluminibus.*

l. 70. *Piscem è terra penitus oriri, qui ubi ex alto huc usque penetravit*]. Antiquus codex & Aldus, *quod ubi ex alto.* Seneca lib. III. *Nat. Quaest.* cap. 17. & 19. Idem tradunt Polybius citante Athenaeo lib. VIII. fol. 165. & Strabo lib. IV. fol. 79.

l. 74. *Thelis & Thicis*] Aliàs, *Telis & Tycis*. V. C. *Thelim* & *Thicim*, *Rhuscinonem* & *Iliberim* vocari ait Strabo & Polybius. Sed haec Graeca nomina sunt postea in haec mutata *Thelin* & *Thicin*. nunc vulgo vocantur *Teth* & *Tec*. Nunc rectè legitur *Thelis & Thicis, ubi accrevere, persaeva: colonia Ruscino.*

l. 75. *Colonia Ruscino*] Est & *Ruscino* portus Africae non procul ab Utica ab oriente positus. Livius lib. XXX. fol. 212.

l. 76. *Vicus Eliberri*] Livius fol. 113. Theophrastus, Strabo, Plinius, *Iliberris*: *Eliberis* Baeticae urbs haud procul à Granata quondam fuit, nunc ruinae tantùm visuntur juxta oppidum Eluire, atque ideo Granatae *porta de Eluire* dicitur; eâ enim Eliberim itur. Alia est *Illiberis* in Gallia en el condado de Ruissellon, cujus nullum nunc exstat vestigium. Invenitur Concilium *Eliberitanum* in Eliberi Hispaniae celebratum.

l. 78. *In sinu salso Cervaria*] Strabo sinum Galaticum duos sinus continere dicit, alterum majorem, proprie Galaticum appellatum, alterum minorem, qui fit ad Nar-

Narbonem, usque ad Pyrenam; Livius *sinum Gallicum* vocat. Verba Strabonis sunt non longè à principio libri quarti, sed ubi nomen deficere videtur: τῶν δὲ κόλπων, ὁ μὲν μείζων ἰδίως πάλιν καλεῖται Γαλατικὸς, εἰς ὃν ἐξερεύγεται τὸ τοῦ Ῥοδανοῦ στόμα· ὁ δ' ἐλάττων ὁ κατὰ Νάρβωνα ἐστὶ μέχρι Πυρήνης.

Cap. VI.

l. 1. *Hinc in Britannicum procurrit Oceanum*] Aliàs, *occurrit*.

l. 2. *Fronte conversus*] Vox *fronte* redundare videtur, ideoque expungenda.

l. 4. *Exclusa trahit perpetua latera*] Quae hic appellat *latera* lib. 1. cap. 3. *frontes* dixit: *denique ad septentrionem diversis frontibus vergit*. *Excludere* est dividere, terminare, ut Plinius lib. IV. cap. 17. ait: *Agrippa universarum Galliarum inter Rhenum, & Pyrenaeum, atque Oceanum montes, Cebennam & Juram, quibus Narbonensem Galliam excludit, longitudinem* CCCCXX. *mil. pass. latitudinem* CCCXIII. *computavit*. Hoc aliàs *includere* Auctor dicit, ut *Callypidas Hypanis includit*. & alibi: *includit à tergo*.

l. 5. *Donec per omnem*] Aliàs, *per omnem donec*. V. C.

l. 6. *Quae occidenti sunt adversa*] Id est, objacent: infrà hoc cap. *Tum mons Jovis, cujus partem occidenti adversam eminentia cautium, quae intra exigua spatia, ut gradus subinde consurgunt.*

l. 8. *Undique incincta est*] Suprà: *incinctus mari penè undique*. lib. 1. cap. 2. de Asia: *Illic Caspiani Scythis proximi sinum Caspium cingunt*. & lib. III. cap. 1. *Quatuor amnium ostia incingit.*

l. 10. *Magis magisque latior*] Aliàs, *magisque & magis*. V. C.

l. 11. *Linum tamen aut spartum alat*] Plinius lib. XIX. cap. 1. *Et Hispania citerior habet splendorem lini praecipuum, torrentis in quo politur natura, qua alluit Tarraconem.*

l. 12. *Auroque tam abundans*] Aliàs, *auro & tam abundans*. V. C.

l. 14. *Et sui dissimilis est*] Aliàs, *ac sui dissimilis est*. V. C

l. 23. *Ad occidentem, Atlanticum, ad meridiem, nostrum*] Pintianus ita immutandum & legendum putat, *ab occidente, Atlanticum, à meridie, nostrum*. Verùm lib. 11. cap. 3. *Peloponnesi oram, ut diximus, sinus & promontoria lacerant, ab oriente Bucephalos, ad meridiem Malea, ad vesperam Chelonates*. quare nihil immutandum.

l. 29. *Astigi*] Aliàs, *Astygi*.

l. ead. *Ispalis*] *Hispalis*.

l. 32. *Thicis flumen*] Aliàs, *Ticis*. V. C.

l. ead. *Ad Rhodam, Clodianum ad Emporia* &c.] Lege, *Emporias*. Livius lib. xxxiv. *à Rhoda secundo vento Emporias perventum: jam tunc Emporiae duo oppida erant muro divisa*, & reliqua, quae illic pulchrè exsequitur Livius fol. 171. & 242. *Emporia* in Africa memorat Livius lib. xxix. fol. 207. 209.

l. 34. *Cujus partem occidenti adversam eminentia cautium*] V. C. habet, *cujus parti occidenti adversa eminentia*. Sallustius fol. 27.

l. 35. *Inter exigua spatia*] *De poco à poco trecho*. Livius lib. xxviii. fol. 195. *per modica intervalla* dixit.

l. 38. *Blanda, Illuro*] Aliàs, *Blandae, Loro*. V. C. Cùm autem Ptolemaeus statuat in mediterraneo Baeticae oppidum, nomine *Illurgin*; fortè ea est potius, quae à Stephano *Illurgia*, quàm quae à Mela hìc *Illuro* vocatur.

l. ead. *Betullo, Barchino*] V. C. *Baetulo, Barcino*.

l. 41. *Tholobin*] *Thelobin* aliàs. V. C. *Colobin*. Aliàs *Telobis*. Ptolemaeo Τηλοβὶς civitas mediterranea hoc loco ponitur, & *Telobis* legit Aldus. V. C. *Colobi*.

l. 43. *Tulcis eam modicus amnis super* &c.] Fortè, *Tulcis eam modicus amnis subit, ingens Iberus dorsum attingit*, ex Plinio, qui post Tarraconem statim memorat Tulcim fluvium, ut in Prooem. *Litora ut intrà extráque sunt, atque ut ea subit ac circumluit pelagus*. & iterum: *mare subit nostro recessum*. Turnebus legit *Dertosam attingit*. Fulvii liber habet claris literis, *dorsum attingit*.

l. 50.

l. 50. *Serabim & Duriam*] Aliàs, *Sorobin & Turiam*, V. C. habet *Sorbin & Turiam.* Vide Sallustium fol. 257.

l. 54. *Saguntum illam fide & aerumnis inclytam*] Livius fol. 1?6. & Sallustius.

l. 56. *Lucentiam, & unde ei nomen est, Illicen*] *Lucentum* Plinius & Ptolemaeus, vulgo *Luchante*, sicut *Illicen*, *Elche*. In Regno Valentino & Hispania Tarraconensi utraque Urbs.

l. 62 *In illis oris ignobilia sunt oppida*] Fortè, *in illius oris*, scilicet Baeticae.

l. 65. *Suel, Iiexi, Menoba*] V. C. *Suel ex Menobia.*

l. ead. *Malaca, Salduba, Lacippo, Barbesul. Aperit deinde*] Aliàs, *Malaca Exsal, Dubal, Accipito, Barbesula perit deinde.* Fortè, *Barbesula. Fit deinde.*

l. 66. *Aperit deinde angustissimum pelagus*] Fortè legendum, *aperit deinde Atlanticum pelagus.* Suprà lib. I. cap. 19. *Tum rursus fit apertius mare.* Curtius: *angustias aditus, qui Ciliciam aperit.* Fortè etiam addenda particula &, & legendum: *Et aperit deinde.*

l. 74. *Atque inde ingressus totus admodum pervius prope quantum patet sinus, & specus ultra est*] Aliàs, *atque inde ingressus totus admodum pervius, propè quantum pateat specus, & sinus ultra est.* V. C. nisi quod *ingressi* legit.

l. 75. *Specus ultra est*] Plutarchus in *Sertorio.* Κόπῖον μὲν ἐν τῷ περὶ τὴν Μελλαρίαν πορθμῷ καἶεναυμάχητεν πϐ.

Ibid. *In eoque Carteia*] Livius fol. 197. *Carteia urbs in ora Oceani sita est, ubi primum è faucibus angustis panditur mare.*

l. 76. *Aliquando Tartessos*] Plinius lib. III. cap. I. *Carteia, Tartessos antiquis dicta.* Vide Strabonem. Ego ex Tartesso oriundum esse Melam credo, & sic hunc locum legendum: *Aliquando Tartessos, quam transvecti ex Africa Phoenices habitant, atque unde nos sumus, ex gente Mela. Tum Mellaria, Bello & Besippo, usque ad Junonis promontorium oram freti occupant.* Adde quod *Tartessum*, non *Mellariam* dicat, Eustathius coloniam dicit esse Phoenicum, & *Mellariam* vicum appellat. Plinius lib. III. cap. I. inter non ignobilia oppida numerat. Donatus *in Terent. Eunuchum* fol. 60. *Habes, id est*

est dicis, ut Sallustius, Tartessum, Hispaniae civitatem, quam nunc Tyrii mutato nomine Gaddir habent. Sed & Plinius lib. IV. cap. ult. ait Gades insulam *Tartessum* vocari & à Poenis *Gadyr*.

l. ead. *Et quam transvecti ex Africa Phoenices habitant*,] Pintianus hoc loco pro *Phoenices* scribi vult *Poeni*, sicut lib. II. *Carthaginem condidisse* legitur Asdrubal, Dux Poenorum, non Phoenicum. Verum Strabo lib. XVII. Carthaginem Novam, Phoenicum coloniam appellat, atque complura Iberiae loca à Phoenicibus possideri ait, & Eustathius *Dionysii interpres* : Ἀρριανὸς δὲ καὶ Ταρτεσσὸν Φοινίκων κτίσμα φησίν.

l. 78. *Cingeratum, Melaria*] Aliàs, *Tingenteratum Mellaria*. V. *cingente ratum Melaria*.

l. 83. *Ampelusiam esse diximus*] Τὸ *esse* forte vacat, & legendum, *Ampelusiam diximus*.

Cap. VII.

l. 4. *Oratio excedat.*] Fortè, *oratio exeat*.

l. 5. *Inde enim videtur commodissimum incipere*] Ita lib. I. *Inde est commodissimum incipere*.

l. 7. *Hac re habitantibus caro magnorum piscium sole siccata*] Hoc Herodotus Babyloniis tribuit; quamvis sole fieri non possit, cum frigidissima sit regio.

l. 9. *Et in pulverem usque contusa*] Aliàs, *polinem*. V. C. *pollinem*.

l. 12. *Non longe accolitur Aria*] Aliàs, *accollis Aria* ante Hermolaum. Aliàs, *Acolisaria*. V. C. *Chollisaria*.

l. ead. *Thynnias*] Scholiastes Apollonii lib. II. *Argon. Callisthenes refert à Graecis regionem & insulam Thyniadem vocari, à Barbaris verò Thyniam.*

l. 13. *Marti sacrata*] Aliàs, *sacra*, ut lib. III. de Hispania cap. I. *& sunt Augusti nomine sacrae*.

l. 18. *Quam quia Bithyni*] V. C. pro *quia* habet *&*.

l. 19. *Contra Thracium Bosporum*] Suprà cap. praec.

l. 22. *Cyaneae vocantur & Symplegades*] Plinius lib. IV. cap. 13. *In Ponto duae*, M. D. *p. ab Europa* XIV. M. *ab ostio, Cyaneae, ab aliis Symplegades appellatae, traditaeque fabulis inter se concurrisse; quoniam parvo dis-*

discretae intervallo, ex adverso intrantibus geminae cernebantur, paululumque deflexa acie coëuntium speciem praebebant. Quapropter retinenda antiqua lectio.

l. 23. *Proconesos*] Προκόνησος aliqui. Προκόννησος Eustathius.

l. 26. *Et quo dicentur ordine*] Lib. I. cap. 18.

l. 27. *Ad promontorium Tauri montis expositae*] Aliàs expungitur dictio *expositae*, ut redundans, & pro *quidam* V. C. habet *quondam*.

l. 28. *Macaron, sive quod fortunati* &c.] Μακάρων, id est fortunatorum. De Antandro duplicem caussam nominis profert Diodorus lib. VI. cap. 16.

l. 33. *Cirava*] Fortè, *Arisba*. Fuit in Lesbo urbs quondam *Arisbe*, teste Plinio lib. V. cap. 31. ex qua Librarius *Cyravam* fecit. *Antissam* à Methymnaeis teneri tradit ibidem Plinius. Adde Strabonem lib. XI. Sensus superioris sententiae hujusmodi est: à Tenedo usque ad promontorium montis Tauri, quod ad finem Syriae est, has insulas, quas noster commemorat, eodem ordine jacere; at his littoribus innumerae aliae adjacent, quas Plinius & alii retulere. Caesar lib. V. *de Bello Gallico*.

l. 37. *Camiros*] Κάμιρος, *nomen urbis*, inquit Eustathius, Κάμειρος, *nomen proprium*.

l. 39. *In sinu, quem maximum Asia recipit*] Scilicet *Issico*.

l. 42. *Recto jugo in Ciliciam Syriamque porrigitur*] *Jugo*, id est tractu. Solinus de Creta.

l. ead. *Syriamque*] Aliàs, *Syriasque*, ut habet vetus Codex.

l. 43. *Novem regna ceperit*] Aliàs, *receperit*. V. C. *nomen regni ceperit*. Plinius lib. V. cap. 32. *quondam novem regnorum sedem* appellat.

l. 47. *Arados etiam in Phoenice*] Aliàs *etiam* redundat. De Arado Hieronymus *in Ezechielem* cap. 27. *Aradum insulam, quae tota sit civitas, & contra se positum oppidum Antaradum habeat, vicinaque sit Tyro, & praetendat in Phoenicio litore continentis terrae, usque hodie cernimus.*

l. 49. *Subter aliena tecta*] Aldus & V. C. *super*.

l. 50. *Canopus Nili ostio*] Confer Tacitum lib II. *Annal.* de Germanico: *Nilo subvehebatur ortus oppidò à Cano-*

po.

po. Condidere id Spartani ob sepultum illic rectorem navis Canopum, qua tempestate Menelaus Graeciam repetens, diversum ad mare terramque Libyam dejectus Inde proximum amnis os dicatum *Herculi*, &c. Et Seneca *Nat. Quaest.* lib. VI. cap. 6.

l. 51. *Menelai gubernator Canobus*] Aliàs, *Canopus.* V. C. *Canopos.* Vide Suidam in dictione Κάνωβος.

l. ead. *Mitylene*] Stephanus: Μυλήνη. Aliàs, *Mytilena.*

l. 53. *Pharos Alexandriae nunc ponte conjungitur*] Aliàs, *jungitur.* V. C. *Pharus nunc Alexandriae ponte conjungitur.*

l. 55. *Olim ut Homerico carmine*] Aliàs, *Homeri carmine.* Plutarchus in *vita Alexandri.*

l. 63. *Cercinna*] Aliàs, *Cercina.* V. C. Dionysius & Eustathius, Κίρκιννα.

l. 64. *Tarichiae & Aegathes*] Aliàs, *Chyare, Tyle & Egate.* V. C. *Aegate.* Livius *Aegates* insulam memorat lib. XXII. fol. 135.

l. 65. *Aegathes*] Aliàs, *Aegates.*

l. ead. *Romana clade memorabiles*] *Clades* intelligenda, non quam acceperunt, sed quam intulerunt Romani. Sic enim quandoque Auctores loquuntur. Livius lib. XXI. *Annibal agrum omni clade belli pervastat.* Et lib. XL. *prima legatio Eumenis & Pharnacis regum, & Rhodiorum, querentium de Sinopensium clade.* itaque dicitur *metus*, *injuria*, *vulnus.* Virgilius similiter lib. II. *Aeneid.*

——————— *& vulnere tardus Ulyssei.*

Notat Gellius lib. IX. cap. 12. & ex Sallustio Servius *ad Virgilium lib.* IV. *v.* 153. *Georg. injuriam validiorum*, id est, quam inferebant validiores. Quare nihil mutandum hîc est.

l. 69. *Omnibus qui mares erant caesis*] Vide Commentarium in Apollonium fol. 114. 6.

l. 72. *Pagasaeus sinus Scyathon prospicit*] Aliàs, *Pegaseus.* V. C. aliàs *Scyron.* V. C. *Schiron* pro *Scyathon.*

l. 74. *Gereston & Caphareum*] V. C. *Gerestheon & Chafcreum.* & pro *Cenaeum* Idem *Caunaeum*;

l. 77.

l. 77. *Totique Boeotiae apposita* &c.] Solinus cap. 19. de Euboea. *Nam latere, quem vocant Euripum, terrae ponte jungitur, & per fabricam longissimae machinae aditur pede.*

l. 79. *Alterno cursu septies die, ac septies nocte fluctibus invicem versis*] Plinius lib. II. cap. 97. Livius etiam lib. XXVIII. cap. 6. *A terra venti subiti & procellosi decidunt, & fretum ipsum Euripi, non septies die, sicut fama fert, temporibus statis reciprocat: sed temere in modum venti, nunc huc, nunc illuc verso mari, velut monte praecipiti devolutus torrens rapitur.* Adde Eustathium *in Dionysium.* Strabo lib. IX. de Euripo. ὅτι ἑπτάκις μεταβάλλειν φασὶ καθ' ἡμέραν ἑκάστην καὶ νύκτα. Quae verba amphiboliam habere videntur. Idem lib. I. ait Siculum fretum bis refluere eodem pacto quo Oceanus. Quae planè declarant bis die & bis nocte intelligendum; quater enim in die una naturali cursus Oceani mutatur, ut inter omnes convenit. Verba Strabonis sunt: διὰ δὲ τοῦτο καὶ τοὺς εὐρίπους ῥοώδεις εἶναι, μάλιστα δὲ τὸν κατὰ Σικελίαν πορθμὸν, ὅν φησιν ὁμοιοπαθεῖν ταῖς κατὰ τὸν Ὠκεανὸν πλημμυρίσι τε καὶ ἀμπώτεσι· δίς τε γὰρ μεταβάλλειν τὸν ῥοῦν ἑκάστης ἡμέρας καὶ νυκτὸς, καθάπερ τὸν Ὠκεανὸν, δὶς μὲν πλημμυρεῖν, δὶς δὲ ἀναχωρεῖν, ex Eratosthene. & paullo post: ἐν γὰρ ἂν ὁ μὲν Σικελικὸς (πορθμὸς) δὶς ἑκάστης ἡμέρας μετέβαλλεν, ὡς οὗτός φησιν, ὁ δὲ Χαλκιδικὸς ἑπτάκις.

l. 80. *Plenis velis navigia frustretur*] Aliàs, *plena ventis navigia frustretur.* V. C. habet *plena ventis navigia frustret.*

l. 83. *Hestiaea*] Eadem quae *Oreus* Straboni.

l. 84. *Carystos & Chalcis*] Non concordat cum eo oppido aut cum his urbibus, quas suprà memorat, Carystos.

l. 86. *Et Salamis excidio classis Persicae notior*] Plutarchus in *Themistocle*, & Justinus lib. II.

l. 88. *Phitiusa*] Aliàs, *Pytiusa.*

l. 89. *Inter ignobiles alias leto Demosthenis nobilis*] Leg. *inter ignobiles aliquot leto.* Sic Plinius lib. V. cap. 31. *Atque inter ignobiles aliquot, duas Camelidas Mileto vicinas.* Stephanus Καλαβρία. Eustathius *in Dionysium* rationem reddit, cur Καλαβρία scribatur.

l. 91. *Contra Maleam, Emissa & Theganusa*] Aliàs, *contra Maleam, Oenussa & Tegra, Nisa.*

l. 92.

l. 92. *Prote, Hyria*] *Prote, prima*, Ptolemaeus. V. C. *prosturium*. Aliàs *Prostuma*. Paullo ante lego, *contra Maleam Oenusse, Theonissa*, nam illud &, ex posteriore litera praecedentis dictionis, & prima sequentis fuit factum. V. C. *contra Meleam Aenussa & Tegra, Risa contra Acritam*.

l. 95. *Strophades olim Plotae*] Aldus: *Et olim Plotae, nunc Strophades*. V. C. *Strophades olim Plotae dictae*. Adde Dionysium, & interpretem ejus Eustathium fol. 76.

l. ead. *Dionysa*] V. C. *Dionysia*.

l. 100. *Olearos*] Aliàs, *Olaros*.

l. ead. *Cathon*] Aliàs, *Cothon*. & sic legendum ex Plinio lib. IV. cap. 12.

l. 101. *Hyaros*] Aliàs, *Yaros*, & *Giarus*.

l. ead. *Cianos, Chalcis*] Aliàs, *Cyanos*. V. C. *Cianos, Calchis*.

l. 102. *Pinaria*] Aliàs, *Cinara*, & *Pynara*.

l. ead. *Nisyros*] Aliàs, *Nyspiros*.

l. 103. *Lebynthos, Calydnus*] Aliàs, *Lybentus, Camynus*.

l. ead. *Asine*] V. C. *Hasime*.

l. 104. *Ab eis Sicynus, Cythnos, Siphnos, Scriphos, Rhene*] Aliàs, *Nabeos, Cycinos, Sypanos, Seryphos, Athena*.

l. 105. *Paros, Styros, Tenos, Myconos, Naxos*] Aliàs, *Paros, Mycon, Spyros, Tenos, Naxos*, vet. MS. *Styros* Eustathio Σῦρος.

l. 107. *Cyclades dictae sunt*] Verbum *sunt* redundat.

l. 111. *Criumetopon*] Κριοῦ μέτωπον.

l. 112. *Cypro similis*] Aliàs, *Cypri similis*. V. C.

l. 113. *Adventu Europae*] Suprà hoc lib. cap. 2. *Tauri, Iphigeniae & Orestis adventu maxime memorati*.

l. 114. *Daedali operibus & fuga, tum statione atque morte*] Aliàs, *operibus & fugata in statione atque morte*. MS. habet *fuga tali statione*. de Talo agit Apollodorus lib. 1. & Plato in *Dial. Minois* vel *de Lege*: Νομοφύλακι γὰρ αὐτῷ ἐχρῆτο ὁ Μίνως κατὰ τὸ ἄστυ· τῷ δὲ κατὰ τὴν ἄλλην Κρήτην, τῷ Τάλῳ· ὁ γὰρ Τάλως τρὶς περιῄει τοῦ ἐνιαυτοῦ κατὰ τὰς κώμας, φυλάττων τοὺς νόμους ἐν αὐταῖς, ἐν χαλ-

χαλκοῖς γραμματείοις ἔχων γεγραμμένους τοὺς νόμους, ὅθεν χαλκοῦς ἐκλήθη.

l. 116. *Clarum vestigium sepulchrum est*] *Est* redundat.

l. 120. *Cydon*] Eustathius, Κυδωνία, & Apollonius fol. 101.

l. ead. *Phaestos*] Aliàs, *Pharcapnae*. V. C. *Phascanae*.

l. 121. *Manethusa*, *Dictynna*] Aliàs, *Camoratusa*, *Dyctima*. *Marathusa* legit Aldus.

l. 123. *Asticla*] Aliàs, *Astypalea*.

l. 124. *Crise*] Sic vetus Codex. Aliàs, *Chryse*.

l. 125. *Musagoros numero tres*] In antiquissimo Plinii codice lib. iv. cap. 22. *Musagorus* habetur. Et sic omnino est legendum, atque ita Pintianus, & Aldus, & vetus meus MS. Codex legunt.

l. 127. *In Adria Apsoros*] *Absyrthium* Plinio.

l. 128. *Absoros*] Aliàs, *Apsoros*.

l. ead. *Dicedalos*] Aliàs, *Dyceledos*. V. C. *Diceledos*.

l. ead. *Trucones*] Aliàs, *Tytana*.

l. 130. *Tragurium*] Aliàs, *Lingarum*, vel *Lingarium*, ut habet vetus Codex. Strabo lib. vii. Ἴσσα, Τραγύριον, Ἰσσίων κτίσμα, Φάρος, ἡ πρότερον Πάρος, Παρίων κτίσμα.

l. ead. *Diomedia*] Plinius: *promontorium Diomedis, vel, ut alii, peninsula Hyllis.*

l. 131. *Brundusio adjacens Pharos*] Festus: *Barium urbem Italiae appellarunt conditores ejus, expulsi ex insula Bara, quae non longè est à Brundusio.* Lactantius lib. i. cap. 11.

l. 133. *Pòst freto maris Siculi abscissa est*] Sallustius fol. 296.

l. 136. *Scylla & Charybdis*] Caesar Scaliger *de Subtilitate ad Cardanum* pag. 154. *Rupes imminet*, inquit, *Oceano Scythico, quae Zlota babba, hoc est anus aurea dicitur. Anus enim prae se fert formam. Est promontorium, à specie, quam refert, Nasus sacer appellatum, in finibus Finlapiorum, sub quo specus, quae senis horis mare vomit, totidem resorbet tanto impetu, incautas ut hauriat naves, Charybdis vera, non illa Graeciae mendacissimae.* Servius autem ad illa Virgilii lib. iii. *Aeneid.* vers. 420.

Dextrum Scylla latus, laevum implacata Charybdis
Obsidet.

inquit. *Sallustius* Scyllam *saxum esse dicit, simile formae celebratae procul visentibus. Canes verò & lupi ob hoc ex ea nati videntur* &c. Vide & Gellium fol. 302.

l. 137. *Nominibus inclytum*] Aliàs, *nominibus inditum.*

l. 141. *Pachynum vocatur*] Lege, *Pachynus.* Ovid. lib. IV. *Fastor.*

Jamque Peloriadem, Lilybaeaque, jamque Pachynon
Lustrarat, terrae cornua prima suae.

Et lib. V. *Metamorph.*

l. 142. *Lilybaeum*] Eustathius *ad Dionysium.* Λιλύβη μὲν πρὸς ζέφυρόν ἐστιν ἐστανέχουσα, ἥτις καὶ οὐδετέρως Λιλύβαιον λέγεται, ὡς κεφαλὴ, κεφάλαιον.

l. 143. *Peloris*] *Peloris* etiam Eustathio ad Homerum fol. 1101. 12. & 1623. 6. Plinio *Pelorum* lib. III. cap. 5. & *Pelorus* cap. 8. Ipse Pomponius infrà, *inter Lilybaeum & Pelorida Panormus & Himera.* & Cicero *in Verrem Act.* VII. fol. 630. *Peloridam*, & Livius lib. XXIV.

l. 145. *Pelorus gubernator ab Annibale ibidem conditus*] Sallustius fol. 297. Simile quid narrat Strabo lib. IX. de Salganeo Euripo Chalcidensi. De ipso Peloro gubernatore lib. I. fol. 9. & Seneca *Natur. Quaest.* lib. III. cap. 26. Isidorus lib. XIV. cap. 7. *Pelorum promontorium Siciliae respiciens aquilonem secundum Sallustium dictum à gubernatore Annibalis illic sepulti.* Servius ad lib. III. Aeneid. v. 248. quo loco de abscissione Siciliae agit. Sallustius fol. 297.

l. 146. *Quem idem vir profugus*] Vocabula *idem vir* redundant.

l. 152. *Catinam*] Cicero lib. XIII. Epist. *Catinam* etiam vocat.

l. ead. *Megarida*] Thucydides lib. VI. καὶ Λάμις ἐκ Μεγάρων ἀποικίαν ἄγων. Ovidius lib. IV. *Fast.*

Liquerat Ortygiam Megareaque, Pantagienque.

l. 153.

l. 153. *Mirabilem Arethusam. Fons est, in quo visuntur jacta in Alphaeum*] Negat id fieri posse, quod de Alphei fabulantur emissione in Arethusae fontem, Strabo lib. VI. Vide *Carmen* Moschi apud Stobaeum lib. IV. I. fol. 162.

l. 155. *Alphaeum amnem*] Lege *Alpheum* sine diphthongo.

l. ead. *Peloponnesiaco littori infusum*] V. C. *Peloponnesico*.

l. 162. *Interius Leontini, Centuripinum*] Cicero *in Verrem: ut Centuripis, civitate totius Siciliae multum maxima, omne argentum congereret.* Legendum autem apud Pomponium videtur *Centuripini* ex Plinio lib. III. cap. 8. *Intus*, inquit, *Laestrygonum campi. Oppida Leontini*, & statim, *intus Latinae conditionis Centuripini. Leontinos* vocari hanc urbem apparet ex Livio etiam lib. XXIV. *Nec ut Leontinos irent, proditos ad caedem commilitones querentes, perpelli potuere.* atpue Ovidius lib. IV. *Fastor.*

Jamque Leontinos Amenanaque litora cursu
Praeterit.

l. 164. *Famam habet ob Cereris templum Enna praecipua*] Fortè, *praecipuam*: ut lib. III. de India. *Famam hinc praecipuam habent.*

l. 165. *Eryx*] V. C. *Erice*, &c. De Eryce agit Polybius lib. II. fol. 92.

l. 166. *Aetna, quae Cyclopas olim tulit*] Aliàs, *quòd Cyclopas* &c.

l. 168. *De amnibus Himera referendus, quia in media admodum ortus*] Id est, quia ferè. De Himera Vitruvius fol. 318. Vibius Sequester *de Flumin. Himera oppidum Tauromenitanorum dedit nomen.* Hoc flumen in duas findi partes ait Stephanus, unam in Tyrrhenum mare, alteram in Lybicum decurrere pontum. Vox *admodum* autem *ferè* significat, prout ea usus videtur Curtius lib. IV. *Mille admodum equites praemiserat.* quod huc satis quadrat, & Livius lib. XL. *Armorum hostilium magnam vim transtulit, nullam pecuniam admodum*, id est, ferè. & suprà cap. praec. *Atque inde ingressus totus admodum pervius.*

l. 177. *Quae ut Aetna*] Fortè, *ea ſicut Aetna*, vel *ac ſicut Aetna.*

l. 178. *Hiera*] Thucydides lib. III. fol. 46. *Audivitque in Hiera Vulcanum exercere ferrarium, & noctibus per multum ignem diebusque fanum videri.*

l. ead. *Pithecuſa*] *Pithecuſae* plurali numero apud Strabonem, Ptolemaeum, Euſtathium, Dionyſii interpretem.

l. 179. *Sinomam*] Aliàs *Sidonia* ex V. C. *Sinonia* aliàs.

l. 180. *Pandataria*] Liber MS. *Pandateria.*

l. 181. *Phytonia*] Aliàs, *Synonia* MS. codex.

l. 182. *Tiberina oſtia objacent*] Lege *jacent*: nam illud *ob* redundat.

l. 184. *Fretoque diviſae Etruſco*] Aliàs *freto diviſae Corſica Etruſco*, Forſan *Etruſco* abundat.

l. 185. *Iginium*] Aliàs, *Igilium*, ex Plinio lib. III. cap. 6. & Marciano Capella. *Ilium* MS. codex. Pauſanias fol. 267.

l. 187. *Mariana*] Ita ſcribendum, non *Marianae*, quod ex veteri meo Codice conſtat.

l. 189. *Niſi quod in occidentem, quam in orientem anguſtius ſpectat*] Salluſtius lib. II. *Hiſtor.* citante Nonio, v. *Facies*: *Sardinia in Africo mari, facie veſtigii humani prominet, in occidentem quàm in orientem latior.* Sed legendum videtur, *in orientem quàm in occidentem latior.* Et ſic legitur apud Gellium lib. XIII. cap. 28. *In orientem quàm in occidentem latior prominet.* & Iſidorum lib. XIV. cap. 6. Addit praeterea ex eodem Salluſtio; *ferme paribus lateribus, quae in meridiem & ſeptentrionem vergunt: ex quo ante commercium à navigantibus Graecorum Ἴχνος appellata eſt.*

l. 190. *Par & quadrata undique*] De Corſica cùm Strabo dicat, eam patere in longitudinem mill. 130. in latitudinem vix 70. non video, quomodo par ſit & quadrata undique. Sed & de Corſica Idem ait longit. 220. ex Graeco codice latit. 98. Plinius lib. III. cap. 6. ait *Corſicam longam eſſe paſſuum* CL. *millia*; *latam majore ex parte quinquaginta. Sardiniam verò ab oriente* CLXXXVIII. *millia paſſuum*; *ab occidente* CLXXV. *millia*; *à meridie* LXXVII. *millia*; *à ſeptentrione* CXXII.

l. 191.

l. 191. *Spatiosior quàm ubi latissima est Corsica*] V.C. *longissima*, quod forsan melius est. Diodorus lib. XIV. cap. 6. Dividitur autem à Sardinia viginti milliaribus. De Sardinia Claudianus *de Bello Gildonico*, in fine.

l. 194. *Penè pestilens*] V. C. *pestilens penè*.

l. ead. *Urbium antiquissimae*] Aliàs, *populorum antiquissimi* V. C.

l. 195. *Ilienses*] Sic & Plinius. Pro qua lectione quoque stat Pausanias, & Livius lib. XLI. fol. 371. & Solinus. Sed Strabo & Livius *Iolenses*, & sic legendum videtur; ab Iolao enim deducit Strabo atque etiam Diodorus lib. V.

l. 196. *Calathis & Sulchi*] Aliàs, *Calaris & Sulci*. *Caralis* etiam Livio lib. XXX. fol. 218. *ita vexata classis Caralem tenuit.* & lib. XXIII. *Manlius navibus longis ad Caralem subductis.* itemque alibi. Strabo Καράλις καὶ Σοῦλχοι. Caesar, *Sulchi*.

l. 199. *Baleares*] Aliàs *Baliares*. V. C. Eustathius Βαλιαρίδες.

l. 200. *Ex spatio suo*] Aliàs, *sui*.

l. 201. *Majores minoresque*] Fortè, *major minorque*, & mox *in minori* & *in majori*. Ptolemaeus.

l. 203. *Jamno*] Ptolemaeus, *Jamna*.

l. 204. *Ebusos*] Dionysius, Βῦσος, & Eustathius ex Herodiano Βυσός.

l. 210. *Si invecta sunt*] Aliàs *sint*.

l. 215. *Sine pernicie & tuta est*] Aliàs, *& rata est*, vel *& tracta est*.

LIB. III. CAP. I.

l. 6. CINGIT *Oceanus*] Aristoteles lib. *de Mundo*: ὁ πέριξ Ὠκεανός.

l. ead. *Ingens & infinitum pelagus*] Hinc liquet tum duas zonas habitabiles poni à Mela.

l. 7. *Nunc ad alios aliosque invicem*] Aliàs, *non aliosque invicem neque alternis accessibus*. Lego, *non alios aliosque* (subintellige *campos*) *invicem*, *neque alternis accessibus*. Et ita Codex Fulvii Ursini. Quae hîc scri-

 bit

bit Pintianus, statim declarant eum hunc locum non intellexisse.

l. 8. *Neque alternis accessibus*] i. e. non quemadmodum Euripus, de quo lib. II. cap. 7. *Alterno cursu fluctibus invicem versis.* & cap. eod. de Siciliae freto. *Id angustum & anceps alterno cursu modò in Thuscum, modò in Ionium pelagus perfluit.*

l. 10. *In omnia litora quamvis diversa terrarum insularumque*] *Diversa*, id est, contraria. ut lib. I. cap. I. *Tanais à septentrione ad meridiem vergens, in mediam ferè Maeotida defluit: & ex diverso Nilus in pelagus.* Cicero *de Natura Deorum*: *Quin etiam* (aër) *movetur nobiscum. quacunque enim imus, quacunque movemur, videtur quasi locum dare & cedere: quaeque in medium locum mundi, qui est infimus, & quae à medio in superum, quaeque conversione rotunda circum medium feruntur, ea continentem mundi efficiunt, unamque naturam.*

l. 16. *Anhelitune suo Mundus efficiat*] Strabo lib. I. fol. 22. Justinus lib. XLI. *Mundus* ibi pro terra.

l. 17. *Regerat undam undique*] Aliàs *utique.*

l. 18. *Sicut doctioribus placet*] Plato pag. 478. in *Timaeo*, & Ovidius lib. ult. *Metamorph.* v. 342.

Nam sive est animal tellus, & vivit, habetque
Spiramenta locis flammam exhalantia multis.

Et Solinus cap. 36. Et hinc ex Ovidio alii hic legendum putant *vivum animal est.*

l. 19. *Unum animal est*] Aliàs *vivum animal est.* Ovidius d l.

l. 20. *Atque inde*] Aliàs, *unde* V. C.

l. 22. *Causas tantis meatibus praebeat*] Fortè leg. *motibus praebeat.* Justinus lib. I. cap. 19.

l. 23. *Neque eodem assiduè tempore, sed ut illa surgit*] Retinenda illa lectio contra Pintianum. Vide Plinium lib. II. cap. 97. & 99. & Solinum cap. 26.

l. ead. *Neque eodem assiduè tempore*] Plinius lib. II. cap 97. *Nec unquam eodem tempore quo pridie reflui ut arcitante sydere, trahenteque secum avido haustu maria, & assiduè aliunde quàm pridie exoriente.* At qui fidas sequuntur disciplinas, contendunt meatus istos commo-

veri

veri Lunae curſibus, adeò ut, ſicut infrà ait, neque eodem ſemper tempore, ſed prout illa mergatur & ſurgat, varient ſe alternantes receſſus ſed non ut mergitur & oritur; adventet & recedat. Vide diligentius Plinium lib. II. cap. 97.

l. 25. *Huc egreſſos*] Scil. ad Oceanum.

l. 32. *Oleaſtrum appellant*] Ptolemaeus in medit. numerat *Oleaſtrum.*

l. 33. *Ebora in litore*] Legendum *Ebura*, ex Strabone, Plinio, Antonino.

l. 34. *Procul à litore Aſta colonia*] Fortè voces *à litore* ſuperfluae ſunt; nam de maritimis agit. Aſtam coloniam inter aeſtuaria Baetis collocat Plinius lib. III. cap. I.

l. 35. *In ipſo mari*] Dictio *mari* vacare videtur.

l. ead. *Monimentum Geryonis*] *Capionis* aliàs antiq. & V. C. MS. ut *Arati poëtae monimentum.* Fortè *Cepionis* V. C.

l. ead. *Scopulo magis quàm inſulae impoſitum*] Plinius lib. I. cap. 7. *Scopuli verius quàm inſulae.*

l. 39. *Poſt ubi non longè à mari grandem lacum facit*] Aliàs *fecit.*

l. 44. *Olitengis, Onoba, contingunt*] Legendum *Olitegi & Oſſonoba.* Aldus & antiq. *Oſſoneba.* ſic legit Plinius lib. III. cap. I. Nam *Onoba* mediterranea eſt appoſita Baeti fluvio ibidem, & Ptolemaeus Ὄνοβα. Aliàs *Onolappum*, prout habet V. C.

l. 45. *Atlanticum mare*] Illud non eſt ſilentio praetereundum, Atlanticum mare à Strabone appellari Oceanum, qui terras circumdat; nam de Indico & Eoo dicit lib. XVI. fol. 655.

l. 49. *In tria promontoria diſpergitur*] i. e. dividitur.

l. 51. *Cuneus ager dicitur*] Fortè, *Cuneus hac re dicitur.* Suprà lib. I. cap. 9. *Ne illud quidem à vero nimium abſceſſerit in illis ortum amnem, ubi ſubter maria coeco alveo penetraverit, in noſtris rurſus emergere, & hac re ſolſtitio accreſcere, quod tum hiems ſit unde oritur.* & cap. 13. *Tunc ingenti urbe celebris Iſſo fuit, & hac re ſinus Iſſicus dicitur.* Strabo fol. 97.

l. 53. *Mirtylis Balſa*] *Myrti alco* V. C.

l. 54. *In Sacro Latobriga*] Aliàs *Lattobriga*, & *Lottobriga*. Plinius *Menobricam* vocat lib. IV. cap. 22.

l. 55. *Ebora*] Plinio *Eburo* lib. IV. cap. 21. sed cap. 22. *Ebora*.

l. ead. *Sinus intersunt & est in proximo Salacia*] Alii, *sinus intersunt duo*, *in proximo est Salactia*. Et sic paulo antè: *bis in semet recepto mari*, *in tria promontoria dispergitur*. Et lib. I. cap. 7. *deinde tria promontoria vaste projecta in altum*, *duos grandes sinus efficiunt*.

l. 59. *Ad illam partem*, *quae recessit*] Aliàs *in illam partem*, *quâ recessit*. Suprà *resistit*.

l. 61. *Amnis autem Monda*, *in medium ferè ultimi promontorii* &c.] Aliàs, *amnis autem in medium ferè Munda ultimi promontorii latus effluens* V. C.

l. 63. *Et radices ejusdem abluens Durius*]. Aliàs, *& radices ejusdem abluens aduria*.

l. 65. *Deinde modico flexu accepto*] Aliàs, *dein modico*, i. e. [non] magno ad Celticum. Plinius lib. IV. cap. 21.

l. 70. *Nebris*, *Minius*] Aldus: *Naebis*. Vide Strabonem lib. III. fol. 107.

l. 71. *Et cui oblivionis cognomen est*, *Limia*] Sallustius: *cui nomen oblivionis condiderant*. fortè pro *indiderant*. Vide Plinium lib. IV. cap. 22.

l. 72. *Lambriacam urbem amplexus*] Aliàs, *Lambricam* in V. C. legitur. Plinius lib. IV. cap. 20.

l. 73. *Recipit fluvios Jernam & Viam*] Aliàs, *fluvios Lanos & illam*.

l. ead. *Recipit fluvios Jernam & Viam*] *Latros & illam partem* legit Aldus & antiquus Codex. Alii *Lareos & illam*, vel *Lareos & Ullam* ex lectione veterum Codicum. In Retractationibus, „ à Plinio lib. IV. cap. „ 21. tradi, id promontorium Nerium à quibusdam " „ appellari, sed loco ita depravato & alieno, ut pro- " „ montorium id statuatur longè ab eo situ, in quo " „ est, quod mihi causa hallucinandi fuit;" inquit Pintianus. Idem ait Plinius lib. II. cap. 18. Delendum in castigationibus Pintiani hoc loco ab illo verbo, „ Neque id promontorium dictum est " usque ad „ promontorium est *Nerium* " & paulo infrà illa verba „ Plinius & Pomponius *Celticum*. "

l. 75.

l. 75. *Tamaris*] V. C. *Tameris* habet. Strabo fol. 107. & 108.

l. ead. *Arotebrarum portum*] Aliàs, *Ebora portum* V. C. Legendum, *Arotrebatum portum.*

l. 80. *Deinde ad septentrionem*] *Dein.*

Ibid. *Ad occidentem versa*] Sic suprà lib. 1. cap. 2. *ad orientem versa.*

l. 82. *A Celtico promontorio ad Scythicum usque. Hinc perpetua ejus ora, nisi ubi modici recessus ac parva promontoria sunt, ad Cantabros penè recta est*] Fortè, *à Celtico promontorio ad Scythicum usque perpetua ejus ora n. u. m. r. ac parva promontoria sunt, ad Cantabros penè recta est.* Nam Aldus & antiqui Codices *hinc* non habent, & Auctor duos sinus, quos postea *magnos* vocat, cum hoc comparat. Itaque perpetua ora & non interrupta videtur, ut Europae ad mare Mediterraneum.

l. 85. *In eo primi Artabri sunt*] Sic Mela in Ponto lib. 1. cap. 19. *In eo primi Mariandini urbem habitant.*

l. ead. *Artabri sunt & Janasum Celticae gentis*] Lege, *& nunc Celticae gentis*, ut est in V. C. vel lege, *etiam nunc Celticae gentis.* atque ita habet vetus meus codex.

Ibid. *Deinde Astures*] Aliàs, *dein Astures.*

l. 87. *Admixtum mare*] Aliàs, *admissum*, ut de Ambracio sinu lib. 11. cap. 4. *Facit sinus, qui angustis faucibus, & quae minus mille passibus pateant, grande pelagus admittit.* & cap. 5. *ceterum mare, quod inter utraque admittit, tenuibus* &c. & lib. 1. cap. 5. de Arabia: *portum admittit Azotum.*

l. 87. *In Artabris sinus ore angusto*] Aldus & antiq. *in Artabros sinus.* Fortè, *in Artabro sinus.* ut sup. *in Brutio*, nempe agro.

l. 88. *Adobricum urbem*] V. C. *Adopricam urbem.*

l 90. *Ignobilia sunt*] Verbum *sunt* redundat, & expungendum est.

l. 92. *Mearus & Narius*] Strabo *Meltus*, ni fallor 116. Aliàs *per alia Ducanaris exit & Libyca* in V. C.

l. 94. *Et sunt Augusti nomine sacrae*] Particulae illae duae *& sunt* redundant, & fortè sunt expungendae, (vel) lege, *eae sunt Augusti nomine sacrae*, scil. arae. Et adhuc sunt qui dicant tempore Caesaris Dictatoris

 scrip-

scripsisse Pomponium, cùm de Britannia dicat: *quippe tam diu clausam aperit eam nunc principum maximus*, & suprà hoc cap. *Turris Augusti titulo memorabilis.*

l. 96. *Usque adeò semet & terras angustantibus*] Legendum, *semet terris angustantibus.*

l. 101. *Littus exporrigunt*] Fortè *exporgunt.*

l. 104. *Per eosdem & Salenos Sannium* &c.] Aliàs; *Perenudi*, vel *Pereundi & Salenos Saurium per Avarigenos & Orgenomes, quos Manasa descendit & Devales Tritino bellante cingit & Deciumta à Turia sonans Samsö & Magrada.* n. v. *Ergaonos, quo Nannosa d. & Devalles Decimaturia.* Aldus: *per eundem & Salenos Saurium.* Aliàs, *Salaeum & Saunium.* V. C.

l. 108. *Varduli una gens*] *Vardulos* unam gentem semper fuisse atque eandem usque ad sua tempora, videtur Auctor innuere.

Cap. II.

l. 1. *Galliae latus alterum*] Nam lib. 11. cap. 5. *Gallia*, inquit, *in duo latera divisa.*

l. 4. *Hispania abscesserat*] Sic lib. 1. cap. 19. *Sed quia it contra minus quàm ad dexteram & laevam abscessit.*

l. 5. *Grandi circuitu inflexa*] Aldus, *amplexa*: alii, *afflexa.*

l. 6. *Tuno ad septentriones*] Aliàs *tum.*

l. 9. *Et pabuli*] V. C. *ac pabuli.*

l. 10. *Quicquid ex satis frigoris impatiens est*] Strabo fol. 47.

l. 11. *Ager & ubique alit & salubris*] Aldus, *aegrè nec ubique alit salubris, & noxio genere* &c.

l. 12. *Gentes superbae*] Strabo fol. 138.

l. 13. *Aliquando etiam immanes*] Caesaris tempore.

l. 14. *Ut hominem optimam & gratissimam diis victimam crederent*] Arnobius lib. 111. scribit, *Mercurio Gallos humanas vel inhumanas victimas caedere.* Et paullò pòst pag. 326. *Qui hominem periculo subripit, opimam victimam caedit.* Sed Festus, *Optatam*, inquit, *hostiam alii optimam appellant eam, quam Aedilis tribus constitutis hostiis optat, quam immolari velit.*

l. 17.

l. 17. *Ubi devotos altaribus admovere*] sua etiam aetate idem fieri solitum refert Cicero *pro Fontejo.* *Aut immolant, aut se immolaturos vovent.*

l. 19. *Druidas*] De Druidis multa Plinius & Lucanus lib. I. & X. Diodorus fol. 452.

l. 20. *Hi Terrae Mundique*] *Mundus* pro coelo.

l. 21. *Quid Dii vellent*] Sic Horatius lib. I. *Epist.* ad Iccium.

Quid velit & possit rerum concordia discors.

Nam Caesar de vi inquit & potestate Deorum. Sed vide Ciceronem lib. I. *de Divin.* fol. 240. ut legi possit *valeant*, id est, possint, pro *vellent.*

l. 23. *Clam & diu vicenis annis in specu*] Caesar *de Bello Gall.* lib. VI. pag. 212. Aliàs, *clam & diu annis aut in specu.*

l. 25. *In vulgus effluit*] Antiq. *effluxit.*

l. 27. *Cum mortuis cremant ac defodiunt*] V. C. *atque defodiunt* delet. Pro *ac*, fortè leg. *ant.*

l. 28. *Apta viventibus olim*] Fortè *grata.*

l. 29. *Deferebatur ad Inferos*] V. C. *referebatur.*

l. 30. *Erantque qui se in rogos suorum, velut unà victuri, libenter immitterent*] Caesar lib. VI. *de Bello Gall.* cap. 19. *Funera sunt pro cultu Gallorum magnifica & sumtuosa; omniaque, quae vivis cordi fuisse arbitrantur, in ignem inferunt, etiam animalia; ac paullo supra hanc memoriam servi, & clientes, quos ab iis dilectos esse constabat, justis funeribus confectis, unà cremantur.*

l. 32. *Comata Gallia*] *Comata Gallia* quare sit dicta, vide apud Dionem in extremo lib. XLVI. sic etiam Caesar dividit Galliam in initio *de Bello Gallico.*

l. 33. *Populorum tria summa nomina sunt*] i. e. las mas principales.

l. ead. *Terminanturque fluviis ingentibus*] Aliàs, *terminabanturque.*

l. 38. *Celtarum Hedui*] Caesar & Vett. *Aedui.* & Tacitus lib. III. *Annal. Apud Aeduos major moles, exorta, quanto civitas opulentior, & comprimendi procul praesidium. Augustodunum caput gentis armatis cohortibus Sacrovir occupaverat.*

l. 39.

l. 39. *Belgarum Treveri*] Omnino legendum *Treviri*, ex Caesare, & Cicerone lib. VII. *Epist. ad Trebatium. Treviros vites censeo: audio capitales esse, mallem auro, argento, aere essent.*

l. 41. *Elusaberris*] In India ponit Curtius *Elimberrium.* Itinerarium Antonini *Elimberrum.* V. C. *Elumberrum.* In antiquissimis Plinii exemplaribus *Illiseberre* & *Eliseberre*, quapropter fieri potest, ut verum nomen sit *Elusaberris*, inquit Pintianus, sed *Elusaberris* in Narbonensi provincia Plinio statuitur: Pomponius *Eliberrim* appellat, Livius *Illiberim.* Hermolaus in Plinium lib. IV. cap. 19. ait Antoninum commemorare in Aquitania oppidum Elusaticum. Claudianus *in Rufinum*: *muros invadit Elusae.* Plinius lib. IV. cap. 19. *Ausci, Elusates.*

l. 47. *Et quanto magis procedit, eo latior fit*] Sic lib. I. cap. 18. *& quanto decrescit, eo clarior fugat novissime noctem.* ut & cap. 13. *Tunc altè demissus, & quantum demittitur, amplior.* vel vacat dictio *fit.*

l. 58. *Aquis increscentibus*] Aliàs, *increbrescentibus.* V. C.

l. ead. *Incolae*] V. C. *accolae.*

l. 62. *Santonibus*] Aliàs, *Santonis.* Lucanus lib. I. v. 422.

——— *gaudetque amoto Santonus hoste.*

l. 64. *Pertinentque ad ultimos*] *Pertinent* scilicet littora. Sed vacat dictio *pertinent.*

l. 66. *Gesoriacum vocant*] Aliàs, *Gesoritiacum.* vulgo *Bologna* in Picardia.

l. 69. *Acronion*] V. C. *Acronon.*

l. ead. *Mox diu solidus & certo alveo lapsus*] Tacitus lib. II. *Annal.* cap. 6. *Nam Rhenus uno alveo continuus aut modicas insulas circumveniens apud principium agri Batavi, velut in duos amnes dividitur, servatque nomen & violentiam cursus, donec Oceano misceatur Ad Gallicam ripam latior & placidior adfluens, verso cognomento (Vahalem accolae dicunt) mox id quoque vocabulum mutat Mosa flumine, ac in eundem Oceanum effunditur.* & Plinius lib. IV.

l. 71. *Sed ad sinistrum amnis etiam tum*] Aldus & V. C.

V. C. *etiamnum.* Videtur etiam legendum *ad finiſtram*, cùm ſequitur *ad dexteram.*

l. 77. *Fluvius emittitur*] Aliter Caeſar fol. 138.

CAP. III.

l. 1. *Germania hinc ripis ejus uſque ad Alpes*] i. e. ab hoc littore retroëundo uſque ad Alpes.

l. 2. *Ab oriente Sarmaticarum confinio gentium*] Tacitus *de Moribus German.* cap. 1. *Germania omnis à Gallis Rhetiſque & Pannoniis Rheno & Danubio fluminibus, à Sarmatis Daciſque mutuo metu aut montibus ſeparatur.* Vides non inſula terminari, ut Hermolaus cenſet, ſed Sarmaticarum confinio gentium.

l. 6. *Ad inſitam feritatem*] Fortè, *ab inſita feritate*, vel *ad inſitam feritatem* eſt, praeter inſitam. Livius: *Sive ab inſita regibus vanitate ad conſilium ſpecie amplum, re inane, animo adjecto.*

l. 7. *Bellando animos, corpora ad conſuetudines laborum*] Aliàs, *ad conſuetudinem.* Fortè leg. *corpora adſuetudine laborum.* Cicero IV. *in Verrem. Satis mihi videor eorum conſuetudine, uſu tractandoque cognoviſſe.* Idem in *Paradox.* primo: *An quicquam in potiundis voluptatibus gloriando iſte & praedicatione extollit.* Et Livius lib. XXI. fol. 120. *Feſſiſque labore & pugnando quies data.* Idem fol. 241. *Uſu tot annorum & experiundo comprobaſtis.* Tacitus: *conſiliis & periclitando tuti ſunt.*

l. 9. *Antequam puberes ſint*] Tacitus *de mor. Germ. Nudi aut ſagulo leves.*

l. ead. *Longiſſima apud eos pueritia eſt*] Tacitus *de Morib. Germ. Sera juvenum venus, ideoque inexhauſtà pubertas.*

l. 10. *Sagis velantur*] *Sagum* Gallicum vocabulum eſſe, ait Varro lib. IV. *de L. L.* quod Caeſar lib. VI. *de Bell. Gall.* & Strabo aliique teſtantur.

l. 12. *Nandi non patientia tantùm illis, ſtudium etiam eſt*] Cicero lib. VII. *ad Fam. Epiſt.* 10. *ſtudioſiſſimus homo natandi.*

l. 14. *Ex libidine accerſunt*] Salluſtius in *Catilin. Sed poſtquam in Aſia Cyrus, in Graecia Lacedaemonii at-*

que

que Athenienses capere urbes atque nationes subigere, libidinem dominandi, causam belli habere &c. Pro *accersunt* lege *arcessant*.

l. 16. *Sed ut circa ipsos quae jacent, vasta sint*] Vide Caesarem lib. IV. & VI. *Bell. Gall.* & Tacitum *de Morib. German.*

l. 17. *Jus in viribus habent*] Cicero *pro Caecina, in verbis jus constituere* dixit, ad quod allusisse Auctor videtur.

l. 21. *Ut cruda etiam carne vescantur*] Tacitus: *Cibi simplices, agrestia poma, aut recens fera, aut lac concretum.* Verùm cruda carne eos vesci, non inveni qui diceret.

l. 25. *Sylvis ac paludibus*] Tacitus fol. 623.

l. 26. *Suesia, Metia*] Ita Aldus. at V. C. *Suetia, Metia* vel *Meltia*.

l. 28. *Et aliquot sunt*] *Et aliquot etiam sunt*.

l. 30. *Taurus*] Tacitus *Taunum*, non *Taurum* appellat, & sic est omnino legendum. Aldus etiam & V. C. ita legunt.

l. 34. *Moenis & Lupia*] Ammianus Marcell. *Moenium* vocat. De sequentibus vide Vellejum Paterculum.

l. 35. *Amistius, Visurgis*] V. *Amistis*. V. C. *Arus, Sisius, Urgis*. Vellejus Paterculus fol. 80.

l. 39. *Mari similis*] Aliàs, *maris similis*.

l. 42. *Ripis contentum insularum*] Aliàs *contentus*.

l. 43. *Et ubique penè*] V. C. *& ubi penè*.

Ibid. *Ut angustum*] Aliàs, *it angustum*. ut & V. C. meus.

l. 44. *Curvantque se subinde*] Aliàs, *curvansque se subinde*.

l. 45. *In eo sunt Cimbri & Teutoni*] Caesar *de Bello Gallico* lib. I. *ut antè Cimbri Teutonique fecissent.* Item lib. II. *ipsi erant ex Cimbris Teutonisque prognati.* Semel apud eum legi *Teutones*, lib. II. *Teutones Cimbrosque intra fines suos ingredi prohibuissent.* Sed fortè legendum *Teutonos*. Plinius lib. IV. cap. 14. *Quorum pars Cimbri Teutonique.* & Tacitus *Histor.* lib. IV. cap. 73. *Quot praeliis adversus Cimbros Teutonosque, quantis exercituum nostrorum laboribus, quove eventu Germanica bella tractaverimus, satis clarum.*

l. 47.

l. 47. *Hermiones*] Tacitus *de Morib. Germ.* cap. 2. *Herminones* appellat, non *Hermiones*. Vide locum.

CAP. IV.

l. 1. *Ab iis quae ſequuntur, Viſula amne diſcreta*] Sic lib. 1. cap. 19. *Olympus mons flumen Rhyndacum in ea, quae ſequuntur, emittit.* & infrà: *at ille qui Scythiae populos à ſequentibus dirimit.* & lib. 1. cap. *Arabia anguſta fronte ſequentia litora attingit.*

l. 2. *Viſula amne*] V. C. *Viſtula.* Et ſic Ptolemaeus & Plinius: Germania ab oriente terminatur Viſtula amne, ut inter Sarmatiam & eam interſit. Pomponius verò non Germaniam, ſed Sarmatas eo terminari ait; nam ſuprà Germaniam terminarat ab oriente Sarmaticarum confinio gentium, non Viſtula amne: intelligendum tamen Sarmatas à confinio Germanorum porrigi ad Viſtulam amnem, qui terminus inter Sarmatas & Scythas, quos ſequenti cap. in Europa collocat; atque ideo ait, *intus quam ad mare latiorem* eſſe *Sarmatiam.*

l. 4. *Gens habitu armiſque Parthicae proxima*] V. C. *Gens armis habituque Parthicae proxima*, id eſt, ſimilis.

l. 6. *Tenet & ne ſtatis quidem ſedibus*] Conjunctio *&* vacat, ex ultima prioris dictionis ſyllaba conflata.

l. 7. *Ut cedens & ſequens hoſtis exigit*] Fortè, *aut ſequens.* V. C.

l. 8. *Exigit*] Aliàs *exegit.* V. C.

l. 10. *Ut feminae etiam cum viris bellum ineant*] V. C. *ut feminae etiam bella cum viris ineant. cum viris*, id eſt, adverſus viros.

l. 11. *Atque ut habiles ſint*] Fortè, *ad quae.*

l. 13. *Ut inde expedita in ictus manu, quae exeritur, virile fiat pectus*] Aldus: *inde expedita in ictus mammae, quae exuritur, virile fit pectus.* & in meo Codice haec omnia verba vacare videntur. Fortè, *quà exuritur, virile fit pectus.*

l. 17. *Sitque eis poena virginitas*]. Aldus, *ſit eis poenae virginitatis nota.*

CAP. V.

l. 1. *Nisi ubi perpetuae hyemes sedent*] V. C. *perpetuae nives sedent.*

l. 3. *Ferè omnes & in unum Sagae appellati*] Plinius lib. IV. cap. 12. de Danubio: *ab eo in plenum quidem omnes Scytharum sunt gentes, variae tamen litori apposita tenuere.* Ut hîc legi posset *in plenum*, non *in unum*. Vel fortè illae dictiones, *ferè omnes*, in margine fuerunt adscriptae, & erroneè pòst textui insertae.

l. 4. *Sagae appellati*] Aliàs *Sacae*. Fortè *Belcae* M. & V. C. antiqua lectio *Belgae* habet, non *Sagae*: & cap. seq. ubi insulas ab angulo Baeticae ordine enumerat, post easque, quae Sarmatis objacent, *Tule*, inquit, *Belgarum littori apposita est.* Quae satis indicant, aut hîc *Belgae* esse legendum, aut illic *Sacarum*. Herodotus lib. VII.

l. ead. *In Asiatico litore*] Sc. Oceani. Pintianus *in Asiatico latere* legit, sed *litore* legendum. lib. 1. cap. 21. *Haec terra inhabitabilis....* Antiquus Codex meus etiam habet *in Asiatico litore.*

l. 6. *Sub ipso siderum cardine* &c.] Vides Pomponium, Astronomiae imperitum; habitabilem enim hanc nostram sub polo habitari ait, & ab Hispania huc usque recta esse litora, id est, sub eodem parallelo, ut infrà cap. 7. & lib. 1. cap. 3. *Qua procurrit ad septentrionem, nisi ubi semel iterumque grandi recessu abducitur, penè ut directo limite extenta est.*

l. 10. *Terra angusta, aprica, per se fertilis*] Quia ibi aquilo non flat, unde dicti Hyperborei. Vide Strabonem lib. V.

l. 14. *Sacris operàti*] *Operari* pro sacrificare usurpat Tacitus lib. 11. cap. 14. *Mox eadem laeta Germaniae quietem tulit, viditque se operatum, & sanguine sacro respersam praetextam.* Curtius lib. VIII. *Et rem fortuitam, licentiam non adversatus, largè ad epulas omnibus praebitas per decem dies Libero Patri operatum habuit exercitum.* Solinus cap. 21. Vide Plinium lib. IV. cap. 1.

l. 18. *Donec vitio gentium temperatus est*] Aldus legit, *turbatus est.* Pintianus melius, *temeratus est.* Vellejus

lejus pag. 791. *atque omni pretio tempera vendente rempublicam consule.* ubi *temerata* legendum.

l. 19. *Et ubi eos vivendi satietas magisque taedium cepit*] Tacitus lib. XVI. *Meque ipsum satietas caperet, aliorumque taedium expectarem.*

l. 20. *Magisque taedium cepit*] Aldus & Cod. MS. meus *magis quam.*

l. 21. *Semet ipsi in pelagus ex certa rupe praecipites dant*] V. C. *Semet ipsi ex certa rupe praecipites dant.* Fortè leg. *praecipitant.*

l. 22. *Id eis funus eximium est*] Suprà lib. II. cap. 2. *Votum eximium habent.*

l. 24. *Terras, quasi fluvius irrumpit*] Plinius lib. III. cap. 3. *Irrumpit autem arctis faucibus, in longitudinem spatiosis.*

l. 28. *Et totius nomine Caspium*] Aliàs, *&* *totius nominis.* Fortè, *ex totius nomine.*

l. 32. *Ad introëuntium dextram*] Sic lib. I. cap. 5. & lib. II. I.

l. 38. *Dribices*] Aldus, *Bebrices.* Fortè *Debrices.* & sic habet antiqua lectio. Curtius lib. II. *Derbices.*

l. ead. *Multi in eo sinu magni parvique amnes fluunt*] Fortè verba *sinu* & *fluunt* vacant; nam *mare* appellat, non *sinum*; dividitur verò in tres sinus.

l. 40. *Ex Cerauniis montibus*] Deest *Rha*, nomen fluminis; legendumque, *Rha ex Cerauniis montibus.*

l. 41. *Araxes Tauri latere demissus*] Ex Matienis montibus fluere Herodotus ait lib. I. cap. 202.

l. 50. *Casurus est in subjectam*] Fortè, *casus est in subjecta.* Pintianus etiam legit *in subjecta* ex Aldi exemplaribus, cui favet antiqua lectio V. C. *in subjecta casurus est.*

l. 56. *In id litus elabitur*] Scilicet Caspium.

l. 57. *Ex radicibus Coraxici montis vicinis editi & in diversa abeunt*] Hermolaus *montis vicini* legit. Aliàs interponenda particula *fontibus*, & legendum, *Coraxici montis vicinis fontibus editi in diversa abeunt*, expuncto *&*. Pro *Coraxici* aliàs *Corsici*; V. C. meus *Corisci.* Sensus hujus loci est: eos per gentes diversas, & multum distantes fluere, alterum nempe per Iberas, alterum per Albanos, cùm

vicinis fontibus sint editi, & uno ore in Caspium mare perveniant.

l. 67. *Inter Amardos & Paesicas os aperit*] Aliàs, *inter Amardos & Paesicas os aperitur*.

l. 68. *Sylvae, aliaque dira animalia*] Sic legit hunc locum Pintianus idem: *Sylvae, utique Hyrcaniae alia quoque dira animalia, verùm & tigres ferunt, saevum ferarum genus*. Fortè vacat, *utique Hyrcaniae*. ut lib. 11. cap. 1. *quae utique*.

l. 77. *Frustraturus astu*] V. C. *frustratus astu*.

l. ead. *Projectum accipiunt*] V. C. *excipiunt*.

l. 81. *Ultra Caspium sinum quidnam esset*] Versus orientem. Herodotus fol. 293. Caspium mare per occultos meatus exonerari in Pontum, sunt qui affirment. Certè ab Oceano nullus ei aditus reperitur. Caesar Scaliger ad Cardanum pag. 78.

l. 85. *Universum orbem mari circumfusum*] Fortè *circumfluum*. Strabo.

l. 87. *Ut recentior auctoritate, sic certior tradit*] Fortè, *Ut recentior aetate, sic certior*. Suetonius in *Tiberio*: *Sed ut plures certioresque tradunt, Romae natus*. *Tradit* non habent alia exemplaria, neque Antiq. neque necessarium est.

l. 89. *Celerem adjicit*] V. C. meus *adicit*. Fortè *adducit*.

l. 90. *Cum Galliis*] V. C. *Galliae*.

l. 91. *A Rege Suevorum*] MS. Cod. *Getorum*. Fortè *Baetorum*

l. 95. *In Germaniae litora exisse*] Tullius verbo *exire* quoque utitur pro de navi descendere. Vide Victorium *Castigat. in Ciceronem* pag. 25.

CAP. VI.

l. 1. *His oris, quas angulo Baeticae*] Interponenda particula *ab*, & legendum, *quas ab angulo Baeticae*. h. lib. cap. 7 *Colis alterius partis angulus*. & hoc. cap. *grandi angulo Rheni ostia prospicit*.

l. ead. *Huc usque perstrinximus*] V. C. *Adhuc usque*.

l. 3.

l. 3. *Etiam adjacent*] Particula *etiam* vacat & expungenda eſt.

l. 5. *Eaque à continenti*] V. C. *eoque*. Codex Fulvii, *eoque anguſto ſpatio & veluti flumine à continenti abſciſſa*, quomodo & tertius Codex, niſi quod *eaque* habet. Fortè *atque ang. ſpatio*: vel vacant voces *eaque* vel *que*.

l. 11 *Aegyptii Herculis*] Alter enim Grajus, de quo lib. 1. *Urbs ab Argivo (ut ferunt) Hercule data.*

l. 12. *Tyrii condidere*] V. C. meus tertius *conſtituere*.

l. 13. *Annorum queis manet numerus*] Aliàs, *annorum numerus*.

l. 16. *Quem Geryone habitatam accepimus*] Herodotus lib. IV. in princ.

l. 19. *Recidivis ſeminibus ſegetem novantibus, ſeptem minimum*] Non quotannis ferunt, ſed citra arationem; inquit, ſeptem meſſes ferunt; recidiva enim ſeminant ſe.

l. 20. *Interim plures*] Aliàs *interdum*.

l. 21. *In Celticis aliquot ſunt*] Euſtathius decem eſſe dicit.

l. 25. *Cujus antiſtites perpetua virginitate ſanctae*] Vide Strabonem, Euſtathium *in Dionyſium*, & Ciceronem *in Verrem*.

l. 27. *Gallicenas vocant*] Pintianus legit *Gallicinas*, ut *fidicinas*, *lyricinas*; carmina enim illis tribuit. Poſtea ille legit *Galli cenas*. Fortè melior lectio erit, *Galli Benas vocant*.

l. ead. *Ingeniis ſingularibus*] Sic de antro Corycio lib. 1. cap. 13. *Suprà ſpecus eſt nomine Corycius ſingulari ingenio, ac ſuprà quam deſcribi facile ſit, eximius.* Vide Senecam ad Polyb. cap. 32.

l. 31. *Sed non niſi dedita navigantibus*] Fortè, *eo navigantibus edita.* Lucanus lib. IX. v. 246. aut illud *dedita* eſt ſuperfluum.

l. 33. *Britannia*] Dion lib. XXXIX. & Julius Celſus in *Vita Julii Caeſaris*.

l. 36. *Indomitarum modò ante ſe, verùm ignotarum*] Aliàs legendum, *indomitarum modò, verùm ante ſe ignotarum*.

l. 38. *Qui propriarum rerum fidem, ut bello affectavit*,

vit, ita triumpho declaraturus portat] *Et* aliàs. Codex meus, Aldus & Antiqui legunt, *propriarum rerum fidem ut bello affectavit* &c. Ita Solinus cap. 65. *Res Indicas scripsit, ut fidem, quam oculis subjecerat, memoriae daret.* Livius fol. 238. *suarum aurium fidei minimum credentes.* Dion. fol. 466. Asconius fol. 49. At fortè vacant ea verba, usque ad *portat*, ut legi debeat, *ignotarum quoque gentium victor. Ceterùm ut adhuc habuimus.* Posset etiam legi, *Qui incorruptam rerum fidem ut bello affectavit, ita triumpho declaraturus portat.* Quomodo Seneca ad Marciam: *ad quos venit incorrupta rerum fides.* Pro *propriarum* reponi etiam possit *priorum.*

l. 40. *Inter septentrionem occidentemque profecta*] Lege *porrecta.* ut lib. I. cap. I. *Ab ortu porrecta in occasum.* Et lib. II. *Recto jugo inter Ciliciam Syriamque porrigitur*: aut *projecta*, ut Aldus & V. C. vel *provecta*, quomodo *evecta* hoc cap. & *vecta* lib. II. cap. 3. *à septentrione in meridiem vecta.*

l. 45. *A tergore abducta*] Fortè, *obducta*, ut lib. I. cap. 21. *Quâ mari propior est (nisi ubi aperitur) aequali margine obductus.* Et lib. III. cap. 3. *Germania, quâ septentrionem spectat, Oceanico litore obducta est.*

l. 50. *Alterius motibus*] Prior vox superflua est.

l. ead. *Modò retrò fluentia, & quaedam gemmas margaritasque generantia*] Non id de omnibus dicitur, ut neque quòd retro fluant.

l. 56. *Ultro corpora infecti*] *Luteo* legit Victorius. Turnebus verò *vitro* lib. VI. cap. 17. Adde Caesarem lib. V. *Bell. Gall.* Pintianus putat addendam dictionem *glasto* à Librariis praeteritam, ut legatur, *ultro corpora glasto infecta*; sed hunc locum retractat dein, quia *glasto* non habetur in exemplaribus correctis Plinii & Caesaris, relicta veteri sua lectione. Servius *ad Virgil. Georg.* IV. vers. 335.

——————— *hyali saturo fucata colore.*

adnotat, *vitreo, viridi, Nymphis apto.*

l. 57. *Causas & bella contrahunt*] Alii, *causas tamen bellorum & bella contrahunt.*

l. 58.

l. 58. *Gallicè armati*] Fortè, *Gallico armatu*, id est, armatura. Liv. lib. XXXVII. *eodem armatu Cares.*

l. ead. *Covinos vocant*] Fortè, *connos* i. e. sublata. Cornelius pag. 743.

l. 59. *Studioque ea prolatandi*] Vocula *ea* abest à V. C. & redundat.

l. 61. *Et bigis*] Haec redundant.

l. 64. *Par spatio, sed utrimque aequalis*] Sc. Britanniae. Strabo. Caesar dimidio minorem dicit. Vide Plinium lib. IV. cap. 16. & Tacitum.

l. 68. *Triginta sunt Orcades*] Plinius *quadraginta*, Ptolemaeus *triginta.*

l. 69. *Diutiùs pasta dissiliant*] Quia sunt dulces herbae.

l. 70. *Et omnium virtutum ignari magis, quàm aliae gentes*] *Magis* particula redundat, eamque nec Aldus habet, neque antiqui.

l. 72. *Angustis inter se diductae spatiis*] V. C. meus *ductae.*

l. 73. *Septem Hemodes*] Plinius *Aemodes.* V. C. *Hemodae.*

Ibid. *Contra Germaniam projectae*] Aldus legit *vectae.* V. C. meus *versae. Vecta* tamen dixit lib. II. cap. 3. *à septentrione in meridiem vecta.* Sic & hoc cap. *evecta*, sed Aldus *projecta* legit & V. C.

l. 77 *Quae Sarmatis adversa sunt*] Aliàs, *adversae sunt*, scilicet insulae.

l. 78. *Accessus recursusque pelagi*] Pro *recursus* meliùs legas *recessus.*

l. 83. *Hippopodas & Satmalos*] V. C. *Sathinalos.* Solinus *Phanisios* appellat. Isidorus lib. II. cap. 3. *Phanoctiasi apud Scythas esse feruntur, tam diffusa aurium magnitudine, ut omne corpus iis contegant.* Pro *& Satmalos* fortè leg. *esse & alios.* ut sit *esse Oonas... esse... Hippopodas, esse & alios.* De his omnibus Solinus cap. 22.

l. 85. *Pro veste sunt*] Alii *sint.*

l. 88. *Thule Belgarum litori opposita est*] V. C. *Tyle.* & leg. *apposita*: ut legit antiquus Codex & Aldus. Vides hîc ordinem non servasse Melam, cùm à Sarmatia in Galliam redeat. Sed cùm antiqua lectio cap. 5. h. l. init. non *Scythas* vel *Sacas*, sed *Belgas* appellet,

 Bel-

Belgarum litori hîc ſe rectè habet, aut emendandum *Sacarum*, ſi eò loco *Sacas* legas. Ptolemaeus autem *Thylen* locat adverſam Germaniae, ſed ſi id vellet Mela, ſupra Britanniam eam eſſe ſitam diceret, ut Juvernam.

l. 89. *Celebrata Carminibus. In ea qua ſol longè occaſurus exſurgit*] V. C. particulas *in ea* rejicit, & legit, *celebrata carminibus*, *quia ibi ſol longe occaſurus exſurgit.* Senſus eſt: quia per id tempus ſeſe altius evehit. Vide Strabonem lib. 11. & Euſtathium in Dionyſium.

l. 90. *Breves utique noctes ſunt*] Nota imperitiam Melae, cùm in Hyperboreis ſex menſium dies eſſe dicit, cùm ſint meridionaliores. Breves dixit noctes, non dies, ut Juvenalis *Sat.* 11. verſ 161.

& minima contentos nocte Britannos.

& Tacitus de Britannia: *Dierum ſpatia, ultra noſtri orbis menſuram, & nox clara & extrema Britannis parte brevis.*

l. 97. *Talga in Caſpio mari*] V. C. *Tale.*

l. 101. *Diis parata*] V. C. *peracta.*

Cap. VII.

l. 1. *In Eoum mare curſus inflectitur*] Solinus cap. 43. *Quà ab Scythico Oceano & mari Caſpio in Oceanum Eoum curſus inflectitur.*

l. 2. *Orientem pertinet*] Fortè *pertinet* expungendum eſt, ut quod ex margine irruperit.

l. 3. *A Scythico promontorio appoſita*] Pintianus legit *expoſita*, ſed legendum puto, *ad Colida.*

l. 4. *Ob immanitatem habitantium*] V. C. *ab immanitate.*

l. 6. *Androphagoe*] Sic in Sicilia *Soloe*. V. C. & Aldus, *Androphagae.*

l. 11. *Genus plenum juſtitiae*] Solinus cap. 53. *Seres ipſi quidem mites, & inter ſe quietiſſimi, alios verò reliquorum mortalium coetus refugiunt, adeò ut ceterarum gentium commercia abnuant. Primum eorum fluvium mercatores ipſi tranſeunt, in cujus ripis nullo inter partes lin-*

linguae commercio, *sed depositarum rerum pretia oculis aestimantes sua tradunt*, *nostra non emunt*. Adde Eusebium lib. VI. ex Bardesane tradentem eorum leges. Eustathius *ad Dionysium Pericget*. v. 752.

καὶ ἔθνεα βάρβαρα Σηρῶν.

ὅτι δὲ ἀπροσμιγεῖς ἀνθρώποις εἰσὶ καὶ ἀνομίλητοι οἱ Σῆρες δῆλον ἐκεῖθεν· τῶν πωλουμένων τὸ ὄνομα σακκίοις ἐπιγεγραφότες ὑποχωροῦσιν, εἶτα ἐλθόντες οἱ ἔμποροι, καὶ θέντες τὴν τιμὴν ἀναχωροῦσιν· ἐφ' οἷς ἔρχονται οἱ Σῆρες, καὶ εἰ μὲν ἀρέσκονται, λαμβάνουσι τὴν τιμήν· εἰ δὲ μήγε, τὰ ἴδια.

l. 13. *Notissima India*] Lege *novissima*, vel *notissimum* & superiori capitl annecte. & paulò antè & *commercio* pro *ex commercio*. Solinus cap. 55. & de India ait: *Nam Alexandri Magni armis comperta & aliorum postmodum regum diligentia peragrata penitus cognitioni nostrae addita est*. Quare amplius indubium non est, Solinum illo capite multa ad verbum ex Mela sumpsisse. Illud verò non omiserim, Strabonem lib. XV. palam dicere, ignotam esse Indiam, quem vide etiam lib. II. Si inspicias, fateberis multa ad verbum ex Mela sumpsisse. Adde Strabonem libro II. ubi de India agit.

l. 14. *Sed & ei*, *quod ad meridiem spectans Indicum diximus*] Fortè, *quod à meridie Indicum d.* Sic lib I. *Eous ab oriente*, *à meridie Indicus*, *à septentrione Scythicus*. Nam littora sive terrae ad meridiem sive ad ortum spectare dicuntur, non maria. Pro *spectans* aliàs *spectat*.

l. 16. *Ab occidente Indo finita*] Plinius lib. VI. cap. 17. *usque ad Indum*, *qui est ab occidente finis Indiae*.

l. ead. *Tantum spatium litoris*] V. C. *spatio*. Vide Plinium loco citato :

l. 19. *Ut in aliqua parte ejus neuter septentrio appareat*] Fortè, *in ea parte neuter* &c. Nearchi sententiam vide apud Strabonem lib. II.

l. 20. *Aliterque quàm in aliis oris*] Vetus Codex meus, *aliterque in aliis oris*.

l. 21. *Umbrae rerum ad meridiem jaceant*] Delenda fortè vox *rerum*, & simpliciter legendum, *umbrae ad me-*

meridiem jaceant. Plinius lib. II. cap. 37. *sol dexter oritur, umbrae ad meridiem cadunt.* Strabo lib. II.

l. 24. *Non minores maximis canibus*] Aliàs, *non minus maximas canibus.* Liber Latinii & V. C. *non minus maximis canis.* Adde Herodotum & Sallustium.

l. 27. *Immanes & serpentes aliqui, ut elephantos morsu atque ambitu corporis afficiant*] Fortè, *immanes etiam serpentes alit, qui elephantes morsu atque ambitu conficiant.* vel, *serpentes alit, ut qui elephantes* &c. Sic lib. II. cap. 7. de Cypro, *ingens, ut quae aliquando novem regna ceperit.* Sed verbo *afficio* pro *conficio* usus videtur lib. I. cap. 21. *inedia totius diei afficiunt,* pro quo tamen ibidem legendum videtur *conficiunt.*

l. 30. *Ut in ea*] Aldus: *ut in eam.*

l. 31. *Arundinum fissa internodia, veluti navitas binos* &c.] Plinius lib. XVI. cap. 36. de harundine Indica. *Navigiorumque etiam vicem praestant (si credimus) singula internodia.* Verum Solinus, qui sua hinc transtulit cap. 53. sic habet: *quae palustria sunt, arundinem creant ita crassam, ut fissis internodiis, lembi vice vectitet navigantes.* Pintianus *singula internodia* legit. Aliàs *scissa internodia.*

l. ead. *Veluti navitas*] V. C. *navita.* Fortè: *navigia,* quomodo Solinus: sed dictio *navitas* juxta vetus quoddam Exemplar redundat.

l. 33. *Cultorum habitus moresque dissimiles*] Tacitus de Britannis pag. 688. *habitus cultorum varii.* vide & pag. 708. & Herodotum fol. 249. Curtius lib. VIII. de Indis. *Unum aggreste & horridum genus est, quos sapientes vocant: apud hos occupare fati diem, pulchrum; & vivos se cremari jubent. Quibus autem segnis aetas, aut incommoda valetudo est, exspectatam mortem pro dedecore vitae habent; nec ullus corporibus, quae senectus solvit, honos redditur: inquinari putant ignem, nisi qui spirantes recipit.*

l. 41. *Quidam proximos parentesque*] Aldus & Codex meus, *quidam proximi parentes.* Fortè, *quidam parentes, prius quam.* Solinus tamen *proximos parentesque* habet cap. 65 ut & Strabo.

l. 46. *At ubi senectus aut morbus incessit*] Fortè, *alii, ubi*

ubi senectus, sed rectius est *at ubi senectus*. Adde Herodotum lib. III. de Indis, Sallustium & Tacitum.

l. 47. *Prudentiores eis*] Fortè, *&*, vel *ex eis*, vel vacat dictio *eis*.

l. 48. *Non exspectant eam*] Strabo pag. 680.

l. 50. *Et cum gloria accersunt*] Aliàs, *arcessunt*.

l. 53. *Famam hinc praecipuam habent, quod*] Aldus & MS. Cod. meus non habet *quod*. Fortè *τὰ famam hinc praecipuam habent* vacant; pro *hinc* alii legunt *hanc*.

l. 55. *Unde Graecis auctoribus, ut femori Jovis insitum dicerent*] Curtius lib. VIII. & Plinius lib. VI. cap. 21.

l. 56. *Materia ingessit*] Fortè, *incessit*, ut cap. 10. *libido incessit*. Virgilius:

> *saepe duobus*
> *Regibus incessit magno discordia motu.*

l. 57. *Oras tenent ab Indo ad Gangen Palibotri* &c.] Pintianus castigat in hunc modum, *Oras tenent ab Iolide ad Indum Nysaei, ab Indo ad Gangen Palibotri*: sed lege ad hunc potiùs modum, *Oras tenent ab Indo ad Gangen Palibotri, à Gange ad Colida, nisi ubi magis, quàm ut habitetur exaestuat, atrae gentes & quodammodo Aethiopes: à Colide ad Taurum recta sunt litora* &c. Plinius lib. VI. cap. 19. *Sed omnium in India propè non modò in hoc tractu, potentiam claritatemque antecedunt Prasii amplissima urbe ditissimaque Palibotra: unde quidam ipsam gentem Palibotros vocant, imò verò tractum universum à Gange.*

l. 58. *Ad Jolida Nysii, ubi magis quàm ut habitetur, exaestuat*] Aliàs *ad Colida, nisi*. Sic suprà cap. 5. *Inde Asiae confinia, nisi ubi perpetuae nives sedent* &c. Et lib. I. cap. 2. *nisi qua aestus inhabitabilem efficiunt*. Et ibid. *nisi unde frigoribus arcentur*.

l. 60. *Ab Jolide ad Cudum*] Aliàs, *à Colide ad Cudum*. Fortè *ad Taurum*. Strabo pag. 102. Hujus loci *Coriacos* memorat Strabo Latinus pag. 474. Sed fortè *Coliacos* legendum. Hoc promontorium Ptolemaeus lib. VII. *Cory* sive *Calligicum* appellat, Κῶρυ ἄκρον τὸ καὶ Καλλίγικον.

I i 5 l. 62.

l. 62. *Marinis opibus affatim dites*] Curtius lib. VIII. *Gemmas margaritasque mare litoribus infundit*, *neque alia illis major opulentiae causa est.*

l. ead. *Tamos promontorium est*, *quod Taurus attollit*] Plinius lib. VI. cap. 17. *Primum eorum* (*Serum*) *noscitur flumen Psitaras*, *proximum Carabi*, *tertium Lanos*, *à quo promontorium.* Hoc ergo promontorium, quod Mela refert, est incertum, an apud Plinium *Lanos* vocetur, ut flumen. Sequitur ibi statim *Chryse sinus*, quam *Chrysem* insulam vocat Mela, & ad Taurum ait jacere. Sed idem Plinius paullò pòst: *Gentes*, *quas memorare non pigeat*, *à montibus Emodis*, *quorum promontorium Imaus vocatur*, *incolarum lingua nivosum significante*, *Isari*, *Cozyri* &c. Ecce promontorium *Imaum* vocari ait, nam Tami nusquam meminit. Videndum etiam an huc non pertineat *Tamarus*, cujus meminit Strabo lib. XI.

l. 63. *Collis alterius partis angulus*] Quid si *Colis* legas: suprà enim fines posuerat Indiae Gangem, Iolida, sive Colida, Cudum, Taurum, sive Tabin. At nunc ait Gangem & Indum amnes esse, Colida verò angulum alterius partis, initiumque lateris ad meridiem versi, Taurum verò promontorium. Et hic videtur germanus Pomponii sensus. Vide Dionysium Gr. & Lat. fol. 518. Caesar lib. V. de Britannia. *Insula natura triquetra*, *cujus unum latus est contra Galliam*: *hujus lateris alter angulus*, *qui est ad Cantium*, *quo ferè naves ex Gallia appelluntur*, *ad orientem solem.* Fortè etiam legendum, *Colis alter Eoae partis angulus.* alter enim est promontorium Scythicum, aut *ultimus frontis angulus*, vel *hujus partis angulus.*

l. 67. *Fit omnium maximus*, *&* *alicubi latius*] Fortè ea verba, *&* *alicubi latius*, ex margine sunt translata in contextum Nam Mela annotare videtur tantum minimam latitudinem. Ut lib. II. cap. 7. de Euboea, *nusquam lata*, *duum millium spatium habet ubi arctissima est.* Plin. lib. VI. cap. 18. majorem ejus latitudinem & minorem asserit.

l. 70. *Indus ex monte Paropamiso exortus*] Antiqua lectio, *ex monte Caroparnaso.* Fortè *Caucaso.* Arrianus de Indo: Ὅτι αἱ πηγαί εἰσιν ἐπ̓ὰ ἐπὶ τῦ ὄρυς τῦ Παραπαμί-

σα

του ἢ Καυκάσου. Vide infrà fol. 90. Ariftotel. *Meteor.* lib. 1. *In Afia igitur plurimi ex Parnafo vocato monte videntur fluentes & maximi fluvii. Hic autem mons dicitur effe maximus omnium.* Et infrà: *Fluit autem Indus ex ipfo omnium fluviorum Rheuma plurimum.* Hujus Parnafi, montis Afiatici meminiffe Dionyfium eumque Bactris imminere, ait Caefar Scaliger. Vide Dionyfium 109. Euftathius tamen legendum exiftimat Παραπαμισὸν non Παρνασόν. Strabo fol. 301. Vide Vicomercatum in Meteor. fol. 141.

l. 71. *Et alia quidem flumina admittit*] Quindecim, ut ait Strabo.

l. 75 *Cingit jugum*] V. C. non habet *jugum.* Fortè expungendum eft; vel leg. *fcindit*, duobus fc. oftiis non longè diftantibus.

Ibid. *Ubi aliquot faepe magnis flexibus*] *Se pro magnis* aliàs V.

l. 81. *Atque ita ut maximè videtur*] Pofterior vox delenda, & fic meus Codex Vet.

l. 82. *Aut ex vocabulo ficta fabula eft*] Antiq. & Aldus τὸ *ficta* delent.

l. 83. *Aut grandis admodum infula, aut prima*] Fortè, *aliis grandis admodum infula, aliis prima.*

84. *Pars orbis alterius Hipparcho dicitur*] Alii & V. C. *Hipparchus.* Aldus *à plerifque.* Sed fortè vacant & *Hipparcho dicitur fed*, errore in contextum Melae illapfo.

l. 85. *Sed quia habitatur*] Dion lib. XXXIX. fimile quid de Britannia refert.

l. 86. *Contra indè oftia illa funt*] Aliàs legendum, *contra Indi oftia alia etiam quae* aut *illa etiam, quae.*

l. 87. *Quae vocant Solis*] Solinus cap. 57. *Solis infula rubens femper & omni genere animantium inacceffa.* De Neride, quae infulam illam tenuit, agit Philoftratus in *Vita Apollonii* lib. III. cap. ult.

l. 89. *Rara tenet regio*] Fortè, *Patalene eft regio.* Memorant Euftathius *in Dionyfium*, Strabo lib. XV. Ptolemaeus lib. VII. *Regio quae juxta occidentalem Indi partem eft, omnis communi vocabulo Indo-Scythia appellatur. Hujus autem pars, quae juxta divifionem oftiorum eft, Patalene.* Vides regionem hic appellari, ut jam non fit dubitandum, quin rectè ita legatur. & Plinius lib. VI.

cap.

cap. 21. *Patalen* appellat: *Patale insula in ipsis faucibus Indi triquetra.* Arrianus lib. v. *de Exp. Alex. Patala, Indorum lingua Aegyptium Delta, appellatur,* Priscianus:

Dividua cujus Patalene cingitur unda.

Patalam urbem esse *Patalenes* inquit Strabo lib. xv.

l. 91. *Rubri maris pertinet*] Postrema vox videtur ejicienda.

l. 92. *Humus & cineri*] Copula & expungenda.

l. 93. *Quorum Tuberonem*] Plinius lib. v. cap. 23. *Tuberum* flumen in hoc tractu refert.

Cap. VIII.

l. 1. *Rubrum mare Graeci, sive quia ejus coloris est, sive quia ibi Erythras regnavit*] Curtius lib. x. cap. 13. *Inter quae Rubrum mare non à colore undarum, ut plerique crederent, sed ab Erythra rege appellari.*

l. 6. *Aequaliter impellit*] V. C. *aequabiliter.*

l. ead. *Ut non intret*] Fortè, *intraret.*

l. 8. *Sed quas ripas inflexerat, bis irrumpit*] Fortè, *qua ripas inf.* sed Solinus cap. 68. *irrumpit* (inquit) *haec litora Rubrum mare.* Plinius lib. vi. cap. 23. *Irrumpit deinde & in hac parte geminum mare terras, quod Rubrum dixere nostri.*

l. 12. *Grande ostium quasi cervice complectitur*] Strabo fol. 690.

l. ead. *Deinde terris in omnem partem*] V. C. meus & Fulvii, *Dein terris ad omnem partem.*

l. 13. *Aequa portione cedentibus*] Fortè *recedentibus*: ut suprà cap. 2. de Rheno: *Ripis longè ac latè recedentibus jam non amnis, sed ingens lacus.* Et lib. 1. cap. 1. *Tunc longè latèque diffusum abigit vastè recedentia litora.*

l. 15. *Reddit formam capitis humani*] Curtius lib. III. cap. 2. *Armati bipennibus levibusque scutis cetrae maximè speciem reddentibus.*

l. 22. *Ubi Chelonophagi morantur, deserta sunt*] Aliquid hîc deesse videbit, qui Melae numeros observabit, inter

inter *morantur* & *deserta* Interponendum fortassis *erae*. Habitant autem *Chelonophagi* in angulo Carmaniae.

l. 26. *Toto corpore hirsuti*] Fortè, *hirti*. Plinius lib. VI. cap. 31. *Penetravit in eas (insulas) Hanno Poenorum imperator, prodiditque hirta feminarum corpora, viros pernicitate evasisse*.

l. ead. *Andanis & Corios*] V. C. *Sandes & Coros*. Ptolemaeus: Καρίου ποταμοῦ ἐκβολαί· Ἀνδάνιος ποταμοῦ ἐκβολαί.

l. 28 *Zetbis per Carmanios*] Antiq. & V. C. meus *Setis*. & fortè is est, quem *Saralim* appellat, Ptolemaei Interpres, Graecè Σάρου ποταμοῦ ἐκβολαί.

l. 31. *Tigris ut natus est descendens usque* &c.] De Tigride vide Isidorum lib. XIII. *Orig*. cap. 21. Seneca: *Sallustius autem, auctor certissimus, asserit Tigrim & Euphratem uno fonte manare in Armenia, qui per diversa euntes longiùs dividuntur, spatio medio relicto multorum millium; quae tamen terra, quae ab ipsis ambitur, Mesopotamia dicitur*.

l. 33. *Usque in litora*] Vetus Liber particulam *usque* non habet.

l. 34. *Immani ore aperto, non exit tantùm, unde oritur* &c.] Nota *os* pro fonte; & quod propriè dictum sit illud *unde oritur*. Curtius lib. VI. cap. 4. de Rhidago fluvio: *Incolae affirmabant, quaecunque demissa essent in cavernam, quae propior est fonti, rursus, ubi aliud os amnis aperit, existere*. Sic enim legendus est locus, non ut in editis corruptissimè legitur. Seneca lib. III. *Nat. Quaest*. cap. 26. Ovid. XV. *Met*. 273.

> *Sic ubi terreno Lycus est epotus hiatu,*
> *Existit procul hinc, alioque renascitur ore.*

l. 36. *Sed latè diffusus*] Particulam *sed* Aldus & meus Codex non habent.

l. 41. *Ad meridiem avertitur*] V. C. *advertit*. ut suprà: *ad occidentem litus advertit*.

l. 44. *Indè tenuis rivus, despectus emoritur*] Legendum fortè. *in pertenues rivos diffectus*, vel *dispersus*, ut cap. 7. de Gange: *in septem ora dispergitur*. & lib. VII. cap. 9. de Nilo: *it per omnem Aegyptum vagus atque dispersus*. Adde Plinium lib. XV. cap. 27.

l. 48.

l. 48. *Arabia dicitur, cognomen Eudaemon*] Aldus; εὐδαίμων.

l. 51. *Ostio proximam & Carmanis contrariam partem Macae, quae inter ostia ostenditur*] Antiquus liber, *ostio proximam & Carmanis, contrariam magnae frontemque inter ostia ostenditur*. Legendum fortè *extenditur*, ut lib. II cap. 7. *Ab eo ad Pachynum ora, quae extenditur, Jonium mare attingens, haec fert illustria.* Et Plinius lib. v. Epist. 6. *Est sanè gravis & pestilens ora Tuscorum, quae per litus extenditur.*

l. 54. *Ogyris*] V. C. *Sitogyris.* fortè, *sed Ogyris.* Sic legit Pintianus: V. C. *insulae sitae gensque in ea.* Dionysius v. 606.

> Ἔστι δέ τοι προτέρω, Καρμανίδος ἔκτοθεν ἄκρης,
> Ὤγυρις· ἔνθά τε τύμβος Ἐρυθραίου βασιλῆος.

Appellatur & *Erythra* inquit Eustathius. Strabo lib. XVI. fol. 227. hanc insulam Τυῤῥίνην appellari scribit. Atrianus in *Historia Indica*, *Hoaracta* nominat. Adde Curtium lib. VII. cap. 9.

l. ead. *Quod in ea Erythrae regis monumentum est*] Plinius lib. VI. cap. 28. *Maximum horum promontoriorum contra Carmaniam est* &c. *Insula in alto objacet Ogyris, clara Erythra rege ibi sepulto: distat à continente* CXX. *mil. passuum, circuitu* CXII. *mil. passuum.*

l. 57. *Ab ea parte quae introëuntibus dextra est*] Sic lib. I. cap. 4. *ab ea parte, quae Lybico objacet.* & saepe alibi.

l. 58. *Urbes sunt Carrae, Arabia, Gandamus*] V. C. meus *Chara & Arabia & Gadanus.* Verùm non vidit Pintianus hos tam à Pomponio, quàm à Strabone in occidentali latere sinus Persici statui, non in orientali latere sinus Arabici; cùm dicat Pomponius de sinu Persico majorem partem Sabaeos tenere. Incipit enim primo exponere latus Arabici sinus; dein persequitur oram Arabici sinus orientalem, id est, ut ipse ait, Trogloditicae oppositam, aitquè se nomina prisca propterea non ponere, quod pronunciare facile non posset. Nec tamen ignoro in hac ora Meriabam Sabaeorum metropolim, quam prius Mariabam vocarunt, ab ipso Strabone collocari.

Et

Et Plinius lib. vi. cap. 8. de ea fcribit. *Sabaei Arabum propter thura clariffimi, ad utraque maria porrecti gentibus; regia omnium eft Mariaba. Sinum obtinet refertum infulis odoriferis.*

l. 60. *Inter Heroopoliticum & Strobilum*] *Heroopoliticus finus eft Rubri maris in Aegyptum vergentis*, Plinius lib. v. cap. 11. & lib. v. cap. 9. *Quidam ex his aliqua nomina permutant, & fubftituunt alias appellationes, Heroopolitem & Crocodilopolitem.* Unde forfan hîc legendum, *inter Heroopolitem & Crocodilopolitem.*

l. ead. *Ab iis in Eoum mare curfus inflectitur*] Solinus cap. 43. *Quâ ab Scythico Oceano & mari Cafpio in Oceanum Eoum curfus inflectitur.* Ifidorus lib. xiii. cap. 21.

l. 61. *Deinde inter promontoria Moronenon & Collocá*] Aliàs, *Menorenon & Collaca.* Διογένυς ἄκρον. Πτολεμαΐς θηρῶν. Κολοβῶν ὄρος ἄκρον. Haec per intervalla Ptolemaeus De Colobis etiam Strabo lib. xvi. Εἶτα Ἀντιφίλυ λιμὴν, καὶ ὑπὲρ τούτο Κρεωφάγοι, κολοβοὶ τὰς βαλάνυς, καὶ αἱ γυναῖκες Ἰυδαϊκῶς ἐκτετμημέναι. & paullò pôft: Τὸ δὲ Ἀντιφίλυ λιμένι ἑξῆς ἐςὶ λιμὴν καλύμενος Κολοβῶν ἄλσος.

l. 62. *Ptolemais*] Arrianus in *Periplo maris Erythraei.* Πτολεμαΐς ἡ τῶν θηρῶν λεγομένη, ἀφ᾽ ἧς οἱ ἐπὶ Πτολεμαίῳ τῷ βασιλεῖ θηρευθέντες ἐνέβησαν.

l 65. *Quod ex Nili alveo Dioryge*] V. C. legit, *quod ex Nili alveo diorege.* Eft etiam *Dira* civitas in anguftiis oris finus Arabici Straboni memorata lib. xvi.

l. 66. *Extra finum, verùm in flexum*] Ita Aldus legit; at MS. *in flexu etiamnum.* Pintianus legit *inflexu tamen etiamnum.*

l. 69. *Candaei habitant* &c] V. C. *Panchaei.* Legendum fortè, *Candaei habitant, quos, quia vefcuntur ferpentibus, Ophiophagos vocant.* Vide Solinum cap. 46.

l. ead. *Hi quos ex facto, quia ferpentibus vefcuntur, Ophiophagos vocant*] Aliàs: *nec hos ex facto Ophiophagos vocant.* Illo enim tempore quòd id effent, notum erat, aut vacant omnia verba. Plinius lib. vi. cap. 29. *Introrfus Candaei, quos Ophiophagos vocant, ferpentibus vefci affuetos.*

l. 75. *In magno examine volantes Aegyptum tendere*] Leg. *hinc magno examine Aegyptum.* Pintianus legebat, *magno examine volantes in Aegyptum*; fed *in Aegyptum*

tum legi non est necesse; infrà enim hoc cap. *ossa pristini corporis inclusa myrrha Aegyptum exportat.* De serpentibus his scribit Herodotus lib. II. Λόγος δέ ἐςι, ἅμα τῷ ἔαρι πτερωτὺς ὄφεις ἐκ τῆς Ἀραβίας πέτεσθαι ἐπ' Αἰγύπτυ· τὰς δὲ ἴβις τὰς ὄρνιθας ἀπαντώσας ἐς τὴν ἐσβολὴν ταύτης τῆς χώρης, ὐ παρείναι τὺς ὄφις, ἀλλὰ κατακτείνειν. & lib. III. Τὰ γὰρ δένδρεα ταῦτα τὰ λιβανωτοφόρα ὄφιες ὑπόπτεροι, μικροὶ τὰ μεγάθεα, ποικίλοι τὰ εἴδεα, φυλάσσυσι, πλήθεϊ πολλοὶ περὶ δένδρον ἕκαστον, ὗτοι οἵπερ ἐπ' Αἴγυπτον ἐπιστρατεύονται.

l. 84. *Perpetua duravit*] Fortè, *perpetuò*.

l. 85. *Incubat*, *solviturque deinde*] V. C. *incubat solviturque*, *dein* &c. Fortè leg. *incubans*, & pro *renascitur*, *enascitur*.

l. 90. *In urbem*] V. C. *in urbe*.

l. 93. *Ipsum promontorium*, *quo id mare clauditur*, *à Ceranniis saltibus*] Ceraunios montes esse in Africa ait Diodorus lib. IV. propinquos promontorio, cui *Hesperuceras* cognomen est. Strabo lib. XVI. 734. Καὶ τελευταῖον ἀκρωτήριον τῆς παραλίας ταύτης τὸ Νότυ κέρας. Hanno in *Periplo* non videtur asserere esse ultimum illius orae.

CAP. IX.

l. 1. *Aethiopes ultra sedent*, *Meroën habent terram*] Fortè, *Aethiopes ultra*, *qui Meroën habent*, ita ut dictio *terram* sit superflua; vel aliàs, *Aethiopes ultra Meroën habent terram*, ita ut *sedent* tanquam superfluum expungatur. Aethiopas suprà lib. I. cap. 2. in Asiae parte locat.

l. 6. *Automalae*] Fortè *Automales*. *Asmachos* vocari tradit Herodotus lib. II.

l. 7. *Aequi corporis parumque veneratiores*] Fortè, *parumque venatores*, vel, *& corporis plurimum valent robore.* Solinus cap 43. *Hi Macrobii justitiam colunt & aequitatem*, *plurimùm valent robore*, *praecipua vigent pulchritudine*, *ornantur aere*, *auro vincula faciunt noxiorum.* Herodotus: μέγιςοι καὶ κάλλιςοι ἄνθρωποι.

l. ead. *Veluti optimarum alumni virtutum*] Aldus & meus

meus Codex aliique non habent illud *alumni*, quare superfluum videtur.

l. 10. *Apud hos plus auri quàm Persis est*] Aliàs, *apud hos plus auri quàm aeris est*. quam lectionem confirmant verba adjuncta, *ideo quod minus est, pretiosius censent*, & Herodotus lib. 1.

l. 12. *Et quia ut lubet vesci volentibus*] Solinus: *quibus indiscretè omnes vescuntur*. Herodot. in *Thalia*.

l. 16. *Innasci subinde*] Posterior vox redundare videtur.

l. 18. *Et ad sustinenda*] Lege, *sed ad sustinenda*.

l. ead. *Non natantia ferat*] Aliàs *innatantia* in V. Solinus cap. 41.

l. 19. *Ut folia etiam proximis decisa frondibus*] *Frondes* habet etiam Solinus cap. 43.

l. 21. *Sed passim & penitus accipiat*] Aliàs *pessum*, in V. Fortè, *pessum euntia accipiat*.

l. 23. *Sphingas*] Aliàs, *Sphinges*. V.

l. 24. *Tragopomones*] Fortè, *Tragopanes*. Solinus cap. 73.

l. 25. *Ceterùm oras ad eurum sequentibus*] i. e. si naviges euro. Solinus cap. ult. Aliàs, *oris ad eurum*.

l. 27 *Ripae potiùs sunt quàm litora*] *Ripa* est littus. Fortè, *rupes*. Sueton. in *Tiber*. *Capreas se contulit, praecipue delectatus insula, quod uno parvoque litore adiretur, septa undique praeruptis immensae altitudinis rupibus*. Suprà lib. 1. cap. 19. de Ponto Euxino: *Non molli neque arenoso circumdatus littore*.

l. ead *Et equinis auribus Pegasi*] Solinus cap. 43. *illius caeli ales est Pegasus, sed haec ales equinum nihil praeter aures habet*.

l. 28. *Sine cultoribus tractus*] Vocabulum *tractus* redundare videtur, nec agnoscit V. C.

l. 29. *An exhausta fructu sine fine Africa se extenderet*] Fortè *an inexhausta fluctu*. Pro *Africa* alii legunt *fracta*, alii *amfractu*, alii *se Africa*, vel *ad Africam extendit*, expuncta sequenti particula *sed*. Aldus, *inexhausta anfractu*, seu *inexhausto anfractu*.

l. 31. *Per Oceani ostia*] Aliàs *ostium* meus V.

l. 32. *Verùm etsi Hanno*] Lege *verùm & Hanno*, expuncta particula *si* veluti superflua. Adi Polyb. lib. III. fol. 272.

l. ead. *Exploratum missus*] Habitatum dicit Hanno in *Periplo Africae*, non exploratum missum : ἔδοξε Καρχηδονίοις Ἄννωνα πλεῖν ἔξω στηλῶν Ἡρακλείων, καὶ πόλεις κτίζειν Λιβυφοινίκων· καὶ ἔπλευσεν, πεντηκοντόρους ἑξήκοντα ἄγων, καὶ πλῆθος ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν εἰς ἀριθμὸν μυριάδων τριῶν, καὶ σῖτα, τὴν ἄλλην παρασκευήν. Cùm perveniſſet ad eam inſulam, quam à foeminis habitari infrà narrat Pomponius, οὐκ ἐπλεύσαμεν, inquit, προσωτέρω, τῶν σιτίων ἡμᾶς ἀπολιπόντων.

l. 33. *Sed commeatu defeciſſe memoratum retulerat*] Aldus *memoratu*, & in V. Fortè, *commeatu defeciſſe in mari retulerat.*

l. 37. *Gades uſque pervectus eſt*] Aliàs *pervetus* V.

l. 43. *Alii ſine ſono linguae*, *alii ſine linguis*] Haec verba non videntur eſſe Melae, ſed alterius, qui in margine expoſuit, *mutos* & *cohaerentibus labris*, ſine ſono linguae eſſe & ſine linguis.

l. 45. *Sub naribus etiam fiſtula eſt*] Fortè, *ſub naribus eis fiſtula eſt.* Vetus Codex pro *etiam* legit *eis.*

l. ead. *Libere avent*] V. C. *bibere avent.* Fortè leg. *bibere avenis*, & *cum inceſſit libido* &c. Vid. Plin. lib. VI. cap. 30.

l. 47. *Adeoque uſus mirum in modum placuit*] Aliàs *viſui.* Aldus, *adeoque viſus*, rectius.

l. 48. *Ante adventum Eudoxi*] Qui Lathyrum Aegypti Regem fugiebat.

l. 53. *Grandem inſulam includit*] Fortè, *claudit.* Plinius lib. VI. cap. 31.

l. 54. *Toto corpore hirſutas*] Fortè *hirtas.* Vid. Solin. cap. ult.

l. ead. *Et ſine coitu marium ſua ſponte foecundas*] Plinius lib. VI. cap. 26.

l. 56. *Ut quaedam contineri*] Particula *quaedam* fortè redundat.

l. 62. *Longo tractu*, *longis litoribus obductus*] Suſpectum eſt illud *longis*, & fortè vacant iſta verba, *longis litoribus obductus.*

l. 64. *Panum Satyrorumque. Hinc* &c.] Vide Hannonis *Periplum* & Plin. lib. VI. cap. 30. Damaſcenus lib. II. *Fid. Orthod.* cap. 9. Marcian. Capella lib. II. *Ipſam quoque terram*, *quia hominibus invia eſt*, *referciunt longaevorum chori*, *qui habitant ſylvas*, *nemora*, *lucos*, *lacus*,

tus, *fontes ac fluvios*, *appellanturque Panes*, *Fauni*, *Satyri*, *Sylvani*, *Nymphae*, &c.

l. 67. *Solitudo in diem vasta*] Aliàs *per diem.*

l. 68. *Et veluti castra late jacentia ostenduntur*] *Castra* videtur redundare.

l. 70. *Tibiaeque sonantes majus humanis*] Aliàs *magis humanis.*

l 71. *Tunc rursus Aethiopes*] Aliter tamen Herodotus lib. II.

l. ead. *Nec jam dites sunt*, *ut hi*] Fortè, *Nec tamen divites.* Duae illae particulae *ut hi* redundare videntur.

l. 75. *Aliqua parte credibile est*] Dictio *parte* redundare videtur.

l. ead. *Nuchul*] Aliàs *Nicris.*

l. 76. *Et videri potest non alio nomine appellari*] Scil. quàm Nilus, ideo Hermolaus *Nuluch* legit. In V. C. habetur, *& videri potest nunc alio nomine.*

l. 77. *Alit & flumen & minora quidem*] Fortè, *alit id flumen*, vel & superfluit. Aliàs *aliter pyrum & minora.*

l. 78. *Ejusdem tamen generis animalia gignens*] *Gignens* abundat, ut cap. 15. in V.

l. 80. *In mediam regionem ad orientem abit*] V. C. *in mediam regionem & in orientem abit. Et* igitur interponendum.

l. 87. *Catoblepas non grandis fera*, *verùm grave & grande caput*] Aliàs *grande & praegrande.* Fortè, *grande & praegrave.*

l. 93. *Insulae Gorgones*] Aliàs *Dorcades.* Meus V. C. *Gorgades.* Fortè *Gorgodes* ex Diodoro Siculo lib. IV. & Solino. Athenaeus lib. V. extr. etiam *Gorgonas* appellari à Numidis ait. Isidorus lib. XIV. *Origin.* cap. 6. *Gorgodes insulae Oceani*, *obversae promontorio*, *quod Hesperuceras vocatur*, *quas incoluerunt Gorgones foeminae aliti pernicitate*, *hirsuto & aspero corpore*; *& ex iis insulae cognominatae.* Hae *Gorgones* ab Hannone in promontorio (*Notuceras* vocat) collocantur, aliter quàm Plinius, ut & Solinus: praeterea ille non *Gorgonas*, sed Γορίλλας appellat, nisi codex fallat.

CAP. X.

l. 4. *Aut arenis obducta*] Caesar *arenas* dici posse negat.

l. 5. *Exustis insulae appositae sunt*] Fortè, *insulae arduae sunt.*

l. 6. *In arenis mons est satis de se consurgens*] Hoc modo loquendi utitur Mela lib. 1. cap. 13. *Mons litori appositus & decem stadiorum clivo satis arduus.* Et cap. 15. *Taurus ipse ab Eöis litoribus exsurgens, vaste satis attollitur,* Aldus *dense.* Plin. lib. v. cap. 1. *Ejus radix densis altisque repletus silvis.* Fortè, *mons satis spatiose consurgens.* Herodotus lib. IV. Curtius lib. VIII. cap. 11. *Petra non ut pleraeque modicis ac mollibus clivis in sublime fastigium crescit; sed in metae maximae modum erecta est, cujus ima spatiosiora sunt, altiora in arctius coëunt, summa in acutum cacumen exsurgunt.*

l. 10. *Usque in nubila erigitur*] V. *exigitur.*

l. 12. *Contra fortunatae insulae abundant*] De illis Nonius 1373. 66.

l. 15. *Beatiùs quàm aliae urbes excultae*] Plutarchus in *Sertorio.* De Fortunatis insulis vide Isidorum lib. XIV. cap. 6.

l. 17. *Risu solvuntur in mortem*] Dictiones *in mortem* superflua sunt.

l. 20. *Inflexi lentis cruribus*] Fortè, *inflexis lenti cruribus.* Sic Solinus cap. 34. *Himantopodes flexis nisibus crurum repunt potius quàm incedunt.*

l. 21. *Serpere magis quàm ingredi*] Aliàs *potius* V. M. V.

l. ead *Deinde Pharusii aliquando tendente ad Hesperidas*] Aliàs, *dein & ad Hesperides.*

l. 25. *Terotae & Berini*] Aliàs *Terothebenno.* Antiq. & Aldus, *Terotae, Berini.* Dionysius hîc locat: Κέρνην: κυμάτης ἐσχατιὰ Κέρνης. Hermolaus in *Corollario ad Dioscoridem*, dum agit de cytino sic ait: „ Etenim Sisenna *ferabitim*, pro sylvestri arbusto posuit: *Partim*, inquit, *Ferabite, partim lauro atque pinu abundant.*" Quod si Sisenna de his loquitur, ac

accommodatissimè hoc loco legi posset, *Ferabite*, *pinu & lauro abundant*. Quaerendus Sisennae locus, qui est apud Nonium in eo verbo; sed legendum *vite*.

l. 29. *Et ubique*, *quae tinxere*, *clarissima*] Legendum, *ubi quaeque tetigere clarissima*. Plaut. *Bacchid*. *atque acerrima ea est*, *absorbet viros*, *ubi quemque attingit*.

l. 30. *Ora Maurtaniae exterior*] Aliàs *ora Mauretaniae*, Meus

l. 31. *Fastigantis se*] Aliàs *fastigantis*, in Meo.

l. 33. *Et adeò fertilis etiam*] Aliàs *& adeò est fertilis*. ut V.

l. 35. *Profundat etiam nata*] V. C. *nota*. Fortè, *è se nata*. Sic enim Varro appellat quae non feruntur lib. I. *de R. R.* cap. 27. *Sed interea terram rudem proscindere oportet*, *quae sunt ex ea enata*, *priusquam ex iis quid seminis cadat*, *ut sint eradicata*. Sic Cicero lib. VII. *ad Famil. Epist.* 27. *Nam dum volunt isti lauti terra nata*, *quae lege excepta sunt*, *in honorem adducere*, (addit autem quae terra nata sunt) *fungos*, *helvellas*, *herbas omnes ita condiunt*, *ut nihil possit esse suavius*.

l. 37. *Et signum quod fabulae clarum*] Aut legendum *quoque* pro *quod*, aut vacat.

l. 38. *Imagine jacentis*, *illius*, *ut incolae ferunt*, *tumulus*] Plutarchus in Sertorio pag. 200. Strabo pag. 361.

l. 40. *Solent imbres spargi*, *& donec effossa repleantur*, *veniunt*] Tertullianus si tamen ejus est *de Trinitate* liber pag. 244. in fine. *Venti spirare coguntur*, *imbres veniunt*, *maria commoventur*.

l. 41. *Donec effossa repleantur*, *eveniunt*] Corrupta haec. Legendum *donec effossa repleant*, *eveniunt*. Pro *frequentant* V. C. *frequentat*, pro *habitant*, *agunt*.

l. 42. *Horum pars sylvas frequentant*] Aliàs *horum pars sylvas frequentat*. V.

l. 43. *Pars in urbibus habitant*] Aliàs *agunt*. V.

l. 45. *Gildano*, *Dulbritania*] Aliàs *Dubritania*. V.

l. 47. *Lixo flumini Ininxo proxima*] Aliàs *limo*. V. Hannoni in *Periplo* Λίξος & Λιξόζας appellatur.

l. 48. *Colonia & fluvius Gna*] Pintianus legit, *Colonia & fluvius Zilia*. At Strabo lib. XVII. ibi corruptus videtur, & ubi εἰς δὲ τὴν ἐκτὸς θάλασσαν πλέουσιν ἀπὸ

Αιγγὸς πόλις ἐςὶ Ζῆλις καὶ Τίγα, legendum ἐντος. nam ad fretum navigat ab exteriore ſinu.

l. 50. *Operis hujus atque Atlantici litoris terminus*] Elegantior lectio ; *Atlantici litoris , atque operis hujus terminus.*

F I N I S.

PETRI

PETRI IOANNIS NUNNESII,

VALENTINI,

EPISTOLA

DE PATRIA

POMPONII MELAE

ET

ADNOTATA

In Prooemium atque duo priora Capita Libri I.

AD

ANDREAM SCHOTTUM.

PETRI IOANNIS NUNNESII,

VALENTINI,

EPISTOLA

DE PATRIA

POMPONII MELAE

ET

ADNOTATA

In Prooemium atque duo priora Capita Libri I.

AD

ANDREAM SCHOTTUM.

Disputas, mi Schotte, in Prooemio tui *Spicilegii* accurate de patria *Pomponii Melae*: sed, quia sequeris sententiam eam, in qua major fit scripti mutatio, & absque fide codd. MSS. facere non possum, quin ab ea discedam, & Hermolao assentiar. Nam illud Eliae Vineti commentum plane videtur, dum non liqueat apud quem alium Scriptorem *Tingenterae* nomen legatur: ego lectionem Hermolai probo quidem, sed ita ut pro *freto* reponam *fretu*, ne longius absim à MSS. CINGENTERATUM (exhibentibus) quam etiam lectionem retinuit Franc. Nunnes in eo exemplari, quod Salmanticae, annos ab hinc LXXXV. edendum curavit: extremum autem illud *m* irrepsisse videtur, quod fieri plerumque solet ex initio proximi vocabuli. Nam *fretu* pro *freto* Tullianum esse monuit Gellius; & Priscianus lib. 1. apud Lucretium lib. 1. de Sicilia legi observavit:

 An-

Angustoque fretu rapidum mare dividit undis.

Hinc quod difficilius est, cur *cingente fretu* legendum videatur, planum faciemus. Nam Hermolai observatio hoc loco pressa nimis est & brevis, ut saepe aliàs, & locum, quem citat Strabonis, adhuc non potui invenire. Pomponius itaque freti totius Hispanici oram voluit à monte Calpe ad Junonis usque promontorium pertinere; Plinius si attentè legatur, angustiores fines circumscripsit à Calpe scilicet ad Mellariam: recte vero uterque. Nam ut ab iis, qui lustrarunt haec litora, memini me accepisse, sinus ille, quem ultra Calpen facit Pomponius, finditur medio monte in duos ad Junonis usque promontorium, è quibus is, qui occidentem spectat, flectitur magis ad septemtrionem, at is, qui ad orientem & nostrum mare spectat, angustiis maris magis premitur, quod & comprobat Plinius lib. III. cùm docet angustissimum fretum esse à vico Mellaria ad promontorium Album Africae. Sic fit, ut Plinius angustiorem tantum partem freti, quod in ea aestus magis ferveat, *fretum* nominaverit; Pomponius autem longius fretum produxerit, quod promontorium Junonis adversum esse ei, quod Ampelusiam in Africa nominant, animadverteret, & illo Africam, hoc Europam occidentem versus finiri. His ita positis cùm *terra* dicatur Latinè *cingi mari*, cúmque *fretum* sit Pomponio totum illud mare à Calpe ad Junonis usque promontorium, findaturque praeterea ad Mellariam, praeclarè Pomponius & illustri brevitate patriae suae situm expressit, *atque unde nos sumus cingente fretu Mellaria.* Illud etiam nostram sententiam videtur confirmare, quòd Pomponius, cùm enumerat oppida, quae oram totius freti occupant, singulis eas conjunctiones praeponit, quae vim copulandi habent. Itaque nullo modo fieri posse videtur, ut locus ille, *& quam transvecti ex Africa Phoenices habitant*, de Carteia accipiatur, nec ille qui deinceps sequitur, *atque unde nos sumus* &c. quo loco suspicor in vestra Pomponiana editione praetermissam conjunctionem, quae *Bæsipponi* in omnibus, quae videre licuit, vulgatis exemplaribus, etiam in illo Salmanticensi Franc. Nunnes, atque in unico MS. in quod incidimus, praeponitur: nisi fortasse praeterita, quòd *portus* sit Plinio, at Antoni-

tonino in *Itinerario oppidum* vocetur, aut certè, ut ille libellus loquitur, *mansio*: sed eò, unde abieram, redeo. Verba illa, *& quam transvecti ex Africa Phoenices habitant*, de eo oppido intelligo, quod Ptolemaeus in hac ora inter Mellariam & Carteiam *Tranoductam* appellat, ut legendum videatur more antiquo *Transducta*. Eodem modo & Claudius Caesar Tingi ex altera parte freti cùm coloniam fecisset *Traductam Juliam* appellavit: auctor Plin. lib. v. cap. 1. Potuit autem facillime depravari nomen & τὸ σ Graecum extrito apice verti in o. Perbellè verò respondet nomen positum à Ptolemaeo loco Pomponiano; cui oppido postea videtur *Portus Albi* nomen impositum, ut disertè apud Antoninum legitur. Nam *Barbesula* apud Ptolemaeum migravit in alienum locum, quod ex flumine cognomine in mari interno & ex aliis Geographis liquidò constat. Quod autem torsit nostrum Pintianum, legendumne sit *Phoenices*, an *Poeni*, nulla obstructum est difficultate, cùm Avienus, quem ille etiam legerat, de his locis disertè canat, *Nam sunt feroces hoc loci Libyphoenices.* Illud potius scrupulum mihi injecisset hoc loco, quòd in optima editione Ptolemaei, quae à Pircheymerio vulgata est, *Transdumenorum* legatur; nomen quidem corruptum, sed fortasse ex *Transducta Maneorum* sic conformatum. Quod Avienus in *libello de Oris Maritimis* Hispaniae gentem *Maneûm* finitimam Tartessiis & Cilbicenis commemoret: gentem inquam *Maneûm* pro *Maneorum* more Poëtico, quamvis horum regio mediterranea est Avieno, & à freto aliquantulùm disjuncta: fortasse autem, ut distingueretur à *Traducta Julia*, aliqua facta huic nomini accessio; in quo tamen nomine licet depravato illud lucrifacimus, ut τὸ σ, quod in τὸ ο mutatum falsò fuerat, in integrum restitutum agnoscamus. Quod autem affertur, si Mellariae natus fuisset Pomponius, *Mellariensem*, non *Melam* nominandum esse; haec oratio pro certo & explorato sumit, cognomina tantùm à loco, ubi quis natus sit, peti debere, quod perabsurdum planè esset, aut nomina ἐθνικὰ semper κατ' ἀναλογίαν ex primis nominibus oppidorum flecti, quod in *Messana* & *Mamertinis*, in *Capua* & *Campanis* multò aliter evenire Varro observat; aut certè, quod huic proximum est, nomina ἐθνικὰ contractiora nominibus oppidorum esse non posse,

posse, quod tamen incertum esse satis multa declarant, ut Graecè Κρὴς à Κρήτη, & Latine *Cressa* à *Creta*, & Θρᾷξ ἀπὸ τῆς Θρᾴκης, & Latinè *Thrax* (à *Thracia*) & alia hujusmodi: sed ne diligentius in ista inquiram, nonne fieri potest, ut idem cognomine *Melae* appellaretur, quod erat in Hispania usitatum, & Mellariensis esset patriae origine, ut apud nos *Sola* & *Soler*, qui *Sollariae* natus sit. In quo vides, ut in cognomine Melae, unum *l*, at in nomine ἐθνικῷ duplicatum *Sollariensis*, ut in *Mellariensis*. Haec de patria Pomponii, sed antequam hanc disputationem missam faciam, illud præterire non possum, locum Sallustii ex lib. II. *Histor.* non multùm videri convenire *Carteiae* Pomponianae. Postulat enim locus Sallustianus, si attentè consideretur, ut ea civitas *Tartessus* dicatur, quam Tyrii *Gadir* appellabant. Pomponius autem, qui optimè nosset Eratosthenem illum Philologum clarissimum, qui *Beta* eruditorum appellatus est, exagitatum ab Artemidoro, qui haec loca peragraverat, quod *Carteiam Tartesson* nominari etiam scripsisset, ut legimus apud Strabonem, quia animadversionem Artemidori verebatur, noluit gratiae Carteiae illud dare, neque nomen alienum illi affingere, sed prudenti & verecundiae plena accessione verborum, *ut quidam putant*; quae de Eratosthene planè accipienda sunt, judicium Artemidori subterfugit. Plinius autem minùs prudenter sine ulla praefatione, *Carteia Tartessos à Graecis dicta*. Quare locum illum fragmenti Sallustiani de Gaditana potius civitate interpretarer, ut & locus Plinii & Solini, qui à te proferuntur, illud luculentè asserunt. Avienus tamen, cùm eadem de nomine *Tartessi* & *Gadir* afferat, proximam arci Gerontis, à qua Geryonem nuncupatum ait se accepisse, disertim facit, atque civitatem in insula ea, quam Baetis suis ostiis cingit, cui Eustathius *in Dionysium* assentitur: Strabo sanè illius insulae meminit, sed sine nomine: Pomponius, cui major fides habenda scopulum potiùs quàm insulam esse arbitratur, cum scribit lib. III. cap. I. *In ipso mari monumentum Geryonis scopulo magis, quam insulae impositum.* Quamquam in MS. Melae, quem ego vidi, legitur *Scipionis* vitiosè, ut suspicor, cùm caeteri praeferant sine ulla dubitatione *Gerionis*, etiam illud Salmanticense perantiquum Francisci Nunnes. Ex quo loco obiter

obiter emendandus videtur Strabo, qui *Capionis turrim* habet proclivi, ut fit, migratione τῦ G in τὸ C, ut in praenominibus *C.* & *Cn.* & propter similitudinem litterae, qua notantur *P* Romanum & *R* Graecum, quod vehementer miror à Xylandro non animadversum fuisse. Ex Pomponii igitur verbis, qui his locis propinquior erat, videtur *Tartessos* civitas Avieni in insulam proximam Gaditanam deportanda: sunt autem aliqua ejusmodi apud illum, quod ex illis Scriptoribus Graecis ea accepisset, quos multa mentitos in Hispanicis prodidit Strabo. Redeo ad fragmentum Sallustianum: *Tartessum Hispaniae civitatem, quam nunc Tyrii mutato nomine Gadir habent.* Ex hoc loco à Tyriis, qui eam bello Sertoriano tenuerant, *Gadir* nuncupata non videtur, tantùm illud agnosco, à Tyriis tunc illam habitari nomine *Gadir*, *Tartessos* primò nominata, ut ait Avienus, à proximo fluminis *Tartessi*, id est Baetis ostio; pòst à Tyriis, qui eo venerant, Punico nomine *Gadir*, id est, *sepes*, ut Plinius & Solinus explicant, aut *conseptus locus*, ut Festus Avienus. Quamquam Plato εὔμηλον, quasi dicas *pecore abundantem* interpretatur, qui etiam nos monere potest, quàm priscum sit nomen *Gadir* in his oris Hispaniae. Tyrii certè dicuntur nostro Pomponio templum in hac insula Herculis Aegyptii condidisse, cujus ille conditores & vetustatem non celebrasset, si de Tyriis, qui Sertoriano bello haec loca habebant, locutus fuisset. Revocandus praeterea in memoriam locus Strabonis de adventu Tyriorum in haec loca, & de oraculo illis dato, ut intelligatur prorsus, quàm vetus sit nomen Tyriorum in his partibus; & Plinii de Gaditano oppido à Tyriis condito. Mitto apud Eratosthenem nomen τῆς Γαδείρας lectum, & apud Eupolim τῦ Γαδειρικῦ ταρίχυς. At *commutato nomine*, additur in fragmento Sallustii: est ita, sed non additur nominatim ab illis *Tyriis*, qui tum eam habebant, commutatum fuisse, neque ex eis verbis planè colligi illud potest. At enim Plinio ab eo latere, quo Gaditana insula Hispaniam spectat, passibus fere centum altera insula est, in qua priùs, ut ille ait, *oppidum Gadium* fuit: est ita; sed ut ut sit, nomen *Gadir* nusquam legimus *Carteiae* attributum, ut locus Sallustii de *Carteia* minime exponi possit. Porro de nominibus, quae nostro saeculo usurpantur, quî respondeant

deant illis priscorum nominibus, tu optime existimabis; sed quoniam de patria nimis disputatum, quod in eo plus esset obscuritatis, ad indicem libri ὕστερον πρότερον, quod levius est, meam orationem traducam. Indicem illum *de Chorographia* non damnas; meritò quidem, si Chorographi tantum partes essent describere orbem ἁπλῶς, Geographi autem addere mensuras praeterea, & intervalla μαθηματικῶς: sed quia Chorographus non potest totum orbem, sed partem tantum ejus describere, ut conceptis verbis disputat Ptolem. lib. I. *Geogr.* & Strabo innuit lib. I. item cum docet quemque suae regionis optimum esse Chorographum, non video, qui possit illa ἐπιγραφὴ tolerari.

PROOEMIUM

I. 1. ORbis] Ex vulgari loquendi consuetudine: non enim rotundus ὡς ἀπὸ τόρνου, ut ait Herodotus lib. IV. cap. 36. quem Mela libenter sequitur.

I. 2. *Constat enim fere ex gentium*] Τὸ *ex* aberat ab eo MS. quod unicum nobis legere contigit; sed ne in illo quidem Salmanticensi Franc. Nunnis legitur: ut sit oratio brevis, quam Tu virtutem merito in Pomponio laudibus effers.

I. ead. *Fere*] Rectè, quia addet, ut idem infra inquit, *quae in natura regionum incolarumque memoranda sunt*: interponet quoque, sed strictim, disputationes aliquot graviores, ut de incremento Nili, de aestu Oceani (1).

I. 12.

In his Notis quaedam turbata esse vitio; ut credibile est, describentis facile videbit Lector, in quibus emendandis ingeniosus esse non voluit, qui eas nobiscum communicavit; etsi nonnulla haud difficulter restitui posse videbantur. De iis autem & de Oxoniensi MS. Melae plura dicentur in Praefatione Animadversionibus Cl. Perizonii praefexa. DUKERUS.

(1) Notat ergo *fere* hic maximam partem, seu maxima ex parte. Sic Corn. Nepos in Praefat. *Sed hi erunt fere, qui expertes literarum Graecarum.* Cicero Famil. XII. 5. *Haec erant fere, quae tibi nota esse vellem.* Sueton. Caes. cap. XXV. *Gessit autem novem annis*

l. 12. *Forma totius*] *Summam nostri orbis* appellat in ἀνακεφαλαιώσει cap. 4.

l. ead. *Quae maximae partes*] Praecise etiam atque sine ulla adjunctione *partes* a priscis nominabantur, ut legitur in extremo libro de agrorum conditionibus ex incerto Auctore: *Majores orbem in partes, partes in provincias, provincias in regiones, regiones in loca —— diviserunt.*

l. 13. *Quo singulae modo sint, utque habitentur*] *Formas gentesque partium* interpretatur ibidem.

l. 14. *Oras omnium & littora*] Haec proprie in mari & aquis, illae etiam in aliis dicuntur: quamvis frequentius in regionibus maritimis usurpantur.

l. 16. *Subit*] *Ingreditur* in eadem anacephalaeosi. quo loco admoneri potes obiter, cùm lib. II. cap. 6. *Tulcis* amnis, aut *Culcis*, ut est in MS. describitur, non posse pro *super* emendari *subit*, tum quia contra fidem codicum, tum etiam, quia amnis ille, qui *Francoli* nunc vocatur, non ingreditur Tarraconem, nec si ad pomoeria priscae urbis producas, sed super eam mare subit.

l. ead. *Circumluit*] *Cingit Oceanus* in eodem cap.

l. 18. *Sciri possit atque accipi.*] Nil induco; nam & paullo ante *adspici cognoscique.* & cap. 12. *permutat ac miscet.* Quid? quòd in omnibus exemplaribus haec leguntur, & Aristoteles, qui brevitatem appetit, aliquando hujusmodi adhibet, ac praesertim in *Ethicis.* Accedit etiam huc, quòd cuique verbo sua est subjecta notio; *accipi* enim proprie a magistro dicitur, tanquam ab eo, qui porrigit, ut Cornelius Fronto verbum *accipiendi* interpretatur. Erit sensus ergo horum verborum, sive quis per se ipsum, sive praeeunte doctore, velit haec intelligere.

xis —— *haec fere.* Tacit. Ann. IV. 5. *Cohortes Etruria ferme Umbriaque delectae.* Sensus horum est: sed hi erunt maximam partem tales, qui —— Haec erant maximam partem ea, quae tibi —— Haec maximam partem sunt ea, quae novem annis gessit. PERIZONIUS.

CAP.

LIB. I. CAP. I.

l. 1. *Quicquid id est*] Quia non est haec disputatio Geographica, sed potiùs Physica; de qua idem obiter lib. III. cap 1. *Mundum animal esse doctioribus placuisse* scribit. Sed consulendi Plutarchus *de Decret.* Galenus in *Historia Philosoph.* (si illius tamen est) atque Stobaeus in *Eclogis*, Explanatores quoque Aristot. libb. *de Caelo*, & Achilles Statius (1) *in Aratum*.

l. ead. *Mundi*] Haec prima significatio ex illis sex, quae referuntur ab Achille Statio *in Aratum* ex Diodoro. Κόσμου etiam nomen ante Pythagoram nusquam lectum idem prodit

l. 2. *Caelique nomen*] Notum illud vulgò ex Aristot. libb. *de Caelo*, caeli item nomine mundum universum accipi solere, praeter alias duas significationes. Varroni lib. IV. *de Lingua Latin.* duobus tantum modis, uno, summum, in quo stellae, altero, quod circum supraque suo complexu continet terram. Ex quibus significationibus neutra congruit huic loco. Nam prima, qua Zeno Cittieus caelum τὸ ἔσχατον αἰθέρος, id est, *summum caeli* definirit, ut reddit Varro, stellifero tantum & τῷ ἀπλανεῖ, ut Graeci loquuntur, est accommodata. Secunda autem respondet ei, quae Quarta est apud Achillem Statium. Quincta verò, quam ille his addit, propria est hujus loci, ut *mundus* eo nomine notetur; quam ille confirmat testimonio Platonis in *Phaedro*, cùm de sole scribit, *Magnus Jupiter dux in caelo*, & quae sequuntur. Latinis etiam usitatum esse nomen *caeli* pro *mundo* multis exemplis liquet, quae longum esset persequi.

l. ead. *Nomen indidimus*] Οἱ ἄνθρωποι scilicet, ut loquitur Aristoteles in *Poëtica*, cùm de Epopoeia disputat: id est, *homines* vulgo. Nos enim sumus ὀνοματοθέται,

(1) Ita hunc semper vocat Suidam sequens. Aliis rectè *Tatius*. Vide Clariss. Fabricium lib. III. Bibl. Graec. cap. 5. §. 22. & lib. V. cap. 6. §. 7. Tobias Magirus in Eponymologico eum confundit cum *Achille Statio*, *Lusitano*; cujus exstant Adnotata in Suetonii Grammaticos & Rhetores, in Catullum, Tibullum, & alia. Μάγειρος πολυτελῆ ὄψα ποιήσας ἀπτύνει. DUKER.

θέσει), non Natura, ut differunt Peripatetici contra Academicos.

l. 4. *Oriens nuncupatur*] Verbum *nuncupandi* refert M. Tullius III. de Orat. 38. inter prisca ac vetusta, quae *Poëtarum licentiae liberiora esse*, *quam Oratoribus* ait: *sed tamen rarò habere etiam in oratione poëtica verba aliquam dignitatem*, iisque *loco positis grandiorem atque antiquiorem orationem saepe videri solere*. At Pomponius saepe hoc verbo utitur, ut hinc appareat, quanto oratio Tulliana elegantior in hoc argumento futura fuerit.

l. 6. *Qua decurrit*, *Meridies*] Praeclare. Nam, ut docet Macrobius lib. I. *in Somn. Scip.* cap. 5. Romani *cardini arctico* nomen imposuerant, quod a nobis ea regio non longe remota esset, quamvis vi frigorum inhabitabilis existimaretur; alteri vero cardini non fecerant nomen proprium, sed *meridiem* a medio diei, cujus linea illi respondet, appellaverunt. Graeci tamen *ἀντάξονα* eam partem vocarunt, ut tradit M. Tullius I. *Tuscul.* 28. & recte: nam si nostra *habitabilis* dicitur a Cicerone *sub axe ad septem stellas posita*, id est, *sub curru*, ut loquitur item Juvenalis, quem currum Homerus *ἅμαξαν*, posteri *Helicem* appellarunt, nil aptius, quàm ut *ἀντάξων* is cardo nominetur, qui Septentrioni, hoc est, *axi ad septem stellas* adversatur. Frustra ergo, ut obiter hoc moneam, ἀντάξονος nomen illo loco Tulliano deletum, & ἀντίχθονος repositum (1), de quo nomine infrà pluribus differemus.

l. ead. *Ab adversa parte Septentrio*] At *Meridies* non adversatur *Septentrioni*. Satisfactum cumulate proxima observatione.

l. 8. *Eademque*] Retineo *eademque terra divisa ab Oriente in Occasum in duo hemisphaeria*, non alveo quidem Oceani, qui Zonam ustam cingit, quod nec unquam venit in mentem, nec venire potuit Macrobio, sed per horizontem aut Oceanum, qui illi respondet, ut idem Macrobius docet lib. II. cap. 5. *in Somn. Scip.* Nam

(1) Ἀντίχθονα in Cicer. l. d. habent Edd. Gruteri, Gronovii, & Anglic. in qua adnotant, sic recte emendasse Gebhardum, post Erasmum & Ciacconium. Vid. Ciaccon. ad Mel. I. I. Lambinus edidit ἀντάξονα. DUKER.

Nam alveus Zonae torridae non hemisphaeria, sed maculas tantum binas utrimque separat, quae in utraque temperata habitari posse ab illo dicuntur. Atque ita locus hic facilis est & expeditus: neque fieri ullo modo potest, ut Oceanus decussatim quatuor maculas distinguat, quas sigillatim ambit. Illud etiam animadvertendum cum locus Ciceronis ex *Somn.* de sola quarta macula, quae a nobis ad Septentrionem colitur, disertè disputar, nullo pacto posse eum huic Pomponiano accommodari, qui de toto globo terrae, in quo quattuor maculae sunt, apertè loquitur. Ex quo errore alius manavit, ut *chlamydi*, aut *fundae*, tota terra, quae potest habitari quattuor maculis similis diceretur: quod hactenus à nemine tentatum, ne tentari quidem potest. Sola enim quarta ejus pars, quae a nobis colitur, chlamydi similis, non a Macrobio tantùm, sed, ut idem Macrobius disertè scribit, ab omnibus veteribus existimabatur: quod & Strabo antea docuerat: & Dionysius cum fecit illam similem σφενδόνῃ, idem sensit. Nam sive σφενδόνη *funda* sit, sive *gemma*, quae similis fundae in pala annuli inseritur, sive genus illud capitii muliebris, quod a nostris *velum* nominatur, angusta utroque vertice erit, & *lateribus latior*, ut loquitur M. Tullius, & Strabo demonstrat, non infrà latior, quod planè omnium veterum sententiae adversatur. Ex quo etiam perspicuum fit, non posse ullo modo apud Dionysium legi ὀξυτέρη. Nam cùm sive chlamydi, sive fundae similis sit, ex duobus conis, ut rectè docet Eustathius, componatur necesse est. Utriusque autem coni basis latior necessario est cuspide, relinquitur ut nullo modo τὸ ὀξυτέρη possit loco illo ferri (1). Itaque & Festus *latiorem* reddidit, & Priscianus, sive Rhemnius Palaemon, *brachia pandentem*, quorum neutri potest respondere τὸ ὀξυτέρη. Quin & Eustathius in *Parecbolis*, & Nicephorus in *Paraphrasi latiorem* interpretati sunt. Sed error, ut fit, unus multos creat, quod & Aristoteles 1. *Physicor.* notatum reliquit. Hinc illa manarunt, a Cicerone *par-*

(1) In periegesi Dionysii v. 6. plerisque MSS. ut constat ex Edd. Henr. Stephani & Oxon. 1697. habent εὐρυτέρη pauci ὀξυτέρη. Hoc tamen tuetur Vlitius ad Nemesiani Cyneget. v. 91. Sed vid. quos laudat Hudsonus in Dionysii Edit. Oxon. 1712. DUKER.

parvam insulam universum terrarum orbem nominari, cùm M. Tullius, ut diximus, de sola quarta parte; quae nota & habitata tum erat, loquentem inducat Africanum, è caeloque in terram intuentem: ob quam caussam non solum *insulam*, quae publica fuit priscorum opinio, quod undique Oceano cingi putaretur, verùm etiam *parvam* nominavit. Nam Dionysius, cùm proposita sit Poëtis magnitudo orationis, cerneretque magnam esse εὐτέλειαν, cum orbis terrarum totus, etiam is; qui tum solus notus erat, *insulae* nomine insigniretur, ἰσχναίνει τὸν λόγον; ut recte observat Eustathius, addito epitheto ἀπειρονα; quod &, quia conjunctum est, ut docet Demetrius, ad augendam orationem plurimum valet, atque ἁπλῶς: quia epithetum πρὸς ὄγκον τοῦ λόγου, ut observat Aristoteles, affert adjumentum.

l. 19. *Zonis quinque*] Sententiam Eratosthenis, sequitur de quinque Zonis; ut M. Tullius & Virgilius. Eratosthenis autem de ea re versus legendi apud Achillem Statium. Polybius & Posidonius *sex Zonas* fecerant, bipartita torrida.

l. ead. *Mediam aestus.*] At Panaetius Stoicus & Eudoxus Academicus illam coli posse docuerunt, ut legitur in Anonymo *ad Aratum*: de quo & Cleomedes.

l. 13. *Antichthones*] In MS. quem nos legimus, *Antipodes* omnino legitur, & cap. 9. hujus libri. Nec mirum: nam & Servius in Virgil. I. *Georg.* 235. VI. *Aen.* 532. atque VIII. *Aen.* 671. videtur *Antipodas* appellare eosdem. In fragmento sive Eratosthenis, sive Hipparchi, quod editum est cum commentariis Hipparchi in Aratum, & in prolegomenis Achillis Statii *Antipodes* nominantur, qui diversa hemisphaeria incolunt. Cleomedes autem docet proprie *Antipodas* nominari eos; qui in altero hemisphaerio κατὰ διάμετρον oppositi sunt. Quam significationem videtur sequi M. Tullius IV. *Academic.* 39. & hos appellare *obliquos* VI. de Republ. ut exponit Macrobius II. *in Somn. Scip.* 5. Martianus tamen Capella eos, qui κατὰ κάθετον siti sunt, *Antipodas* appellat, quos M. Tullius videtur *transversos* in Somnio Scipionis dixisse. *Antichthona terram* videntur Pythagorici vocasse alterum hemisphaerium, ut apparet ex

Plutarcho *de Decret.* & Galeno *de Histor. Philosophica*, si illius tamen est. Sic & *Taprobane* insula *Antichthonum appellatione alter orbis* existimata, ut Plinius lib. VI. cap. 22. & Solinus cap. 56. prodiderunt, quem & Lucanus *alium orbem* nominavit. Quod ita visum Hipparcho, noster Mela antea observaverat lib. III. Achilli Statio & Anonymo, qui cum illo circumfertur, *Antichthones* proprie dicuntur, qui ad perpendiculum sub aliis sunt. His ita positis, rectius videtur, ut legatur *Antichthones*, cùm Taprobanen *alterum orbem*, id est Antichthona esse, ut visum Hipparcho, aut *Antichthonum appellatione*, ut Plinius & Solinus observarunt, prope verum Pomponio videatur. Eratostheni quidem, aut Hipparcho, ut alii legunt, & Achilli Statio ἀντόχθονες sunt, qui idem hemisphaerium incolunt, & alii Austrum, alii Septentrionem spectant. Hi *antoeci* videntur esse Cleomedi, Macrobio, & Martiano, qui contrarias duas temperatas sub eodem hemisphaerio habent, quos & *adversos* arbitratur Macrobius a M. Tullio appellatos. Sed malim legere *aversos*, cùm eos ἀντοίκους proprie esse demonstret Cleomedes. Ex hac accessione illud effici videtur, si Mela hoc loco de uno tantum hemisphaerio & Zonis illius disputet, melius ἀντόχθονας dictu-rum fuisse; sin autem de Zonis, quae utrumque hemisphaerium ambiunt, ut videtur, loquatur, recte *Antichthonum* nomine eos ab illo notatos.

l. 16. *Quia sic jacet*] Nil muto, neque video tamen, cui usui sit. Longitudo illa mundi Aristot. a polo ad polum, quae a motu caeli & exemplo animalium ducitur: Geographica hic aptior, quae in toto orbe, ut in aliis corporibus, ἐπὶ δ' μείζονος διαστήματος, ut docet Strabo, petitur. Egregie ergo, cum quarta illa macula, quem orbem nominabant, ab ortu ad occasum porrigatur, *quia sic jacet*, ut homines porrecti a capite ad pedes, aliquanto longior est, quàm ubi latissima.

l. 17. *Aliquanto*] Probe, & magno consensu exemplarium: nam Aristoteli, ut Philosopho, ἀκριβέστερον erat hoc excutiendum, & Straboni, qui μαθηματικῶς ista perpendit, non Melae, qui in Prooemio dixit, *se alias exactius de his dicturum.* Quin etiam si ad normam expendatur, cùm longitudo duplo tantum major, & vix

tertia

tertia amplius parte, potuit *aliquanto longior* dici: nam ut in numeris breviſſima eſt ἡ δυὰς, ſic & ἐν τοῖς λόγοις τῶν πολλαπλασίων neceſſe eſt minimum eum eſſe, qui citra τὴν τριάδα conſtiterit.

l. ead. *Ubi latiſſima eſt*] Latitudinem terrae habitatae docet Strabo lib. II. a parallelo cinnamomiferae regionis per Nilum fluvium uſque in Hiberniae parallelum producendam. Quod ut ita ſit, οἱ πινακογράφοι anguſtius latus Africum pingebant in tabula, & latius Aſiaticum, ne qua pars in tabula vacaret: quod Nicephorus in *Paraphraſi Dionyſii* innuit, cùm latiorem ad ortum eam facit. Quamvis a Dionyſio εὐρυτέρα dicatur terra in has ambas partes, & a Cicerone *latior lateribus* in *Somn. Scipionis*; ubi Macrobius non ſatisfacit corruptus, ut apparet, a librariis.

l. ead. *Ambitur omnis Oceano*] Herodotus de eo dubitat in *Melpomene*: communis tamen fere Veterum haec ſententia eſt.

l. 18. *Quatuor ab eo maria recipit*] De Caſpio hoc videntur negare Herodotus in *Clione*, Ariſtoteles item, & Ptolemaeus. Avienus, qui ex antiquiſſimis Geographis & Hiſtoricis Graecis ſe ſua accepisſe fatetur, hanc ſententiam Melae, ut publicam, ſectatur.

l. 21. *Nec amplius decem millibus*] Forſaſſe ex Cornelio Nepote, quem alibi etiam laudat, ſumptum. Is enim, & T. Livius, ubi plurimum, X. millia patere fretum dixerunt, ubi minimum, ſeptem; quod & Solinus ſequitur de ſeptem millibus Martianus, ubi minimum, quinque, ubi diffunditur, ſeptem, ubi plurimum, X. millibus patere ſcribit. Turannius tamen Graecula a Vico Mellaria ad promontorium Album Africae tantum V. millia patere fauces Oceani dixit. Quo loco licet mirari fretum non iiſdem finiri terminis a Pomponio, quibus circumſcribitur lib. II. cap. 6. Nam cum ibi illud producat uſque ad Junonis promontorium, neceſſe eſt illud patere amplius decem millibus paſſuum. A Belone enim ad Tingi Mauritaniae XXX. millia paſſuum trajectum facit Plinius lib. V. cap. I. Et in Itinerario maritimo Antonini trajectus a Belone in Tingi eſt ducentorum & viginti ſtadiorum. Quare *fretum* Pomponio

ponio hoc loco, ut Plinio, tantum porrigetur a Mellaria ad Calpes usque promontorium. Demon Amphipolita tribus millibus passuum tantùm fretum distineri censuit, ut praefert Avienus. Sed Graecis quantum sit tribuendum in rebus Hispanicis, monuimus suprà ex Strabone.

l. 22. *Aperit atque intrat*] Non video ut possit esse ex Aristotele, ut ais, hoc depromptum, si adhuc sub judice lis, cujus sit ille libellus, quem ego aliquando existimavi ex libello Apuleji in sermonem Arabicum, inde in Graecum quibusdam, ut fit, mutatis, aliis additis, aut detractis, conversum fuisse. Neque vero necesse erat testem laudare Aristotelem in opinione, quam ut publicam omnes fere Geographi comprobant, ac praesertim Avienus, qui optimos & clarissimos quosque nominatim laudat, e quibus suam disputationem sumserat. Quamvis Plinius lib. IV. cap. 13. contrariam aliorum opinionem profert: in qua etiam sententia est Aristoteles in *Meteorolog.*

l. 25. *Minus mille passibus*] *Septem stadiorum*, ubi angustissimum est, esse illud intervallum scripsit Herodotus in *Melpomene*, quod posteri sequuntur, qui numerus minor est mille passibus, cum octo stadia mille passibus ex communi fere omnium consensu respondeant. Nam Suidas & Doxopater in Hermogenem septem tantum stadia cum dimidio tribuunt mille passibus ex Polybio, ut memini me alicubi legisse.

l. 28. *Arctius exit in spatium*] Bosporo Thracio, de quo hic agitur, quingentorum passuum latitudinem tribuit Plinius, quae respondet quattuor stadiorum intervallo, quod Herodotus in *Melpomene* ei assignat. Consulendus Petrus Gillius, qui omnium diligentissime de hoc Bosporo disputavit.

l. 31. *Nostrum mare*] Ita Plinius, Solinus, & antiquior his Sallustius, & alii Latini Scriptores loquuntur.

l. 33. Πορθμὸν] Eustathius in Dionysium annotat a Graecis proprie usurpari πορθμὸν in angustiis maris, quae utrinque terris premantur, ut ἰσθμὸν contra in angustiis terrae, quae utrinque mari urgueantur, sed aliquando καταχρηστικῶς utrumque adhibere solitos; ut cum *fretum* appellant *Siculum*, non solum qua parte Messanam & Austrum

Austrum spectat, qua septem tantum stadia Straboni patere dicitur, verùm etiam versus Septentrionem, qua parte ad mille & quingenta stadia producitur: ita videtur & Pomponius utroque modo nomine *freti* uti, ut antea observavimus.

l. 35. *Hellespontus vocatur*] Eustathius in Dionysium docet *Hellesponti* nomen varie a priscis acceptum fuisse: quibusdam enim tantùm angustias eas, quae inter Abydum & Sestum patent, Hellespontum esse, alios Propontidem etiam totam illi tribuisse, alios solum eam partem Propontidis, quae intra Perinthum & Heracleam est; fuisse & qui partem Aegaei illi adscriberent, ut Homerum, qui ob eam causam πλατὺν Ἑλλήσποντον videatur dixisse: Herodotum tamen ab Aegaeo & Propontide distinguere, ut illi solum fretum inter Abydum & Sestum relinquatur: quae sententia Dionysii probatur nostro etiam Pomponio, qui libenter Herodotum imitatur.

l. 36. *Propontis*] *Propontis* non continetur hoc loco sub Hellesponti nomine, ut alii usurparunt, sed distinguitur ab Hellesponto & Bosporo Thracio, ut eo nomine usus Herodotus.

l. ead. *Ubi expandit*] *Expanditur* MS. Sic cap. quod sequitur, de Asia, *rursus expanditur* (1).

l. 38. *Qua paludi committitur*] MS. *emittitur*, quasi ab Oceano emittatur, aut certe a Ponto Euxino demittatur. Stephanus enim, sive Hermolaus *de Urbib.* scribit de ipsa, ἣν φασι κλυσθῆναι ἀπὸ τοῦ Εὐξείνου Πόντου, quo loco legendum videtur κλιθῆναι, quasi καταχθῆναι, ut sit, *quam ajunt a Ponto Euxino demissam & delapsam esse.* Placet tamen vulgata lectio, quia supra dixerat de eodem, *Paludi exiguo ore conjungitur*

l. 39. *Maeotis*] Semper cum *ae* diphthongo, non *oe* scriberem, propter consensum MStorum & etymon: nam Graece Μαιῶτις semper. De *Maeotide* nil praeterea hoc loco disputo, ut neque de Bosporo Cimmerio, cur ita appellatus, neque de Ponto Euxino, quod κατ' ἐξοχὴν

(1) At heic omnia sunt activa, & referuntur pariter ad voculam ἣ, quae primo activo diserte praemittitur. Neque aliter, mei certe, hic legunt MSti. PERIZON. Sic etiam Oxon. & Edd. Vett. DUKER.

χλὼ *Pontus* dictus, & cur Εὔξεινος: haec enim vulgo nota, nec quicquam in his obscuritatis.

l. 39. *Hoc mari* (1) *& duobus inclytis amnibus*] De his terminis trium partium orbis, & an recte circumscripti, legendi Herodotus & Strabo. Ptolemaeus tamen videtur has partes ἀκριβέστερον determinasse.

l. 41. *In tres partes*] Hanc ego sententiam non dico tecum a Polybio sumsisse Melam, quod antiquior multo sit, & ab Herodoto communis Graecorum & Ionum fuisse dicatur. Non defuerunt tamen ex Theologis priscis, qui duas tantùm facerent orbis partes, ut ait Ethicus (2), *Asiam* & *Europam*. Pauci tamen in ea haeresi fuerunt, ut tradit Sallustius in *Jugurthino*. Varro certe lib. IV. *de Lingua Latina* duas tantum agnoscit, ut *Africa Europae* sit attributa.

l. 46. *Europen*] In MS. (3) semper *Europam* declinatione Latina, ut *Africam*: nam cur aliter esse debeat non perspicio. De nominibus harum partium Herodotus & alii multa.

CAP. II.

l. 4. *Ad Orientem versa*] In MS. & Salmanticensi, quam toties citavi, *versa ad Orientem*: in qua serie verborum major concinnitas, quia nihil hiat. Proximum item locum ex iisdem sic restituo: *Tantum ibi in latitudinem se effundit, quantum Europa & Africa, & quod inter ambas pelagus immissum est.* Qui ordo verborum multo concinnior est vulgò edito.

l. 15. *Ora ejus*] *Orae* nomine videtur intelligere tantùm eam partem Asiae, in qua confinia sunt Africae & Euro-

(1) *Mare* nusquam inveni nisi in MS. Oxon. Potest quidem defendi, sed puto errorem ejus esse, qui haec descripsit. DUKER. Verissima est suspicio Doctissimi Dukeri; nam in αὐτογράφῳ scriptum est, *mari*.

(2) Est in principio Cosmographiae, quae Aethico adscribitur. DUKER.

(3) Non omnibus. Vid. hic Perizon. *Europen* etiam Oxon. & in princ. cap. seq. Idem & Lips. *Europe.* Multa utraque terminatione a Latinis efferuntur, *Helene* & *Helena*, *Nymphe* & *Nympha*, & alia. DUKER.

Europae : nam in alveo Nili confinia Africae & Asiae collocat, ab ostiis autem Nili mare nostrum usque ad Tanaim, & hujus ripa Europam ab Asia separant. Cap. tamen 3. *oram* vocat ambitum totius Europae.

l. 17. *Ita sua littora porrigit*]. Aut reponendum *inde* pro *ita*, quae facilis est mutatio, atque eam sensus postulat, aut dicendum *τὸ ita* positum esse loco *τοῦ inde*: quasi dicat ora Asiae Nilo comitatur usque ad ejus ostia, *inde*, hoc est, ab ejus ostiis sua littora scilicet interioris maris porrigit, deinde fit venienti Asiae obviam, &c. (1)

l. 26. *Indos, Seres*] Lego, ut in MS. & in Salmanticensi Franc. Nunnis, *Indos & Seres*, facta accessione conjunctionis, cùm tres gentes diversae sint.

l. 29. *Spectant enim etiam meridiem*] Recte gentilis noster Pintianus (si se tamen nomine *Nunnis*, ut Franc. ille Medicus, aut *Nunnesii*, ut ego, non *Nonii* appellasset, nam *Nonius* est, qui vulgò *Nunno*, *Nunnes* autem, qui a Nonio originem ducit, ut in aliis ex analogia apparet) recte ergo ex analogia proximi loci *&* pro *etiam* reposuit : cujus sententiam confirmat MS. ejus lectio, quem nos vidimus (2).

l. 35. *Indis proxima est Ariane*] Pro *Ariane Carmaniam* ego multis abhinc annis legendum esse arbitrabar : sed cùm postea animadvertissem a Pomponio *Carmaniam* prope sinum Persicum in dextra ejus introeuntibus collocari, coepi cogitare, an aliter rectiùs legi posset. Videbam quibusdam placuisse, ut *Ariane* hoc loco posita esset

(1) Immo vero nihil hic mutandum, & solito prorsus sensu accipiendum *τὸ ita*. Sensus enim est, postquam cum *Nili amnis alveo descendit in pelagus*, tum *diu sicut illud* pelagus *incedit* versus Orientem ab Nilo, *ita* & Asia eodem flexu, aut forma *porrigit* inde *sua littora*: Pelagus enim illud Mediterraneum ab Occidente & Freto Gaditano ad Orientem procedere, seu *incedere* dicitur. Unde & mox Asiae haec ora ab Oriente procedens non Asiae, sed Pelago ab Occidente *venienti obviam fieri* perhibetur. Vide & Vossium. Ceterum amat Auctor voculam *ita*, perque eam designare solet ordinem ac progressum situs ac temporis. Cap. 4. *Usque inde procedit*, ita *media praecipue in juga exsurgens pergit incurva ad Occasum*. Cap. 8. *Tunc, ut Sol surgit*, ita *frigidior*. Et dein: *Prima nocte calidus, atque, ut illa procedit*, ita *calidior*. PERIZON.

(2) At in meis reperio *etiam*. PERIZON. Sic quoque Oxon. & Edd. Vett. DUKER.

esset à Mela pro *Arachosia* Ptolemaei, quod etsi duriusculum existimabam, probabile tamen videbatur, quod *Arachosia* a Ptolemaeo propinquior Indiae, & illam ab oriente attingens describatur; *Aria* verò interjectis Paropamisadis paullo remotior versus occidentem, sed propinqua *Arachosiae*, Gedrosis autem ad Meridiem magis conversa In MS. legebatur quidem *Ariadne* & in Salmanticensi Nunnis, pro quo *Drangane*, ut apud Stephanum reponendum videtur, aut certe *Drangiane*, ut apud Ptolemaeum & alios legitur: quae regio negari non potest quin proxima sit Indiae, quamvis interjecta *Arachosia*, ut docent Geographi, sed non magno intervallo. *Ariane* nullo modo potest retineri, cùm proxime sequatur *Aria*; quia *Aria* nomen est totius provinciae, *Ariana* autem epitheton ab *Aria* flexum. Ut igitur singulae provinciae, aut satrapiae diversae sint, necesse est nomen *Ariadne* in nomen *Arachosiae*, quod tamen longius abest ab illo, aut in *Drangianae* mutari. *Aria* autem confinis est *Drangianae* meridiem versus, ut ait Ptolemaeus, *Drangiana* vero attingit *Gedrosiam* meridiem item versus, aut, ut refert Strabo, qui propinquior est aetati Melae, *Gedrosiis Drangae* ad occidentem adjuncti sunt, *Drangis* autem *Arii* ad septentrionem & occidentem. Utramvis igitur descriptionem sequaris, finitimae sunt hae tres regiones. Quare videtur locus recte posse ita legi, ut pro *Ariane Drangiane* legatur: nam quod *Arianes* nomine intelligenda sit *Arachosia*, quod aliis visum, non liquet, nisi aliquo gravi testimonio confirmetur. Quid si *Ariane* retineas, quod ἀδράγγων est *Ariae* Graecis & Latinis notum? quae etiam regio cum India de jure & principatu quatuor Satrapiarum confinium contendebat, auctore Plinio, & ab ortu Indo terminabatur, ut Strabo & Plinius scriptum reliquerunt; & pro *deinde Aria* reponas *dein Daria*, de qua Plinius VI. 23. *Daritim quidam partem Arianae esse voluerunt.* Omnia incerta; nam *Daritas* Ptolemaeus Mediae subjicit, cum quibus & Caspios numerat, quod etiam Herodotus in *Thalia* antè fecerat. Malo igitur superius.

l. 36. *Gedrosis*] MS. habet *Cedrosis*, cui consentit Salmanticense editum a Nunne. Mendum tamen esse docet Stephanus, quod irrepserat in Geographiam Cornelii

nelii Alexandri Polyhiſtoris: quamquam in litera Κ prodit *Cedroſſos* gentem eſſe proximam Mari rubro. Videndum, an iidem: nam a *Gedroſia*, ſic ille enunciat, facit *Gedroſios* ἐθνικὸν, & cum unico Σ ſcribit; at *Cedroſſos* cum duplici Σ exprimit, & ab illis Κεδρωσσεῖς, τὸ ἐθνικόν. Quod diverſum plane videtur ab altero. *Gedroſiani* a Gedroſia dicuntur Euſtathio ex Strabone, aut *Gedroſeni*, ut alii extulerunt. Gedroſia certe ipſa regio, non *Gedroſis*, & Straboni, & Ptolemaeo, & Stephano, & Euſtathio.

l. 37. *Hunc populi Perſarum ambiunt*] Ita ut Carmanii ad dextram ejus oris ſiti ſint, ex eodem Pomponio lib. III. cap. 8.

l. 39. *Caſpiani*] Mela lib. III. cap. 5. proprie *Caſpios* dici vult, qui intus ſunt ad Caſpium ſinum: ad eum, inquam, qui proprie hoc nomine appellatur; nam *Caſpius* in commune dictus duos alios ſinus continet, *Scythicum* & *Hyrcanum*. Fieri autem poteſt, ut hoc loco *Caſpianos* a communi nomine Caſpii ſinus appellaverit omnes, qui illum ambiunt, ut a *Caſpiis*, qui proprie dictum Caſpium ſinum tantùm tenent, eos ſepararet: ut Hiſpani ab Hiſpanienſibus diſtinguuntur (1) apud Cariſium. Quod ſi non placet, retineamus *Caſpiani*, ut ſint duo ἐθνικὰ ab eadem origine. Ejuſmodi multa apud Stephanum. Hinc *Sogdii* & *Sogdiani*. Addas licet Stephano & *Caſpios* dici & *Caſpianos* ἀπὸ τῆς Κασπίας, quae alia certe videtur eſſe non poſſe, quam Τῆ Κασπία.

l. 41. *Ultra Amazones*]. Haec illuſtriora lib. III. cap. 5.

l. 43. *Candari*] Rectè verò: nam *Gandaros* Indiae ultra Gangem attribuit Ptolemaeus, *Candaros* verò, ut verè obſervas, Sogdianae. Sed quid de *Paricanis*, quos deinceps recenſet? *Paricani* Stephano Perſarum ſunt populi. A Plinio cum *Candaris* quidem numerantur: ſed illud nomen abeſt a MSS. Herodotus in *Thalia* cum Medis quosdam *Paricanos* recenſet, alios cùm Aethiopibus.

(1) At haec diſtinctio alterius & prorſus diverſae eſt ſignificationis. *Hiſpanus* enim notat gente & origine Hiſpanum, at *Hiſpanienſis* eum, qui aliunde ortus habitat in Hiſpania. Sic differunt *Siculus* & *Sicilienſis*. PERIZON.

pibus. Ptolemaeus *Parisenen* gentem in *Gedrosiis* collocat. Quid si *Parsiani* legamus a *Parsiana* Paropamisadum Ptolemaei? nam *Parsii* eidem ad meridiem ejus gentis sunt. Quid? quod Bactri dorsa Paropamisi obtinere Plinio dicuntur, atque nobilis Satrapia Paropamisadarum: aut certe *Paricani* retineamus, ut nomen Persarum late pateat: nam & *Bactra* Persiae tribuit Scholiastes Aeschyli.

l. 44. *Bactri*] Stephanus a *Bactra*, *Bactros* & *Bactrios* nominari observat; a *Bactrio* vero *Bactrianos*.

l. ead. *Susiani*] In MS. *Subsiani*. *Sugdiani* reponerem: nam & Dionysio Συγδιὰς γῆ dicitur, atque Ptolemaeo. Eustathius etiam Συγδιανή. Quamquam aliis tritum *Sogdiani* dempto τοῦ υ: nam quod scrupulum injicere potuit ex Ptolemaeo, Candaros gentem esse Sogdianorum, quasi jam commemorati sint, Plinius, qui propinquior fuit Melae, eximit cum scrupulum, cùm lib. VI. cap. 16. *Candaros* diserte a *Sogdianis* sejungat.

l. ead. *Pharmacotrophi*] In MS. Plinio, cùm hos describit, *Harmatotropi*, fortasse a *curribus*, quos vertebant, quod his uterentur. Sed nusquam alibi legi *Harmatotropos*. In Melae MS. sic legitur, *Fariani Corophi*, *Comarae*, *Comani*, *Ropanes Dahae*. Ex quibus verbis depravatissimis, si quid licet in tanta obscuritate divinare, legerem *Zariaspae*, *Tochari*, *Chomari*, *Comani*, *Parni*, *Dahae*. Quattuor quidem priora nomina ex Bactriana Ptolemaei, duo posteriora ex Margiana ejusdem: etsi Plinius *Dahas* in Scythis collocat ultra Margianam. *Zariaspae* Straboni quoque & Plinio nobilitati. *Tochari* Plinio noti, quamvis eos Seribus proximos facit, Ptolemaeo gens magna dicti. *Chomari* eodem etiam loco a Plinio commemorati. Apud Plinium tantum hoc rectius, ut suspicor, *Comani*, ut in MS. Mela, pro quo *Comi* Ptolemaeo. *Bomarei* in Plinio MS. non legitur, sed pro illo *Cemare*, neque alibi usquam memini illud nomen exstare. Pro *Rophanes*, aut, ut in MS. *Ropanes*, aliquando *Roganes* legendum arbitrabar, sed post observavi Civitatem tantùm esse, Carmaniae quidem Ptolemaeo, Stephano vero Indiae, non Gentem. Itaque secutus sum illud alterum, quamvis *Varni* ex eadem

dem Bactriana Ptolemaei reponi posse videtur. Sed melius prius: nam & Strabo *Parnos* cum *Dahis* recenset. Stephanus Δααῖα habet Scythicam gentem, quos & *Dasas* cum *s* inquit appellari. Totius hujus loci restituendi occasionem nactus sum comparatis locis Ptolemaei & Plinii, in quibus videbam multa communia, ut *Chomaros*, *Comaros*, *Marucaeos*, praeterea *Varnos*, etsi aliqua horum leguntur paullulum immutata. Qui meliora attulerit, palmam feret: neque verò dubito, quin *Harmatotropi* dici possint, ut loquitur Valerius Maximus; sed interiora terrarum, non Scythae, describuntur.

l. 45. *Super Scythas*] Eustathius in Dionysium animadvertit τὸ ὑπὲρ fere adhiberi a Dionysio, cùm significare vult locum Septentrionem versus, quod hic vertex sit nobis sublimis: quin & versus alterum polum nobis occultum eadem praepositione uti Dionysium, quod alter etiam polus, etsi nobis ita non videatur, elatus sit. Mela fere hac praepositione utitur, cùm a maritimis ad interiora terrarum recedit, ut hoc ipso capite saepenumero.

l. 47. *Comari*] MS. *Comani*; sed rectius vulgati *Comari*. Nam & Ptolemaeus in Sacis *Massagetas* & *Comaros* proximos recenset. In Bactriana autem *Chomaros* descripserat addita aspiratione.

l. 49. *Cimmerii*] Mirum *Cimmerios* hoc loco recenseri. Plinius tamen lib. VI. cap. 13. *Scythas* & *Cimmerios* conjungit, & *Georgos*, cùm hunc locum describit: si locus tamen Plinii mendo caret. Solinus item *Cimmerios* inter Hyperboreos & Amazonas ponit. Aliquando suspicatus sum legi posse *Syrmatae* pro *Cimmerii* —— *Scythae*, quos copulat idem cap. 16. ejusdem libri cùm *Heniochis*, ut hic junguntur. Sed adhuc pendeo animi: nam in MS. Mela pro *Scythae* legitur *Cissi*. In quo nomine vestigium exstat germanae lectionis, & in illo veteri edito Salmanticae pro *Heniochis*, qui hic stare non possunt, cùm ad nostrum mare plane vergant, legitur *Antiachae*. Itaque ex MS. *Cissi*, & proximo *Antiachae*, restituo *Cissianthi*, quos disertè Plinius lib. VI. cap. 13. inter *Cimeros*, ut legitur in MS., & *Georgos* locat: quamquam & *Georgorum* nomen hoc etiam loco suspectum, & in loco Plinii nuper citato, cum Plinius lib. IV. cap. 12. *Georgos* scribat a *Nomadibus* Panticapis ripis disterminari. In MS. certè Mela *Georgorum*

gorum nomen planè non legitur; neque alibi usquam memini me reperisse gentem *Georgorum*. Capite autem 12. lib. IV. Plinii non videtur nomen tam gentis, quàm epitheton, & antitheton Nomadum; ut apud Melam cap. 1. lib. II Itaque si velimus retinere hoc loco *Georgos*, ut apud Plinium lib. VI. in eadem plane regione disertim leguntur, dicemus Scythas esse cognomine *Georgos*, ut *Aroteres* eodem cap. paullo inferiùs appellari videntur. Sed quid de nomine *Antiachae*, quod prodidit Salmanticense exemplar? Ego ex *Achae* & *Georgi* sic reponerem *Scythae Georgi*; ut *Scythae Nomades* vocantùr ab eodem Pomponio cap. 5. lib. III. aut certè *Sacae Georgi*: cùm idem Mela eodem cap. doceat omnes Scythas communi nomine *Sagas*, ut vulgò legitur; aut; ut Stephanus reddit, *Sacas* vocari.

l. 50. *Corsitae*, *Phoristae*, *Riphaces*] Unde haec portenta verborum? Gentilis meus Pintianus sic concepit, *Cercetae*, *Coraxi*, *Phthirophagi*: quàm bene alii viderint. hi licet mediterranei ab omnibus & ab eodem Pomponio cap. 21. hujus libri ad mare Mediterraneum spectant. Nondum autem Pomponius his verbis ad tractum nostri maris excessit (1): sed illis verbis, quae post haec sequuntur. Quare sic reponerem *Pterophoritae*, aut *Pterozophoritae*, *Riphaeës*. Plinius namque & Solinus in Riphaeis montibus *Pterophoros* agnoscunt, aut; ut in Plinio MS. *Pterophozoros*, ex quo facile fit *Pterozophoros*, a perpetua caligine montium, & casu nivium, ut pinnarum. Nisi malis *Pterophoritae*; ut vitemus nomen dithyrambicum: nam *Riphaeës* pro *Riphaces* non est dubium, quin auctore Stephano exploratum sit pro 'Ριπαιεῖς; *Ripaeës* Latine, aut addito afflatu *Riphaeës* legi posse, qui sint Riphaeorum montium incolae. Quare, si ex his conjecturis licet, totum locum sic à principio legerem: *Cimmerii*, *Cissianti*, *Scythaegeorgi*, *Moschi*, *Pterophoritae*, *Riphaeës*. Illud tamen *Cissianti* Plinianum adhuc concoquere non possum, ac si integrum esset audere, omnino legerem *Cimmerii Scythae*, *Scythaegeorgi*, ut sint duo cognomina Scytharum. Sed quaerendum cur *Cim-*

(1) Hoc miror. Pervenit enim Pomponius ad Asiaticum utique tractum & littora Ponti Euxini, ubi etiam sit *Heniochi*, *Zygi*, *Achaei* &c. PERIZON.

Cimmerii dicti: fortasse quia τὰ ἤρια, id est, monumenta solum suorum colerent, quod etymon affert Eustathius in Odysseam, ipsique leguntur apud Herodotum & Valerium Maximum pugnandi initium, Dario respondisse, fugiendique finem se non facturos, nisi cùm ad suorum monumenta pervenissent, ibique acerrimè pro aris & focis, ut vulgò dicitur, pugnaturos; ut prorsus tum Nomades verè nominari possent, atque κειμένοι ἐν ἠρίοις. Negabant enim se agros cultos, aut ullas urbes habere. Itaque apud Plinium etiam legerem *Scythae Cimmerii*, *Scythaegeorgi*, inducto nomine *Cisianthorum*, quod nusquam alibi inveniri videtur, nisi *Cissianos* legas. Sed quid illi ad hunc locum, cùm finitimi sint Matianis? Quid si pro *Corsitae Phoristae* legeremus *Coraxi*, *Opharitae*? *Coraxi* Plinio littora Colchica tenent. *Opharitae* eidem ad montes recedunt supra Maeotas. *Coraxos* Ptolemaeus in Scythis infra Imaum describit. Ego tamen libentiùs sententiam priorem sequor: tu arbitraberis.

l. 52. *Mardi*, *Antibarani*] Apud Herodotum in Thalia *Mardos* quidem legimus & *Tibarenos*, *Macrones* & *Mosynoecos* duodevigesimam tributi portionem pendisse Dario. Sed *Mardi*, ut docet Plinius, a Margiana ad Bactros pertinebant; quare nullum habent hic locum, neque *Macrones*, quos alii reponunt. Hi enim littus nostri maris occupant, ut idem Plinius & alii demonstrant. Ego, cum in MS. legatur *Mati antibarani*, minima quidem mutatione repono *Matiani*, *Tibarani*. *Matiani* namque proximi sunt Cilicibus & Phrygibus, ut ex Herodoto in *Clione* licet colligere. Strabo *Matianos* Mediae partem facit, quod & Stephanus ex illo repetit; aut, ut alii volunt, ab Armenia in Susianam interjecti sunt, quae omnia eodem fere revolvuntur. *Tibareni* autem, aut *Tibarani*, Chalybas attingunt eidem Pomponio cap. 19. hujus libri, ut sint mediterranei.

l. 53. *Comageni*] Uno quidem *m* MS. sed nummi Graeci duplici, quod malim.

l. 54. *Murrani*, *Vegeti*] In MS. *Murani* cum uno *r*, ex quo *Moreni* reponerem ex Strabone, qui *Morenem* Mysiae Asiaticae partem facit lib. XII. *Morimeni* autem sunt Cappadoces, ut tradit Plinius, quorum jam fit infrà mentio; & nomen *Moreni* propius abest a *Murani*, quam

quàm *Morimeni*. Pro *Vegeti* autem non displicet *Heneti*, ut alii legunt, quod sint Paphlagones iis finitimi; qui hoc loco notantur, neque eorum mentio adhuc facta sit.

l. 55. *Gallograeci*] MS. *Geti*. Salmanticense, *Graeci*. Ex quibus videtur illud *Gallograeci* Hermolai potuisse conformari: non malè, quia *Galatia*, ut scribit Strabo lib. XII. *Gallograecia* ejus aetate nominabatur. Quid si *Celtae* pro *Geti* suffecti sint, ne longius discedamus a MS.? Interpretabimur autem *Celtas*, qui ad orientem sunt, quos ab occidentalibus fluxisse omnes commemorant, aut certè legerem potiùs *Galatae*, quàm *Gallograeci*, quòd hoc ultimum longissime absit a MS.

l. 56. *Syrocilices*] Retineo, quia fieri quidem potest, ut ita appellarentur, cùm confines sint.

l. ead. *Rursus ex iis*] Sic lego hunc locum ex vestigiis MS. & Salmanticensis, *Rursus ex iis*, *quae meridiem spectant*, *eaedem gentes*, *quae interiora littora usque ad Sinum Persicum*. Ut subaudiatur *tenent*, scilicet interiora littora, *spectant* usque ad sinum Persicum. Sensus autem hic est ex eodem Mela, ut nihil possit aptius fingi. Ora illa ab Hellesponto usque ad flexum, in quo sunt Cilices, occidentem spectat, non meridiem: quod autem a flexu ad Aegyptios Asiae superest, meridiem planè spectat. Rectè ergo, *rursus ex iis*, *quae ad meridiem spectant*, quae gentes *tenent littora interiora* (sunt autem *Syri & Arabes* Pomponio) *eaedem spectant usque ad sinum Persicum*: nam eidem Pomponio Arabia a nostro mari usque ad Rubrum & ad Persicum usque sinum producitur lib. III. cap. 8. ea nimirum quae cognomine *Eudaemon* nominatur. In parte autem, quae ostio sinus Persici adversatur, collocat eodem cap. Babyloniam, quae illi Syria est lib. I. cap. II. Quare non est eximendum τὸ *littora*, & interponendum alterum *quae*.

l. 59. *Super illum alterum Babylonii*] Nil mutandum: nam si fines Babyloniorum sunt constituti in parte adversa ori sinus Persici, ante sinum igitur Persicum Babylonii constituendi. Quare *super* sinum Arabicum septentrionem versus constituendi Babylonii: nam sinui Arabico proximi sunt Arabes, qui illum ambiunt, ut suprà dixit. Plinius item lib. V. cap. 12. de Syria Phoenice, quae in littore nostri maris circa flexum Ciliciae

sita

ſita eſt, hacc ſcribit: *Dein Phoenice, & quâ recedit intus Damaſcena, ac magis etiamnum meridiana Babylonia.* Quid? quod eidem Pomponio Arabia Felix contingit ſinum Perſicum ex parte Arabici ſinus, & ſuper Arabiam producitur Babylonia ad fundum uſque ſinus Perſici. Verè igitur *ſuper Arabicum ſinum Babylonii*, non Arabes, quia hi ambiunt ſinum Arabicum. *Super* autem dicuntur Pomponio toto hoc cap. & alibi ſaepe, non qui tenent littora, ſed qui illos interiùs ſequuntur, ſive meridiem, ſive ſeptentrionem verſus. Multo verò minùs Aegyptii ſuper ſinum Arabicum ponendi, quod tentavit meus gentilis, ſed utrumque contra fidem codicum, hoc etiam contra auctoritatem omnem Geographorum.

l. 65. *Lycia & Pamphylia*] Inverterem libenter ordinem ſic, *Pamphylia & Lycia*, ut idem & ceteri Geographi docent collocatas eſſe, niſi fidés codicum repugnaret, & conjunctio in his tantùm duobus interpoſita nos aliquantulum levaret hac cura τῆς ἀκριβολογίας, quae ſanè requirenda non eſt, niſi quo loco ſeparatim ſingula perſequitur, & ex profeſſo. *Caria*, *Ionia*, *Aeolis*, *Troas*, ſine vinculis conjunctionum ſequuntur, quòd eodem ordine, quo hîc proponuntur, collocatae ſint.

l. 69. *Omnes uno*] *Uno omnes* MS. meliùs, ne hiet ſeries orationis.

l. 70. *Pontici*] *Pontici* κτητικὸν Stephano: exquiſitè ergo populi *Pontii*: nam *Pontici* ἐθνικὸν potiùs eodem auctore.